

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

JOURNAL OF MANAGEMENT SCIENCE SAKON NAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

e-ISSN: 2774-0390

ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2567 Vol. 4 No. 4 October-December 2024

J
M
S
S
N
R
U

Marketing Organization
Services Performance
Tourism Outstanding Digital Competency
Development Work
Decisions Perception Nakhon Mix Tax
Finance Intelligence Quality Planning Returns
Effectiveness Technology
Online Brand Economy Agricultural
Governance Hospitality
Desirable
Management Learning Efficiency Leadership
Financial Welfare Personal
Purchase Demand Local Strategic
School Income Academic
Administrative

www.so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU

jmssnru@gmail.com

<https://www.snru.ac.th/>

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
JOURNAL OF MANAGEMENT SCIENCE SAKON NAKHON
RAJABHAT UNIVERSITY

ที่ 4 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2567
Volume 4 No. 4 October - December 2024

e-ISSN: 2774-0390

ผู้ผลิตและเผยแพร่: งานวารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
เลขที่ 680 ถนนนิตโย ตำบลราษีไศล อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000
โทร. 081-741 6565, 081-596 5492
เว็บไซต์: [www. so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU](http://www.so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU)
E-mail: jmssnru@gmail.com

ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร

ชื่อภาษาไทย

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ชื่อภาษาอังกฤษ

JOURNAL OF MANAGEMENT SCIENCE SAKON NAKHON RAJABHAT UNIVERSITY: JMSSNRU

เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (ISSN)

2774-0390 (Online)

นโยบายการพิจารณากลับกรองบทความ

- บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
- ผู้พิมพ์ต้องจัดทำต้นฉบับตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการวารสาร
- บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้พิมพ์และผู้ประเมิน (Double-blinded review)
- กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้พิมพ์แก้ไขเพิ่มเติม ผู้พิมพ์จะต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
- กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์ โดยผู้พิมพ์ยินยอมให้กองบรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความและยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการกำหนด
- ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) ได้มีมติให้ผู้พิมพ์ปรับปรุงแก้ไขผลงาน ขอให้ผู้พิมพ์ปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งผลงานที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้กองบรรณาธิการวารสาร ภายใน 7 วัน นับจากวันที่ได้รับผลข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะเลื่อนบทความของท่านไปตีพิมพ์ในฉบับอื่นซึ่งจะล่าช้ากว่ากำหนดการเดิม
- ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) พิจารณาแล้วมีการลงความเห็นที่ไม่สามารถให้ตีพิมพ์ได้วารสารจะทำหนังสือแจ้งให้ผู้พิมพ์บทความทราบอย่างชัดเจน
- บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้พิมพ์เจ้าของผลงาน กองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

สาขา อนุสาขาที่รับ

การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์บทความวิจัยและบทความวิชาการในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา

ประเภทเรื่องที่รับ

บทความวิจัย และบทความวิชาการ

กระบวนการพิจารณา

วารสารกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองและตรวจประเมินบทความ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้ให้พินัยและผู้ประเมิน (Double-blinded review)

ภาษาที่รับ

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ* ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม)

ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)

ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน)

ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)*

*หมายเหตุ: เริ่มมีผลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 เป็นต้นไป

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์เผยแพร่

ผู้ประสงค์ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการหรือบทความวิจัย ในวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ต้องชำระค่าธรรมเนียมในอัตราที่กำหนด ดังต่อไปนี้

ประเภท	อัตราค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์
1. บุคลากรภายใน (อาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ รวมถึงบุคลากรสายสนับสนุนที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร)	2,500 บาท

2. นักศึกษาระดับปริญญาตรี (นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และยังไม่สำเร็จการศึกษา)	3,000 บาท
3. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (นักศึกษาระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก หรือระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และยังไม่สำเร็จการศึกษา)	3,000 บาท
4. บุคคลภายนอก (นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต บุคลากรสายสนับสนุน อาจารย์ นักวิชาการ หรือบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร)	4,000 บาท

โอนเงินค่าธรรมเนียมเข้าบัญชีธนาคารกรุงศรีอยุธยา เลขที่บัญชี 421-1-17857-8 สาขา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และแจ้งหลักฐานการชำระเงินมาระบบที่ท่านส่งบทความมาตีพิมพ์ (Submission) ในช่อง Add Discussions หรือช่องทาง E-mail: jmssnru@gmail.com / หรือชำระเป็นเงินสดด้วยตนเอง อาคาร 10 ชั้น 1 งานคลังมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โทร. 061-741 6565

การชำระค่าธรรมเนียม จะดำเนินการหลังจากบทความ “ผ่าน” ขั้นตอนการกลั่นกรองเบื้องต้น ก่อนส่งไปให้ผู้ประเมิน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ประจำวารสาร (คุณสิริกร กุมภักดี) ประสานงานติดต่อไป

บทความที่วารสารส่งให้ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) ประเมินแล้ว และมีการชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์แล้ว หากผู้ประเมินอิสระมีมติร่วมกันให้ “ไม่ผ่าน” ผู้ชำระค่าธรรมเนียมไม่สามารถขอคืนค่าธรรมเนียมที่ชำระแล้วในภายหลังได้

Line QR code สำหรับติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของวารสาร

ผู้ผลิตและเผยแพร่

งานวารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
เลขที่ 680 ถนนนิตโย ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000
โทร.: 061-741 6565, 081-596 5492
เว็บไซต์: <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU>
E-mail: jmssnru@gmail.com

คณะกรรมการ

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคริต ชาญชิตปรีชา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ อัยการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา จันทนนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์ ดร.นิรมล เนื่องสิทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรุฒิ อินทนนท์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติยา เนตรวงษ์	นักวิชาการอิสระ

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย ร่มเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เริ่มศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วดีน เพชรพงศ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะวดี ยอดนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ว่าที่ร้อยตรี ดร.พิศดาร แสนชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์สุพิชญา นิลจินดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เลขานุการวารสาร

นางสาวสิริกร กุ่มภักดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นายชัชฌ์ทัศน์ พิทยประภาพัตมน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้จัดรูปแบบบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา จันทนนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อาจารย์ ดร.นิรมล เนืองสิทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อาจารย์รัชฎาพร อธิววรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้พิสูจน์อักษรภาษาไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย ร่มเย็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติยา เนตรวงษ์

นักวิชาการอิสระ

ผู้พิสูจน์อักษรภาษาอังกฤษ

อาจารย์ ดร.พิศณี พรหมเทพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ดูแลระบบข้อมูลวารสารออนไลน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติยา เนตรวงษ์

บทบรรณาธิการ

ยินดีต้อนรับผู้อ่านทุกท่านเข้าสู่วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประจำปีที่ 4 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2567) ในฉบับนี้ วารสารฯ ภาควิชาที่ได้นำเสนอผลงานวิจัยหลากหลายสาขาที่สะท้อนความก้าวหน้าทางวิชาการและความเชื่อมโยงกับสังคมในหลากหลายมิติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระบับนานาชาติ

ด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม มีการนำเสนอการศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความรู้และพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

ด้านการเงินและบัญชี ผลงานวิจัยหลายชิ้น เช่น “ทักษะที่พึงประสงค์และความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี” และ “การบริหารการเงินและการใช้เทคโนโลยีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน” แสดงถึงบทบาทของเทคโนโลยีและทักษะบุคคลในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพ

ด้านการศึกษา งานวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม” และ “ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยม” เป็นตัวอย่างของการนำแนวคิดนวัตกรรมเพื่อยกระดับการเรียนการสอน

ด้านการบริหารจัดการและนโยบายสาธารณะ มีการศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด” และ “การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0” ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับตัวของระบบราชการต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและการตลาด งานวิจัยเช่น “พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง” และ “แนวทางพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับห้องพักนักศึกษา” ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่ และกลยุทธ์การตลาดที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาที่เจาะลึกถึง “ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับผลตอบแทนหลักทรัพย์” และ “การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก” ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนในด้านธุรกิจและชุมชน

วารสารฉบับนี้จึงถือเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ที่หลากหลายและทรงคุณค่า ซึ่งไม่เพียงตอบโจทย์ทางวิชาการ แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในทุกมิติ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานทางวิชาการเหล่านี้จะเป็นแรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติต่อไป

บรรณาธิการ

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร	ก
คณะทำงาน	จ
บทบรรณาธิการ	ช
สารบัญ	ช
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	
ณัฐวรรณ ตริสันเทียะ, วราภรณ์ คำทับทิม, สุภาสิณี นุ่มเนียม	1225-1239
ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล	
ชนัญชิตา ผัดสุรินทร์, จีรพงษ์ จันทรัมย์	1240-1257
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร	
เจตริมา พรหมทะสาร, กฤตกร มั่นสุวรรณ, อธิษฐาน ทองเชื้อ, จินตนา จันทนนท์, นวรัตน์ สุรติวรพัทธ์	1258-1274
ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยม ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี	
มารีสา แสงสระดี, รมย์วรินทร์, กำลังเลิศ, ประมะ แขวงเมือง	1275-1290
ทักษะที่พึงประสงค์และความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานทางบัญชีของนักบัญชี	
ปณณวัชร ไชยอุทัยวงศ์, ดารณี เอื้อชนะจิต	1291-1307
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	
ประโมทย์ ดิยะบุตร, สำราญ วิเศษ, จารุกัญญา อุดานนท์, กชกร เดชะคำภู	1308-1324
การศึกษาลักษณะการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3	
ปวีรัตน์ ธารีวร, ชวนคิด มะเสนา, เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ	1325-1339
ความก้าวหน้าและการประยุกต์การเรียนรู้แบบผสมผสาน	
สงกรานต์ จันทะปัสสา, นิตยภา จันทะปัสสา, สันญา เคนาภูมิ	1340-1356
แนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพัก อาศัยของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี	
ปพิชญา ทิณะระ, สืบชาติ อันทะไชย	1357-1371

ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	
เพ็ญศรี ชื่นชม	1372-1388
การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดิน จังหวัดนครพนม	
ชัยนันท กั้นชัยภูมิ, จารุกัญญา อุดานนท์, สำราญ วิเศษ	1389-1401
พฤติกรรมและความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ในจังหวัดเลย	
วรารักษ์ ใจน้อย, เหมวดี กายใหญ่, ญาณินท์ ทองมาก, นรชัย สอนใส, รภัสสา ขาดิกุล, เกศณี จีวงศ์มนตรกุล	1402-1415
การรับรู้ทัศนคติ และการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า เสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคเจนเอเรชั่น Z	
สนธยา สิทากักดี, หัสสุภา เหลืองศักดิ์ดาพิชญ์, นรินทร ศิลปะมงคล, นฤวัต หิมะเจริญ, นิภา นิลุดติกุล.....	1416-1428
การบริหารโรงเรียนคุณภาพพระตำหนักมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุดรธานี: กรณีศึกษาโรงเรียนที่โดดเด่น	
นัฐพล จันทระเสนา, พิมพ์พร จารุจิตร	1429-1444
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม	
เกียรติศักดิ์ จูมจะนะ, วันเพ็ญ นันทะศรี, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข	1445-1461
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อส่งเสริม ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	
ธัชชา ศุภระจันทร, ปวีศร ภูมิสูง, ธนกร พิมพ์	1462-1474
ความสัมพันธ์ระหว่างการทำกับดักแมลงและการวางแผนภาษีกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ของ บริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	
ธัญวัลย์ จรียาสุนทศิริ, ธีรวิทย์ ยังสุข, มติธิดา กรงเต็น	1475-1492
การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม	
พูลทรัพย์ ศรีธรรมมา, สำราญ วิเศษ, จารุกัญญา อุดานนท์	1493-1508
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช	
กัญญณัช เพชรรัตน์, พระครูวินัยธรวิชัย ชยวุฑฒิ, สันติ อุณจะนำ	1509-1525
ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน และคุณภาพการรายงานทางการเงินของผู้ทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน	
สุพรรณษา สุวรรณศรี, พรทิพา แสงเขียว	1526-1540

บทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม พระมหาวิมล ธมฺมวชิโร (วรพิมรัฐ), สำราญ วิเศษ, จารุกัญญา อุดานนท์, กชกร เดชะคำภู	1541-1554
ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ภคจิรา ศรีขาว, พระครูวินัยธรวุฒิชัย ชยวฑูโธ, ทิพมาศ เศวตวรโชติ	1555-1571
ศึกษาแนวทางส่งเสริมความภาคภูมิใจของตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิเชียร หลวงศรีสมบัติ, สืบชาติ อันทะไชย	1572-1595
ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนา เกษตรกร: ปีบัญชี 2566 กิตติศักดิ์ วงษ์มเหศักดิ์, คมนันท์ รัตนศิริวิไล	1596-1609
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน กับ ชัมชุม ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์ นิรมล เนื่องสิทธิ์, สุวิมล บุญทา, จินตนา จันทนนท์, ธิดิมา รจนา, ศักดาเดช กุลากุล ...	1610-1626
สมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะกับบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บัวพันธ์ สอนสุภาพ, พรทิพา แสงเขียว, ธีรวิทย์ ยังสุข	1627-1640
ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอโนนแก จังหวัดนครพนม ธนพัชร วณิชพงษ์ศิริ, สำราญ วิเศษ, กชกร เดชะคำภู	1641-1656
การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืนของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย สกุลไทย ป้อมมะรัง	1657-1672
11 ความสามารถหลักสำหรับการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โชติชวัล พูกิจกาญจน์, เพ็ญพรรณ ชูติวิศุทธิ์, พิภูลทอง หงส์หิน, ทองนัชา วรณพฤษย์	1673-1683
จักรวาลความโสดกับการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์ จัดदारพร กลางสวัสดิ์, ชมพูนุท สมแสน, วิชญานกานต์ ขอนยาง, ปฏิมาภรณ์ กังวานศรีเพชร, ภาวาวัน ล้อมหามงคล	1684-1701
ภาคผนวก	1702
คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	1703-1708

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกร ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
FACTORS AFFECTING AWARENESS IN CROP PRODUCTION ACCORDING TO
GOOD AGRICULTURAL PRACTICE OF FARMERS BANG LEN SUBDISTRICT,
SONG PHI NONG DISTRICT, SUPHANBURI PROVINCE

ณัฐวรรณ ตริสันเทียะ^{1*}, วราภรณ์ คำทับทิม², สุภาสิณี นุ่มเนียม³

Nattaworn Treesuntia^{1*}, Varaporn Kamtubtim², Suphasinee Numniem³

^{1,2,3}ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

^{1,2,3}Department of Human and Community Resources Development, Faculty of Education and Development
Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Saen campus

*Corresponding author's e-mail: nattaworn.t@ku.th^{1*}, feduvpya@ku.th², fedusnm@ku.th³

Received: April 4, 2024

Revised: May 10, 2024

Accepted: May 11, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้และความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรในพื้นที่จำนวน 343 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับสูง โดยเกษตรกรตระหนักถึงการใส่ใจการจัดเก็บวัตถุดิบตรงทางทางการเกษตรและสารเคมีชนิดต่าง ๆ ในสถานที่เหมาะสม เป็นสัดส่วนมากที่สุด และมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ การศึกษาระดับประถม การศึกษาระดับปริญญาตรี การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และการศึกษาระดับมัธยมต้น ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อ

ความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมี 4 ตัวแปร ได้แก่ อายุของเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่ม ทักษะทางการเกษตร การศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ร้อยละ 33.8

คำสำคัญ: ความตระหนัก; เกษตรกร; การผลิตพืช; แนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

Abstract

The objectives of this research were to study the level of knowledge and awareness of crop production according to good agricultural practices and the relationship among factors related to the awareness. The sample in this research were 343 farmers in the Bang Len Subdistrict area, Song Phi Nong District, Suphanburi Province, The questionnaires was used as a research tool. The data were analyzed by statistical data with a ready-made program to find frequencies, percentages, averages, and standard deviations and to determine the coefficient correlation and conduct a stepwise multiple regression analysis. The research results found that farmers in Bang Len subdistrict, Song Phi Nong District, Suphanburi Province, had a high level of awareness of crop production according to good agricultural practices. Farmers were aware of providing secure storage for pesticides and harmful input more than other practices. The four factors correlated to the awareness of crop production according to good agricultural practices: primary education, bachelor education, being a member of an agricultural group, and secondary education. In the regression analysis, it was found that there were four variables affected: farmer age, being a member of an agricultural group, primary education, and bachelor education. These factors are explaining predictors of the awareness of crop production according to good agricultural practices, which describe 33.8 percent.

Keywords: awareness; farmer; crop production; good agricultural practice

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภาคการเกษตรมีความสำคัญต่อมนุษยชาติในฐานะเป็นอาหารของประชากรโลก ดังที่องค์การสหประชาชาติประเทศไทย ได้กล่าวถึงเป้าประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDGs) ที่ต้องการยุติความหิวโหย ส่งเสริมให้มีการบริโภคที่เพียงพอและยั่งยืน และมีเป้าประสงค์ที่จะสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิต และการบริโภคที่ยั่งยืน โดยระบุถึงการจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยเน้นการลดของเสียที่เป็นอาหาร ลดการปล่อยสารเคมี และของเสียเป็นพิษออกสู่ธรรมชาติ รวมถึงจัดการอย่างถูกต้อง ซึ่งให้เห็นว่าภาคการเกษตรที่เป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร ควรสนับสนุนให้มีระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และ

ความปลอดภัยของผู้บริโภค (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, หน้า 2) ในประเทศไทย มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้และผลิตพืชอาหารอย่างเป็นระบบ สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ปลอดภัยจากการปนเปื้อน ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ผลผลิตเป็นที่ยอมรับ สร้างความเชื่อมั่นของผู้ผลิตและผู้บริโภค และเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาสินค้า นอกจากนี้ผู้บริโภคมีสุขภาพแข็งแรง เพราะได้บริโภคสินค้าที่มีความปลอดภัยอีกด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556)

แม้ว่าภาคการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ แต่ที่ผ่านมาขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทยกลับถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง การทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการยังชีพ ขาดกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานในเชิงธุรกิจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ประกอบกับปัจจุบันผู้บริโภคสินค้าจากการเกษตรหันมาบริโภคพืชผักที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยมากขึ้น และหน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้ผลิตพืชผักตามการปฏิบัติการเกษตรที่ดี แต่เกษตรกรยังประสบปัญหาในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหลายประการ เช่น เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้เรื่องการผลิตตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรชินกับการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ รวมถึงปัญหาในขั้นตอนการเตรียมแปลงให้พร้อม ตามการปฏิบัติตามข้อกำหนด 8 เรื่อง ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการทำเกษตรปลอดภัย เกษตรกรคิดว่าเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน และต้องปฏิบัติตามรายละเอียดอย่างเคร่งครัด เกษตรกรต้องจัดบันทึกกิจกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ในปี 2565 ประเทศไทยมีแปลงผลิตพืชที่ได้รับการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ GAP จำนวน 128.930 แปลง คิดเป็น 576,8873 ไร่ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566) พืชเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP ที่สามารถส่งออกต่างประเทศ มีปริมาณมากกว่า 2 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 148,000 ล้านบาท และมีแนวโน้มจะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ (ไทยพีบีเอส, 2565) ประเทศไทยจึงต้องเสริมความรู้เกษตรกรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรเป็นไปตามมาตรฐาน GAP และสามารถขึ้นทะเบียนรับรองการผลิต รวมถึงเพิ่มปริมาณการส่งออกผลผลิตเกษตรดังกล่าวไปยังต่างประเทศในรูปแบบสินค้าที่มีคุณภาพได้

ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (องค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน, 2566) มีสถานการณ์การทำเกษตรกรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี คือ เกษตรกรยังไม่ให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย เกษตรกรบางส่วนยังใช้สารเคมีทางการเกษตรไม่ถูกต้อง เกินความจำเป็น และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ผลจากการใช้สารเคมีที่เป็นพิษในภาคเกษตรกรรมทำให้มีสารพิษตกค้างทั้งในดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร กระทบต่อภาพลักษณ์การเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, 2566) สถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังให้ความสำคัญกับการผลิตพืชแบบปลอดภัยน้อยมาก ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนให้เกษตรกรหันมาผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรพัฒนาเกษตรกรให้เกิดความตระหนักในเรื่องความสำคัญและจำเป็นที่ต้องปฏิบัติตามการเกษตรที่ดีเสียก่อน ซึ่งมีความตระหนักเป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ การตีความ เข้าใจความหมายของการรับรู้ และคาดการณ์ถึงผลที่จะตามมา มีลักษณะเป็นกระบวนการเมื่อบุคคลผ่านกระบวนการดังกล่าวแล้วจะตามมาด้วยการตัดสินใจหรือ การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การสร้าง

ความตระหนักแก่เกษตรกรในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจึงน่าจะทำให้เกษตรกรมีการตัดสินใจหรือมีการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวในการผลิตพืชได้ต่อไป ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักและปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักของเกษตรกร โดยส่วนมากเป็นการวิจัยเกี่ยวกับความตระหนักในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและความปลอดภัย ส่วนในการทำวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักของเกษตรกรในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดียังมีอยู่ไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เกษตรกรเกิดความตระหนักร่วมกัน และทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้และความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การปลูกพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นการปลูกพืชตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การขนส่ง การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรต้องจดบันทึกการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้กระบวนการผลิต มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้มาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) จะครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชทั้ง 8 ข้อ ประกอบด้วย 1) พื้นที่ปลูก 2) แหล่งน้ำ 3) การใช้วัตถุดิบทราย 4) การจัดการก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การเก็บรักษาและการขนย้าย 7) สุขลักษณะส่วนบุคคล 8) การบันทึกข้อมูล การผลิตพืช GAP นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะแก่การบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และผู้ปฏิบัติงานมีสุขภาพที่ดีและปลอดภัย (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2557)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนัก แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก (awareness) เป็นแนวคิดเชิงจิตวิทยา (psychological approach) ผสมผสานกับแนวความคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (behavioral science) กล่าวได้ว่าความตระหนัก คือ การรับรู้แบบนึกคิดขึ้นมากะทันหัน ซึ่งการนึกคิดนี้จะเป็นสิ่งที่คล้ายกับความรู้สึกจนบางครั้งไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นการตระหนักถึง หรือเป็นอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นแบบกะทันหัน ซึ่งความตระหนักจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว การกระทำในอดีต และสิ่งที่ส่งผลกับอารมณ์และความรู้สึก เป็นต้น (เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2555)

องค์ประกอบในการเกิดความตระหนัก Breckler (1986) (อ้างถึงในดวงฤดี กิตติจารุฑุล, 2557) กล่าวว่าความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า ได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม ที่มีการโน้มน้าว หรือตอบสนอง

ในเชิงบวกและลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ โดยมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 3 เรื่อง คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ (cognitive component) เริ่มต้นจากระดับง่าย และมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ 2) อารมณ์ความรู้สึก (affective component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่าง ๆ 3) พฤติกรรม (behavioral component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กิริยา ท่าทางที่มีต่อสิ่งเร้า หรือแนวโน้มที่จะกระทำ

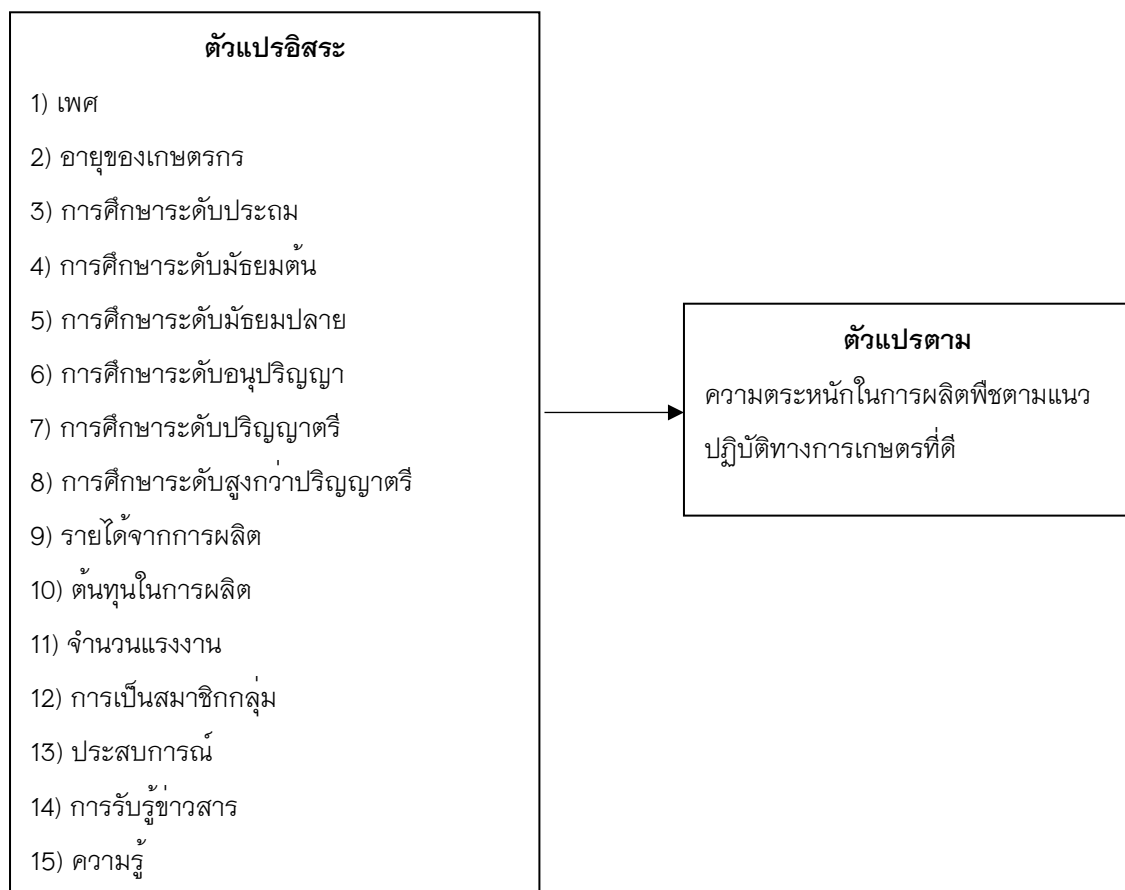
วิธีการวัดความตระหนัก กมลมาลย์ ทิพย์รัตน์ และคณะ (2557) กล่าวว่า ใจว่า ความตระหนัก (awareness) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการรู้สำนึกว่าสิ่งนั้นมีอยู่ (conscious of something) การจำแนก และรับรู้ (recognitive) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อน ด้านความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้นการวัดและการประเมิน จึงต้องมีหลักการ และตลอดจนเทคนิค วิธีการเฉพาะ ซึ่งการวัดความรู้สึก และอารมณ์นั้น มีหลายวิธีด้วยกัน ดังต่อไปนี้ 1) การสัมภาษณ์ (interview) การสัมภาษณ์อาจเป็นชนิดที่โครงสร้างแน่นอน (structure item) โดยการสร้างคำถาม และมีคำตอบที่เลือกเหมือนกัน และแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ โดยคำถามมีการตั้งไว้ก่อน และมีการเรียงลำดับก่อนหลังไว้อย่างดี หรืออาจเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ 2) แบบสอบถาม (questionnaire) แบบสอบถามอาจจะเป็นชนิดปิดหรือเปิดก็ได้ 3) แบบตรวจสอบรายการ (checklist) เป็นเครื่องมือวัดชนิดที่ตรวจสอบว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือไม่มีสิ่งที่กำหนดตามรายการ อาจอยู่ในวิธีของการทำเครื่องหมายตอบ เลือกว่าใช่ หรือไม่ใช้ก็ได้ 4) มาตราวัดอันดับคุณภาพ (rating scale) วิธีนี้เหมาะสำหรับการวัดอารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องการรู้ถึงความเข้าใจ (intensity) ว่ามีมากน้อยอย่างไรในแต่ละเรื่อง 5) เข้าใจความหมายของภาษา (semantic differential technique) วิธีการวัดของ ชาลส์ ออสกูต เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ แต่ละคู่จะมี 2 ช่วง และระยะห่างระหว่าง 2 ช่วงนี้ จะแบ่งด้วยตัวเลข ถ้าผลลัพธ์ที่ได้ใกล้เคียงใดข้างหนึ่งมากกว่าก็จะมีคุณลักษณะตามคุณศัพท์ของช่วงนั้น ๆ คุณศัพท์ที่ประกอบเป็น 2 ช่วงนี้ สามารถแยกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่า (evaluation) กลุ่มที่เกี่ยวกับศักยภาพ (potential) และกลุ่มที่เกี่ยวกับกิจกรรม (activity)

จักรพันธ์ พรหมเกียง (2562) ได้ศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรดีที่เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติในด้านของแหล่งน้ำมากที่สุด ส่วนการบันทึกข้อมูลเกษตรกรมีการปฏิบัติน้อยที่สุด นอกจากนั้น พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามแนวการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา เนื่องจากเกษตรกรเพศชายมักจะเป็นหัวหน้าครอบครัว และมักจะได้รับโอกาสในการอบรมมากกว่าเพศหญิง ทำให้มีความรู้และมีแนวโน้มการยอมรับแนวปฏิบัติที่เหมาะสมมากกว่าผู้หญิง ส่วนเกษตรกรที่มีการศึกษาสูง จะสามารถปฏิบัติได้มาก โดยเกษตรกรที่มีการศึกษาสูง จะมีระดับความรู้มาก และมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา นอกจากนั้น จากการศึกษาของธนภูมิ กรสุพรรณ (2551) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการใช้สารเคมีทางการเกษตร ได้แก่ อายุและความรู้เกี่ยวกับฉลากวัตถุอันตรายทางการเกษตร ส่วน เพศ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดพื้นที่ปลูก การรับรู้ข่าวสารของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีทางการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการใช้สารเคมีทาง

การเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักรู้ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จะเห็นได้ว่าในแต่ละพื้นที่ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักมีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยกำหนดให้ความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นตัวแปรตาม และเลือกปัจจัยที่เป็นสิ่งกระตุ้น หรือสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมของเกษตรกรแล้วเกิดการรับรู้ แล้วนำไปสู่การเรียนรู้และความตระหนักตามลำดับ ซึ่งการเรียนรู้และเกิดความตระหนักจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมของเกษตรกรต่อไป (พรณทิพา สวานันต์, 2554) ทั้งหมด 15 ตัวแปร กำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรและทำการผลิตพืชเป็นหลักในเขตพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2,397 คน จาก 7 หมู่บ้าน กำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้สูตรของ Yamane กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 (Yamane, 1973) จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 343 คน เลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนประชากร โดยเลือกตัวอย่างแบบโควตา ตามสัดส่วนประชากรแต่ละหมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ต้นทุนการผลิต จำนวนแรงงาน การเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และเติมค่าลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นแบบทดสอบความรู้ชนิด ถูก - ผิด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เป็นแบบสอบถามที่มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามดังนี้ คะแนน 5 หมายถึง มีการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนน 4 หมายถึง มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก คะแนน 3 หมายถึง มีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 2 หมายถึง มีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย คะแนน 1 หมายถึง มีการรับรู้อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามดังนี้ คะแนน 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนน 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คะแนน 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย คะแนน 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามและการใช้ถ้อยคำภาษา เพื่อให้เกิดความถูกต้องและเกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่าแบบสอบถาม มีระดับความตรงอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และมีค่า IOC มากกว่า .65 ปรับปรุงเครื่องมือตามที่คุณเชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ และนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามพบว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงเท่ากับ .958 มีค่าอำนาจจำแนกร้อยละ 50 อยู่ในเกณฑ์ดี และมีค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง .40-.59 อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เพียงพอสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำบันทึกขออนุมัติจริยธรรมในมนุษย์และขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากทางกำนันและนายองค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัย การวิจัยนี้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รหัสหนังสืออนุมัติเลขที่ COE No. COE66/038 โดยชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยและสิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พร้อมทั้งแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามข้อใดที่ไม่สะดวกหรือทำให้เกิดความคับข้องใจโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยจะรักษาความลับของการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งนำเสนอข้อมูลในภาพรวมที่ไม่สามารถเชื่อมโยงถึงตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ด้วยตนเอง และอาศัยกลุ่มตัวแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในแต่ละหมู่บ้านในการช่วยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยติดตามและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจำนวน 343 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและบันทึกข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic analysis) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปและปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviations) วิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation coefficient) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) นอกจากนั้นตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มการเกษตร และประสบการณ์เข้าร่วมการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ไม่สามารถวัดค่าได้ จึงจัดทำตัวแปรเหล่านี้ให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ก่อนนำไปวิเคราะห์การถดถอย ส่วนตัวแปรต่อเนื่องอื่น ๆ ให้แทนค่าไปตามค่าของตัวแปรนั้น ๆ

ผลการวิจัย

1. ระดับความรู้และความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การศึกษาระดับความรู้ในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่าโดยรวมเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55.70 รองลงมา คือ มีความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 35.30 และมีความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 9.00 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับความรู้ในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ระดับคะแนน	แปลผล	จำนวนคน	ร้อยละ
< 50%	ระดับน้อย	31	9.00
50-79%	ระดับปานกลาง	191	55.70
≥ 80%	ระดับมาก	121	35.30

เมื่อพิจารณาถึงความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการตอบคำถามถูกผิดเกี่ยวกับความรู้ในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเกษตรกรตอบถูกมากกว่าตอบผิดจำนวน 9 ข้อรายการ ข้อที่เกษตรกรตอบถูกเป็นสัดส่วนมากที่สุดได้แก่ ข้อ 1 พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ ที่มาใช้ในการเพาะปลูกพืช ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อผลผลิตทางการเกษตร รองลงมาได้แก่ ข้อรายการที่ 4 วัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ใช้ต้องมีเลขทะเบียนของกรมวิชาการเกษตรถูกต้อง ส่วนรายการที่เกษตรกรตอบผิดมากกว่าตอบถูกมีจำนวน 6 ข้อ ข้อคำตอบที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุดคือ ข้อรายการที่ 6 การทำบัญชีรายชื่อบันทึกข้อมูลปัจจัยการผลิตตามความสะดวกของผู้ปลูก รองลงมาได้แก่ ข้อรายการที่ 7 เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการปลูก ต้องหาซื้อง่าย ราคาถูก ใกล้บ้าน

จากการศึกษาระดับความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเกษตรกรมีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นความตระหนักในแต่ละข้อรายการพบว่า เกษตรกรมีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก จำนวน 17 ข้อรายการ เกษตรกรมีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ข้อ โดยเกษตรกรตระหนักในข้อรายการที่ 5 การใส่ใจการจัดเก็บวัตถุดิบทรายทางการเกษตรและสารเคมีชนิดต่าง ๆ ในสถานที่เหมาะสม เป็นสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ข้อรายการที่ 4 การให้ความสำคัญในการวางแผนการปลูกพืชให้เหมาะสมกับชนิดของดิน ป้องกันดูแลไม่ให้ดินเสื่อมโทรม และพบว่าข้อรายการที่เกษตรกรตระหนักน้อยที่สุด คือ ข้อรายการที่ 9 การให้ความสำคัญกับการแยกพื้นที่เก็บรักษาปุ๋ยและสารปรับปรุงดินไว้ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนแปลงพืช เกษตรกรมีความใส่ใจการจัดเก็บวัตถุดิบทรายทางการเกษตรและสารเคมีชนิดต่าง ๆ ในสถานที่เหมาะสม เนื่องจากเกษตรกรมีความเข้าใจว่าต้องจัดเก็บวัตถุหรือสารที่มาจากสารเคมีแยกออกจากพื้นที่ปลูกพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อไม่ให้ปนกับแปลงปลูกหรือผลผลิต สอดคล้องกับการศึกษาของ ชมพูนุช คำบัด และคณะ (2563) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไส้ จังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรมีความรู้ด้านการใช้สารเคมีและวัตถุดิบทรายทางการเกษตร อยู่ในระดับมีความรู้มาก ส่วนรายการที่เกษตรกรมีตระหนักเป็นสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ความสำคัญกับการแยกพื้นที่เก็บรักษาปุ๋ยและสารปรับปรุงดินไว้ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนแปลงพืช เนื่องจากเกษตรกรยังมีความเข้าใจว่าปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินมาจากธรรมชาติไม่ใช่สารสังเคราะห์ จึงใช้ปะปนในแปลงได้ และเกษตรกรพบปัญหาเรื่องของสถานที่เก็บปุ๋ยและสารปรับปรุงดินที่ไม่แยกเป็นสัดส่วน สอดคล้องกับการศึกษาของจรัญญา เพี้ยชัย (2556)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจำนวน 4 ตัว ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ การศึกษาระดับประถม (X_3) ($r = .136$, $p = .012$) การศึกษาระดับปริญญาตรี (X_7) ($r = .113$, $p = .036$) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร (X_{12}) ($r = .126$, $p = .020$) ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ การศึกษาระดับมัธยมต้น (X_4) ($r = -.111$, $p = .041$) ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับหรือน้อยกว่า .05

ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุของเกษตรกร (X_2) 2) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร (X_{12}) 3) การศึกษาระดับประถม (X_3) และ 4) การศึกษาระดับปริญญาตรี (X_7) ซึ่งสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์การตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 4.383 + .191X_3 - .014X_2 + .309X_7 + .217X_{12}$$

สมการในรูปมาตรฐาน

$$Z_y = .139 Z_{X_3} - .244 Z_{X_2} + .142 Z_{X_7} + .144 Z_{X_{12}}$$

โดย Y = ความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

X_3 = การศึกษาระดับประถม

X_2 = อายุของเกษตรกร

X_7 = การศึกษาระดับปริญญาตรี

X_{12} = การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

โดยการศึกษาระดับประถม การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเกษตร และการศึกษาระดับปริญญาตรี มีผลทางบวกต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่วนอายุของเกษตรกร มีผลทางลบต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยทุกตัวแปรรวมอธิบายความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ร้อยละ 33.8 โดยอายุของเกษตรกรมีอิทธิพลสูงที่สุดร้อยละ 4.0 ($R^2\text{change} = .040$) รองลงมาคือ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ร้อยละ 2.0 ($R^2\text{change} = .020$) การศึกษาระดับประถม ร้อยละ 1.9 ($R^2\text{change} = .019$) และการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 1.9 ($R^2\text{change} = .019$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = 4.383 + .191X_3 - .014X_2 + .309X_7 + .217X_{12}$ และสมการพยากรณ์ในรูปมาตรฐาน $Z_y = .139 Z_{X_3} - .244 Z_{X_2} + .142 Z_{X_7} + .144 Z_{X_{12}}$ (ตาราง 2)

โดยการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น ได้ค่า Tolerance ของความตระหนัก ประกอบด้วย การศึกษาระดับประถม อายุของเกษตรกร การศึกษาระดับปริญญา และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร อยู่ระหว่าง .656-.964 ซึ่งไม่ต่ำกว่า .200 และค่า VIF ของตัวแปรทั้ง 4 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.037-1.525 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน (Miles & Shevlin, 2001)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนหาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตัวแปร	R ² change	b	SEb	β	t	p-value
การศึกษาระดับประถม (X ₃)	.019	.191	.074	.139	2.570	.011
อายุของเกษตรกร (X ₂)	.040	-.014	.004	-.244	-3.780	.000
การศึกษาระดับปริญญา (X ₇)	.019	.309	.118	.142	2.626	.009
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร (X ₁₂)	.020	.217	.080	.144	2.715	.007
ค่าคงที่ (a) = 4.383, R = .313, R ² = .098						

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) การศึกษาระดับประถม 2) อายุของเกษตรกร 3) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และ 4) การศึกษาระดับปริญญา อายุของเกษตรกรมีผลทางลบ สามารถอธิบายได้ว่าเมื่อเกษตรกรมีอายุเพิ่มมากขึ้น ความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจะน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกษตรกรมีอายุมากขึ้นความสนใจในการศึกษาหาความรู้ใหม่จะน้อยลง และเกษตรกรไม่อยากจะดั้นด้นที่ข้อมูลกิจกรรม เพราะไม่สะดวกที่จะเขียนบันทึก และรายละเอียดการจดบันทึกมีความซับซ้อน ยุ่งยาก ประกอบกับความรู้ของเกษตรกรด้านการทำบัญชีรายชื่อบันทึกข้อมูลปัจจัยการผลิตตามความสะดวกของผู้ปลูก อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสังเกตได้จากเกษตรกรตอบแบบสอบถามในข้อนี้ผิดมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราวรรณ เลิศคุณลักษณ, ปัญญา ห่มนึ่ง และ อารัง เมฆโหรา (2555) ที่พบว่าเกษตรกรที่มีอายุมากจะมีโอกาสเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีเหมาะสม ในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา น้อยกว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อย เนื่องจากอายุมีผลต่อการศึกษาหาความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรที่ดีที่เหมาะสม นอกจากนั้นจากงานวิจัยของ พรณทิศา กว้างเงิน และบุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล (2560) ที่ศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีการปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อการผลิตข้าวหอมมะลิมาตรฐาน GAP ที่แตกต่างกัน และเกษตรกรที่มีอายุไม่เกิน 55 ปี มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามคำแนะนำมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 65 ปี อย่างมีนัยสำคัญ

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ส่งผลต่อความตระหนักตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรวมกลุ่มทำกิจกรรมหรือกลุ่มสมาชิกทางการเกษตร เป็นโอกาสที่เกษตรกรได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนวคิดแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรซึ่งกันและกัน ทำให้เกษตรกรได้รับความรู้และมีความตระหนักมากขึ้น สอดคล้องกับ รายงานวิจัยของพัชรินทร์ สุภาพันท์, พัชร อินธนู และก้องนเรนทร์ ใจคำปัน (2563) ที่วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตผักด้วยมาตรฐานการรับรองตามการผลิตทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในเขตภาคเหนือตอนบน ที่พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ได้แก่ การเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรเป็นสมาชิก

กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จะมีโอกาสให้เกษตรกรเหล่านั้นยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ะดับมากในทิศทางที่เพิ่มขึ้น การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ จะเป็นโอกาสให้เกษตรกรมีอำนาจการต่อรองราคา สร้างโอกาสการแข่งขันทางการตลาด (Al-Amin et al., 2020) และเกษตรกรที่รวมกลุ่มในรูปแบบของสหกรณ์ มีผลต่อความเต็มใจต่อการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่ม (Li et al, 2020)

ตัวแปรด้านการศึกษาทั้ง การศึกษาระดับประถมและการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่งผลต่อความตระหนักโดยเกษตรกรที่มีการศึกษาทั้งระดับประถมและระดับปริญญาตรี เป็นกลุ่มเกษตรกรที่สามารถอ่านออกเขียนได้ สามารถอ่านคำแนะนำหรือข้อปฏิบัติตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้ รวมทั้งการได้ความรู้จากการฝึกอบรมส่งผลให้เกษตรกรมีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากขึ้น

พีระยศ แซ่ซ่ง และจุฑามาศ คำสุนทร (2558) ได้สรุปความสำคัญของการเรียนรู้และการยอมรับการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวว่า การผลิตข้าวเพื่อให้ได้มาตรฐานการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร เมื่อเกษตรกรเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามคำแนะนำในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว เกษตรกรจะมีความรู้และเข้าใจจนสามารถผลิตข้าวได้ตามมาตรฐาน และมีโอกาสได้รับการรับรองมาตรฐานค่อนข้างสูง รวมถึงการรวมกลุ่มในการดำเนินการผลิต จะส่งเสริมให้เกษตรกรมีโอกาสได้รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากกระบวนการกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และสามารถแก้ปัญหาระหว่างการดำเนินการผลิตอย่างมีส่วนร่วม ทำให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตข้าวได้ (ยุทธนา โพธิ์เกตุ, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และภรณี ต่างวิวัฒน์, 2559)

สรุปได้ว่า เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับสูง โดยเกษตรกรตระหนักถึงการใส่ใจการจัดเก็บวัตถุดิบทรายทางการเกษตรและสารเคมีชนิดต่าง ๆ ในสถานที่ที่เหมาะสม เป็นสัดส่วนมากที่สุด และมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับปริญญาตรี การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และการศึกษาระดับมัธยมต้น ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมี 4 ตัวแปร ตัวแปรที่มีผลเชิงลบ ได้แก่ อายุของเกษตรกร ตัวแปรที่มีผลเชิงบวก ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร การศึกษาระดับประถม และการศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทางการเกษตร จะช่วยให้เกษตรกร มีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การสร้าง ความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ควรคำนึงถึงระดับการศึกษาทั้งประถมและปริญญาตรี การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และอายุของเกษตรกร ในพื้นที่ การที่เกษตรกรมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เกษตรกรจะมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรมากขึ้น รวมถึงการรวมกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกร เป็นช่องทางที่เกษตรกรจะได้รับความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ร่วมกันได้ แต่ในกลุ่มเกษตรกรที่มีอายุมาก จะไม่ค่อยยอมรับหรือเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ และไม่มีความเข้าใจการจดบันทึกกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้มีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับของความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าเกษตรกรตระหนักถึงความใส่ใจการจัดเก็บวัตถุดิบตรงรายการเกษตรและสารเคมีชนิดต่าง ๆ ในสถานที่เหมาะสม เป็นสัดส่วนมากที่สุด ข้อที่เกษตรกรมีความตระหนักน้อยที่สุดคือ การให้ความสำคัญกับการแยกพื้นที่เก็บรักษาปุ๋ยและสารปรับปรุงดินไว้ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนแปลงพืช ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งอบรมให้ความรู้เรื่องนี้ เพื่อเกษตรกรจะได้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามข้อกำหนดเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

2. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มี 4 ปัจจัย ได้แก่ อายุของเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร การศึกษาระดับประถม และการศึกษาระดับปริญญา โดยการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เป็นตัวแปรที่มีผลทางบวก และมีอิทธิพลต่อความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีรองจากอายุของเกษตรกรซึ่งมีผลทางลบ ดังนั้นเป็นปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร หากเกษตรกรมีการรวมกลุ่มทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหากชุมชน ในระดับตำบล อำเภอ หรือจังหวัด ต้องการให้เกษตรกรในพื้นที่มีความตระหนักในการผลิตพืชตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้มากขึ้น ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทางการเกษตร

เอกสารอ้างอิง

- กมลมาลัย ทิพย์รัตน์, พวงรัตน์ เกษรแพทย์, อรวรรณ ตันต์เจริญรัตน์ และพัฒนา ชัชพงศ์. (2557). การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติดิพนธ์ชาวเลอุรักลาไยในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 25(2), 1-14.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *รายงานผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ที่ปรึกษาเกษตรกรเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร.
- จรัญญา เพียซ้าย. (2556). การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. ใน *การประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 10 วันที่ 6-7 ธันวาคม 2556* (หน้า 2965-2972). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- จักรพันธ์ พรหมเกียง. (2562). *ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนอำเภอละโว้งจังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบริหารการและส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- จิราวรรณ เลิศคุณลักษณ์, ปัญญา หมั่นเก็บ และธำรง เมฆโหรา. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารพระจอมเกล้า*, 30(3), 13-21.
- ชมพูนุช คำปัด, สุรพล เศรษฐบุตร, ภาณุพันธ์ ประภาติกุล และธนะชัย พันธุ์เกษมสุข. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน. *วารสารแก่นเกษตร*, 48(พิเศษ 1), 409-414.
- ดวงฤดี กิตติจารุฑล. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตระหนักด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงกรณีศึกษา: บริษัทนำเข้าส่งออกแห่งหนึ่ง. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ไทยพีบีเอส. (2565). จาก GMP โอกาสและความหวังของชุมชน. สืบค้น 25 เมษายน 2567 จาก <https://thecitizen.plus/node/55153>.
- นฤมล กรสุพรรณ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักต่อสุขภาพสิ่งแวดล้อมในการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรณทิพา สว่างนที. (2554). การศึกษาความตระหนักต่อการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และความปลอดภัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองน้ำขุ่น ที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรณทิวา กว้างเงิน และบุศรา ลิ่มนรินทร์กุล. (2560). ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารแก่นเกษตร*, 45(พิเศษ 1), 580-587.
- พัชรินทร์ สุภาพันธ์, พัชร อินธนู และก้องนเรนทร์ ใจคำปัน. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานการรับรองตามการผลิตทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 38(3), 152-170.
- พีระยศ แข็งขัน และจุฑามาศ คำสุนทร. (2558). การเรียนรู้และยอมรับการใช้ GAP ในการผลิตข้าว. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 35(1), 133-140.
- ยุทธนา โพธิ์เกตุ, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2559). การส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารแก่นเกษตร*, 44(พิเศษ 1), 623-629.
- สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ.2566-2570). สืบค้น 11 มกราคม 2566 จาก https://www1.suphanburi.go.th/files/com_strategic/2021-09_170f74733169edf.pdf.

- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2557). *มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9001-2556 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร*. สืบค้น 11 มกราคม 2566 จาก https://www.acfs.go.th/standard/download/GAP_food%20crop.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2566). การรับรองแหล่งผลิต GAP พืช. หอสมุดรัฐสภา. สืบค้น 25 เมษายน 2567 จาก <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2566-aug5>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางเลน. (2566). *ข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้น 11 มกราคม 2566 จาก https://www.banglenlocal.go.th/index.php?url=about&code=basic_data&cat=A.
- เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล. (2555). ความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) มาใช้ในองค์การภาครัฐ : ศึกษากรณีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. *วารสารสมาคมวิจัย*, 17(1), 42-54.
- Al-Amin, A. Q., Muhammad. M. M., Md Sujahangir, K. S., Walter, L. F., & Brent, D. (2020). Analyzing the socioeconomic and motivational factors affecting the willingness to pay for climate change adaptation in Malaysia. *International Journal of Disaster Risk Reductio*, 50(101708). doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101708.
- Li, M., Wang, J., Zhao, P., Chen, K., & Wu, L. (2020). Factors affecting the willingness of agricultural green production from the perspective of farmers' perceptions. *Science of The Total Environment*. 738(140289). doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.140289.
- Miles, J., & Shevlin, M. (2001). *Applying regression and correlation: A guide for students and researchers*. London: Stage.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row.

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษี
เงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
INTERNAL FACTORS AND EXTERNAL FACTORS AFFECTING THE DECISION TO
SUBMIT PERSONAL INCOME TAX RETURNS FOR ONLINE BUSINESS
OPERATORS IN BANGKOK AND SURROUNDING AREAS

ชนัญชิตา ผัดสุรินทร์^{1*}, จีรพงษ์ จันทรงาม²

Chananchida Phadsurin^{1*}, Jirapong Channgam²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: chananchida.ph29@gmail.com^{1*}, jirapong.ch@chonburi.spu.ac.th²

Received: June 4, 2024

Revised: July 9, 2024

Accepted: August 3, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์จำนวน 400 คน โดยที่ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีระดับปัจจัยภายในที่มีผลต่อการนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีระดับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีระดับการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ประกอบด้วย จรรยาบรรณความซื่อสัตย์ ความรู้ความเข้าใจทางภาษี พฤติกรรมส่วนบุคคล และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจประกอบด้วย ความคาดหวังจากการชำระภาษี ความยุติธรรมของภาระการเสียภาษี และผลกระทบทางกฎหมาย ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยภายใน; ปัจจัยภายนอก; การตัดสินใจ; ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา; ธุรกิจออนไลน์

Abstract

The purpose of this research was to study the internal and external factors that affected the decision to submit personal income tax returns of online business operators in Bangkok and surrounding areas. This is quantitative research that uses online questionnaires as a tool to collect data from 400 online business operators. Online business operators have an overall level of internal factors affecting the submission of personal income tax reports. Many online business operators have a high level of external factors affecting the overall submission of personal income tax returns. Overall, online business operators have a high decision-making level in submitting personal income tax returns. The results of the hypothesis testing found that internal factors that affected the decision to submit personal income tax returns of online business operators included honesty, ethics, tax knowledge understanding of personal behavior and use of technology, which affected decision-making with statistical significance at the 0.05 level. External factors affect decision-making included expectations from paying taxes. Justice of the tax burden and legal implications affected decision-making with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: internal factors; external factors; decision; personal income tax; online business

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

กรมสรรพากรเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการคลัง ซึ่งมีการกิจหลักในการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้ได้ตามประมาณการ เพื่อให้รัฐบาลนำเงินภาษีไปใช้ในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม กรมสรรพากรจึงต้องมีการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่ผ่านมากรมสรรพากรได้มีการปรับปรุงประมวลรัษฎากรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการออกมาตรการและสิทธิประโยชน์ ทางภาษีต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างภาษี โดยการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล การปรับลดอัตราภาษี เงินได้นิติบุคคลธรรมดา การปรับปรุง การหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่าง ๆ ของภาษีเงินได้นิติบุคคล มาใช้เป็นกลไกในการปรับสมดุลและกระตุ้นเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (กรมสรรพากร, 2565)

กรมพัฒนาธุรกิจการค้ารายงานสถิติการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ตามจำนวนของร้านค้าออนไลน์สะสมจนถึงปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนรวม 58,423 ราย เมื่อพิจารณาสถิติการจดทะเบียนรายปีจะพบว่า มีจำนวนการจดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยมีแนวโน้ม การจดทะเบียนเพิ่มมากขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี สำหรับในปี พ.ศ. 2564 คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 จะมีจำนวนสถิติการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่น้อยกว่า 15,000 ราย สอดรับกับกระแสการค้าออนไลน์ที่กำลังนิยมในปัจจุบัน ซึ่งการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการจดทะเบียนเพื่อรับรองผู้ประกอบการธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งกลุ่มบุคคลธรรมดาหรือกลุ่มนิติบุคคลได้

ยืนยันการมีตัวตนอยู่จริงในการทำธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจเอง (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564)

ผู้วิจัยในฐานะนักบัญชีอาชีพจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความไว้วางใจปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกการรับรู้เกี่ยวกับการนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้จากแนวคิดกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคมาใช้กับกระบวนการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2563) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการพัฒนากลยุทธ์การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

ฉัตรพร เสมอใจ (2550) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีการตัดสินใจที่เหมือนหรือแตกต่างกันนั้นล้วนมีผลมาจากลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ เป็น 2 ประการ คือ 1) ปัจจัยภายใน (internal factors) และ 2) ปัจจัยภายนอก (external factors)

1. ปัจจัยภายใน (internal factors) เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคลในด้านความคิดและการแสดงออกซึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยที่ปัจจัยภายในประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการหรือความปรารถนา แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทักษะ การรับรู้การเรียนรู้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ความจำเป็น (needs) ความต้องการ (wants) และความปรารถนา (desires) เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันและสามารถใช้แทนกันได้ ซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้คำว่า “ความต้องการ” ทั้งนี้ โดยที่ความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นั้นจะเป็นจุดเริ่มต้นของความต้องการในการใช้สินค้าหรือบริการ คือ เมื่อเกิดความจำเป็นหรือความต้องการ ไม่ว่าในด้านร่างกายหรือจิตใจของบุคคลจะหาทางที่จะตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการนั้น

2) แรงจูงใจ (motivate) เมื่อบุคคลเกิดปัญหาทางกายหรือในจิตใจขึ้นและหากปัญหานั้นไม่รุนแรง เขาอาจปล่อยวาง ไม่คิด ไม่ใส่ใจ หรือไม่ทำการตัดสินใจใด แต่หากปัญหานั้นขยายตัวหรือเกิดความรุนแรงยิ่งขึ้นก็จะเกิดแรงจูงใจในการพยายามที่จะแก้ไขปัญหานั้นที่เกิดขึ้นนั้น

3) บุคลิกภาพ (personality) เป็นลักษณะนิสัยโดยรวมของบุคคลที่พัฒนาขึ้นมาจากความคิด ความเชื่อ อุปนิสัยและสิ่งจูงใจต่าง ๆ ระยะยาวและแสดงออกมาในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดรูปแบบในการตอบสนอง (reaction) ของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นลักษณะของการตอบสนองในรูปแบบที่คงที่ต่อตัวกระตุ้นทางสภาพแวดล้อม เช่น ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำจะแสดงออกหรือตอบสนองต่อปัญหาด้วยความมั่นใจ และกล้าแสดงความคิดเห็น มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ในขณะที่ผู้ที่ขาดความมั่นใจในตนเองไม่กล้าเสนอแนะความคิดเห็นและรับอิทธิพลจากผู้อื่นได้ง่าย จะมีลักษณะเป็นคนที่ชอบตามผู้อื่น

4) ทักษะคติ (attitude) เป็นการประเมินความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล โดยทัศนคติจะมีผลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ดังนั้นเมื่อต้องการให้บุคคลใด เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต้องพยายามเปลี่ยนทัศนคติของเขา ก่อน แต่ในความเป็นจริงทัศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้ยากเนื่องจากเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในจิตใจ ดังนั้นการปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมของบุคคลย่อมกระทำได้ง่ายกว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งต้องใช้ความเข้าใจ ความพยายาม และระยะเวลาดำเนินการที่ยาวนาน

5) การรับรู้ (perception) เป็นกระบวนการของบุคคลในการยอมรับความคิด หรือการกระทำของบุคคลอื่น ก้าวแรกของการเข้าสู่ความคิดในการสร้างความต้องการแก่บุคคลต้องสร้างให้เกิดการรับรู้ก่อน โดยการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าหรือบริการให้มีคุณค่าซึ่งจะเป็นการสร้างการยอมรับได้

6) การเรียนรู้ (learning) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการรับรู้และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงและคงอยู่ในระยะยาว ดังนั้นหากมีการรับรู้แต่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อนข้างจะคงที่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้

2. ปัจจัยภายนอก (external factors) หมายถึง ปัจจัยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคคลซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรม โดยปัจจัยภายนอกแบ่งออกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1) สภาพเศรษฐกิจ (economy) เป็นสิ่งที่กำหนดอำนาจซื้อของผู้บริโภคทั้งในรูปของตัวเงินและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) ครอบครัว (family) การเลี้ยงในภาพครอบครัวที่แตกต่างกันส่งผลให้บุคคลมีความแตกต่างกัน เช่น การตอบสนองต่อความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ของบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ซึ่งครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมบุคคลได้สูงกว่าสถาบันอื่น ๆ เนื่องจากบุคคลจะใช้ชีวิตในวัยเด็กซึ่งเป็นวัยซึมซับ และเรียนรู้ลักษณะอันจะก่อให้เกิดเป็นนิสัยประจำของบุคคลไปตลอดชีวิต เป็นต้น

3) สังคม (social) กลุ่มสังคมนั้น ๆ ตัวของบุคคลมีผลต่อการปรับพฤติกรรมของบุคคล ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันของสังคม เพื่อการยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือที่เรียกว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ประกอบด้วยรูปแบบการดำเนินชีวิต (lifestyles) ค่านิยมของสังคม (social values) และความเชื่อ

(believes) นอกจากนี้สังคมอาจเป็นได้ทั้งสังคมอาชีพและสังคมท้องถิ่น ทำให้ต้องศึกษาถึงลักษณะของสังคมเพื่อจะทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลของสังคมที่มีต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยเฉพาะบรรทัดฐาน (norms) ที่สังคมกำหนด

4) วัฒนธรรม (culture) เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่สังคมเชื่อถือเป็นสิ่งดีงามและยอมรับมาปฏิบัติเพื่อให้สังคมดำเนินและพัฒนาก้าวไปได้ด้วยดี บุคคลในสังคมเดียวกันจึงต้องยึดถือและปฏิบัติตามวัฒนธรรมเพื่อการอยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยวัฒนธรรมเป็นกลุ่มของค่านิยมพื้นฐาน (basic values) การรับรู้ (perception) ความต้องการ (wants) และพฤติกรรม (behaviors) ซึ่งเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกของสังคมในครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงเป็นรูปแบบหรือวิถีทางในการดำเนินชีวิตที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ ประกอบด้วย ค่านิยมการแสดงออก ค่านิยมการใช้วัตถุหรือสิ่งของ หรือแม้กระทั่งวิถีคิดก็เป็นวัฒนธรรมด้วย

5) สภาพแวดล้อม (environment) การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น ความแปรปรวนของสภาพอากาศ การขาดแคลนน้ำหรือเชื้อเพลิง ผลกระทบของปรากฏการณ์ El Ninyo และ La Niya เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันของสภาพอากาศทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อเครื่องปรับอากาศได้เร็วและง่ายขึ้น หรือราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นมากส่งผลให้ผู้บริโภคใช้รถยนต์น้อยลง เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจดจำข้อเท็จจริง รวมถึงรายละเอียดต่าง ๆ จากการศึกษา การสังเกต การได้ยิน การมองเห็น และจากประสบการณ์ที่ได้สัมผัสและถ่ายทอด สืบต่อกันมา ส่วนความเข้าใจเป็นความสามารถในการนำความรู้มาแปลความ ตีความ และสรุปความตามความเข้าใจ ของบุคคลนั้น ความรู้ความเข้าใจ คือ สิ่งที่เกิดมาจากการสั่งสมจากการศึกษา การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมถึง ความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ ทั้งการได้ยิน การฟัง การคิด หรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่จัดเก็บจากเงินได้ของบุคคลธรรมดา โดยไม่จำกัดอายุ ความสามารถ และสัญชาติของผู้มีเงินได้แต่อย่างใด การที่รัฐไม่อาจใช้อำนาจจัดเก็บภาษีอย่างเท่าเทียมอาจทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจและไม่เป็นธรรมของผู้เสียภาษีที่อยู่ในระบบซึ่งอาจนำไปสู่การหลบเลี่ยงภาษีหรือหนีภาษีได้ แสดงให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น รัฐบาลควรบัญญัติกฎหมาย เพื่อป้องกันการหนีภาษีเป็นการเฉพาะ โดยอาจพิจารณาแนวทางกฎหมาย ป้องกันการหนีภาษีของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศออสเตรเลีย ที่มีบทกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการหนี ภาษีไว้เป็นการเฉพาะมาบังคับใช้กับประเทศไทย เพราะพฤติกรรมการหนีภาษีของผู้เสียภาษีมีลักษณะและรูปแบบที่ คล้ายคลึงกันเกือบทุกประเทศ และปัจจุบันพบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่เป็นการป้องกันการหนีภาษี โดยตรง อีกทั้งรัฐบาลต้องเพิ่มบุคลากรด้านการจัดเก็บ ตรวจสอบ และดำเนินกฎหมายภาษีให้เพียงพอเพื่อให้สามารถ เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มที่

แนวคิดและทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นแบบจำลองที่มีการยอมรับให้ถูกใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้งานเทคโนโลยีในปัจจุบัน TAM เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของการกระทำตามหลักเหตุผลและผล (The Theory of Reasoned Action หรือ TRA) ที่มีจุดประสงค์เพื่อใช้พยากรณ์การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผู้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับในเทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) ตัวแปรภายนอก (external variables) 2) การรับรู้ว่ามีประโยชน์ (perceived usefulness) 3) การรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้งาน (perceived ease of use) 4) ทศนคติต่อการใช้อ้างอิง (attitude toward using) 5) พฤติกรรมความตั้งใจในการใช้ (behavioral intention to use) 6) การใช้จริง (actual system use)

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี

ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพการณ์ที่ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามที่บุคคลได้คาดหวังไว้ ตอบสนองต่อสิ่งที่บุคคลนั้นให้คุณค่าและมีระดับความสำเร็จเป็นไปตามที่ต้องการ ซึ่งในบริบทนี้เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ อัตราภาษี มาตรการสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับภาษี รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับกลับมาจากภาษี ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน หรือสวัสดิการที่รัฐ ให้กับประชาชน จากการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามยังมีความพึงพอใจในมาตรการสิทธิประโยชน์ภาษี ด้านต่าง ๆ ไม่มากนัก โดยเฉพาะผู้มีเงินได้สุทธิสูงจะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีน้อยกว่าผู้มีเงินได้สุทธิต่ำ เนื่องจากเห็นว่านโยบายสิทธิประโยชน์ยังไม่เพียงพอ และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการหลบเลี่ยงภาษี สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสมัครใจในการเสีย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าความรู้และความเข้าใจในด้านการเสียภาษี การได้รับข้อมูลและข่าวสาร ความพึงพอใจในการให้บริการ ทศนคติ และอัตราภาษีที่ชำระครั้งล่าสุด มีผลต่อความสมัครใจในการเสียภาษีเงินได้ในด้านความถูกต้อง และด้านกรยื่นแบบตรงตามกำหนดเวลาของผู้มีเงินได้ บุคคลธรรมดา

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านการรับรู้ความต้องการ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านการค้นหาข้อมูล

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านการประเมินทางเลือก

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านการตัดสินใจ

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำส่งแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านพฤติกรรมที่ตามมา

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลด้านการรับรู้ความต้องการ

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลด้านการค้นหาข้อมูล

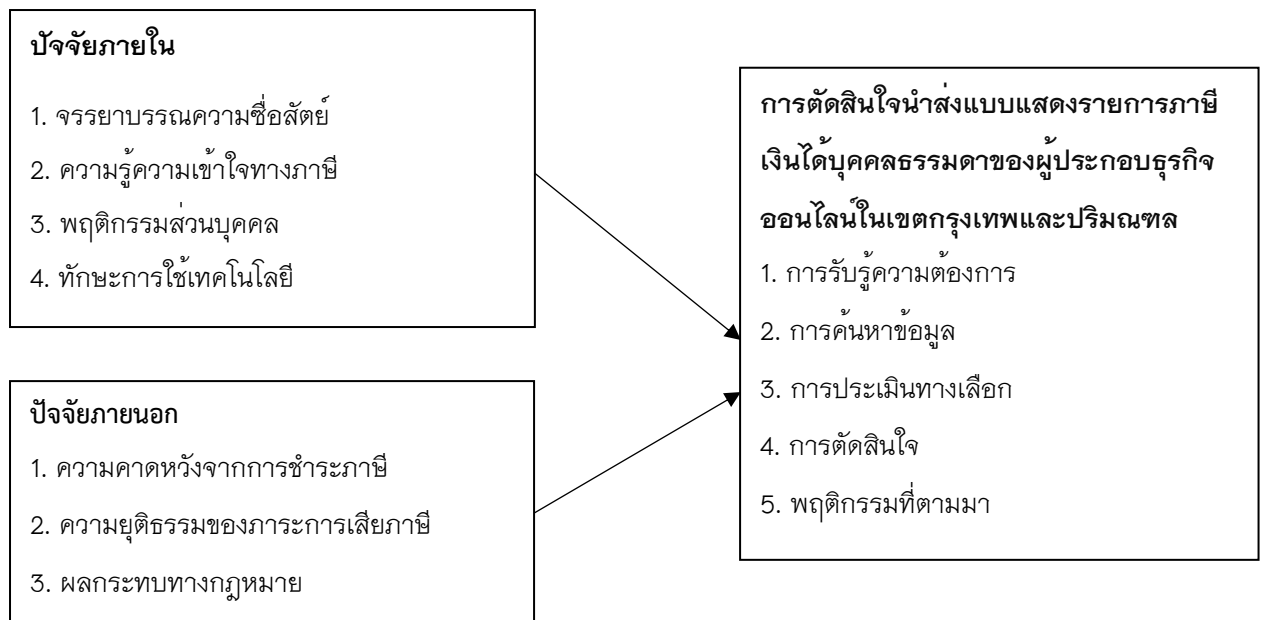
สมมติฐานที่ 8 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลด้านการประเมินทางเลือก

สมมติฐานที่ 9 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลด้านการตัดสินใจ

สมมติฐานที่ 10 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลด้านการค้นหาข้อมูล

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ที่จดทะเบียนพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 21,167 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ที่จดทะเบียนพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน เมื่อทราบขนาดประชากร โดยกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อน ± 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประกอบธุรกิจออนไลน์ที่จดทะเบียนพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) จำนวน 5 ข้อ โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูง สถานภาพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ประกอบด้วย

1) ปัจจัยภายในประกอบด้วย 1.1) จรรยาบรรณความซื่อสัตย์ แทนค่าด้วย HOE 1.2) ความรู้ความเข้าใจทางภาษี แทนค่าด้วย (KUT) 1.3) พฤติกรรมส่วนบุคคล (PES) 1.4) ทักษะการใช้เทคโนโลยี แทนค่าด้วย (TES) รวมทั้งหมดเป็นคำถามจำนวน 16 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตรวัด และกำหนดตามมาตรวัดระดับของ Likert's Scale (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2561) โดยกำหนดให้ค่าน้ำหนักของแบบสอบถามแต่ละข้อไว้ 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ)

2) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 2.1) ความคาดหวังจากการชำระภาษีโดยแทนค่าด้วย (EXT) 2.2) ความยุติธรรมของการเสียภาษีโดยแทนค่าด้วย (JTB) 2.3) ผลกระทบทางกฎหมาย โดยแทนค่าด้วย (LIM) รวมทั้งหมดเป็นคำถามจำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตรวัด และกำหนดตามมาตรวัดระดับของ Likert's Scale (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2561) โดยกำหนดให้ค่าน้ำหนักของแบบสอบถามแต่ละข้อไว้ 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจนำเสนอแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการรับรู้ความต้องการ แทนค่าด้วย(RSN) 2) ขั้นตอนการค้นหาข้อมูล (SCI) 3) ขั้นตอนการประเมินทางเลือก (EVA) 4) ขั้นตอนตัดสินใจ (DMK) 5) ขั้นตอนพฤติกรรมที่ตามมา (BHF) รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตรวัด และกำหนดตามมาตรวัดระดับของ Likert's Scale (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2561) โดยกำหนดให้ค่าน้ำหนักของแบบสอบถามแต่ละข้อไว้ 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity) ด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .670 – .889 ซึ่งมากกว่า .5 ทุกข้อ การทดสอบความเชื่อมั่นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัยจำนวน 30 คน คำนวณหาค่าความ

เชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของแอลฟาครอนบาร์ค ได้ค่าความเชื่อมั่น ระหว่าง .865 – .923 ซึ่งมากกว่า .70 สามารถใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) จัดทำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2) ขออนุญาตแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลซึ่งจดทะเบียนการค้าขายสินค้าหรือบริการ โดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้ตอบแบบสอบถามกลับภายใน 15 วัน นับจากวันที่ส่งแบบสอบถาม 3) เมื่อได้รับการตอบแบบสอบถามกลับประเมินจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา ว่ามีความสมบูรณ์และครบถ้วนตามที่กำหนดไว้หรือไม่ แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามลงในโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ เพื่ออภิปรายผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในส่วนของการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (frequency) ตารางร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น แบบสอบถามตอนที่ 1 ประกอบด้วยข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูง สถานภาพ รายได้ต่อเดือนของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลโดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) แบบสอบถามตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 4 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวัดการกระจายของคะแนน และแปลผลตามระดับความสำคัญ 2) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential analysis) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อตัวแปรอิสระ คือ กระบวนการตัดสินใจนำส่ง จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจ ด้านพฤติกรรมที่ตามมา โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 233 คน (ร้อยละ 58.2) ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 156 คน (ร้อยละ 39) ระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 200 คน (ร้อยละ 50.00) มีสถานภาพ โสด จำนวน 191 คน (ร้อยละ 47.8) มีรายได้ต่อปีราย 50,000–100,000 ต่อปี จำนวน 113 คน (ร้อยละ 28.20)

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N=400)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	167	41.80
หญิง	233	58.2
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	102	25.5
31 – 40 ปี	107	26.8
41 – 50 ปี	156	39
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	35	8.8
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	191	47.8
ปริญญาตรี	200	50
ปริญญาโท	9	2.2
สูงกว่าปริญญาโท	0	0
สถานภาพ		
โสด	191	47.8
สมรส	185	46.2
หม้าย/หย่าร้าง	24	6
รายได้ต่อปี		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	95	23.80
20,000 – 50,000 บาท	88	22.00
50,000-100,000 บาท	113	28.20
มากกว่า 100,000 บาท	104	26.00

ตาราง 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 1

Variable	β	t-value	sig
ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์	.032	1.625	.065
ด้านความรู้ความเข้าใจทางภาษี	.044	1.473	.195
ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล	.044	2.565	.000**
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	.036	2.199	.000**

หมายเหตุ N = 400, R = .651, R² = .424, SEE = .28313 F = 48.178 Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่าผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 คือ ปัจจัยภายในด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล และทักษะการใช้เทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลขึ้นการรับรู้ความต้องการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายในทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการรับรู้ความต้องการ ได้ร้อยละ 42.4 ($R^2 = .424$)

ตาราง 3 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 2

Variable	β	t-value	Sig.
ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์	.143	2.503	.013*
ด้านความรู้ความเข้าใจทางภาษี	.039	.494	.621
ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล	.134	1.733	.084
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	.149	2.324	.021*

หมายเหตุ N = 400, R = .259, $R^2 = .067$, SEE = .50118 F = 4.078 Sig = .001

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 คือ ปัจจัยภายในด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์และทักษะการใช้เทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลขึ้นการค้นหาค้นหาข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายในทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการค้นหาค้นหาข้อมูล ได้ร้อยละ 6.7 ($R^2 = .067$)

ตาราง 4 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3

Variable	β	t-value	Sig.
ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์	.128	2.543	.012*
ด้านความรู้ความเข้าใจทางภาษี	.093	1.334	.183
ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล	-.030	-.435	.664
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	.004	.077	.938

หมายเหตุ N = 400, R = .162, $R^2 = .026$, SEE = .44191 F = 1.772 Sig = .001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 คือ ปัจจัยภายในด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์มีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลขึ้นการประเมินทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายในทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการประเมินทางเลือก ได้ร้อยละ 2.6 ($R^2 = .026$)

ตาราง 5 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 4

ตัวแปรปัจจัยภายใน	β	t-value	Sig.
ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์	.143	2.503	.013*
ด้านความรู้ความเข้าใจทางภาษี	.039	.494	.621
ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล	.134	1.733	.084
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	.149	2.324	.021*
หมายเหตุ N = 400, R = .162, R ² = .026, SEE = .44191 F = 1.772 Sig = .001			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 คือ ปัจจัยภายในด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์และทักษะการใช้เทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลขึ้นการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายในทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการประเมินทางเลือก ได้ร้อยละ 2.6 (R² = .026)

ตาราง 6 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 5

ตัวแปรปัจจัยภายใน	β	t-value	Sig.
ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์	.127	2.386	.018*
ด้านความรู้ความเข้าใจทางภาษี	.031	.430	.668
ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล	.048	.667	.505
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	-.039	-.647	.518
หมายเหตุ N = 400, R = .158, R ² = .025, SEE = .46582 F = 1.685 Sig = .001			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่าสมมติฐานที่ 5 คือ ปัจจัยภายในด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์มีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลขึ้นพฤติกรรมที่ตามมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายในทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการประเมินทางเลือก ได้ร้อยละ 2.5 (R² = .025)

ตาราง 7 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 6

ตัวแปรปัจจัยภายนอก	β	t-value	Sig.
ความคาดหวังจากการชำระภาษี	.114	3.117	.002*
ความยุติธรรมของภาระทางภาษี	.149	4.094	.000*
ผลกระทบทางกฎหมาย	.127	-3.211	.001*
หมายเหตุ N = 400, R = .470, R ² = .221, SEE = .33115 F = 1.483 Sig = .001			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 คือ ปัจจัยภายนอกด้านความคาดหวังจากการชำระภาษี ความยุติธรรมของภาระทางภาษีและผลกระทบทางกฎหมายมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของ ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลขึ้นการรับรู้ความต้องการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายนอกทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการรับรู้ความต้องการ ได้ร้อยละ 22.1 ($R^2 = .221$)

ตาราง 8 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 7

ตัวแปรปัจจัยภายนอก	β	t-value	Sig.
ความคาดหวังจากการชำระภาษี	.070	1.266	.207
ความยุติธรรมของภาระทางภาษี	.163	2.945	.004*
ผลกระทบทางกฎหมาย	.175	2.916	.004*

หมายเหตุ N = 400, R = .277, $R^2 = .077$, SEE = .50146 F = 3.073 Sig = .001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 พบว่าสมมติฐานที่ 7 คือ ปัจจัยภายนอกด้านความยุติธรรมของภาระทางภาษีและผลกระทบทางกฎหมายมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลขึ้นการค้นหาคำขอข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายนอกทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการค้นหาคำขอข้อมูล ได้ร้อยละ 7.7 ($R^2 = .077$)

ตาราง 9 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 8

ตัวแปรปัจจัยภายนอก	β	t-value	sig
ความคาดหวังจากการชำระภาษี	.060	.133	.089
ความยุติธรรมของภาระทางภาษี	.013	.298	.076
ผลกระทบทางกฎหมาย	.095	.112	.036*

หมายเหตุ N = 400, R = .040, $R^2 = .023$, SEE = .46494 F = 1.537 Sig = .005

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่าสมมติฐานที่ 8 คือ ปัจจัยภายนอกด้านผลกระทบทางกฎหมายมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลขึ้นการประเมินทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05โดยตัวแปรปัจจัยภายนอกทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการค้นหาคำขอข้อมูล ได้ร้อยละ 2.3 ($R^2 = .023$)

ตาราง 10 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 9

ตัวแปรปัจจัยภายนอก	β	t-value	sig
ความคาดหวังจากการชำระภาษี	.027	.528	.598
ความยุติธรรมของภาระทางภาษี	.098	1.919	.046*
ผลกระทบทางกฎหมาย	-.064	-1.148	.252

หมายเหตุ N = 400, R = .200, R² = .023, SEE = .46494 F = 1.537 Sig = .005

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่าสมมติฐานที่ 9 คือ ปัจจัยภายนอกด้านความยุติธรรมของภาระทางภาษีมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายนอกทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นการตัดสินใจ ได้ร้อยละ 2.3 (R² = .023)

ตาราง 11 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 10

ตัวแปรปัจจัยภายนอก	β	t-value	sig
ความคาดหวังจากการชำระภาษี	.294	.308	.598
ความยุติธรรมของภาระทางภาษี	-.034	-.032	.046*
ผลกระทบทางกฎหมาย	.120	.120	.252

หมายเหตุ N = 400, R = .331, R² = .109, SEE = .63731 F = 4.593 Sig = .005

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่าสมมติฐานที่ 10 คือ ปัจจัยภายนอกด้านความยุติธรรมของภาระทางภาษีมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลขึ้นพฤติกรรมที่ตามมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยภายนอกทั้งหมดสามารถอธิบายการตัดสินใจยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ขึ้นพฤติกรรมที่ตามมา ได้ร้อยละ 1.9 (R² = .109)

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษาได้ ดังนี้

การศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับสูงโดยลำดับ ขั้นตอนการตัดสินใจ ได้แก่

ขั้นการค้นหาข้อมูล ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มักค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการใช้งานระบบการนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับโทษจากการหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษี อัตราภาษีที่ต้องจ่าย สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ และการใช้งานระบบ เนื่องจากระบบดังกล่าวยังใหม่สำหรับผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ จึงมีความตั้งใจในการค้นหาข้อมูลเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่มีอยู่ให้ได้อย่างมากที่สุด

ขั้นพฤติกรรมที่ตามมา หลังจากตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีพฤติกรรมที่ตามมา เช่น การแนะนำให้ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์อื่น ๆ เข้าร่วมระบบจ่ายภาษี การแนะนำสิทธิประโยชน์ที่ได้จากการชำระภาษีให้แก่บุคคลทั่วไป รวมถึงการแสดงหลักฐานการจ่ายภาษีแก่ลูกค้า

ขั้นการรับรู้ความต้องการ การรับรู้ความต้องการเกิดขึ้นเมื่อถึงเวลานำเสนอแบบแสดงรายการภาษีตามระยะเวลาที่กำหนด เห็นโฆษณาจากหน่วยงาน หรือได้รับแจ้งเตือนจากเอกสาร

ขั้นการประเมินทางเลือก ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีการประเมินทางเลือกโดยพิจารณาจากความยากง่ายของขั้นตอนการแสดงรายการ สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ เวลาที่ต้องใช้กรอกข้อมูล ความน่าเชื่อถือที่ได้รับ และโทษที่จะได้รับ

ขั้นการตัดสินใจ การตัดสินใจซื้อเกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเองหรือการรับคำแนะนำจากผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์อื่น ๆ เพื่อน ครอบครัว หรือเจ้าหน้าที่สรรพากร

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่าการตัดสินใจของผู้บริโภคเริ่มต้นจากการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้บริโภคเพื่อสร้างการสนใจ การค้นหาข้อมูล การประเมินผล การตัดสินใจ และพฤติกรรมที่ตามมา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Blackwell et al. (2001) ที่กล่าวถึงกระบวนการการรับรู้ความต้องการและการประเมินทางเลือกที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับข้อมูลมากพอในการตัดสินใจ

ผลการศึกษาปัจจัยภายนอกต่อระบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีระดับความไว้วางใจต่อระบบนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพรวมระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์ ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีความเชื่อมั่นในความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ของระบบนำเสนอภาษี ด้านความรู้ความเข้าใจทางภาษี ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่ต้องนำเสนอ ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคลพฤติกรรมและทัศนคติส่วนบุคคลของผู้ประกอบธุรกิจมีผลต่อการตัดสินใจนำเสนอภาษี ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้ประกอบธุรกิจมีผลต่อการใช้งานระบบนำเสนอภาษี ผลการศึกษานี้ที่ระบุว่าความไว้วางใจเป็น “ความเชื่อมั่นในความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ของคู่ค้า” ซึ่งมี 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์ ความรู้ความเข้าใจทางภาษี พฤติกรรมส่วนบุคคล และการใช้เทคโนโลยี

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปาณิศา ศรีละมัย และศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล (2561) ที่พบว่าความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจใช้ระบบนำเสนอภาษี ที่พบว่าการยอมรับเทคโนโลยี การรับรู้ใช้งานง่าย การรับรู้ความเสี่ยง และความไว้วางใจมีผลต่อการตัดสินใจเลือกขอคืนภาษีผ่านบริการพร้อมเพย์ของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางระบบอินเทอร์เน็ตในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม

จากผลการศึกษาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเนื่องจากผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีระดับความสนใจและตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในภาพรวมระดับมาก ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจนี้ ได้แก่ ความคาดหวังจากการชำระภาษี ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์คาดหวังผลประโยชน์ที่ได้รับจากการชำระภาษี เช่น สิทธิประโยชน์ทางสังคมและบริการจากรัฐ ความยุติธรรมของภาระการเสียภาษี ความรู้สึกถึงความยุติธรรมในการเสียภาษีมีผลต่อการตัดสินใจ โดยหากผู้ประกอบธุรกิจรู้สึกว่าได้ได้รับความยุติธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น จะมีแนวโน้มในการปฏิบัติตามมากขึ้น ผลกระทบทางกฎหมาย ความตระหนักถึงผลกระทบทางกฎหมายจากการไม่ชำระภาษีหรือการหลีกเลี่ยงภาษี ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษี แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่กระบวนการรับรู้ (perceptual process) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการให้ความสนใจ (attention) ขั้นตอนการจัดระบบ (organization) ขั้นตอนการตีความ (interpretation) ขั้นตอนการค้นคืนข้อมูล (retrieval)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทุมมา ภูริบริบูรณ์ และจารุวรรณ แซ่เต๋ (2566) ที่พบว่า ผู้เสียภาษีจะมีมุมมองต่อความยุติธรรมของภาระการเสียภาษีโดยเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับ และหากผู้เสียภาษีสู้สึกว่าได้ได้รับความยุติธรรมในการเสียภาษี จะมีแนวโน้มในการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางภาษีมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าผู้เสียภาษีที่สูงอายุมักจะปฏิบัติตามข้อกำหนดน้อยลงหากไม่มีความเสมอภาคและความเป็นธรรมในระบบภาษี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านจรรยาบรรณความซื่อสัตย์ ควรสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจว่าผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีการรายงานรายจ่ายและรายได้ตามความเป็นจริง การคำนวณรายการภาษีควรทำด้วยความซื่อสัตย์และความตั้งใจชำระภาษีตามความเป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์ได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากทั้งภาครัฐและเอกชน

1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจทางภาษี ควรแนะนำหรือสื่อสารถึงการมีระบบนำส่งรายได้ที่มีการสรุปอัตรา การชำระภาษีถูกต้อง ระบบนำส่งรายได้ที่มีแบบฟอร์มที่เข้าถึงได้ง่ายและอธิบายการคำนวณภาษีไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบธุรกิจออนไลน์มีความเข้าใจและมั่นใจในการนำเสนอภาษีด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล ควรมีการสร้างสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีและการตระหนักถึงการเสียภาษีเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและกระทำด้วยความถูกต้อง เร่งให้เห็นความสำคัญของการยื่นแบบเสียภาษีบุคคลธรรมดา

1.3 ด้านการใช้เทคโนโลยี ควรมีการสื่อสารหรือให้คำแนะนำในการใช้เทคโนโลยีและปรับปรุงระบบเพื่อให้เข้าถึงง่าย จัดทำคู่มืออย่างละเอียดเพื่อให้บุคคลธรรมดาสามารถยื่นในระบบได้ด้วยตนเอง

1.4 ด้านความคาดหวังจากการชำระภาษี ควรสร้างการรับรู้ว่าการชำระภาษีช่วยให้เงินภาษีถูกนำไปใช้พัฒนาประเทศ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และบริการสาธารณะอื่น ๆ

1.5 ด้านความยุติธรรมของการเสียภาษีควรสร้างการรับรู้ว่ามีรายได้มากต้องจ่ายภาษีมาก ซึ่งเป็นหลักการภาษีอัตราก้าวหน้า อัตราภาษีควรมีความยุติธรรมและสะท้อนถึงความสามารถในการจ่ายภาษีของผู้ประกอบการแต่ละราย

1.6 ผลกระทบทางกฎหมายควรสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงจากการใช้เงินสดในการประกอบกิจการโดยไม่ผ่านการทำธุรกรรมกับธนาคาร เช่น ความเสี่ยงต่อการถูกตรวจสอบจากกรมสรรพากร และควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลทางโทของการตั้งใจหลีกเลี่ยงภาษี เช่น การปรับเงินหรือการดำเนินคดีทางกฎหมายการสื่อสารข้อมูลเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจและความไว้วางใจในระบบภาษี ช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์มีการตัดสินใจที่ถูกต้องและสอดคล้องกับกฎหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และการรับรู้ ในเชิงลึก เช่น การใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อที่จะหาปัจจัยรายมิติที่จะนำมาใช้กระตุ้นให้ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเร็วขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาระหว่างการตัดสินใจนำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล กับผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบและหาความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ การดำเนินการวิจัยเหล่านี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์นำเสนอแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างถูกต้องและทันเวลาที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2565). ใบทะเบียนพาณิชย์รู้จักกันก่อนจดพาณิชย์. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.rd.go.th/region/04/fileadmin/063_saraburi/HotArticle/2564/082564.pdf
- นัตราพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ประทุมมา ภูริปริบูรณ์ และจารุวรรณ แซ่เต๋. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย. วารสารรัชภาคย์, 17(50), 33-47.
- ปาณิสรา ศรีละมัย และศุภาชาติ เอี่ยมรัตนกุล. (2561). อิทธิพลของความไว้วางใจที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากความสะอาดผิวหน้าที่มีส่วนผสมจากธรรมชาติ ผ่านฐานค้ำปัสสิก. วารสารสหวิชาการวิจัย, 7(2), 69-78.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2561). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของทาโร ยามาเน และเกรจซี-มอร์แกน. ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุกร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา และจิระวัฒน์ อนุวิชานนท์. (2563). หลักการตลาด. นนทบุรี: ธรรมสาร.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). แผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2564-2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

Blackwell, R.D., Miniard, P.W., & Engel, F.J. (2001). *Consumer Behavior*. Orlando: Harcourt College Publishers.

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

KNOWLEDGE AND COMPREHENSION OF PERSONAL INCOME TAX FILING VIA THE INTERNET FOR INDIVIDUALS IN SAKON NAKHON MUNICIPALITY

เจตรัมภา พรหมทะสาร^{1*}, กฤตกร มั่นสุวรรณ², อธิษฐาน ทองเชื้อ³, จันทนา จันทนนท์⁴, นวรัตน์ สุรติวรพัทธ์⁵
Jetrumpha Pomtasan^{1*}, Krittakorn Monsuwun², Atitarn Thongchua³, Jintana Jantanon⁴, Nawarat Surattiworapat⁵

^{1,2,4,5}สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³สาขาวิชาบริหารการเงิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,2,4,5}Accounting Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

³Financial Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: jetrumpha@snru.ac.th^{1*}, krittakom@snru.ac.th², atitam@snru.ac.th³,
jintana@snru.ac.th⁴, nawarat2626994@gmail.com⁵

Received: March 29, 2023

Revised: April 30, 2023

Accepted: May 13, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วย F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และ MANOVA ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจำแนกตาม 1) อายุ พบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ด้านมาตรการทางภาษี และด้านสิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี 2) ระดับการศึกษา พบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านมาตรการทางภาษี และด้านสิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี และ 3) อาชีพ พบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านมาตรการทางภาษี และด้านสิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ; ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา; การยื่นแบบแสดงรายการทางอินเทอร์เน็ต

Abstract

The study aimed to 1) investigate the knowledge and comprehension of personal income tax filing via the internet among individuals in Sakon Nakhon Municipality and 2) compare the knowledge and comprehension of personal income tax filing via the Internet among individuals in the same municipality. We categorized the participants based on their age, education level, and occupation. In Sakon Nakhon Municipality, the sample consisted of 400 people. We collected the data by using questionnaires. The statistics used in the analysis were percentages, averages, and standard deviations. We tested the hypothesis using the F-test, utilizing both ANOVA and MANOVA variance analysis techniques. The results demonstrated knowledge and understanding of personal income tax filing via the Internet. Overall, there was a high level of knowledge and comprehension among the participants. Classified by 1) age, it was found that income taxpayers in Sakon Nakhon Municipality had different ages. There was a significant difference between overall and individual knowledge, including general knowledge about personal income tax, in terms of tax measures and tax deduction benefits. 2) Education level: The Sakon Nakhon Municipality's income taxpayers exhibited varying levels of education. There was a significant difference in overall knowledge and comprehension of each aspect, including tax measures and tax deduction benefits. and 3) Occupation: In Sakon Nakhon Municipality, we discovered that income taxpayers had a variety of occupations. The overall knowledge and understanding of each aspect, including tax measures and tax deduction benefits, differs significantly.

Keywords: knowledge and comprehension; personal income Tax; the filing via the internet

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภาษีอากรถือเป็นรายได้หลักของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เป็นเครื่องมือการคลังของรัฐบาลที่สำคัญในการบริหารประเทศ ประเภทของภาษีอากร แบ่งเป็นภาษีอากรทางตรง และภาษีทางอ้อม ซึ่งกฎหมายที่ทางรัฐบาลใช้ในการเรียกเก็บภาษี คือ ประมวลรัษฎากร โดยภาระหน้าที่ในการเสียภาษีนั้นมีใช้อย่างบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ที่พึงต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศชาติที่มีความรับผิดชอบคนหนึ่ง (ดวงพร เพชรคง, 2560) ซึ่งกรมสรรพากรได้วางระบบการให้บริการยื่นแบบชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ตภายใต้โครงการ E-revenue ให้บริการชำระภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและให้บริการข้อมูลแบบออนไลน์เป็นการเพิ่มช่องทางการชำระภาษี เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เสียภาษีที่เลือกใช้บริการแบบออนไลน์มาตั้งแต่ ปี 2545 จนถึงปัจจุบัน จำนวนผู้ลงทะเบียนในระบบและยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบกับผลกระทบจากโควิด 19 ส่งผลให้การทำการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการที่มีผู้ให้ความสนใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ทางออนไลน์จำนวนมาก ก็ได้ไม่ได้หมายถึงการประสบความสำเร็จของกรมสรรพากร เนื่องจากประชาชนผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งในด้านการเข้าใช้งานของระบบอินเทอร์เน็ต ด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผนภาษี ความรู้เกี่ยวกับประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(อนันตติรา ดอนบันเทา, 2560) ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาหลังจากการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บางรายต้องมายื่นเพิ่มเติมเนื่องจากกรอกข้อมูลผิดพลาด การแนบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ไม่ครบสมบูรณ์ จึงส่งผลให้ไม่ได้รับภาษีที่ชำระไว้เกินคืน หรือได้รับคืนแต่เกิดความล่าช้า

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เสียภาษี มีความเข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีในการยื่นแบบภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มีความถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเวลา และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยื่นแบบชำระภาษี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคล ประชาชนทั่วไป หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด และเป็นผู้ที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และวาสนา ดวงดาราร, 2554) ซึ่งภาษีเงินได้เงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรเป็นภาษีทางตรง อีกทั้งยังเป็นแหล่งรายได้และเครื่องมือกระจายรายได้ที่สำคัญของรัฐบาล (สุเมธ ศิริคุณโชติ และคณะ, 2563) ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเป็นผู้ที่มีเงินได้ที่เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมาโดยมีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ 1) บุคคลธรรมดา 2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล 3) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี 4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง 5) วิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เฉพาะที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีนิติบุคคล ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าว ถือเป็นผู้มีเงินได้ที่เข้าเกณฑ์การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามประมวลรัษฎากร เรียกว่า “เงินได้พึงประเมิน” ซึ่งหมายถึง เงินได้ก่อนหักรายจ่ายใด ๆ อาจเป็นเงินตรา ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงินและเครดิตภาษี เงินได้ของบุคคลใด ๆ หรือหน่วยภาษีใดข้างต้นที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีใด ๆ หรือเงินได้ที่เกิดขึ้นในปีภาษี ในมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีไว้ 8 ประเภท ดังนี้ มาตรา 40(1) ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานไม่ว่าจะเป็น เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากนายหน้า เป็นต้น มาตรา 40(2) เงินได้จากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ เช่น ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ

โบนัส เงินค่าเช่าบ้านจากตำแหน่งงานที่ทำ เป็นต้น มาตรา 40(3) ได้แก่ ค่าแห่งกฏวิมล ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปีหรือเงินได้มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่นหรือคำพิพากษาของศาล มาตรา 40(4) ได้แก่ ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น เงินลงทุนของบริษัท เงินเพิ่มทุนของบริษัท ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากันหรือรับช่วงกันหรือเลิกกัน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วน หรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ ออก มาตรา 40(5) ได้แก่ การให้เช่าทรัพย์สิน การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อน มาตรา 40(6) ได้แก่ เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือ วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอิสระอื่น มาตรา 40(7) ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมา มาตรา 40(8) คือ เงินได้จากการทำธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นนอกเหนือจากที่ระไว้ใน (1) ถึง (7) แล้ว

การหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนทางภาษี

ค่าใช้จ่าย เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการคำนวณภาษี ถือเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับหักเป็นต้นทุนในการทำงาน เพื่อให้ได้เงินได้หรือรายได้สุทธินั้นมาคำนวณภาษีตามอัตราภาษี โดยมีอัตราการหักค่าใช้จ่ายมากหรือน้อยตามแต่ละประเภทของเงินได้ (กรมสรรพากร, 2563) ดังนี้ เงินได้ประเภทที่ (1) เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส เบี้ยเลี้ยง หักได้ 50% แต่ไม่เกิน 100,000 บาท (2) เงินได้จากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ค่าธรรมนิยม ค่านายหน้า ฯลฯ หักได้ 50% แต่ไม่เกิน 100,000 บาท (หากมี (1) และ (2) ให้นำมารวมกันแต่หักได้ไม่เกิน 100,000 บาท) (3) ค่าแห่งกฏวิมล ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น หักได้ 50% แต่ไม่เกิน 100,000 บาท หรือตามจริง (4) ดอกเบี้ย เงินปันผล ส่วนแบ่งกำไร ฯลฯ หักค่าใช้จ่ายไม่ได้ (5) รายได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน การผลิตสัญญาเช่าซื้อ การผลิตสัญญาซื้อขาย เงินผ่อน ประเภท บ้าน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้าง แพ หักตามจริงหรือเหมา 30% ที่ดินที่ใช้ในการเกษตร หักตามจริงหรือเหมา 20% ที่ดินที่มีได้ใช้ในการเกษตร หักตามจริงหรือเหมา 15% ยานพาหนะ หักตามจริงหรือเหมา 30% และทรัพย์สินอื่น หักตามจริงหรือเหมา 10% (6) วิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลปะ หักตามจริงหรือเหมา 60% และนักกฎหมาย วิศวกรรม สถาปัตยกรรม บัญชี ประณีตศิลปกรรม หักตามจริงหรือเหมา 30% (7) รับเหมาก่อสร้าง หักตามจริงหรือเหมา 60% และ (8) รายได้อื่นนอกเหนือจาก (1)-(7) หักตามจริงหรือเหมา 40% และ 60% (ตามพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 629) พ.ศ.2560)

ค่าลดหย่อนและยกเว้นเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบในการคำนวณภาษีที่กฎหมายกำหนดให้นำไปหักออกจากเงินได้ได้อีกหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว โดยมีการหักลดหย่อนกรณีต่าง ๆ แตกต่างกันไป (กรมสรรพากร, 2566) สรุปได้ดังนี้ กรณีบุคคลธรรมดา หรือผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี (1) ผู้มีเงินได้ 60,000 บาท (2) คู่สมรส (ไม่มีเงินได้) 60,000 บาท (3) ผู้มีเงินได้หรือคู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ให้หักรวมกันได้ ไม่เกิน 120,000 บาท (4) บุตรชอบด้วยกฎหมายและบุตรบุญธรรม หักได้คนละ 30,000 บาท (5) ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป หักได้ คนละ 30,000 บาทและบิดามารดาของคู่สมรสได้อีกคนละ 30,000 บาท (6) ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการหรือคนทุพพลภาพ หักได้คนละ 60,000 บาท (7) ค่าเบี้ยประกันชีวิต (กรมธรรม์อายุ 10 ปีขึ้นไป) หักได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 100,000 บาท (8) ค่าเบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้และคู่สมรส หักเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท (9) เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 500,000 บาท (หักได้ตามจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ส่วนที่เกิน 10,000 บาท ได้รับยกเว้นไม่เกิน 490,000 บาท และไม่เกินร้อยละ 15

ของค่าจ้าง) (10) เงินค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ได้รับยกเว้นเท่าที่จ่ายเงินค่าซื้อหน่วยลงทุน ไม่เกินร้อยละ 30 ซึ่งต้องไม่เกิน 500,000 บาท (11) ค่าเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญ หักได้ร้อยละ 15 แต่ไม่เกิน 200,000 บาท (12) เงินสะสมกองทุนการออมแห่งชาติ ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 500,000 บาท (13) ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) หักเท่าที่จ่ายจริง ไม่เกินร้อยละ 30 แต่ไม่เกิน 200,000 บาท (14) ดอกเบี้ยกู้ยืมที่จ่ายให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงิน สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย หักตามเท่าที่จ่ายจริง ได้ไม่เกิน 100,000 บาท (15) เงินสมทบประกันสังคม หักเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 200,000 บาท (16) ค่าเบี้ยประกันสุขภาพ หักเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 25,000 บาท (17) เงินบริจาค สนับสนุนการศึกษา/กีฬา/พัฒนาสังคม เงินบริจาคผ่านระบบ e-Donation หักได้ 2 เท่าของที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน เงินบริจาคทั่วไป หักได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่น เงินบริจาคแก่พรรคการเมือง หักลดหย่อนได้เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท (18) ค่าซื้อและค่าติดตั้งระบบกล่องโทรทัศน์วงจรปิด หักเท่าที่จ่ายจริง (เฉพาะเงินได้ตามมาตรา 40 (5) (6) (7) (8) ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจเท่านั้น) (19) ค่าฝากครรภ์และค่าคลอดบุตร หักเท่าที่จ่ายจริงไม่เกิน 60,000 บาท (20) เงินลงทุนในหุ้น หรือการเป็นหุ้นส่วนเพื่อจัดตั้ง หรือเพิ่มทุนบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ได้รับจดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมและได้จดทะเบียนการเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม หักเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท (21) ค่าซื้อสินค้าหรือค่าบริการ ซ่อปดีมีคืน หักเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 30,000 บาท

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เริ่มจากให้นำเงินได้พึงประเมิน (เงินได้ทั้งปี) หักค่าใช้จ่าย หักลดหย่อน เหลือเท่าใดเรียกว่า เงินได้สุทธิ เช่น นายสมบัติ มีสถานะโสด อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีเงินได้ทั้งปี 350,000 บาท หักค่าใช้จ่าย 100,000 บาท มีรายการลดหย่อนภาษีส่วนตัว 60,000 บาท ประกันสังคม 9,000 บาท และไม่มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือประกันอื่น ๆ คำนวณภาษีได้ดังนี้

		อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามที่กฎหมายกำหนด	
		เงินได้สุทธิ(บาท)	อัตราภาษี(%)
เงินได้พึงประเมิน (เงินได้ทั้งปี)	350,000 บาท		
หัก ค่าใช้จ่าย	100,000 บาท	0 – 150,000	0
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย	250,000 บาท	150,000 – 300,000	5
หัก ลดหย่อนภาษีส่วนตัว	60,000 บาท	300,000 – 500,000	10
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายและลดหย่อน	190,000 บาท	500,000 – 750,000	15
หัก ประกันสังคม	9,000 บาท	750,000 – 1,000,000	20
เงินได้สุทธิ	181,000 บาท	750,000 – 2,000,000	25
		2,000,000 – 5,000,000	30
		5,000,000 ขึ้นไป	35

ภาพที่ 1 อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามที่กฎหมายกำหนด

จากเงินได้สุทธิจำนวน 181,000 บาท สามารถนำไปเปรียบเทียบกับอัตราภาษีแบบขั้นบันได ดังนั้น นายสมบัติ ต้องชำระภาษีทั้งสิ้น 1,550 บาท สามารถคำนวณได้ดังนี้

เงินได้สุทธิ 150,000 บาท ได้รับการยกเว้นภาษี

เงินได้สุทธิ 31,000 บาท $(31,000 \times 5\%) = 1,550$ บาท

มาตรการทางภาษี เป็นมาตรการที่ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสามารถนำเงินค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทที่เข้าข่ายข้อกำหนดของมาตรการนั้น ๆ นำมาหักลดออกจากฐานการคำนวณภาษี เช่น มาตรการชิมช้อปใช้ ช้อปเพื่อชาติ ช้อปดีมีคืน เป็นต้น ซึ่งหมายถึงการที่รัฐบาลช่วยอุดหนุนค่าใช้จ่ายนั้น ๆ เพื่อคาดหวังให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ และยังเป็นการคาดหวังจากตัวผู้มีหน้าที่เสียภาษีเองในการนำเงินมาใช้จ่ายในช่วงระยะเวลาที่ทางมาตรการกำหนด

การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ในปัจจุบันการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและชำระภาษี สามารถทำได้ในเว็บไซต์ของกรมสรรพากร (สำนักบริหารการเสียภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์, 2559) การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและชำระภาษีของประชาชนตามเว็บไซต์ของกรมสรรพากร โดยมีวัตถุประสงค์ของการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และชำระภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาระบบจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นทางเลือกใหม่ให้แก่ผู้ยื่นแบบฯ นอกเหนือจากการยื่นแบบฯ ด้วยกระดาษ เพิ่มคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูลโดยผู้ยื่นแบบฯ จะเป็นผู้อัปโหลดข้อมูลในแบบแสดงรายการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การให้บริการที่ดีมากยิ่งขึ้นเนื่องจากลดขั้นตอนการยื่นแบบฯ และชำระภาษี ลดต้นทุนทั้งด้านผู้ยื่นแบบฯ และกรมสรรพากร และยังเป็นการสนับสนุนนโยบาย รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ของรัฐบาล พร้อมชำระภาษีโดยใช้คำสั่งทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ธนาคารโอนเงินค่าภาษีให้กรมสรรพากร หรือรับคืนภาษีที่หัก ณ ที่จ่ายไว้เกินได้อย่างรวดเร็ว เป็นทางเลือกใหม่อีกทางหนึ่งที่ไม่ว่าใครก็ตาม แต่ช่วยให้ผู้ยื่นแบบฯ ที่สนใจเลือกใช้บริการเพื่อความสะดวกมากยิ่งขึ้นในขณะที่ยื่นแบบฯ ซึ่งการชำระภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา ยังคงมีอยู่ตามปกติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิชานันท์ ขาวนา (2559) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มาใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ศูนย์การยื่นแบบผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ชลบุรี 1 ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจำนวน 400 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, One Way ANOVA, F-test และ Multiple Regression Analysis ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและด้านสถานภาพที่แตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการยื่นแบบฯ และชำระภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ด้านการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบฯ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ปรียาพร บุ่งทอง (2563) ได้ทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ การศึกษา และอาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์เชิงอนุมาน คือ One – Way ANOVA หากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยสถิติ LSD ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร อายุ การศึกษา อาชีพ พบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ การศึกษา อาชีพต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกัน

ขวัญฤทัย พัฒน์แก้ว (2563) ได้ทำการศึกษาถึงการตัดสินใจเลือกใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงอนุมาน คือ One – Way ANOVA หากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่ด้วยสถิติ LSD ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตพื้นที่ ที่มีอายุและอาชีพต่างกันให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมต่างกัน

อรพินท์ สายมูล (2564) ได้ศึกษาระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมต่างกัน

Kumar & Gupta (2017) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของผู้เสียภาษีเงินได้ต่อการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้อิเล็กทรอนิกส์ (E-Filing) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้เสียภาษีเงินได้ต่อการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้อิเล็กทรอนิกส์ คือ ความพึงพอใจ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องความปลอดภัย ความมีประโยชน์และปัญหาซึ่งความพึงพอใจสะท้อนให้เห็นว่าผู้เสียภาษีเงินได้พอใจกับการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้อิเล็กทรอนิกส์ และตระหนักถึงการใช้งานบนเว็บไซต์ โดยความปลอดภัยหรือการรับรู้ความเสี่ยงสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ใช้รู้สึกถึงความปลอดภัย และพบว่าผู้เสียภาษีมีปัญหาเกี่ยวกับเครือข่ายในขณะที่ใช้งานและผู้เสียภาษีมีปัญหาในการชำระผ่าน

สมมติฐานการวิจัย

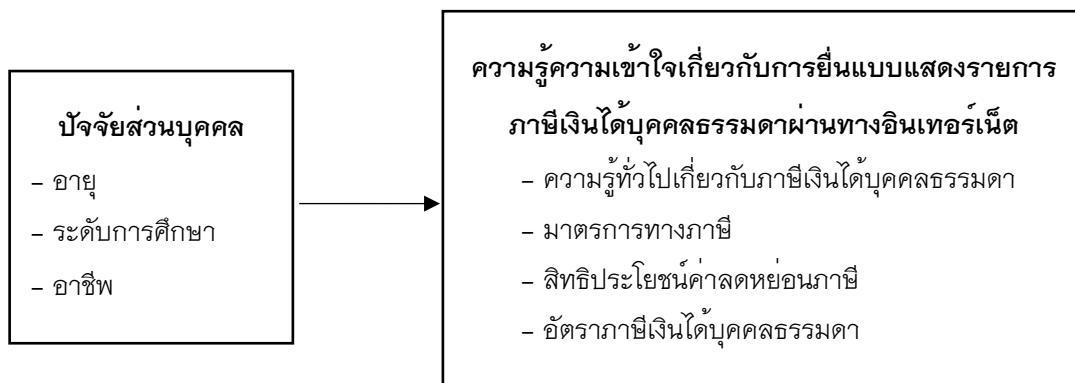
สมมติฐานที่ 1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอายุต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอาชีพต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดของการวิจัยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของประชากร (Kotler & Armstrong, 2018) หรือปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต (กรมสรรพากร, 2566) ประกอบด้วย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มาตรการทางภาษี สิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี และอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มาประยุกต์เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนในเขตเทศบาลสกลนคร ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลสกลนคร ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้การคำนวณโดยใช้สูตร Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จากการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล คือ 385 คน แต่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจำนวน 400 คน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ผล และทำการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (convenience sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มาตรการทางภาษี สิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี และอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวน 20 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ซึ่งมี 5 ระดับคือ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

2.2 ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับคำนิยามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อนำ ข้อคำถามมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทุกข้อมีค่ามากกว่า .50 แสดงถึงข้อคำถามมีความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556) 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทำการทดลองเก็บข้อมูล (try out) จากกลุ่มผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และทำการ

ทดสอบความเชื่อมั่นจากการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .78 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น .70 ขึ้นไป (Cronbach, 1990) จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลต่อไป

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยการลงพื้นที่วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนมะขามป้อม ชุมชนหน้าค่าย ชุมชนแวงใหญ่ ชุมชนหนองแดง ชุมชนนาอ้อย และชุมชนรุ่งพัฒนา 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ บทความทางออนไลน์ หนังสือทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ทำการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 มีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 และมีอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75

2. ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยรวม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร โดยรวมและรายรายด้าน

ด้านที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	ความรู้ความเข้าใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	3.89	.625	มาก
2	มาตรการทางภาษี	3.57	.669	มาก
3	สิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี	3.47	.719	ปานกลาง
4	อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	3.74	.725	มาก
รวม		3.67	.657	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา คือ มีความรู้ความเข้าใจในอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

สมมติฐานที่ 1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอายุต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอายุแตกต่างกัน (ANOVA)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	แหล่งของข้อมูล	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม		4	3.459	2.133	3.486	.018*
	ภายในกลุ่ม		395	41.601	.612		
	รวม		399	38.023			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวม แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีอายุระหว่าง 56-64 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าอายุระหว่าง 25-35 ปี และอายุต่ำกว่า 25 ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	ต่ำกว่า 25 ปี	ระหว่าง 25-35 ปี	ระหว่าง 36-45 ปี	ระหว่าง 46-55 ปี	ระหว่าง 56-64 ปี
$\bar{x}$	3.634	3.575	3.799	3.843	4.016
ต่ำกว่า 25 ปี	3.634	-	.578	.972	.787
ระหว่าง 25-35 ปี	3.575	-	.835	.943	.025*
ระหว่าง 36-45 ปี	3.799		-	.671	.349
ระหว่าง 46-55 ปี	3.843			-	.667

ตาราง 3 (ต่อ)

ระหว่าง 56-64 ปี	4.016	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นรายด้านของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอายุแตกต่างกัน (MANOVA)

สถิติทดสอบ	ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	Hypothesis df	Error df	F	p-value
Wilk's lambda	4 ด้าน	20	250.826	2.057	.034*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ด้านมาตรการทางภาษี และด้านสิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี

สมมติฐานที่ 2 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีการศึกษาต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน (ANOVA)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	4.045	1.347	5.685	.001*
	ภายในกลุ่ม	396	30.472	.238		
	รวม	399	34.623			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าระดับการศึกษาด้านมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
$\bar{X}$	3.430	3.512	3.547	3.645
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	3.430	-	.874	.997
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส	3.512	-	.994	.304
ปริญญาตรี	3.570	-	-	.469
สูงกว่าปริญญาตรี	3.745	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นรายด้านของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน (MANOVA)

สถิติทดสอบ	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	Hypothesis df	Error df	F	p-value
Wilk's lambda	4 ด้าน	20	327.257	1.870	.027*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านมาตรการทางภาษี และด้านสิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี

สมมติฐานที่ 3 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอาชีพต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอาชีพแตกต่างกัน (ANOVA)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	แหล่งของ	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
	ระหว่างกลุ่ม		3	3.523	.845	3.865	.011*
	ภายในกลุ่ม		396	29.065	.318		
โดยรวม	รวม		399	31.587			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอาชีพแตกต่างกันแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอาชีพ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าอาชีพค้าขาย/อาชีพอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอาชีพแตกต่างกัน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	เจ้าของ กิจการ	พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย/ อาชีพอิสระ
$\bar{X}$	3.724	3.981	3.854	3.676
เจ้าของกิจการ	3.724	–	.994	.998
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	3.981	–	1.000	.023*
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.854		–	.590
ค้าขาย/อาชีพอิสระ	3.676			–

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นรายด้านของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอาชีพแตกต่างกัน (MANOVA)

สถิติทดสอบ	ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่น แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต	Hypothesis df	Error df	F	p-value
Wilk's lambda	4 ด้าน	20	345.242	1.749*	.030*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านมาตรการทางภาษี และด้านสิทธิประโยชน์ค่าลดหย่อนภาษี

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยภาพรวม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวลัยพร แก้วสาร (2562) กล่าวคือ ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่วนใหญ่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับปีภาษี 2560 อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องรายการยกเว้นและลดหย่อนมากที่สุด ส่วนเรื่องการหักค่าใช้จ่ายมีความเข้าใจน้อยที่สุด ทั้งนี้ กรมสรรพากรได้มี

การพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการด้านภาษีอากรใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เสียภาษีด้วยระบบ Aree Chatbot ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้รับบริการสามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาษีอากร โดยมีหมวดหมู่คำถามให้เลือก ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินมูลค่าเพิ่ม และมาตรการภาษีช่วงโควิด ดังนั้น เมื่อผู้เสียภาษีมีประเด็นสงสัยประการใดสามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นจึงส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของผู้เสียภาษีมากยิ่งขึ้น

2. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ต จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ดังต่อไปนี้

1) อายุ พบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีอายุแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกัน โดยประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีอายุระหว่าง 56-64 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าอายุระหว่าง 25-35 ปี และอายุต่ำกว่า 25 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย พัฒนแก้ว (2563) ที่ได้ศึกษาถึงการตัดสินใจเลือกใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 3 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบที่มีอายุและอาชีพต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมต่างกัน

2) ระดับการศึกษา พบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ สายมุล (2564) ได้ศึกษาระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้อัตราความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยภาพรวมต่างกัน และงานวิจัยของธัญญะ มานะชัยมงคล (2563) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีบุคคลธรรมดาของประชากรพื้นที่เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีบุคคลธรรมดา ประชากรพื้นที่เขตบางรักจำแนกตามปัจจัยประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา ปรากฏว่าระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้ความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีบุคคลธรรมดาต่างกัน

3) อาชีพ พบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ในเขตเทศบาลนครสกลนครที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ที่มีอาชีพ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าอาชีพค้าขาย/อาชีพอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาพร บึงทอง (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร ด้านอาชีพ พบว่า ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอาชีพต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยระบบ E-Filing มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดขั้นตอนและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนในการไปยื่นแบบแสดงรายการที่สรรพากรในเขตพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งระบบได้มีการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้งานอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งในด้านคุณภาพของระบบและข้อมูล เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยจากการศึกษาถึงการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในหลายพื้นที่นั้น พบว่า ส่วนใหญ่ยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นข้อจำกัดของผู้ยื่นแบบแสดงรายการ เช่น ผู้ยื่นแบบยังขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านการใช้อินเทอร์เน็ต ระบบ E-Filing ความรู้ด้านภาษีบุคคลธรรมดา เป็นต้น ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เมื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้เกิดความพึงพอใจต่อการยื่นแบบและสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในการยื่นแบบแสดงรายการจากการใช้งานผ่านระบบ E-Filing ได้อย่างสะดวกไม่เพียงแต่จะช่วยลดความยุ่งยากซับซ้อนในการรายงานภาษีแก่หน่วยงานของรัฐเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี เพื่อเพิ่มระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการแก่ประชาชนหลากหลายช่องทางมากขึ้น โดยอาจจัดทำเป็นสื่อออนไลน์แยกเป็นประเด็น ๆ มีวิธีการเข้าถึงข้อมูลที่ง่าย สะดวกรวดเร็ว สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ และมีการใช้ภาษาไม่เป็นทางการมากทำให้ง่ายต่อความเข้าใจของประชาชนทุกอาชีพและทุกช่วงวัย

1.2 สามารถนำไปเป็นแนวทางในการให้ความรู้เกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการ และชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของประชาชนยื่นแบบแสดงรายการภาษีรายใหม่ให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้งานระบบมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายพื้นที่ในศึกษาไปยังเขตพื้นที่อื่น หรือขยายขอบเขตงานวิจัยให้กว้างขึ้น ทั้งในส่วนระดับภูมิภาคหรือในระดับประเทศ เพื่อทำให้เห็นถึงภาพกว้างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2.2 ควรมีการศึกษาถึงทัศนคติของผู้เสียภาษีที่มีต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อให้มีการวางแผนการเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2563). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าใช้จ่าย. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.rd.go.th/556.html>.
- กรมสรรพากร. (2566). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ค่าลดหย่อนทางภาษี. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.rd.go.th/59674.html>.
- ขวัญฤทัย พัฒน์แก้ว. (2563). การตัดสินใจเลือกใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 3. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ดวงพร เพชรคง. (2560). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานกฎหมาย 2 สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ธัญญา มานะชัยมงคล. (2563). ความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีบุคคลธรรมดา กรณีศึกษาประชากรพื้นที่เขตบางรัก จังหวัดกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และวาสนา ดวงดารา. (2554). การบัญชีภาษีอากร. กรุงเทพฯ: หจก. ทีพีเอ็น เพรส.
- นิชานันท์ ชาวนา. (2559). ปัญหาและอุปสรรคของการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยศึกษาสำนักงานสรรพากรพื้นที่ชลบุรี 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปรียาพร บุ่งทอง. (2563). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://mmmm.ru.ac.th/MMWIS/sat16/6114060120.pdf>.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การวัดผลและการสร้างแบบสอบถามสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัยพร แก้วสาร. (2562). ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีศึกษาผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่ชลบุรี 3. งานนิพนธ์ปัญหามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเมธ ศิริคุณโชติ, อัคร สิริชูติวงศ์, อติศักดิ์ สืบประดิษฐ์ และวิรัตน์ เจียรนัย. (2563). ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2563. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเรือนแก้ว การพิมพ์.
- สำนักบริหารการเสียภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์. (2559). การยื่นแบบผ่านชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร.
- อนันธิตรา ดอนบันเทา. (2560). ปัญหาและสาเหตุการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในตำบลลานดอกไม้ตก. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วันที่ 22 ธันวาคม 2560 (หน้า 614-620). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- อรพินท์ สายมูล. (2564). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://mmmm.ru.ac.th/MMWIS/twin92/6214155532.pdf>.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed). New York: Harper & Row.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). *Principles of Marketing* (17th ed). The University of Minnesota Libraries Publishing. <https://open.lib.umn.edu/principlesmarketing/>.

Kumar, S., & Gupta, S. (2017). A Study on Income Tax Payer' S Perception Towards Electronic Filing. *The Journal of Internet Banking and Commerce*, 22(S7), 1-14.

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้
แบบจักรวาลนฤมิต ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี
THE RESULT OF SYNTHESIS FRAMEWORK OF METAVERSE LEARNING
ENVIRONMENT ENHANCE SCIENTIFIC THINKING IN CHEMISTRY CLASSROOM

มาริสา แสนสระดี^{1*}, รมย์วรินทร์ กำลังเลิศ², ปรมะ แขวงเมือง³
Marisa Sansradee^{1*}, Romwarin Gamlunglert², Parama Kwangmuang³

^{1,2,3}นวัตกรรม เทคโนโลยีและวิทยาการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
^{1,2,3}Program Innovation Technology and Learning Sciences, Faculty of Education, Khon Kaen University

*Corresponding author's e-mail: marisa.sa@kkumail.com^{1*}, thigam@kku.ac.th², parakw@kku.ac.th³

Received: May 19, 2024

Revised: July 3, 2024

Accepted: July 7, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 26 คน โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในการสำรวจบริบทและผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเอกสาร และกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี จำนวน 5 คน การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาหลายรูปแบบ ได้แก่ การวิจัยเอกสาร และการวิจัยเชิงสำรวจที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า การสังเคราะห์กรอบแนวคิดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ได้แก่กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ประกอบด้วย 5 พื้นฐาน ได้แก่ 1) พื้นฐานด้านบริบท 2) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ 3) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน 4) พื้นฐานด้านเทคโนโลยี และ 5) พื้นฐานการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และกรอบแนวคิดในการออกแบบ ประกอบด้วย 4 พื้นฐาน คือ 1) กระตุ้นโครงสร้างทางปัญญา 2) การสนับสนุนการปรับโครงสร้างทางปัญญา 3) การส่งเสริมการขยายโครงสร้างทางปัญญา และ 4) การช่วยเหลือการปรับสมดุลทางปัญญา นอกจากนี้ผลจากการศึกษาพื้นฐานด้านบริบทที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นและการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนไม่เคยมีประสบการณ์เรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ และกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดความรู้จากครู และจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความสอดคล้องระหว่างหลักการทฤษฎีกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และกรอบแนวคิดการออกแบบ

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิต; การคิดเชิงวิทยาศาสตร์; การสังเคราะห์

Abstract

This study aimed to synthesize a conceptual framework for a metaverse-based learning environment that fosters scientific thinking in chemistry classrooms. The target group for the study consisted of 26 fifth-year high school students from Prachaksillapakarn School, Mueang District, Udon Thani Province, and five experts who evaluated documents and conceptual frameworks for designing a metaverse-based learning environment conducive to scientific thinking in chemistry. The research employed multiple methodologies, including document research and qualitative data collection through surveys. Data analysis involved summarization, interpretation, and analytical procedures. The findings revealed that the synthesized conceptual framework for a metaverse-based learning environment promoting scientific thinking in chemistry encompasses a theoretical framework with five fundamental bases: 1) contextual basis, 2) psychological learning basis, 3) pedagogical basis, 4) technological basis, and 5) scientific thinking basis. The design framework was comprised of four foundational elements: 1) stimulating cognitive structure, 2) supporting cognitive restructuring, 3) promoting cognitive structure expansion, and 4) assisting cognitive equilibrium adjustment. Additionally, survey and interview data indicated that students had no prior experience with constructivist learning approaches or technology-enhanced activities promoting scientific thinking. Most teaching was knowledge transmission from teachers. Expert evaluations confirmed alignment between theoretical principles and both the theoretical and design frameworks.

Keywords: metaverse learning environment; scientific thinking; synthesis

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของยุคโลกาภิวัตน์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มนุษย์ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ รวมถึงเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกสบายในชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้เกิดความรู้ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับยุคปัจจุบัน และพร้อมในการแข่งขันในสังคมโลก ซึ่งมีประเด็นในการพัฒนา ได้แก่ 1) ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ให้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในระดับบุคคลและให้คุณภาพที่ดีแก่บุคคลทุกคน 2) การพัฒนาให้ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เกิดความเข้าใจและทักษะทางวิทยาศาสตร์มีผลต่อความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานในอนาคต และ 3) ประเทศต่าง ๆ ต้องการองค์ความรู้และข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และวิธีการคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม (สิริภาพ เทพพิทักษ์, 2565) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

จากการประเมินผลการวิจัยโครงการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ พ.ศ. 2558 (โครงการ TIMSS 2015 THAILAND สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) ที่เป็นข้อสอบทดสอบความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการให้เหตุผล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ พบว่าผลการประเมินวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทย อยู่ระดับ 1 หรือระดับต่ำสุด มีคะแนนเฉลี่ยวิชา

วิทยาศาสตร์ 456 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) และเมื่อศึกษาจากการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564) โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (OECD) พบว่าผลการประเมินวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย มีคะแนนวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564) ซึ่งทำให้เห็นว่าในประเทศไทยนักเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาการคิดเชิงวิทยาศาสตร์เท่าที่ควร และเมื่อผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ ในรายวิชาเคมี ซึ่งเป็นสาขาวิชาหนึ่งของวิทยาศาสตร์ ที่ผ่านมานั้นเนื้อหาเรื่อง กรด - เบส ซึ่งเป็นเรื่องเกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันของนักเรียน และเป็นเรื่องใกล้ตัว เมื่อวิเคราะห์ถึงการทำกิจกรรมการเรียนรู้และแบบบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ผ่านมา พบว่านักเรียนมียังขาดความกระตือรือร้นในการสืบเสาะหาความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลไม่ครบถ้วน และลงความเห็นโดยใช้เหตุผลมาสนับสนุนได้น้อย และอีกทั้งเรื่องของสารเคมีที่มีความอันตรายและมีจำนวนจำกัด ยังส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในเรื่อง กรด - เบส ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการทดลองได้ตามการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาเคมี

วิธีการสำคัญที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การนำทฤษฎีและศาสตร์การสอน (pedagogy) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีจักรวาลนฤมิต (metaverse) ที่ออกแบบสำหรับห้องเรียนเคมี ให้นักเรียนได้สืบค้นความรู้ ปฏิบัติกิจกรรม และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันในสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตสำหรับห้องเรียนเคมี เป็นการที่นำไปสู่ประโยชน์ทางการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้นโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของนักเรียน

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการนำพื้นฐานจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) ซึ่งได้จากหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ลงสู่กรอบแนวคิดในการออกแบบ (designing framework) เพื่อนำไปพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการออกแบบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์

ความหมายของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับ ความรู้และการเรียนรู้โดยอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยา ปรัชญาและมนุษยวิทยาว่าความรู้คืออะไร และได้ความรู้มาอย่างไร โดยได้จำแนกองค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้เดิม หรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่ 2) ความรู้ใหม่ เช่น ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ บุคคลนั้น ๆ รับเข้าไป เป็นต้น และ 3) กระบวนการ

ทางปัญญา ได้แก่ กระบวนการทางสมองที่ใช้ในการทำความเข้าใจ ความรู้ที่ได้รับมาใช้เชื่อมโยงและปรับความรู้เดิม และความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

สุมาลิ ชัยเจริญ (2559) ได้ให้ความหมายของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ว่าเป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget เรียกว่า “Cognitive Constructivism” และ Ley Semyonovich Vygotsky ที่เน้นเกี่ยวกับบริบทของสังคม เรียกว่า “Social Constructivism” ซึ่งแนวคิดของทฤษฎีนี้มุ่งเน้นในการสร้างมากกว่าการรับความรู้ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของนักเรียนโดยมีนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อน โดยพยายามนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ตนเองพบเห็นมาสร้างโครงสร้างทางปัญญา (cognitive structure) หรือที่เรียกว่าสกีมา (schema) ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในโครงสร้างทางปัญญา หรือโครงสร้างของความรู้ในสมอง โครงสร้างทางปัญญานี้จะประกอบด้วยความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ภาษา หรือเกี่ยวกับเหตุการณ์แต่ละบุคคล มีประสบการณ์หรือเหตุการณ์อาจเป็นความเข้าใจหรือความรู้ของแต่ละบุคคล โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลจะมีการนำโดยผ่านการพัฒนากระบวนการดูดซึม (assimilation) ซึ่งเป็นการนำเอาสิ่งแวดล้อมภายนอกเข้าหรือความรู้ใหม่เข้ามาไว้ในโครงสร้างทางปัญญาของตนเอง ในการรับสิ่งแวดล้อมหรือความรู้ใหม่โดยการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม หรือสกีมาของตนเอง เพื่อให้โครงสร้างทางปัญญาของแต่ละบุคคลเข้าสู่สภาพสมดุล (equilibrium) หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง

ความหมายของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่าเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนสามารถสร้างความรู้จากความคิดของตนเองแทนที่จะรับความรู้ที่สมบูรณ์และถูกต้องจากผู้สอน หรือแหล่งความรู้ที่ผู้สอนกำหนดไว้มาสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคลโดยไม่รู้ตัวซึ่งส่วนใหญ่ ประกอบด้วย การนำความรู้หลายด้านมาตีความหมายใหม่ ความรู้บางเรื่องอาจได้มาจากประสบการณ์ตรงของตนเอง และในบางเรื่องได้มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นแล้วจึงสร้างภาพที่สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับของโลกโดยรวมขึ้นมา “โลก” อาจหมายรวมถึงธรรมชาติทางด้านกายภาพหรือวัตถุและด้านจิตใจ คือ ด้านสังคมอารมณ์ และปรัชญาต่าง ๆ

จากที่ได้ศึกษาความหมายของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ข้างต้น สามารถสรุปความหมายของคอนสตรัคติวิสต์ได้ว่า คอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2. แนวคิดและหลักการทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สุมาลิ ชัยเจริญ (2559) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ว่ามีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget โดยมีแนวคิดที่เป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (cognitive constructivism) และกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (social constructivism) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) หลักการของกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Jean Piaget ที่เน้นให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยการลงมือกระทำ Jean Piaget เชื่อว่าถ้านักเรียนถูกกระตุ้นด้วยสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (cognitive conflict) หรือเรียกว่าเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (disequilibrium) นักเรียนจะต้องพยายามปรับโครงสร้างหรือสมดุลทางปัญญาให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (equilibrium) โดยวิธีการดูดซึม (assimilation) ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนเข้าสู่ภาวะสมดุลหรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง

2) หลักการของกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (social constructivism) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากแนวคิดของ Lev Semyonovich Vygotsky ที่กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิ

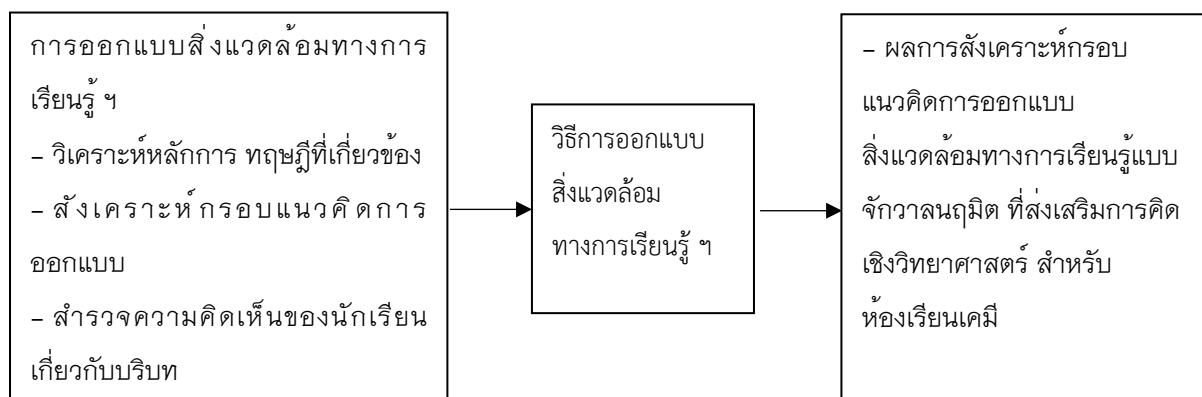
ปัญญา รวมทั้งแนวคิดที่เกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญาที่อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงของการพัฒนาที่เรียกว่าโซนพัฒนาการ (zone of proximal development) ถ้านักเรียนต่ำกว่าโซนพัฒนาการจำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือ ในการเรียนรู้ที่เรียกว่า “ฐานการช่วยเหลือ” หรือ “Scaffolding” นอกจากนี้ Vygotsky เชื่อว่านักเรียนสร้างความรู้ได้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ครูผู้สอนและเพื่อน ในขณะที่อยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม (สุมาลีชัย เจริญ, 2559)

3. จักรวาลนฤมิต (metaverse) หมายถึง โลกเสมือน โลกจำลองของกลุ่มผู้ใช้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน มารวมตัวกันเป็นสังคม “Social” เป็นโลกที่สองที่มนุษย์ใช้เวลาบนโลกจริงในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น คนอื่น ๆ แบบไร้พรมแดน ใน 4 มิติ (media + real world + interaction + social)

4. การคิดเชิงวิทยาศาสตร์ Kuhn (2011) ได้ให้ความหมายการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ว่า เป็นการค้นหาคำความรู้ (knowledge-seeking) เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ (scientific understanding) ที่นักเรียนได้เข้าสู่กระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ เกิดขึ้นในขณะที่ดำเนินการสำรวจตรวจสอบ ตามสภาพที่แท้จริง (scientific investigation) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสืบเสาะหาความรู้ (inquiry) การวิเคราะห์ (analysis) การลงความเห็น (inference) และการให้เหตุผลสนับสนุน (argument)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์เป็นพื้นฐานในการออกแบบ กรอบแนวคิดของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิต ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาหลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (document analysis) และการวิจัยเชิงสำรวจ (survey) ที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 26 คน โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในการสำรวจความคิดเห็นสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับการสภาพบริบทการจัดการเรียนรู้

2) ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเอกสารและกรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ประกอบด้วย 5 คน โดยแบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญ ด้านสื่อและนวัตกรรม จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 2 คน รวมผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งมีการได้มาของกลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญโดยผู้วิจัยและที่ปรึกษาวิจัยได้เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งต้องตรงตามหลักเกณฑ์และจุดมุ่งหมายคือ 1) ผู้เชี่ยวชาญต้องทำหน้าที่สอนในวิชานั้น ๆ หรือทำผลงานทางวิชาการในระดับมัธยมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ 2) ผู้เชี่ยวชาญต้องมีวุฒิทางการศึกษาที่ตรงหรือสัมพันธ์โดยสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท หรือ 3) ผู้เชี่ยวชาญต้องมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับการสภาพบริบทการจัดการเรียนรู้ 2) แบบบันทึกการตรวจสอบเอกสาร 3) แบบบันทึกการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี 4) แบบบันทึกการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี 5) แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประเมินกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี และ 6) แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) ศึกษา วิเคราะห์ หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี โดยศึกษาหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยทฤษฎีทางพุทธิปัญญา คือ ทฤษฎีการประมวลสารสนเทศ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ รวมไปถึงคุณลักษณะและระบบสัญลักษณ์ของสื่อมัลติมีเดียเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานการศึกษา และทำการบันทึกในแบบบันทึกการตรวจสอบเอกสาร

2) ศึกษาสภาพบริบท (contextual study) เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย วิธีการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนและสภาพความพร้อมต่อเครื่องมือในการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจความคิดเห็นและสอบถามสภาพบริบทจริงในการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ แบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับสภาพบริบทการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 26 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกจากการยินยอมของอาสาสมัครกลุ่มเป้าหมาย

3) สังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) จากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้อที่ 1) ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นพื้นฐาน 5 ด้าน ดังนี้ 3.1) พื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ 3.2) พื้นฐาน

ศาสตร์การสอน 3.3) พื้นฐานด้านบริบท 3.4) พื้นฐานด้านทฤษฎีสื่อและเทคโนโลยี และ 3.5) พื้นฐานการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบบันทึกการสังเคราะห์กรอบ แนวคิดเชิงทฤษฎีแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4) สังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบ (designing framework) ที่อาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) โดยมุ่งเน้นกระบวนการสร้างการคิดเชิงวิทยาศาสตร์

5) สังเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ แบบจักรวาลนฤมิตที่ ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี โดยอาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดในการ ออกแบบที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ในข้อ 3)

6) นำกรอบแนวคิดในการออกแบบและองค์ประกอบ ของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี กับหลักการทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานของกรอบแนวคิดในการออกแบบทำการวิพากษ์ และประเมิน และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร สรุปตีความ และบรรยายเชิงวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ประกอบด้วยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และกรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี การศึกษาหลักการ ทฤษฎี เกี่ยวกับการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการ สังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งจากการศึกษาปรากฏว่ามีพื้นฐานเชิงทฤษฎีที่สำคัญ 5 พื้นฐาน ได้แก่

1) พื้นฐานด้านบริบท นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายงานผลจากเครื่องมือบริบทที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา กับนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวน 26 คน ผลการศึกษาจากแบบสำรวจเกี่ยวกับสภาพบริบทการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนขาดการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดความรู้จากครู และให้ผู้เรียนปฏิบัติตามที่ครูบอกหรือปฏิบัติตาม ซึ่งทำให้ไม่สามารถเกิดการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ได้ และในการเรียนวิทยาศาสตร์ก็ได้ทำการทดลองบ้าง แต่ก็ไม่ครบทุกเนื้อหา เนื่องจากสารเคมีบางสารอันตราย และมีความเสี่ยงในการใช้สารเคมี รวมถึงการทิ้งสารเคมีที่ใช้แล้ว ในด้านความพร้อมของเทคโนโลยีและอุปกรณ์ พบว่านักเรียนเคยเรียนด้วยเทคโนโลยี แอปพลิเคชัน และรู้จักแพลตฟอร์มเมตาเวิร์ส (จักรวาลนฤมิต) อินเทอร์เน็ตของทางโรงเรียนมีสัญญาณครอบคลุม และจำนวนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนมีครบตามจำนวนนักเรียน จากผลการศึกษา

ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนแบบจักรวาลนฤมิต ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ตามกรอบการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของ Khun (2011) ไว้ในแต่ละองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนแบบจักรวาลนฤมิต ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์

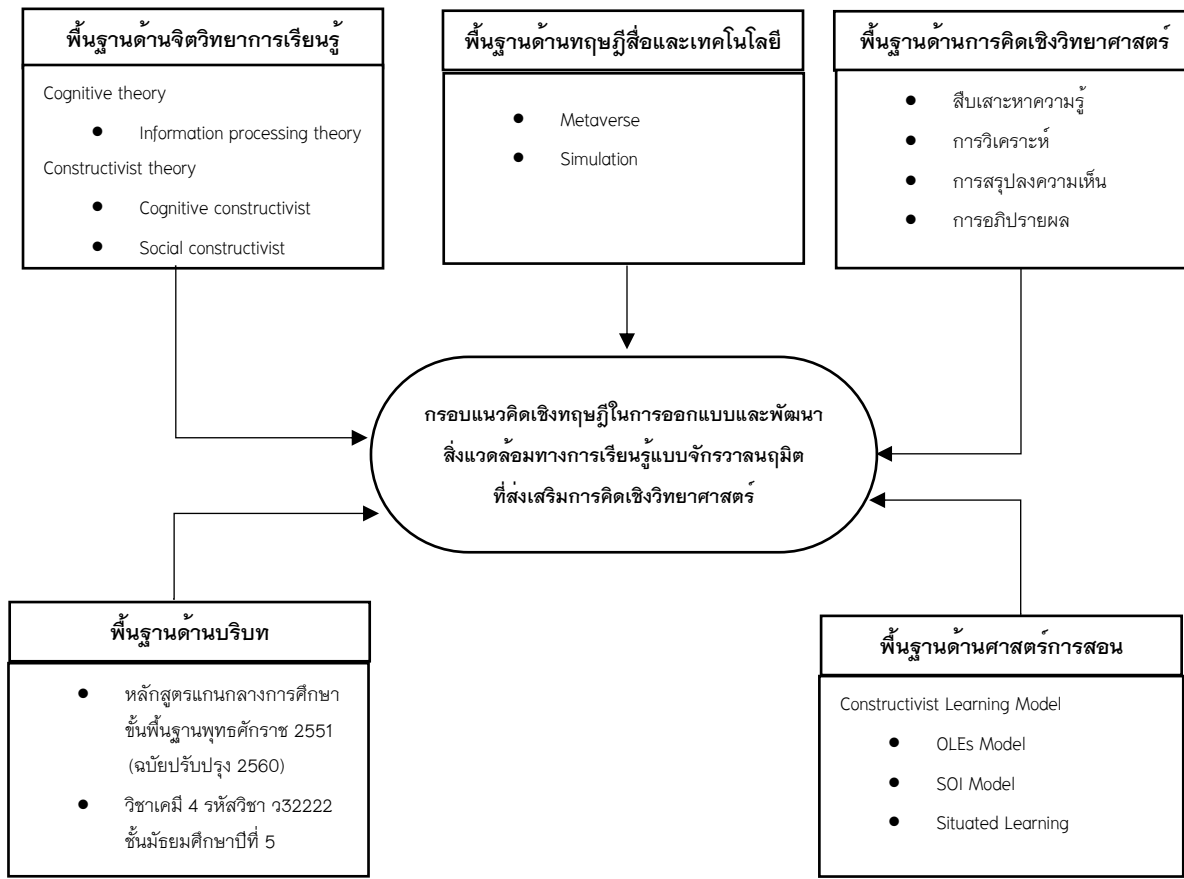
2) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ ได้นำพื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบที่สำคัญ 2 กลุ่มทฤษฎี คือ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน และทฤษฎีพุทธิปัญญา นิยม เพื่อส่งเสริมการประมวลสารสนเทศ (information processing) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใส่ใจ จดจำหรือบันทึกข้อมูลในความจำระยะยาว และสามารถค้นคืน (retrieve) กลับมาใช้ได้

3) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน เป็นการศึกษาหลักการทฤษฎีและวิธีการของการสอนเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี โดยพื้นฐานทางศาสตร์การสอนที่ผู้วิจัยนำมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนาครั้งนี้คือ โมเดลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (constructivist learning models) ได้แก่ 3.1) Open Learning Environments (OLEs) Model (Hannafin, Land & Oliver, 1999) 3.2) SOI Model (Mayer et al., 1996) และ 3.3) cognitive apprenticeship (Brown, Collins & Duguid, 1989)

4) พื้นฐานด้านเทคโนโลยี ในการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ผู้วิจัยได้การทำศึกษาการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดีย (multimedia learning) จักรวาลนฤมิต (metaverse) สถานการณ์จำลอง (simulation) และทฤษฎีระบบสัญลักษณ์ของสื่อ (mediasymbol system) มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้

5) พื้นฐานการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ได้นำพื้นฐานการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Kuhn, 2011) ได้แก่ 5.1) การสืบเสาะหาความรู้ 5.2) การวิเคราะห์ข้อมูล 5.3) การสรุปความคิดเห็น และ 5.4) การอ้างเหตุผลสนับสนุน

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ที่นำหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ รวมทั้งคุณลักษณะสื่อแบบจักรวาลนฤมิต ดังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานทั้ง 5 ดังกล่าวข้างต้น ได้จากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยม
ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

2. กรอบแนวคิดในการออกแบบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยมที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

จากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีได้ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยการแปลงหลักการทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติ และออกแบบเป็นองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยมที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ประกอบด้วย 4 พื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่

1) การกระตุ้นการสร้างโครงสร้างทางปัญญาที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ได้มีการออกแบบโดยอาศัยพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (cognitive constructivism theory) ของ Piaget (1965) เชื่อว่า เมื่อนักเรียนเข้าสู่การเรียนรู้ด้วยสถานการณ์ปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (cognitive conflict) ซึ่งนักเรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้าสู่สภาวะสมดุล (equilibrium) โดยการดูดซึม (assimilation) หรือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) และสามารถสร้างความรู้ใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ โดยการศึกษาครั้งนี้ ออกแบบโดยใช้องค์ประกอบที่เรียกว่า สถานการณ์ปัญหา ซึ่งมีการสร้างและออกแบบเรื่องราวสถานการณ์ปัญหาตามหลักการ Situated Learning Environment ในการเข้าสู่บทเรียนที่เป็นสภาพจริง (authentic context) ด้วยการเชื่อมโยงประสบการณ์หรือความรู้เดิมกับความรู้ใหม่และการเข้าสู่บริบทตามหลักการสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้

แบบเปิด (Open Learning Environment: OLEs) ของ Hannafin, Land & Oliver (1999) โดยจัดเข้าสู่บริบทจากสภาพจริง (enabling context) ซึ่งเป็นแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเลือกและกลยุทธ์ ซึ่งรูปแบบปัญหาได้มีการจัดเรียบเรียงอย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนจะต้องมีการไตร่ตรอง ใช้ความสามารถทางสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่พบ (externally imposed) และการกำหนดภารกิจการเรียนรู้ที่จะช่วยกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญา ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนตามแนวทางการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของ Kuhn (2011) ที่มี 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสืบเสาะหาความรู้ (inquiry) นักเรียนจะต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องการค้นหาล้างบางอย่างที่แตกต่างไปจากสิ่งที่พวกเขามีความรู้เรื่องนั้นอยู่แล้ว ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ (analysis) จำเป็นต้องมีการเข้าถึงข้อมูล เพื่อนำมาพิจารณา จัดกระทำข้อมูลและนำเสนอข้อมูล เช่น หลักฐานที่ตรงกับทฤษฎีของแต่ละคนที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ และข้อมูลนี้ก็จะต้องทำการจัดกระทำข้อมูล ขั้นที่ 3 การสรุปลงความเห็น (inference) นักเรียนสามารถเขียนบรรยายเหตุผลสนับสนุนที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นจริง การปฏิเสธหลักฐานที่ไม่มีเหตุผลยอมรับข้อสนับสนุนให้ชัดเจน และขั้นที่ 4 การอ้างเหตุผลสนับสนุน (argument) การอ้างเหตุผลเป็นความรู้สึกที่แต่ละคนใช้ในการสนับสนุนข้อสรุปสร้างเป็นสถานการณ์ปัญหาที่ทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยออกแบบในลักษณะที่ให้นักเรียนได้ลงมือฝึกการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ เช่น การสืบเสาะหาปัญหาที่เกิดขึ้น อธิบายเหตุผลและหาอ้างอิงหลักฐานประกอบ วิเคราะห์ และสรุปปัญหาแท้จริงพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลและตามด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยได้นำมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบ สถานการณ์ปัญหา (problem base)

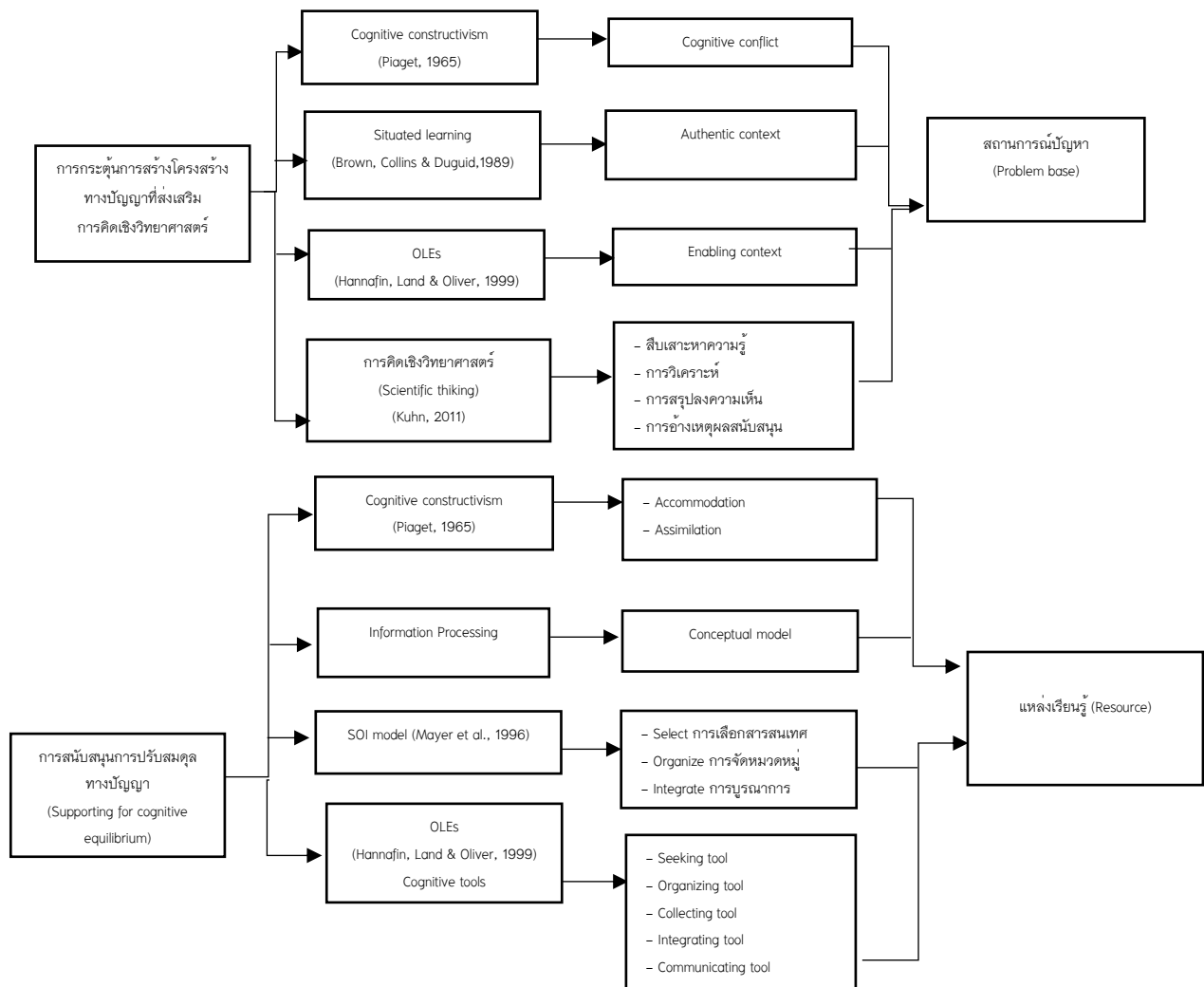
2) การสนับสนุนการปรับสมดุลทางปัญญา จากหลักการคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา ของ Piaget ที่เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้น เมื่อนักเรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (cognitive conflict) หรือเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (disequilibrium) และนักเรียนจะพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (cognitive structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (equilibrium) โดยใช้วิธีการดูดซึม (assimilation) คือ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญาหรือการปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางปัญญา (accommodation) คือ การเชื่อมโยง โครงสร้างทางปัญญาเดิมหรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับสารสนเทศใหม่ จนกระทั่งนักเรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สมดุลหรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2550) ในการออกแบบครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบโดยให้นักเรียนเริ่มศึกษาจากสถานการณ์ปัญหาที่มีลักษณะเป็นสภาพจริงโดยที่สถานการณ์ปัญหานั้นจะกระตุ้นให้นักเรียนเสียสมดุลทางปัญญาและการกำหนดภารกิจที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา จะส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจภายในที่แสวงหาสารสนเทศ เพื่อที่จะปรับเข้าสู่ภาวะสมดุลทางปัญญาโดยการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้

3) การส่งเสริมการสร้างความรู้ และการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมการสร้างความรู้และการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ จะมุ่งเน้นการส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เนื่องจากในชีวิตประจำวันต้องมีการเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ตลอดเวลา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียน ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาที่เป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง จะช่วยทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ออกแบบในลักษณะ 2 องค์ประกอบ คือ ศูนย์ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้

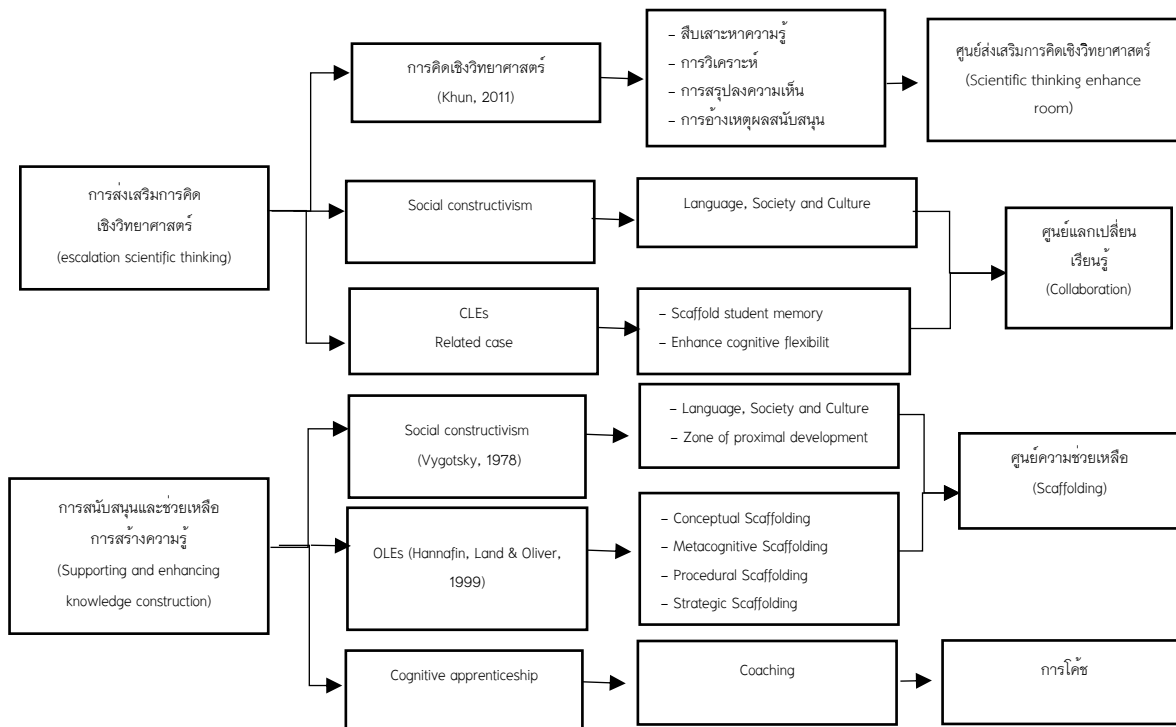
4) การสนับสนุนและช่วยเหลือการสร้างความรู้ สำหรับการส่งเสริมและช่วยเหลือการปรับสมดุลทางปัญญา จะช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการรับความช่วยเหลือ โดยมีการจัดมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ และการให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและ แก้ไขความเข้าใจที่

คลาดเคลื่อนให้กับนักเรียนได้ ผู้วิจัยได้ออกแบบองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ ฐานการช่วยเหลือ และการโค้ช

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีลงสู่กรอบแนวคิดการออกแบบ ดังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทฤษฎีแสดงดังนี้

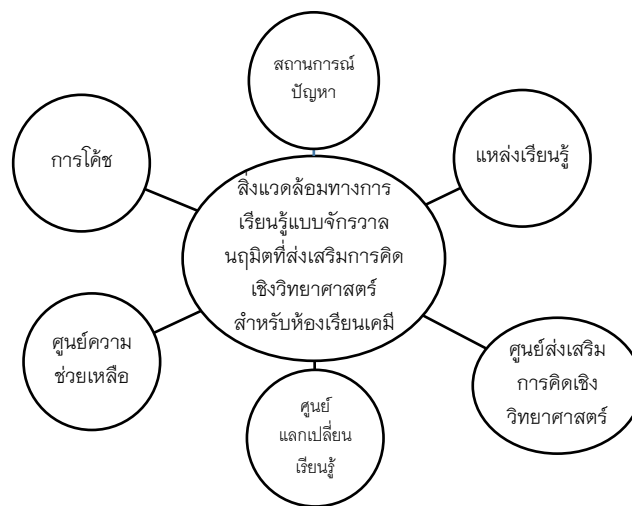

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยม
ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยม
ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี (ต่อ)

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบที่อาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีแล้วนำมาสู่การปฏิบัติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1. สถานการณ์ปัญหา 2. แหล่งเรียนรู้ 3. ศูนย์ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ 4. ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. ศูนย์ความช่วยเหลือ และ 6. การโค้ช ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยม
ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

3. การประเมินกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี โดยผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบ การประเมินคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ตาราง 1 การประเมินกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้

ผู้เชี่ยวชาญ	ค่าคะแนน					$\bar{X}$	S.D.
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
รายการประเมิน	1	2	3	4	5		
1) ด้านการสังเคราะห์กรอบแนวคิดทฤษฎีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้	5.00	5.00	4.00	4.00	4.00	4.40	.49
2) ด้านการสังเคราะห์หลักการ กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้	4.00	4.00	4.00	3.00	4.00	3.80	.40
3) ด้านการสังเคราะห์องค์ประกอบกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้	5.00	4.00	4.00	4.00	5.00	4.40	.49
4) ด้านความเป็นไปได้ของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	.00
5) ความถูกต้องของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	.00

จากตาราง 1 พบว่า 1) ด้านการสังเคราะห์กรอบแนวคิดทฤษฎีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต = 4.40 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .49 2) ในด้านการสังเคราะห์หลักการ กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต = 3.80 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .40 3) ด้านการสังเคราะห์องค์ประกอบกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต = 4.40 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .49 4) ด้านความเป็นไปได้ของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต = 4.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .00 และ 5) ความถูกต้องของกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต = 4.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .00 จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ากรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีความตรงเชิงทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบกรอบแนวคิด ประกอบด้วย 1) พื้นฐานด้านบริบท 2) พื้นฐานด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ 3) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน 4) พื้นฐานด้านเทคโนโลยี และ 5) พื้นฐานการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และการออกแบบในแต่ละองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี มีการนำหลักการทฤษฎีที่ใช้มาเป็นพื้นฐานพบว่า มีความสอดคล้องระหว่างหลักการทฤษฎีกับกรอบแนวในการออกแบบ ซึ่งปรากฏอย่างเด่นชัดและอาศัยหลักการที่ระบุข้างต้นทุกองค์ประกอบ

การอภิปรายผล

ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการออกแบบของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี พบว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ประกอบด้วย กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี 5 พื้นฐาน ได้แก่ 1) พื้นฐานด้านบริบท 2) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ 3) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน 4) พื้นฐานด้านเทคโนโลยี และ 5) พื้นฐานการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และกรอบแนวคิดในการออกแบบ ประกอบด้วย 4 พื้นฐาน คือ 1) การกระตุ้นการสร้างโครงสร้างทางปัญญาที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ 2) การสนับสนุนการปรับสมดุลทางปัญญา 3) การส่งเสริมการสร้างความรู้ และการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ 4) การสนับสนุนและช่วยเหลือการสร้างความรู้ และจากการประเมินกรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ในการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฐิติมา กำลังเลิศ (2554) ที่ได้พัฒนาโมเดลการสร้างความรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเสาวคนธ์ สมาน (2555) ที่ได้พัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้มัลติมีเดีย วิชาเคมี ที่ส่งเสริมการคิด เชิงวิทยาศาสตร์ และงานวิจัยของ สุมาลี ชัยเจริญ และคณะ (2554) ที่ได้สังเคราะห์นวัตกรรมที่ส่งเสริมการสร้างความรู้บนพื้นฐานภูมิปัญญาและมิติวิถีไทยจากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นมีความแตกต่างจากงานวิจัย ในครั้งนี้ ที่มุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี โดยอาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical framework) นอกจากนี้พบว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิตที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ที่พัฒนาขึ้นโดยการตรวจสอบคุณภาพการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อจักรวาลนฤมิต และด้านการออกแบบ

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบที่อาศัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี 5 พื้นฐาน ประกอบด้วย 1) พื้นฐานด้านบริบท 2) พื้นฐานด้านจิตวิทยา 3) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน 4) พื้นฐานด้วยเทคโนโลยี และ 5) พื้นฐานด้านการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ นำมาสู่การปฏิบัติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบได้แก่ คือ 1. สถานการณ์ปัญหา 2. แหล่งเรียนรู้ 3. ศูนย์ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ 4. ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. ศูนย์ความช่วยเหลือ และ 6. การโค้ช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กรอบแนวคิดการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีความตรงเชิงทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบกรอบแนวคิด และการออกแบบในแต่ละองค์ประกอบ มีการนำหลักการทฤษฎีที่ใช้มาเป็นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องระหว่างหลักการทฤษฎีกับกรอบแนวคิดในการออกแบบ ผู้วิจัยควรนำกรอบแนวคิดของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนฤมิต ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบจักรวาลนิยม ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับห้องเรียนเคมี ควรนำไปออกแบบกรอบแนวคิดของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากสาขานวัตกรรม เทคโนโลยีและวิทยาการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- โครงการ TIMSS 2015 THAILAND สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *สรุปผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2015*. จังหวัดสมุทรปราการ: แอด วานซ์ พรินติ้ง เซอร์วิส จำกัด.
- ฐิติมา กำลังเลิศ. (2554). *การพัฒนาโมเดลการสร้างความรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศูนย์ดำเนินการ PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). *ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์*. สืบค้น 11 มกราคม 2566 จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2018-summary-result/>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *สรุปผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2015*. จังหวัดสมุทรปราการ: แอดวานซ์ พรินติ้ง เซอร์วิส จำกัด.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2550). *การพัฒนาโมเดลต้นแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์*. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมาลี ชัยเจริญ และคณะ. (2554). *เทคโนโลยีการศึกษาและการพัฒนาระบบการสอน*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิรภพ เทพพิทักษ์. (2565). *ความฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์: คุณลักษณะสำคัญในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- เสาวคนธ์ สมาน. (2555). *การพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้มีเดียวิชาเคมีที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิทยาศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Brown, J. S., Collins, A., & Duguid, P. (1989). Situated Cognition and the Culture of Learning. *Educational Researcher*, 18(1), 32-42.
- Hannafin, M., Land, S. & Oliver, K. (1999). Open Learning Environments: Foundations, Methods, and Models. In CM. Reigeluth (Eds.). *Instructional-design theories and models Volume II. A New Paradigm of Instructional Theory*. (pp.115-140). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

- Kuhn D. (2011). What is scientific thinking and how does It develop? In U. Goswami (Ed.), *The Wiley-Blackwell handbook of childhood cognitive development* (2 nd ed., pp. 497–523). Wiley Blankwell.
- Mayer, R. E., Bove, W., Bryman, A., Mars, R., & Tapangco, L. (1996). When Less Is More: Meaningful Learning from Visual and Verbal and verbal summaries of science textbook lessons. *Journal of Educational Psychology*, 88(1), 64–73. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.88.1.64>.
- Piaget, J. (1965). *Judgement and reasoning in the child*. (M. Warden, Trans). London: Routledge and Keganpaul.

ทักษะที่พึงประสงค์และความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของนักบัญชี DESIRABLE SKILLS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE AFFECTING THE PERFORMANCE EFFICIENCY OF ACCOUNT

ปณณวัชร ไชยอุทัยวงศ์^{1*}, ดารณี เอื้อชนะจิต²

Pannawat Chaiuthaiwong^{1*}, Daranee Uechanajit²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy Program, School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: Pannawat.cha@spulive.net^{1*}, darani.uat@gmail.com²

Received: April 30, 2024

Revised: June 17, 2024

Accepted: June 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี และเพื่อศึกษาผลกระทบของความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักบัญชี ซึ่งเป็นพนักงานที่อยู่ในสำนักงานบัญชี ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 400 คน เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถาม วิธีที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะที่พึงประสงค์ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาทางบัญชี และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร และด้านคุณภาพของผลงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี ด้านการตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร และด้านคุณภาพของผลงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะที่พึงประสงค์; ความฉลาดทางอารมณ์; ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน; นักบัญชี

Abstract

The purpose of this study were (1) to study the impact of an accountant's desired skills on the accountant's work efficiency and (2) to study the effect of an accountant's emotional intelligence on the work efficiency. The sample was accountants who were employees in accounting offices in the northern area, altogether 400 people. The data were collected by questionnaire. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation and multiple regression analysis. The study results found that the sample group had desirable skills. Emotional intelligence of an accountant effected in performing tasks at a high level. The results of the hypothesis testing found that intellectual skills general and professional technical skills analytical thinking skills to solve accounting problems and business and organizational management skills had a positive effect on the work efficiency of accountants in the northern region. Time and resource management and quality of work was statistically significant at the .05 level. The emotional intelligence of accountants, aspects of self-awareness, managing your own emotions, self-motivation, and knowing how to observe the feelings of others and how to conduct relationships with others had positive effect on the work efficiency of accountants in the northern region.

Keywords: desired skills; emotional intelligence; performance efficiency; accountant

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าข้อมูลทางบัญชีเป็นสิ่งที่ช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้โดยข้อมูลทางบัญชีช่วยให้เจ้าของกิจการสามารถควบคุมรักษาสินทรัพย์ของกิจการ ช่วยให้ทราบผลการดำเนินงานของกิจการ ในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่งว่า ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา กิจการมีกำไรหรือขาดทุนเป็นจำนวนเท่าใด ช่วยให้ทราบฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่า กิจการมีสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ซึ่งเป็นส่วนของเจ้าของกิจการเป็นจำนวนเท่าใด เป็นการรวบรวมสถิติอย่างหนึ่งที่ช่วยในการบริหารงาน และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน และควบคุมกิจการให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย เป็นการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้น ตามลำดับก่อนหลัง และจำแนกตามประเภทของรายการค้าไว้ และเพื่อให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำบัญชีของกิจการต่าง ๆ ทำให้นักบัญชีมีบทบาทสำคัญต่อภาคธุรกิจในฐานะผู้จัดทำบัญชีและนำเสนอรายงานทางการเงินต่อผู้บริหาร นักบัญชีเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหาร เพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ โดยข้อมูลที่ได้รับจากนักบัญชีนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ รวดเร็วทันต่อเวลา และสามารถสะท้อนภาพการดำเนินงานที่แท้จริงขององค์กรได้ (สุพัตรา หารัญดา, 2565) ซึ่งนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการประสบความสำเร็จของภาคธุรกิจ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีถือเป็นตัวบ่งชี้ขั้นพื้นฐานในการวัดความสามารถและความชำนาญประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะ ค่านิยม จรรยาบรรณ ทักษะคิดและแนวความคิดทางวิชาชีพ เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม นักบัญชีจำเป็นต้องมีทักษะเฉพาะด้านอื่น ๆ และทักษะในการทำงาน ยิ่ง ผู้ประกอบวิชาชีพแบ่งเป็น ทักษะทางวิชาชีพ 5 ประเภท ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ และหน้าทำงาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร และทักษะทาง

องค์การและการจัดการธุรกิจ ทักษะทางวิชาชีพบัญชีสามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผลงานออกมามีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร จึงจำเป็นต้องมีทักษะทางวิชาชีพบัญชีและทักษะเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงานและทำให้งานมีประสิทธิภาพ (สภาวิชาชีพในพระราชบัญญัติ, 2557) นอกจากทักษะของนักบัญชีแล้ว ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ ถือเป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักถึงความเข้าใจ ความคิด อารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมและใช้ประโยชน์จากอารมณ์ของตนเองได้ จูงใจตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ตลอดจนดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาทักษะที่พึงประสงค์และความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทางบัญชีของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ทั้งนี้เนื่องจาก นักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือถือว่ามีจำนวนมากเป็นอันดับสองรองจากนักบัญชีในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานักบัญชีในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชี

ทักษะวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการ เชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ รวมถึงคุณสมบัติด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) ทักษะทางปัญญา ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจที่ดีแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้ ทักษะเหล่านี้ได้ มาจากการศึกษาทั่วไปในภาพกว้าง
- 2) ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ประกอบด้วยทักษะทั่วไป และทักษะเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- 3) ทักษะส่วนบุคคล คือ ทศณคติและพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยการเรียนรู้และการปรับคุณลักษณะเฉพาะบุคคล
- 4) ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทำงานร่วมกับคนอื่นในองค์กรได้ และรับส่งผ่านข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ เป็นส่วนประกอบหลักของทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร

5) ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร มีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีซึ่งจะแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัดการองค์กรในแต่ละวัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี

กัญฐณา ดิษฐ์แก้ว (2561) กล่าวถึง ความสามารถในการเข้าใจหลักการและแนวคิดทางบัญชี สามารถใช้หลักการและแนวคิดเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านบัญชีได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และสามารถสื่อสารข้อมูลทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สุชาดา กิระนนท์ (2558) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของนักบัญชีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา และเชื่อถือได้ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิริมา บุรณกุลกุล, และธนาศักดิ์ ช่างกระโทก (2559) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถานประกอบการที่ตั้งเป้าหมายว่าจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กุลธิดา ธนสมบัติศิริ (2564) ศึกษาคุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการสื่อสารและความหลากหลายทางภาษา และทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชี ที่วัดด้วยความถูกต้อง คุณภาพงาน ปริมาณงาน และ ความทันต่อเวลา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านการบริหารจัดการเวลา

สมมติฐานที่ 2 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

สมมติฐานที่ 3 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีด้านคุณภาพของผลงาน

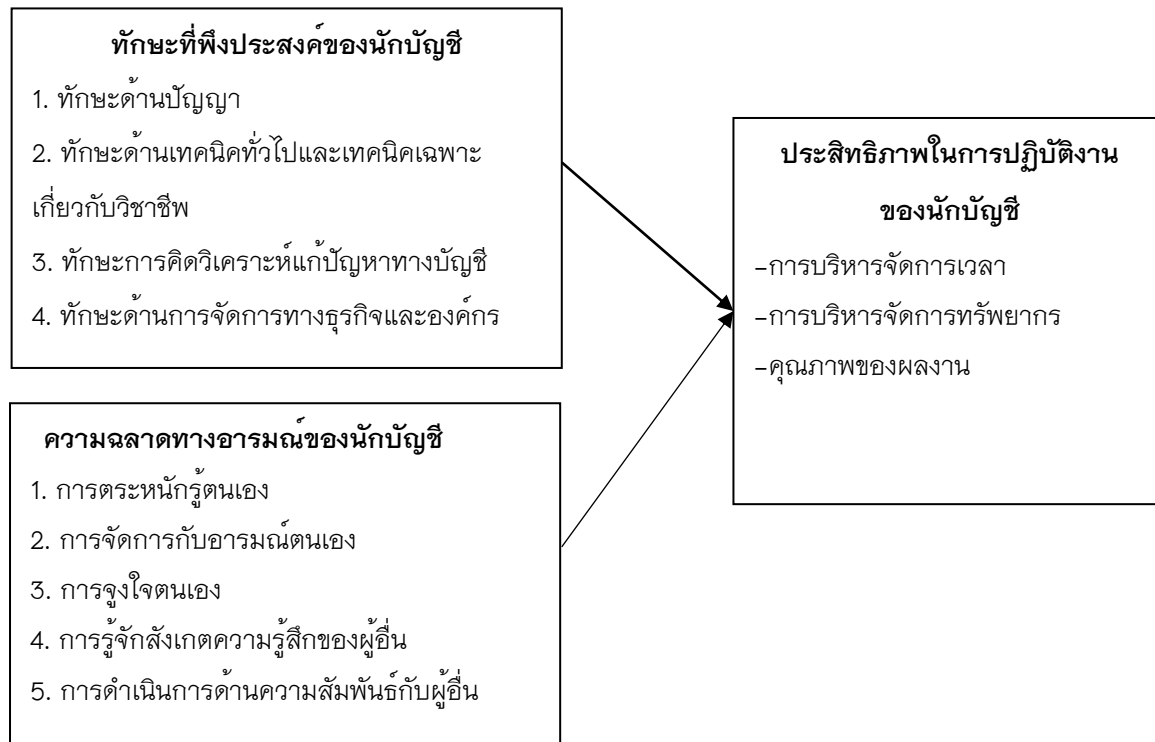
สมมติฐานที่ 4 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ด้านการบริหารจัดการเวลา

สมมติฐานที่ 5 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

สมมติฐานที่ 6 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ด้านคุณภาพของผลงาน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักบัญชีซึ่งเป็นพนักงานที่อยู่ในสำนักงานบัญชี ในพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน 28,468 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักบัญชีซึ่งเป็นพนักงานที่อยู่ในสำนักงานบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่าง ด้วยวิธีคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ยอมรับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มร้อยละ 5 ผลการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 400 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบตามสะดวก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทักษะที่พึงประสงค์และความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชี ประกอบด้วย ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี ประกอบด้วย การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ประกอบด้วย การบริหารจัดการเวลา การบริหารจัดการทรัพยากร คุณภาพของผลงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำแบบสอบถามเสนอกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเลือกข้อคำถามที่ค่าคะแนนระหว่าง .887 – 1.000

2) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (try out) กับนักบัญชีซึ่งเป็นพนักงานที่อยู่ในสำนักงานบัญชี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค Cronbach พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .784 – .921

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 1) ทำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม
- 2) ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้จัดการสำนักงานบัญชี
- 3) ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม ตามชื่อที่อยู่ของสำนักงานบัญชีของนักบัญชี โดยแนบซองจดหมายติดแสตมป์ ตอบกลับไปพร้อมกับแบบสอบถาม รวมถึงดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์
- 4) ทำการรวบรวมเก็บแบบสอบถามหลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น
- 5) ประเมินจำนวนแบบสอบถามที่ได้กลับมาจากกลุ่มตัวอย่างว่ามีความสมบูรณ์และมีจำนวนครบตามที่ออกแบบไว้หรือไม่

ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติทดสอบหาความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.7 มีอายุมากกว่า 30 – 40 ปี ร้อยละ 47.5 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 92.0 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.6

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะที่พึงประสงค์

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะที่พึงประสงค์ พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีทักษะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01, S.D. เท่ากับ .850 โดยด้านภาพรวมที่กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี ค่าเฉลี่ย = 4.29, S.D. = .626 รองลงมา คือ ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร ค่าเฉลี่ย = 4.05, S.D. = .819 ทักษะด้านปัญญา ค่าเฉลี่ย = 3.91, S.D. = .736 และ ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร ค่าเฉลี่ย = 3.88, S.D. = .731 ตามลำดับ

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะที่พึงประสงค์

ทักษะที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะด้านปัญญา	3.91	.736	มาก
2. ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.88	.731	มาก
3. ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี	4.29	.626	มากที่สุด
4. ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร	4.05	.819	มาก
ภาพรวม	4.01	.850	มาก

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.89 S.D. เท่ากับ .817 โดยด้านที่กลุ่มตัวอย่างมีการจูงใจตนเอง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.14, S.D. = .870 รองลงมา คือ การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น ค่าเฉลี่ย = 4.04, S.D. = .865 การจัดการกับอารมณ์ตนเอง ค่าเฉลี่ย = 3.93, S.D. = .725 การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ค่าเฉลี่ย = 3.74, S.D. = .880 และ การตระหนักรู้ตนเอง ค่าเฉลี่ย = 3.61, S.D. = .749

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การตระหนักรู้ตนเอง	3.61	.749	มาก
2. การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	3.93	.725	มาก
3. การรู้จักตนเอง	4.14	.870	มาก
4. การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น	4.04	.865	มาก
5. การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	3.74	.880	มาก
ภาพรวม	3.89	.817	มาก

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.13 S.D. เท่ากับ .889 โดยด้านที่กลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพของผลงาน มากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.19, S.D. = .852 รองลงมา คือ การบริหารจัดการเวลา ค่าเฉลี่ย = 4.17, S.D. = .805 และ การบริหารจัดการทรัพยากร ค่าเฉลี่ย = 4.03, S.D. = .810

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารจัดการเวลา	4.17	.805	มาก
2. การบริหารจัดการทรัพยากร	4.03	.810	มาก
3. คุณภาพของผลงาน	4.19	.852	มาก
ภาพรวม	4.13	.889	มาก

ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา

ตัวแปร	ด้านการบริหารจัดการเวลา				
	B	Std.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	2.393	.326		7.343**	.000
1. ทักษะด้านปัญญา	.210	.062	.192	7.373**	.001

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปร	ด้านการบริหารจัดการเวลา				
	B	Std.	Beta	t	Sig.
2. ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ	.832	.072	.755	6.503**	.000
3. ทักษะส่วนบุคคล	.588	.101	.311	5.844**	.000
4. ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น	.689	.101	.530	6.800**	.000
R = .681, R ² = .463, Adjusted R ² = .456, Durbin-Watson = 2.56, F= 67.890 Sig= .00					

หมายเหตุ ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา ร้อยละ 46.3 ซึ่งสรุปได้ว่าถ้านักบัญชีภาคเหนือเพิ่มทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร จะทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา เพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 2 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

ตัวแปร	ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร				
	B	Std.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.153	.313		1.072**	.000
1. ทักษะด้านปัญญา	.210	.060	.253	3.509**	.001
2. ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ	.289	.069	.347	4.165**	.000
3. ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี	.124	.097	.087	1.285	.200
4. ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร	.601	.097	.611	6.176**	.000
R = .369, R ² = .136, Adjusted R ² = .125, Durbin-Watson = 2.232, F= 12.369, Sig= .00					

หมายเหตุ ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 5 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่าทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรร้อยละ 13.6 ซึ่งสรุปได้ว่าถ้านักบัญชีภาคเหนือเพิ่มทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กรจะทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรเพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 3 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน

ตัวแปร	ด้านคุณภาพของผลงาน				
	B	Std.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.711	.178		3.998**	.000
1. ทักษะด้านปัญญา	.100	.034	.113	2.941*	.003
2. ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ	.375	.039	.420	9.493**	.000
3. ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี	.726	.055	.474	13.201**	.000
4. ทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร	-.001	.055	-.001	-.021	.984

R = .869, R² = .756, Adjusted R² = .753, Durbin-Watson = 2.103, F = 44.062, Sig = .00

หมายเหตุ ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 6 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่าทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน ร้อยละ 75.6 ซึ่งสรุปได้ว่าถ้านักบัญชีภาคเหนือเพิ่มทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชีจะทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน เพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 4 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา

ตัวแปร	ด้านการบริหารจัดการเวลา				
	B	Std.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.685	.190		3.604**	.000
การตระหนักรู้ตนเอง	.184	.064	.167	3.308**	.001
การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	.188	.080	.141	2.365*	.019
การจูงใจตนเอง	.588	.043	.596	13.56**	.000
การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น	.460	.105	.557	4.373*	.000
การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	.289	.121	.312	2.393*	.019
R = .728, R ² = .530, Adjusted R ² = .526, Durbin-Watson = 2.984, F = 48.723, Sig = .00					

หมายเหตุ ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 7 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา ร้อยละ 53.0 ซึ่งสรุปได้ว่าถ้านักบัญชีภาคเหนือเพิ่มการตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา เพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 5 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

ตัวแปร	ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร				
	B	Std.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.882	.207		18.764**	.000
การตระหนักรู้ตนเอง	.001	.046	.001	.031	.975
การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	.046	.038	.156	2.205*	.029
การจูงใจตนเอง	.192	.052	.193	3.706**	.000
การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น	.056	.048	.158	3.165*	.045
การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	.301	.045	.362	6.738**	.000
R = .466, R ² = .428, Adjusted R ² = .420, Durbin-Watson = 1.802, F = 3.74, Sig = .00					

หมายเหตุ ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 8 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 พบว่า การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ร้อยละ 42.8 ซึ่งสรุปได้ว่าถ้านักบัญชีภาคเหนือเพิ่มการจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น จะทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร เพิ่มขึ้นในเชิงบวก

สมมติฐานที่ 6 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน

ตัวแปร	ด้านคุณภาพของผลงาน				
	B	Std.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.784	.116		6.759**	.000
การตระหนักรู้ตนเอง	.157	.039	.155	4.001**	.000
การจัดการกับอารมณ์ตนเอง	.156	.049	.145	3.211**	.001
การจูงใจตนเอง	.232	.070	.218	3.329**	.001
การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น	.570	.054	.590	1.490**	.000
การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	.537	.026	.671	2.287**	.000

R = .856, R² = .733, Adjusted R² = .731, Durbin-Watson = 1.588, F= 62.439, Sig= .00

หมายเหตุ ** หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01, * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 9 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 พบว่า การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน ร้อยละ 73.3 ซึ่งสรุปได้ว่าถ้านักบัญชีภาคเหนือเพิ่มการตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงานเพิ่มขึ้น

การอภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา พบว่า ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร มีผล

เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเวลา คือ การที่นักบัญชีสามารถบริหารเวลาในการทำงานด้านบัญชีของตนเอง ของเพื่อนร่วมงานให้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้น ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ จะช่วยลดระยะเวลาในการทำงานให้สั้นลง ประกอบกับในการทำงานร่วมกัน ถ้าทีมงานนักบัญชีมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการเวลาในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริมา นูรณ์กุล และธนาศักดิ์ ชัยกระโทก (2559) พบว่า คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถานประกอบการที่ตั้งเป้าหมายว่าจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธิดา ธนสมบัติศิริ (2564) พบว่า ทักษะการสื่อสารและความหลากหลายทางภาษา และทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชี ที่วัดด้วยความถูกต้อง คุณภาพงาน ปริมาณงาน และความทันต่อเวลา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา หารัญดา (2565) พบว่า คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

สมมติฐานที่ 2 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร พบว่า ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารจัดการทรัพยากรเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งบุคลากร และสิ่งของ ดังนั้นการจะบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นักบัญชีจำเป็นต้องใช้ทักษะในด้านปัญญา ทักษะส่วนบุคคล และทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นร่วมกันเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ หาแนวทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดรวมกับการสื่อสารกับบุคลากรให้สามารถทำงานได้ตามแนวทางการทำงานที่กำหนดได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา เกื้อเกต, ภูริชาติ พรหมเต็ม และวิโรจน์ ไพบูลย์เวชสวัสดิ์ (2563) พบว่า ทักษะด้านความสามารถด้านการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน ทักษะคุณลักษณะเฉพาะของนักบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กิจกรรมทางหุ้นส่วนจำกัดสามารถใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมให้นักบัญชีปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา มงคลนิพัทธ์ และนิตยา มณีนาถ (2559) ศึกษาเรื่องคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย ระบุว่า คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักบัญชี ประกอบด้วย 1. ด้านความรู้ในวิชาชีพบัญชี 2. ด้านทักษะทางปัญญา 3. ด้านการปฏิสัมพันธ์

ระหว่าง 4. บุคคลและการสื่อสาร และ 5. ด้านคุณค่า ทักษะคิด และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานด้านบัญชีของนักบัญชีที่ปฏิบัติงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 3 ทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน พบว่า ทักษะด้านปัญญา ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาทางบัญชี มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน ทั้งนี้เนื่องจากนักบัญชีส่วนใหญ่มีทักษะการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร โดยมีการทำงานเป็นทีมพร้อมที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ใช้ทักษะด้านปัญญา เพื่อวิเคราะห์หาเหตุผลในการแก้ไขปัญหาและลดความขัดแย้งในเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานออกมา มีคุณภาพ ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด และตรงต่อความต้องการของผู้บริหารหรือหัวหน้างาน อีกทั้งยังสามารถปฏิบัติงานได้ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนดอย่างได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพของผลงานด้านบัญชีมีคุณภาพสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลิตา สุปิณะ (2563) พบว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางวิชาการเชิง ปฏิบัติและหน้าที่งาน ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร ด้านทักษะทาง องค์การและการจัดการธุรกิจ ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลิดา ลิ่นจี, กนกมณี หอมแก้ว และสุภาพร บุญเอี่ยม (2563) พบว่า ทักษะวิชาชีพของนักบัญชี ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะส่วนบุคคลส่งผลต่อความสำเร็จของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 4 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลา พบว่า การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การสนใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการเวลาทั้งนี้เนื่องจาก การที่นักบัญชี มีความฉลาดทางอารมณ์ การจัดการกับอารมณ์ตนเอง มีการรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้การทำงานด้านบัญชีมีประสิทธิภาพในด้านการบริหารจัดการเวลา ซึ่งถ้านักบัญชีมีคุณลักษณะเหล่านี้ จะยิ่งทำให้การทำงานด้านบัญชีง่ายขึ้น สามารถควบคุมกำหนดระยะเวลาการทำงานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธิดา ธนสมบัติศิริ (2564) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชี ที่วัดด้วย ความถูกต้อง คุณภาพงาน ปริมาณงาน และ ความทันต่อเวลา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 5 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร พบว่า การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การสนใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้เนื่องจาก นักบัญชีจำเป็นต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับทีมงานได้เพื่อให้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การปฏิบัติงานที่ตรง

ตามกฎเกณฑ์และระเบียบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การมีทักษะในการสื่อสารและ การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงาน ทำให้การนำทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา ชำดำ, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2562) พบว่า ความรู้ความสามารถในการจัดการปัญหาและการทำงานเป็นทีมของนักบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพงานบัญชี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลิตา สุปิณะ, อรยา เรียบไธสงค์ และธิดิรัตน์ วงษ์กาฬสินธุ์ (2563) พบว่า การมีทักษะในการสื่อสารและ การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นของนักบัญชี ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม นักบัญชีที่ปฏิบัติงานทางบัญชี

สมมติฐานที่ 6 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน พบว่า การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการกับอารมณ์ตนเอง การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น และการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านคุณภาพของผลงาน ทั้งนี้เนื่องจาก สิ่งที่นักบัญชีทุกคนต้องมี คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี เพราะเป็นทักษะและคุณสมบัติพื้นฐานพื้นฐานของนักบัญชีที่ต้องรู้และเข้าใจในอารมณ์ของตนเอง ดังนั้น คุณภาพของผลงานด้านบัญชีจะสำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กร ผู้บริหารหรือหัวหน้างานตั้งไว้ จะขึ้นอยู่กับนักบัญชีทุกคนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการอารมณ์ของตนเองเป็นอย่างดี มีการควบคุมตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริมา บุรณ์กุล และธนาศักดิ์ ชัยกระโทก (2559) พบว่า การจัดการอารมณ์ของนักบัญชี มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถานประกอบการที่ตั้งเป้าหมายว่าจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญภา เกื้อเกิด, ภูริชาติ พรหมเต็ม และวิโรจน์ ไพบูลย์เวชสวัสดิ์ (2563) พบว่า ความเป็นมืออาชีพทั้งด้านการจัดการตนเอง ความเชี่ยวชาญและความรู้ความสามารถ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

องค์ความรู้ใหม่

ในการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่าทั้งทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชี และ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีต่างมีความสำคัญและมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในทุกด้าน ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดของนักบัญชีจึงควรมีแนวทางในการส่งเสริมให้นักบัญชีในสังกัดมีการปรับปรุงพัฒนาทักษะที่พึงประสงค์ของนักบัญชี และ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชี อย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้นักบัญชีสามารถทำงานให้กับหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักบัญชีควรให้ความสำคัญกับทักษะทางวิชาชีพบัญชี โดยรวม ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร ด้านทักษะทางองค์การและการจัดการธุรกิจ เนื่องจากทักษะเหล่านี้จะนำมาซึ่งการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 นักบัญชีควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ ทักษะและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชีและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สร้างความสำเร็จให้กับองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษา ทักษะที่พึงประสงค์และความฉลาดทางอารมณ์ของนักบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทางบัญชี ของนักบัญชี เป็นการมุ่งเป้าหมายในการศึกษาถึงนักบัญชีในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งมีหน่วยงานด้านบัญชีที่หลากหลาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐราชการ ภาคเอกชน รวมถึงนักบัญชีอิสระ ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกัน ทักษะในการทำงานด้านบัญชีของแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกัน ดังนั้น ในการศึกษารังต่อไป ควรเป็นการมุ่งศึกษาถึงหน่วยงานเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง อาทิ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน หรือกลุ่มนักบัญชีอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลทักษะการทำงานด้านบัญชีที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภา ดิษฐ์แก้ว. (2561). *การบริหารบัญชี (การบริหารต้นทุน 2)*. ตาก: มหาวิทยาลัยราชภัฏมณฑลลันนาตาก.
- กาญจนา มงคลนิพัทธ์, และนิตยา มณีนาถ. (2559). *คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย*. การศึกษาอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- กุลธิดา ธนสมบัติศิริ. (2564). *คุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. การศึกษาอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จิตติมา ขำคำ, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2562). *ความรู้ความสามารถของนักบัญชีและความเข้าใจในมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อประสิทธิภาพงานบัญชีของสำนักงานอัยการสูงสุด*. *วารสารบริหาร*, 39(2), 52-56.
- ชลิดา ลั่นจี, กนกมณี หอมแก้ว และสุภาพร บุญเอี่ยม. (2563). *ศึกษาความรู้และทักษะวิชาชีพของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย*. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 4(1), 34-45.
- เพ็ญญา เกื้อเกิด, ภูริชาติ พรหมเต็ม และวิโรจน์ ไพบูลย์เวชสวัสดิ์. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมืออาชีพของนักบัญชียุคดิจิทัลและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการห้างหุ้นส่วนจำกัดในจังหวัดยะลา*. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(1), 153-166.

- สภาวิชาชีพในพระราชบัญญัติ. (2557). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี. สืบค้น 10 มกราคม 2667 จาก [www.http://fap.or.th/มาตรฐานวิชาชีพ/มาตรฐาน_การศึกษาและเทคโนโลยี.html](http://fap.or.th/มาตรฐานวิชาชีพ/มาตรฐาน_การศึกษาและเทคโนโลยี.html).
- สุชาดา กิระนนท์. (2558). การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมา บุรณ์กุล, และธนาศักดิ์ ชัยกระโทก. (2559). คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษา ผู้ประกอบการในจังหวัดอุบลราชธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 วันที่ 22 มิถุนายน 2559 (หน้า 967-975). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- สุพัตรา ทารัญดา. (2565). ศึกษาคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุลิตา สุปิณะ, อรยา เรียบไธสงค์, และธิดารัตน์ วงษ์กาฬสินธุ์. (2563). การศึกษาทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี กรณีศึกษานักบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22(1), 123-32.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF THE DEVELOPMENT PLAN FOR NAKHON PHANOM PROVINCE

ประโมทย์ ดิยะบุตร^{1*}, สำราญ วิเศษ², จารุกัญญา อุदानนท์³, กชกร เดชะคำภู⁴
Pramote Tiyabut^{1*}, Samran Wised², Jarukanya Udanont³, Kotchakorn Dechakhomphu⁴

^{1,2,3,4}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
^{1,2,3,4}Major Public Administration Faculty of Liberal Arts and Science Nakhon Phanom University

*Corresponding author's e-mail: pramhud@gmail.com^{1*}, Wised2520@gmail.com², Jarukanya_u@gmail.com³,
Monydecha@gmail.com⁴

Received: March 16, 2024

Revised: April 4, 2024

Accepted: April 10, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม 3) เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม 4) เพื่อศึกษาแนวทางข้อเสนอแนะการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม จำนวน 141 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson's correlation coefficient) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (multiple linear regression) แบบสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในรูปของคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ด้านแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด (X_3 Beta = .320) ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (X_4 Beta = .216) 3) บริบทการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และการประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน 4) แนวทางข้อเสนอแนะ ได้แก่ แผนพัฒนาจังหวัดเปรียบเสมือนแผนแม่บทที่ทุกหน่วยงานในจังหวัดใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ การสำรวจและรับฟังปัญหาของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้น นำสู่การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็น

ระบบ แผนพัฒนาจังหวัดสามารถชี้เป้าให้ราชการส่วนกลางนำไปจัดสรรงบประมาณ มีการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (joint KPI) จังหวัดต้องมีผู้นำดี มีทีมงานที่ดี และมีเครือข่ายในการจัดทำแผน ในทุกระดับ ประกอบกับต้องมียึดความรู้ในการจัดทำแผนและการประเมินผล เน้นการทำงานแบบบูรณาการใน เชิงพื้นที่เพื่อให้ห่วงโซ่คุณค่า (value chain) มีความสมบูรณ์ ราชการส่วนกลางมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็น ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบ (Chief Executive Officer: CEO) คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและเจ้าหน้าที่แผน มีแรงจูงใจในด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และประชาชนมีแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตั้งแต่เริ่มต้น โดยสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; แผนพัฒนาจังหวัด

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the efficiency level of the development plan for Nakhon Phanom Province, 2) to study the factors affecting the efficiency of the development plan for Nakhon Phanom Province, 3) to analyze the context of the development plan for Nakhon Phanom Province, and 4) to study guidelines and suggestions for improving the efficiency of the development plan for Nakhon Phanom Province as a mixed-methods research. The sample group used in the quantitative research consisted of 141 people from the Nakhon Phanom provincial development plan committee and a qualitative sample of 12 people by using a purposive sample selection method. Data collection tools were questionnaires, interview forms, and focus group meetings with a reliability of .95. Statistics used in data analysis consisted of frequency distribution, percentage, mean and standard deviation, and hypothesis testing used Pearson's correlation coefficient, multiple linear regression. Moreover, interview forms, and focus group meetings were analyzed by content analysis. The results of the research found that 1) the overall level of efficiency of the development plan for Nakhon Phanom Province was high level. 2) The factors affecting the efficiency of the development plan for Nakhon Phanom Province with statistical significance at the .05 level, sorted by variables that affected variation in the dependent variables in the standard score format, highest to lowest, as follows: The concept of efficiency in preparing provincial development plans (X_3 Beta = .320) and new public services (X_4 Beta = .216). 3) The context of the provincial development plan included meetings of the provincial development plan committee and community meetings to listen to opinions from the people. 4) Suggestions included the provincial development plan, which was similar to a master plan that every organization in the province used as a framework for preparing various development plans. Surveying and listening to people's problems from the beginning led to systematic data analysis. Provincial development plans could point out targets for the central government to allocate budgets and develop key performance indicators to achieve common goals (joint KPI). The province needed to have good leaders, a good team, and a network to prepare plans at all levels, emphasizing integrated work in spatial areas to ensure the value chain was complete. The central government delegated authority to the provincial governors in the form of a Chief Executive Officer (CEO).

The provincial development plan committee and planning officers were motivated for career advancement, and people were motivated to participate in the preparation of the provincial development plan from the beginning by creating a sense of love for their hometown.

Keywords: efficiency; provincial development plan

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

แผนพัฒนาจังหวัดของประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการเปลี่ยนผ่านไปสู่การบริหารงานเชิงพื้นที่ (area-based approach) ช่วงแรกเริ่มจากการมีคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) กำหนดให้แผนพัฒนาจังหวัดเป็นเครื่องมือในการวางแผนจากล่างขึ้นบน (bottom-up planning) จนถึงปัจจุบันได้มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ.2565 ให้คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยคำนึงถึงความต้องการและศักยภาพของประชาชนในจังหวัด สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดยี่สิบปี (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2563) แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ.2566 – 2570 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน พบปัญหาดังนี้ 1) ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดจะสามารถเป็นเกณฑ์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดได้หรือไม่ 2) ประเด็นการพัฒนาจังหวัดนครพนม 6 ประเด็นการพัฒนา ยังไม่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดได้อย่างไร (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2566) 3) การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า (value chain) สามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ เนื่องจากว่างบประมาณจังหวัดที่ได้รับจัดสรรยังไม่เพียงพอที่จะสามารถทำให้ห่วงโซ่คุณค่า สมบูรณ์ได้ 4) ส่วนราชการส่วนกลางยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาจังหวัดเท่าที่ควร (สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564) 5) ผลการดำเนินงานทั้งด้านท่องเที่ยวเกษตร การค้าการลงทุน ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคง ยังไม่แสดงให้เห็นถึงการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดในระยะ 1 ปี หรือระยะ 5 ปี 6) ปัญหาโครงการตามแผนพัฒนาจังหวัดบางโครงการมีลักษณะคล้ายกับชนชั้นที่มีกิจกรรมภายใต้โครงการใหญ่ เหมือนเป็นการรวบรวมโครงการย่อยของหน่วยงานต่าง ๆ มารวบรวมเป็นโครงการใหญ่ (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2566)

จากสภาพปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม มีอยู่หลายปัจจัย ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยภายนอก จึงเป็นที่มาของการวิจัยในเรื่องนี้ โดยจะเน้นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อราชการและประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม
3. เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

4. เพื่อศึกษาแนวทางข้อเสนอแนะการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด หมายถึง กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับชาติ 2) มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ 3) สามารถชี้เป้าให้ราชการส่วนกลางหรือหน่วยงานของรัฐนำไปจัดสรรงบประมาณ 4) ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้แผนบรรลุเป้าหมาย 5) เป็นกรอบแนวทางที่ดีในการจัดทำแผนของหน่วยงานของรัฐ องค์กรชุมชนหรือเอกชนในจังหวัด

2. องค์ความรู้ในการวางแผน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ นโยบายระดับชาติ ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนงานโครงการ ความรู้เกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติในเชิงพื้นที่ ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีระบบ

3. แรงจูงใจของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม หมายถึง ปัจจัยสร้างแรงจูงใจ (motivator) ในการทำงาน มีโอกาสก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในงาน การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชนรู้สึกว่าเขามีส่วนได้ส่วนเสีย ได้รับผลประโยชน์จากโครงการของจังหวัด รวมถึงการสร้างแรงจูงใจในการสำนึกถึงบ้านเกิดเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืน

4. แนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด หมายถึง แผนพัฒนาจังหวัดที่มีการสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนในจังหวัด ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการตามแผนพัฒนาจังหวัดได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น มีองค์ความรู้ด้านการวางแผนและการประเมินผล มีทีมงานดี ผู้นำดี องค์กรดี ประกอบกับการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาไปสู่การกำหนดประเด็นการพัฒนาจังหวัดในแต่ละด้าน

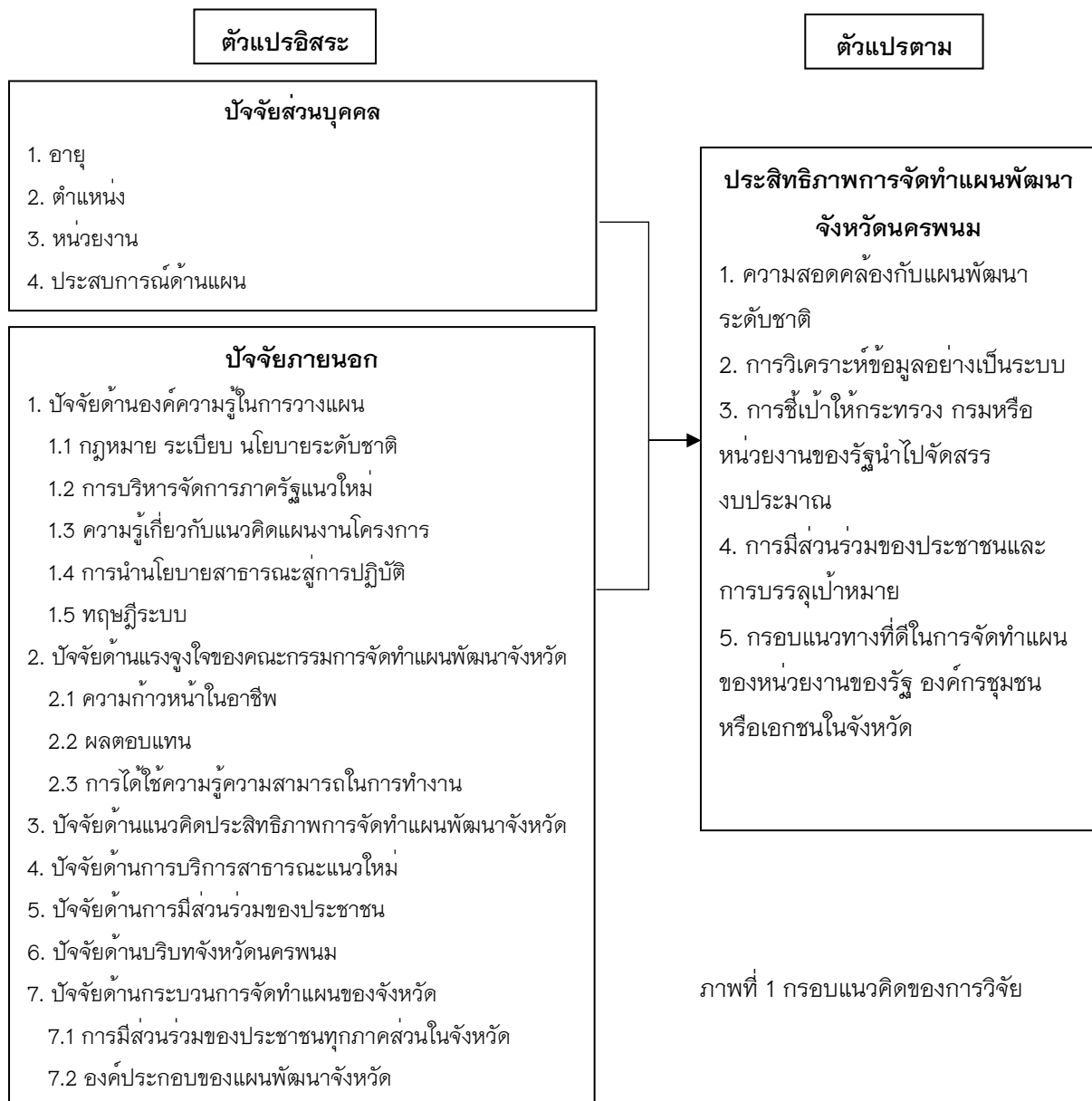
5. การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) และการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การตอบสนองความต้องการของประชาชน มีประชาสังคมแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน สร้างค่านิยมสร้างความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เป็นประโยชน์สาธารณะร่วมกัน

6. บริบทจังหวัดนครพนม หมายถึง การศึกษาสภาพทั่วไปของจังหวัด เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ของจังหวัด การวิเคราะห์สถานการณ์ของจังหวัด ในด้านต่างๆ ที่ครอบคลุมมิติการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการนำผลการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดในช่วงที่ผ่านมาเป็นข้อมูลพื้นฐานตัวชี้วัดผลสำเร็จการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัด และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

7. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด หมายถึง การยึดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ของคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (ก.น.บ.) กำหนดมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ผ่านกลไกของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมจะต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาด้านชาติ มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ (คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ, 2565) สามารถชี้เป้าให้กระทรวงกรมหรือหน่วยงานของรัฐนำไปจัดสรรงบประมาณ (กานต์ชนก แถนสีแสง และกฤษฎวรรณ โลว์ชรินทร์, 2563) อาจทำให้เกิดความสมบูรณ์ของห่วงโซ่คุณค่า (สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564) สามารถทำให้ภาคประชาชน ภาคเอกชนอยากเข้ามามีส่วนร่วม (ชลธิชา วงศ์บุตร และรุ่งอรุณ บุญสายันต์, 2561) เพื่อให้แผนบรรลุตัวชี้วัดร่วม (joint KPIs) (พรชัย เทพปัญญา, 2561) ทุกหน่วยงานในจังหวัดใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนของหน่วยงานของรัฐ องค์การชุมชนหรือเอกชนในจังหวัดเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) จึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม 2) คณะที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2566-2570 และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดนครพนม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 3) เจ้าหน้าที่แผนของส่วนราชการ จำนวน 217 คน (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม จำนวน 141 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งระดับชั้น (stratified random sampling)

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากผู้มีประสบการณ์ด้านแผน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) อายุ 2) ตำแหน่ง 3) หน่วยงาน 4) ประสบการณ์ด้านแผน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ตอนที่ 3 แนวทางข้อเสนอแนะการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ตั้งแต่ 5 หมายถึง มากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง น้อยที่สุด ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดแนวทางข้อเสนอแนะการพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม และเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นครั้งสุดท้าย

การตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2551) ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ ซึ่งดัชนีข้อคำถามมีดัชนีความสอดคล้องที่ .80 – 1.00 ซึ่งถือว่านำไปใช้ได้ แล้วนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยแต่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน (pilot test) คือ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนม จำนวน 30 คน เพื่อนำผลไปหาความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach ได้ผล คือ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปประกอบการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

1.2 ขอความร่วมมือจากคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมในการตอบแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 141 คน

1.3 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สัมภาษณ์คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม จำนวน 12 คน

2.2 นำผลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มาวิเคราะห์และตรวจสอบยืนยันข้อมูล และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นครั้งสุดท้าย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ใช้การหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางข้อเสนอแนะการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (เลนนีย์ จูโยโต, 2550) ดังนี้

2.1.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาว่าถูกต้องหรือไม่ โดยแหล่งพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งข้อมูล เวลา สถานที่และแหล่งบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

2.1.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) โดยใช้วิธีเก็บแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย รวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน จะได้ข้อมูลเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาสาระ ประเด็นสำคัญ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม จำนวน 141 คน ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 51 – 60 ปี มากที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 36.9 เป็นเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติมากที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 เป็นราชการส่วนภูมิภาค มากที่สุด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 และมีประสบการณ์จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป มากที่สุด คือ 66 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ดังแสดงตามตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

ประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	ระดับประสิทธิภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนา ระดับชาติ	4.12	.67	มาก
2. แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ	4.09	.60	มาก
3. แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถชี้เป้าให้กระทรวง กรม หรือ หน่วยงานของรัฐนำไปดำเนินการและจัดสรรงบประมาณ	3.58	.82	มาก
4. แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถทำให้ประชาชนในจังหวัดอยาก เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้แผนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (joint KPIs)	3.34	.81	ปานกลาง
5. แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม เป็นกรอบแนวทางที่ดีในการจัดทำแผน ของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด	4.12	.71	มาก
รวม	3.85	.52	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม เป็นกรอบแนวทางที่ดีในการจัดทำแผนของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมา คือ แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับชาติ ($\bar{X} = 4.12$) แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.09$) แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถชี้เป้าให้กระทรวง กรม หรือหน่วยงานของรัฐนำไปดำเนินการและจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X} = 3.58$) และแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถทำให้ประชาชนในจังหวัดอยากเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้แผนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (joint KPIs) ($\bar{X} = 3.34$) ตามลำดับ

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมโดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	ระดับปัจจัย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านองค์ความรู้ในการวางแผน	4.22	.52	มากที่สุด
2. ด้านแรงจูงใจของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด	3.66	.70	มาก
3. ด้านแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด	4.00	.40	มาก
4. ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่	3.29	.72	ปานกลาง
5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.78	.61	มาก
6. ด้านบริบทจังหวัดนครพนม	4.42	.63	มากที่สุด
7. ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด	3.98	.52	มาก
รวม	3.91	.58	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 5 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านบริบทจังหวัดนครพนม ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านองค์ความรู้ในการวางแผน ($\bar{X} = 4.22$) ปัจจัยด้านแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ($\bar{X} = 4.00$) ปัจจัยด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ($\bar{X} = 3.98$) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ($\bar{X} = 3.85$) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 3.78$) ปัจจัยด้านแรงจูงใจของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ($\bar{X} = 3.66$) และปัจจัยด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ ($\bar{X} = 3.29$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions: MRA) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนา
จังหวัดนครพนม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1 (Constant)	.422	.380		1.112	.268
ด้านองค์ความรู้ X_1	.109	.088	.110	1.241	.217
ด้านแรงจูงใจ X_2	-.002	.061	-.003	-.041	.967
ด้านแนวคิดประสิทธิภาพ X_3	.411	.132	.320	3.119	.002
ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ X_4	.157	.071	.216	2.203	.029
ด้านการมีส่วนร่วม X_5	.033	.079	.039	.414	.679
ด้านบริบทจังหวัด X_6	.065	.092	.079	.705	.482
ด้านกระบวนการจัดทำแผน X_7	.102	.104	.102	.979	.329

(R Square = .410 F = 13.192 Sig. F .000 N = 141) R = .640 R2 = .410 นัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงของปัจจัยที่ส่งผล (X) ต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม (Y) โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (enter method) ดังนี้

1. ปัจจัยที่นำมาศึกษา ทั้ง 7 ตัวแปร มีความสัมพันธ์พหุคูณกับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม เท่ากับ .640 (R = .640) แสดงว่า ตัวแปรอิสระ ทั้ง 7 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมในระดับสูง

2. ปัจจัยที่นำมาศึกษา ทั้ง 7 ตัวแปร มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการผันแปรกับประสิทธิภาพการจัดทำแผนจังหวัดนครพนม เท่ากับ .410 (R2 = .410) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร สามารถอธิบายประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 41

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 7 ตัวแปร สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ เรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลต่อการผันแปรในตัวแปรตาม ในรูปของคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

- 1) ด้านแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด (X₃ Beta = .320)
- 2) ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (X₄ Beta = .216)
- 3) ด้านองค์ความรู้ในการวางแผน (X₁ Beta = .110)
- 4) ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (X₇ Beta = .102)
- 5) ด้านบริบทจังหวัดนครพนม (X₆ Beta = .079)
- 6) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X₅ Beta = .036)

7) ด้านแรงจูงใจของเจ้าหน้าที่แผนของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด (X_2 Beta = -.003)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ .422 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = a + b_1 x_1 + b_2 x_2 + \dots + b_n x_n$ แทนค่าในสูตร

$$\hat{Y} = .422 (1.112) + 3.119X_3(.411) + 2.203X_4(.157) + 1.241X_1(.109) + .979X_7(.102) + .705X_6(.065) + .414X_5(.033) + -.041X_2(-.002)$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = B_1 Z_1 + B_2 Z_2 + \dots + B_n Z_n$ แทนค่า

$$Z = .320Z_3 + .216Z_4$$

เมื่อ X และ Z = ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

ผลการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมีความสัมพันธ์ทางบวก (r มีค่าอยู่ระหว่าง -.200 - .677) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

แนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม โดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในรูปของคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 2) ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ 3) ด้านองค์ความรู้ในการวางแผน 4) ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด พบว่า

1) ด้านแนวคิดการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ให้มีคุณภาพโดยการสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนในจังหวัด ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ครอบคลุมทุกมิติ การให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาจังหวัดเปรียบเสมือนแผนแม่บท การสร้างทีมงานดี ผู้นำหน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผน โดยเฉพาะสำนักงานจังหวัดที่จะต้องทำหน้าที่ในการหลอมรวมความเป็นทีมงานที่ดี การสร้างแรงจูงใจ และสร้างจิตสำนึกกรบ้านเกิดในการเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาจังหวัด

2) ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างตัวชี้วัดร่วม (joint KPI) ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็นตั้งแต่เริ่มต้นการจัดทำแผน ไม่นำมาเป็นกระบวนการสุดท้าย โดยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างแน่นแฟ้นซึ่งจะเป็นแรงผลักดันในการมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดให้เกิดความยั่งยืน

3) ด้านองค์ความรู้ที่จะต้องใช้ในการวางแผนพัฒนาจังหวัด ควรมีความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการของพื้นที่เพื่อกำหนดตัวชี้วัดหรือ KPI องค์ความรู้ในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ รวมถึงหลักการเขียนแผนงานโครงการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ กฎระเบียบข้อจำกัด

ต่าง ๆ มีองค์ความรู้ในการเชื่อมโยงแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ องค์ความรู้เกี่ยวกับการแปลงนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติในพื้นที่และการประเมินผล

4) ด้านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัดซึ่งยังรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง จังหวัดไม่สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาจังหวัดในระดับพื้นที่ได้ จะต้องเปิดโอกาสให้แต่ละจังหวัดได้พิจารณาทบทวนทุกห้วงระยะเวลา และมอบอำนาจให้จังหวัดมีอำนาจดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผน

สรุปโดยรวม แผนพัฒนาจังหวัดที่มีประสิทธิภาพควรเปรียบเสมือนแผนแม่บท (master plan) ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีผู้นำและมีทีมงานที่ดีในทุกระดับ มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people centric) การมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในการเปลี่ยนแปลงแผนอาจทำให้แผนพัฒนาจังหวัดมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผลของการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) แนวทางความสำเร็จของโครงการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ ทั้ง 6 ด้าน สามารถตอบโจทย์ ความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครได้อย่างดีและเกิดประสิทธิภาพ โดยประเมินผลความสำเร็จจากความพอใจของประชาชนและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อแผนยุทธศาสตร์ ได้นำเอาแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนยุทธศาสตร์จังหวัดมาเป็นกรอบ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสาครทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงเพชร ราศีสวย, ภัคดี โพธิ์สิงห์, สัญญา เคนาภูมิ และสุภูมิวิทย์ ไสยโสภณ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกับชุมชนท้องถิ่นสวัสดิการ พบว่า หลักการสำคัญของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ คือการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ภาค ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด สอดคล้องกับแนวคิดของ ชลธิชา วงศ์บุตร และรุ่งอรุณ บุญสายันต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ในขั้นตอนที่ 2 กระบวนการรวบรวมข้อมูลควรได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันโดยข้อมูลควรมาจากการสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ชนก แถนสีแสง และกฤษฎวรรณ โฉ่วชรินทร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การนำแผนพัฒนาจังหวัดไปปฏิบัติของหน่วยบริหารราชการส่วนภูมิภาคภายในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรจัดทำกรอบแนวทาง และปฏิทินการเชื่อมโยง และบูรณาการแผนในระดับพื้นที่ กำหนดให้กระทรวง กรม ได้นำแผนพัฒนาจังหวัดไปพิจารณาประกอบการจัดทำคำของบประมาณของกระทรวง กรม อาจทำให้เกิดความสมบูรณ์ของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาภาค

แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้กลไกคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) พบว่า การให้ความสำคัญในการจัดทำข้อเสนอแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค สามารถบูรณาการและเชื่อมโยงในลักษณะห่วงโซ่คุณค่า โดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาเชิงพื้นที่ระดับภาค ซึ่งจะส่งผลให้การใช้งบประมาณระหว่าง Function -Area - Agenda สามารถเห็นความเชื่อมโยงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา วงศ์บุตร และรุ่งอรุณ บุญสายันต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดจากคณะกรรมการระดับอำเภอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย เทพปัญญา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการวางแผนและการจัดทำงบประมาณ ในลักษณะบูรณาการที่รองรับการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาล (Agenda) พบว่า ให้ใช้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการบูรณาการยุทธศาสตร์และแผนจังหวัดเพื่อการจัดสรรงบประมาณกระทรวง กรม (Function) และจังหวัด/ท้องถิ่น (Areas) จัดตั้งสำนักงานรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำงบประมาณ ทุกภาคส่วนต้องใช้เป็นแผนแม่บท รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดร่วม (joint KPIs) สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ชนก แกนสีแสง และกฤษฎวรรณ โฉ่วชรินทร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การนำแผนพัฒนาจังหวัดไปปฏิบัติของหน่วยบริหารราชการส่วนภูมิภาคภายในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรกำหนดให้กระทรวง กรม ได้นำแผนพัฒนาจังหวัดไปพิจารณาประกอบการจัดทำคำของบประมาณของกระทรวง กรม และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถสรุปได้ว่า ควรรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วนในจังหวัดตั้งแต่เริ่มต้น การสร้างจิตสำนึกให้กับบ้านเกิดอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัดเปรียบเสมือนแผนแม่บท (master plan) เพื่อที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดของหน่วยงานต่าง ๆ

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม มีจำนวน 2 ตัวแปร ส่งผลมากที่สุดตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 2) ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ ดังนี้

2.1 ด้านแนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด (X_3 Beta = .320) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้กลไก ก.บ.ภ. พบว่า ควรเพิ่มผู้แทนจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในองค์ประกอบคณะกรรมการต่าง ๆ ให้ส่วนราชการ (Function) ให้ความสำคัญในการจัดทำข้อเสนอแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาค สามารถบูรณาการและเชื่อมโยงในลักษณะห่วงโซ่คุณค่า การใช้งบประมาณระหว่าง Function -Area - Agenda เชื่อมโยงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ตอบโจทย์ของการมีโครงการในลักษณะ bottom - up ในสัดส่วนที่มากขึ้นกว่าเดิมที่มีลักษณะเป็น top - down สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ชนก แกนสีแสง และกฤษฎวรรณ โฉ่วชรินทร์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การนำแผนพัฒนาจังหวัดไปปฏิบัติของหน่วยบริหารราชการส่วนภูมิภาคภายในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์สูงและมี

การสร้างเครือข่ายการพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ทุกภาคส่วนสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย เทพปัญญา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการวางแผนและการจัดทำงบประมาณ ในลักษณะบูรณาการที่รองรับการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาล (Agenda) ให้ใช้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการบูรณาการยุทธศาสตร์และแผนจังหวัดเพื่อการจัดสรรงบประมาณกระทรวง กรม (Function) และจังหวัด/ท้องถิ่น (Areas) ผู้ว่าราชการจังหวัด มีบทบาท/อำนาจหน้าที่แบบ (Chief Executive Officer: CEO) สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และพงษ์เสถียร เหลืองอลงกต (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนและบริหารแผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ: เปรียบเทียบระหว่างจังหวัดจันทบุรีกับจังหวัดระยอง พบว่า การวางแผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการยึดทฤษฎีการวางแผนที่ต่อยอดลงมาจากระดับชาติ ถึงระดับพื้นที่ที่เน้นการบูรณาการ มีสำนักงานจังหวัดซึ่งรับผิดชอบในการเป็นสำนักงานเลขานุการ จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถสรุปได้ว่า แผนพัฒนาจังหวัดที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ไม่ใช้มารับฟังความคิดเห็นในช่วงที่แผนพัฒนาจังหวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว

2.2 ด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (X_4 Beta = .216) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ สถาบันพระปกเกล้า (2566) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน อันมีผลกระทบถึงประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนันท์ ใจบุญ, สุภัตรา บุญเรือง, นิตยา วงศ์ยศ, สุนีย์ ยังสว่าง และผกาภรณ์ บุสสง (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพชร ราศีสวย, ภักดี โพธิ์สิงห์, สัญญา เคนาภูมิ และสุขุมวิทย์ ไสยโสภณ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกับชุมชนท้องถิ่นสวัสดิการ พบว่า เพื่อให้จังหวัดสามารถบริหารงาน แก้ไขปัญหา และพัฒนาพื้นที่ในเขตจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมีการบูรณาการยุทธศาสตร์แผนงานโครงการ สรรพกำลัง และทรัพยากรในจังหวัด และการทำงานประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคมอย่างมีทิศทางและเป้าหมายหลักร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Laurence J. O'Toole, Jr. และ Robert S. Montjoy แห่งมหาวิทยาลัยออเบิร์น (1984, อ้างถึงใน รัชรัฐา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2558) ได้ศึกษาเรื่อง มุมมองทางทฤษฎีในการดำเนินนโยบายระหว่างองค์กร (Interorganizational Policy Implementation: A Theoretical Perspective) ในองค์กรต่าง ๆ มีกลไกการบรรลุเป้าหมายมักปรากฏในนโยบายของรัฐบาลที่มีคำสั่งให้หลายหน่วยงานนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยแต่ละหน่วยมีประสิทธิภาพในการดำเนินการที่แยกจากกันอย่างสมบูรณ์แต่มีส่วนร่วมในการบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย ของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจัดทำแผนโดย

คณะกรรมการย่อยในด้านต่าง ๆ นอกจากนั้นควรให้สัดส่วนของประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการให้มากขึ้น ไม่ใช่ทำแผนเสร็จแล้วนำมาประชาคมรับฟังความคิดเห็นโดยใช้เวลาแค่ครึ่งวันซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการรับฟังความคิดเห็น และไม่สามารถนำความคิดเห็นไปแก้ไขในเชิงบูรณาการได้

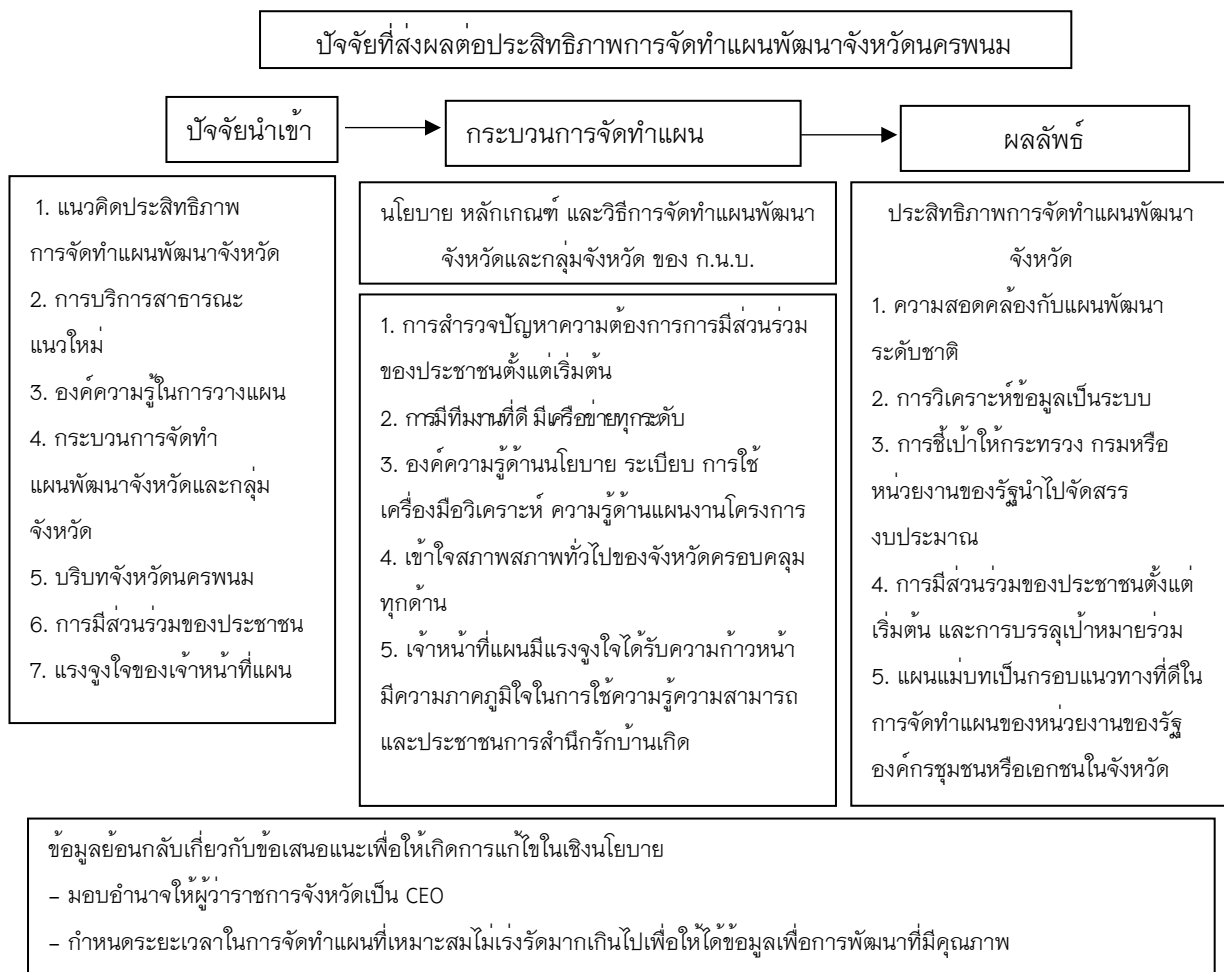
3. การวิเคราะห์บริบทการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ด้านบริบททั่วไปของการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พบว่า มีกระบวนการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดของคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (ก.น.บ.) ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการ ดังนี้ 1) การนำนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติในเชิงพื้นที่ โดยคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดนครพนม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมขึ้นมา 6 คณะ เพื่อดำเนินการสำรวจปัญหาความต้องการ และพิจารณาจัดทำรายละเอียดความต้องการของประชาชนเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) โดยคณะกรรมการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2566 – 2570 แบ่งเป็น 6 คณะ ตามประเด็นการพัฒนาจังหวัดนครพนม 6 ประเด็นการพัฒนา 3) การประชุมประชาคมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม ได้แก่ ประสิทธิภาพของการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนมต้องชี้ให้เห็นถึงการเป็นแผนแม่บท มีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ สามารถชี้เป้าประเด็นให้กระทรวง กรมหรือหน่วยงานของรัฐนำไปจัดสรรงบประมาณ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบรรลุตัวชี้วัดร่วมกัน (joint KPI) สำนักงานจังหวัดจะต้องเป็นหน่วยงานสรณะสูงสามารถหลอมรวมเพื่อสร้างทีมงานที่ดี มีการสร้างกลไกการประสานงานที่ดี การสำรวจและรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนในจังหวัด ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจัดทำแผนในระดับพื้นที่แต่ละอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน เชื่อมโยงกิจกรรมตามห่วงโซ่คุณค่า มีการพัฒนาองค์ความรู้ในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่แก่คณะกรรมการฯ และบุคลากร รวมถึงการสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่แผนให้มีความก้าวหน้าในอาชีพและสร้างแรงจูงใจประชาชน โดยการส่งเสริมให้มีการสำนึกรักบ้านเกิดมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดให้เกิดความยั่งยืน และข้อเสนอแนะที่ได้จากการการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยของคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม สามารถสรุปได้ว่า จังหวัดต้องมีแผนแม่บท เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการวางแผนของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด จะต้องมีการประชาคมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจัดทำแผนไม่ใช่มารับฟังความคิดเห็นในช่วงสุดท้ายของการจัดทำแผนแล้วเสร็จ ทำให้ปัญหาข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของประชาชนไม่ได้รับการแก้ไขเพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดได้ทันเวลา

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ได้แก่ แนวคิดประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด การบริการสาธารณะแนวใหม่ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ความรู้ในการวางแผน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด บริบทจังหวัด การมีส่วนร่วมของประชาชน และแรงจูงใจในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการ

จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ของคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ (ก.น.บ.) จะต้องมีการสำรวจปัญหาความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นของการจัดทำแผน การมีผู้นำที่ดี มีทีมงานที่ดี มีเครือข่ายประสานงานทุกระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ บุคลากรต้องมียึดมั่นความรู้ด้านนโยบาย ระเบียบ การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ ความรู้ด้านการเขียนแผนงานโครงการให้มีคุณภาพ เข้าใจสภาพสภาพแวดล้อมทั่วไปของจังหวัดครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา เจ้าหน้าที่แผนมีแรงจูงใจได้รับความก้าวหน้า มีความภาคภูมิใจในการใช้ความรู้ความสามารถ และมีการสร้างแรงจูงใจภาคประชาชนให้มีการสำนึกรักบ้านเกิด เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งแผนพัฒนาจังหวัดเปรียบเสมือนแผนแม่บท ที่ทุกหน่วยงานในจังหวัดใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาต่าง ๆ การสำรวจและรับฟังปัญหาของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นนำสู่การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้แผนพัฒนาจังหวัดสามารถชี้เป้าให้ราชการส่วนกลางนำไปจัดสรรงบประมาณ มีการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกภาคส่วน (joint KPI) ประกอบกับต้องมียึดมั่นความรู้ในการจัดทำแผนและการประเมินผล เน้นการทำงานแบบบูรณาการในเชิงพื้นที่เพื่อให้ห่วงโซ่คุณค่ามีความสมบูรณ์ ราชการส่วนกลางมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแบบ chief Executive Officer: (CEO) สามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ชนก แถนสีแสง และกฤษฎวรรณ โล่ห์วัชรินทร์. (2563). การนำแผนพัฒนาจังหวัดไปปฏิบัติของหน่วยบริหารราชการส่วนภูมิภาคภายในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14 (1). 139-152.
- คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ. (2565). นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนามูลุมจังหวัด พ.ศ. 2566 – 257. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13348&filename=index.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และพงษ์เสถียร เหลืองอลงกต. (2561). การวางแผนและบริหารแผนพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ: เปรียบเทียบระหว่างจังหวัดจันทบุรีกับจังหวัดระยอง. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(2), 23-33.
- ชลธิชา วงศ์บุตร และรุ่งอรุณ บุญสายันต์. (2561). การพัฒนาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกรณีศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*, 7(2), 376-405.
- ทัศนัท ใจบุญ, สุภัตรา บุญเรือง , นิตยา วงศ์ยศ, สุนีย์ ยังสว่าง และผกาภรณ์ บุสสง. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 20(2), 119-131.
- พรชัย เทพปัญญา. (2561). การพัฒนารูปแบบการวางแผนและการจัดทำงบประมาณ ในลักษณะบูรณาการที่รองรับ การปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาล. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11 (1), 1-15.
- พวงเพชร ราศีสวย, ภัคดี โพธิ์สิงห์, สัญญา เคนาภูมิ และสุขุมวิทย์ ไสยโสภณ. (2561). การบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการกับชุมชนท้องถิ่นสวัสดิการ. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(2), 385-398.
- รัชรัฐา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2558). การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ จังหวัดลพบุรี. *ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital วช*. สืบค้น 1 มิถุนายน 2566 จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=1.14457/MU.the.2015.43.
- สำนักงานจังหวัดนครพนม. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2566 – 2570*. นครพนม: สำนักงานจังหวัดนครพนม.
- เสน่ห์ จัยโต. (2550). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางรัฐประศาสนศาสตร์ประมวลสาระชุดวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). *การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>.
- สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). *โครงการติดตามประเมินผล แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนามูลุมจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้กลไก ก.บ.ก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2563). *ความรู้พื้นฐานสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

การศึกษาศภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
THE STUDY OF TEACHING MANAGEMENT EFFICIENCY OF THE MAJOR
MISMATCH SCHOOL TEACHERS OF UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA 3

ปวีรัตน์ ถาริวร^{1*}, ชวนคิด มะเสนะ², เสวตภรณ์ ตั้งวันเจริญ³

Pawirat Thariworn^{1*}, Chuankid Masena², Sawetaporn Tangwancharoen³

^{1,3}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{1,3}Master of Education program, Department of Educational Administration Ubon Ratchathani Rajabhat University

²Doctor of Education Program in Educational Administration Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: thariworn9@gmail.com^{1*}, chuankid.m@ubru.ac.th², sawetaporn.t@ubru.ac.th³

Received: February 27, 2024

Revised: May 1, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ไม่ตรงวิชาเอก 2) เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก จำแนกตามสภาพการสอน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน 3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 จำนวน 336 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 4 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก จำแนกตามสภาพการสอน ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ข้อเสนอแนะมีดังนี้ 3.1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ควรประชุม ติดตาม และตรวจสอบการใช้หลักสูตรอย่าง

ต่อเนื่อง 3.2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรสร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง 3.3) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ควรสนับสนุนงบประมาณจัดห้องเรียนและบรรยากาศแวดล้อม 3.4) ด้านการวัดและประเมินผล ควรมีคู่มือเพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาทำความเข้าใจ และนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการทำงาน

คำสำคัญ: สภาพการจัดการเรียนการสอน; ครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก

Abstract

The purposes of this research were to 1) Study the teaching management efficiency of the major mismatched schoolteachers 2) compare the effectiveness of teaching management of the major mismatched school teachers that were classified by teaching conditions, work experiences, and school sizes. and 3) study the suggestions for developing teaching management of the major mismatched schoolteachers. The samplings in this research were 336 teachers in Ubon Ratchathani primary educational service area office 3., obtained by stratified random sampling. The target group was school administrators and teachers, totaling 6 people. The research tools were the questionnaire that has 5 levels of estimation scale with 52 items. The reliability for the entire version was .99, and the form was a structured interview with 4 questions. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and content analysis. The findings indicated that 1) the teaching management efficiency of the major mismatch schoolteachers was at a moderate level. 2) The teachers that had different work experiences and school sizes have the opinion of the teaching management efficiency of the major mismatch schoolteachers are in different statistics .01 levels. 3) The developing teaching management of the major mismatch schoolteachers as follows: 3.1) The curriculum and course content should take a meeting and check out the use of curriculum and course content continually. 3.2) The teaching and learning should be motivated, encourage teachers, and support teachers for making the learning materials. 3.3) The learning atmosphere should support the budget for decorating the classroom and environment in the classroom for teaching and learning. 3.4) Measurement and evaluation should have manuals to guide teachers to study and understand, and technology should be introduced to help in the work.

Keywords: teaching management efficiency; major mismatch school teachers

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมาย การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คือ การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร

ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 34)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้เสนอแนะ ผลการพัฒนาศึกษาไทย ปี 2552 – 2558 ด้านประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาเกินความต้องการ ส่งผลให้เกิดปัญหาครูเกินและขาดแคลนในบางสาขาวิชา การที่สถาบันผลิตครู มุ่งผลิตในเชิงพาณิชย์ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาที่ขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลผู้เรียน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคลของครู ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาครูไม่ครบชั้นในสถานศึกษาขนาดเล็ก ครูสอนในวิชาที่ไม่ตรงกับวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อศักยภาพและสมรรถนะของครูไทย ทำให้ครูขาดความมุ่งมั่น ในเนื้อหาวิชาที่สอน ขาดทักษะและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ และขาดการประเมินสมรรถนะเพื่อประกันคุณภาพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 47–48)

ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาณี คมขำ (2555, หน้า 72) ไม่ว่าจะเป็นครูสอน ไม่ตรงตามวิชาที่ตนเองสำเร็จการศึกษา ครูในบางสาขาวิชาขาดแคลน ครูได้รับการบรรจุใหม่ มีประสบการณ์น้อย การผลิตครูที่ไม่มีคุณภาพ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้บริหารประสบปัญหาในการจัดครูเข้าสอนเนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่มีครูที่จบตรงวิชาเอกไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดบริหารวัสดุ หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารจึงแก้ปัญหาโดยจัดประชุมครู เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และทำความเข้าใจหลักสูตร ส่งครูไปอบรมเพิ่มเติมกับหน่วยงานต้นสังกัด สรรหาครูที่มีความถนัดและสนใจสอนวิชาที่ครูขาดแคลน ขอความอนุเคราะห์งบประมาณจากต้นสังกัด จัดวิทยากรมาอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งด้านการใช้วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนและการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ส่วนด้านงานสอน พบว่า ครูพบปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาและเวลาสอนไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผล ครูจึงแก้ปัญหาด้วยการเข้ารับการอบรมด้านการจัดการเรียนการสอน การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน มีการประชุม วิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพิ่มเติม และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 48, อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558, หน้า 11–12) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้สังเคราะห์สภาพและปัญหาด้านครูผู้สอน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดจากตัวครู ได้แก่ ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาที่สอน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชานั้นขาดประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ได้วิเคราะห์การพัฒนาศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ (แผนปฏิรูปการศึกษา) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบปัญหาและอุปสรรคที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ไม่สามารถพัฒนาตามกรอบการปฏิรูปได้ คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับวิชาเอกและไม่ครบชั้น งบประมาณในการดำเนินการไม่ได้รับจัดสรร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุบลราชธานี เขต 3, 2565, บทสรุปผู้บริหาร) จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก นำไปสู่การรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามสภาพการสอน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

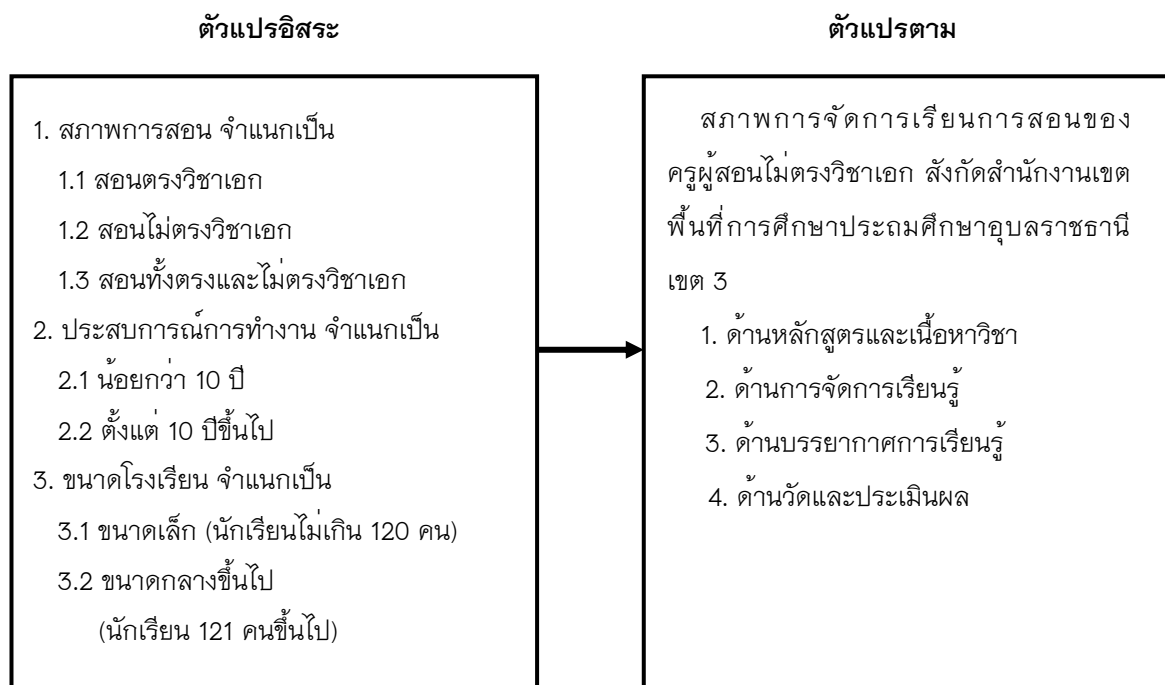
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนการสอนเป็นการตั้งใจให้เกิดการเรียนรู้ ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีเช่นกัน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550, หน้า 28) การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะการเรียนการสอนเป็นการจัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้าน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ลักษณะของกิจกรรม วัสดุของผู้เรียน เทคนิคบรรยากาศ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และถือว่าการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติมากที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์เป็นอย่างดี จึงจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาผู้เรียน และผลการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้เรียน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิตหรือเรียกว่า “เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้” (อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ, 2549, หน้า 1) โดยผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ เกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนจากแนวคิด ทฤษฎี และทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน และนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการและนักการศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดการ

เรียนการสอนของวราภรณ์ ศุณาลัย (2535), สุพิน บุญชูวงศ์ (2538), ปรียาพร วงษ์อนุตรโรจน์ (2543), พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย, วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง (2543), ปรัชญา เวสารัชช์ (2545), อารณ ใจเที่ยง (2550), วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2551), เสาวลักษณ์ รัตนวิเศษ (2551), จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2552), สมคิด สร้อยน้ำ (2552), จำเนียร ศิลปะวานิช (2553), วิชัย วงษ์ใหญ่ (2556), สกต อุทรานันท์ (2557), Hough & Duncan (1970), Sanford (1970) และ Lewis & Miel (1972) โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 209 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,627 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 336 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เกี่ยวกับสภาพการสอน ประสิทธิภาพการทำงาน และขนาดโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (เซาว์ อินเีย, 2543, หน้า 204) ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิด เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

2.2 แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาสภาพการจัดการเรียน การสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเพื่อขอความร่วมมือไปยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปสอบถามครูผู้สอนที่เป็นตัวอย่าง โดยใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์ ทางออนไลน์ และ บล๊อกกรับ - ส่งหนังสือราชการ และนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายวิจัยเชิงคุณภาพ 3) ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนัดหมายเพื่อขอรับแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ จำแนกตามสภาพการสอน ประสิทธิภาพการทำงาน และขนาดโรงเรียน ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามรายข้อในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 106) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอคน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอคน้อยที่สุด

เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดของโรงเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และจำแนกตามสภาพการสอน โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยการตีความ จำแนก จัดหมวดหมู่ตามประเด็น และอภิปรายสรุป 2) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีผลการวิเคราะห์และสรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน

สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา	3.53	.75	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	2.40	.81	น้อย
3. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	3.07	.80	ปานกลาง
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.96	.92	มาก
เฉลี่ยรวม	3.17	.68	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.40$)

2. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกสภาพการสอน ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน ดังนี้

2.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามสภาพการสอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกัน

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายงานพบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปผลทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ผู้บริหาร คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรประชุม วิเคราะห์ ศักยภาพครู วางแผนการพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหา อบรมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชานั้น ๆ ตลอดจนมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นให้กับครูผู้สอน จัดหาครูพี่เลี้ยงที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ มาช่วยแนะนำ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อแหล่งการเรียนรู้ คอยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

3.3 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดห้องเรียนและบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้มากที่สุด เปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง ในด้านบุคลิกภาพ การจัดการชั้นเรียน

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนควรมีคู่มือในการวัดและประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาทำความเข้าใจ กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลให้ไปในทิศทางเดียวกัน มีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ และควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน

การอภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน 4 ด้าน 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ไม่ได้รับการอบรมพัฒนาตนเองหรือขาดความต่อเนื่องในการจัดอบรมให้กับครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกขาดองค์ความรู้หรือคู่มือในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่จะนำมาออกแบบวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสนับสนุนด้านงบประมาณที่จะมาจัดทำสื่อการเรียนการสอนยังน้อยทำให้ครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกไม่สามารถประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนได้ การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างทีมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ในการพัฒนาครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ยังไม่ได้รับความสนใจและให้ความสำคัญเท่าที่ควร ตลอดจนครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก มี

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดผลและประเมินผลที่ยังไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระโกสินทร์ ทินนญาโณ (ชินสุข) (2556, หน้า 72-75) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวิโรจน์พัฒนาศาสตร์ วัดมิ่งเมืองอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับงศ์ณภัส ปาแก้ว (2557, หน้า 95-101) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนของครูพลศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางพลศึกษา และเปรียบเทียบสมรรถนะของครูพลศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางพลศึกษา และจำแนกตามเพศ และประสบการณ์ การทำงาน สอดคล้องกับนารินทร์ มานะการ (2560, หน้า 94-95) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุก ๆ ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ และสอดคล้องกับสังัด (2558, หน้า 116-117) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดได้แก่ ปัญหาการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามสภาพการสอน ประสบการณ์ การทำงาน และขนาดโรงเรียน

2.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามสภาพการสอน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องมาจากครูผู้สอนที่มีสภาพการสอนต่างกัน มีมุมมอง และ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์และเนื้อหาที่สอนแตกต่างกัน โดยครูที่สอนตรงวิชาเอก จะมีความรู้ ความเข้าใจ ความถนัด ในรายวิชาที่ตนเองได้รับผิดชอบสอน ทำให้สามารถวางแผน ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี สามารถ ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ด้านครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก เนื่องจากได้รับมอบหมายให้สอน ในรายวิชาที่ไม่ถนัด หรือไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถและที่มีอยู่ ทำให้การจัดการเรียนการสอนยังพบปัญหา ขาดองค์ความรู้ที่จะนำมาปรับใช้ ตลอดจนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนยังไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนครูผู้สอนที่ สอนทั้งตรงและไม่ตรงวิชาเอก จะมีความรู้ ความเข้าใจ ความถนัดในรายวิชาที่เป็นวิชาเอกของตน ส่วนวิชาอื่น ๆ ที่ ไม่ใช้วิชาเอก จะยังขาดทักษะ องค์ความรู้ หรือประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในวางแผน ออกแบบการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ดีหากตรงกับวิชาเอก และพบปัญหาในบางครั้งหากต้องสอน ในรายวิชาที่ไม่ตรงกับวิชาเอกของตน สอดคล้องกับวนิดา ประคัลภ์กุล (2558, หน้า 68-71) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้ครูประถมศึกษาที่สอนไม่ตรงวิชาเอก พบว่า ครูที่สอนตรงวิชาเอก และครูที่ สอนไม่ตรงวิชาเอก มีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถในตนเองของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับรัชชานันต์ เคนชมภู (2558, หน้า 84-92) ศึกษาผลกระทบจากครูผู้สอนสอนไม่ตรงสาขา

วิชาเอกต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ตัวแปรครูผู้สอนไม่ตรงสาขาวิชาเอกมีผลกระทบ 2 วิชาที่ชัดเจน คือ วิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์

2.2 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายด้านพบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานที่มากกว่า 10 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีองค์ความรู้ในด้านหลักสูตรเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ระเบียบการวัดและประเมินผล มากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี คือ มีการส่งมอบประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา ตลอดจนเทคนิคการจัดการชั้นเรียนต่าง ๆ ที่มากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่น้อยกว่า 10 ปี ทำให้เมื่อได้รับผิดชอบสอนในรายวิชาที่ไม่ถนัด หรือไม่ตรงกับวิชาเอกของตน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์มากกว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่า ดังนั้นหากมีความจำเป็นในการจัดครูเข้าสอนในรายวิชาที่ไม่ตรงกับวิชาเอกของครู จึงควรพิจารณาตัวแปรด้านประสบการณ์การทำงานของครู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาครูของ Huberman (1989, p. 42 อ้างถึงในอรอนพ จินะวัฒน์, 2559, หน้า 65) ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำงานในวิชาชีพครูว่าในระยะ 1-3 ปีแรกอยู่ในขั้นที่ครูเริ่มเข้าสู่วิชาชีพครูมีความต้องการเรียนรู้และเข้าใจในวิชาชีพ เมื่อเข้าสู่ระยะที่ 2 คือ 4-6 ปี ครูจะมีความมุ่งมั่นในการสอนและมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ทำให้ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่สอน ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่ครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า สอดคล้องกับพระครูปริยัตินิธรรมากร ฐานวโร (ทิพมาลา) (2558, หน้า 90-99) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสอนบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัตินิธรรมากร แผนกบาลี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูสอนบาลีที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัมีสภาพการจัดการเรียนการสอนในสำนักพระปริยัตินิธรรมากรแผนกบาลี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับรัชากานต์ เคนชมภู (2558, หน้า 84-92) ศึกษาผลกระทบจากครูผู้สอนไม่ตรงสาขาวิชาเอกต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า อายุราชการครูหรือประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีผลต่อผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีนัยสำคัญใน 4 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ

2.3 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องมาจากครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ต่ำกว่าครูผู้สอนที่ปฏิบัติการ

สอนในโรงเรียนขนาดกลางขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับจัดสรรตำแหน่ง มีจำนวนน้อย ทำให้ไม่สามารถจัดวางบุคคลให้สอนตรงตามวิชาเอก ครูผู้สอนหนึ่งคน จึงจำเป็นต้องได้รับผิดชอบสอนมากกว่าหนึ่งรายวิชา และอาจเป็นรายวิชาที่ไม่ถนัด ไม่มีพื้นฐานหรือประสบการณ์มาก่อน ประกอบกับครูผู้สอนต้องทำงานเอกสารอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากงานสอน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนต่ำ และส่งผลโดยตรงต่อมุมมอง ความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์การพัฒนาตามแผนแม่บทและการวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษา ตามยุทธศาสตร์ชาติ (แผนปฏิรูปการศึกษา) ที่อธิบายถึง ปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนในเขตพื้นที่ชายแดน ด้านบุคลากรมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับวิชาเอกและไม่ครบชั้น ขาดงบประมาณทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา ดังนั้น จึงควรหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ โดยต้องมีการวางแผนการพัฒนาระบบบริหารงานหรือมีกลยุทธ์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก หาแนวทางแก้ปัญหา สอดคล้องกับลักขณา ไชยฤทธิ์ (2561, หน้า 224-226) ได้ศึกษาสภาพปัญหาทักษะการสอนของครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบปัญหา คือ ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก และครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และสอดคล้องกับธนพงศ์ ดีเลิศ (2564, หน้า 60-62) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 พบว่าแนวทางสำหรับเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สำคัญคือ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมพัฒนา ความรู้ความสามารถด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดทำ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปได้ 4 แนวทางที่สำคัญ ดังนี้ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ผู้บริหาร คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องประชุม วิเคราะห์ศักยภาพครู วางแผนการพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหา อบรมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อพัฒนาตนเองเกี่ยวกับด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชานั้น ๆ ตลอดจนมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วาณี คมขำ (2555, หน้า 79-84) พบว่า ผู้บริหารแก้ปัญหาโดยจัดประชุมครูเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และทำความเข้าใจหลักสูตร ส่งครูไปอบรมเพิ่มเติมกับหน่วยงานต้นสังกัด สรรหาครูที่มีความถนัดและสนใจสอนวิชาภาษาไทย ขอความอนุเคราะห์งบประมาณจากต้นสังกัดจัดวิทยากรมาอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งด้านการใช้วัสดุ หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนและการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับสงัด ชะนะชัย (2558, หน้า 116-117) พบว่า ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำหลักสูตรอบรม การวัดประเมินผล และการออกนิเทศ สอดคล้องกับอุษณีย์ ภารการ (2559, หน้า 111-118) พบว่า ควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยให้ครูสอนตรงตามวิชาเอก หลักสูตร และความต้องการของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นให้กับครูผู้สอน หากครูที่เลี้ยงที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ มาช่วยแนะนำ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อ แหล่งการเรียนรู้ คอยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับพระโกสินทร์ ทินนญาโณ (ชินสุข) (2556, หน้า 72-75) พบว่า ควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุนในการจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับสุพัตรา คำโพธิ์ (2560, หน้า 114-125) พบว่า ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาทั้งด้านสื่อการสอน การนิเทศติดตาม การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรมเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย และสอดคล้องกับ Hollins (2011, pp. 395-407) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมครูเพื่อการสอนที่มีคุณภาพ โดยอธิบายว่า การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ครูต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดห้องเรียนและบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้มากที่สุด เปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง ในด้านบุคลิกภาพ การจัดการชั้นเรียน สอดคล้องกับ Saraceno (2002, p. Abstract) พบว่า ครูและผู้บริหารต้องร่วมมือกันโดยจัดกระบวนการการศึกษา ให้มีสภาพแวดล้อมที่มีการร่วมมือกัน มีการติดต่อสื่อสารระหว่างครูผู้สอน มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ Sharp (2008, p. 102) พบว่าบรรยากาศการเรียนรู้ที่หลากหลายที่มีทิศทางด้านบวก จะมีความสัมพันธ์กับระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่สูงขึ้นตามไปด้วยและด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนควรมีคู่มือ ในการวัดและประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาทำความเข้าใจ กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลให้ไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารควรสร้างขวัญและกำลังใจสนับสนุนให้ครูศึกษาระเบียบการวัดและประเมินผลอย่างละเอียดและนำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ และควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน เพื่อย่นระยะเวลา ลดภาระงาน รวมทั้งจัดเก็บผลการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหา และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับวาณี คมขำ (2555, หน้า 79-84) พบว่า ควรมีการประชุมและวิเคราะห์ปัญหาและศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับแนวคิดณัฏฐ์ ปาแก้ว (2557, หน้า 95-101) พบว่า ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งในหลักสูตรควรประกอบไปด้วยเรื่องการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับสงัด ชะนะชัย (2558, หน้า 116-117) พบว่าควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำหลักสูตรอบรม การวัดประเมินผล และการออกนิเทศ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารอบอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ผู้บริหาร คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องประชุม วิเคราะห์ศักยภาพครู วางแผนการพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหา อบรมเชิงปฏิบัติการกับหน่วยงานต้นสังกัด ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาตนเองเกี่ยวกับด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชานั้น ๆ และมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นให้กับครูผู้สอน หาครูพี่เลี้ยงที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ มาช่วยแนะนำ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง สนับสนุนงบประมาณด้านสื่อ แหล่งการเรียนรู้ คอยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม
3. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดห้องเรียนและบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้มากที่สุด เปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง ในด้านบุคลิกภาพ การจัดการชั้นเรียน

4. ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนควรมีคู่มือในการวัดและประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาทำความเข้าใจ กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลให้ไปในทิศทางเดียวกัน มีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ และควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน เพื่อย่นระยะเวลา ลดภาระงาน รวมทั้งจัดเก็บผลการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหา และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อการสอน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างชัดเจนตามบริบทของโรงเรียน

1.2 การดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนไม่ตรงเอก ในระยะสั้น หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก โดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนา หรือสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูที่สอนไม่ตรงวิชาเอกอย่างเหมาะสม จัดให้มีพี่เลี้ยง (coaching & mentoring) คอยให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย มีการ Upskill คือ พัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกให้มากยิ่งขึ้น และมีการ Reskill คือ การสร้างทักษะ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา

1.3 การดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนไม่ตรงเอก ในระยะยาว ควรสนับสนุนนโยบายการผลิตครู การดำเนินการจัดสอบครู โดยคัดเลือกครูให้ตรงกับวุฒิหรือวิชาเอก และบรรจุตรงตามวิชาเอกอย่างแท้จริง เพื่อลดปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่หลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ ทินนญาโณ (ชินสุข), พระ. (2556). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวิโรจน์ผดุงศาสน์วัดมิ่งเมือง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาภูมิราชวิทยาลัย.
- จิระพันธุ์ พลพัฒน์. (2552). การศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- จำเนียร ศิลปะวานิช. (2553). *หลักและวิธีการสอน*. กรุงเทพฯ: เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- เชาว์ อินใย. (2543). *การดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนพงศ์ ดีเลิศ. (2564). *ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- นารินทร์ มานะการ. (2560). *ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นงศัณฐ์ ปาแก้ว. (2557). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาของครูประถมศึกษาที่ไม่มีวุฒิต่างทางการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษาและพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). *ชุดฝึกอบรมครู ประมวลสาระหลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ปรียัติธรรมมาร ฐานวโร (ทิพมาลา). (2558). *สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสอนบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงษ์นุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย, วัลลภา เทพหัสติน ณ อยู่ธยา และทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2543). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี*. รายงานวิจัยเอกสาร. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- รชากานต์ เคนชมภู. (2558). *ผลกระทบจากครูผู้สอนสอนไม่ตรงวิชาเอกต่อผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดชัยภูมิ*. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ลักขณา ไชยฤทธิ์. (2561). *รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของครูตามหลักพุทธบริหารการศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรภรณ์ ศุนาลัย. (2535). *หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: สหมิตรการพิมพ์.
- วนิดา ประคัลภ์กุล. (2558). *แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้ครูประถมศึกษาที่สอนไม่ตรงวิชาเอก*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระบุทุกษ์. (2551). *การจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ.
- วาณี คมขำ. (2555). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการใช้หลักสูตรภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2556). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- สังกัด ชะนะชัย. (2558). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สังกัด อุทรนันท์. (2557). *การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2552). *หลักการสอน*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุพัตรา คำโพธิ์. (2560). *การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของครูระดับประถมศึกษาที่สำเร็จ การศึกษาไม่ตรงวิชาเอก จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565*. กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *รายงานผลการศึกษา สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2551). *หลักการและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ได้ผล: Paper presented at the โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ"พัฒนาอาจารย์ด้านการจัดการเรียนการสอน ประจำปี 2551*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุษณีย์ ภารการ. (2559). *การศึกษาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อรัญ มุลคำ และสุวิทย์ มุลคำ. (2549). *ก้าวเข้าสู่สู่การเลื่อนวิทยฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อรอนพ จินะวัฒน์. (2559). *การพัฒนาดนของผู้ประกอบวิชาชีพครู*. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9(2), 1379 – 1395.
- Hollins, E. (2011). Teacher Preparation for Quality Teaching. *Journal of Teacher Education*, 62(4), 395–407.
- Hough, J. B., & Duncan, J. K. (1970). *Teaching: Description & analysis*. New York: Addison – Wesley Publishing.
- Lewis, A. J. & A. (1972). *Supervision for Improved Instruction*. New York: McGraw–Hill.
- Saraceno, J. B. (2002). *The role of teachers in the redesign of a large comprehensive high school A case study*. Dissertation Degree of Doctor of Education, Fordham University.
- Sharp, C. E. (2008). *Small School Leadership: A Q Method Study of Elements of Leadership Specific to a Small School Setting*. Dissertation Degree of Philosophy in Leadership & Change Program, Antioch University.
- Sanford, N. (1970). *The implication of personality studies for curriculum and personal planning*. Personality Factors on the College Campes, The University of Texas.

ความก้าวหน้าและการประยุกต์การเรียนรู้แบบผสมผสาน ADVANCEMENTS AND APPLICATIONS OF BLENDED LEARNING

สงกรานต์ จันทะปัสสา¹, นิตยปภา จันทะปัสสา², สัญญา เคนาภูมิ^{3*}

Songkran Janthapassa¹, Nittayapapha Chanthapassa², Sanya Kenaphoom^{3*}

¹โรงเรียนวัดกลางโกสุม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดมหาสารคาม

²โรงเรียนบ้านดอนตูมดอนโด สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

³คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Wat Klang Kosum School, Office of the Private Education Commission Maha Sarakham Province, Thailand

²Ban Don Tum Dondo School, Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 1, Thailand

³Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: nitty5149@gmail.com¹, nitty4701@gmail.com², zumsa_17@hotmail.com^{3*}

Received: March 18, 2024

Revised: April 22, 2024

Accepted: May 6, 2024

บทคัดย่อ

การเรียนรู้แบบผสมผสานมีบทบาทสำคัญในการศึกษาสมัยใหม่โดยนำเสนอความยืดหยุ่น การเข้าถึงได้ และประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคลที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ด้วยการรวมการสอนแบบดั้งเดิมเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล การเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเตรียมนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นเพื่อความสำเร็จในโลกดิจิทัลปัจจุบัน ดังนั้น บทความนี้ใช้การวิจัยเอกสารมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพรวมที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความก้าวหน้าและการประยุกต์การเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยนำเสนอวิวัฒนาการจากการทดลองใหม่ ๆ สู่แนวทางการศึกษาที่แพร่หลาย ความยืดหยุ่น การปรับตัว และความสามารถในการเรียนรู้แบบผสมผสานของการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนทำให้การเรียนรู้แบบผสมผสานกลายเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาร่วมสมัย ด้วยการบูรณาการรูปแบบออนไลน์และแบบเห็นหน้ากัน การเรียนรู้แบบผสมผสานนำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้แบบพลวัตและมีส่วนร่วม โดยได้รับการสนับสนุนจากกรอบทางทฤษฎี นวัตกรรมทางเทคโนโลยี และกลยุทธ์การสอน เมื่อเรามองไปสู่อนาคต การวิจัยอย่างต่อเนื่อง นวัตกรรม และการทำงานร่วมกันจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมศักยภาพของการเรียนรู้แบบผสมผสานอย่างเต็มที่ เพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ความก้าวหน้า; การประยุกต์; การเรียนรู้แบบผสมผสาน

Abstract

Because it provides flexible, accessible, and individualized learning experiences that meet the needs of a wide range of learners, blended learning is essential to modern education. Blended learning combines traditional instruction with digital technologies, improves learning outcomes, encourages student engagement, and gives students the tools they need to succeed in the modern digital world. Therefore, this article was document research. Aims to offer a thorough summary of blended learning's developments and uses, illustrating how it has gone from being a cutting-edge experiment to a widely used teaching strategy. Because of its versatility, adaptability, and capacity to meet the needs of a wide range of learners, blended learning has become an essential component of modern education. Blended learning, which combines in-person and virtual learning, provides dynamic and interesting learning opportunities underpinned by pedagogical approaches, technological advancements, and theoretical frameworks. To fully realize the potential of blended learning and satisfy the changing demands of learners in the digital age, we must continue our research, innovate, and collaborate.

Keywords: advancements; applications; blended learning

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) เป็นแนวทางการสอนที่ผสมผสานการสอนแบบตัวต่อตัวแบบดั้งเดิมเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ ดังนั้นจึงผสมผสานประโยชน์ของทั้งสองรูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปราย และโครงการกลุ่ม ทั้งในห้องเรียนปกติและผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ แนวคิดของการเรียนรู้แบบผสมผสานเน้นที่ความยืดหยุ่นและการปรับแต่ง ช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับวิธีการสอนให้ตรงกับความต้องการที่หลากหลายและความชอบในการเรียนรู้ของนักเรียน (Bonk & Graham, 2012; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013) การเรียนรู้แบบผสมผสานเน้นการนำเสนอเนื้อหาที่ยืดหยุ่นและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพในขณะที่ยังคงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน การออกแบบหลักสูตรผสมผสานการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัวเพื่อกระตุ้นความเข้าใจของนักเรียนและการมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน (Graham, Woodfield, & Harrison, 2013; Garrison & Vaughan, 2008; Garrison & Kanuka, 2004) การเรียนรู้แบบผสมผสานเปลี่ยนแปลงการฝึกปฏิบัติและทฤษฎีการเรียนรู้โดยสนับสนุนความหลากหลายในการเรียนรู้และการสอน โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อยกระดับประสบการณ์การสอนและการเรียนรู้ในบริบทการศึกษาที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dziuban, Hartman, & Moskal, 2004; Picciano, 2009; Oliver & Trigwell, 2005; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013)

การเรียนรู้แบบผสมผสานผสมผสานการสอนแบบดั้งเดิมเข้ากับโอกาสออนไลน์ ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย อัตราความเร็ว และข้อกำหนดด้านการเข้าถึง แนวทางนี้ยกระดับคุณภาพการสอนและการเรียนรู้ผ่านเครื่องมือดิจิทัล มอบความยืดหยุ่น รองรับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถเป็นเจ้าของการศึกษาของตนเองได้ โดยมีส่วนร่วมทั้งในสภาพแวดล้อม

ทางกายภาพและเสมือนจริง (Means et al., 2013; Graham, 2006; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Garrison & Vaughan, 2008; Graham et al., 2013; Oliver & Trigwell, 2005)

นอกเหนือจากบทบาทในการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคลและการโต้ตอบแล้ว การเรียนรู้แบบผสมผสานยังได้รับการยอมรับถึงศักยภาพในการปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสภาพแวดล้อมและสาขาวิชาการศึกษาต่าง ๆ การวิจัยระบุว่าโปรแกรมการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ออกแบบมาอย่างดีสามารถนำไปสู่การปรับปรุงการมีส่วนร่วมของนักเรียน แรงจูงใจ และการรักษาไว้ เช่นเดียวกับการได้รับผลลัพธ์การเรียนรู้และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Means et al., 2013; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013) ดังนั้นการเรียนรู้แบบผสมผสานยังมอบโอกาสสำหรับนักการศึกษาในการใช้กลยุทธ์การสอนตามหลักฐานเชิงประจักษ์ บูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ และให้ข้อเสนอแนะและการสนับสนุนอย่างทันท่วงทีแก่ผู้เรียน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการสอนและการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความก้าวหน้าและการประยุกต์การเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

รากฐานทางทฤษฎีที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสานใช้ทฤษฎีการสอนที่เน้นการสร้างความรู้เชิงรุกผ่านประสบการณ์ที่มีความหมาย หลักการคอนสตรัคติวิสต์ขับเคลื่อนกิจกรรมที่ส่งเสริมการสอบถาม การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ส่งเสริมความเข้าใจอย่างแท้จริงและการประยุกต์ใช้ความรู้ ทฤษฎีการเชื่อมต่อช่วยเพิ่มการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยเน้นการสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ทางสังคม และการสร้างความรู้ อำนาจความสะดวกในการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผ่านแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และการโต้ตอบกับเพื่อนและชุมชนออนไลน์ สิ่งนี้ส่งเสริมความรู้ด้านดิจิทัลและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Siemens, 2005; Garrison & Kanuka, 2004; Graham et al., 2013; Jonassen, 1999; Garrison & Vaughan, 2008) ทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นรากฐานของการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยเน้นถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บริบททางวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกัน มุมมองเหล่านี้เป็นแนวทางในกลยุทธ์การออกแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการปรากฏตัวทางสังคม การสร้างชุมชน และการสร้างความหมายร่วมกันในหมู่ผู้เรียน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในท้ายที่สุด การบูรณาการหลักการทางสังคมวัฒนธรรมเข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสานทำให้เกิดพื้นที่ที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมซึ่งใช้ประโยชน์จากความฉลาดโดยรวมของผู้เรียนและความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Graham, 2006; Vygotsky, 1978; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Garrison & Vaughan, 2008)

หลักการสอนที่ชี้แนะการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพ

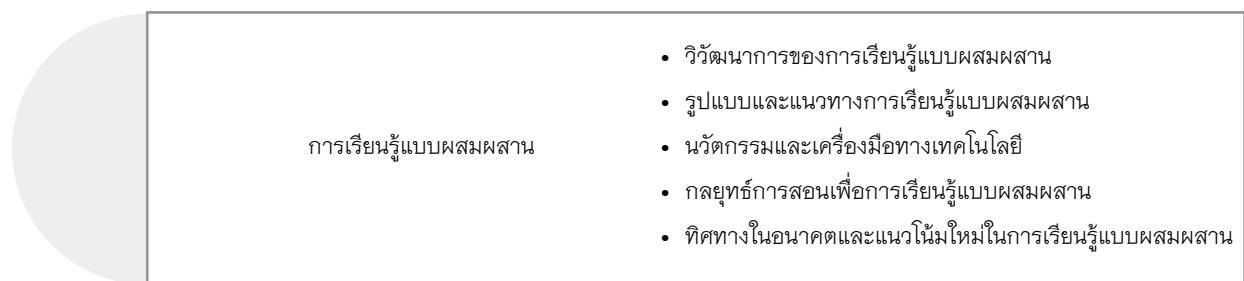
การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพจะจัดลำดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยส่งเสริมแนวทางที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งส่งเสริมความเป็นอิสระและการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง ด้วยการบูรณาการหลักการที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักการศึกษาจะปลูกฝังสภาพแวดล้อมที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจ สิทธิเสรี และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์การศึกษาโดยรวม (Garrison & Vaughan, 2008; Bonk & Graham, 2012; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013) การเรียนรู้

แบบลงมือปฏิบัติเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนและการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น แพลตฟอร์มแบบผสมผสานช่วยให้นักเรียนได้ตอบกับสื่อการเรียนการสอน ทำงานร่วมกับเพื่อนและผู้สอน และนำความรู้ไปใช้ผ่านกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการรักษาไว้การทำงานร่วมกันในการเรียนรู้แบบผสมผสานส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้น และการสร้างองค์ความรู้โดยรวม ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยรวม ด้วยการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน นักการศึกษาจะบ่มเพาะการสื่อสารที่จำเป็น การทำงานเป็นทีม และทักษะการแก้ปัญหาที่สำคัญต่อความสำเร็จในบุคลากรแห่งศตวรรษที่ 21 (Picciano, 2009; (Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Garrison & Kanuka, 2004; Graham et al., 2013; Prince, 2004; Graham et al., 2013; Oliver & Trigwell, 2005)

การบูรณาการทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ คอนเนคติวิสต์ และสังคมวัฒนธรรมในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการผสมผสานทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ คอนเนคติวิสต์ และสังคมวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ชี้นำโดยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมการแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทฤษฎีคอนเนคติวิสต์เน้นการเชื่อมต่อเครือข่าย ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และความคล่องแคล่วทางดิจิทัล นักการศึกษาอำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในเครือข่ายการเรียนรู้ผ่านเครื่องมือดิจิทัล ซึ่งช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียน (Siemens, 2005; Graham et al., 2013; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Jonassen, 1999; Garrison & Vaughan, 2008) ทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรมเน้นย้ำปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บริบททางวัฒนธรรม และการเรียนรู้ร่วมกันในการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ หลักการที่สะท้อนให้เห็นในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผ่านกิจกรรมการทำงานร่วมกัน เช่น โครงการกลุ่มและการแชตออนไลน์ นักเรียนจะเสริมสร้างความรู้สึกเป็นชุมชนและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ด้วยการบูรณาการแนวทางสังคมวัฒนธรรม นักการศึกษาจะปลูกฝังสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบครอบคลุมซึ่งใช้ประโยชน์จากความฉลาดโดยรวมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน (Vygotsky, 1978; Garrison & Kanuka, 2004; Graham et al., 2013)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "ความก้าวหน้าและการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน" เป็นการวิจัยเอกสาร (Document research) ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. แหล่งที่มาของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูลเป็นบทความทางวิชาการ และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องจากวารสาร และฐานข้อมูลที่มีชื่อเสียง เช่น Scopus, Web of Science, Google Scholar และ ERIC แหล่งข้อมูลเหล่านี้ให้ข้อมูลวิจัยที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความก้าวหน้า การประยุกต์ใช้ และผลลัพธ์ของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้เขียนมั่นใจว่า การศึกษาที่รวมอยู่เป็นข้อมูลล่าสุดและมีความเกี่ยวข้อง โดยเน้นที่ทศวรรษที่ผ่านมาเพื่อสะท้อนถึงแนวโน้มและการพัฒนาล่าสุดในการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2. เครื่องมือสำหรับการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือหลักสำหรับการรวบรวมข้อมูล คือ กรอบการทบทวนอย่างเป็นระบบที่ใช้เกณฑ์การรวมและการยกเว้นที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งรวมถึงการระบุคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น "การเรียนรู้แบบผสมผสาน" "การเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์" "การเรียนรู้ที่เสริมด้วยเทคโนโลยี" และ "ความก้าวหน้าทางการศึกษา" เพื่อเป็นแนวทางสำหรับกระบวนการค้นหา อาจใช้เครื่องมือเช่น PRISMA (รายการรายงานที่ต้องการสำหรับการทบทวนอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์หอคอย) หรือกรอบงานตามหัวข้อ เพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการรวบรวมข้อมูลมีโครงสร้างและเป็นระเบียบ

3. กระบวนการรวบรวมข้อมูล กระบวนการรวบรวมข้อมูลเริ่มต้นด้วยการระบุบทความที่เกี่ยวข้องผ่านการค้นหาคำหลักในฐานข้อมูลต่าง ๆ จากนั้นผู้เขียนจะคัดกรองบทความตามบทคัดย่อและชื่อเรื่องเพื่อคัดแยกการศึกษาที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จากนั้นจึงทำการประเมินโดยละเอียดมากขึ้นโดยวิเคราะห์ข้อความทั้งหมดของการศึกษาที่เลือก เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามเกณฑ์การรวม การศึกษาที่เน้นการบูรณาการสภาพแวดล้อม การเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบพบหน้า เครื่องมือเทคโนโลยี และผลลัพธ์การเรียนรู้ได้รับการจัดลำดับความสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่รวบรวมได้ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยระบุและจัดหมวดหมู่ธีม รูปแบบ และผลการค้นพบจากการศึกษาทั้งหมด การวิเคราะห์เน้นที่การเน้นย้ำถึงความก้าวหน้า ความท้าทาย และการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานในบริบททางการศึกษา การสังเคราะห์เชิงหัวข้อทำให้ผู้เขียนสามารถรวบรวมผลการค้นพบให้เป็นข้อมูลเชิงลึกที่มีความหมาย นำเสนอความเข้าใจที่เชื่อมโยงกันเกี่ยวกับผลกระทบและศักยภาพของการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับการวิจัยและการปฏิบัติในอนาคต

ผลการศึกษา

วิวัฒนาการของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

แนวคิดสมัยใหม่ของการเรียนรู้แบบผสมผสานเกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 1990 และต้นทศวรรษ 2000 โดยได้รับแรงผลักดันจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความต้องการการศึกษาที่ยืดหยุ่นและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักวิจัยและนักการศึกษาเริ่มบูรณาการส่วนประกอบออนไลน์เข้ากับการสอนแบบดั้งเดิมในช่วงเวลานี้ โดยวางรากฐานสำหรับโมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิวัฒนาการของมันถูกหล่อหลอมจากทฤษฎีการสอน นวัตกรรมทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่หลากหลายที่นำไปใช้ในบริบทการศึกษาที่หลากหลาย (Driscoll, 2002; Graham, 2006; Garrison & Vaughan, 2008)

โมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป โมเดลแรก ๆ เช่น โมเดล Convolutional และ Flex อธิบายโดย Horn & Staker (2015) เป็นผู้บุกเบิกการผสมผสานการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัว โมเดล Convolutional เกี่ยวข้องกับการหมุนเวียนระหว่าง

กิจกรรมออนไลน์และการสอนในชั้นเรียนเพื่อกำหนดจังหวะส่วนบุคคล ในขณะที่โมเดล Flex ช่วยให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นในเส้นทางการเรียนรู้ ซึ่งมักจะรวมการเรียนรู้ออนไลน์เข้ากับเซสชันกลุ่มย่อย โมเดลเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการผสมผสานการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัวเพื่อปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียน การพัฒนาเพิ่มเติมเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ราบรื่น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ การจำลองเชิงโต้ตอบ และเทคโนโลยีการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนในสภาพแวดล้อมแบบผสมผสานที่ซับซ้อนมากขึ้น (Means et al., 2013; Bonk & Graham, 2012; Horn & Staker, 2015; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013)

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการเรียนรู้แบบผสมผสานสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไปสู่แนวทางที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางและการมีส่วนร่วม โดยได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการสอน เช่น คอนสตรัคติวิสต์ และคอนเนคติวิสต์ ทฤษฎีเหล่านี้เน้นการเรียนรู้เชิงรุก การทำงานร่วมกัน และการบูรณาการในโลกแห่งความเป็นจริง ข้อพิจารณาเชิงปฏิบัติ เช่น การตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนและประสิทธิภาพของทรัพยากรยังช่วยขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบผสมผสานอีกด้วย การทำความเข้าใจเส้นทางประวัติศาสตร์นี้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าสำหรับนักการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการพัฒนาและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในการศึกษาร่วมสมัย (Garrison & Kanuka, 2004; Siemens, 2005; Vaughan, Cleveland-Innes & Garrison, 2013)

การเกิดขึ้นของรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานและแนวทางพัฒนา

โมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาที่ขับเคลื่อนโดยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความต้องการประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเป็นส่วนตัว ตั้งแต่โมเดลแรก ๆ เช่น Rotation และ Flex Models ไปจนถึงเฟรมเวิร์กที่ซับซ้อนมากขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสานผสมผสานการสอนแบบออนไลน์และแบบเห็นหน้ากันได้อย่างราบรื่น เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ในขณะเดียวกันก็ใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้ (Graham et al., 2013; Bonk & Graham, 2012; Horn & Staker, 2015)

โมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานได้รับการกำหนดรูปแบบโดยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีการสอน นวัตกรรมทางเทคโนโลยี และผลการวิจัยทางการศึกษา โมเดลในยุคแรก ๆ ซึ่งมักได้รับแรงบันดาลใจจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และสังคมวัฒนธรรม จัดลำดับความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก การทำงานร่วมกัน และการบูรณาการในโลกแห่งความเป็นจริง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเปิดช่องทางใหม่ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบโต้ตอบและมีส่วนร่วม ข้อควรพิจารณาในทางปฏิบัติ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากรและความท้าทายด้านลอจิสติกส์มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อปรับให้เข้ากับกระบวนการศึกษาที่กำลังพัฒนา (Graham, 2006; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Garrison & Vaughan, 2008; Means et al., 2013)

โมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานนำเสนอแนวทางที่หลากหลายในการบูรณาการการเรียนการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัว เพื่อรองรับความซับซ้อนของบริบททางการศึกษาและความต้องการของผู้เรียน โมเดลต่าง ๆ เช่น ห้องเรียนกลับด้านและการหมุนเวียนสถานที่ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะสม ส่วนอื่น ๆ เช่น โมเดลแบบยืดหยุ่นและเสมือนจริงเต็มรูปแบบ ก็มีเฟรมเวิร์กที่มีโครงสร้างซึ่งเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของนักเรียน การสำรวจรูปแบบเหล่านี้ช่วยให้นักการศึกษาจัดกลยุทธ์ให้สอดคล้อง

กับเป้าหมายการสอนและความต้องการของนักเรียน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนได้ในที่สุด (Bonk & Graham, 2012; Garrison & Vaughan, 2008; Horn & Staker, 2015; Graham et al., 2013)

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีและผลกระทบต่อการศึกษาแบบผสมผสาน

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมถึงการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เครื่องมือมัลติมีเดีย และระบบการจัดการการเรียนรู้ (LMS) ได้ปฏิวัติการเรียนรู้แบบผสมผสาน นวัตกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักการศึกษาสามารถบูรณาการองค์ประกอบออนไลน์เข้ากับการสอนแบบเห็นหน้าแบบดั้งเดิมได้อย่างราบรื่น สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบไดนามิกและการโต้ตอบที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและความชอบของผู้เรียนที่หลากหลาย (Means et al., 2013; Graham, 2006; Garrison & Vaughan, 2008)

ผลกระทบของเทคโนโลยีต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานขยายไปไกลกว่าการนำเสนอเนื้อหาเพื่อเสริมสร้างการเรียนการสอนในแง่มุมต่าง ๆ เครื่องมือดิจิทัลช่วยให้สามารถสร้างสื่อมัลติมีเดีย การจำลองเชิงโต้ตอบ และห้องปฏิบัติการเสมือนจริง ซึ่งช่วยเพิ่มการเรียนรู้จากประสบการณ์ เครื่องมือการสื่อสารและการทำงานร่วมกันอำนวยความสะดวกในการโต้ตอบแบบซิงโครนัสและอะซิงโครนัส อยู่เหนือเวลาและพื้นที่ การวิเคราะห์การเรียนรู้ช่วยให้นักการศึกษาติดตามความคืบหน้า ประเมินผลลัพธ์ และปรับแต่งการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและประสิทธิภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (Picciano, 2009; Bonk & Graham, 2012; Graham et al., 2013; Vaughan Cleveland-Innes, & Garrison, 2013)

เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าไป ผลกระทบต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานก็คาดว่าจะลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยนำเสนอช่องทางใหม่สำหรับนวัตกรรมในการส่งมอบการศึกษา เทคโนโลยีเกิดใหม่ เช่น AI, AR และสภาพแวดล้อมเสมือนจริงถือเป็นคำมั่นสัญญาในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพ เทคโนโลยีเคลื่อนที่และคอมพิวเตอร์ที่แพร่หลายอาจทำให้การเข้าถึงการศึกษาเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และส่งเสริมการไม่แบ่งแยก ด้วยการใช้เทคโนโลยี นักการศึกษาสามารถปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทำให้ผู้เรียนที่หลากหลายสามารถเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ได้มากขึ้น (Garrison & Kanuka, 2004; Graham, 2019; Graham, 2019)

รูปแบบและแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน

โมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานที่โดดเด่น

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่โดดเด่นหลายรูปแบบได้เกิดขึ้น โดยแต่ละรูปแบบนำเสนอแนวทางที่แตกต่างในการบูรณาการการเรียนการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัว รูปแบบหนึ่งดังกล่าวคือห้องเรียนกลับด้าน ซึ่งกลับลำดับการสอนแบบดั้งเดิมโดยการส่งมอบการเรียนการสอนโดยตรงผ่านวิดีโอออนไลน์หรือแหล่งข้อมูลนอกชั้นเรียน และใช้เวลาในชั้นเรียนสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม และแบบฝึกหัดภาคปฏิบัติ (Bergmann & Sams, 2012) รูปแบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับเนื้อหาหลักสูตรตามจังหวะของตนเอง ขณะเดียวกันก็ให้โอกาสในการสอนแบบเฉพาะบุคคลและการตอบรับทันทีจากผู้สอน (Tucker, 2012) ด้วยการเปลี่ยนจุดเน้นของเซสชันแบบพบปะกันไปสู่ทักษะการคิดระดับสูงและกิจกรรมการประยุกต์ใช้ โมเดลห้องเรียนกลับด้านจะส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการคิดอย่างมีวิจารณญาณในหมู่นักเรียน

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่โดดเด่นอีกรูปแบบหนึ่งคือรูปแบบการหมุนเวียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนหมุนเวียนระหว่างรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่าง เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ กิจกรรมกลุ่มย่อย และการสอนที่นำโดยครู ภายในคาบเรียนเดียวหรือตลอดหลักสูตรของภาคการศึกษา (Horn & Staker, 2015) โมเดล

การหมุนเวียนนำเสนอความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้นักการศึกษาสามารถปรับแต่งประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการที่หลากหลายและความชอบในการเรียนรู้ของนักเรียน (Graham et al., 2013) ตัวอย่างของแบบจำลองการหมุนเวียน ได้แก่ แบบจำลองการหมุนเวียนสถานี ซึ่งนักเรียนหมุนเวียนระหว่างสถานีออนไลน์และสถานีออฟไลน์ภายในห้องเรียน และแบบจำลองการหมุนเวียนห้องปฏิบัติการ ซึ่งนักเรียนสลับระหว่างการเรียนการสอนออนไลน์และกิจกรรมภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์หรือพื้นที่การเรียนรู้อื่น ๆ (Horn & Staker, 2015) ด้วยการผสมผสานรูปแบบการสอนที่หลากหลาย รูปแบบการหมุนเวียนจะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้รอบด้านที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเชี่ยวชาญในเนื้อหาหลักสูตร

โมเดลเฟล็กซ์เป็นโมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานที่โดดเด่นอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ความยืดหยุ่นแก่นักเรียนในด้านจังหวะ เส้นทาง และสถานที่เรียนรู้ (Christensen & Horn, 2013) ในโมเดลแบบยืดหยุ่น นักเรียนสามารถควบคุมเวลา สถานที่ และลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ช่วยให้พวกเขาก้าวหน้าผ่านเนื้อหาหลักสูตรตามจังหวะของตนเองและตามความต้องการในการเรียนรู้ของแต่ละคน (Horn & Staker, 2015) โดยทั่วไปโมเดลเฟล็กซ์จะเกี่ยวข้องกับการผสมผสานระหว่างการสอนออนไลน์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ และการสนับสนุนกลุ่มย่อยหรือแบบตัวต่อตัวจากผู้สอนหรือผู้สอน (Christensen & Horn, 2013) ด้วยการมอบเส้นทางการเรียนรู้ส่วนบุคคลให้กับนักเรียนและโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โมเดลเฟล็กซ์ช่วยให้นักเรียนเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การบริหารเวลา การควบคุมตนเอง และอภิปัญญา ((Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Bonk & Graham, 2012; Graham et al., 2013)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานแบบต่าง ๆ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบของแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่แตกต่างกันเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบความเหมือน ความแตกต่าง จุดแข็ง และข้อจำกัดของแบบจำลองต่าง ๆ เพื่อแจ้งการออกแบบการเรียนการสอนและการตัดสินใจนำไปปฏิบัติ ด้านหนึ่งของการวิเคราะห์ดังกล่าวคือการพิจารณากฤษฎีและกิจกรรมการสอนที่ใช้ในแต่ละแนวทาง ตัวอย่างเช่น รูปแบบห้องเรียนแบบพลิกกลับเน้นการเรียนรู้ออนไลน์แบบดำเนินการด้วยตนเองตามด้วยกิจกรรมการทำงานร่วมกันแบบตัวต่อตัว ในขณะที่แบบจำลองแบบหมุนเวียนเกี่ยวข้องกับการที่นักเรียนหมุนเวียนระหว่างสถานีการเรียนรู้ออนไลน์และออฟไลน์ภายในคาบเรียนเดียว (Bergmann & Sams, 2012; Horn & Staker, 2015) ด้วยการเปรียบเทียบกลยุทธ์และกิจกรรมการสอนของแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่แตกต่างกัน นักการศึกษาสามารถระบุรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดหรือการรวมกันของรูปแบบตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ คุณลักษณะของนักเรียน และทรัพยากรที่มีอยู่

อีกแง่มุมหนึ่งของการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบผลกระทบของแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่แตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ และความพึงพอใจ การวิจัยระบุว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถนำไปสู่การปรับปรุงการมีส่วนร่วมของนักเรียน แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบตัวต่อตัวแบบดั้งเดิม (Means et al., 2013) อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของผลประโยชน์เหล่านี้อาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น โมเดลเฉพาะที่ใช้ ระดับของความน่าเชื่อถือในการนำไปใช้ และการสนับสนุนที่มอบให้กับนักเรียนและผู้สอน (Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013) ด้วยการเปรียบเทียบประสิทธิผลของแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่แตกต่างกัน นักการศึกษาสามารถตัดสินใจโดยมีข้อมูลประกอบว่าโมเดลใดเหมาะสมที่สุดกับเป้าหมายการสอนและความต้องการของนักเรียน

นอกจากนี้ การวิเคราะห์เปรียบเทียบของแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่แตกต่างกันยังเกี่ยวข้องกับ การพิจารณาความสามารถในการขยายขนาด ความยั่งยืน และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของแต่ละโมเดล รูปแบบ การเรียนรู้แบบผสมผสานบางรูปแบบ เช่น ห้องเรียนกลับด้านและแบบจำลองการหมุนเวียน อาจต้องมีการวางแผน ล่วงหน้าและการเตรียมตัวที่สำคัญเพื่อนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาแหล่งข้อมูลออนไลน์ การออกแบบสื่อการเรียนการสอนใหม่ และการฝึกอบรมสำหรับผู้สอน (Tucker, 2012; Horn & Staker, 2015) โมเดล อื่น ๆ เช่น Flex Model มอบความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระที่มากกว่าสำหรับนักเรียน แต่อาจต้องการระบบ สนับสนุนและโครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งกว่าเพื่อรับประกันความสำเร็จ (Christensen & Horn, 2013) ด้วย การประเมินความสามารถในการปรับขนาดและความยั่งยืนของแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่แตกต่างกัน นักการศึกษาสามารถประเมินความเป็นไปได้ในระยะยาวและความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการนำไปปฏิบัติ

สุดท้ายนี้ การวิเคราะห์เปรียบเทียบของแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสานที่แตกต่างกันเกี่ยวข้องกับ การพิจารณาความสอดคล้องกับหลักการสอน ทฤษฎีการศึกษา และเป้าหมายของสถาบัน โมเดลการเรียนรู้ แบบผสมผสานแต่ละแบบนั้นมีพื้นฐานมาจากมุมมองทางทฤษฎีและแนวทางการสอนที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจและผลลัพธ์ในการออกแบบการเรียนการสอน (Garrison & Vaughan, 2008) ตัวอย่างเช่น แบบจำลอง ห้องเรียนกลับด้านสอดคล้องกับหลักการคอนสตรัคติวิสต์โดยการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกและการสอนที่เน้น การสอบถาม ในขณะที่แบบจำลองเฟล็กซ์สนับสนุนความเป็นอิสระของผู้เรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Jonassen, 1999; Christensen & Horn, 2013) ด้วยการตรวจสอบรากฐานทางทฤษฎีและปรัชญาการศึกษาของแนวทาง การเรียนรู้ แบบผสมผสานที่แตกต่างกัน นักการศึกษาสามารถเลือกโดยเจตนาที่สอดคล้องกับปรัชญาการสอน พันธ กิจของสถาบัน และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ

การตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ผสมผสานองค์ประกอบออนไลน์และแบบ เชนิอุหน้ากัน

การเรียนรู้แบบผสมผสานหรือที่เรียกว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน หมายถึง รูปแบบการศึกษาที่รวม องค์ประกอบออนไลน์และแบบเห็นหน้ากันเพื่อส่งมอบการสอน (Graham et al., 2013) โมเดลการเรียนรู้แบบไฮบริด ประเภทหนึ่งเกี่ยวข้องกับการบูรณาการกิจกรรมออนไลน์แบบอะซิงโครนัสเข้ากับเซสชันแบบเห็นหน้าพร้อมกัน (integrating asynchronous online activities with synchronous face-to-face sessions) ในแบบจำลองนี้ นักเรียนมี ส่วนร่วมในการอภิปรายออนไลน์ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้น และเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนของหลักสูตรได้ ตามต้องการ ขณะเดียวกันก็มีส่วนร่วมในการประชุมแบบตัวต่อตัวหรือชั้นเรียนปกติสำหรับกิจกรรมการทำงาน ร่วมกัน การบรรยาย หรือประสบการณ์จริง (Garrison & Vaughan, 2008) ด้วยการรวมองค์ประกอบออนไลน์และ แบบเผชิญหน้ากัน โมเดลการเรียนรู้แบบไฮบริดนี้มอบความยืดหยุ่นสำหรับนักเรียนในการจัดการตารางเวลาและ เข้าถึงเนื้อหาหลักสูตรได้อย่างสะดวก ในขณะเดียวกันก็ให้โอกาสในการโต้ตอบและการมีส่วนร่วมแบบเรียลไทม์กับ เพื่อนและผู้สอน

รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานอีกประเภทหนึ่งเกี่ยวข้องกับการหมุนเวียนรูปแบบการสอน โดยที่นักเรียน จะสลับกันระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบเห็นหน้ากันตามกำหนดการหรือลำดับที่กำหนดไว้ ล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น ในแบบจำลองการหมุนเวียนสถานี่ นักเรียนหมุนเวียนระหว่างสถานี่การเรียนรู้ต่าง ๆ ภายใน ห้องเรียน รวมถึงสถานี่ออนไลน์ที่พวกเขามีส่วนร่วมด้วยเนื้อหาดิจิทัล และสถานี่ออฟไลน์ที่พวกเขาทำกิจกรรม

ภาคปฏิบัติหรือรับคำแนะนำโดยตรงจากอาจารย์ (Horn & Staker, 2015) ในทำนองเดียวกัน ในห้องเรียนกลับด้าน นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์หรือคู่มือการสอนนอกชั้นเรียน จากนั้นมารวมตัวกันแบบตัวต่อตัว เพื่อหารือ นำไปใช้ และเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Bergmann & Sams, 2012) โมเดลการเรียนรู้แบบไฮบริดเหล่านี้มอบความยืดหยุ่นในการสอน ในขณะเดียวกันก็มอบโอกาสในการเรียนรู้เชิงรุก การโต้ตอบกับเพื่อนฝูง และการสนับสนุนส่วนบุคคล

โมเดลการเรียนรู้แบบไฮบริดประเภทที่สามเกี่ยวข้องกับการบูรณาการองค์ประกอบออนไลน์และแบบเห็นหน้ากันภายในแต่ละหลักสูตรหรือโมดูลการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับความชอบและความต้องการในการเรียนรู้ของพวกเขามากที่สุด ในรูปแบบนี้ ผู้สอนมีตัวเลือกทั้งแบบออนไลน์และแบบเผชิญหน้ากันในการเข้าถึงเนื้อหาหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการอภิปราย การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้น และรับข้อเสนอแนะ (Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013) ตัวอย่างเช่น นักเรียนอาจมีทางเลือกในการเข้าร่วมการบรรยายด้วยตนเองหรือดูการบรรยายที่บันทึกไว้ทางออนไลน์ เข้าร่วมการอภิปรายแบบเห็นหน้าหรือมีส่วนร่วมในฟอรัมออนไลน์ และส่งงานมอบหมายด้วยตนเองหรือผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ โมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานนี้รองรับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและความชอบ ในขณะเดียวกันก็ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลที่จ่ายได้เพื่อเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้และการเข้าถึงได้ (Graham, 2006; Bonk & Graham, 2012; Garrison & Vaughan, 2008)

นวัตกรรมและเครื่องมือทางเทคโนโลยี

บทบาทของเทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกในประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสาน

เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกในประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยการจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือ และทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการส่งมอบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Graham et al., 2013) ตัวอย่างเช่น ระบบการจัดการการเรียนรู้ (LMS) ทำหน้าที่เป็นแพลตฟอร์มกลางสำหรับการจัดสื่อการเรียนการสอน การนำเสนอเนื้อหาออนไลน์ อำนาจความสะดวกในการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน และการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Garrison & Vaughan, 2008) แพลตฟอร์ม LMS ช่วยให้ผู้สอนสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงโต้ตอบที่นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีเดีย เข้าร่วมการอภิปราย ส่งงาน และรับข้อเสนอแนะ โดยไม่คำนึงถึงเวลาหรือสถานที่ (Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013) ด้วยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี นักการศึกษาสามารถขยายการเรียนรู้ให้เกินขอบเขตของห้องเรียนแบบดั้งเดิม และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เป็นส่วนตัว และกำหนดทิศทางด้วยตนเอง

เครื่องมือและทรัพยากรดิจิทัลยังมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ตัวอย่างเช่น เนื้อหามัลติมีเดีย เช่น วิดีโอ การจำลอง และบทช่วยสอนแบบโต้ตอบสามารถใช้เพื่อนำเสนอแนวคิดที่ซับซ้อน แสดงให้เห็นการใช้งานจริง และตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Bonk & Graham, 2012) เครื่องมือการทำงานร่วมกันบนเว็บ เช่น กระดานสนทนา วิกี และห้องเรียนเสมือนจริง อำนาจความสะดวกในการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและผู้สอน ส่งเสริมความรู้สึกของชุมชนและการเรียนรู้ร่วมกัน (Graham et al., 2013) นอกจากนี้ เครื่องมือการประเมินออนไลน์และแพลตฟอร์มการวิเคราะห์การเรียนรู้ช่วยให้นักการศึกษาติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ติดตามผลลัพธ์การเรียนรู้ และระบุประเด็นที่ต้องดำเนินการหรือปรับปรุง (Picciano, 2009) ด้วยการบูรณาการ

เทคโนโลยีเข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน นักการศึกษาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความสามารถในการปรับขนาดของแนวทางปฏิบัติในการสอน ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกและความสำเร็จของนักเรียนด้วย

นอกจากนี้ เทคโนโลยีเกิดใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ความเป็นจริงเสริม (AR) และความเป็นจริงเสมือน (VR) ถือเป็นคำมั่นสัญญาว่าจะเพิ่มคุณค่าให้กับประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสานและขยายความเป็นไปได้สำหรับการออกแบบการเรียนการสอนเชิงนวัตกรรม แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ซึ่งขับเคลื่อนด้วย AI สามารถปรับแต่งการสอนตามความต้องการของผู้เรียน ความชอบ และข้อมูลประสิทธิภาพ โดยให้การสนับสนุนที่ตรงเป้าหมายและช่วยสนับสนุนเพื่อปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ เทคโนโลยี AR และ VR นำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้แบบโต้ตอบและเสมือนจริงที่จำลองสภาพแวดล้อมในโลกแห่งความเป็นจริง อำนาจความสะดวกในการสำรวจแบบลงมือปฏิบัติจริง และเพิ่มความเข้าใจในแนวความคิด ในขณะที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นักศึกษามีโอกาสที่จะใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าเหล่านี้เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีส่วนร่วม โต้ตอบ และเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในยุคดิจิทัล (Graham, 2019)

การทบทวนเครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ใช้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสานอาศัยเครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่หลากหลายอย่างมากเพื่อสนับสนุนการจัดส่งการเรียนการสอน เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และอำนวยความสะดวกในการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนและผู้สอน (Graham et al., 2013) ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (LMS) เป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ใช้กันมากที่สุดในการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยเป็นศูนย์กลางรวมศูนย์สำหรับการจัดระเบียบสื่อการเรียนการสอน การนำเสนอเนื้อหาออนไลน์ การจัดการการประเมิน และการอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร (Garrison & Vaughan, 2008) แพลตฟอร์ม LMS เช่น Moodle, Canvas และ Blackboard นำเสนอฟีเจอร์ต่าง ๆ เช่น กระดานสนทนา เครื่องมือส่งงาน หนังสือเรียน และที่เก็บเนื้อหา ช่วยให้นักการศึกษาสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบโต้ตอบและมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียน (Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013) ด้วยการใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์ม LMS นักการศึกษาสามารถปรับปรุงการบริหารหลักสูตร ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และให้ข้อเสนอแนะที่ทันเวลาที่ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการริเริ่มการเรียนรู้แบบผสมผสาน

นอกเหนือจากแพลตฟอร์ม LMS แล้ว ยังมีการใช้เครื่องมือและทรัพยากรดิจิทัลที่หลากหลายเพื่อปรับปรุงการจัดส่งการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เครื่องมือสร้างเนื้อหาที่มีเดีย เช่น ซอฟต์แวร์ตัดต่อวิดีโอ เครื่องมือพอดแคสต์ และแอปพลิเคชันการออกแบบกราฟิก ช่วยให้นักการศึกษาสามารถสร้างสื่อการเรียนรู้แบบโต้ตอบและมีส่วนร่วมที่ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Bonk & Graham, 2012) เครื่องมือการทำงานร่วมกันบนเว็บ เช่น Google Workspace (เดิมเรียกว่า G Suite), Microsoft Teams และ Slack อำนวยความสะดวกในการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนและผู้สอน ช่วยให้สามารถโต้ตอบแบบเรียลไทม์ การแชร์ไฟล์ และการทำงานเป็นกลุ่ม (Graham et al., 2019) นอกจากนี้ เครื่องมือการประเมินออนไลน์และแพลตฟอร์มการวิเคราะห์การเรียนรู้ยังช่วยให้นักการศึกษาได้รับข้อมูลเชิงลึกอันมีค่าเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของนักเรียน การมีส่วนร่วม และผลลัพธ์การเรียนรู้ ช่วยให้สามารถตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลและการแทรกแซงแบบกำหนดเป้าหมาย (Picciano, 2009) ด้วยการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือและทรัพยากร

ดิจิทัลเหล่านี้ นักการศึกษาสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เชิงโต้ตอบและแบบพลวัตที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งและส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

เทคโนโลยีเกิดใหม่ เช่น AI, AR และ VR กำลังกลายเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนและการมีส่วนร่วม แพลตฟอร์มแบบปรับตัวที่ขับเคลื่อนด้วย AI ปรับแต่งการเรียนรู้ตามความต้องการส่วนบุคคลและข้อมูลประสิทธิภาพ AR และ VR มอบประสบการณ์เชิงโต้ตอบที่สมจริง เชื่อมต่อการสำรวจแบบลงมือปฏิบัติจริงและความเข้าใจแนวคิดที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมใหม่เหล่านี้ช่วยให้นักการศึกษาสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสานที่เปลี่ยนแปลงได้ เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในยุคดิจิทัล (Graham, 2019)

การบูรณาการระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (LMS) และเทคโนโลยีการศึกษาอื่น ๆ

การบูรณาการระบบการเรียนรู้แบบปรับตัวเข้ากับระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (LMS) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบผสมผสาน ระบบเหล่านี้ใช้อัลกอริทึมที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลเพื่อปรับแต่งการเรียนการสอน สร้างเส้นทางการเรียนรู้ที่ปรับให้เหมาะกับนักเรียน จัดการกับความท้าทายและจุดแข็งที่เป็นเอกลักษณ์ โดยจะช่วยเสริมการสอนแบบดั้งเดิม โดยจัดให้มีการฝึกฝนพิเศษหรือกิจกรรมเสริมคุณค่า ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความสำเร็จของนักเรียนในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Graham, 2019; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Graham, 2019) LMS ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดระเบียบสื่อการสอน อำนวยความสะดวกในการจัดส่งเนื้อหาออนไลน์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการติดตามความคืบหน้า แพลตฟอร์ม เช่น Moodle, Canvas และ Blackboard นำเสนอฟีเจอร์ต่าง ๆ ที่รองรับการเรียนรู้แบบผสมผสาน รวมถึงการจัดการเนื้อหา การประเมิน เครื่องมือการสื่อสาร และการวิเคราะห์ การบูรณาการระบบการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้เข้ากับ LMS ช่วยให้นักการศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการติดตามความคืบหน้าแบบเรียลไทม์ การระบุแนวโน้ม และการสอนแบบเฉพาะบุคคล LMS ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่เก็บข้อมูลดิจิทัลที่ให้การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเครื่องมือการทำงานร่วมกัน เพื่อให้มั่นใจว่าประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสานที่ราบรื่นซึ่งปรับให้เหมาะสมกับความชอบและความต้องการของผู้เรียน (Garrison & Vaughan, 2008; Graham et al., 2013; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Garrison & Vaughan, 2008)

นอกเหนือจากระบบการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้และแพลตฟอร์ม LMS แล้ว เทคโนโลยีการศึกษาที่หลากหลายยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้เชิงรุกในสภาพแวดล้อมแบบผสมผสาน เครื่องมือสำหรับการสร้างเนื้อหาที่มีเดีย เช่น ซอฟต์แวร์ตัดต่อวิดีโอ เครื่องมือพอดแคสต์ และแอปพลิเคชันการออกแบบกราฟิก ช่วยให้นักการศึกษาสามารถประดิษฐ์สื่อเชิงโต้ตอบที่ตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย เครื่องมือในการทำงานร่วมกันบนเว็บ เช่น Google Workspace, Microsoft Teams และ Slack อำนวยความสะดวกในการโต้ตอบแบบเรียลไทม์ การแชร์ไฟล์ และการทำงานกลุ่มระหว่างนักเรียนและครู นอกจากนี้ เครื่องมือการประเมินออนไลน์และแพลตฟอร์มการวิเคราะห์การเรียนรู้ยังให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผลลัพธ์ ทำให้สามารถตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลและการแทรกแซงแบบกำหนดเป้าหมาย (Picciano, 2009; Bonk & Graham, 2012; Graham et al., 2556)

กลยุทธ์การสอนเพื่อการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสานเกิดขึ้นได้จากวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยผสมผสานองค์ประกอบทั้งแบบออนไลน์และแบบเห็นหน้ากันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การเน้นแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเทคนิคการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติถือเป็นสิ่งสำคัญในสภาพแวดล้อมแบบผสมผสาน ครูสามารถส่งเสริมให้นักเรียนเป็นเจ้าของผ่านกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การซักถามตนเอง การแก้ปัญหาร่วมกัน และการไตร่ตรอง การผสมผสานวิธีการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การสนทนากลุ่ม การสอนแบบเพื่อน และกิจกรรมภาคปฏิบัติ จะสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าดึงดูดซึ่งปลูกฝังการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างความรู้ นอกจากนี้ ความยืดหยุ่นของการเรียนรู้แบบผสมผสานยังช่วยให้มีการเรียนการสอนเฉพาะบุคคลและการสนับสนุนที่ปรับให้เหมาะสมเพื่อรองรับรูปแบบการเรียนรู้และความชอบที่หลากหลาย (Garrison & Vaughan, 2008; Vaughan Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Bonk & Graham, 2012)

การบูรณาการการเรียนรู้ตามโครงการ การสืบค้น และการเรียนรู้จากปัญหาในรูปแบบผสมผสานจะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วม แรงจูงใจ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของนักเรียน การเรียนรู้จากโครงการเกี่ยวข้องกับโครงการในโลกแห่งความเป็นจริงที่กำหนดให้นักเรียนใช้ทักษะในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ในบรรยากาศแบบผสมผสาน ครูจะใช้แหล่งข้อมูลออนไลน์เพื่อการวิจัย การทำงานร่วมกัน และการนำเสนอ ในทำนองเดียวกัน การเรียนรู้แบบสืบเสาะส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและการสำรวจผ่านการสอบถามและการทดลองแบบมีคำแนะนำ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลออนไลน์และเครื่องมือเสมือนจริง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักจะนำเสนอปัญหาที่แท้จริงและไม่มีโครงสร้าง โดยจะชี้แนะนักเรียนผ่านการซักถามและการพัฒนาแนวทางแก้ไข สภาพแวดล้อมแบบผสมผสานสนับสนุนสิ่งนี้โดยให้การเข้าถึงกรณีศึกษา การจำลอง และเครื่องมือการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์เพื่อการแก้ปัญหา (Garrison & Vaughan, 2008; Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Larmer et al., 2015; Graham et al., 2013; Jonassen, 1999; Bonk & Graham, 2012; Savery, 2006)

ทิศทางในอนาคตและแนวโน้มใหม่ในการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสานกำลังพัฒนาไปพร้อมกับการบูรณาการเทคโนโลยีและวิธีการสอนใหม่ ๆ รวมถึง AI, AR และ VR เทคโนโลยีเหล่านี้รับประกันประสิทธิภาพการสอนที่เพิ่มขึ้นและการมีส่วนร่วมของนักเรียน แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้ซึ่งขับเคลื่อนด้วย AI จะปรับแต่งการสอนให้เหมาะกับแต่ละบุคคล ในขณะที่ AR และ VR มอบประสบการณ์ที่ดื่มด่ำ อำนวยความสะดวกในการสำรวจและการทำความเข้าใจแนวคิดแบบลงมือปฏิบัติจริง นักการศึกษาใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมเหล่านี้เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสานแบบไดนามิก มีส่วนร่วม และเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในยุคดิจิทัล (Graham, 2019)

แนวโน้มในอนาคตของการเรียนรู้แบบผสมผสานจะให้ความสำคัญกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและวิธีการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น แนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางส่งเสริมการเรียนรู้ที่กำกับตนเอง ในขณะที่เทคนิคเชิงรุก เช่น การแก้ปัญหาร่วมกันจะมอบประสบการณ์ที่มีความหมาย การบูรณาการแนวทางเหล่านี้ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในหมู่นักเรียน ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงได้ (Vaughan, Cleveland-Innes, & Garrison, 2013; Bonk & Graham, 2012)

การวิจัยและการปฏิบัติในอนาคตในการเรียนรู้แบบผสมผสานควรมุ่งเน้นไปที่การออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นนวัตกรรม กลยุทธ์การประเมิน และการพัฒนาวิชาชีพ แนวทางที่ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ

การออกแบบที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป้าหมายการสอน และความสามารถในการถ่ายทอดเทคโนโลยี การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องสำหรับนักการศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยการสำรวจกลยุทธ์เพื่อจัดการกับอุปสรรคและความท้าทายในการบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอน (Garrison & Vaughan, 2008; Graham et al., 2013)

การอภิปรายผล

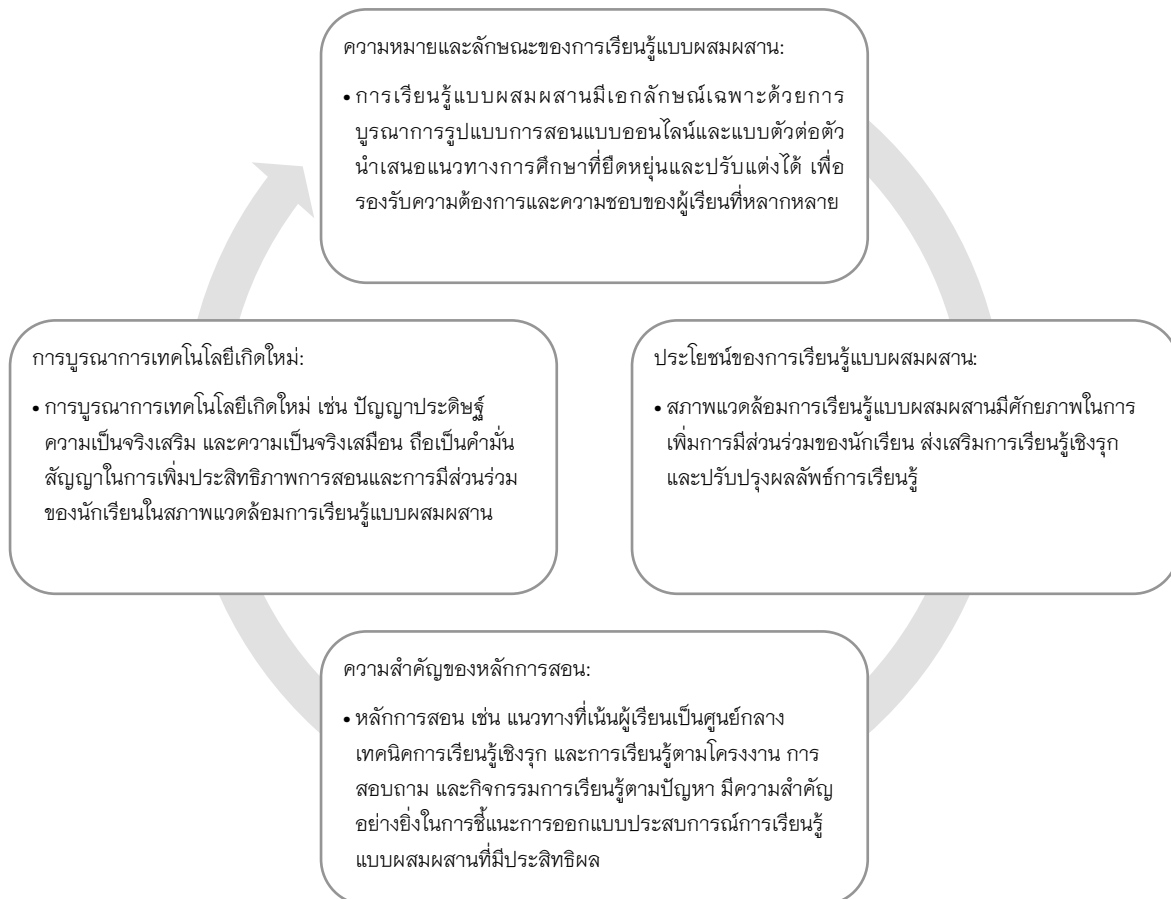
การเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งโดดเด่นด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัว ได้กลายเป็นรูปแบบการศึกษาแบบไดนามิกที่น่าเสนอความสมดุลระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมและวิธีการออนไลน์เต็มรูปแบบ (Vaughan, 2014) วิธีการแบบผสมผสานนี้ช่วยให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเป็นส่วนตัวมากขึ้น เพื่อรองรับความต้องการและความชอบที่หลากหลายของผู้เรียน ด้วยการรวมประโยชน์ของการสอนทั้งแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัว การเรียนรู้แบบผสมผสานจะส่งเสริมการมีส่วนร่วม การทำงานร่วมกัน และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในหมู่นักเรียน (Garrison & Vaughan, 2008) นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบผสมผสาน ยังอำนวยความสะดวกในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและทรัพยากรมัลติมีเดียเข้ากับหลักสูตรได้อย่างราบรื่น เพิ่มการเข้าถึงและประสิทธิภาพของสื่อการศึกษา (Graham, Woodfield, & Harrison, 2013)

ในทางตรงกันข้าม การเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมและโมเดลการเรียนรู้ออนไลน์เต็มรูปแบบมีข้อจำกัดที่ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน การเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมอาศัยการสอนแบบตัวต่อตัวอย่างมากในห้องเรียนจริง ซึ่งมักจะขาดความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Picciano, 2009) ในทางกลับกัน โมเดลการเรียนรู้ออนไลน์เต็มรูปแบบอาจขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการมีส่วนร่วมทางสังคมที่พบในการสอนแบบตัวต่อตัว ซึ่งอาจขัดขวางความรู้สึกของความเชื่อมโยงและการเป็นส่วนหนึ่งของนักเรียน (Means et al., 2010) การเรียนรู้แบบผสมผสานโดยการบูรณาการองค์ประกอบออนไลน์และแบบเผชิญหน้ากัน จัดการกับข้อจำกัดเหล่านี้ด้วยการมอบประสบการณ์การเรียนรู้แบบองค์รวมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นให้กับนักเรียน (Oliver & Trigwell, 2005)

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารูปแบบการศึกษาแต่ละแบบจะมีจุดแข็งและจุดอ่อน แต่การเรียนรู้แบบผสมผสานนำเสนอแนวทางซึ่งผสมผสานสิ่งที่ดีที่สุดของการเรียนการสอนทั้งแบบดั้งเดิมและแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน ในขณะที่สถาบันการศึกษายังคงเปิดรับเทคโนโลยีดิจิทัลและสำรวจกลยุทธ์การสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ การเรียนรู้แบบผสมผสานมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ และประสบการณ์การศึกษาโดยรวม (Bonk & Graham, 2012) ดังนั้นการวิจัยเพิ่มเติมและการนำไปปฏิบัติจริงของโมเดลการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงมีความจำเป็นต่อการตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้ใหม่

จากข้อมูลที่ให้มา รูปแบบของการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สำรวจในการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบของการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่นำเสนอในการศึกษานี้ สามารถให้คำแนะนำหลายประการสำหรับการปฏิบัติและการวิจัยเพิ่มเติมในสาขาการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

นักการศึกษาควรผสมผสานแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุก และกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงงาน ในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน การจัดลำดับความสำคัญของวิธีการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการสร้างความรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเกิดใหม่ เช่น AI, AR และ VR ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการมีส่วนร่วมของนักเรียน สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดื่มด่ำและตอบสนองซึ่งปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและความชอบของผู้เรียนที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมความเข้าใจผลกระทบที่ยั่งยืนของการเรียนรู้แบบผสมผสานต่อผลลัพธ์และประสบการณ์ของนักเรียน รวมถึงประสิทธิผลของกลยุทธ์การสอนและเทคโนโลยีในบริบทที่แตกต่างกัน การระบุแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบูรณาการเทคโนโลยีเกิดใหม่เข้ากับการเรียนรู้แบบผสมผสานและการประเมินผลกระทบช่วยให้นักการศึกษาและผู้กำหนดนโยบายสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลรอบด้าน ทำให้มั่นใจได้ว่าความคิดริเริ่มจะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. Washington DC: International Society for Technology in Education.
- Bonk, C. J., & Graham, C. R. (Eds.). (2012). *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Christensen, C., & Horn, M. B. (2013). How do we transform our schools? In M. B. Horn & H. Staker (Eds.), *Blended: Using disruptive innovation to improve schools* (pp. 19–30). San Francisco: Jossey-Bass.
- Driscoll, M. (2002). Blended learning: Let's get beyond the hype. *E-learning*, 1(4), 1–4.
- Dziuban, C., Hartman, J., & Moskal, P. (2004). Blended learning. *EDUCAUSE Center for Applied Research Bulletin*, 7, 1–12.
- Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Garrison, D. R., & Kanuka, H. (2004). Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. *The Internet and Higher Education*, 7(2), 95–105.
- Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Graham, C. R., Woodfield, W., & Harrison, J. B. (2013). A framework for institutional adoption and implementation of blended learning in higher education. *Internet and Higher Education*, 18, 4–14.
- Graham, C. R. (2006). Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions. In C.J. Bonk & C.R. Graham (Eds.), *Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs* (pp. 3–21). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Graham, C. R. (2019). *The future of blended learning: Why blended learning will become the dominant model in education*. New York: Routledge.
- Graham, C. R., Woodfield, W., & Harrison, J.B. (2013). A framework for institutional adoption and implementation of blended learning in higher education. *Internet and Higher Education*, 18, 4–14.
- Horn, M. B., & Staker, H. (2015). *Blended: Using disruptive innovation to improve schools*. New Jersey: John Wiley & Sons.

- Jonassen, D. H. (1999). Designing constructivist learning environments. In C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional-design theories and models: A new paradigm of instructional theory* (Vol. 2, pp. 215–239). New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Larmer, J., Mergendoller, J., & Boss, S. (2015). *Setting the standard for project-based learning: A proven approach to rigorous classroom instruction*. Virginia: ASCD.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2010). *Evaluation of evidence-based practices in online learning: A meta-analysis and review of online learning studies*. US Department of Education.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2013). *Evaluation of evidence-based practices in online learning: A meta-analysis and review of online learning studies*. US Department of Education.
- Oliver, M., & Trigwell, K. (2005). Can 'blended learning' be redeemed? *E-Learning*, 2(1), 17–26.
- Picciano, A. G. (2009). Blending with purpose: The multimodal model. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 13(1), 7–18.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231.
- Savery, J. R. (2006). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. *Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning*, 1(1), 3–10.
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3–10.
- Tucker, B. (2012). The flipped classroom. *Education Next*, 12(1), 82–83.
- Vaughan, N. D. (2014). *Blended learning*. In M. A. Peters (Ed.), *Encyclopedia of Educational Philosophy and Theory* (pp. 1–5). New York: Springer.
- Vaughan, N. D., Cleveland-Innes, M., & Garrison, D.R. (2013). *Teaching in blended learning environments: Creating and sustaining communities of inquiry*. Athabasca University Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

แนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
เช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี
GUIDELINES FOR DEVELOPING MARKETING MIX FACTORS INFLUENCING THE
DECISION TO RENT RESIDENTIAL UNITS OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN
UDON THANI PROVINCE

ปพิชญา ทิตะระ^{1*}, สืบชาติ อันทะไชย²
Papitchaya Titara^{1*}, Subchat Unthachai²

^{1,2}สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2}Master of Business Administration, Faculty of Management, Udon Thani Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: 64130702105@udru.ac.th^{1*}, subchat.un@udru.ac.th²

Received: April 5, 2024

Revised: April 27, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบการหาค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ทดสอบโดยใช้สถิติ Regression Analysis วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ศึกษาอยู่ชั้นปี 1 คณะวิทยาการจัดการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท 2) กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง ด้านกระบวนการบริการ ด้านราคา ด้านลักษณะห้องพัก ด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ 3) การตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก พฤติกรรมภายหลังการซื้อ การรับรู้ความต้องการ และการตัดสินใจซื้อ ตามลำดับ 4) แนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของ

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี คือ ปัจจัยด้านการตลาดเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ธุรกิจพัฒนามากขึ้น ช่วยบรรลุป้าหมาย ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจ และช่วยเพิ่มจุดแข็งเพื่อเป็นเครื่องมือในการแข่งขันกันในตลาด

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจเช่า; ห้องพักอาศัย

Abstract

This research aimed to 1) study the marketing mix factors (7Ps) and the decision-making process to rent residential units of undergraduate students in Udon Thani province; 2) to examine marketing mix factors (7Ps) that influence the decision to rent residential units of undergraduate students in Udon Thani province and 3) to study development guidelines of marketing mix factors (7Ps) that influence the decision to rent residential units of undergraduate students in Udon Thani province. This is mixed-methods research combining qualitative and quantitative approaches and research tools composed of questionnaires and in-depth interviews. The research sample consisted of 400 undergraduate students in Udon Thani province, selected through random sampling. The quantitative data analysis used statistical methods including percentages, means, standard deviations, Pearson's correlation coefficient, and regression analysis while the qualitative data analysis was based on in-depth interviews. The research findings indicated that: 1) The majority of the sample were female, first-year students studying in the Faculty of Management Science, with an average monthly income of less than 10,000 baht. 2) The sample placed high importance on marketing mix factors, particularly in terms of location, service process, price, room characteristics, and marketing promotion, which significantly influenced the decision-making process of renting residential units at a .05 level of significance. 3) The decision-making process of renting residential units was highly influenced by information search, alternative evaluation, post-purchase behavior, perceived needs, and purchase decision. 4) The development guidelines of marketing mix factors that influenced the decision to rent residential units of undergraduate students in Udon Thani province, from in-depth interviews, indicated that marketing factors were tools to help businesses develop, achieve goals, increase business value, and enhance competitiveness in the market.

Keywords: marketing mix; decision to rent; residential units

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ที่พักอาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่ประชากรมีการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น เพื่อศึกษาต่อของผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เพื่อความสะดวกสบายและประหยัดเวลาในการเดินทางไปทำงานหรือสถานศึกษา เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ธุรกิจที่พักอาศัยให้เช่าเกิดขึ้นอย่างมากมายทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดใหญ่ ๆ (ธนพล คำล้ำเลิศ, 2562) จังหวัดอุดรธานี มีพื้นที่ 11,730 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีพื้นที่มาก

เป็นอันดับ 11 ของประเทศ จังหวัดอุดรธานีมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 1,023 แห่ง เนื่องจากมีสถานศึกษาจำนวนมากทำให้มีนักศึกษาภูมิลำเนาใกล้เคียงเดินทางเข้ามาศึกษาต่อเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

Kotler (1997, p. 92) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (marketing mix) หมายถึง ตัวแปรหรือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ บริษัทมักจะนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งธุรกิจเข้าที่פקอาศัยถือเป็นธุรกิจที่เป็นการให้บริการ จากงานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดแบบ 7Ps ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าที่פקอาศัย (ชิดชนก กันสิงห์, 2562; ลัดดาวัลย์ ประกอบมูล, 2556; ฝนทิพย์ วงศ์ศุภชาติกุล, 2558; ธนรักษ์ เกียรติเกษมชัย, 2558) โดยตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าที่פקอาศัยอย่างมีนัยสำคัญกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาธุรกิจให้เข้า ทำให้เกิดการแข่งขันในกลุ่มธุรกิจนี้ค่อนข้างมาก ประกอบด้วยผู้อยู่อาศัยมีทางเลือกมากขึ้น และมีมุมมองที่คำนึงถึงความสะดวกสบาย ความสวยงามน่าอยู่มากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าที่פקอาศัยเพื่อดึงดูดผู้บริโภคให้มาใช้บริการมากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้ประกอบการเกี่ยวกับให้เข้าที่פק จึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าที่פקอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ให้ธุรกิจตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และพัฒนาช่องทางการบริการให้มีศักยภาพสำหรับเจ้าของธุรกิจสูงสุดต่อไปให้ได้อย่างยั่งยืน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการตลาดต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และการตัดสินใจเข้าที่פקอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าที่פקอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าที่פקอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านการส่วนประสมทางการตลาด (The Marketing Mix 7Ps) เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจนำมาใช้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค ได้แบ่งเครื่องมือทางการตลาดไว้มีทั้งหมด 7 กลุ่ม (Kotler, 1997 อ้างถึงใน ฝนทิพย์ วงศ์ศุภชาติกุล, 2558) เช่นเดียวกับ ชิดชนก กันสิงห์ (2562) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์และบริการว่าจะต้องมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ทั่วไป โดยส่วนประสมทางการตลาดและบริการจะต้องมีมากกว่าส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) โดยทั่วไปประกอบด้วย

ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด กระบวนการให้บริการ บุคลากร และลักษณะทางกายภาพ ทั้งหมดรวมกันเป็น 7Ps คือ กลยุทธ์การตลาดพื้นฐานที่ ธุรกิจบริการควรนำไปใช้เป็นองค์ประกอบรากฐานสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจตอบสนองต่อความต้องการผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถ นำหลักการเหล่านี้มาแก้ปัญหาและวัดผลได้

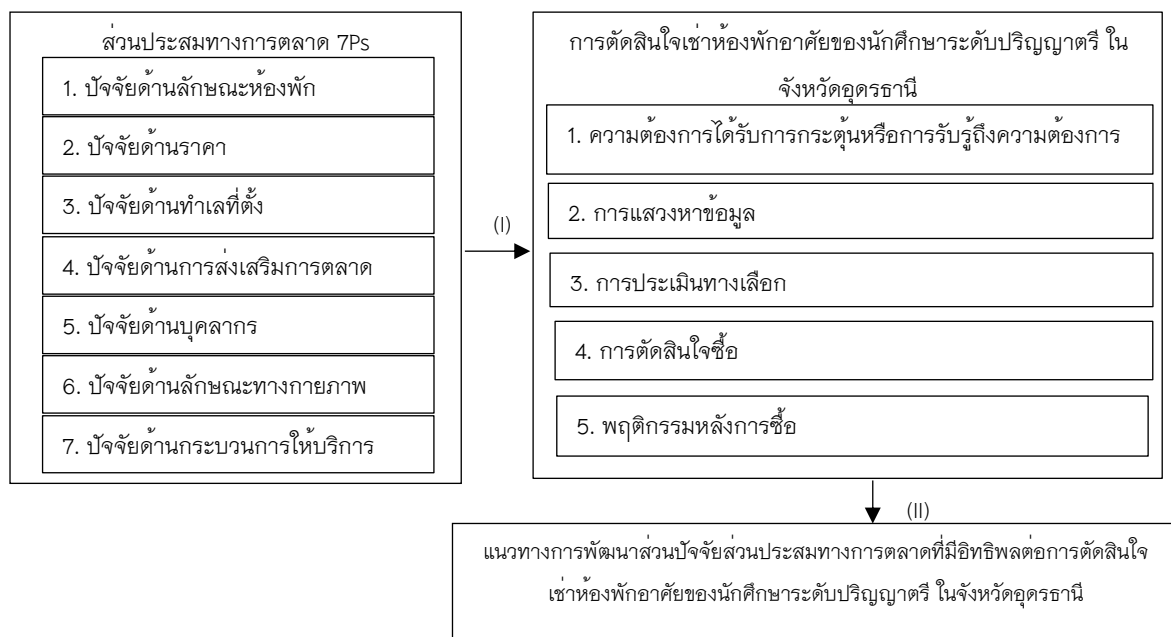
ทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจ (decision making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของผลิตภัณฑ์และบริการอยู่เสมอ เลือกผลิตภัณฑ์หรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์นั้น ๆ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค ตามปกติผู้บริโภคจะมีกระบวนการในการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ความต้องการได้รับการกระตุ้นหรือการรับรู้ถึงความต้องการ (need arousal or problem recognition) การแสวงหาข้อมูล (information search) การประเมินทางเลือก (evaluation of alternatives) การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) และพฤติกรรมหลังการซื้อ (post purchase behavior)

บริบทของที่พักอาศัยสำหรับเช่า จังหวัดอุดรธานี

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ทำให้มีนักศึกษาเดินทางเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดเป็นธุรกิจให้เช่าห้องพักอาศัยขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในที่นี่หมายถึงนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้เกิดการแข่งขันในตลาดการให้เช่าที่พักอาศัยในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้นไปด้วย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2565 ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 24,588 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี, 2565)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากประชากรครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 400 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการคำนวณขนาดตามสูตร Taro Yamane ระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือระดับนัยสำคัญ .05 (Yamane, 1967)

3) กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ประกอบการให้เช่าที่พัก ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 คน นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เช่าห้องพักในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าที่พักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ปัจจัยด้านลักษณะห้องพัก ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเช่าที่พักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาพิจารณาความถูกต้องชัดเจนเพื่อค่า IOC ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป ส่วนข้อที่มีค่าน้อยกว่าได้นำไปปรับปรุงให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง .25- .75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach ผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่า .93

2) แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า โดยกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่แสดงถึงกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (7P's)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1) จัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำเครื่องมือไปให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง

1.2) เข้ารับการอบรมขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อขอหนังสือรับรองการอบรม

1.3) ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

1.4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

1.5) นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องให้สมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1) ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

2.2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการบรรยายข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งใช้การวัดตามแบบมาตราลิกิร์ต (Likert scale) โดยใช้มาตราวัดประเภทอัตราภาค (interval) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งใช้การวัดตามแบบมาตราลิกิร์ต (Likert scale) โดยใช้มาตราวัดประเภทอัตราภาค (interval) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 รวบรวม สรุปข้อมูล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี

1.2) การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงอนุมาน

การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้ สมมุติฐาน ข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และทดสอบโดยใช้สถิติ Regression Analysis วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาจการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษาและสรุปผลการศึกษาโดยใช้โปรแกรม NVivo ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านลักษณะห้องพัก	4.09	.68	มาก
2. ด้านราคา	4.27	.64	มากที่สุด
3. ด้านทำเลที่ตั้ง	4.37	.67	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.92	.72	มาก
5. ด้านบุคลากร	4.07	.81	มาก
6. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	4.17	.73	มาก
7. ด้านกระบวนการบริการ	4.35	.65	มากที่สุด
รวม	4.18	.56	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อบริการด้านส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อด้านทำเลที่ตั้งมากที่สุด โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .67) รองมาด้านกระบวนการบริการ โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .65) และน้อยที่สุดด้านการส่งเสริมการตลาด โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .72)

ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษา

การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การรับรู้ความต้องการ	4.17	.76	มาก
2. การค้นหาข้อมูล	4.31	.71	มากที่สุด
3. การประเมินทางเลือก	4.24	.67	มากที่สุด
4. การตัดสินใจซื้อ	4.11	.71	มาก
5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.19	.71	มาก
รวม	4.20	.59	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการค้นหาข้อมูล โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .71) รองมาการประเมินทางเลือกโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .67) และน้อยที่สุดการตัดสินใจซื้อ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .71)

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps กับการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี

(n = 400)

ส่วนประสมทางการตลาด	กระบวนการตัดสินใจซื้อ		
	r	sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านลักษณะห้องพัก	.71	.00	สูง
2. ด้านราคา	.72	.00	สูง
3. ด้านทำเลที่ตั้ง	.75	.00	สูง
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	.65	.00	สูง
5. ด้านบุคลากร	.47	.00	สูง
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	.64	.00	สูง
7. ด้านกระบวนการให้บริการ	.76	.00	สูง
รวม	.67	.00	สูง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps กับการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทิศทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r = .67$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี โดยวิธี Enter

ส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	.42	.11		3.58	.00*
1. ด้านลักษณะห้องพัก (X_1)	.22	.03	.26	6.16	.00*
2. ด้านราคา (X_2)	.09	.04	.10	2.33	.02*
3. ด้านทำเลที่ตั้ง (X_3)	.24	.04	.27	5.63	.00*
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	.07	.03	.09	2.03	.04*
5. ด้านบุคลากร (X_5)	.01	.02	.01	.36	.71
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ (X_6)	-.01	.03	-.01	-.41	.67
7. ด้านกระบวนการให้บริการ (X_7)	.25	.04	.28	5.79	.00*
R = .86 R ² = .74 Adjusted. R ² = .73 SEE = .19 F = 157.17 Sig. = .000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านลักษณะห้องพัก ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ในระดับมาก ($R = .85$) มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 74.00 (Adjusted. $R^2 = .73$) และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ .19 ($SEE = .19$)

ผู้วิจัยได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการพยากรณ์การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี โดยเขียนสมการได้ดังนี้

$$y = .42 + .22(X_1) + .09(X_2) + .24(X_3) + .07(X_4) + .25(X_7)$$

แทนค่า

y = การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี

X_1 = ด้านลักษณะห้องพัก

X_2 = ด้านราคา

X_3 = ด้านทำเลที่ตั้ง

X_4 = ด้านการส่งเสริมการตลาด

X_7 = ด้านกระบวนการให้บริการ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (b) พบว่า การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี ด้านลักษณะห้องพัก (X_1) เท่ากับ .22 หมายความว่า เมื่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานีที่ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นกับด้านลักษณะห้องพักเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้มีการตัดสินใจเข้าพักอาศัยเพิ่มขึ้น .22 หน่วย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (b) พบว่า การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี ด้านราคา X_2 เท่ากับ .09 หมายความว่า เมื่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานีที่ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นกับด้านราคาเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้มีการตัดสินใจเข้าพักอาศัยเพิ่มขึ้น .09 หน่วย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (b) พบว่า การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี ด้านทำเลที่ตั้ง X_3 เท่ากับ .24 หมายความว่า เมื่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานีที่ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นกับด้านทำเลที่ตั้งเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้มีการตัดสินใจเข้าพักอาศัยเพิ่มขึ้น .24 หน่วย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (b) พบว่า การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี ด้านการส่งเสริมการตลาด X_4 เท่ากับ .07 หมายความว่า เมื่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานีที่ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นกับด้านการส่งเสริมการตลาดเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้มีการตัดสินใจเข้าพักอาศัยเพิ่มขึ้น .07 หน่วย

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (b) พบว่า การตัดสินใจเข้าพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี ด้านกระบวนการให้บริการ X_7

เท่ากับ .25 หมายความว่า เมื่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานีที่ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นกับด้าน
กระบวนการให้บริการเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้มีการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยเพิ่มขึ้น .25 หน่วย

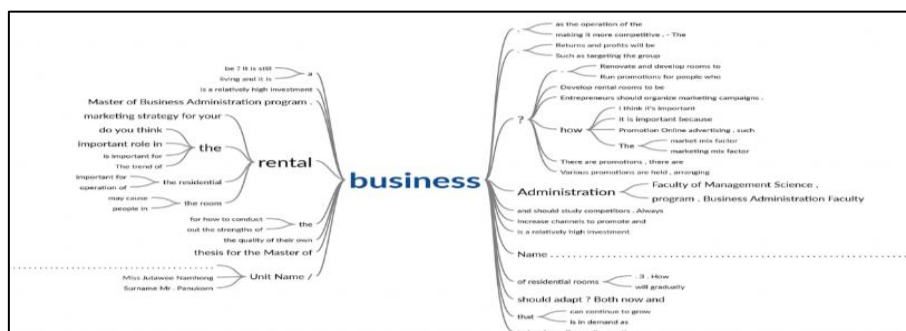
ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปความตามประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์
ดังนี้

ภาพที่ 2 การตรวจสอบคำซ้ำ (word frequency query)

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามแล้วส่งผลให้ผู้วิจัยได้
ข้อมูลนำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อ
การตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานี สำหรับขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมด 6 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปความตามประเด็น
สำคัญในการสัมภาษณ์ โดยใช้โปรแกรม NVivo 14 ในการประมวลผล ในประเด็นสัมภาษณ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้าน
การตลาด 2. ด้านลูกค้า 3. ด้านคู่แข่ง เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของแบบสัมภาษณ์และการให้ข้อมูลที่เหมือนกันโดย
การตรวจสอบคำซ้ำ (word frequency query)

ภาพที่ 3 แสดงความสำคัญของธุรกิจการเช่าห้องพักอาศัย (Word tree)

จากภาพที่ 3 อธิบายได้ว่า ผู้สัมภาษณ์ให้ความสำคัญกับธุรกิจเช่าห้องพักอาศัยเพราะเป็นธุรกิจที่สามารถ
ดำเนินกิจการได้ต่อไปในอนาคตและยังมีการแข่งขันกันมากขึ้น จึงควรมีการพัฒนาทางและเปลี่ยนแปลงด้านธุรกิจ

ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะด้านการตลาด เช่น เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การจัดโปรโมชั่นสำหรับผู้เช่าอาศัย เป็นต้น

ภาพที่ 4 แสดงความสำคัญของปัจจัยด้านการตลาด (Word tree)

จากภาพที่ 4 อธิบายได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการตลาด เนื่องมาจากปัจจัยด้านการตลาดเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ธุรกิจพัฒนามากขึ้น ช่วยบรรลุเป้าหมาย ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจ และช่วยเพิ่มจุดแข็งเพื่อเป็นเครื่องมือในการแข่งขันกันในตลาด

การอภิปรายผล

ด้านทำเลที่ตั้งส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี นักศึกษาให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งมากที่สุด เนื่องจากต้องการห้องพักอาศัยที่สามารถเดินทางสะดวก ซึ่งพบว่าผู้เช่าห้องพักให้ความสำคัญต่อความสะดวก ปลอดภัยต่อ การอยู่อาศัยและเดินทาง ใกล้แหล่งธุรกิจ ร้านค้า ที่พักใกล้สถานที่ทำงาน สถานศึกษา สถานี่ขนส่ง สถานพยาบาล และปัจจัยหลักที่ใช้ในการเลือกเช่าอพาร์ทเมนต์ คือ ที่ตั้ง

ในส่วนของด้านกระบวนการบริการส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักมากที่สุดเป็นอันดับสอง พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับการให้บริการในสถานการณ์ที่ส่งผลตนเอง ซึ่งเป็นความประทับใจแรก ๆ เมื่อเห็นที่พักอาศัย ชัดแย้งกับงานวิจัยของ ฝนทิพย์ วงศ์สุชาติกุล (2558) พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การบริการที่เป็นกันเอง มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าที่พักเพียงร้อยละ 11.9 เท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันในส่วนต่าง ๆ ของที่พัก สำนักงานจะใช้พนักงาน Outsource ซึ่งมีการอบรมเป็นอย่างดี การทำงานจึงเป็นระบบและรวดเร็ว รวมไปถึงมีความทันสมัยใช้ระบบอัตโนมัติในการดูแลความปลอดภัย ผู้เช่าจึงมีโอกาสในการติดต่อกับบุคลากรน้อย

ด้านราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักอาศัย โดยกลุ่มตัวอย่างความสำคัญอยู่ในอันดับสาม เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาซึ่งมีรายได้ต่อเดือนไม่มากนักจึงให้ความสำคัญกับราคา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์นารา กิจประสาน (2561) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าอพาร์ทเมนต์ ส่วนใหญ่คือ ความปลอดภัย ทำเลที่ตั้ง ราคา สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านลักษณะทางกายภาพ การบริการ และผลการวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบรวม พบว่า ราคาถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด

ในขณะที่ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ หมายถึง ความมีชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของห้องพักมีความน่าเชื่อถือ มีการจัดเก็บขยะทุกวัน บริเวณส่วนกลางมีแสงสว่างเพียงพอ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ให้ความสำคัญใน

ด้านนี้ จึงทำให้ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดอุดรธานี สอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ ลัทธิตธรรม และคณะ (2564) พบว่า หอพักที่ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ.2558 มีการกำหนดให้ผู้ประกอบการหอพักและผู้จัดการหอพักมีหน้าที่ดูแลหอพักให้มีความมั่นคงแข็งแรงและมีระบบป้องกันภัย การดูแลรักษาความสะอาดด้านสุขลักษณะและอนามัยอยู่แล้ว

ปัจจัยด้านลักษณะหอพักส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักอาศัย โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญคือ ห้องพักมีความทันสมัย สวยงาม ขนาดของห้องพักมีความเหมาะสม ความครบครันของเฟอร์นิเจอร์ ภายในห้องพัก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรชนี เขียวอ่อน (2553) นักศึกษาให้ความสำคัญกับ ผลลัพธ์ซึ่งคือหอพักเป็นหลักในการตัดสินใจเลือกหอพัก เนื่องจากตัวผลลัพธ์เป็นสิ่งที่นักศึกษารับรู้ได้โดยผ่าน ทางสายตาเป็นครั้งแรกที่พบเห็นได้แก่ ความทันสมัยของตัวอาคาร ความสะอาดของบริเวณโดยรอบ ความสะอาด ของหอพัก

ปัจจัยด้านบุคลากร ไม่ได้มีความซับซ้อนในการติดต่อเช่าห้องพักอาศัย มีปฏิสัมพันธ์และคาดหวังกับบุคลากร มากนัก เมื่อเทียบกับการเช่าห้องพักอาศัยเพื่อจุดประสงค์ที่ต้องการพักผ่อน และความหวังที่มีต่อการเช่าพักที่ได้รับ การดูแลและเอาใจใส่จากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเช่าพัก จะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ภาณุวัฒน์ ลัทธิตธรรม (2554) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าหอพักในภาพรวม ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นระดับมากทุกด้าน คือ ด้านลักษณะทาง กายภาพ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านสถานที่ตั้ง ด้านผลลัพธ์ และด้านการส่งเสริม การตลาด

สุดท้ายด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ป้ายโฆษณา การจัด โปรโมชัน ส่วนลดค่าเช่าพัก ข้อมูลประชาสัมพันธ์สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวก ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพัก อาศัยของนักศึกษา เพราะปัจจุบันนักศึกษาส่วนใหญ่ได้ค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจเช่ามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ ประกอบมูล (2556) พบว่า การตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักของนักศึกษาในจังหวัด ปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับภาณุวัฒน์ ลัทธิตธรรม และคณะ (2564) พบว่า การโฆษณา ให้รู้จักหอพักทางสื่อต่าง ๆ การให้ส่วนลดค่าเช่าหรือค่าบริการ การให้ของขวัญตามวาระโอกาส เป็นสิ่งสำคัญเพราะ เป็นปัจจัยที่ดึงดูดใจลูกค้าให้มาใช้บริการ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการสัมภาษณ์สามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพล ต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักอาศัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดอุดรธานีประกอบด้วย

1. ธุรกิจการเช่าห้องพักอาศัยจะเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยม จึงทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น ต้นทุนในการ ดูแลปรับปรุงห้องพัสดุ ผู้ประกอบการจึงต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพกิจการของตนเอง มีการปรับปรุงห้องพัสดุ อยู่เสมอเพื่อรองรับความต้องการของลูกค้า และนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการลดต้นทุน
2. ขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้ลูกค้าไม่ทราบถึงข้อมูลของการบริการ ส่งผลให้ผู้เช่าขาดความเชื่อมั่นในการ เข้าใช้บริการ ดังนั้นผู้ประกอบการควรเรียนรู้ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปตาม ยุคสมัย และให้ความสำคัญกับการดูแลผู้พักอาศัยเดิมเพื่อเพิ่มการบอกต่อและเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าใหม่

3. ผู้ประกอบการควรจัดแคมเปญทางการตลาด การส่งเสริมการขาย และนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมาใช้เพื่อเครื่องมือในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจัยด้านลักษณะห้องพักอาศัย พบว่า นักศึกษาให้ระดับความสำคัญมากกับเรื่อง ขนาดของห้องมีความเหมาะสม ความครบครันของเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพัก ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ใช้สอย ให้ขนาดห้องมีความเหมาะสม คุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ใช้ เพื่อให้ผู้เช่าเลือกให้ตรงตามความต้องการ

1.2 ปัจจัยด้านราคา พบว่า นักศึกษาให้ระดับความสำคัญมากที่สุดกับเรื่อง อัตราค่าเช่ารายเดือนของห้องพักที่มีความเหมาะสม รวมทั้งการจัดเก็บค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ดังนั้นผู้ประกอบการ ควรดูกำลังซื้อของผู้เช่าในแต่ละช่วงเศรษฐกิจและศึกษาคู่แข่งในตลาด เพื่อรักษาระดับของราคาให้ผู้เช่าให้ความสำคัญมากที่สุดได้

1.3 ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง พบว่า นักศึกษาให้ระดับความสำคัญมากที่สุดกับเรื่อง การเดินทางสะดวก หอพักอยู่ใกล้สถานบันการศึกษา ดังนั้นผู้ประกอบการควรที่จะเลือกทำเลในการสร้างหอพักอาศัยให้อยู่ใกล้สถานบันการศึกษา หรือมีการเดินทางสะดวกมากที่สุด เพื่อตอบสนองในสิ่งที่ต้องการของผู้เช่า นอกจากนี้ทำเลที่ตั้งของการสร้างหอพักที่อยู่ใกล้ตลาดหรือศูนย์การค้า ใกล้แหล่งชุมชน จะช่วยให้ผู้เช่ามีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

1.4 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า นักศึกษาให้ระดับความสำคัญมากกับเรื่อง มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ และมีส่วนลดพิเศษของค่าเช่ารายเดือน ดังนั้นผู้ประกอบการควรจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการขายที่สร้างความสนใจ และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นการจูงใจในการบอกต่อและชักชวนผู้เช่ารายใหม่

1.5 ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญระดับมากที่สุดกับเรื่อง ผู้ประกอบการหรือผู้ดูแลมีความน่าเชื่อถือ ผู้ประกอบการหรือผู้ดูแลมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นผู้ประกอบการ ควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เช่าห้องพัก ให้ความสำคัญกับการอบรมผู้ดูแลให้มีความรู้เกี่ยวกับการมีมนุษยชนสัมพันธ์ที่ดี มีใจรักบริการ การปฏิบัติหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ เป็นอย่างดี

1.6 ปัจจัยด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญระดับมากที่สุดกับเรื่อง บริเวณส่วนกลางมีแสงสว่างเพียงพอ การจัดเก็บขยะทุกวัน ดังนั้นเจ้าของผู้ประกอบการควรที่จะมีการจัดการกับบรรยากาศรอบห้องเช่าพักอาศัย ให้มีบรรยากาศที่ร่มรื่น น่าอยู่ ไร้ขยะมูลฝอยต่าง ๆ เป็นการสร้างบรรยากาศของห้องพัก ทำให้ผู้เช่าห้องพักอาศัยเกิดความสนใจในเรื่องของบรรยากาศที่น่าอยู่

1.7 ปัจจัยด้านกระบวนการ พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญระดับมากที่สุดกับเรื่อง มีกล่องวงจรปิด มีขั้นตอนการให้เช่า ทำสัญญาและระเบียบการเข้าพักชัดเจน ดังนั้นเจ้าของผู้ประกอบการให้เช่าห้องพักอาศัย ควรจะให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาความปลอดภัยของห้องพักอาศัย รวมถึงเตรียมกระบวนการรองรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว รวมถึงการทำสัญญาและระเบียบการเข้าพักชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้เช่าห้องพักอาศัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอาชีพอื่น ๆ เพื่อหาข้อมูล และเพื่อหาความสอดคล้องของผลการศึกษาที่ได้ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุป และนำไปใช้ในการตัดสินใจทำธุรกิจ ให้เช่าห้องพักอาศัย

เอกสารอ้างอิง

- ชิดชนก กันสิงห์. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพัก ในเขตพื้นที่อำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนพล คำล้ำเลิศ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักที่ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัด สมุทรสาคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.
- ธนรักษ์ เกียรติเกษมชัย. (2558). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าที่พักอาศัย ในเขตรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัย สยาม.
- ฝนทิพย์ วงศ์ศุภชาติกุล. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักสำหรับการอยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมพ์นารา กิจประสาน. (2561). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่าอพาร์ทเมนต์โดยใช้เทคนิคการ วิเคราะห์องค์ประกอบร่วม (Conjoint Analysis). สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัคจิรา โกมล. (2554). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักของพนักงานในเขตนิคมอุตสาหกรรม สมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัศิลปากร.
- ภาณุวัฒน์ ลัทธิธรรม, เพ็ญพิชชา ปานศรี, รัตนวลี ซาสังข์ และนิจกานต์ หนูอุไร. (2564). ส่วนประสมทางการตลาด บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่าห้องพักของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองรูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 3(1), 1-29.
- ลัดดาวลัย ประกอบมูล. (2556). ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกเช่าห้องพักของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัด ปทุมธานี. การค้นคว้าอิสระปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิรัชณี เขียวอ่อน. (2553). กระบวนการตัดสินใจเลือกห้องพักเอกชนของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี. (2565). ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดอุดรธานี. สืบค้น 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.udonpeo.go.th/data/app/2565/index.php>.
- Kotler, P. (1997). *Marketing Management Analysis, Planning, Implementation and Control*. New Jersey: Prentice Hall International, Inc.

Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis* (2nd ed). New York: Harper and R.

ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของ
บุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
THE RELATIONSHIPS BETWEEN OPERATIONAL PLANNING AND JOB EFFICIENCY
OF FINANCE AND ACCOUNTING STAFF AT KING MONGKUT'S UNIVERSITY OF
TECHNOLOGY NORTH BANGKOK

เพ็ญศรี ชื่นชม^{1*}

Pensri Chuenchom^{1*}

¹นักวิชาการเงินและบัญชี งานคลัง คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹Finance and Accounting Analyst, Division of Finance, Faculty of Applied Science, King Mongkut's University of
Technology North Bangkok

*Corresponding author's e-mail: pensri.c@sci.kmutnb.ac.th^{1*}

Received: May 20, 2024

Revised: June 13, 2024

Accepted: June 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2) ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 73 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Krejcie & Morgan และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นต่อการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) การวางแผนการปฏิบัติงานโดยภาพรวมกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การวางแผนการปฏิบัติงาน; ประสิทธิภาพการทำงาน; การเงินและการบัญชี

Abstract

The objectives of this research were to study 1) operational planning of finance and accounting staff at King Mongkut's University of Technology North Bangkok (KMUTNB), 2) job efficiency of finance and accounting staff at KMUTNB, and 3) relationships between operational planning and job efficiency of finance and accounting staff at KMUTNB. The sample consisted of 73 staff of finance and accounting at KMUTNB. Using Krejcie & Morgan's table determined sample size, and the sampling technique was purposive sampling. Data was collected by using structured questionnaires. Descriptive statistics and correlation analysis approaches were employed for data analysis. Results were that: 1) opinions on operational planning of finance and accounting staff at KMUTNB were at high level; 2) opinions on job efficiency of finance and accounting staff at KMUTNB were at highest level; and 3) there was a positive correlation between operational planning and job efficiency of finance and accounting staff at KMUTNB (significant at .01 level).

Keywords: operational planning; job efficiency; finance and accounting

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสู่การสร้างสรรค์ผลงานด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจน พัฒนาคณะ พัฒนานวัตกรรม พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ.) ซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านการจัดการศึกษา ด้านการวิจัย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ การบริหารจัดการ ด้วยแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) เพื่อจัดเป็นกรอบในการทำงาน (framework) และยังมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาทักษะ ความรู้และสมรรถนะบุคลากร (Re – skills / Up – skills / New – skills) อย่างต่อเนื่อง ด้วยการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะทางด้านภาษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และคุณธรรมจริยธรรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ การอบรม สัมมนา ฟังบรรยายพิเศษ เสวนา ประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัย ศึกษาต่อ และดูงาน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงการให้ทุนพัฒนาบุคลากร เพื่อการศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนให้ทุนอุดหนุน การนำเสนอผลงานวิจัยระดับนานาชาติ

บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงิน งบประมาณ การบัญชี การจัดทำงบประมาณ การจัดทำงบการเงิน ตรวจสอบความถูกต้องของผู้ลงบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร ควบคุมการรับ การจ่าย การเก็บรักษาเงินสด และบัญชีแยก

ประเภท ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม (Zhyber, 2020) ดังนั้นความรู้ความสามารถที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ การพัฒนาความรู้ความสามารถอันเกิดจากการเรียนรู้ที่ดีและทันต่อเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมรวมถึงมาตรฐาน การบัญชีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะนำความรู้ใหม่ ๆ ไปใช้ได้อย่างสม่ำเสมอ และผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดีจะส่งผลให้การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (วรัญญา พันธุ์โสภณ, 2562)

ประสิทธิภาพการทำงาน คือ ผลลัพธ์ของงานที่พนักงานทำได้ในแง่ของลักษณะส่วนบุคคล และการรับรู้บทบาทในงานหรือในรูปแบบของการประเมินแยกต่างหากในการดำเนินการและการปรับปรุงแนวทางการทำงานของพวกเขา สิ่งสำคัญที่สุดขององค์กรหรือหน่วยงานคือ การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร การประเมินการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการประเมินหรือประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร (Caniago & Dharlana, 2022) นอกจากนี้ประสิทธิภาพการทำงานสามารถกำหนดเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดทัศนคติและการกระทำของบุคคลในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมีความสำคัญอย่างมากสำหรับองค์กร เนื่องจากจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร (Mokhtar et al., 2021) ซึ่งการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นเลิศในด้านการจัดการด้วยเช่นกัน ดังนั้นเพื่อเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงาน และเป็นข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงาน

การวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำงานประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน (ชาคร คัยนันท์, 2557)

1. การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล (analysis and data collection) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำ

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานทางบัญชี ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกองค์การ เช่น ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี นโยบายของรัฐบาล มากำหนดเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน

2. การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ (goals and objective) หมายถึง การกำหนดแนวทางในการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อให้องค์กร บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. การกำหนดแผนการปฏิบัติงาน (operational planning) หมายถึง แนวทางขั้นตอน กระบวนการในการปฏิบัติงาน โดยมีการมอบหมายงานอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบภารกิจ หน้าที่ ขอบข่ายของงานที่ได้รับผิดชอบตามแผนการปฏิบัติงาน

4. การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน (compliance action planning) หมายถึง การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ได้กำหนดไว้ในแผน การปฏิบัติงานไปดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. การติดตามและประเมินผล (monitoring and evaluation) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับแผนงานและโครงการ แล้วเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่วางไว้ เพื่อตัดสินใจและหาแนวทาง ในการปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน

ความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่าและมีการสูญเปล่าน้อยที่สุด บุคคลที่มีความพอใจจะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้น ดัดแปลง วิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ โดยสุภัศพร ชะลอเลิศ (2560) ได้รวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณภาพของงาน (quality of work) หมายถึง ผลงานที่มีความถูกต้อง ประณีต และเรียบร้อยของงาน ไม่มีความผิดพลาดเกิดขึ้น คุณค่าของผลการปฏิบัติงานที่ควรแก่การยอมรับเป็นคุณค่านามธรรมที่แสดงถึงความสวยงาม ความคงทน ความดีและอื่น ๆ อันเกิดจากทัศนคติของบุคคลที่มีต่อผลงานนั้น คุณภาพ ของผลงานจะเป็นข้อมูลที่บ่งชี้ว่าผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้ดีเพียงไร งานทุกงานที่บรรลุผลสำเร็จสามารถตรวจสอบได้ในรูปของคุณภาพ การประเมินคุณภาพไม่ว่าจะเป็นการประเมินใด ๆ ก็ตาม จะมีการดำเนินการโดยการเปรียบเทียบสินค้าหรือบริการกับมาตรฐานที่กำหนดไว้งานที่ถูกต้องจะจบอาจจะมีคุณภาพสูงกว่า เท่ากัน พอดี หรือต่ำกว่า สิ่งที่ถูกนำมาเปรียบเทียบกับในการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพ ผู้บังคับบัญชาจะต้องระบุสิ่งที่สินค้าหรือบริการจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับไว้ อย่างแน่นอน พื้นฐานของการเปรียบเทียบซึ่งธรรมดาที่สุด คือ มาตรฐานที่ได้มีการกำหนดไว้นั่นเอง

2. ด้านต้นทุนของงาน (cost of work) หมายถึง ผลการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความประหยัด เป็นการพิจารณาจากการดำเนินงานจะต้องประหยัดทั้งเวลาด้านทุน ค่าใช้จ่าย ทรัพยากร และกำลังคน มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการดำเนินงานและการบริการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน

3.ด้านปริมาณงาน (quantity of work) หมายถึง ผลงานที่ทำสำเร็จเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่กำหนดหรือปริมาณงานที่ควรจะได้ในเวลาหรือมาตรฐานที่ควรจะเป็นผลการปฏิบัติงานที่แสดงได้โดยจำนวนและเวลาที่กำหนดให้จำนวนเป็นรูปธรรม ที่นับได้การบ่งชี้ว่าผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้ตามปริมาณที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยอาจใช้หน่วยวัด ตามลักษณะของงาน ตัวอย่างเช่น งานด้านการผลิต หน่วยวัดอาจเป็นจำนวนหน่วยของสินค้าที่ผลิตได้ จำนวนสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานความเร็วในการผลิต ปริมาณเวลาที่เครื่องจักรเสียหายทำงานไม่ได้ ส่วนงานด้านการขายมักจะใช้อยอดขายเป็นจำนวนบาท โดยเปรียบเทียบกับยอดขายที่ผ่านมา ควบคู่ ไปกับจำนวนลูกค้าที่ร้องเรียน ส่วนงานด้านเสถียรภาพ การประเมินมักจะพิจารณาจากจำนวนเอกสารที่พิมพ์ได้จำนวนข้อมูลที่บันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์หรือจำนวนความผิดพลาดในการจัดเก็บเอกสาร เป็นต้น (ชูชัย สมศิริไกร, 2552)

4.ด้านเวลา (timing) หมายถึง ผลการทำงานตามปริมาณงานที่กำหนดให้แล้วเสร็จก่อน ภายในระยะเวลาที่องค์กรกำหนด การตรงต่อเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญ เมื่อการที่จะต้องทำงานให้เสร็จตามเวลาที่ถูกกำหนดไว้เป็นเส้นตาย ข้อกำหนดหนึ่งของหน่วยงานตรงเวลาเป็นตัวชี้วัดที่สัมพันธ์เป็นอย่างมากในแผนกบัญชี โดยทั่วไปผู้บังคับบัญชาจะวัดการตรงเวลา โดยการเปรียบเทียบวันที่ทำงานเสร็จสมบูรณ์กับเวลาที่กำหนดไว้เป็นเส้นตายหรือตารางเวลาที่ได้กำหนดไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

สุภักพร ชะลอเลิศ (2560) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน ด้านการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานด้านการกำหนดเวลาในการปฏิบัติ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านต้นทุนของงาน ด้านปริมาณของงาน และด้านเวลา

สุรวดี เอ็มรัตน์ (2561) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับประสิทธิภาพการทํานับบัญชีของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานทางบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงานและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผลและ วิทยาลัยในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทํานับบัญชีโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความมีสาระสำคัญด้านความครบถ้วน ด้านความเป็นกลาง ด้านปราศจากข้อผิดพลาด และด้านความทันเวลา

จุลสุทธา ศิริสม และไตรรงค์ สวัสดิ์กุล (2561) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการบัญชี การเงิน และพัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า 1) การวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับการประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ด้านเวลา 2) การวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุก ด้านการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ด้านต้นทุนของงาน 3) การวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกด้านการจัดลำดับความสำคัญของงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ด้านปริมาณงาน และ 4) การวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกด้านการบริหารเวลาในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ด้านต้นทุนของงาน ด้านปริมาณงานและด้านเวลา

ปัทมา มงคลเคหา (2563) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถาบันอุดมศึกษาของนักบัญชีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเวลา ด้านคุณภาพ และด้านปริมาณ

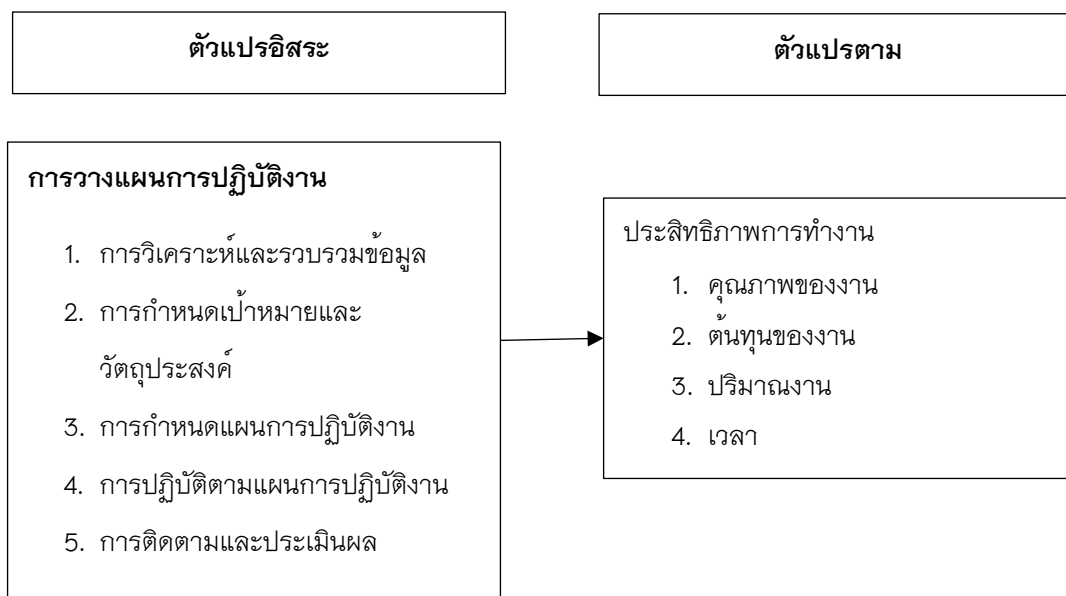
นฤมล เตียวไพบุลย์ และกัลยกิตติ์ กิรติอังกูร (2565) ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเวลางานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณภาพงาน ด้านค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน และด้านปริมาณงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแสดงข้อมูล ดังนี้ 1) คุณภาพงาน พบว่า งานที่ได้รับมอบหมายสามารถทำได้ถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ 2) ปริมาณงาน พบว่า พนักงานมีการจัดลำดับความสำคัญของปริมาณงานที่ได้รับเพื่อให้เกิดความสำเร็จ มีปริมาณงานที่เกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) เวลา พบว่า พนักงานตรงต่อเวลารักษาเวลาในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี มีการนำเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาปรับปรุงการทำงานเพื่อความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น 4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พบว่า พนักงานใช้ทรัพยากร ทางด้านเงิน คน วัสดุ อย่างคุ้มค่า บริหารค่าใช้จ่ายเหมาะสม และลดต้นทุนได้เป็นอย่างดี

วรชฐนันท์ เครือวรรณ (2562) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับคุณภาพการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า 1) พนักงานสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการวางแผนการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารเวลา ด้านการจัดลำดับความสำคัญของงาน ด้านการกำหนดวิธีการปฏิบัติ และด้านการวิเคราะห์โอกาสความสำเร็จของแผนปฏิบัติงาน และพนักงานสายสนับสนุน ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีคุณภาพการทำงานโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาและใช้ปัจจัยทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพอใจของทุกฝ่าย และ (2) การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารเวลา ด้านการจัดลำดับความสำคัญของงาน ด้านการ

กำหนดวิธีการปฏิบัติ และด้านการวิเคราะห์โอกาสความสำเร็จของแผนปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อคุณภาพการทำงานโดยรวม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผู้วิจัยกำหนดกรอบเนื้อหาการวิจัยเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานของชาคร ดัยนันท์ (2557) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามแผน การปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผล และตัวแปรประสิทธิภาพการทำงาน (สมใจลักษณ์, 2552) ประกอบด้วย คุณภาพของงาน ต้นทุนของงาน ปริมาณงาน และเวลา ซึ่งสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 92 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอม

เกล้าพระนครเหนือ จำนวน 73 คน ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน หน่วยงาน เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งประยุกต์แบบสอบถามของ สุรวดี เอ็มรัตน์ (2561)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งประยุกต์แบบสอบถามของ สุภัคพร ชะลอเลิศ (2560)

ทั้งนี้แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และ 3 เป็นข้อคำถามปลายปิดจะมีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือวัดโดยวัดความคิดเห็นตามแบบของ Likert Scale แบ่งออกเป็น 5 ระดับความเห็น ดังนี้

ระดับคะแนน	1	หมายถึง	น้อยที่สุด
ระดับคะแนน	2	หมายถึง	น้อย
ระดับคะแนน	3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับคะแนน	4	หมายถึง	มาก
ระดับคะแนน	5	หมายถึง	มากที่สุด

สำหรับเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยวิธีของ Best & Kahn (1993) แบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับตามความกว้างของอันตรภาคชั้นดังนี้

$$\text{ช่วงชั้น} = \frac{5-1}{5} = .80$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวนำไปสู่การแปลความหมายการประเมินระดับความเห็นดังนี้

4.21-5.00	มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด	3.41-4.20	มีระดับความเห็นด้วยมาก
2.61-3.40	มีระดับความเห็นด้วยปานกลาง	1.81-2.60	มีระดับความเห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	มีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด		

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงภาษา (verbal validity) จากนั้นจึงดำเนินการหาค่า IOC (Index of Item Objective Consistency) ซึ่งแต่ละข้อคำถามจะต้องมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ทั้งนี้ในแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้มีค่าอยู่ระหว่าง .66-1.00 ซึ่งถือว่าผ่านตามเกณฑ์

2. การหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 30 ชุด หลังจากนั้นนำคำตอบมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายดังกล่าว มีค่าสูง คือ .70 ขึ้นไป ก็นับว่ามีความเชื่อมั่น สามารถนำไปทดสอบสมมติฐานและนำไปใช้ในกระบวนการวิจัยต่อไปได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .945 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นสูง หลังจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดให้ และมีผู้ส่งคืนแบบสอบถามกลับมาจำนวน 73 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามเกณฑ์ของ Hinkle, William & Stephen (1998) ซึ่งมีค่า r แสดงระดับความสัมพันธ์ดังนี้

.90-1.00	=	สัมพันธ์กันสูงมาก
.70-.90	=	สัมพันธ์กันในระดับสูง
.50-.70	=	สัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30-.50	=	สัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00-.30	=	สัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 9.41 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.88 และมีประสบการณ์ทำงานด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัย มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.68

2. การวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้าน
การเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การวางแผนการปฏิบัติงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล	4.15	.681	มาก
ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์	4.19	.681	มาก
ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน	4.11	.708	มาก
ด้านการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน	4.02	.743	มาก
ด้านการติดตามและประเมินผล	4.17	.715	มาก
รวม	4.13	.706	น้อย

จากตาราง 1 พบว่าระดับความคิดเห็นต่อการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา ด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 4.17$) ด้านการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล ($\bar{X} = 4.15$) ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.11$) และ ด้านการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร
ทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ประสิทธิภาพการทำงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านคุณภาพของงาน	4.58	.563	มากที่สุด
ด้านต้นทุนของงาน	4.46	.610	มากที่สุด
ด้านปริมาณงาน	4.52	.588	มากที่สุด
ด้านเวลา	4.24	.687	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.45	.612	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{X}=4.58$) รองลงมา ด้านปริมาณงาน ($\bar{X}=4.52$) ด้านต้นทุนของงาน ($\bar{X}=4.46$) และด้านเวลา ($\bar{X}=4.24$) ตามลำดับ

4.ผลการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ดังตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การวางแผนการปฏิบัติงาน	ประสิทธิภาพการทำงาน	
	r	p
ด้านการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล	.420**	.000
ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์	.497**	.000
ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน	.493**	.000
ด้านการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน	.332**	.000
ด้านการติดตามและประเมินผล	.467**	.000
ภาพรวม	.542**	.000

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า การวางแผนการปฏิบัติงาน กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ ($r=.542$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ ($r=.420$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ ($r=.497$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ ($r=.493$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ ($r=.332$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ($r=.467$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สามารถนำประเด็นสำคัญ ๆ มาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีการวางแผนในการทำงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนที่จะต้องวางแผนการทำงานของตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ ประสพผลสำเร็จทั้งของตนเองและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมิต สัจฉกร (2553) อธิบายไว้ว่า การวางแผนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นพิเศษในการทำงานของทุกคนและทุกหน้าที่ การวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกจึงมีความสำคัญชัดเจน ดังนี้ 1) เป็นการคาดคะเนอนาคตเพื่อรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความพร้อมในการเผชิญปัญหาที่อาจเกิดขึ้น 2) เป็นการให้แนวทางในการตัดสินใจและช่วยให้การทำงานเป็นระบบมากขึ้น 3) เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจและช่วยให้การทำงานเป็นระบบมากขึ้น 4) เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานแก่ผู้บริหารและพนักงานที่จะนำไปสู่การทำงานที่ถูกต้องและได้ผล 5) เป็นการป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนและการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ 6) ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และ 7) การวางแผนเป็นงานที่มีอยู่ในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานทำให้การปฏิบัติงานมีระบบ นอกจากนี้ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทพร ชะลอเลิศ (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการศึกษพบว่า บุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน ด้านการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานด้านการกำหนดเวลาในการปฏิบัติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของจุลสุขดา ศิริสม และไตรรงค์ สวัสดิกุล (2561) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีแผนการปฏิบัติงานเชิงรุก โดยรวมด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติงาน ด้านการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงาน และด้านการบริหารเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรด้านการบัญชีการเงินและพัสดุให้ความสำคัญกับการวางแผนเป้าหมายและ

แผนงานไว้ก่อนเสมอรวมไปถึงมีการศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Phadungkit (2023) ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านพัสดุเชิงรุกของเจ้าหน้าที่พัสดุในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านพัสดุเชิงรุกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานทางพัสดุ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานพัสดุ และด้านการบริหารเวลาในการปฏิบัติงานทางพัสดุ

2. ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านคุณภาพของงาน รองลงมาด้านปริมาณงาน ด้านต้นทุนของงาน และด้านเวลา ตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงตามสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุผลสำเร็จเกินเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนด เป็นต้น Nuzuliaty & Lestario (2023) ได้เขียนสรุปไว้ว่า ประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการทำงานในด้านคุณภาพและปริมาณ ที่พนักงานทำได้ในการดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ในขณะที่ประสิทธิภาพยังอ้างถึงระดับความสำเร็จของงานที่ประกอบเป็นชิ้นงานของพนักงาน ประสิทธิภาพจะสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานสามารถตอบสนองความต้องการต่องานได้ดีเพียงใด ซึ่ง Kloutsiniotis & Mihail (2020) การปฏิบัติงานของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณงานและความประพฤติดังที่พวกเขาทุ่มเทในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อบรรลุในหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2566) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในยุคภาวะพลิกผัน ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในยุคภาวะพลิกผัน (disruption) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน รองลงมาคือ ด้านต้นทุนงาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ นฤมล เดียวไพบุลย์ และกัลยจิตต์ กิรติธัญ (2565) ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเวลางานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณภาพงาน และงานวิจัยของ เพ็ญศรี ชื่นชม (2563) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระ

จอมเกล้าพระนครเหนือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านเชื่อถือได้ รองลงมา ด้านความทันเวลา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

จากผลการศึกษาพบว่า การวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นได้ว่า เมื่อบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมีการวางแผนการทำงานจะทำให้การทำงานมีผลลัพธ์ที่ดี ซึ่ง สุกัญพร ชะลอเลิศ (2560) สรุปเกี่ยวกับประโยชน์ของการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกไว้ว่า การวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกจะช่วยให้การทำงานมีความคล่องตัว สามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงพัฒนางานให้ดีขึ้น ส่งผลโดยตรงต่อความก้าวหน้าในสายอาชีพของตนเองและการพัฒนาขององค์กร ในขณะที่เดียวกันการทำงานให้สำเร็จเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหลายตระหนักและหวาดกลัว ทั้งนี้ เพราะการคิด การกระทำนั้นมีความยากง่ายแตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วการกระทำจะยากกว่าการคิดหรือการปฏิบัติ ตามแผนนั้นมีความยากลำบากกว่าการวางแผนหลายเท่า ดังนั้นการวางแผนเท่านั้นที่จะช่วยให้การกระทำมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น และจะต้องเป็นไปอย่างมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นระบบทุกส่วนทุกด้าน โดยอาศัยการประสานร่วมมือกัน ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ เพ่าเวียงคำ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีด้านการมอบหมาย การปฏิบัติตามแผน และด้านการดำเนินการตามแผน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ นริศรา แดงเทโพธิ์ (2566) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนการปฏิบัติงานด้านการจัดลำดับความสำคัญของงาน และด้านการกำหนดวิธีการปฏิบัติมีความสัมพันธ์ และมีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพการทำงานโดยรวม

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยจากงานวิจัยพบว่า ขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี มากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กับด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงาน ในขณะที่ด้านการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี เป็นลำดับสุดท้าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมบุคลากรทางการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ดำเนินการวางแผนการปฏิบัติงาน และส่งเสริม กระตุ้นให้บุคลากร ปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมบุคลากรทุกส่วนงาน ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ดำเนินการวางแผนการปฏิบัติงานในทุกปีการศึกษา โดยเฉพาะด้านการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ รวมทั้งส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติตามแผนงานอย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับขั้นตอน

1.3 บุคลากรทางการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือควรตระหนักเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานด้านเวลา คือ ควรสร้างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความตรงต่อเวลาทำให้ผลงานเสร็จทันเวลาอยู่เป็นประจำ

1.4 จากการศึกษาพบว่า การวางแผนการปฏิบัติงานมีระดับความเห็นต่ำที่สุด และในขณะเดียวกัน การปฏิบัติตามแผนยังมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งอาจสะท้อนว่าบุคลากรปฏิบัติงานไม่ค่อยเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ดังนั้นหากต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน หน่วยงานอาจจะต้องปรับแนวทางการวัดผลการปฏิบัติงานในด้านของการบรรลุตามแผนงานที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามแผนกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชี ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุลสุขดา ศิริสม และไตรรงค์ สวัสดิกุล. (2561). ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* 12(1), 247-256.
- ชาคร คัยนันท์. (2557). ทฤษฎีองค์การและการจัดการ. มหาสารคาม: คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูชัย สมितिไกร. (2552). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. กรุงเทพฯ: วี.พรินท์ (1991).

- ดวงใจ เผ่าเวียงคำ, นภาพรณ พณิกรกิจ และณัฐวงศ์ พูนพล. (2561). ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้อำนวยการกองคลังสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 37(1), 88-97
- นฤมล เตียวไพบุลย์ และกัลยิตต์ กิรติอังกูร. (2565). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติการ กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 19(1), 124-137
- นริศรา แดงเทโพธิ์. (2566). ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักวิชาการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(3), 1-13.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมา มงคลเคหา. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- เพ็ญศรี ชื่นชม. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์*, 4(2), 74-95
- วรชุนันท์ เครือวรรณ. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานกับคุณภาพการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารสาระคาม*, 10(1), 58-77
- วรัญญา พันธุ์โสภณ. (2562). *ผลกระทบของการเรียนรู้ทางการบัญชีที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สมใจ ลักษณะ. (2552). *องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 5*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, ยุทธพงษ์ จักรคม, ปณณวิชญ์ นาคนทรง, ประรณนา มะลิไทย, อธิพงษ์ ภูมิแสง และทินวุฒิ วงศ์ลา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในยุคภาวะพลิกผัน. *Journal of Politics and Governance*, 12(1), 134-153.
- สมิต สัจฉกร. (2553). *การวางแผนปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- สุรวดี เอ็มรัตน์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับประสิทธิภาพการทํบัญชีของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สุภัคพร ชะลอเลิศ. (2560). *ผลกระทบของการวางแผนการปฏิบัติงานเชิงรุกที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรด้านการบัญชี การเงินและพัสดุมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

- Best, J. W., & Kahn, J. (1993). *Research in Education* (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Caniago, A., & Dharliana, D. (2022). Influence Leadership Style and Work Discipline towards Work Performance Employees. *International Journal of Economics, Business and Accounting Research (IJEBAAR)*, 6(4), 2040–2049.
- Hinkle, D. E, William, W., & Stephen, G. J. (1998). *Applied Statistics for the Behavior Sciences* (4th ed) . New York: Houghton Mifflin.
- Kloutsiniotis, P. V. & Mihail, D. M. (2020). ‘The effects of high–performance work systems in employees’ service–oriented OCB’. *International Journal of Hospitality Management*, 90, 10261.
- Mokhtar, N., Adnan, N. A., Ebrahim, Z. B., Saud, M. K., & Mustakim, N. A. (2021). The Relationship between Job Stressor and Employees’ Performance in Hotel Industry in Kota Tinggi, Johor. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(4), 630–637.
- Nuzuliati, N., & Lestario, F. (2023). The influence of work planning, skills and loyalty on employee performance at Melissa Clube shoe store owned by PT. Nine OHMS Nine. *Prosiding Fakultas Ilmu Sosial Ilmu Politik Universitas Dharmawangsa*, 3, 312–322.
- Phadungkit, J. (2023). Proactive Practice on Job Efficiency of Procurement Officers Mahasarakham University. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(6), 669–684.
- Zhyber, T. (2020). Conception of Local Budgeting Performance Indicators Storage. *International Journal of Multidisciplinary in Management and Tourism*, 4(1), 1–10.

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดิน จังหวัดนครพนม

DEVELOPMEN OF PUBLIC MANAGEMENT QUALITY TO GOVERNMENT 4.0 OF THE NAKHON PHANOM PROVINCIAL LAND OFFICE

ชัยนันท์ กันชัยภูมิ^{1*}, จารุกัญญา อุदानนท์², สำราญ วิเศษ³

Chaiyanan Kanchaiyapoom^{1*}, Jarukanya Udanont², Samran Wised³

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹Master of Public Administration Degree in Public Administration, Nakhon Phnom University

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

^{2,3}Lecturers, The Master of Public Administration Program, Department of Public Administration, Nakhon Phnom University

*Corresponding author's e-mail: busklchiy43@gmail.com^{1*}, jimlim66@hotmail.com², Monydecha@gmail.com³

Received: March 30, 2024

Revised: May 1, 2024

Accepted: May 27, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม 2) ศึกษาปัจจัยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม และสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม สาขา/ส่วนแยก จำนวน 110 คน โดยการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามานะ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยี ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านนวัตกรรมส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม 3.1) ด้านการนำองค์การ ควรมีการสื่อสารถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดไปสู่ทุกระดับขององค์การอย่างทั่วถึง 3.2) ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์แผนงาน ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 3.3) ด้านการให้ความสำคัญกับรับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการทำงาน 3.4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการ

ความรู้ ควรมีการบริหารจัดการข้อมูล สารสนเทศ ให้มีประสิทธิภาพและใช้งานได้ 3.5) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ควรส่งเสริมให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์การ 3.6) ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ควรกำหนดให้มีระบบการติดตามและและทบทวนผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการภาครัฐ; ระบบราชการ 4.0

Abstract

The purposes of this study included the following: 1) to study the quality level of public administration towards bureaucratic 4.0 of the Nakhon Phanom Provincial Land Office, 2) to study the factors of Thailand 4.0 policy that affect the development of the quality of public administration towards the bureaucratic 4.0 system of the Nakhon Phanom Provincial Land Office, and 3) to study the guidelines for developing the quality of public administration towards the bureaucratic 4.0 system of the Nakhon Phanom Provincial Land Office. The sample group consisted of 110 staff in the Nakhon Phanom Provincial Land Office and the Nakhon Phanom Provincial Land Office, branch/division. The size of the sample was calculated by using Yamane's formula. The tool used to collect the data was a set of questionnaires, and the statistics, which was employed for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The study revealed these results: 1) The quality level of government management toward the bureaucratic 4.0 at the Nakhon Phanom Provincial Land Office was overall at a high level. 2) Thailand 4.0 policy factors in the areas of technology, creativity, and innovation significantly affected the quality of government management towards the bureaucratic system 4.0 at the .05 level. 3) The guidelines for developing the quality of government management towards the bureaucratic system 4.0 at the Nakhon Phanom Provincial Land Office included: 3.1) in terms of leading the organization, there should be thorough communication and transmission of vision, strategy, goals, and indicators to all levels of the organization. 3.2) In terms of strategic planning, strategies and plans should be established to respond to future changes. 3.3) In terms of prioritizing service and stakeholders, there should be a satisfaction assessment in an appropriate format to obtain information useful for analyzing and improving work processes. 3.4) In terms of measurement, analysis, and knowledge management, information should be managed efficiently and made usable. 3.5) In terms of focusing on personnel, personnel should be encouraged to see the importance of government management towards the bureaucratic system 4.0 until it becomes part of the organizational culture. 3.6) In terms of focusing on operating systems, there should be a system for continuously monitoring and reviewing operating results to use such results to improve and develop the organization efficiently and sustainably.

Keywords: public management quality; government 4.0

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

วิสัยทัศน์ของประเทศไทยได้กำหนดไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีฐานคิดหลักคือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้นเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะใช้โมเดลขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เพื่อพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ดังนั้นระบบราชการจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อสอดคล้องกับบริบทที่จะเกิดขึ้นจากการเป็นประเทศไทย 4.0 โดยภาครัฐหรือระบบราชการจะต้องทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก (Better Governance, Happier Citizens) หมายความว่า ระบบราชการไทยจะต้องปฏิรูปขนานใหญ่ เพื่อให้สามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็นพึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริงกล่าวคือภาครัฐต้องปรับตัวและต้องพลิกโฉมเข้าสู่ยุคดิจิทัล ยุกระดับประสิทธิภาพภาครัฐสู่สังคมดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัลท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่สามารถคาดเดาได้ ดังนั้นภาครัฐจึงต้องมุ่งเน้นความคล่องตัวเพื่อขับเคลื่อนภารกิจพิเศษ (Agenda-Based) และนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาพลิกโฉมหน่วยงานภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (Government 4.0 หรือ Gov. 4.0) อันเป็นพันธกิจและเสาหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับทิศทางในการบริหารงานของประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาระบบราชการมีการปรับตัวต่อความท้าทายใหม่ ๆ อีกทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ และยังเป็นการยกระดับสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงาน ก.พ.ร., 2565)

กรมที่ดิน มีภารกิจหลักในการคุ้มครองสิทธิที่ดินแก่ประชาชนตามกฎหมายบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกโฉนดที่ดินแก่ประชาชน อย่างมีเอกภาพ เป็นศูนย์กลางข้อมูลที่ดินและแผนที่ของประเทศที่มีระบบฐานข้อมูลเป็นมาตรฐานเดียวกัน รองรับการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง พัฒนาการให้บริการประชาชนด้านที่ดินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีมาตรฐานสากล และส่งเสริมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพัฒนาประเทศโดยบุคลากรที่มีธรรมาภิบาลและสมรรถนะสูงภายใต้วิสัยทัศน์เป็นองค์กรชั้นนำในการคุ้มครองสิทธิที่ดิน การจัดการข้อมูล ระบบแผนที่ โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและพัฒนาคุณภาพการบริการอย่างมีธรรมาภิบาล การให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม เป็นงานที่มีความสำคัญมากอีกงานหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการให้บริการแก่ประชาชนด้วย เพราะว่าประชาชนมารับบริการทั้งในงานจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีเป็นจำนวนมากในขณะเดียวกันงานจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่จำเป็นต้องมีความรัดกุมถูกต้องตามระเบียบและข้อกำหนดด้วยความยุ่งยาก หรือขั้นตอนในการปฏิบัติจึงมีความซับซ้อนจนกลายเป็นความล่าช้า ก่อให้เกิดการด้อยประสิทธิภาพในการให้บริการอย่างไร้ที่ติตามด้วยความสำคัญของงานบริการสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ในการแสดงถึงหลักฐานหรือนิติกรรมทางอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีผลกระทบในทุกด้านที่อาจจะเกิดขึ้นกับบุคคล ครอบครัวชุมชน และการประกอบการ ตลอดจนบอกถึงความมั่นคงของชาติได้ การหาแนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมจึงควรกระทำอย่างต่อเนื่องและบริหารจัดการคุณภาพทั้งองค์การจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการที่จะมุ่งตอบสนองต่อ

ความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการ (นาฮี คำมุงคุณ, 2563) แต่ในปัจจุบันพบว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ยังไม่บรรลุตามพันธกิจและเป้าประสงค์ที่องค์กรกำหนด เนื่องจากบุคลากรยังขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติกับการปฏิบัติงาน ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้นและอย่างทั่วถึงขาดความรู้ด้านการจัดการข้อมูลสารสนเทศ และระบบการทำงานด้านดิจิทัล เทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ไม่มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาองค์กรมีปัญหาลักษณะการประสานงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและภายในหน่วยงานเดียวกัน

จากสภาพปัญหาข้างต้นนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ควรมีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในการบริหารองค์กรภายใต้นโยบาย Thailand 4.0 ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานของหน่วยงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม เพื่อให้หน่วยงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA 4.0)

การขับเคลื่อนระบบราชการ 4.0 โดยใช้แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐจากแนวคิดของระบบราชการ 4.0 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้นำมาพัฒนาเครื่องมือเพื่อส่งเสริมให้ส่วนราชการนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาองค์การเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาสู่ระบบราชการ 4.0 โดยเชื่อมโยงกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ประกอบด้วย 1) การนำองค์การ 2) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ 3) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์การดำเนินการ

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายประเทศไทย 4.0

มยุรี วีระธรรมโม (2563) ได้กล่าวถึง นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ว่าเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลพัฒนาการเศรษฐกิจของรัฐบาล การนำพาประเทศไปสู่การเป็น “ประเทศที่มีรายได้สูง” ด้วยนวัตกรรมที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ ซึ่งหากประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนไปได้จริงจะทำให้ภาพรวมเศรษฐกิจไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และสามารถลดการพึ่งพาต่างชาติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ เป็นการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้

อย่างแท้จริง ประกอบด้วย

1. เทคโนโลยี หมายถึงหน่วยงานมีวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานเพื่อบริการประชาชน มีบุคลากรดูแลรักษาเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งาน มีการรังวัดโดยวิธีแผนที่ชั้นหนึ่งด้วยระบบโครงข่ายการรังวัดด้วยดาวเทียมแบบจลน์ (RTK) มีการนำเข้าข้อมูลแปลงที่ดินและภาพลักษณ์เอกสารสิทธิในที่ดินให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) รวมถึงมีการให้บริการข้อมูลที่ดินแก่หน่วยงานราชการอื่น รวมทั้งภาคเอกชน ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

2. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงหน่วยงานสนับสนุนให้มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาทักษะและความสามารถของผู้ปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการนำความรู้ หรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีการสังเคราะห์รูปแบบการปฏิบัติงานใหม่ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน รวมถึงมีการจัดทำแบบสำรวจความต้องการของประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ

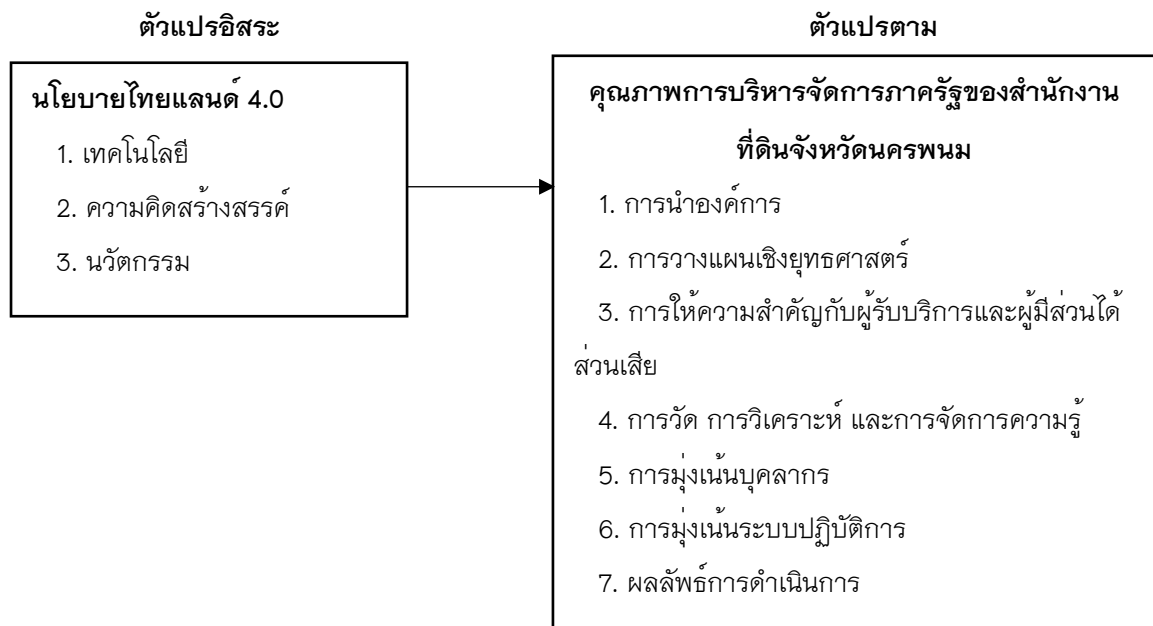
3. นวัตกรรม หมายถึงหน่วยงานนำนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาตอบโจทย์ความต้องการประชาชนให้เห็นเป็นรูปธรรม เพิ่มความสะดวกสบาย ลดค่าใช้จ่าย อีกทั้ง ด้วยสถานการณ์โควิดการย่อบระบบมาสู่ออนไลน์ ก่อให้เกิดความปลอดภัยในการติดต่อสื่อสารในการให้บริการประชาชน มีการให้บริการและให้คำปรึกษาแก่ประชาชนผ่านทางโทรศัพท์มือถือบน Line Official มีการให้บริการความรู้เกี่ยวกับด้านงานที่ดินแก่ประชาชนทางสื่อสังคมออนไลน์ หรือ Social Network รวมถึงมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้ทราบ

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมอยู่ในระดับปานกลาง
2. นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม
3. นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านความคิดสร้างสรรค์ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม
4. นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านนวัตกรรมส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (questionnaires) ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม และสาขา/ส่วนแยก จำนวน 150 คน (สำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม และสาขา/ส่วนแยก จำนวน 110 คน คำนวณจากสูตร ทาโร ยามานะ (Yamane, 1973) สุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากขนาดประชากร 150 คน ความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้เท่ากับ 5% จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 110 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม โดยถามในตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของเรนซิสไลเคอร์ธ (Rensis Likert Method) และตอนที่ 4

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (open ended question) ในการสร้างเครื่องมือจะทดสอบความตรง (validity) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยกำหนดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ที่มีค่าอยู่ระหว่าง .60 – 1.00 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงแบบสอบถามก่อนที่จะนำไปทดสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .889 สำหรับแบบสอบถามในตอนต้นที่ 4 ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดมาวิเคราะห์ถึงประเด็นสำคัญจากนั้นนำประเด็นสำคัญมาแยกเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อย (categories) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากภาพรวมไปจนถึงวิเคราะห์ถึงประเด็นย่อย และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการเชิงบรรยาย (descriptive research)

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) ผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบุคลากรในสังกัดดังกล่าว จำนวน 110 คน 2) ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริงเพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการออกแบบสอบถาม 4) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยหาค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และใช้สถิติเชิงอนุมานในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (sample correlation) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์กันเองหรือไม่ (multicollinearity) โดยใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) และค่า Tolerance โดยการแปลผลค่าเฉลี่ย และการแปลความหมายค่าสถิติสหพันธ์ ผลการทดสอบพบว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม สรุปผลดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม และสาขา/ส่วนแยก จำนวน 110 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 62.7 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.5 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 79.1 มีรายได้ 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.5 มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.8 และมีตำแหน่งเป็นพนักงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 36.4 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานที่ดิน จังหวัดนครพนม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการภาครัฐสู่ของสำนักงานที่ดิน จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดิน จังหวัดนครพนม	ระดับคุณภาพ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การนำองค์การ	4.36	.263	มาก
2	การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	4.43	.239	มาก
3	การให้ความสำคัญกับรับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.19	.357	มาก
4	การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	4.36	.279	มาก
5	การมุ่งเน้นบุคลากร	4.37	.316	มาก
6	การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ	4.30	.321	มาก
7	ผลลัพธ์การดำเนินการ	4.43	.171	มาก
รวม		4.35	.186	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานที่ดิน จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= .186) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ($\bar{X} = 4.43$, S.D.= .239) ผลลัพธ์การดำเนินการ ($\bar{X} = 4.43$, S.D.= .171) การมุ่งเน้นบุคลากร ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= .316) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= .279) การนำองค์การ ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= .263) การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= .321) และการให้ความสำคัญกับรับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= .357) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ปัจจัยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านเทคโนโลยี	4.34	.293	มาก
2	ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.29	.271	มาก
3	ด้านนวัตกรรม	4.22	.322	มาก
รวม		4.28	.222	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ระดับปัจจัยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= .222) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย

จากมากไปหาน้อย คือ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= .293) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= .271) และด้านนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= .322) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
ค่าคงที่	6.057	.304		19.911	.000***
1. ด้านเทคโนโลยี (SUMEF1)	.093	.056	.146	1.666	.000***
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์ (SUMEF2)	.324	.067	.472	4.826	.000***
3. ด้านนวัตกรรม (SUMEF3)	.021	.056	.136	1.378	.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $R = .517$ $R^2 = .547$

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (SUMEF1) ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (SUMEF2) และปัจจัยด้านนวัตกรรม (SUMEF3) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมในระดับที่สูง และจะส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ร้อยละ 54.7 ($R^2 = .547$) เมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (SUMEF2) ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมมากที่สุด (beta = .472) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (SUMEF1) (beta = .146) และปัจจัยด้านนวัตกรรม (SUMEF3) (beta = .136) ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ปัจจัยมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1) คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมอยู่ในระดับปานกลาง	ปฏิเสธสมมติฐาน อยู่ในระดับมาก
2) นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม	ยอมรับสมมติฐาน (beta = .146, p> .05)
3) นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านความคิดสร้างสรรค์ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม	ยอมรับสมมติฐาน (beta = .472, p< .05)
4) นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านนวัตกรรมส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม	ยอมรับสมมติฐาน (beta = .136, p< .05)

5. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม พบว่า แนวทางพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ดังนี้ 1) ด้านการนำองค์การ ควรมีการสื่อสารถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายและตัวชี้วัดไปสู่ทุกระดับขององค์การอย่างทั่วถึง 2) ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์แผนงาน ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 3) ด้านการให้ความสำคัญกับรับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีการประเมินความพึงพอใจในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการทำงาน 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ควรมีการบริหารจัดการข้อมูล สารสนเทศ ให้มีประสิทธิภาพและใช้งานได้ 5) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ควรมุ่งส่งเสริมให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์การ 6) ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ควรมุ่งเน้นให้มีระบบการติดตามและและทบทวนผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสมมติฐานตั้งไว้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการศึกษสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี วีระธรรมโม (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ของสำนักงานที่ดินชุมพรผลการศึกษา พบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ในภาพรวมและรายด้าน มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานของ อังคณา แยมนิล (2562) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในการบริหารองค์การภายใต้นโยบาย Thailand 4.0 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพ

การบริหารจัดการภาครัฐในการบริหารองค์กรภายใต้นโยบาย Thailand 4.0 ของหน่วยงานในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมและรายด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม มีการรับรู้ เข้าใจ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมได้มีการปรับโครงสร้างองค์กรเชิงรุก มีการกำหนดเป้าหมายโดยการปฏิบัติ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้รับการบริการที่มีความครบถ้วน ถูกต้อง ซึ่งตรงกับความต้องการของประชาชนหน่วยงานมีการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อพันธกิจและภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานควรใช้แผนยุทธศาสตร์ด้านที่ดินระยะ 10 ปี และกำหนดให้มีช่องทางการรับฟังข้อเสนอแนะ มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลผ่านระบบเทคโนโลยี และให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณฯ ตามแผนงานที่กรมที่ดินอนุมัติมาอย่างเหมาะสม

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (SUMEF1) ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (SUMEF2) และปัจจัยด้านนวัตกรรม (SUMEF3) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมในระดับที่สูง และจะส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม ร้อยละ 54.7 ($R^2 = .547$) เมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (SUMEF2) ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมมากที่สุด ($\beta = .472$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (SUMEF1) ($\beta = .146$) และปัจจัยด้านนวัตกรรม (SUMEF3) ($\beta = .136$) ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ปัจจัยมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี วีระธรรมโม (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ของสำนักงานที่ดินชุมพร ผลการศึกษา พบว่า นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยี ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านนวัตกรรม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา แยมินิล (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในการบริหารองค์กรภายใต้นโยบาย Thailand 4.0 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า นโยบาย Thailand 4.0 ในการบริหารองค์กร ด้านเทคโนโลยี ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านนวัตกรรมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในการบริหารองค์กรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับแนวคิดของที่กล่าวถึงความสำเร็จของการพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ๆ ประกอบด้วย 1) การสานพลังทุกภาคส่วนระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม (collaboration) 2) การสร้างนวัตกรรม (innovation) เป็นการคิดค้นและการแสวงหาวิธีการหรือแนวทาง (solutions) ใหม่ ๆ อันจะเกิดผลกระทบมหาศาล (big impact) เพื่อการปรับปรุงและออกแบบการให้บริการสาธารณะและนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ให้สามารถตอบโจทย์ความท้าทายของประเทศหรือตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ และ 3) การปรับเข้าสู่การเป็นดิจิทัล (digitization/digitalization)

เป็นการผสมผสานกันของการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลผ่านคลาวด์คอมพิวติ้ง (cloud computing) อุปกรณ์ประเภทสมาร์ทโฟน (smart phone) และการทำงานร่วมกันผ่านเครื่องมือต่าง ๆ (collaboration tools) ทำให้สามารถติดต่อระหว่างกันได้อย่างเรียลไทม์ (real time) ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความสลับซับซ้อนต่าง ๆ วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนเกิดผลกระทบอย่างสูง และสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังในการให้บริการของทางราชการที่จะต้องดำเนินการได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์ และทุกช่องทาง ได้อย่างมั่นคงปลอดภัย และประหยัด ดังนั้นในส่วนของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมจะต้องได้รับการปรับเปลี่ยนกระบวนกรทางความคิด (mindset) ให้มีความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะ (public entrepreneurship) เพิ่มทักษะให้มีสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งจะช่วยให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change leader) เพื่อสร้างคุณค่า (public value) และเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

PMQA 4.0 คือ เครื่องมือการประเมินระบบการบริหารของส่วนราชการในเชิงบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการกับเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 ซึ่งประกอบไปด้วยหมวดต่าง ๆ ดังนี้

1. การนำองค์การ เพื่อให้ส่วนราชการสามารถเห็นถึงบทบาทของผู้นำในการชี้แนะและขับเคลื่อนองค์การให้เกิดความยั่งยืนการกำกับดูแลที่ดี มีการสร้างแบบอย่างด้านความโปร่งใส มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ผ่านนวัตกรรมทุกระดับ ติดตามผลการดำเนินการทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2. การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้้องค์การมีกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ไม่เพียงตอบโจทย์ภาระหน้าที่และบริบทของส่วนราชการเท่านั้น แต่ยังต้องบูรณาการกับยุทธศาสตร์ประเทศ รองรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน กำหนดเป้าหมายที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติมีแผนงานที่ขับเคลื่อนลงไปทุกภาคส่วน มีการติดตามผลของการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงทีที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

3. การให้ความสำคัญกับรับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้้องค์การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านการบริการประชาชนที่ทันสมัยรวดเร็วและเข้าถึงนำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมบริการที่สร้างความแตกต่างวางแผนเชิงรุกในการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มต่าง ๆ ทั้งปัจจุบันและอนาคต มีกระบวนการแก้ไขข้อร้องเรียนที่รวดเร็ว และสร้างสรรค์โดยปฏิบัติงานบนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการของประชาชน

4. ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร เพื่อให้้องค์การมีนโยบายและระบบการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองยุทธศาสตร์และสร้างแรงจูงใจ มีความคล่องตัวและมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์มีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดีมีการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวหน้าเทคโนโลยี มีทักษะในการแก้ไขปัญหา สร้างความรอบรู้ และความรู้ มีจริยธรรม มีความคิดริเริ่มที่นำไปสู่นวัตกรรม มีความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะ ปฏิบัติงานโดยเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง

5. ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ เพื่อให้้องค์การมีการบริหารจัดการกระบวนการที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ สร้างนวัตกรรมในการปรับปรุงผลผลิต

กระบวนการ และการบริการ นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้มีขีดสมรรถนะสูงขึ้น บูรณาการกระบวนการเพื่อสร้างคุณค่าในการให้บริการแก่ประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานควรพัฒนาด้านเทคโนโลยี โดยมีการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการประชาชน

1.2 หน่วยงานควรพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรที่มีความสามารถ ชยัน อดทนในการปฏิบัติงาน

1.3 หน่วยงานควรพัฒนาด้านนวัตกรรม โดยมีรูปแบบการใช้นวัตกรรมบริการโดยการออกโรงวัดที่ดิน การพัฒนาเครื่องมือการรังวัดที่ดิน โดยใช้เทคโนโลยีการรังวัดด้วยดาวเทียมแบบจลน์ (Real Time Kinematic: RTK)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 ของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม เช่น หลักธรรมาภิบาล ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาเชิงคุณภาพทั้งจากตัวเจ้าหน้าที่เองและจากผู้ใช้บริการเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้การบริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนพึงพอใจมากขึ้นโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นารี คำมุงคุณ. (2563). *คุณภาพการบริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มยุรี วีระธรรมโม. (2563). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ของสำนักงานที่ดินชุมพร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- สำนักงาน ก.พ.ร. (2565). *คู่มือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐ 4.0 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).
- อังคณา แยมนิล. (2562). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในการบริหารองค์กรภายใต้ต้นนโยบาย Thailand 4.0 ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 8(1), 108-122.

พฤติกรรมและความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

THE BEHAVIOR AND DEMAND OF WELLNESS TOURISM SERVICES BASED ON THE CONCEPT OF CREATIVE ECONOMY IN LOEI PROVINCE

วรารกรณ์ ใจน้อย^{1*}, เหมวดี ภัยใหญ่², ยานิน ทองมาก³, นรชัย สอนใส⁴, รัศมิสา ชาติกุล⁵, เกศนี จิ๋ววัฒนตระกูล⁶

Warakorn Jainoi^{1*}, Hemwadee Kaiyai², Yanin Thongmak³, Norachai Sornsai⁴, Rapassa Chartkul⁵,

Kasane Juengwattanatrakul⁶

^{1,5}สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

^{2,4}สาขาวิชาการจัดการ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

⁶สาขาวิชาการบัญชี สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

^{1,5}Department of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

^{2,4}Department of Management, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

³Department of Economic, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

⁶Department of Accounting, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: warakorn.jainoi@gmail.com^{1*}, kaiyai.lru@gmail.com²,

yanin_ph14@hotmail.com³, ajnorachailru@gmail.com⁴, glassy2514@gmail.com⁵, Kasanee.jueng@hotmail.com⁶

Received: May 25, 2024

Revised: June 9, 2024

Accepted: June 25, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย 2) ศึกษาความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีประชากรในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เดินทางมาในจังหวัดเลย ไม่สามารถระบุจำนวน จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (1953) วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว คือ เยี่ยมญาติ เพื่อน มีแหล่งท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น เดินทางระหว่างวันหยุด เป็นแบบครอบครัว ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ ความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว วิธีที่นิยมหาข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ หาข้อมูลจาก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมกับจังหวัดเลย คือ การบริการอาบน้ำแร่ (Spa) บริการอาบน้ำแร่ในบ่อน้ำแร่ น้ำพุ สบป่าปลา การแช่น้ำนม ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม นักท่องเที่ยวมีความสนใจในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสนใจในกิจกรรม ชมการสาธิต เรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิธีการนวดไทยแผนโบราณ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรับบริการนวดไทยแผนโบราณตามโปรแกรมนวดในศูนย์บริการต่าง ๆ พร้อมทั้งสนใจในบริการการสูดดมกลิ่นหอมจากน้ำมันหอมระเหยที่กระจายออกไปทั่วบริเวณ ชอบให้มีกลิ่นหอมและสามารถบำบัดอาการต่าง ๆ ได้

คำสำคัญ: พฤติกรรม; ความต้องการ; การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to 1) study the behavior of wellness tourists according to the concept of creative economy in Loei Province; 2) study the needs for receiving wellness tourism services according to the concept of creative economy in Loei Province. The research tool was a questionnaire the sample in the study was the medical tourists traveling in Loei Province that was unable to specify quantity. Therefore, a sample size of 400 persons was determined by using the Cochran (1953) formula, a simple sampling method. Descriptive statistics were used to analyze the data, including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The results of the study found that the main purpose of traveling was to visit relatives and friends. The favorite tourist attractions were historical tourist attractions such as temples, historical sites, museums, historical parks, etc., They traveled during holidays as family trip. Factors affecting interest in wellness tourism formats were the safety of tourist destinations. A popular way to find wellness tourism information was to find information from the Tourism Authority of Thailand. Most agreed that the form of wellness tourism, which was suitable for Loei Province, was mineral bathing (Spa) services (mineral bathing services in mineral springs, springs, fish spas, or milk baths). The results of the data analysis of interest data in the form of wellness tourism activity type was that overall respondents were interested in wellness tourism activity type. Wellness promotion tourism was at a high level. When considering each issue and sorting the average value from highest to lowest, it was found that watching demonstrations/learning and practicing traditional Thai massage methods was at the highest level, followed by traditional Thai massage services according to massage programs in various service centers, and inhaling the aroma from essential oils that spread throughout the area, and treat various symptoms.

Keywords: behavior; demand; wellness tourism; creative economy

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญ โดย Global Wellness Institute ได้จัดอันดับประเทศไทยอยู่ในอันดับ 3 ของประเทศชั้นนำของโลกจากการจัดอันดับใน 48 ประเทศ ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมาท่องเที่ยว (Global Wellness Institute, 2018) ประเทศไทยมีความได้เปรียบในทรัพยากรที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งนี้นโยบายของรัฐบาลให้การสนับสนุนตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570 จึงเป็นโอกาสของแต่ละจังหวัดที่จะให้ความสำคัญรวมทั้งต้องศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการทางการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมและวางแผนในการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และสิ่งสำคัญเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องให้กับผู้ประกอบการ และเกิดการบริการด้านการตลาดท่องเที่ยวถึงภาพลักษณ์ของสถานที่ต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแต่ละจังหวัด

จังหวัดเลยเป็นหนึ่งในจังหวัดที่อยู่ทางภาคอีสานตอนบนของประเทศไทยที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี มีทรัพยากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูกระดึง ภูเรือ ภูหลวง ภูทอก เป็นต้น รวมทั้งแหล่งน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำเลย แม่น้ำโขง และแม่น้ำเหือง อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่เต็มไปด้วยสมุนไพรที่หลากหลาย หินแม่น้ำ รวมทั้งภูมิปัญญาของชุมชนที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาสร้างเป็นศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของจังหวัดเลย เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดเลย

อย่างไรก็ตาม ตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นการศึกษาด้านอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยว จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวสามารถบอกถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยสามารถบอกได้ว่าปัจจัยใดมีความสำคัญ ซึ่งหากปัจจัยมีการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและความต้องการในทิศทางใด คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้เกี่ยวข้อง อันได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (wellness tourism) คือ เดินทางที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการบำรุงรักษาหรือการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีแก่บุคคล มีขอบเขตครอบคลุมถึงการบริการทั้งหมดที่เป็นการดูแลและปรับปรุงสุขภาพในเชิงป้องกันแบบองค์รวม โดยเป็นทางเลือกและความสมัครใจของผู้ใช้บริการที่จะเลือกใช้บริการส่งเสริมสุขภาพระหว่างการเดินทางไปยังต่างประเทศ (Global Wellness Institute, 2018) นักท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเลือกใช้บริการส่งเสริมสุขภาพต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ในหลากหลายมุมมอง โดยสามารถแยกออกได้เป็นบริการส่งเสริมสุขภาพทางร่างกาย เช่น ฟิตเนส อาหารสุขภาพ สปาและเสริมความงาม บริการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตใจ เช่น โยคะ สมาธิ และไทชิ บริการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ เช่น สมาธิบำบัด

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (เชมลักษณ์ คูปิตพันธ์, 2563) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ สมุนไพรที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถให้ความร่มรื่น และยังมีประโยชน์ในด้านอาหารและยาเพื่อสุขภาพได้ด้วย เช่น พืชสมุนไพรต่าง ๆ ทั้งนี้ รวมถึงน้ำแร่ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติด้วย เช่น บ่อน้ำร้อน เป็นต้น

2) ตลาดการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในการชมความงามของธรรมชาติแล้ว อาจต้องการใช้บริการเกี่ยวกับความสวยความงาม การนวดเพื่อสุขภาพ ตลอดจนสมุนไพร อาหารเสริมเพื่อสุขภาพด้วย ดังนั้นนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะแตกต่างจากนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่เน้นการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวแบบผจญภัย สำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุหรือสตรีที่สนใจดูแลสุขภาพเพื่อความสวยงาม เป็นต้น

3) การบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ บริการห้องอาบน้ำ ห้องอบสมุนไพร เพื่อการศึกษา รวมทั้งการบริการนวดแผนโบราณ เป็นต้น

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ลักษณะการดูแลสุขภาพในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถแบ่งได้ 3 ระดับ ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพ และการท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคดังนี้

1) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพ คือ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่ด้อยอยู่แล้วให้คงสภาพดีหรือดีขึ้น การท่องเที่ยวลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในทั่วโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่หันมาให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตนเอง โดยมีการออกกำลังกายและดูแลสุขภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ การนวดแผนโบราณ เป็นต้น

2) การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพ คือ การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยวหรือการรักษาในระยะพักฟื้น ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีท่ามกลางธรรมชาติ มีอากาศบริสุทธิ์ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพและออกกำลังกายตามความเหมาะสมเพื่อฟื้นฟูสุขภาพ สถานที่ท่องเที่ยวที่ให้บริการในลักษณะนี้ ได้แก่

ชีวาศรม สถานพักตามอากาศ ชายทะเล สถานพักตากอากาศในบริเวณภูเขา เป็นต้น

3) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรค คือ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ กำลังเป็นที่นิยมเป็นอย่างสูง เนื่องจากค่ารักษาพยาบาลในประเทศไทยมีราคาถูกกว่าประเทศอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการในการท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ (ชวลินุช อุทยาน, 2564)

อุปสงค์การท่องเที่ยว คือ ปริมาณความต้องการในการซื้อสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและเดินทางไปท่องเที่ยว โดยผู้ที่เลือกเดินทางหรือเป็นนักท่องเที่ยวนั้นต้องมีอำนาจซื้อ ทั้งมีความเต็มใจที่จะจ่ายสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยมีค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้มากกว่าหนึ่ง ซึ่งค่าความยืดหยุ่นต่ออุปสงค์ต่อราคาของการท่องเที่ยวนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา นโยบายสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ

Mathieson & Wall (2009) ได้จำแนกอุปสงค์การท่องเที่ยวไว้ เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) อุปสงค์การท่องเที่ยวที่แท้จริง (actual demand) หมายถึง จำนวนประชากรหรือผู้คนที่เดินทางไปท่องเที่ยว ณ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวได้จริง เป็นอุปสงค์ที่มีความครบถ้วนตามความหมายอุปสงค์ คือ มีความต้องการ มีความพร้อมและความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดไว้ขณะนั้น

2) อุปสงค์การท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ (potential demand) ได้แก่ จำนวนประชากรหรือนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเดินทางโดยมีองค์ประกอบของอุปสงค์ด้านความต้องการแล้วแต่ยังขาดองค์ประกอบด้านการเงินด้านเวลาหรือการจัดการด้านการเดินทาง อุปสงค์การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพอาจเปลี่ยนเป็นอุปสงค์ที่แท้จริงได้หากระบบการตลาดให้ความสำคัญเข้ามาแก้ปัญหาเรื่องการให้เครดิต การจัดการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง

3) อุปสงค์การท่องเที่ยวที่อาจคล้อยตามได้ (deferred demand) คล้ายกับข้อที่ 1) และ 2) ภายใต้สมมติฐานที่ว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวอยู่ อุปสงค์ประเภทนี้เป็นอุปสงค์ที่ยังไม่มีความรู้และความต้องการที่จะเดินทางไปยังจุดหมายใดที่หนึ่ง เนื่องจากไม่มีข้อมูลรวมทั้งขาดปัจจัยสนับสนุนให้กลายเป็นอุปสงค์การท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ (เงิน เวลา การจัดการ) นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงอุปสงค์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยให้ความหมายว่าปริมาณของนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้บริการของการท่องเที่ยวและสามารถทำการซื้อได้ภายในเวลาที่กำหนดให้ ณ ระดับอัตราค่าบริการต่าง ๆ กัน และจะเกิดขึ้นต้องประกอบด้วยสองสิ่งคู่กันไป คือ มีความต้องการบริการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (willing to buy) และมีอำนาจซื้อ (ability to pay) ด้วย

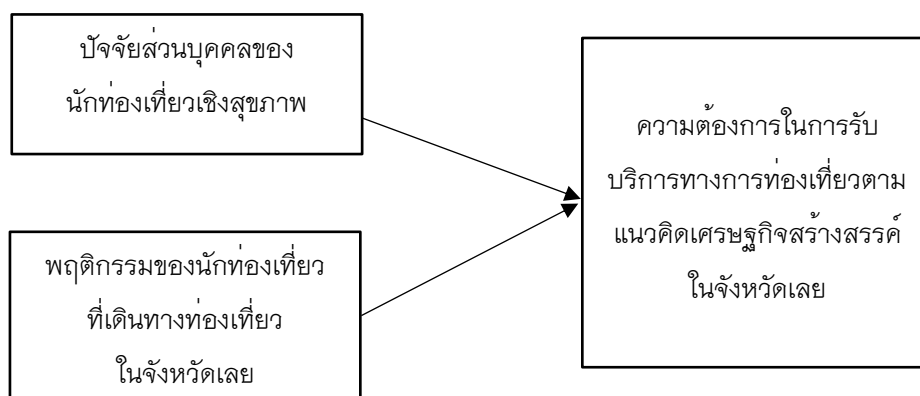
แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Hawkins (2001) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่าหมายถึง “การสร้างมูลค่าที่เกิดจาก ความคิดของมนุษย์” โดยสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เรียกว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries: CI) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นวัตถุดิบสำคัญซึ่งต่อมามองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มากขึ้นเป็นลำดับ

สรุปได้ว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึงการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการโดยใช้องค์ความรู้การศึกษา การสร้างสรรค์งานโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาโดยนำจุดเด่นในด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นไทยที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนำมาสร้างความโดดเด่นให้เกิดเป็นสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภคจนเกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชนรวมทั้งของประเทศไทย

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ประเทศไทย จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มรากฐานทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ กลุ่มคอนเทนต์และสื่อสร้างสรรค์ กลุ่มบริการสร้างสรรค์ กลุ่มสินค้าสร้างสรรค์ และกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวม 15 สาขา คือ กลุ่มรากฐานทางวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) งานฝีมือและหัตถกรรม 2) ดนตรี 3) ศิลปะการแสดง 4) ทักษะศิลป์ กลุ่มคอนเทนต์และสื่อสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5) ภาพยนตร์ 6) การแพร่ภาพและกระจายเสียง 7) การพิมพ์ 8) ซอฟต์แวร์ กลุ่มบริการสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 9) การโฆษณา 10) การออกแบบ 11) การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม กลุ่มสินค้าสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 12) แฟชั่น กลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 13) อาหารไทย 14) การแพทย์แผนไทย 15) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2561)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยโดยแยกประเด็นพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเลย ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเลย แต่ทั้งนี้ ไม่สามารถระบุได้ว่าประชากรกลุ่มไหนเป็นผู้มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเลย คณะวิจัยจึงเลือกใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (1953) งานวิจัยเลือกใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ .05 หรือความเชื่อมั่น 95% และให้สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 384.16 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดจากการเก็บแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนา ที่อยู่ปัจจุบัน และภาวะสุขภาพโดยทั่วไปในปัจจุบันของนักท่องเที่ยว ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ตอนที่ 3 ความต้องการในการรับบริการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (wellness promotion tourism) การวิเคราะห์ข้อมูลความสนใจในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริม เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความต้องการในการรับบริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเป็นการให้ค่าคะแนน 5 ระดับ และ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item - Objective Congruence: IOC) โดยข้อคำถามทุกข้อในเครื่องมือมีค่า IOC มากกว่า .5 และมีค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ .98 ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามพฤติกรรมและความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 400 ตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าความถี่ และร้อยละ ในส่วนของตอนที่ 3 ความต้องการในการรับบริการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาในการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นชาย จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 อายุระหว่าง 20 – 29 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.80 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 สถานภาพสมรส จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.80 ประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันตก จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 ภาวะสุขภาพโดยทั่วไปในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ดี (สามารถทำงานได้ปกติดี ทำงานที่ใช้กำลังหรือออกกำลังกายอย่างหนัก หรือใช้เวลาในการออกกำลังกาย 30 – 60 นาที โดยไม่เหนื่อยง่าย) จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30

1.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว คือ เยี่ยมญาติ เพื่อน จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 มีความถี่ของการท่องเที่ยว คือ 2 ครั้ง/ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 โดยส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวต่างประเทศ จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.80 แหล่งท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.80 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแบบเดินทางระหว่างวันหยุด จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 มีผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วย คือ ครอบครัวหรือญาติ จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 ในแต่ละครั้ง 4 – 5 คน จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.30 ซึ่งเดินทางเอง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 นิยมเดินทางด้วยเครื่องบิน จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.30 การเดินทางเป็นแบบพักค้างคืน จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.40 โดยเลือกที่พักเป็นแบบโรงแรม จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 ช่วงโอกาสในการท่องเที่ยว คือ ทุกโอกาสตามความสะดวก จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 ระยะเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คือ 3-4 วัน จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คือ 2,001 – 3,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 ส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางไปท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.80 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ ความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 วิธีที่นิยมหาข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ หาข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 ส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมกับจังหวัดเลย คือ การบริการอาบน้ำแร่ (spa) บริการอาบน้ำแร่ในบ่อน้ำแร่ น้ำพุ สปาปลา การแช่น้ำนม จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80

2. ผลการศึกษาความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแสดงได้ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ชมการสาธิต/เรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิธีการนวดไทยแผนโบราณ	4.31	.92	มากที่สุด
2. บริการนวดไทยแผนโบราณตามโปรแกรมนวดในศูนย์บริการต่าง ๆ	4.14	.82	มาก
3. บริการการอบสมุนไพรแบบ “ชาวนา” โดยใช้ความร้อน	3.95	.73	มาก
4. บริการการอบเปียก โดยใช้หม้อต้มสมุนไพรที่มีท่อส่งไอน้ำเข้าไปภายในห้องอบ	3.98	.64	มาก
5. บริการการประคบสมุนไพร โดยการนำสมุนไพรสดห่อใส่ผ้ารวมกัน โดยใช้วิธีนึ่งไอร้อนเพื่อให้เกิดน้ำมันหอมระเหยซึมผ่านผิวหนังด้วยการประคบสัมผัสไปตามบริเวณร่างกาย	3.95	.69	มาก
6. บริการการสูดดมกลิ่นหอมจากน้ำมันหอมระเหยที่กระจายออกไปทั่วบริเวณ เพื่อให้มีกลิ่นหอมและบำบัดอาการต่าง ๆ	4.11	.71	มาก
7. บริการอาบที่ผสมน้ำมันหอมระเหย เพื่อให้ น้ำมันหอมระเหยเข้าสู่ร่างกายได้ 2 ทาง คือ การสูดดมกลิ่นที่ระเหยขึ้นมาจากน้ำและการแทรกซึม เข้าทางผิวหนัง	3.93	.71	มาก
8. บริการทาน้ำมันหอมระเหยบนผิวหนังแล้วนวดร่างกายด้วยมือเปล่าแบบลูบไล้ไปมาด้วยน้ำหนักที่สม่ำเสมอ ช่วยคลายเครียดและลดความปวดเมื่อย	3.81	.72	มาก
9. บริการสปาเพื่อสุขภาพ	3.76	.68	มาก
10. บริการวารีบำบัด (water therapy)	3.68	.74	มาก
11. การออกกำลังกายโดยฝึกการบริหาร หรือโยคะ	3.69	.78	มาก
12. โยคะร้อน	3.62	.80	มาก
13. การนั่งวิปัสสนา/บำเพ็ญภาวนาในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ในวัดป่าธรรมชาติหรือสถานที่ปฏิบัติธรรม	3.72	.92	มาก
14. บริการอาหารและเครื่องดื่ม ในร้านอาหารชีวจิต	3.69	.95	มาก
15. บริการอาหารและเครื่องดื่ม ในร้านอาหารมังสวิรัส	3.66	.86	มาก
16. ผลิตภัณฑ์/เครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่มีสารสกัดจากธรรมชาติ	3.81	.83	มาก
17.สมุนไพรในการทำมาสะอาดและบำรุงผิวพรรณ เช่น พอก ขัดตามร่างกาย	3.83	.87	มาก

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
18.การใช้โคลนในการทำมาสะอาดและบำรุงผิวพรรณ เช่น พอก ชัดตามร่างกาย	3.74	.97	มาก
รวม	3.85	.80	มาก

จากตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสนใจในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.85, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .80) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ชมการสาธิต/เรียนรู้และฝึกปฏิบัติวิธีการนวดไทยแผนโบราณ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.31, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .92) รองลงมา คือ บริการนวดไทยแผนโบราณตามโปรแกรมในศูนย์บริการต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .82) บริการการสูดดมกลิ่นหอมจากน้ำมันหอมระเหยที่กระจายออกไปทั่วบริเวณ เพื่อให้มีกลิ่นหอมและบำบัดอาการต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.11, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .71) บริการการอบเปียก โดยใช้หม้อต้มสมุนไพรที่มีท่อส่งไอน้ำเข้าไปภายในห้อง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .64) บริการการอบสมุนไพรแบบ “ชาวนา” โดยใช้ความร้อน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.95, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .73) บริการการประคบสมุนไพรโดยการนำสมุนไพรสดห่อใส่ผ้ารวมกัน โดยใช้วิธีนึ่งไרותนเพื่อให้เกิดน้ำมันหอมระเหยซึมผ่านผิวหนังด้วยการประคบสัมผัสไปตามบริเวณร่างกาย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.95, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .69) บริการอาบที่ผสมน้ำมันหอมระเหย เพื่อให้มีน้ำมันหอมระเหยเข้าสู่ร่างกายได้ 2 ทาง คือ การสูดดมกลิ่นที่ระเหยขึ้นมาจากน้ำและการแทรกซึมเข้าทางผิวหนัง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.93, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .71) สมุนไพรในการทำมาสะอาดและบำรุงผิวพรรณ เช่น พอก ชัดตามร่างกาย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .87) บริการทาน้ำมันหอมระเหยบนผิวหนังแล้วนวดร่างกายด้วยมือเปล่าแบบลูบไล้ไปมาด้วยน้ำหนักที่สม่ำเสมอ ช่วยคลายเครียดและลดความปวดเมื่อย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .72) ผลิตภัณฑ์/เครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่มีสารสกัดจากธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .83) บริการสปาเพื่อสุขภาพ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .68) การใช้โคลนในการทำมาสะอาดและบำรุงผิวพรรณ เช่น พอก ชัดตามร่างกาย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .97) การนั่งวิปัสสนา/บำเพ็ญภาวนาในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ในวัดป่าธรรมชาติหรือสถานที่ปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.72, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .92) การออกกำลังกายโดยฝึกกายบริหาร หรือโยคะ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.69, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .78) บริการอาหารและเครื่องดื่ม ในร้านอาหารชีวจิต อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.69, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .95) บริการวารีบำบัด (water therapy) อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน = .74) บริการอาหารและเครื่องดื่ม ในร้านอาหารมังสวิรัต อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .86) และ โยคะร้อน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .80) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในจังหวัดเลย พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว คือ เยี่ยมญาติ/เพื่อน มีความถี่ของการท่องเที่ยว คือ 2 ครั้ง/ปี โดยส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวต่างประเทศ แหล่งท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น พฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแบบเดินทางระหว่างวันหยุด มีผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วย คือ ครอบครัวหรือญาติในแต่ละครั้ง 4 – 5 คน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทนัทย์ เกาตระกูล และภัทรพรรณ วรณลักษณ์ (2563) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวและมากับเพื่อน มีวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ พักผ่อนหย่อนใจ ถ้ามา 2 คน จะนิยมเดินทางด้วยเครื่องบิน การเดินทางเป็นแบบพักค้างคืนโดยเลือกที่พักเป็นแบบโรงแรม ช่วงโอกาสในการท่องเที่ยว คือ ทุกโอกาสตามความสะดวก ระยะเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คือ 3-4 วัน มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คือ 2,001 – 3,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางไปท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ถ้าจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจได้แก่ ทำบุญไหว้พระ กิจกรรมนวดแผนไทยและมีการชมการสาธิต/เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ วิธีการนวดไทยแผนโบราณ มีการให้บริการนวดไทยแผนโบราณตามโปรแกรมนวดในศูนย์บริการต่าง ๆ พร้อมทั้งต้องการสถานที่ส่งเสริมสุขภาพบริการให้เกิดบรรยากาศที่มีกลิ่นหอมจากน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพรที่กระจายออกไปทั่วบริเวณเป็นการบำบัดอาการต่างๆ ในด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต โดยใช้แนวคิดสร้างสรรค์ โดยใช้หม้อต้มสมุนไพรที่มีท่อส่งไอน้ำเข้าไปภายในห้องไวกีฬา และบริการการอบสมุนไพรแบบ “ชาวนา” โดยใช้ความร้อนสอดคล้องกับงานวิจัยของมนไท เจริญญะ (2564) พบว่านักท่องเที่ยวมีแนวโน้มสนใจทำกิจกรรมเชิงสุขภาพ การกวดจุด นวด สปา สุนัขบำบัด ภายในโรงแรมหรือที่พัก สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของจังหวัดเลย ที่มี กลุ่มธุรกิจเพื่อสุขภาพ (สปา นวด สมุนไพร) ที่ได้นำภูมิปัญญาด้านการนวด ที่ใช้ส่วนของร่างกายเป็นเครื่องมือในการนวด (การนวดโดยใช้มือ ศอก เข่า และอุปกรณ์เสริม) ภายในครัวเรือนที่สืบทอดกันมาสอดคล้องกับการศึกษาของกอกแก้ว จันทร์กิงทอง, และวิวัฒน์ จันทร์กิงทอง (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดสงขลาที่พื้นที่เชื่อมโยง (พัทลุง นครศรีธรรมราช ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล) และปรีณัฐ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้งและการบริหารความเสี่ยงของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อีกทั้งภาครัฐให้การสนับสนุน ให้ความรู้ด้านการนวดแผนไทยโดยเข้ารับการอบรมหลักสูตรนวดไทย 150 ชั่วโมง ซึ่งปัจจุบันกรมแพทย์แผนไทยได้มาทำการถอดความรู้การของผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรของเส้น (योग หมายถึง

การนวด การคั้น) ที่ได้รับการรับรองโดยกรมแพทย์แผนไทยต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (การพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญา และการศึกษาวิจัย ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม) สอดคล้องกับกลุ่มสาขาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในด้านแพทย์แผนไทย (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2566) จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าความได้เปรียบทางการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยนั้นมีสาเหตุมาจากปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของโลก และประเทศไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ วิธีชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการบำบัดความเครียดโดยการแสวงหาวิธีการผ่อนคลาย กิจกรรมจากการวิจัยทำให้ผู้คนมีความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกันมากขึ้น และสามารถนำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเลย ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์กับนักท่องเที่ยว และตอบโจทย์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลยต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

1. องค์ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยพฤติกรรมและความต้องการในการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1.1 องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการรับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

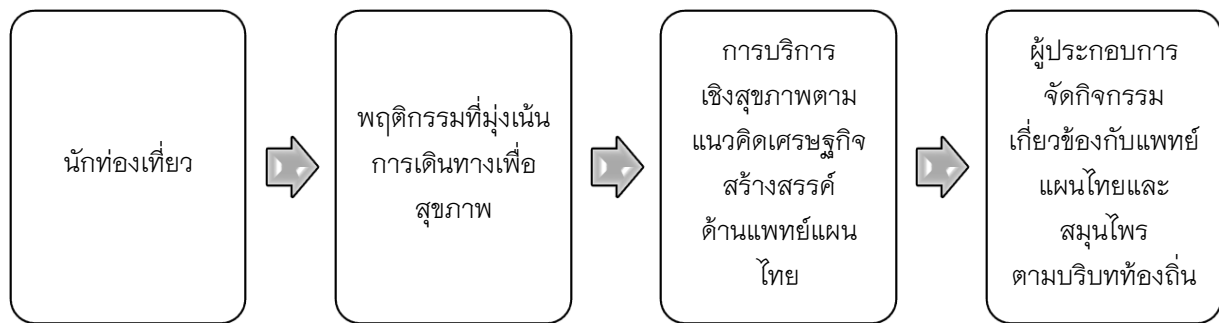
1.2 องค์ความรู้ด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1.3 องค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. องค์ความรู้ที่นำไปใช้และต่อยอด เพื่อให้เกิดประโยชน์

2.1 ผู้ประกอบการหรือธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวหรือการบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

2.2 ผู้ที่สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปต่อยอดในการวางแผน กลยุทธ์ นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่พฤติกรรมที่มุ่งเน้นการเดินทางเพื่อสุขภาพ
ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านแพทย์แผนไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย เข้าใจในพฤติกรรมและความต้องการในการรับบริการของนักท่องเที่ยวเพื่อสามารถปรับปรุงการบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้

1.2) ผลของการวิจัยสามารถนำไปเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างเหมาะสมกับความพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรนำแนวทางในการวิจัยไปใช้วิจัยสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป

2.2) ควรทำการวิจัยเชิงพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามบริบทพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ภายใต้โครงการพลิกโฉมมหาวิทยาลัย (Re-inventing University) ที่สนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องทุนวิจัยและการดำเนินกิจกรรมการ

เอกสารอ้างอิง

- กอบแก้ว จันทร์กิงทอง และวิวัฒน์ จันทร์กิงทอง. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวใน จังหวัดสงขลา กับพื้นที่เชื่อมโยง (พัทลุง นครศรีธรรมราช ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล). *วารสาร ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 13(1), 45-69.
- เชมลักษณ์ คุปต์พิพันธ์ และปริญญา บรรจงมณี. (2563). แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของนักท่องเที่ยว ชาวยุโรปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(1), 1-13.
- ชวัลนุช อุทยาน (2564). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://touristbehaviour.wordpress.com>
- นันทน์หทัย เกาตระกุล และภัทรพรรณ วรณลักษณ์. (2563). การตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 26(2), 72-83.
- ปรีดิ์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 9(1), 250-268.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2561. (2561, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 59 ก หน้า 27.
- มนไท เจริญญะ. (2564). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชาวไทยผู้ที่สนใจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการสาระศาสตร์*, 4(3), 664-677.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2552). *โครงการศึกษาแผนภาพอนาคตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries Foresight) เพื่อใช้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน).
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Mathieson, A., & Wall, G. (2009). *Tourism: Change, Impacts, and Opportunities*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Global Wellness Institute. (2018). *Global Wellness Tourism Economy Executive Summary NOVEMBER 2018*. Global Wellness Institute.
- Hawkins, D. I. & Best, R. J., & Coney, K. A. (2001). *Customer Behavior: Building Marketing Strategy*. Boston: McGraw-Hill.

การรับรู้ทัศนคติ และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคเจนเนอเรชัน Z

PERCEPTION ATTITUDE AND RESPONSIBILITY FOR THE ENVIRONMENT THAT AFFECTS THE DECISION TO PURCHASE SECONDHAND BRAND NAME CLOTHING THROUGH ONLINE PLATFORMS OF GENERATION Z CONSUMERS

สนธยา สีทาภักดิ์^{1*}, หัสฎา เหลืองศักดาพิชญ์², นรินทร ศิลปะมงคล³, นฤวัต หิมะเจริญ⁴, นิภา นิรุตติกุล⁵
Sonthaya Sithaphak^{1*}, Husda Luangsukdaphit², Narinthorn Sinrapamonkol³, Naruwat Himacharoen⁴, Nipa Niruttikul⁵

^{1,2,3,4}หลักสูตรบริหารบัณฑิต สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

⁵คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา

^{1,2,3,4}Student, Bachelor of Business Administration, Faculty of Management Science Kasetsart University Sriracha Campus

⁵Faculty of Management Science Kasetsart University Sriracha Campus

*Corresponding author's e-mail: sonthya.si@ku.th^{1*}, husda.l@ku.th², narinthorn.si@ku.th³, naruwat.h@ku.th⁴,
ajjeedkusr@gmail.com⁵

Received: March 31, 2024

Revised: April 29, 2024

Accepted: May 6, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ถึงตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยการสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Z เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ประชากร คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (1977) มาใช้ในการวิเคราะห์หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการกำหนดระดับ ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และสามารถยอมรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 คำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน ดังนั้นจึงใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 405 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่ตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ให้ความสำคัญกับการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า และการรับรู้ถึงตราสินค้า ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า 1) การรับรู้ถึงตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนม

มือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายค่าความผันแปรของการรับรู้ถึงตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ได้ร้อยละ 64.60 2) ทศนคติที่มีต่อตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายค่าความผันแปรของทศนคติที่มีต่อตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ ร้อยละ 53.80 3) การสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายค่าความผันแปรของการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ได้ร้อยละ 52.30

คำสำคัญ: การรับรู้; ทศนคติ; การสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม; การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the factors of brand awareness that influenced the decision to purchase second-hand brand-name clothing; 2) study the factors of attitude towards the brand that influenced the purchasing decision. secondhand brand name clothing and 3) study the factors creating environmental responsibility that influenced the decision to buy secondhand brand-name clothing through the online platform of Generation Z consumers. This is. quantitative research. The population was consumers who had previously purchased secondhand brand-name shirts. The sample group was 405 people using simple random sampling. Using Cochran's (1977) calculation formula analyzed and determined the sample size. The confidence level was set at 95 percent, and an error of 5 percent could be accepted. Therefore, the sample size was 385 people. questionnaires were used as a tool. The statistics used for data analysis including frequencies, percentages, averaging and standard deviation and the hypotheses were tested by using inferential statistics, including simple regression analysis. The results of the research found that those who decided to buy secondhand brand-name clothes gave high importance to creating environmental responsibility, attitude towards the brand and brand awareness, respectively. The results of testing the research hypotheses found that 1) brand awareness influenced consumers' decisions to purchase secondhand brand-name clothing through online platforms, statistically significant at the .05 level It explained 64.60% of the variation in brand awareness that affected the decision to purchase secondhand brand-name clothing through online platforms. 2) Attitude towards the brand influenced consumers' decisions to purchase secondhand brand-name clothing through online platforms, statistically significant at the .05 level. It explained the variation in attitude towards brands influencing the decision to purchase secondhand brand name clothing through online platforms at 53.80%. 3) Creating environmental responsibility influenced consumers decision on purchase secondhand brand-name clothing through online platforms, statistically significant at the .05 level. It explained the variation in environmental responsibility influencing the decision to purchase secondhand brand name clothing through online platforms at 52.30%.

Keywords: perception; attitude; supporting environment protection; purchasing decision

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันธุรกิจเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยคาดการณ์ว่าใน 4 ปีข้างหน้ามูลค่าตลาดเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองของโลกอยู่ที่ 3.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2030 THREDUP (2023) ได้กล่าวไว้ว่า สินค้าเครื่องแต่งกายมือสองทั่วโลกจะเติบโตเฉลี่ยมากกว่า 3 เท่า ของสินค้าปกติทั่วไป ซึ่งได้มีการคาดการณ์จากการเติบโตในช่วงที่ปีที่ผ่านมาของการจัดจำหน่ายสินค้าแฟชั่นมือสองบนตลาดอีคอมเมิร์ซว่ามีมูลค่าถึง 3.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก 1.77 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2022 และคาดว่าจะขยับมาอยู่ที่ราว 2.11 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 2.48 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2023 และ 2024 ตามลำดับ โดยมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือคนรุ่น Gen Z เพราะผู้เชี่ยวชาญด้านการซื้อขายบนโลกออนไลน์ระบุว่า ในช่วง 12 เดือน ในปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา 58% ของกลุ่มคน Gen Z จะซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองอย่างน้อยหนึ่งครั้ง โดยเหตุผลที่ซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองนั้น เพราะเสื้อผ้าแบรนด์เนมมีเอกลักษณ์ที่ดีกว่าเสื้อผ้ามือสองทั่วไป เหตุผลรองลงมาคือ คุณภาพของเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองไม่ค่อยแตกต่างจากเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือหนึ่ง และกลุ่ม Gen Z ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม มากกว่าคนอื่นวัยอื่น ๆ เพราะการซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองแทนเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือหนึ่งสามารถลดคาร์บอนได้เฉลี่ย 25% เนื่องจากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา พฤติกรรมของผู้บริโภคชาวไทยที่มีต่อแฟชั่นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม Gen Z ที่มีความตระหนักรู้มากขึ้นเกี่ยวกับรอยเท้าทางนิเวศ (ecological footprint) ของอุตสาหกรรมแฟชั่นโดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z ที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง โดยพิจารณาถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากแบรนด์หรือสินค้าต่าง ๆ การให้ความสำคัญต่อแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน การจ้างงานที่เป็นธรรม และโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคกลุ่มนี้ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการบริโภค อีกทั้งผู้บริโภคเชื่อว่าการซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองที่ใช้แล้ว มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดขยะ (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) ดังนั้นผู้บริโภคส่วนใหญ่ จึงหันมาสนับสนุนการซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้เสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองจึงเข้ามาตอบโจทย์ในเรื่องนี้

ปัจจุบันเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองในประเทศไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก (วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ ณัฐณา บักกั, 2563) ได้กล่าวไว้ว่า โดยกลุ่มผู้บริโภคหันมาใช้เสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองกันมากขึ้น เสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองเป็นชื่อเรียกของเสื้อผ้าที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว ซึ่งเป็นสินค้าที่ยังคงมีคุณภาพที่สามารถใช้งานได้และที่สำคัญจะมีราคาถูกกว่าสินค้าใหม่ ส่วนใหญ่ผู้บริโภคที่จะตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ดัง ๆ เพราะมีสภาพดีมีความสวยงามและมีรูปลักษณ์ที่ทันสมัย แต่ในสมัยก่อนผู้คนมักจะมีทัศนคติเกี่ยวกับเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองว่า เป็นเสื้อผ้าที่มิคนใช้มาก่อนจะต้องมีคุณภาพด้อยลง แต่เมื่อทัศนคติเก่า ๆ เกี่ยวกับเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองเปลี่ยนไป ทำให้คนรุ่นใหม่เริ่มหันมาสวมใส่เสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองกันมากขึ้น (ลงทุนเกิร์ล, 2564) และในปีที่ผ่านมา ประเด็นเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองได้ค่อย ๆ เปลี่ยนจากเรื่องของการเข้าถึงสินค้าที่ราคาแพงไปสู่ราคาที่ถูกลง ซึ่งนำไปสู่ประเด็นที่ใหญ่ขึ้นอย่างการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม นี่คือการเริ่มต้นของธุรกิจเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองในไทยที่ทำให้เปลี่ยนพฤติกรรมการซื้อที่หันมาอุดหนุนเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองมากขึ้น และการค้าขายสินค้าบนโลกออนไลน์ก็เป็นอีกสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้ตลาดเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองในการซื้อขายในแพลตฟอร์มออนไลน์ที่กำลังเป็นกระแสในปัจจุบันของกลุ่มผู้บริโภคที่มีแนวโน้มว่าจะขยายตัวมากขึ้น (IILU, 2565) สาเหตุที่ผู้บริโภคที่หันมาตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าแบรนด์

เนมมือสองในแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลา รวมถึงมีความคุ้มค่า ทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองกันมากขึ้น และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากกระแสนิยมที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน นั่นคือ กลุ่มผู้บริโภคมีความเข้าใจกันดีว่าการซื้อขายเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ยังสามารถนำกลับมาขายต่อในแพลตฟอร์มออนไลน์ได้อย่างง่าย เนื่องจากผู้บริโภคจะสามารถซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองและเปลี่ยนใหม่ได้ตลอดเวลา (วรลักษณ์ นครแสน, 2562)

เนื่องจากพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองของกลุ่มคน Gen Z ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเชิงบวกมากขึ้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าภายในประเทศไทยมีงานวิจัยอย่างจำกัดที่ศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า (brand awareness) ด้านทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า (attitude towards the brand) และด้านการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (supporting environment protection) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ จากปัจจัยปัจจัยด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ด้านทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า และด้านการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาผู้บริโภคกลุ่ม Gen Z ในประเทศไทย ทั้งนี้กลุ่ม Generation Z เป็นบุคคลรุ่นใหม่ที่เกิดในช่วงพ.ศ. 2539 – 2558 มีอายุในช่วง 9 ปี ถึง 28 ปี เพื่อให้สะดวกในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษาในกลุ่ม Generation Z ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 18 – 25 เนื่องจากผลสำรวจสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ ETDA (เอ็ตด้า) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมทางออนไลน์ เรื่อง พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์ ของคนไทย พบว่า กลุ่ม Gen Z เป็นกลุ่มที่ซื้อเสื้อผ้าออนไลน์สัดส่วนอยู่ที่ 73.87% (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) และกลุ่ม Gen Z เป็นกลุ่มที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว และมีอิทธิพลทางการตลาดเป็นอย่างมาก เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของกลุ่ม Gen Z รวมถึงเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการใช้กับธุรกิจ ให้มีการพัฒนาสอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มคน Gen Z

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ถึงตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง (Second Hand) ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Z
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง (Second Hand) ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Z
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง (Second Hand) ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Z

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีการรับรู้ถึงตราสินค้า (Brand awareness)

การรับรู้ถึงแบรนด์ คือ ผู้บริโภคเริ่มคุ้นเคยกับแบรนด์ สามารถจดจำได้ว่าเป็นสินค้าอะไร แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ คำมั่นสัญญา และคุณลักษณะต่าง ๆ แก่ผู้บริโภคผ่านการสื่อสารการตลาดแสดงให้เห็นว่าแบรนด์แตกต่างหรือน่าสนใจกว่าผลิตภัณฑ์คู่แข่ง การสร้างการรับรู้ถึงแบรนด์สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ 1. ไม่เข้าใจแบรนด์ (unaware of brand) 2. การจดจำแบรนด์ (brand recognition) 3. การเรียกคืนแบรนด์ (brand recall) และ 4. ระดับสูงสุดในใจ (top of mind) (ฉัตรชัย พิศพล, 2563)

แนวคิดและทฤษฎีของทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า (Attitude towards the brand)

ทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า คือ เป็นการบ่งบอกถึงความคิดและความรู้สึกโดยรวมของผู้บริโภคทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยทั่วไปถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการตลาดเป็นอย่างมาก เนื่องจากทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม จนทำให้เกิดความคิด การรับรู้ ความรู้สึก ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าหรือการให้บริการนั้น (เพชรรัตน์ จินตน์พงศ์, 2565)

แนวคิดและทฤษฎีการสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Supporting Environment Protection)

การสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม คือ การสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสัมพันธ์กับความมุ่งมั่นส่วนตัวของผู้บริโภคในแง่ของความตั้งใจในการปกป้องสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมส่วนตัวที่ตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การตระหนักได้ถึงผลกระทบและความสำคัญที่ธรรมชาติมีต่อมนุษย์และ สิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ บนโลกจะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีต่อการปกป้องธรรมชาติ (Gadenne, Sharma, Kerr & Smith, 2011) ทำให้ผู้บริโภครู้สึกถึงการมีส่วนร่วมต่อการปกป้องธรรมชาติ (Oliver & Lee, 2010) และเชื่อว่าพวกเขาสามารถเริ่มต้นเพื่อให้เกิดการปกป้องธรรมชาติได้ด้วยตัวเองเพื่อต้องการรักษาโลกของเขาไว้ ซึ่งก่อให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ ความกังวลใจ ความหลงใหล และความเชื่อเกี่ยวกับปัญหาของสิ่งแวดล้อม ทำให้พวกเขาปฏิบัติตนให้เป็นมิตรกับธรรมชาติ โดยเป็นการที่ผู้ซื้อหรือผู้ใช้ประเมินถึงความคุ้มค่าของสินค้าโดยให้ความสำคัญหลักในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคมีผลให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการซื้อสินค้าโดยทั่วไปของผู้บริโภคเป็นการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Kovacs, 2008)

แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ (Decision making)

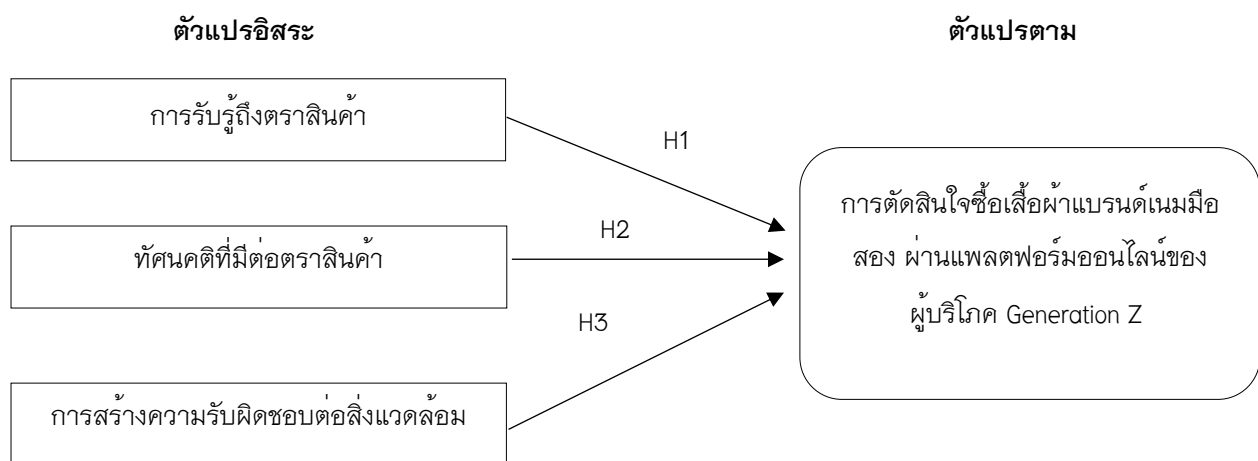
กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค คือ พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่บางครั้งผู้บริโภคอาจคิดไม่ตรงกับการกระทำเสมอไป ดังนั้นการวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จึงมีขั้นตอนที่แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน 1. การรับรู้ปัญหา (problem recognition) 2. การค้นหาข้อมูล (information Search) 3. การประเมินทางเลือก (evaluation of alternative) 4. การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) 5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (post purchase behavior) อิทธิพลภายในกับพฤติกรรมผู้บริโภค เป็นส่วนช่วยให้นักการตลาดเข้าใจผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะแนวความคิดทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง แรงจูงใจและบุคลิกภาพ การรับรู้และการเรียนรู้ ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และรูปแบบการใช้ชีวิต อิทธิพลภายนอกกับปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีส่วนทำให้พฤติกรรมของแต่ละ บุคคล ได้แก่ อิทธิพลของบุคคล กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว วัฒนธรรม และวัฒนธรรมย่อย (Roger et al., 2009) จึงมีผลทำให้การตัดสินใจต่างกันไป และในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิต ทำให้มีความสะดวกมากขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในทบทวนวรรณกรรมสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Z ได้ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ 1) การรับรู้ตราสินค้า (brand awareness) 2) ทศนคติที่มีต่อตราสินค้า (attitude towards the brand) และ 3) การสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (supporting environment protection)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจซื้อ (decision making)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาตัดสินใจซื้อด้านการรับรู้ถึงตราสินค้าด้านทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า ด้านการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่ม Generation Z ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2541 – 2555 ที่มีพฤติกรรมเคยซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ โดยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องของเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (1977) มาใช้ในการวิเคราะห์หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และสามารถยอมรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 คำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน ดังนั้นจึงใช้แบบสอบถามจำนวน 405 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยจะเลือกตัวอย่างเฉพาะผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ด้วยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ (google form) ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายเสื้อผ้ามือสองหรือเสื้อผ้าวินเทจ จำนวน 5

กลุ่ม ซึ่งจะมีข้อคำถามคัดกรอง 2 ข้อ เพื่อให้ได้กลุ่มผู้บริโภคมที่มีอายุในช่วง พ.ศ.2541 – 2555 และเคยซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ คำถามแบบปลายปิด ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ถึงตราสินค้า จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง จำนวน 6 ข้อ โดยคำถามส่วนที่ 2-5 เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ และได้้นำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน พิจารณาความเหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและสอดคล้องกันวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการหาค่า IOC (Item Objective Congruence Index) เลือกเฉพาะที่ได้ค่า IOC มากกว่า .50 ทั้งนี้ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงที่ค่าอยู่ระหว่าง .78 – .94 จากนั้นจึงทำการ try out กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับ .857 โดยพิจารณาจากค่า Cronbach's Alpha จะต้องไม่ต่ำกว่า .70 (กัลยา วานิชย์บัญชา และ จิตา วานิชย์บัญชา, 2558)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook, Line และ Instagram ใช้เวลาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2567

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งโดยการสร้างแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ google form ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลา 3 เดือน และติดตามรับแบบสอบถามกลับจาก E-mail 2) ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากทาง E-mail และนำไปดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เป็นฉบับสมบูรณ์จำนวน 405 ชุด แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การรับรู้ถึงตราสินค้า ทศนคติที่มีต่อตราสินค้า และการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Z สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 252 คน (ร้อยละ 62.20) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 355 คน (ร้อยละ 87.70) มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 327 คน (ร้อยละ 8.70) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 47.70)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการรับรู้ถึงตราสินค้า ทศนคติที่มีต่อตราสินค้า และการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ทศนคติที่มีต่อตราสินค้า และการสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีความเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .79) รองลงมาคือ ทศนคติที่มีต่อตราสินค้า ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .70) และ การรับรู้ถึงตราสินค้า ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .61) ซึ่งการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .77)

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง

ตัวแปร	B	SE _B	β	t	Sig.
(Constant)	1.565	.207		7.555	.000*
การรับรู้ถึงตราสินค้า	.646	.053	.516	12.092	.000*

SE_{est} = .657; Durbin-Watson = 1.741 R = .516 R² = .266, Adjusted R² = .264; F = 146.214; Sig = .000

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Durbin – Watson พบว่า ค่า D.W. มีค่าอยู่ที่ 1.741 ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองของค่าคลาดเคลื่อน (นิภา นิรุตติกุล, 2558) โดยการรับรู้ถึงตราสินค้า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ($\beta = .516$, Sig = .000) โดยการรับรู้ถึงตราสินค้าสามารถพยากรณ์มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง คิดเป็นร้อยละ .264 (Adjusted R² = .264)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ด้านทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง

ตัวแปร	B	SE _b	β	t	Sig.
(Constant)	1.890	.190		9.938	.000*
ทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า	.538	.047	.496	11.476	.000*

SE_{est} = .666; Durbin-Watson = 1.739 R = .496 R² = .246, Adjusted R² = .244; F = 131.708; Sig = .000

*มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Durbin – Watson พบว่า ค่า D.W. มีค่าอยู่ที่ 1.739 ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองของค่าคลาดเคลื่อน (นิภา นิรุตติกุล, 2558) โดยด้านทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค (β = .496, Sig = .000) โดยด้านทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าสามารถพยากรณ์มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง คิดเป็นร้อยละ .244 (Adjusted R² = .244)

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ ด้านการสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง

ตัวแปร	B	SE _b	β	t	Sig.
(Constant)	1.928	.166		11.587	.000*
การสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม	.523	.040	.542	12.931	.000*

SE_{est} = .645; Durbin-Watson = 1.603 R = .542 R² = .293, Adjusted R² = .291; F = 167.198; Sig = .000

*ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Durbin – Watson พบว่า ค่า D.W. มีค่าอยู่ที่ 1.603 ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันเองของค่าคลาดเคลื่อน (นิภา นิรุตติกุล, 2558) โดยด้านการสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค (β = .542, Sig = .000) โดยการสร้างควมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถพยากรณ์มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง คิดเป็นร้อยละ .291 (Adjusted R² = .291)

การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Gen Z มีประเด็นที่จะนำมาสรุปผลของการศึกษาภาพรวม โดยการนำทฤษฎีมาอ้างอิงเพื่ออภิปรายผลดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญการรับรู้ถึงตราสินค้า ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Gen Z เนื่องจากผู้บริโภคสามารถจดจำตราสินค้าแบรนด์เนมได้ จึงทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ มากกว่าเสื้อผ้ามือสองทั่วไป และสามารถทำให้ตนเองรู้สึกมีภาพลักษณ์ที่เกิดความโดดเด่นแตกต่างจากสวมใส่เสื้อผ้ามือสองทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงศ์ เจริญดีทรัพย์ศิริ, ศิริรัตน์ โกศการิกา และยุพาวรรณ วรณวณิช (2564) ที่พบว่า การสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้าและส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าออนไลน์ที่กล่าวว่า การรับรู้ตราสินค้าประเภทเสื้อผ้านั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อในทุกขั้นตอนกระบวนการตั้งแต่ ค้นหาข้อมูล ความน่าเชื่อถือของแบรนด์เสื้อผ้า และความสะดวกในการซื้อเสื้อผ้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ด้วยเหตุนี้ การสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์สามารถสร้างการจดจำแบรนด์ตราสินค้าที่มีคุณภาพได้ที่มีคุณภาพโดดเด่น สร้างภาพลักษณ์ รวมทั้งกระตุ้นการจดจำตราสินค้าหรือสิ่งที่แสดงผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์นั้น ๆ ให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดีในช่องทางผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงตราสินค้าของผู้บริโภคจนนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจซื้อได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ที่ 2 ทศนคติที่มีต่อตราสินค้าส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Gen Z เพราะผู้บริโภคมีความมั่นใจ เมื่อสวมใส่เสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง มากกว่าการสวมใส่เสื้อผ้ามือสองทั่วไป เนื่องจากวัสดุมีความคุณภาพและทนทานกว่าเสื้อผ้ามือสองทั่วไป อีกทั้งยังสามารถสร้างเอกลักษณ์ ที่สะท้อนถึงความเป็นตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา สุริยะศรี (2567) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่กล่าวว่า ทศนคติที่มีต่อตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อต้องการเข้าถึงสินค้าออนไลน์ได้อย่างง่าย และสะดวกรวดเร็วในการต้องการสินค้า ประกอบกับต้องการสินค้าทำให้ตระหนักถึงการรับรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ได้สินค้าตรงตามที่ต้องการมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 การสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค Gen Z เนื่องจากผู้บริโภคได้รับรู้ถึงปัญหา Fast Fashion ในปัจจุบัน ผู้บริโภคจึงมีความเชื่อว่าการเลือกซื้อเสื้อแบรนด์เนมมือสองมีส่วนช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ช่วยป้องกันสาเหตุของการเกิดมลภาวะ และช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งการใช้เสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองยังเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทยา เฉลิมพลวรรณคดี, และสมบัติ ชำรงสินถาวร (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจระดับบุคคลและปัจจัยด้านสังคมส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ที่กล่าวว่า การตระหนักถึงความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมในเชิงบวกโดยคิดถึงช่องทางในการเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากทัศนคติ

ความชื่นชอบ การรับรู้และจิตสำนึกที่นำไปสู่ถึงพฤติกรรมในทัศนคติของผู้บริโภคในการซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

องค์ความรู้ใหม่

ในการทำตลาดเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง การที่ผู้บริโภคอายุตั้งแต่ 18-25 ปี จะตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง จะเกิดการรับรู้ถึงแบรนด์สินค้าก่อนเป็นอันดับแรกว่าสินค้าที่ตนเลือกนั้นสามารถตอบโจทย์ตามที่คาดหวังได้หรือไม่ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ 1. ไม่เข้าใจแบรนด์ 2. การจดจำแบรนด์ 3. การเรียกคืนแบรนด์ 4. ระดับสูงสุดในใจ โดยสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้บริโภคจดจำตราสินค้าได้ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อ เพราะตราสินค้าแบรนด์เนมใด ๆ สามารถเข้ามาอยู่ในใจของผู้บริโภคได้ก็ย่อมแสดงว่าสินค้านั้นมีคุณภาพดีและน่าเชื่อถือได้ ในส่วนของทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าที่เกิดจากสิ่งๆ ที่ผู้บริโภคเคยสัมผัสกับคุณภาพของสินค้าเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองที่มีคุณภาพมากกว่าเสื้อผ้ามือสองทั่วไป เป็นการบ่งบอกถึงทัศนคติและความรู้สึกของผู้บริโภคในเชิงบวกถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นปัจจัยที่จะเป็นต่อทางการตลาดเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองเป็นอย่างมาก และทัศนคติเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมที่ทำให้เกิดการรับรู้และความรู้สึกซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าของผู้บริโภคในปัจจุบัน และผู้บริโภคในสมัยใหม่ได้มีความสนใจ กับเทรนด์ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เพราะปัจจุบันธุรกิจ Fast Fashion กำลังสร้างมลพิษต่อโลกด้วยการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจกทำให้ในปัจจุบันตลาดเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองนั้นเป็นทางเลือกสำหรับช่วยลดปริมาณขยะเสื้อผ้าจำนวนมหาศาลที่ผลิตขึ้นมา เป็นผลทำให้ตลาดเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้น โดยข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการหรือผู้ที่ทำธุรกิจเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ตัวแปรด้านการรับรู้ถึงตราสินค้า แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสอง ผู้บริโภคจะนึกตราสินค้าของแบรนด์เป็นอันดับแรก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้ประกอบการใช้สื่อออนไลน์ในการทำธุรกิจควรให้ข้อมูลโลโก้แบรนด์ของข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้ามือแบรนด์เนมมือสองอย่างละเอียด เช่น อธิบายเกี่ยวกับเสื้อผ้าโลโก้ของแบรนด์ เพื่อสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองยังมีคุณภาพเหมือนกับเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือหนึ่งและมีความเป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์ที่เหมือนกัน เพื่อให้ผู้บริโภคได้จดจำตราสินค้าของแบรนด์เนมได้

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ตัวแปรด้านทัศนคติที่มีต่อตราสินค้า แสดงให้เห็นว่า ทัศนคติเชิงบวกจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ผู้ประกอบการควรใช้สื่อออนไลน์สื่อสารให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดีกับเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองว่ามีคุณภาพและคงเอกลักษณ์ของเสื้อผ้าแบรนด์เนม

มือหนึ่งแต่มีราคาที่ถูกกว่า อีกทั้งยังเสริมบุคลิกภาพและสร้างความมั่นใจให้กับผู้สวมใส่ได้ และเปรียบเทียบให้เห็นว่าเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองมีความทนทานกว่าเสื้อผ้ามือสองแบรนด์ทั่วไป

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ตัวแปรด้านการสร้างความรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เน้นการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองเพื่อรักษาสິงแวดล้อม เพราะผู้บริโภคต้องการลดการใช้ทรัพยากรให้มากที่สุด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัญหาของ Fast – Fashion ที่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลืองและเกิดมลพิษทางอากาศจากอุตสาหกรรมการผลิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรใช้สื่อออนไลน์ที่ชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์เนมมือสองเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และลดการเกิดมลภาวะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปการศึกษาเพิ่มเติมตัวแปรในการศึกษา เช่น คุณภาพการบริการ หรือการบริหารประสบการณ์ลูกค้า เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ผลการศึกษาร่วมกัน และสามารถทำเกิดประโยชน์ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทำการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริโภค เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดการจำหน่ายเสื้อผ้ามือสองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ให้สามารถตอบโจทย์ผู้บริโภค Generation Z ได้มากขึ้น

2.3 ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากช่วงอายุ Generation Z เพื่อให้ผลการวิจัยนำสามารถไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกเจนเนอเรชัน

2.4 งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผู้บริโภคมากขึ้น จึงควรดำเนินการวิจัยคุณภาพร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา, และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2558). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- จินตนา สุริยะศรี. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9(1), 190-202.
- ฉัตรชัย พิตพล. (2563). คุณค่าตราสินค้าไฮสเทคในประเทศไทย. รายงานผลการวิจัย. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ณัฐพงศ์ เจริญดีทรัพย์ศิริ, ศิริรัตน์ โกศการิกา, และยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์. (2564). การสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้าและส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าออนไลน์. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์, 15(23), 21-4.
- นิภา นิรุตติกุล. (2558). การพยากรณ์การขาย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ประชาชาติธุรกิจ. (2566). เทรนด์ฟาสต์แฟชั่นในไทยลดลง คน Gen Z ไม่อยากซื้อสินค้ามือสอง. สืบค้น 28 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.prachachat.net/sd-plus/sdplus-news/news-1398241>.
- เพชรรัตน์ จินตน์พงศ์. (2565). อิทธิพลของบุคลิกภาพของตราสินค้า ความตั้งใจซื้อสินค้า และทัศนคติของผู้บริโภค ต่อตราสินค้า ที่มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าในธุรกิจขายตรงหลายชั้น. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 14(3), 159-172.
- ลงทุนเกิร์ล. (2564). กรณีศึกษาทำไมตลาดเสื้อผ้ามือสองกำลังมาแรง. สืบค้น 12 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.longtunggirl.com/2334>.
- วรลักษณ์ นครแสน. (2562). ความต้องการการจดจำในสังคม การรับรู้คุณค่า และการรีวิวลสินค้าออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมมือสองทางออนไลน์ของผู้บริโภค. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วันทยา เฉลิมพลวรรณคดี, และสมบัติ อารังสินถาวร. (2563). ปัจจัยด้านการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจระดับบุคคลและปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 9(1), 1-20.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, และณัฐมา ปักกิ่ง. (2563). การดำเนินงานในเครือข่ายธุรกิจเสื้อผ้ามือสอง. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ (มสป)*, 22(1), 221-223.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). รายงานผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565. สืบค้น 28 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.etda.or.th/getattachment/78750426-4a58-4c36-85d3-d1c11c3db1f3/IUB-65-Final.pdf.aspx>.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.
- Gadenne, D., Sharma, B., Kerr, D. V., & Smith, T. (2011). The Influence of Consumers' Environmental Beliefs and Attitudes on Energy Saving Behaviors. *Energy Policy*, 39(12), 7684-7694.
- ILI.U. (2565). แปรนด์เนมมือสอง ของแท้แต่ยั่งยืน คือคำตอบของคนยุคใหม่. สืบค้น 28 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.the1.co.th/the1today/articles/4022>.
- Kovacs, G. (2008). Corporate Environmental Responsibility in the Supply Chain. *Journal of Cleaner Production*, 16(15), 1571-1578.
- Oliver, J. D., & Lee, S. H. (2010). Hybrid Car Purchase Intentions: A Cross-Cultural an Analysis. *Journal of Consumer Marketing*, 27(2), 96-103.
- Roger, A., Kerin, Steven, W., Hartley, & Rudelius, W. (2009). *Marketing: The Core* (9th ed). New York: McGraw-Hill.
- THREDUP. (2023). *Thred UP Resale Report 2023*. สืบค้น 28 ธันวาคม 2566 จาก https://cf-assets-tup.thredup.com/resale_report/2023/thredUP_2023_Resale_Report_FINAL.pdf.

การบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุดรธานี: กรณีศึกษาโรงเรียนที่โดดเด่น
MANAGEMENT OF QUALITY SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE UDONTHANI: A CASE STUDY OF
OUTSTANDING SCHOOL

นัฐพล จันทระเสน^{1*}, พิมพพร จารุจิตร²

Nuttapon Chantarasena^{1*}, Pimporn Charuchit²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2}Program in Educational Administration Educational Administration, Udon Thani Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: pichymeo@gmail.com^{1*}

Received: March 8, 2024

Revised: April 19, 2024

Accepted: April 27, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา 2) ศึกษากระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุดรธานี การออกแบบวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยในลักษณะศึกษาเดี่ยว กรณีศึกษา โรงเรียนกุ่มกาวปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา ด้วยวิธีการสังเคราะห์และใช้การบรรยายและสรุปผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบบรรยายและพรรณนา จากนั้นอภิปราย สรุปผล เพื่อหาข้อสอดคล้องกับทฤษฎีและนำเสนอผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียน กุ่มกาวปีมีองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านระบบประกันคุณภาพ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) สภาพการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนกุ่มกาวปี มีการดำเนินการ ดังนี้ ด้านการพัฒนาครู ครูทุกคนอบรมไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง ต่อปี รายงาน กำกับ ติดตามผ่านระบบออนไลน์และนำผลไปปรับปรุง พัฒนาครูด้านการเรียนการสอน ใช้เทคโนโลยี และเน้นการสอนเชิงรุก ติดตาม ประเมินผลโดยการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน ครูนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลจากผู้เข้าร่วม กิจกรรมและนำผลไปปรับปรุงพัฒนา ด้านระบบประกันคุณภาพ แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้อง

กับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ประเมินผลและนำผลไปปรับปรุงพัฒนากิจกรรมด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดให้มีสื่อเทคโนโลยีครบทุกห้องเรียน กำกับ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ครุภัณฑ์หลักสูตรไปใช้ประเมินโดยผู้มีส่วนได้เสียและปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 3) สภาพปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนกุ่มหวาปี พบว่าด้านการพัฒนาครู สถานที่ในการจัดอบรมไม่เพียงพอ จึงแบ่งครูเป็นกลุ่มย่อย ๆ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ารับการ พัฒนา ด้านการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทบต่อเวลาเรียน จึงบูรณาการกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเข้าด้วยกันและให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมแทน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่พบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ด้านระบบประกันคุณภาพ กิจกรรมไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียน จึงประชุมเพื่อหาแนวทางปรับปรุงและแก้ไขกิจกรรมนั้น ๆ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ห้องเรียนและโรงอาหารมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ระบบไฟฟ้ามีสภาพเก่า จึงมีการให้นักเรียนเดินเรียนและกำหนดการซ่อมแซมระบบไฟฟ้าไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นักเรียนเลือกเรียนบางรายวิชาเป็นจำนวนมาก ทำให้วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ จึงปรับปรุงโครงการให้สอดคล้องกับกิจกรรมเพื่อนำงบประมาณมาจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอ

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียน; โรงเรียนคุณภาพ; โรงเรียนที่โดดเด่น

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the components of school administration towards quality secondary schools; 2) to study the educational institution administration process towards quality secondary schools; and 3) to study the problems, obstacles, and recommendations of educational institution administration towards quality secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Udon Thani. It is qualitative research. The research was conducted in the form of a single study. The case study was Kumphawapi School under the Secondary Educational Service Area Office Udon Thani. Data collection was from documents. The content analysis, synthesis and narratives were employed for summarizing and discussing the results together with finding consistency with the theory and present the research results. The findings were as follows: 1) Kumphawapi School has elements of educational institution administration towards a quality secondary school in 6 areas: teacher development, teaching community participation, and quality assurance system. The environment was conducive to learning and the development of educational institution curricula. 2) The management of Kumphawapi School towards high-quality secondary education was implemented through the following key strategies: teacher development: all of the teachers engaged in self-improvement, utilizing and reporting the application of acquired knowledge. Guidance, monitoring, and evaluation were conducted through an online system. Teaching and learning: the teachers were encouraged to adopt proactive teaching management and integrate technology into

their teaching practices. Internal supervision, guided by a friendly atmosphere, involved student participation in the evaluation process. Community involvement: the committees were appointed to assess activity outcomes based on participant satisfaction. Quality assurance system: the committees were established to align goals and vision with community needs. Comprehensive involvement from all parties was ensured. Performance was evaluated, reports were prepared, and results were communicated to the public through online channels. Environment that was conducive to learning: the committees oversaw the provision of technology and internet support in all classrooms. Continuous monitoring and evaluation were conducted. Curriculum development: the committees were appointed to create a curriculum that meets community and native needs. Active participation from all parties was encouraged. The curriculum was applied, evaluated, and continuously improved to stay current and relevant. 3) Challenges, obstacles, and recommendations of the management of Kumphawapi School towards high-quality secondary education were as follows: this study identified challenges and obstacles at Kumphawapi School concerning the quality of secondary education and proposed recommendations for improvement. The challenges and obstacles included a lack of knowledge among teachers in utilizing technology for teaching, conducting classroom research, quality assurance, and curriculum development. Additionally, classroom buildings and electrical systems were aging and deteriorating. The recommendations focused on promoting and developing teachers' knowledge and understanding of technology in teaching, encouraging classroom research, enhancing quality assurance processes, and improving curriculum development. Furthermore, urgent reports to the relevant authorities were suggested to seek assistance in promptly upgrading and developing school infrastructure, including buildings and electrical systems.

Keywords: school administration; quality secondary school; outstanding school

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อระบบการศึกษาของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กระบวนการในการจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความท้าทายดังกล่าว ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะพยายามเปลี่ยนแปลงกระบวนการในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพดีขึ้นก็ตาม แต่ยังมีปัญหาในหลายด้านต่อการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเกิดจากคุณภาพการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, หน้า 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 54 ที่รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งมีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งรัฐบาล ได้กำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มุ่งให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ต้องมีการพัฒนาทุนมนุษย์ ให้มีศักยภาพในการเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในสาขาต่าง ๆ พัฒนาและเสริมศักยภาพคนที่ต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 ระบุให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่คนในสังคมไทยทุกช่วงวัย มีทักษะความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น มีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล และมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้กำหนดเป้าหมายให้ประชากรไทยวัยแรงงาน (กลุ่มอายุ 15–59 ปี) มีจำนวนปีการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็น 12.5 ปี ในปี พ.ศ. 2579 ตลอดจนการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยโดยเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ของ Global Competitiveness Index 4.0 (GCI 4.0) ได้นำจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดอันดับด้วยเช่นกัน จากรัฐธรรมนูญและแผนพัฒนาต่าง ๆ ข้างต้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ให้คนไทยทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยไม่มีค่าใช้จ่ายอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เท่าเทียม ทั่วถึงอย่างมีศักยภาพสามารถแข่งขันกับนานาประเทศ และพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน (ภาณุพงศ์ พนมวัน, 2562, หน้า 27)

จากการเก็บข้อมูล สํารวจและศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กได้ประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการจัดการศึกษา ด้านคุณภาพของบุคลากร ด้านปัจจัยในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ด้านการจัดการศึกษา ปัจจัยที่สำคัญในการจัดการศึกษา คือ ผู้เรียน ปัจจุบันการเกิดภายในประเทศมีจำนวนลดน้อยลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565, หน้า 128–131) ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อห้องเรียน ต่ำกว่ามาตรฐาน ด้านคุณภาพของบุคลากร ครูผู้สอนมีการขาดทักษะวิทยาการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน การสอนในสภาพครูไม่ครบชั้นเรียนและครูไม่มีเวลาในการจัดการเรียนการสอน เพราะมีการกิจที่นอกเหนือจากงานสอน และด้านปัจจัยในการพัฒนาการศึกษา เงินทุนสนับสนุนต่าง ๆ รัฐจะมีการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นเงินในการพัฒนาและค่าสาธารณูปโภคอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรในหลาย ๆ ด้านลดน้อยลง อาทิ การจัดสรรบุคลากร งบประมาณ สิ่งก่อสร้าง วัสดุและครุภัณฑ์ ส่งผลกระทบให้ขาดคุณภาพในการจัดการศึกษา ผู้เรียนได้รับการศึกษาไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควรจะได้รับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายสำคัญให้มีโครงการ “โรงเรียนคุณภาพ” โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพและมีความปลอดภัย ซึ่งมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ได้ดำเนินการโดยพัฒนาต่อยอดจากโครงการเดิม คือ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลโรงเรียนคุณภาพของชุมชน โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง และโรงเรียนที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (stand-alone) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565, หน้า 6)

โรงเรียนคุณภาพเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาผู้เรียนและผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีกับนานาประเทศได้ ดังนั้น การมีโรงเรียนคุณภาพถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญและเป็นกลไกให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศ มีความเสมอภาคในการบริหารด้านการศึกษาที่เท่าเทียมกันในมาตรฐานยึดหยุ่นและหลากหลายทางปฏิบัติ โรงเรียนคุณภาพ เป็นเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนให้มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นต้นแบบ และแบบอย่างของโรงเรียนอื่นที่เป็นรูปธรรม และท้าทายความสามารถของผู้บริหาร นอกจากนี้ยังช่วยขจัดปัญหา

วิกฤติทางการศึกษาอื่น ๆ ได้ อาทิ เช่น คุณภาพโรงเรียนแตกต่างกันคุณภาพผู้เรียนที่มีมาตรฐานไม่เท่าเทียมกัน ผู้เรียนขาดกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและความเหลื่อมล้ำในการเข้ารับบริการทางการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นความมุ่งมั่นของกระทรวงศึกษาธิการในอันที่จะให้โรงเรียนคุณภาพ ดำเนินการอย่างสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนับเป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่รากหญ้าของการจัดการศึกษา โดยลดความแตกต่างของการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ได้ (อรุณ จันทวานิช, 2547, หน้า 1-3)

โรงเรียนกุมภวาปีเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รับผิดชอบจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลกุมภวาปี ตำบลตูมใต้ ตำบลแซแล และตำบลเวียงคำ ในปีการศึกษา 2553 โรงเรียนกุมภวาปีได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล (world-class standard school) ปีการศึกษา 2558 ได้รับรางวัลโรงเรียนส่งเสริมประชาธิปไตยดีเด่น ปีการศึกษา 2560 เป็นโรงเรียนนำร่อง ตามโครงการพัฒนาครูเพื่อปลูกฝังเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีวินัย รักภูมิใจในชาติ ตามแนวคิด “STAR STEMS” ปีการศึกษา 2561 เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนคุณภาพวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ตามมาตรฐานสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และปีการศึกษา 2564 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เนื่องด้วยสภาพภูมิศาสตร์มีความพร้อมที่จะรองรับนักเรียนจากโรงเรียนประถมศึกษาที่จะมาเรียนและรับนักเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสที่จะมาศึกษาต่อหรือมาเรียนรวมได้ สามารถแบ่งเบาภาระในการรับนักเรียนโรงเรียนแข่งขันสูงกลับสู่ชุมชนได้ (โรงเรียนกุมภวาปี, 2564, หน้า 5-6)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนกุมภวาปีเป็นกรณีศึกษาในการศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา เพื่อทำการวิจัยและศึกษาโดยมีเนื้อหาและรายละเอียด ดังนี้ องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา และปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาโรงเรียนคุณภาพในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสังกัดอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนคุณภาพเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงและสามารถพัฒนาองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ แนวคิดสำคัญหนึ่งที่เชื่อมโยงกับโรงเรียนคุณภาพคือ "การเรียนรู้แบบยั่งยืน" (sustainable learning) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการพัฒนาเชิงบวกของนักเรียนในด้านการวิเคราะห์ การคิดเชิงวิจารณ์ และการแก้ปัญหา (OECD, 2018)

นอกจากนี้ "ทฤษฎีระบบ" (Systems Theory) ของ Bertalanffy (1968) ยังถูกนำมาใช้ในมิติของการจัดการโรงเรียน โดยมองว่าโรงเรียนเป็นระบบหนึ่งที่ต้องประสานงานทั้งปัจจัยภายในและภายนอกให้มีความสอดคล้องกัน เช่น การจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การประสานงานกับชุมชน และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ทฤษฎี "พัฒนาการขององค์กร" (Organizational Development) ของ Senge (1990) ได้ระบุว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพ ต้องมีวัฒนธรรมของการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทั้งบุคลากรและนักเรียนในกระบวนการปรับปรุงโรงเรียน

แนวคิด "การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง" (Learner-Centered Approach) ก็เป็นปัจจัยสำคัญในโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้น (Brooks & Brooks, 1993)

โรงเรียนคุณภาพ หมายถึง สถานศึกษาที่มีมาตรฐานการศึกษาในระดับสูง มีการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา ทั้งนี้การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพต้องพิจารณาปัจจัยหลายด้าน เช่น การพัฒนาครู การเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของชุมชน ระบบประกันคุณภาพ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1. การพัฒนาครู โรงเรียนคุณภาพต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และจรรยาบรรณที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ (Borko, 2004) การอบรม การวิจัย และการใช้เทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้ครูสามารถสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

2. การเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่ดีต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา (Bruner, 1966) การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนโรงเรียนทั้งในด้านทรัพยากรและแรงงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Epstein, 2001)

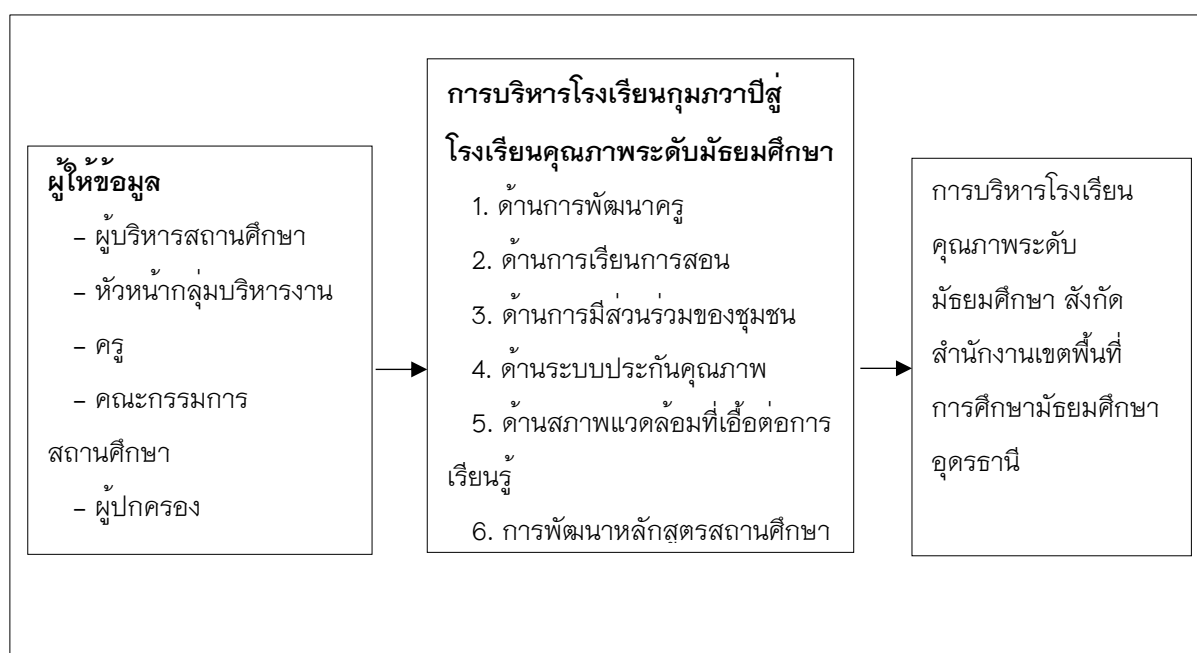
4. ระบบประกันคุณภาพ โรงเรียนต้องมีระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน มีการประเมินและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าคุณภาพการศึกษายังคงอยู่ในระดับสูง (Deming, 1986)

5. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งในด้านกายภาพและจิตวิทยาช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Bandura, 1977) การจัดห้องเรียนที่ดีและบรรยากาศในโรงเรียนที่เป็นมิตรจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาทั้งด้านวิชาการและสังคมของนักเรียน

6. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Tyler, 1949) การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนและการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนกุมภวาปีต้องอาศัยการบริหารจัดการใน 6 ด้านหลักที่กล่าวมา โดยเริ่มจากการพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์และการสนับสนุนที่ยั่งยืน ควบคู่กับการมีระบบประกันคุณภาพที่มั่นคง นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและการพัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่นก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการเป็นโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

1. กำหนดขอบเขตการศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนกุมภวาปี

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากหนังสือและเอกสารงานวิชาการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสารทางวิชาการ บทความทางวิชาการ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ในการนี้ผู้วิจัยจะเลือกข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เชื่อมโยง หรือที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ทฤษฎีเนื้อหาแบบบรรยายและพรรณนา (descriptive research)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

จากระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีข้างต้น โดยมีขอบเขตเนื้อหา คือ องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา โดยศึกษาแนวคิดของ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2562), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562), สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (2564), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565), Wimpelberg & Teddlie, (1989) และ Sergiovanni (2001) ได้องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา 6 ด้าน

1. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน จำนวน 4 คน ครู จำนวน 103 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน และผู้ปกครอง จำนวน 2,179 คน รวมทั้งสิ้น 2,304 คน ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือก แบบเฉพาะเจาะจง (purposive selection) ได้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 21 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน จำนวน 4 คน ครูจำนวน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนกุมภวาปี จำนวน 3 คน และผู้ปกครอง จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา แล้วจึงกำหนดกรอบเนื้อหาของเครื่องมือ เพื่อตั้งข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์

2.1.2 ออกแบบเครื่องมือให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย

2.1.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 18 ข้อ ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านระบบประกันคุณภาพ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และด้าน การพัฒนาหลักสูตรแล้วนำร่างแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (wording)

2.1.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องเป็นรายข้อ ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+ 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าเป็นไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	- 1

นำผลการประเมินรายข้อมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องโดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ .5 ขึ้นไป ถ้าพบว่าข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องต่ำกว่า .5 ยังใช้ไม่ได้ต้องปรับปรุง ถ้าพบว่าข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ .5 - 1.00 ถือว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตัวแปรที่ศึกษา และนิยามศัพท์ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลการวิจัยได้

2.1.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างสมบูรณ์ ถูกต้องแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มทดลองในโรงเรียนอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.1.6 ปรับแก้แบบสัมภาษณ์หลังจากที่ทดลองใช้แล้ว

2.1.7 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำการวิจัย ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

3.2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกุมภวาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

3.3 ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง จำนวน 21 คน

3.4 สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยใช้แบบเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แบบบรรยาย และพรรณนา

ระยะที่ 3 ศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

1. ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์การบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนกุมภวาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยสรุปด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบบรรยายและพรรณนา และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยวิธีการสังเคราะห์และใช้การบรรยาย จากนั้นอภิปราย สรุปผล เพื่อหาข้อสอดคล้องกับทฤษฎีและนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

2. สรุปผลข้อค้นพบในการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นจุดเด่นหรือการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนกุ่มกวดำเนินการที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อค้นพบที่สามารถเป็นแบบอย่างให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาอื่น ๆ นำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาต่อไปและส่วนที่เป็นข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ที่เป็นข้อบกพร่องหรือต้องปรับปรุงแก้ไข ก็ควรให้ดำเนินการนำไปหาแนวทางพัฒนาต่อไป

ผลการวิจัย

1. โรงเรียนกุ่มกวดำเนินการประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านระบบประกันคุณภาพ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนกุ่มกวดำเนินการดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาครู ครูทุกคนอบรมไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมงต่อปี รายงาน กำกับ ติดตามผ่านระบบออนไลน์และสรุปผลในภาพรวมเพื่อปรับปรุง พัฒนาครูต่อไป

2.2 ด้านการเรียนการสอน เน้นการสอนเชิงรุกและใช้เทคโนโลยีในการสอน ติดตาม ประเมินผลโดยการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการสอน ครูนำผลการนิเทศและการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการสอนต่อไป

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ประเมินผลจากการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและนำผลไปปรับปรุง พัฒนากิจกรรมครั้งต่อไป

2.4 ด้านระบบประกันคุณภาพ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ประเมินผลตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่กำหนดและนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมต่อไป

2.5 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แต่งตั้งคณะกรรมการ ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่ ให้น้ำดื่ม น้ำอยู่ น้ำใช้ จัดให้มีสื่อเทคโนโลยีสนับสนุนการสอนครบทุกห้องเรียน กำกับ ติดตาม ประเมินผลและนำผล การประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

2.6 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ครูนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินหลักสูตรโดยผู้มีส่วนได้เสียและมีการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน ทันสมัย

3. สภาพปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนกุ่มกวดำเนินการ เป็นดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาครู อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสถานที่ในการจัดอบรมไม่เพียงพอ จึงแบ่งครูเป็นกลุ่มย่อย ๆ และกำหนดวันอบรมเป็นช่วง ๆ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ารับการพัฒนา

3.2 ด้านการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทบต่อเวลาเรียน จึงบูรณาการกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเข้าด้วยกันและให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมนั้น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมแทนนักเรียนทุกคน

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่พบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

3.4 ด้านระบบประกันคุณภาพ บางกิจกรรมไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียน จึงดำเนินการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางปรับปรุง แก้ไขหรือยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ

3.5 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ห้องเรียนและโรงอาหารมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ระบบไฟฟ้ามีสภาพเก่า จึงมีการให้นักเรียนเดินเรียนแทนการนั่งประจำห้องและกำหนดการซ่อมแซมระบบไฟฟ้าไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

3.6 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีนักเรียนเลือกรายวิชาคั่นคว่ำอิสระบางวิชาเป็นจำนวนมาก ทำให้วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ จึงปรับเปลี่ยนโครงการให้สอดคล้องกับกิจกรรมเพื่อให้สามารถนำงบประมาณมาจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมได้

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี มาพิจารณากับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรมมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. โรงเรียนกุ่มภวนปีมืองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านระบบประกันคุณภาพ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อธิบายได้ว่าทั้ง 6 ด้าน เป็นการดำเนินงานในกลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงานบุคคลและกลุ่มบริหารทั่วไป ซึ่งทุกโรงเรียนต้องดำเนินการทั้ง 6 ด้าน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, หน้า 1) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการศึกษา คือ “การเรียนรู้ของผู้เรียน” ในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ จึงมีความจำเป็นต้อง “ปฏิรูปการเรียนรู้” ของผู้เรียน ซึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ ได้แก่ 1) ครูผู้สอน 2) หลักสูตร 3) การเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ทวีทรัพย์จันทร์ (2560, หน้า 87-88) ได้ศึกษาการบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เป็นการบริหารที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ดีมีการวางแผนงานอย่างชัดเจน มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้นักเรียน และผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษา

2. โรงเรียนกุ่มภวนปีดำเนินการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาครู ครูทุกคนอบรมไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมงต่อปี รายงาน กำกับ ติดตามผ่านระบบออนไลน์และสรุปผลในภาพรวมเพื่อปรับปรุง พัฒนาครูต่อไป ซึ่งองค์ประกอบการพัฒนาครู ประกอบด้วย

ด้านการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการฝึกอบรมสัมมนา

2.2 ด้านการเรียนการสอน เน้นการสอนเชิงรุกและใช้เทคโนโลยีในการสอน ติดตาม ประเมินผล โดย การนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการสอน การจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งองค์ประกอบการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วยหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผล

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประเมินผลจากการประเมิน ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและนำไปปรับปรุง พัฒนากิจกรรมครั้งต่อไปอธิบายได้ว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพ ตามความต้องการของชุมชนก็ควรให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล การดำเนินงานของโรงเรียนด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ทรัพย์จันทร์ (2560, หน้า 87-88) ได้ศึกษา การบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เป็นการบริหารที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ดีมีการวางแผนงานอย่างชัดเจน

2.4 ด้านระบบประกันคุณภาพ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และ พันธกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ประเมินผลตามตัวชี้วัดและ ค่าเป้าหมายที่กำหนดและนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ทรัพย์จันทร์ (2560, หน้า 87-88) ศึกษาการบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยองสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เป็นการบริหารที่มีการจัดการเรียนการสอน ที่มีคุณภาพเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ดีมีการวางแผนงานอย่างชัดเจน และผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษา

2.5 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แต่งตั้งคณะกรรมการ ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่ให้น่าดู น่าอยู่ น่าใช้ จัดให้มีสื่อเทคโนโลยีสนับสนุนการสอนครบทุกห้องเรียน กำกับ ติดตาม ประเมินผลและนำผล การประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ทรัพย์จันทร์ (2560, หน้า 87-88) ศึกษาการบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยอง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เป็นการบริหารที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเน้นนักเรียน เป็นศูนย์กลาง มีการจัดบรรยากาศสถานศึกษาในทางบวกเหมาะต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ประเมินหลักสูตร โดยผู้มีส่วนได้เสียและมีการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน ทันสมัย อธิบายได้ว่าหลักสูตรสถานศึกษา เกิดจากความต้องการจำเป็นของชุมชนและท้องถิ่น

3. สภาพปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาของ โรงเรียนกุมภวาปี เป็นดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาครู อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสถานที่ในการจัดอบรมไม่เพียงพอ จึงแบ่งครูเป็นกลุ่มย่อย ๆ และกำหนดวันอบรมเป็นช่วง ๆ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ารับการพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของ อรุณ รักธรรม (2552, หน้า 125-126) ได้กล่าวถึง การพัฒนาครู ประกอบด้วย การฝึกอบรมและสัมมนา เป็นวิธีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถมีความเข้าใจ มีทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน โดยใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการสร้างประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อพัฒนาสถานศึกษากิจการกรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้

3.2 ด้านการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ทำให้กระทบต่อเวลาเรียน จึงบูรณาการกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเข้าด้วยกันและให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมแทนนักเรียนทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์พงศ์ วรรณโชติ (2559, หน้า 46-55) วิจัยการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นการศึกษาในลักษณะองค์รวมของการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมีนโยบายที่ส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมประชุมสัมมนา ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่พบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ อธิบายได้ว่าโรงเรียนกุมภวาปีได้รับความร่วมมือและให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมกันพัฒนาการศึกษาแบบกัลยาณมิตร มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันจึงไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์พงศ์ วรรณโชติ (2559, หน้า 46-55) วิจัยการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

3.4 ด้านระบบประกันคุณภาพ บางกิจกรรมไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียนจึงดำเนินการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางปรับปรุง แก้ไขหรือยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ จากการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏโดยสรุปดังนี้ ด้านการกำกับตรวจสอบ การปฏิบัติงาน ได้แก่ ขาดระบบและความไม่จริงจังของคณะกรรมการประกันคุณภาพ และด้านการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการ ได้แก่ ขาดงบประมาณและความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

3.5 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ห้องเรียนและโรงอาหารมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ระบบไฟฟ้ามีสภาพเก่า จึงมีการให้นักเรียนเดินเรียนแทนการนั่งประจำห้อง และกำหนดการซ่อมแซมระบบไฟฟ้าไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ เกิดพุ่ม (2564, หน้า 67-76) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อาคารเรียนไม่เพียงพอ มีสภาพชำรุดทรุดโทรม ไม่มีรถบริการรับ-ส่งนักเรียน และไฟถนนส่องสว่าง ระบบไฟฟ้าภายในอาคารชำรุด ไม่ได้รับการสนับสนุนการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์น้ำประปาหมู่บ้านไหลไม่สม่ำเสมอ

3.6 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีนักเรียนเลือกรายวิชาคั่นควาอิสระบางวิชาเป็นจำนวนมาก ทำให้วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ จึงปรับเปลี่ยนโครงการให้สอดคล้องกับกิจกรรมเพื่อให้สามารถนำงบประมาณมาจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ เกิดพุ่ม (2564, หน้า 67-76) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2 พบว่า วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอในการปฏิบัติของนักเรียน โรงเรียนจัดทำเว็บไซต์แต่ขาดการนำไปใช้และบุคลากรผู้รับผิดชอบยังขาดความรู้ในการจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่จากการองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องและแนวคิดของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีขอบเขตเนื้อหาองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านระบบประกันคุณภาพ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ด้านการพัฒนาครู ควรแบ่งครูเป็นกลุ่มย่อย ๆ และกำหนดวันอบรมเป็นช่วง ๆ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ารับการพัฒนาเพื่อให้เพียงพอต่อวัสดุ อุปกรณ์ที่มีและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาอีกทางหนึ่งด้วย
- 1.2 ด้านการเรียนการสอน ควรบูรณาการกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเข้าด้วยกันและให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมนั้น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมแทนนักเรียนทุกคน เพื่อลดการกระทบกับเวลาเรียนของนักเรียน
- 1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่มีข้อเสนอแนะจากการวิจัย
- 1.4 ด้านระบบประกันคุณภาพ ควรดำเนินการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางปรับปรุง แก้ไขหรือยกเลิกกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียน
- 1.5 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ควรมีการให้นักเรียนเดินเรียนแทนการนั่งประจำห้องและกำหนดการซ่อมแซมระบบไฟฟ้าไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี
- 1.6 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงโครงการให้สอดคล้องกับกิจกรรมเพื่อให้สามารถนำงบประมาณมาจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาครูของสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุตรธานี
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุตรธานี
- 2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุตรธานี
- 2.4 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุตรธานี

2.5 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สู่โรงเรียนคุณภาพระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

2.6 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ
ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา ทรัพย์จันทร์. (2560). การบริหารที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในจังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชรินทร์ เกิดพุ่ม. (2564). สภาพปัญหาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล
อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ประจักษ์พงศ์ วรรณโชติ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาณุพงศ์ พนมวัน. (2562). แผนการศึกษาแห่งชาติกับการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของประชากรไทยวัยแรงงานปี 2562.
วารสารการศึกษาไทย, 17(1), 27-31.
- โรงเรียนกุมภวาปี. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี 2564. สืบจาก 17 กันยายน 2562 จาก <http://kwp.ac.th/ita/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). รวมผลงานสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในรอบ 1 ปี (มีนาคม
2564 – 2565) EDUCATION WE CAN TRUST. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน
(O-NET). กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2561). โครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการ
จัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2562. สืบจาก 17 กันยายน 2562 จาก
https://www.m-society.go.th/article_attach/14494/18145.pdf.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2564). ฟิสิกส์รอบตัว ตอนฉนวนกันความร้อน.
สืบจาก 17 กันยายน 2562 จาก <http://scimath.org/lesson-physics/item/7308-2017-06-14-15-23-36>.
- อรุณ รัชธรรม. (2552). หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อำรุง จันทวานิช. (2547). แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Bertalanffy, L. V. (1968). *General System Theory: Foundations, Development, Applications*. New York: George Braziller.
- Brooks, J. G., & Brooks, M. G. (1993). *In search of understanding: The case for constructivist classrooms*. Alexandria, VA: Association
for Supervision and Curriculum Development.

- Borko, H. (2004). Professional development and teacher learning: Mapping the terrain. *Educational Researcher*, 33(8), 3–15.
- Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Harvard University Press.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey: Prentice–Hall.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge, MA: Center for Advanced Engineering Study, Massachusetts Institute of Technology.
- Epstein, J. L. (2001). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 203*. Organization for Economic Co–operation and Development.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday/Currency.
- Sergiovanni, T. J. (2001). *The principalship: A reflective practice perspective* (4th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Wimpelberg, R. K. & Teddlie, B. (1989). Sensitivity to context: The past and future of effective schools research. *Educational Administration Quarterly*, 25, 82–105.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF CHILD DEVELOPMENT CENTER
MANAGEMENT UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION NAKHON
PHANOM PROVINCE

เกียรติศักดิ์ จุ่มจะนะ^{1*}, วันเพ็ญ นันทะศรี², อภิลิทธิ์ สมศรีสุข³
Kiattisak Joomjana^{1*}, Wanphen Nantasri², Apisit Somsrisuk³

^{1,2,3}สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,2,3}Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat
University

*Corresponding author: E-mail: keattisak.joomjana@gmail.com^{1*}, Wanphen48@gmail.com²,
apisit_edu@snru.ac.th³

Received: April 19, 2024

Revised: June 2, 2024

Accepted: May 14, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 311 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 42 คน และครู จำนวน 269 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมิน ค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง .60 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .45 – .83 และค่าความเชื่อมั่น .98 และแบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง .80 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .46 – .83 และค่าความเชื่อมั่น .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่ละขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงมาก ($r_{xy} .819$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ สภาพแวดล้อม (X_6) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (X_5) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X_2) และโครงสร้างองค์กร (X_3) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ร้อยละ 7.80 มีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .266$ ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ 4.1) สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ $Y' = 1.078 + .264X_5 + .267X_6 + .130X_2 + .094X_3$ 4.2) สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $Z' = .353Z_5 + .366Z_6 + .175Z_2 + .126Z_3$

คำสำคัญ: การบริหาร; ประสิทธิภาพ; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The purpose of this research was to study the level of factors affecting the effectiveness of child development center management under the local administrative organization, Nakhon Phanom Province. The sample group used in this research consisted of educational administrators and teachers at child development centers under the local administrative organization Nakhon Phanom Province, academic year 2022. The number of 311 people were classified as 42 educational administrators and 269 teachers, which was obtained by random sampling in several steps. The tool used to collect data was a questionnaire with a 5-level evaluation scale. The questionnaire was about factors affecting the effectiveness of the administration of the Child Development Center. There was a consistency index value between .60 and 1.00, a discriminatory power value between .45 and .83, a confidence value of .98, and a questionnaire on the effectiveness of child development center administration. It had a consistency index value between .80 and 1.00, a discriminatory power value between .46 and .83, and a confidence value of .98. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient Stepwise, and Multiple Regression Analysis. The findings were as follows: 1) The level of factors affecting the effectiveness of child development center management overall was at a high level. 2) Effectiveness level of child development center management overall was at a high level. 3) Factors affecting the effectiveness of child development center management were positively related at a very high level ($r_{xy} .819$) significantly statistically at the .01 level. 4) Variable factors affecting the effectiveness of child development center management including environment (X_6), participatory management from all sectors (X_5), leadership of executives (X_2), and organizational structure (X_3) could be predicted. Operational effectiveness Child Development Center work (Y) had statistical significance at the .01 level, together explaining 7.80% of the variance in the child development center's operational effectiveness, with a forecast error of $\pm .266$, which The forecast equation could

be written as follows: 4.1) Forecasting equations in the form of raw scores $Y' = 1.078 + .264X_5 + .267X_6 + .130X_2 + .094X_3$ 4.2) Forecasting equations in the form of standard scores $Z' = .353Z_5 + .366Z_6 + .175Z_2 + .126Z_3$

Keywords: administration; child development center; effectiveness

ความสำคัญของการบริหารกิจการวิจัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย ต้องจัดให้มีการอบรมเลี้ยงดู เพิ่มพูนประสบการณ์ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ และจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง รวมทั้งจัดให้มีการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมในช่วงรอยต่อ ตั้งแต่ก่อนระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2562, หน้า 6) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 (1) กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยจัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมาตรา 13(1) ให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ในการสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 5-6)

ประสิทธิผลการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบัน พบว่ามีปัญหา ดังนี้ 1) ครูและผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละศูนย์จะมีครูที่จบด้านปฐมวัย หนึ่งคนและผู้ดูแลอีก 1-2 คน ซึ่งครูหรือผู้ดูแลเด็กยังไม่สามารถจัดการความท้าทายในห้องเรียนและส่งเสริมทักษะให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ระบบการติดตามและประเมินผลค่อนข้างมีความซ้ำซ้อนและประกอบด้วยหลายตัวชี้วัดซึ่งเป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) กลไกการกำกับดูแลและความชัดเจนเรื่องกฎระเบียบในการเลือกแนวทางพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งจะมีกลไกของคณะกรรมการการศึกษาซึ่งมีผู้ปกครองและคนในชุมชนอื่น ๆ เป็นกรรมการแต่กรรมการหลายคนยังขาดองค์ความรู้ 4) งบประมาณ รัฐมีการจัดสรรงบประมาณ 1 ล้านบาท ต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อพิจารณาจากงบประมาณที่ถูกจัดสรรให้กับการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในเชิงคุณภาพมากนัก 5) การตระหนักของสังคมในวงกว้าง การพัฒนาเด็กปฐมวัยได้รับความสำคัญในระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง แต่ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ รวมถึงสังคมในภาพรวมยังไม่มากพอที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562, หน้า 9-10)

ถึงแม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการวางแผนกำหนดนโยบาย หรือกฎหมายในการดำเนินการด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้วก็ตาม แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังจะเห็นได้จากการลงพื้นที่แสวงหาข้อเท็จจริงของสำนักงานตรวจการแผ่นดินในภูมิภาคต่าง ๆ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยสรุปมีปัจจัยสาเหตุดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงาน ไม่มีการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาเด็กเล็กที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นไม่มีการติดตามประเมินผล การปฏิบัติงาน ไม่มีการประเมินคุณภาพครูผู้สอนประจำปี ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประเมินตนเองโดยการกรอกแบบฟอร์มเพื่อประเมินตนเอง และการประเมินคุณภาพจากภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เฉพาะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น 2) ด้านบุคลากรพบว่าครูผู้สอนไม่มีคุณวุฒิทางการศึกษาด้านปฐมวัยโดยตรง และจำนวนบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่าสภาพอาคารชำรุดทรุดโทรมขาดงบประมาณดำเนินการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มั่นคงแข็งแรง อาคารสถานที่มีลักษณะแออัด คับแคบ ไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่มีมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยและการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ไม่มีการกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครอง ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีประสิทธิภาพ 6) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ขาดการส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ให้มีศักยภาพขาดการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน ครูผู้ดูแลเด็ก ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กของเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็ก อย่างเหมาะสม การคัดเลือกคณะกรรมการเครือข่ายเป็นระบบอุปถัมภ์ (สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, 2565)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม มีอยู่ทั้งสิ้น 400 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครพนม, 2565) แต่ละแห่งมีการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเรื่องที่รัฐไม่สามารถเข้ามาสอดส่องดูแลได้อย่างทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งโดยลักษณะของภารกิจเป็นเรื่องของความต้องการแต่ละชุมชน ซึ่งมีสังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไป (ศักดิ์ หาดญูธร, 2559, หน้า 312) จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ามีหลายปัจจัยทั้งในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนทักษะ และประสบการณ์สอนที่ดีของผู้ดูแลเด็ก การจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ก็อาจเป็นไปได้ หากสามารถทราบถึงปัจจัยสาเหตุของปัญหาในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครพนมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นตัวสะท้อนผลของการบริหารจัดการของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่ามีการบริหารจัดการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดีมากน้อยเพียงใด จากเหตุผลความสำคัญที่กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะ

ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผลการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยในครั้งนี้จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม
4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้มากมายผู้วิจัยขอนำเสนอโดยสังเขปดังนี้
จินตนา กุลากุล (2559, หน้า 15-17) กล่าวว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ผลสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ จำแนกออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ 2) ประสิทธิภาพด้านบุคลากร 3) ประสิทธิภาพด้านอาคารสถานที่ 4) ประสิทธิภาพด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ประสิทธิภาพด้านชุมชน 6) ประสิทธิภาพด้านคุณภาพเด็ก
สมใจ พรหมทองบุญ (2559, หน้า 7) กล่าวว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จต่อการจัดการเรียนการสอนให้เด็กอายุ 3-5 ปี อย่างเป็นระบบ ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมไปถึงความพอใจของบุคลากรทุกฝ่าย ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
สรุปได้ว่า ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ความสำเร็จในการบริหารงานหรือการดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และสอดคล้องกับมาตรฐาน

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร พบว่า มีนักการศึกษาให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

เจริญศรี พันปี (2553, หน้า 10) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ตัวแปรสาเหตุหรือตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานและส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

ปริมล เติชชู (2553, หน้า 20) กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านลักษณะองค์กร 2) ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม 3) ปัจจัยด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน

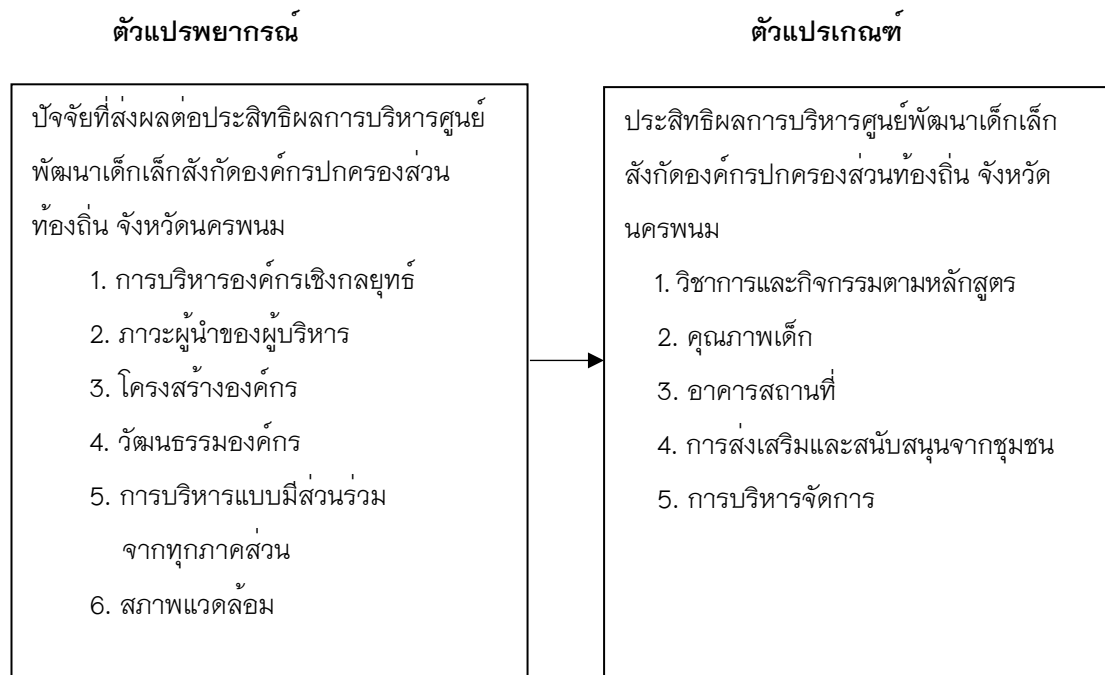
สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ตัวแปรสาเหตุหรือตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานและส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการ ดังนี้ ประสม มารศรี (2557), ผกามาต วิโสรัมย์ (2557), นันทนภัส วิกุล (2560), อุไรวรรณ ศรีสุข (2561), สมปรารถนา พรหมสูตร (2563), ซึ่งสามารถสังเคราะห์ปัจจัยได้ 6 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) การบริหารองค์กรเชิงกลยุทธ์ 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3) โครงสร้างองค์กร 4) วัฒนธรรมองค์กร 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน 6) สภาพแวดล้อม

2. ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการ ดังนี้ สมใจ พรหมทองบุญ (2559), งามทิพย์ มีตรสุภาพ (2559), จินตนา กุลากุล (2559), สารทิ เชี่ยวแต้ม (2560), อารีย์ วุ่นบำรุง (2562) ซึ่งสามารถสังเคราะห์ องค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 2) คุณภาพเด็ก 3) อาคารสถานที่ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนจากชุมชน 5) การบริหารจัดการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 661 คน เป็นผู้บริหารการศึกษา จำนวน 103 คน และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 558 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ประจำปีการศึกษา 2565 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยอาศัยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970, p 608 อ้างถึงใน วาโร เฟิงส์วีสดี, 2551, หน้า 191) กำหนดเกณฑ์ได้ จำนวน 248 คน แต่เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การคำนวณและกลุ่มตัวอย่างที่ได้สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้จำนวน 311 คน จำแนกเป็นผู้บริหารการศึกษา จำนวน 42 คน และครู จำนวน 269 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างนี้ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi – stage random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารการศึกษา และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยกำหนดดังนี้

1) เกณฑ์ในการตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ในแต่ละข้อคำถามในระดับใดระดับหนึ่งเพียงระดับเดียว คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2) การแปลผลคะแนนสำหรับวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าความหมายไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121)

- 4.51-5.00 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยกำหนดดังนี้

1) เกณฑ์ในการตอบแบบสอบถาม ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ในแต่ละข้อคำถามในระดับใดระดับหนึ่งเพียงระดับเดียว คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2) การแปลผลคะแนนสำหรับวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าความหมายไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121)

- 4.51-5.00 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในจังหวัดนครพนม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษา และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 311 คน
- 2) ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม
- 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 311 คน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม
- 4) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กและประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
- 2) การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม และระดับประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1) การวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กและประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (pearson product-moment correlation coefficient)
 - 3.2) การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 311)					
ด้านที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ผลการวิเคราะห์		การแปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		ค่าเฉลี่ย
1	การบริหารองค์กรเชิงกลยุทธ์	3.87	.59	มาก	5
2	ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	3.88	.66	มาก	4
3	โครงสร้างองค์กร	3.90	.65	มาก	3
4	วัฒนธรรมองค์กร	4.20	.63	มาก	1
5	การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน	3.97	.65	มาก	2
6	สภาพแวดล้อม	3.85	.67	มาก	6
รวม		3.95	.52	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ วัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.20$) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 3.97$) โครงสร้างองค์กร ($\bar{X} = 3.90$) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.88$) การบริหารองค์กรเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.87$) และสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.85$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารการศึกษา และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมและรายด้าน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดนครพนมโดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก	ผลการวิเคราะห์		การแปลผล	ลำดับที่ ค่าเฉลี่ย
		$\bar{X}$	S.D.		
1	วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.18	.59	มาก	1
2	คุณภาพเด็ก	4.07	.60	มาก	2
3	อาคารสถานที่	3.88	.66	มาก	5
4	การส่งเสริมและสนับสนุนจากชุมชน	4.03	.63	มาก	3
5	การบริหารจัดการ	3.97	.59	มาก	4
รวม		4.03	.49	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือ คุณภาพเด็ก ($\bar{X} = 4.07$) การส่งเสริมและสนับสนุนจากชุมชน ($\bar{X} = 4.03$) การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.97$) และอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₅
X	1												
X ₁	.846**	1											
X ₂	.779**	.664**	1										
X ₃	.817**	.678**	.719**	1									
X ₄	.807**	.588**	.457**	.597**	1								
X ₅	.852**	.679**	.563**	.522**	.661**	1							
X ₆	.738**	.514**	.361**	.408**	.609**	.659**	1						
Y	.819**	.660**	.596**	.595**	.628**	.762**	.712**	1					

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₅
Y ₁	.748**	.682**	.509**	.533**	.613**	.696**	.572**	.821**	1				
Y ₂	.644**	.531**	.516**	.488**	.562**	.598**	.425**	.751**	.610**	1			
Y ₃	.602**	.443**	.443**	.407**	.402**	.481**	.721**	.747**	.462**	.378**	1		
Y ₄	.684**	.511**	.481**	.469**	.521**	.714**	.568**	.859**	.656**	.570**	.539**	1	
Y ₅	.587**	.430**	.429**	.465**	.416**	.556**	.535**	.809**	.573**	.456**	.552**	.656**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กับประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวม ($r_{xy} = .819$) สัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอำนาจพยากรณ์ ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	52.634	13.159	185.909**	.000
Residual	306	21.659	.071		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ที่นำมาวิเคราะห์ มี 4 ด้าน สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เกณฑ์กับตัวแปรพยากรณ์โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์ต่อไปได้

การอภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครพนม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่า “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก” ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารแบบมีประสิทธิผลและกระตุ้นให้บุคลากรลงมือปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ มีการบริหารจัดการวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานที่ดี มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดทำคำสั่งมอบหมายงานในหน้าที่รับผิดชอบภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับความชำนาญเฉพาะทางของงาน มีการกำหนดกลยุทธ์องค์กรที่สอดคล้องกับเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประเมินผลการดำเนินงานและควบคุมกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรเพื่อนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ ศรีสุข (2561, หน้า 1231) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมและรายด้านแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก” ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่ออุปกรณ์ในการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษาสำหรับเด็ก มีการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก มีการบริหารจัดการงบประมาณที่เพียงพอเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการดำเนินงานทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดบริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม ที่แปร่งพื้น/ล้างมือให้เพียงพอสะอาด ปลอดภัย และเหมาะสมกับการใช้งานของเด็ก โครงสร้างและตัวอาคารมั่นคงแข็งแรงมีขอบเขต และทาง เข้า -ออก ที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศมัย ผาอินดี (2561, หน้า 59) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบะหว้า อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร พบว่า ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ .819 สัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ

สมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “ปัจจัยที่ส่งผลและประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม มีความสัมพันธ์กันทางบวก” ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดประสิทธิผลเป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนายุทธ ช่อมะลิ (2563, หน้า 167) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารและความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .647 ส่วนปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนทั้ง 9 ปัจจัย และความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์มี 6 ตัวแปร พบว่าตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 ตัวแปร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และด้านโครงสร้างองค์กร ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ร้อยละ 7.80 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม” ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเล็กให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำของผู้บริหารมีการวางแผนการกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติขององค์กรที่ชัดเจน มีการพัฒนาความสามารถทีมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน มีการจัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับความชำนาญเฉพาะทางของงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานสูงสุด มีการจัดทำแผนการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณิสา ภูเงิน (2561, หน้า 165) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ปัจจัยการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านปัจจัยบรรยากาศองค์กร ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 77.20

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโครงสร้างองค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ส่วนการบริหารองค์กรเชิงกลยุทธ์ และวัฒนธรรมองค์กร ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 ด้าน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โครงสร้างองค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และสภาพแวดล้อม สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนมได้ ดังนั้น จึงควรหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะวัฒนธรรมองค์กรซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผู้บริหารและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องของวัฒนธรรมองค์กร ควรมีการประเมินสภาพของวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอยู่ ประเมินความเหมาะสมของวัฒนธรรมองค์กรและคุณค่าที่มีต่อองค์กรเพื่อจะได้สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครพนม

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กับประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับที่สูง ดังนั้น ควรมีการดำเนินการร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการระดมความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน ทั้งด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอมาเพื่อช่วยในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมวางแผนกำหนดนโยบาย ร่วมประเมินติดตามผลการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของจังหวัดอื่นและนำข้อมูลมาเปรียบเทียบในแต่ละจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายการในการนำไปใช้บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม ทั้ง 6 ด้านในเชิงคุณภาพ ในระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในระดับจังหวัด ในระดับภาค และในระดับประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน การบริหารพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- งามทิพย์ มิตรสุภาพ. (2559). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จินตนา กุลากุล. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เจริญศรี พันปี. (2553). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่บริหารงานตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนายุทธ ช่อมะลิ. (2563). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นันทน์ภัส วิกุล. (2560). ประสิทธิผลของสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 11(1), 129 – 144.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- ปริมล เชิดชู. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประสม มารศรี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พกามาต วิโสรัมย์. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พิศมัย ผาอินดี. (2561). ประสิทธิภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล บะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2562. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. หน้า 6. 30 เมษายน 2562.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23. 19 สิงหาคม 2542.

- วาโร เฟิงส์วส์ดี. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศักดิ์ดา หาญยุทธ. (2559). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาองค์กรในบริบทการจัดการความรู้เพื่อประสิทธิภาพการบริหารของเทศบาลเมืองสุโขทัย. *วารสารวารสารมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(3), 310-322.
- สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. (2565). *ปัญหาการจัดการศึกษาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 5 กันยายน 2565 จาก <https://www.ombudsman.go.th/new.html>.
- สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *แนวทางการขยายผลการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกรณีศึกษา: การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 9 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.nesdc.go.th>.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครพนม. (2565). *รายชื่อ/เลขที่ตำแหน่งข้าราชการครู/พนักงานครูสังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครพนม*. จุลสาร. สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครพนม.
- สุนิสา ภูเงิน. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมใจ พรหมทองบุญ. (2559). *ประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สมปรารถนา พรหมสูตร. (2563). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ*. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6(2), 124-132.
- สารกิ เขียวแต้ม. (2560). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช*. *วารสารปาริชาติ*, 30(2) 21-38.
- อุไรวรรณ ศรีสุข. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี*. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย*, 11(1), 1222-1236.
- อารีย์ วุ่นบำรุง. (2562). *ปัจจัยการบริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร*. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 5(1), 23-35.

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

LEARNING MANAGEMENT ACCORDING TO STEM EDUCATION CONCEPTS USING ENGINEERING PROCESSES TO PROMOTE THE PROBLEM-SOLVING SKILL OF MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

ธัชชา ศุกระจันทร์^{1*}, ปาวริศร ภูมิสูง², ธนกร พุ่มชัย³

Thadcha Sukrachan^{1*}, Pawarison Phoomsoong², Thanakorn Phuemchai³

^{1,2}อาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,2}General Science Program, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

³General Science Program, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: Thadcha.su@ssru.ac.th^{1*}, pawarison.po@ssru.ac.th²,
S63121113048@ssru.ac.th³

Received: April 21, 2024

Revised: May 7, 2024

Accepted: June 18, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนศรีบุญยานนท์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 2) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา โดยแบบทดสอบมีลักษณะเป็นข้ออัตนัย ประกอบด้วย 1 สถานการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องพลังงานความร้อนที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการแก้ปัญหาทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ออกแบบและพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ 4) ดำเนินการแก้ปัญหา 5) ทดสอบประเมินและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขวิธีการขึ้นงาน และ 6) นำเสนอวิธีการ และผลของการแก้ปัญหา จำนวน 6 ข้อ การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ รายละเอียด และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ให้นักเรียนทราบ 2) ทำการทดสอบทักษะแก้ปัญหาเกี่ยวกับประชากรเพื่อหากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เรื่อง พลังงานความร้อน กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 แผน 18 คาบเรียน รวม 15 ชั่วโมง 4) เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้แล้ว ทำการทดสอบทักษะแก้ปัญหาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 5) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบทักษะแก้ปัญหาทั้งก่อนและหลังรับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบค่าที จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 6 ชั้น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามหลักการแก้ปัญหาทั้ง 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 9.32 และหลังเรียนอยู่ที่ 23.37 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน

คำสำคัญ: กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม; การจัดการเรียนรู้; แนวคิดสะเต็มศึกษา; ทักษะการแก้ปัญหา

Abstract

The objectives of this research were to 1) organize learning according to STEM education concepts using engineering design processes. for Mathayomsuksa 1 students & 2) to compare the problem-solving skills of Mathayomsuksa 1 students before & after they received learning according to STEM concepts using the engineering design process. The research sample was 38 Mathayomsuksa 1/3 students at Sribunyanon School, Semester 2, academic year 2023, using the purposive selection method. The research tool included 1) a learning management plan based on STEM concepts using engineering design processes & 2) a test to measure problem-solving skills. The test was subjective in nature & consisted of 1 situation that corresponded to the issue of heat energy encountered in everyday life & questions about the 6 principles of problem solving as follows: 1) identify the problem 2) collect information related to the problem 3) design & develop possible solutions 4) Implement the solution 5) test, evaluate, & find guidelines for improving methods & workpieces 6) presenting methods & the results of solving 6 questions. Data collection had the following steps: 1) The researcher explained the purpose, details, & various conditions for doing this research to students. 2) Tests on problem-solving skills with the population found a sample group for research. 3) Organize learning activities based on STEM concepts used engineering design processes on the topic of thermal energy with a sample group of 3 plans, 18 lesson periods, a total 15 hours. 4) When the learning management has been completed, the researcher conducted a test of problem-solving skills after receiving learning. 5) The researcher used data obtained from testing problem-solving skills before & after receiving learning according to STEM concepts using the engineering design process.. Statistics

used in data analysis included mean & standard deviation, & t-test statistics from organizing learning activities according to STEM education concepts using a 6-step engineering design process that the researcher developed according to the principles of solving problems in all 6 areas. The results found that students had a significantly higher problem-solving skill score after studying at the .01 level, with an average problem-solving skill score before studying at 9.32 & after studying at 23.37 out of a full score of 24 points.

Keywords: engineering design process; learning management; STEM education concept; problem-solving skills

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation & Development หรือ OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดย PISA เน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริง มากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน โดย PISA จะประเมินความฉลาดรู้ (literacy) ในสามด้าน ได้แก่ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (reading literacy) ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (mathematical literacy) และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (scientific literacy) ซึ่งประเทศไทยไม่ใช่สมาชิก OECD แต่สมัครเข้าร่วม PISA ในฐานะประเทศร่วม (partner countries) เพื่อต้องการตรวจสอบคุณภาพของระบบการศึกษา และสมรรถนะของนักเรียนวัยจบการศึกษา ภาคบังคับของชาติเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต โดยใช้มาตรฐานของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็น เกณฑ์ชี้วัดผลสัมฤทธิ์จากการทำแบบทดสอบและข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน รวมทั้งข้อมูลนโยบาย การบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนจากผู้บริหารของโรงเรียนทำให้ได้ข้อมูลคุณภาพการศึกษาของประเทศทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ การประเมินและพัฒนานโยบายทางการศึกษาการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึง การจัดการเรียนการสอนของประเทศให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติต่อไป (สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566)

แต่อย่างไรก็ตามคะแนน PISA ในปี 2022 ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ 394 คะแนน ด้านวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน และด้านการอ่าน 379 คะแนน ซึ่งเมื่อเทียบกับ PISA ในปี 2018 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งสามด้านลดลง โดยด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 25 คะแนน ส่วนด้านวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 17 คะแนน และการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยลดลง 14 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการศึกษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยลดลงเมื่อเทียบกับ PISA 2018 ซึ่งเป็นผลกระทบจากที่ทุกประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายของการจัดการเรียนรู้ในช่วงที่มีวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้น จึงควรมีมาตรการในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน โดยการพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษา อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมเพื่อลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุกสังกัด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) และ

นอกจากการมีสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัยแล้วนั้น ยังจำเป็นที่จะต้องมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรนำมาใช้และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนนั้นสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ฉัชชา ศุกระจันทร์ และคณะ, 2567)

ทักษะการแก้ปัญหาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริง และเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้ ซึ่งทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) คือ ความสามารถของบุคคลในการระบุปัญหา นิยามปัญหา รวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการแก้ปัญหาอยู่ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การระบุปัญหา (identification) 2) การนิยามปัญหา (definition) 3) การรวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา (information gathering) 4) วิธีการแก้ปัญหา (methodology) 5) การเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา (alternatives) 6) การวางแผนเพื่อปฏิบัติการแก้ปัญหา (action plan) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะการแก้ปัญหา จึงได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนให้สูงขึ้น

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาขึ้นได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการศาสตร์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านรูปแบบกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อเน้นทักษะกระบวนการในการแก้ปัญหา โดยการเชื่อมโยงความรู้ที่มีทั้งหมดสู่การประยุกต์ใช้แก้ปัญหาได้จริง ทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคตของผู้เรียน (สุภาวดี สาระวัน, 2562) โดยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเป็นขั้นตอนที่นำมาใช้ในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ โดยเริ่มจากการระบุปัญหาที่พบแล้วกำหนดเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข จากนั้นจึงทำการค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้องและทำการวิเคราะห์เพื่อเลือกวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไข เมื่อได้วิธีการที่เหมาะสมแล้วจึงทำการวางแผนและพัฒนาสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ เมื่อสร้างชิ้นงานหรือวิธีการเรียบร้อยแล้วจึงนำไปทดสอบ หากมีข้อบกพร่องก็ให้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการนั้นสามารถใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการได้ ส่วนในตอนสุดท้ายจะดำเนินการประเมินผลว่าสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการนั้นจะสามารถใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการได้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ (สุจิตา การิณี, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลลิตา หวังดี และทัศนีย์ บุญเติม (2565) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 25 คน เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองที่มีกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนและหลัง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณะ พวงระย้า และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษาแบบสืบเสาะหาความรู้บูรณาการกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดแก้ปัญหา กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาเคมี จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนของนักศึกษาครูเคมีที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมสะเต็มศึกษาแบบสืบเสาะหาความรู้บูรณาการกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมสูงกว่าก่อนเรียน

โดยมีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 4.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 14.43 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 18.47 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 61.56

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่องการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีบุญยานนท์ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน อีกทั้งนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีบุญยานนท์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการแก้ปัญหา

สุทธิพงษ์ พงษ์วร (2552) ได้กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหา คือ ทักษะหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ความถูกต้อง ซึ่งในขั้นตอนของการวิเคราะห์จะมีความหมาย รวมไปถึงการจัดลำดับการเปรียบเทียบ ความเหมือน และความแตกต่าง การประเมินและการตัดสินใจเลือกเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา นอกจากนี้วรรณภา เหล่าไพศาลพงษ์ (2554) ได้กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการหรือขั้นตอน ที่ผ่านการคิด โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการจัดอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ทักษะการแก้ปัญหา คือ กระบวนการคิดที่เป็นแบบแผนหรือวิธีดำเนินการในการแก้ปัญหา ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการจัดอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น จากการสังเกต การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความและสรุปนำไปสู่การประเมินและตัดสินใจเลือกวิธีการหรือแนวทางในการนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ดีที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

มนตรี จุฬาวัดมนทล (2556) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา คือ วิธีการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ในทุกระดับชั้นตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา โดยไม่เน้นเพียงการท่องจำสูตรหรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือสมการคณิตศาสตร์เพียงอย่างเดียวแต่สะเต็มศึกษาจะฝึกให้ ผู้เรียนรู้จักวิธีคิด การตั้งคำถาม แก้ปัญหาและสร้างทักษะการหาข้อมูลและการวิเคราะห์ ข้อค้นพบใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนรู้จักนำองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาบูรณาการกัน เพื่อมุ่งแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ที่พบในชีวิตจริง นอกจากนี้ Kelley & Knowles (2016) ระบุว่า STEM ย่อมาจาก

วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เป็นแนวทางในการสอนและการเรียนรู้แบบบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน แทนที่จะเรียนรู้แยกกัน เนื่องจากปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงมีความซับซ้อน และจะสามารถแก้ไขปัญหาได้มีประสิทธิภาพสูงสุดด้วยการผสมผสานความรู้ทั้งหมด ทักษะและทัศนคติที่เหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สะเต็มศึกษา หรือ STEM EDUCATION เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่นอกจากช่วยส่งเสริมทักษะหรือความสามารถที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และแก้ปัญหาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมแล้ว ยังช่วยส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผ่านการลงมือปฏิบัติ มุ่งแก้ไขปัญหาที่พบเห็นในชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้องค์ความรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในอนาคต

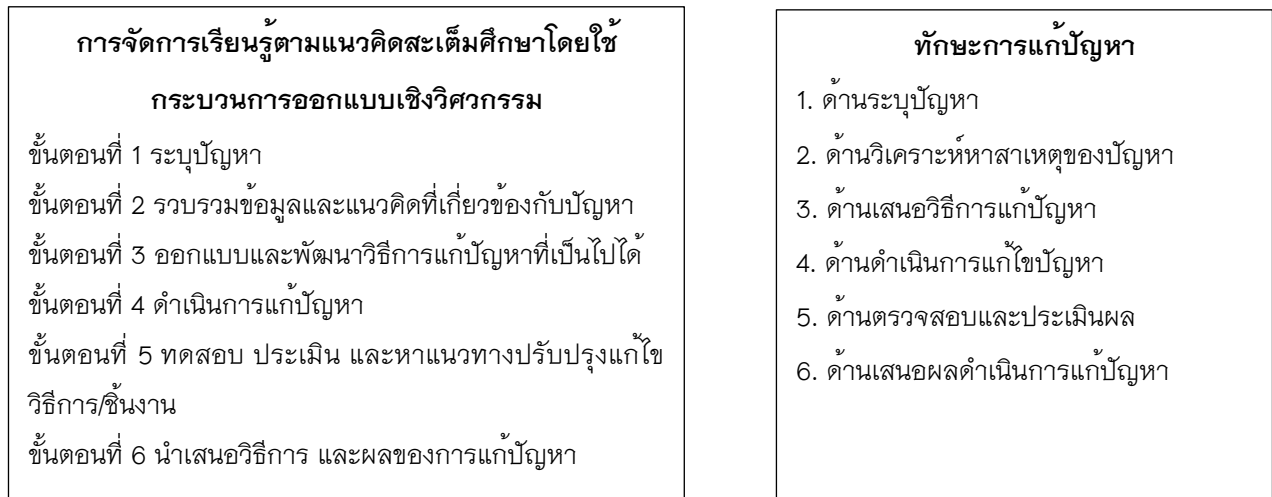
แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม

Cooper, Zarske & Carlson (2019) เสนอกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (The-Engineering Design Loop) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ตั้งคำถามเพื่อระบุความต้องการหรือปัญหาและข้อจำกัด (Ask: identify the need & constraints) ขั้นที่ 2 ศึกษาปัญหา (research the problem) ในขั้นนี้เป็นการพูดคุยกับบุคคลที่มีภูมิหลังและความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน เพื่อช่วยในการค้นคว้ามีผลิตภัณฑ์หรือวิธีการแก้ปัญหาใดบ้างที่มีอยู่แล้ว หรือมีเทคโนโลยีใดบ้างที่จะนำมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาขั้นที่ 3 จินตนาการเพื่อพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ (Imagine: develop possible solutions) ขั้นที่ 4 วางแผนและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้มากที่สุด (Plan: select a promising- solution) ขั้นที่ 5 สร้างต้นแบบชิ้นงาน (Create: build a Prototype) ขั้นที่ 6 ทดสอบและประเมินผลต้นแบบชิ้นงาน (test and evaluate prototype) และขั้นที่ 7 ปรับปรุงชิ้นงานให้ตรงตามความต้องการ (Improve: redesign as needed) นอกจากนี้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา (problem identification) ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา (related information search) ขั้นที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (solution design) ขั้นที่ 4 วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา (planning and development) ขั้นที่ 5 ทดสอบประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (testing, evaluation and design improvement) และ ขั้นที่ 6 นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (presentation)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม หมายถึงแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 4 สาขาวิชา โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง ที่ช่วยส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบและพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นตอนที่ 5 ทดสอบ ประเมิน และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขวิธีการ/ชิ้นงาน ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอวิธีการ และผลของการแก้ปัญหา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้สร้าง กรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีบุญยานนท์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 38 คน ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง จากการทำแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหาทั้ง 6 ด้าน เป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจากห้องเรียนที่มีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาลดลงน้อยที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เรื่อง พลังงานความร้อน โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 ศึกษาและวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐาน ว 2.3 ม. 1/1

– ม. 1/7 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม

2.1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยใช้ กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เรื่อง พลังงานความร้อน จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย 1) การสร้างเครื่องทำไอศกรีมอย่างง่าย 2) ช่วยด้วยแก้วติดกัน 3) กล้องเก็บไอศกรีม รวมจำนวน 18 คาบเรียน ระยะเวลา 15 ชั่วโมง

2.1.4 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยพิจารณาความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับนิยามศัพท์เฉพาะ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ซึ่งแบบวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60 – 1.00

2.1.5 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปใช้จัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องต่อไป

2.2 แบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหา โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะการแก้ปัญหา วิธีการวัดและประเมินผล

2.2.2 สร้างแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหา โดยแบบทดสอบมีลักษณะเป็นข้ออัตนัย โดยประกอบด้วย 2 สถานการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องพลังงานความร้อนที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการแก้ปัญหาทั้ง 6 ด้าน จำนวน 12 ข้อ

2.2.3 นำแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหาที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา ความชัดเจน ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .5 ขึ้นไป

2.2.4 นำแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหาไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีบุญยานนท์ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำคะแนนทักษะการแก้ปัญหามาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ซึ่งมีความยากง่ายอยู่ระหว่าง .45–.61 และอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .80–1.00 และทำการเลือก 1 สถานการณ์ จำนวน 6 ข้อคำถาม เพื่อนำไปใช้เป็นแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหา

2.2.5 นำแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหาที่คัดเลือกไว้จำนวน 1 สถานการณ์ จำนวน 6 ข้อคำถาม มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการประมวลผลเพื่อหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ, 2539) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .88 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2.2.6 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหาไปใช้ในกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ รายละเอียด และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ให้นักเรียนทราบ

3.2 ทำการทดสอบทักษะแก้ปัญหากับประชากรเพื่อหาข้อมูลตัวอย่างในการวิจัย

3.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เรื่อง พลังงานความร้อน กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 แผน 18 คาบเรียน รวม 15 ชั่วโมง

3.4 เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้แล้ว ทำการทดสอบทักษะแก้ปัญหากับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้

3.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบทักษะแก้ปัญหาทั้งก่อนและหลังรับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

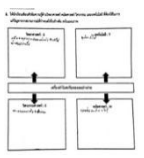
4.1 คะแนนทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (T – Test Dependent Group)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เรื่อง พลังงานความร้อน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ออกแบบและพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ 4) ดำเนินการแก้ปัญหา 5) ทดสอบ ประเมินและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขวิธีการชิ้นงาน และ 6) นำเสนอวิธีการ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลงานของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง พลังงานความร้อน

แผนการจัดการเรียนรู้	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม					
	ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3	ขั้นที่ 4	ขั้นที่ 5	ขั้นที่ 6
แผนที่ 1						

จากตาราง 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้เรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมมีผลต่อทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนสามารถระบุปัญหา รวบรวมแนวคิด ออกแบบวิธีการ/ชิ้นงาน ดำเนินการแก้ปัญหา ทดสอบ/ประเมิน และนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง พลังงานความร้อน มีลักษณะเป็นข้ออัตนัย โดยแต่ละข้อจะประกอบด้วย 1 สถานการณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องพลังงานความร้อนที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการแก้ปัญหาทั้ง 6 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน

ศรีบุญยานนท์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 2

ตาราง 2 ตารางเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง พลังงานความร้อน ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ด้วย T-Test แบบ Dependent –Sample

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	24	38	9.32	1.32	63.03	<.001
คะแนนหลังเรียน	24	38	23.37	.91		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนทักษะการแก้ปัญหา เรื่องพลังงานความร้อน ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนอยู่ที่ 23.37 คะแนน และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .91 และคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนอยู่ที่ 9.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ 1.32 ซึ่งหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

การอภิปรายผล

คะแนนทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีบุญยานนท์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ใน 4 สหวิทยาการ โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง ผ่านการลงมือปฏิบัติ การระบุปัญหา การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา การเสนอวิธีการแก้ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหา การตรวจสอบและประเมินผล และการนำเสนอผลของการแก้ปัญหา จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาที่สูงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาริสา หอมดวง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม จำนวน 31 คน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการคิดแก้ปัญหาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ดีขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.81 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ วิเชียรสร้าง, ณัฐนิ โมพันธ์ และอาฟีฟ ลาเตะ (2560) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ดำเนินการทดลองตามรูปแบบกลุ่มเดียววัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาลงเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัตดา สารสิทธิ์ และ

น้ำเพชร นาสารีย์ (2566) ที่ได้ศึกษาพัฒนาการคิดแก้ปัญหาเรื่องปฏิกิริยาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยลักษณะเชิงทดลองแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา แบบประเมินการคิดแก้ปัญหา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า T-Test Dependent ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการคิดแก้ปัญหาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการจัดการเรียนรู้ และผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Topsakal et al. (2022) ที่ได้สำรวจผลกระทบของกิจกรรมสะเต็มศึกษาเชิงปัญหาต่อการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวข้องกับทักษะการแก้ปัญหา กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนจำนวน 81 คน ในตอนท้ายของการวิจัย พบว่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญต่อกลุ่มทดลองในการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาสะเต็มศึกษาที่เน้นปัญหาสร้างผลเชิงบวกต่ออรรถุภาวะทางปัญญาและความสร้างสรรค์ในความรู้สึกรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนได้ใช้ความรู้แบบสหวิทยาการกับกิจกรรมสะเต็มศึกษาเชิงปัญหา พบการแก้ปัญหา เข้าใจปัญหา และทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ดี อาจกล่าวได้ว่าการศึกษา STEM มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาทักษะที่คาดหวังจากบุคคลในศตวรรษที่ 21 เช่น การแก้ปัญหา การคิดเชิงวิพากษ์ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยที่ผู้วิจัยได้จัดทำรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง พลังงานความร้อน จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย 1) การสร้างเครื่องทำไอศกรีมอย่างง่าย 2) ช่วยด้วยแก้วติดกัน 3) กล้องเก็บไอศกรีม ทำให้ทราบว่า นักเรียนจะมีทักษะการแก้ปัญหา จะต้องอาศัยการสร้างประสบการณ์ การเข้าใจถึง สาเหตุ เงื่อนไข หรือข้อจำกัดของปัญหาบางอย่าง และมีการวางแผนดำเนินการในการแก้ปัญหายังเป็นระบบ ด้วยความรู้ที่หลากหลายสาขาวิชา ดังนั้นการนำสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันเข้ามาในชั้นเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียนสามารถหาสาเหตุ และเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง พร้อมกับการสร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนเสมือนกำลังประสบปัญหานั้น ๆ จะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์และอาศัยการวางแผนการแก้ปัญหายังเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา แต่หากนักเรียนใช้เพียงองค์ความรู้เพียงสาขาวิชาเดียว ก็จำทำให้นักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาแต่ไม่ทั่วถึง ดังนั้นต้องอาศัยการบูรณาการหลายวิชา/แขนง เข้าร่วมด้วย จะทำให้นักเรียนได้วิธีการหรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและได้ประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา เรื่องพลังงานความร้อน นักเรียนจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้ด้วยตัวเอง เพื่อออกแบบและหา

แนวทางแก้ไขปัญหามาจากสถานการณ์ที่กำหนดอย่างเป็นระบบ ดังนั้นครูผู้สอนควรเตรียมสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ครูผู้สอนควรมีการปรับเปลี่ยนขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงสถานการณ์ที่กำหนดให้มีความเหมาะสม ตามความสนใจและระดับพัฒนาการของนักเรียน นอกจากนี้จะทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้และช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจต่อนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมร่วมกับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในรายวิชาวิทยาศาสตร์

2.2 ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางด้านอื่น ๆ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ วิเชียรสร้าง, ญัฐนิ โมพันธ์, และอาฟีฟี ลาเต๊ะ. (2561). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ความสามารถในการแก้ปัญหา และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 29(3), 148–158.
- กฤษณะ พวงระย้า, กุลธิดา นกุลธรรม, และทัศนินทร์ วรรณเกตุศิริ. (2564). ทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาครูเคมีด้วย กิจกรรมสะเต็มศึกษาแบบสืบเสาะหาความรู้ที่จำเป็นในการออกแบบเชิงวิศวกรรม. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 12(2), 202–217.
- จิตต์ดา สารสิทธิ์, และน้ำเพชร นาสารีย์. (2566). การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking: HOT–PRB) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(2), 701–712.
- ธัชชา ศุกระจันทร์, สุมาลี เทียนทองดี, และยุตพงศ์ สำเภาแก้ว. (2567). การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปฏิกิริยาเคมี. *วารสารวิชาการครูศาสตร์อุตสาหกรรมและวิศวกรรมศึกษา*, 5(2), 40–55.
- มนตรี จุฬาวัดนทล. (2556). สะเต็มศึกษาประเทศไทยและทูตสะเต็ม. *นิตยสาร สสวท.*, 45(185), 14–18.
- มารีสา หอมดวง, สมศิริ สิงห์หลพ, และเชษฐ ศิริสวัสดิ์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 32(1), 61–76.

- ลลิตา หวังดี, และทัศนีย์ บุญเติม. (2565). ผลการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 19(86), 35-43.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณภา เหล่าไพศาลพงษ์. (2554). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและความสนใจในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหากับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู. *ปริญญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร*.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *PISA คืออะไร*. สืบค้น 28 สิงหาคม 2566 จาก <https://pisathail&.ipst.ac.th/about-pisa/>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022*. สืบค้น 28 สิงหาคม 2566 จาก <https://pisathail&.ipst.ac.th/news-21//>.
- สุธิดา การิณี. (2560, 17 กันยายน). การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา ตอนที่ 1 คลังความรู้ SciMath. สืบค้น 28 สิงหาคม 2566 จาก <http://oho.ipst.ac.th/edp-creative-problem-solving5/>.
- สุทธิพงษ์ พงษ์วร. (2552). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับการนำมาใช้ในการดำรงชีวิต. *นิตยสาร สสวท*, 38(163), 7-10.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking : HOT-PRB)*. CBE Thail&. สืบค้น 28 สิงหาคม 2566 จาก <https://cbethail&.com/>.
- สุภาวดี สาระวัน. (2562). *สะเต็มศึกษากับกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คลังความรู้ SciMath*. สืบค้น 27 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.scimath.org/article-stem/item/9112-21>.
- Cooper, L., Zarske, M. S. & Carlson, D. W. (2019). Design Step 1: Identify the Need- Activity-Teach Engineering. Retrieved November 13,2019, from https://www.teachengineering.org/activities/view/cub_creative_activity1.
- Kelley, T. R., & Knowles, J. G. (2016). A Conceptual Framework for Integrated STEM Education. *International Journal of STEM Education*, 3(11), 1-11.
- Topsakal, I., Yalçın, S. A., & Çakır, Z. (2022). The effect of problem-based stem education on the students' critical thinking tendencies & their perceptions for problem solving skills. *Science Education International*, 33(2), 136-145.

ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและการวางแผนภาษีกับผลตอบแทน
หลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE AND TAX PLANNING WITH
STOCK RETURNS OF SET100 COMPANIES FROM THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ธัญวัลย์ จริยาสุทธิศิริ¹, ทิรวุฒิ ชัยสุข², มัตติมา กรงเต็น^{3*}

Thanyawan Jariyasuthisiri¹, Tirawut Youngsook², Mattima Krongten^{3*}

^{1,2,3}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2,3}Master of Accountancy, School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's-mail: Thanyawan.jss@gmail.com¹, Tirawut.yo@spu.ac.th², matthima.kr@spu.ac.th^{3*}

Received: June 2, 2024

Revised: June 9, 2024

Accepted: July 6, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ. 2566 จำนวน 57 บริษัท ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 171 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม แต่ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการและอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง มีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในส่วนของสัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม แต่สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในทุกด้าน และการกำกับดูแลกิจการทุกด้านและการวางแผนภาษีทุกด้าน ไม่มีความสัมพันธ์ต่ออัตราเงินปันผลตอบแทน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ; การวางแผนภาษี; ผลตอบแทนหลักทรัพย์

Abstract

This article aimed to 1) examine the relationship between corporate governance and stock returns of companies listed in the SET100 index of the Stock Exchange of Thailand; and 2) examine the relationship between tax planning and stock returns of companies listed in the SET100 index of the Stock Exchange of Thailand. This study is quantitative research. A focused sample group of 57 companies from the SET100 index was selected for data collection from the fiscal year 2021 to 2023, resulting in a total of 171 samples and analyzing the data using statistical values such as frequency, mean, percentage, standard deviation. The data was analyzed by multiple regression analysis. The study found that the tax rate on assets had a positive correlation with stock returns in returns on equity and returns on total assets, but the corporate governance scores and effective tax rate had a negative relationship with stock returns in returns on equity and returns on total assets, a significance of .01. Regarding the proportion of shareholding of major shareholdings, it had a positive correlation with stock returns in returns on equity and returns on total assets. However, the proportion of independent directors had a negative relationship with stock returns in returns on equity and returns on total assets, a significance of .05. Except for the tax rates on corporate income relative to operating cash flow, they showed a statistically significant negative correlation with stock returns in all aspects. Additionally, corporate governance and tax planning had no relationship with the dividend yield rate. There was no statistical significance.

Keywords: corporate governance; tax planning; stock returns.

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ในอดีตที่ผ่านมาเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินธุรกิจล้มเหลว ซึ่งโดยส่วนใหญ่มาจากสาเหตุของปัญหาทางการเงินที่เป็นผลมาจากการบริหารงานและกำกับดูแลกิจการของบริษัท ตัวอย่างเช่น Enron และ WorldCom ที่ส่งผลกระทบต่อทั่วโลก โดยสาเหตุมาจากการบริหารงานของคณะกรรมการบริษัทที่ปฏิบัติงานด้วยความไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นผลให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อตลาดหุ้น นักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสีย และจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2540 หรือที่ทุกคนรู้จักคือวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดในยุคนั้น ที่เป็นผลให้บริษัทหลาย ๆ บริษัทล้มละลาย เพราะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ทำให้บริษัทพบกับปัญหาสถานการณ์ด้านการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท ทำให้บริษัทหลายบริษัทปิดตัวลงไป และเหตุการณ์ล่าสุดที่เป็นการบริหารธุรกิจของบริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่เป็นผลให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อตลาดหุ้น นักลงทุน และผู้มีส่วนได้เสียเช่นกัน จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้องค์กรต่าง ๆ หันมาสนใจในพื้นฐานสำคัญของกระบวนการในการกำกับดูแลกิจการและการควบคุมองค์กร ที่เรียกว่า “บรรษัทภิบาล” หรือ “การกำกับดูแลกิจการที่ดี” (corporate governance) อันเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และให้องค์กรเติบโตได้อย่างยั่งยืน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567)

ในปัจจุบันมีการแข่งขันทางธุรกิจค่อนข้างสูง ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจที่กำลังฟื้นตัวจากวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 จึงส่งผลให้แต่ละบริษัทต้องหาวิธีหรือกลยุทธ์ในการเพิ่มผลกำไรให้กับบริษัทของตนเอง และพยายามลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หนึ่งในค่าใช้จ่ายของบริษัทที่มีแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายนั้นคือ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งในการบริหารธุรกิจนั้นจะต้องมีการวางแผนภาษีเพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับภาษีอากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เป็นไปอย่างถูกต้องและครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ และต้องเสียภาษีได้อย่างคุ้มค่าที่สุด สิ่งสำคัญในการวางแผนภาษีนั้น ผู้บริหารธุรกิจต้องมีความรู้ทั้งทางด้านภาษีอากรและบัญชี เพื่อให้การบริหารภาษีอากรและการจัดทำบัญชีถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจ และผู้บริหารหรือคณะกรรมการต้องทำการวางแผนการเสียภาษีอากรของกิจการเพื่อให้กิจการได้รับประโยชน์สูงสุด และลดต้นทุนให้ต่ำลง ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นการวางแผนภาษีอย่างรัดกุมเพื่อป้องกันภาระที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตของกิจการ โดยผู้บริหารหรือคณะกรรมการจะต้องมีการกำกับดูแลที่ดี เพื่อจะทำการวางแผนภาษีไม่ใช่เป็นการหลีกเลี่ยงภาษีหรือหนีภาษีโดยน้ำมือ ขาดันวงศ์ (2558) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับการวางแผนภาษีของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนภาษีโดยใช้อัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการกำกับดูแลกิจการที่วัดผลจากผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CG Score) และสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท (CEO DUAL) กล่าวคือ บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีส่งผลให้อัตราการวางแผนภาษีลดลง

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและการวางแผนภาษีกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยศึกษาจากกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยบริษัทขนาดใหญ่ระดับสูงสุด 100 อันดับแรก และมีอิทธิพลต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียเป็นวงกว้าง โดยศึกษาเพื่อให้ทราบถึงทิศทางความสัมพันธ์ว่าเป็นไปในเชิงบวก หรือเชิงลบ ซึ่งหากกิจการมีกำกับดูแลกิจการที่ดี และมีการวางแผนภาษีอาจช่วยให้ราคาหลักทรัพย์สูงขึ้น เนื่องจากการวางแผนภาษีจะทำให้บริษัทมีกำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งตัวกำไรจะบ่งบอกถึงผลการดำเนินงาน การเติบโตของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร มูลค่าของกิจการ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนมาซื้อหลักทรัพย์มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ

การกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ความสัมพันธ์ในเชิงการกำกับดูแล รวมทั้งกลไกมาตรการที่ใช้กำกับการตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรวมถึง การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก การกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และพิจารณาอนุมัติแผนงานและงบประมาณ และการติดตาม ประเมิน และดูแลการ

รายงานผลการดำเนินงาน การกำกับดูแลกิจการที่ดี ตามหลักปฏิบัตินี้ หมายถึง การกำกับดูแลกิจการที่เป็นไปเพื่อการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุน ซึ่งคณะกรรมการควรกำกับดูแลกิจการให้นำไปสู่ผลอย่างน้อย ดังต่อไปนี้ 1) สามารถแข่งขันได้และมีผลประโยชน์ที่ดีโดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว 2) ประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เคารพสิทธิ และมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย 3) เป็นประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม 4) สามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2563)

หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Corporate Governance Code: CG Code) เป็นหลักการกำกับดูแลกิจการสำหรับบริษัทจดทะเบียน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลกิจการให้มีผลประโยชน์ที่ดีในระยะยาว โดยหลักการปฏิบัติของ CG Code ประกอบด้วย 8 หมวดที่เน้นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเป็นหลัก โดยหลักปฏิบัติ 1) ตระหนักถึงบทบาท และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ ในฐานะผู้นำองค์กรที่สร้างคุณค่าให้กับกิจการอย่างยั่งยืน 2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก ของกิจการที่เป็นไปเพื่อความยั่งยืน 3) เสริมสร้างคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ 4) สรรหาและพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและการบริหารบุคลากร 5) ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อ 6) ดูแลให้มีระบบบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม 7) รักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล 8) สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2563)

แนวคิดเกี่ยวกับวางแผนภาษี

การวางแผนภาษี คือ การเตรียมการเพื่อเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วน ในฐานะพลเมืองดีและใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ไปใช้ลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปี เพื่อบรรเทาภาระภาษีให้น้อยลง ไม่ต้องเสียภาษีมากเกินไป รวมถึงไม่ต้องชำระภาษีเพิ่มหรือเสียเบี้ยปรับโดยใช้เหตุ และยังถ้าวางแผนภาษีได้เป็นอย่างดี เงินที่ประหยัดได้นี้ ก็สามารถนำไปต่อยอดให้ออกดอกออกผล สร้างเงินกลับมาได้อีกต่อหนึ่งด้วย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565) การวางแผนภาษีอากร (tax planning) เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเพื่อการปฏิบัติในอนาคตเกี่ยวกับรายการทางการเงิน (financial transactions) อาทิ รายการรายได้ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และจำนวนกำไรหรือขาดทุน ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางภาษีอากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในอันที่จะป้องกันมิให้เกิดปัญหาภาษีอากรไม่ว่าประการใด ๆ โดยมุ่งหมายให้การเสียภาษีอากรและการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรขององค์กรเป็นไปโดยถูกต้อง และครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายภาษีอากรกำหนดไว้ โดยการวางแผนภาษีมี 2 ลักษณะ คือ 1) การวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีสลดลง แต่ไม่กระทบกำไรทางบัญชี เนื่องจากการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล คำนวณจากกำไรสุทธิทางภาษี ซึ่งกำไรสุทธิทางภาษีถูกปรับปรุงมาจากกำไรสุทธิทางบัญชี ความแตกต่างระหว่างมาตรฐานทางบัญชีและหลักการทางภาษีทำให้กิจการมีรายได้และรายจ่ายทางบัญชีและทางภาษีแตกต่างกัน สามารถวัดค่าได้จากอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (effective tax rate) (Dyrenge, Hanlon, & Maydew, 2007) และ 2) การวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีและกำไรทางบัญชีลดลง งานวิจัยในอดีตนิยมวัดค่าจากอัตราส่วน 2 อัตราส่วน ดังนี้ 2.1) อัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) เป็นการวัดโดยใช้กระแสเงินสดเป็นฐานในการคำนวณซึ่งจะไม่ทำให้ได้รับผลกระทบจากการบริหารกำไรตามเกณฑ์คงค้างทางบัญชี ถ้า TAX/CFO มีค่าต่ำ เป็นข้อบ่งชี้ที่สำคัญว่าบริษัทมีการวางแผนภาษี

2.2) อัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย (TAX/ASSETS) คำนวณจากอัตราส่วนของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้งวดปัจจุบันต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย เพราะประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ในการก่อให้เกิดรายได้และค่าใช้จ่ายน่าจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้า TAX/ASSETS มีค่าต่ำ เป็นการสะท้อนถึงการวางแผนภาษี รวมทั้งการตกแต่งรายการสินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงินจะน้อยกว่าการตกแต่งตัวเลขกำไรทางบัญชีในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (ธัญพร ดันติยวงศ์, 2552)

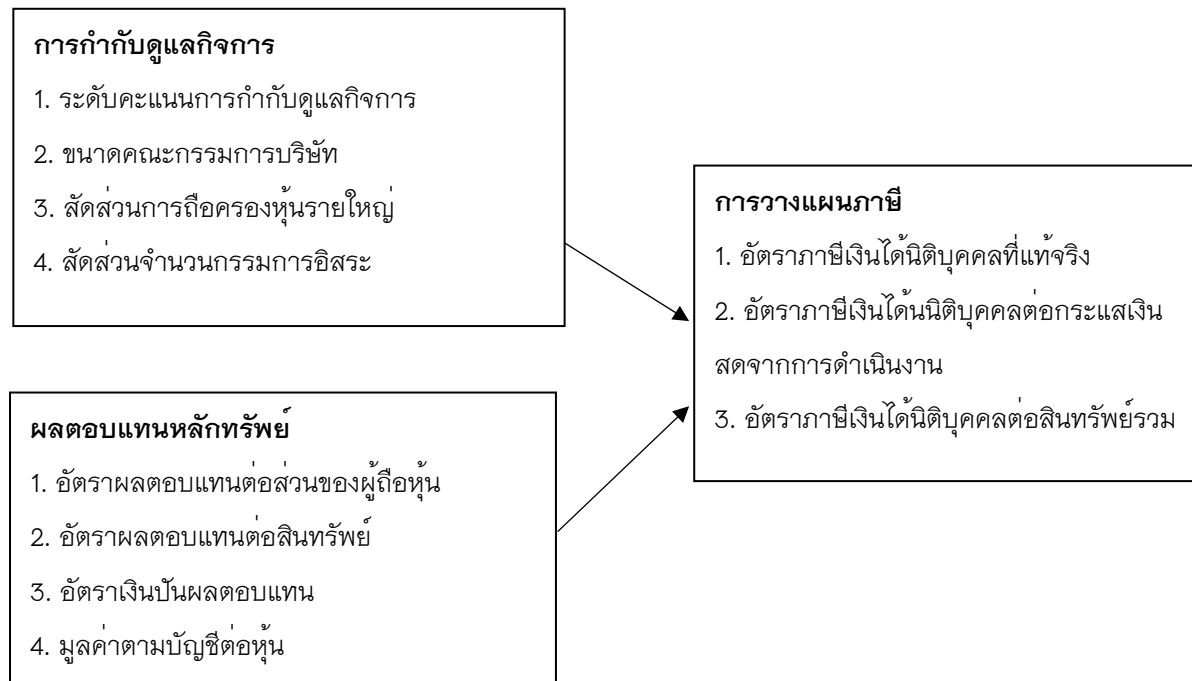
แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทนหลักทรัพย์

หุ้น (stock) เป็นตราสารที่กิจการออกให้แก่ผู้ถือ เพื่อระดมเงินทุนไปใช้ในการกิจการ โดยผู้ถือหุ้นจะมีฐานะเป็น “เจ้าของ” ซึ่งจะมีส่วนได้เสียหรือมีสิทธิในทรัพย์สินและรายได้ของกิจการ ได้รับผลตอบแทนเป็นเงินปันผลเมื่อกิจการมีกำไร และหากกิจการมีผลการดำเนินงานที่ดี ราคาหุ้น เติบโต ก็จะสามารถทำกำไรได้จากส่วนต่างราคาได้ด้วย แต่ผลตอบแทนจากการลงทุนในหุ้นก็ไม่ค่อยแน่นอน ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของกิจการนั้น ๆ หากกิจการมีปัญหาจนถึงขั้นล้มละลาย ผู้ถือหุ้น จะได้รับเงินลงทุนคืนก็ต่อเมื่อกิจการชำระผูกพันแก่เจ้าหนี้และผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิเรียบร้อยแล้ว ซึ่งถือเป็นความเสี่ยงของการลงทุนในหุ้น ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดมูลค่าที่แท้จริงของกิจการก็คือ ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับและความเสี่ยงที่บริษัทจะต้องเผชิญ ซึ่งสะท้อนมาจากปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ตั้งแต่ภาพรวมของเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมไปจนถึงผลการดำเนินงานของบริษัท และเมื่อหุ้นถูกนำไปจดทะเบียนเพื่อซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ก็จะเข้าสู่กลไกตลาด มีแรงซื้อและแรงขายที่เกิดจากการคาดการณ์ของผู้ลงทุนแต่ละคน ทำให้ราคาหุ้นที่เห็นในตลาดมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งราคาหุ้นในตลาดอาจต่ำกว่า สูงกว่าหรือเท่ากับมูลค่าที่แท้จริงก็ได้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563) ทั้งนี้มีอัตราส่วนทางการเงินหลายตัวที่ส่งผลต่อหลักทรัพย์ แต่การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและการวางแผนภาษีกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ จึงเลือกอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อหลักทรัพย์มาเป็นตัวแปรตามในการศึกษานี้ 4 ตัว ดังนี้ 1) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น 2) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม 3) อัตราเงินปันผลตอบแทน และ 4) มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น

ดังนั้นหากกิจการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีการวางแผนภาษีที่ดีอาจช่วยให้ราคาหลักทรัพย์สูงขึ้น เนื่องจากการบริหารงานและการวางแผนภาษีจะทำให้บริษัทมีกำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งตัวกำไรจะบ่งบอกถึงผลการดำเนินงาน การเติบโตของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร มูลค่าของกิจการ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนมาซื้อหลักทรัพย์มากขึ้นและเป็นสิ่งที่จะช่วยสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567) กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive random sampling) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินของบริษัทที่ปิดงบการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม และมีผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการจากเว็บไซต์ของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ. 2566 ทั้งนี้ไม่รวมบริษัทที่ไม่ยื่นงบการเงินรวมหรือเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือบริษัทที่ปิดงบการเงินไม่ตรง ณ วันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน ธนาคาร ประกันภัย และเงินทุนหลักทรัพย์ เนื่องจากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีโครงสร้างทางการเงิน แนวปฏิบัติทางบัญชี และกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่ต่างจากธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมทั่วไป และบริษัทที่มีผลขาดทุนทางบัญชีก่อนหักภาษี เนื่องจากบริษัทดังกล่าวไม่มีภาระภาษีที่ต้องชำระ เมื่อผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและคัดเลือกตามเงื่อนไข ปรากฏว่ามีบริษัทใน SET 100 ระหว่างปี พ.ศ.2564-2566 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคงเหลือจำนวน 57 บริษัท ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 171 ตัวอย่าง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิ เก็บข้อมูลจากงบการเงินรวมและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และข้อมูลผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี Corporate Governance

Report of Thai Listed Companies โดยศึกษาข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ.2566 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 จำนวน 57 บริษัท ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการวัดการประเมินตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้วิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ (independent variables) ประกอบด้วย

1.1) การกำกับดูแลกิจการ ประกอบด้วย (1) ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการแทนค่าด้วย CGS วัดค่าโดยผลการประเมินระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการที่ (2) ขนาดคณะกรรมการบริษัทแทนค่าด้วย BOD วัดค่าโดยจำนวนของคณะกรรมการบริษัททั้งหมดในแต่ละปี (3) สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่แทนค่าด้วย PSM วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่/จำนวนหุ้นสามัญของบริษัททั้งหมด) $\times 100$ (4) สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระแทนค่าด้วย PID วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ (สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ/จำนวนคณะกรรมการทั้งหมด) $\times 100$

1.2) การวางแผนภาษี ประกอบด้วย (1) อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริงแทนค่าด้วย ETR วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ (ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้/กำไรทางบัญชีก่อนหักภาษี) $\times 100$ (2) อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานแทนค่าด้วย TAXCFO วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ (ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้/กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน) $\times 100$ (3) อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวมแทนค่าด้วย TAX/ASSET วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ (ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้/สินทรัพย์รวม) $\times 100$

2) ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ ผลตอบแทนหลักทรัพย์ ประกอบด้วย (1) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นแทนค่าด้วย ROE วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ กำไรสุทธิ/ส่วนของผู้ถือหุ้น (2) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์แทนค่าด้วย ROA วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ กำไรสุทธิ/สินทรัพย์ทั้งหมด (3) อัตราเงินปันผลตอบแทนแทนค่าด้วย DY วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ (มูลค่าเงินปันผลต่อหุ้น $\times 100$)/ราคาหุ้น (4) มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นแทนค่าด้วย BV วัดค่าโดยการคำนวณดังนี้ (สินทรัพย์รวม-หนี้สินรวม)/จำนวนหุ้นสามัญทั้งหมดที่บริษัทออกและเรียกชำระแล้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินรวมและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และข้อมูลผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี Corporate Governance Report of Thai Listed Companies โดยศึกษาข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ.2566 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 โดยบันทึกข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และนำข้อมูลตัวแปรที่กำหนดไปวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเบื้องต้น และสถิติเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบพหุคูณสหสัมพันธ์ เมื่อได้ข้อมูลแล้วจะนำมาทำการลงรหัสและประมวลผลโดยดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อศึกษาค่าร้อยละ (percentage: %) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของตัวแปรอิสระ (independent variable) และตัวแปรตาม (dependent variable) ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ 2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient analysis) เพื่อทำการทดสอบผลกระทบของ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งพิจารณาจากการกำหนดค่าความสัมพันธ์ไว้ ซึ่งต้องมีค่าต่ำ .80 จึงจะถือว่าตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่มีปัญหา multicollinearity สามารถนำไปวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ 3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและการวางแผนภาษีที่มีต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาพบว่าการกำกับดูแลกิจการประกอบด้วย 1) ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ (CGS) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ 4.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 5.00 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.88 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .33 2) ขนาดคณะกรรมการบริษัท (BOD) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ 6.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 18.00 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 11.68 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.56 3) สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่ (PSM) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ 2.73 ค่าสูงสุดเท่ากับ 87.76 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 6.78 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.05 และ 4) สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ (PID) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ 3.77 ค่าสูงสุดเท่ากับ 8.00 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 44.49 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.07 โดยแสดงถึงค่าเฉลี่ยของการกำกับดูแลในระดับมาก พบว่า บริษัทส่วนใหญ่มีการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการ

การวางแผนภาษีประกอบด้วย 1) อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ .01 ค่าสูงสุดเท่ากับ 233.79 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 17.05 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 19.28 2) อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (TAXCFO) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ -40.60 ค่าสูงสุดเท่ากับ 121.90 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 1.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 41.45 และ 3) อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม (TAXASSET) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ .00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 12.98 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 1.48 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.82 โดยแสดงถึงค่าเฉลี่ยของการวางแผนภาษีในระดับต่ำ พบว่า บริษัทส่วนใหญ่มีการวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีและกำไรทางบัญชีลดลง และมีการการลงทุนในสินทรัพย์รวมแต่มีค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลต่ำ เป็นการสะท้อนถึงการวางแผนภาษี

ผลตอบแทนหลักทรัพย์ประกอบด้วย 1) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ .11 ค่าสูงสุดเท่ากับ 102.78 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 16.48 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.58 2) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 64.17 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 1.89 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.95 3) อัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ 0 ค่าสูงสุดเท่ากับ 46.44 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.85 และ 4) มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (BV) แสดงค่าต่ำสุดเท่ากับ .52 ค่าสูงสุดเท่ากับ 329.61 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 21.15 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 44.32 โดยแสดงถึงค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนหลักทรัพย์ในระดับปานกลาง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางบัญชี ทั้งปัจจัยภายในหรือภายนอกประเทศอื่น ๆ และอยู่ในช่วงหลังจากการเกิดผลกระทบจากโรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งหลังสภาวะโรคระบาดบริษัทต่าง ๆ อยู่ในช่วงของการปรับตัว จึงมีส่วนสำคัญต่อการประกอบกิจการที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ถ้ามีระดับของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แสดงผลในเกณฑ์ที่ยอมรับได้จะต้องมีผลที่แสดงของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ไม่เกิน $- .80$ หรือ $.80$ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient analysis)

	CGS	BOD	PSM	PID	ETR	TAXCFO	TAXASSET
CGS	1						
BOD	.134**	1					
PSM	-.020	-.010	1				
PID	.205***	.210***	.146**	1			
ETR	.012	.063	-.056	.098	1		
TAXCFO	-.052	.095	.019	.041	.073	1	
TAXASSET	-.233***	.104*	.057	.087	.244***	.256***	1

*, **, *** Correlation is significant at the .10, .05 and .01 level

จากตาราง 1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์พบว่าผลของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วงระหว่าง $-.233$ ถึง $.256$ ซึ่งมีค่าไม่เกิน $-.80$ และ $.80$ ซึ่งไม่เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรเข้าสมการถดถอยเพื่อการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยมีผลทดสอบสมมติฐานดังนี้

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 1 การกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

Variable	β	t-value	sig
ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ	-.368	-5.306	.000***
ขนาดคณะกรรมการบริษัท	-.139	-2.008	.046**
สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่	.144	2.110	.036**
สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ	-.161	-2.268	.025**

หมายเหตุ R = .495, $R^2 = .245$, ADJ $R^2 = .226$, F = 13.442, Sig = .000 /

*, **, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 2 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ การตัดสินใจ (Adjusted R^2 Square) เท่ากับ $.226$ แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ประมาณร้อยละ 22.60 และมีค่าสถิติ F เท่ากับ 13.442 ค่า P-Value เท่ากับ $.000$ แสดงว่าการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $.01$ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 การกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ขนาดคณะกรรมการบริษัทและสัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ มีความสัมพันธ์เชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ และสัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่

มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยอมรับสมมติฐานข้างต้น

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 2 การวางแผนภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

Variable	β	t-value	sig
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง	-.227	-3.187	.002 ***
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน	.042	.594	.554
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม	.043	5.971	.000 ***

หมายเหตุ R = .453, R² = .205, ADJ R² = .191, F = 14.344, Sig = .000 /
*, **, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 3 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R² Square) เท่ากับ .191 แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ประมาณร้อยละ 19.10 และมีค่าสถิติ F เท่ากับ 14.344 ค่า P-Value เท่ากับ .000 แสดงว่าการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 การวางแผนภาษี ได้แก่ อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริงมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์ (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยอมรับสมมติฐานข้างต้น

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 3 การกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

Variable	β	t-value	sig
ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ	-.363	-5.119	.000 ***
ขนาดคณะกรรมการบริษัท	-.072	-1.021	.309
สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่	.148	2.119	.036 **
สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ	-.145	-1.993	.048 **

หมายเหตุ R = .457, R² = .209, ADJ R² = .190, F = 1.972, Sig = .000 /
*, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 4 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R² Square) เท่ากับ .190 แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ประมาณร้อยละ 19.00 และมีค่าสถิติ F เท่ากับ 1.972 ค่า P-Value เท่ากับ .000 แสดงว่าการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 การกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ

มีความสัมพันธ์เชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขนาดคณะกรรมการบริษัทไม่มีความสัมพันธ์ (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยอมรับสมมติฐานข้างต้น

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 4 การวางแผนภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

Variable	β	t-value	sig
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง	-.231	-3.458	.001 ***
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน	.013	.195	.845
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม	.554	8.054	.000 ***

หมายเหตุ R = .549, $R^2 = .301$, ADJ $R^2 = .289$, F = 24.014, Sig = .000 /

*, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 5 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R² Square) เท่ากับ .289 แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ประมาณร้อยละ 28.90 และมีค่าสถิติ F เท่ากับ 24.014 ค่า P-Value เท่ากับ .000 แสดงว่าการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 การวางแผนภาษี ได้แก่ อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานไม่มีความสัมพันธ์ (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยอมรับสมมติฐานข้างต้น

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 5 การกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพ์วัดค่าจากอัตราเงินปันผลตอบแทน

Variable	β	t-value	sig
ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ	-.062	-.782	.435
ขนาดคณะกรรมการบริษัท	.019	.236	.813
สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่	.013	.172	.864
สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ	-.096	-1.177	.241

หมายเหตุ R = .120, $R^2 = .015$, ADJ $R^2 = -.009$, F = .611, Sig = .655

*, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 6 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R² Square) เท่ากับร้อยละ -.90 แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม และมีค่า F เท่ากับ .611 ค่า P-

Value เท่ากับ .655 แสดงว่าการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายตัวแปรตาม ดังนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 การกำกับดูแลกิจการไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากอัตราเงินปันผลตอบแทน (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) จึงปฏิเสธสมมติฐานข้างต้น

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 6 การวางแผนภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากอัตราเงินปันผลตอบแทน

Variable	β	t-value	sig
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง	-.046	-.574	.567
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน	.092	1.151	.251
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม	.000	-.009	.992

หมายเหตุ R = .099, $R^2 = .010$, ADJ $R^2 = -.008$, F = .554, Sig = .646 /

*, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 7 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R^2 Square) เท่ากับร้อยละ -.80 แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม และมีค่า F เท่ากับ .554 ค่า P-Value เท่ากับ .646 แสดงว่าการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายตัวแปรตาม ดังนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 การวางแผนภาษีไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากอัตราเงินปันผลตอบแทน (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) จึงปฏิเสธสมมติฐานข้างต้น

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 7 การกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น

Variable	β	t-value	sig
ระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ	.010	.131	.896
ขนาดคณะกรรมการบริษัท	.085	1.104	.271
สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่	-.040	-.534	.594
สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ	.252	3.209	.002***

หมายเหตุ R = .282, $R^2 = .080$, ADJ $R^2 = .057$, F = 3.587, Sig = .008 /

*, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 8 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R^2 Square) เท่ากับ .057 แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ประมาณร้อยละ 5.70 และมี F เท่ากับ 3.587 ค่า P-Value เท่ากับ .008 แสดงว่าการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ผลการทดสอบพบว่าสัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ

ขนาดคณะกรรมการบริษัท และสัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่ ไม่มีความสัมพันธ์ (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) จึงปฏิเสธสมมติฐานข้างต้น

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 8 การวางแผนภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น

Variable	β	t-value	sig
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง	.017	.215	.830
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน	.045	.569	.570
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม	.079	.967	.335

หมายเหตุ R = .106, R² = .011, ADJ R² = -.007, F = .632, Sig = .596 /

*, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 .05 และ .01 ตามลำดับ

จากตาราง 9 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R² Square) เท่ากับร้อยละ - .70 แสดงว่าความแปรปรวนของตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม และมี F เท่ากับ .632 ค่า P-Value เท่ากับ .596 แสดงว่าการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและตัวแปรอิสระไม่สามารถอธิบายตัวแปรตาม ดังนั้นผลการทดสอบสมมติฐานที่ 8 การวางแผนภาษีไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) จึงปฏิเสธสมมติฐานข้างต้น

การอภิปรายผล

ผลการศึกษางานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำกับดักกิจการและการวางแผนภาษีกับผลตอบแทนหลักทรัพยของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพยแห่งประเทศไทย สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษาได้ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการทำกับดักกิจการกับผลตอบแทนหลักทรัพยของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพยแห่งประเทศไทย พบว่า การทำกับดักกิจการ ได้แก่ ระดับคะแนนการทำกับดักกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลตอบแทนหลักทรัพยด้านอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม แต่สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพยวัดค่าจากมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ขนาดคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลตอบแทนหลักทรัพยด้านอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพยด้านอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นและด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และสัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลตอบแทนหลักทรัพยด้านอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นและด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผลข้างต้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรวิชัย วัฒนลักษณ์วงศ์ (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำกับดักกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพยเอ็ม เอ ไอ ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนจำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก และขนาดบริษัท มีความสัมพันธ์กันทางสถิติกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุกรกร โพธิ์ทอง (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการบริหารสภาพคล่องกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรที่วัดด้วยอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยกเว้นระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ ขนาดคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่ สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ด้านอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทนและระดับคะแนนการกำกับดูแลกิจการ สัดส่วนการถือครองหุ้นรายใหญ่ สัดส่วนจำนวนกรรมการอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ด้านมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ซึ่งแสดงถึงในการจัดคะแนนการกำกับดูแลกิจการและหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เป็นกลไก หลักเกณฑ์และข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ในการวัดภาพรวมการบริหารจัดการองค์กรและพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ของผู้บริหาร เพื่อเป็นการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารให้มีความโปร่งใส และเพื่อประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียสาธารณะ แต่ไม่สามารถที่จะใช้วัดถึงการกำหนดนโยบายเงินปันผลตอบแทนและวัดถึงมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นในการบริหารงานของบริษัทได้ โดยผลข้างต้นสอดคล้องกับผลการศึกษานักพร มโนรพพานิช (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานและราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การกำกับดูแลกิจการด้านสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ ไม่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดาวเรือง โสภะ (2563) ได้ศึกษาโครงสร้างของผู้ถือหุ้นและการวางแผนภาษีที่ส่งผลต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ สัดส่วนของนักลงทุนสถาบันไม่ส่งผลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผล และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khaoula & Moez (2019) ได้ศึกษาผลกระทบของคณะกรรมการบริษัทในความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับมูลค่าบริษัทของบริษัทจดทะเบียนในยุโรป ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นอิสระของกรรมการ ความหลากหลายของคณะกรรมการ ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าบริษัท

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การวางแผนภาษี ได้แก่ อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริงมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ด้านอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ด้านอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยผลข้างต้นสอดคล้องกับ กันญภรณ์ เต็มบุญประเสริฐสุข (2563) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อการวางแผนภาษีของบริษัทกลุ่ม Top 100 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการวางแผนภาษีที่วัดค่าโดยใช้ TAX/ASSET ด้วยความเชื่อมั่นระดับ .01

แต่การวางแผนภาษีด้านอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม ไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ด้านอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน และด้านมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น

(ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ซึ่งแสดงถึงในการวางแผนภาษี ทั้งในด้านกำไรทางภาษีและกำไรทางบัญชีมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยกำไรทางภาษีเป็นเพื่อตอบสนองการจัดเก็บภาษีอากรของภาครัฐ และการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายจะใช้เกณฑ์สิทธิตามประมวลรัษฎากร ในขณะที่กำไรทางบัญชีเป็นการแสดงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของบริษัท และการวางแผนภาษีในปัจจุบันมีกฎหมายและข้อกำหนดมากมายเกี่ยวกับการลดหย่อนภาษี เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้หรือการใช้จ่ายที่สามารถหักได้เพิ่มขึ้น เป็นการช่วยให้กำไรของบริษัทลดลง ซึ่งการมีผลกำไรที่สูงก็จะมีภาระค่าใช้จ่ายทางภาษีที่สูงขึ้นตาม แต่ไม่สามารถที่จะใช้วัดถึงการกำหนดนโยบายเงินปันผลตอบแทนและวัดถึงมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นในการบริหารงานของบริษัทได้ โดยผลข้างต้นสอดคล้องกับ ดาวเรือง โสภะ (2563) ได้ศึกษาโครงสร้างของผู้ถือหุ้นและการวางแผนภาษี ที่ส่งผลกระทบต่อ นโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนภาษีทำให้กำไรลดลงและอัตราส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวม ไม่ส่งผลต่ออัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน(ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร จุ้ยยิ้ม (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า การวางแผนภาษีที่วัดโดยใช้อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ และสอดคล้องกับ Christina & Alexander (2018) ศึกษาอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการและการหลีกเลี่ยงภาษีต่อมูลค่าบริษัทและผลการถ่วงการกำกับดูแลกิจการต่อความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีและมูลค่าบริษัท ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนภาษีมีผลกระทบต่อมูลค่าบริษัท โดยค่าใช้จ่ายภาษีที่สูงขึ้นจะเห็นว่ามูลค่าบริษัทจะยิ่งต่ำลง

และการวางแผนภาษีด้านอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในทุกด้าน (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ซึ่งแสดงถึงการวางแผนภาษีเกี่ยวกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักของบริษัท เนื่องจากตลาดทุนไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลค่าใช้จ่ายทางด้านภาษี แต่ให้ความสำคัญกับการลดค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆเป็นหลัก เช่น การลดต้นทุนขั้นต้น การลดค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเป็นต้น โดยผลข้างต้นสอดคล้องกับ ดาวเรือง โสภะ (2563) ได้ศึกษาโครงสร้างของผู้ถือหุ้นและการวางแผนภาษีที่ส่งผลกระทบต่อ นโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและทางภาษีลดลง ไม่ส่งผลต่ออัตราส่วนเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร จุ้ยยิ้ม (2561) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า การวางแผนภาษีที่วัดจากอัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หมายถึง กิจกรรมที่มีการวางแผนภาษีไม่สามารถช่วยทำให้ราคาหลักทรัพย์สูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย พบว่า การวางแผนภาษีด้านอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ที่วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้นและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งแสดงถึงการบริหารงานที่มีการวางแผนภาษีที่ดีและมีประสิทธิภาพสามารถช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์และสินทรัพย์อื่น ๆ ที่มีความเสี่ยงและผลตอบแทนที่สูงขึ้นได้ จึงควรผลักดันและสนับสนุน

ให้ผู้บริหารต้องมีความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจและได้รับประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำกฎระเบียบสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สถาบันกฤษฎีกาแห่งชาติ สมาคมกรรมการแห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พิจารณารวบรวม ปรับปรุง และแก้ไขกฎระเบียบและกฎหมายให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมในการกำกับดูแลกิจการ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิของผู้ถือหุ้น การเปิดเผยข้อมูลของคณะกรรมการ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคมสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของบริษัท

1.2 ผู้ลงทุนและผู้สนใจสามารถนำข้อมูลจากการศึกษานี้ไปประกอบการตัดสินใจลงทุนโดยสังเกตระดับคะแนนประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี การวางแผนภาษี รวมถึงการศึกษาทางการเงินที่พิจารณาอัตราส่วนทางการเงินต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจความสามารถในการบริหารกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100)

1.3 บริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย สามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาในการใช้ จัดสรรทรัพยากรและลงทุนให้มีความเหมาะสมกับผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยจัดสรรงบประมาณและจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการ คณะกรรมการการตรวจสอบ เป็นต้น เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสตรวจสอบได้และสร้างความน่าเชื่อถือ ให้แก่นักลงทุน และในด้านภาษี กรมสรรพากรสามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณา ในการวางแผนนโยบายทางภาษีและการพัฒนาการจัดเก็บภาษีควบคู่กับเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ และแม่นยำของข้อมูลทางสถิติมากขึ้น ควรเพิ่มระยะเวลาของข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย จาก 3 ปี เป็น 5-10 ปี หรือเพิ่มประชากรให้มีขนาดกว้างมากยิ่งขึ้น เพื่อผลการวิเคราะห์ที่หลากหลาย และได้ประสิทธิภาพมากขึ้น และเก็บข้อมูลโดยวิธีการอื่น ๆ เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและควรเพิ่มระยะเวลา ในการรวบรวมข้อมูลให้สูงขึ้นเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

2.2 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลการวิจัยให้มีความรอบด้านมากขึ้น ควรเพิ่มตัวแปรที่วิจัย เนื่องจากกิจการทั้งด้านการกำกับดูแลกิจการและด้านการวางแผนภาษีนั้น ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะมีความสัมพันธ์กันอีก

2.3 เพื่อให้ผลการวิจัยมีความจำเพาะมากขึ้น ควรจำแนกเป็นประเภทของกิจการแต่ละประเภท แต่ละอุตสาหกรรม เนื่องจากแต่ละประเภทกิจการมีโครงสร้างทางการบริหารธุรกิจ การลงทุนและการเงินที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กันญภรณ์ เต็มบุญประเสริฐสุข. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อการวางแผนภาษี กรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์ ในกลุ่ม Top 10. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดาวเรือง โสภะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของผู้ถือหุ้นและการวางแผนภาษีที่ส่งผลต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). Set Index หรือดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.setinvestnow.com/th/stock/what-is-set-index>.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). หุ้นสามัญ. สืบค้น 10 พฤษภาคม จาก <https://www.set.or.th/th/education-research/education/happymoney/glossary/common-stock?lang=th>.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์. สืบค้น 10 พฤษภาคม จาก <https://marketdata.set.or.th>.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). โครงสร้างการจัดกลุ่มอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์. สืบค้น 10 พฤษภาคม จาก <https://www.set.or.th>.
- ธัญพร ตันติยวงศ์. (2552). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีและความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษี กับมูลค่าของกิจการ. วิทยานิพนธ์บัญชีดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัญพร มโนรณานิษ. (2563). การกำกับดูแลกิจการที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานและราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- น้ำทิพย์ ขำตันวงษ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรัชญานัน ธนาลักษณ์วงศ์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่ได้รับการจัดอันดับคะแนน CGR. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศศิธร จุ้ยยิ้ม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภกร โพธิ์ทอง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีและการบริหารสภาพคล่องกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2563). หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2556. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/pages/code/cgcodeintroduction.aspx>.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2567). ผลการประเมินบริษัทจดทะเบียน. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2567 จาก <https://market.sec.or.th/public/idisc/th/Ranking/Listed/Issuer>.

- Christina, S., & Alexander, N. (2018). Corporate governance, tax planning and firm value. In *Proceedings of the 7th International Conference on Entrepreneurship and Business Management*. DOI: 10.5220/0008491102330237. (pp. 233–237).
- Dyreng, S., Hanlon, M., & Maydew, E. L. (2007). Long–Run Corporate Tax Avoidance. *Accounting review*, 83(1), <https://ssrn.com/abstract=1017610>.
- Khaoula, F., & Moez, D. (2019). The moderating effect of the board of directors on firm value and tax planning: Evidence from European listed firms. *Borsa Istanbul Review*, 19(4), 331–343.

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม
จังหวัดนครพนม

MANAGEMENT OF VILLAGE AND URBAN FUNDS IN THAT PHANOM DISTRICT
NAKHON PHANOM PROVINCE

พูลทรัพย์ ศรีธรรมมา^{1*}, สำราญ วิเศษ², จารุกัญญา อดานนท์³

Poonsub Srithamma^{1*}, Samran Wised², Jarukanya Udanont³

¹รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹The Master of Public Administration Degree in Public Administration, Nakhon Phnom University

^{2,3}Lecturers, The Master of Public Administration Program, Department of Public Administration,
Nakhon Phnom University

*Corresponding author: E-mail: poonsabsrithamma@gmail.com^{1*}, Wised2520@gmail.com²,
jimlim66@hotmail.com³

Received: April 2, 2024

Revised: April 24, 2024

Accepted: May 27, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 300 คน โดยการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามานะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลด้านค่าจ้างและผลตอบแทน และด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ส่งผลสูงที่สุด รองลงมาคือ และด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิกฯ ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .382 ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ด้านมีระดับ

นัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านนโยบายในการบริหารมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้านการบริหารจัดการ ควรพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีความทันสมัยเพื่อช่วยในการดำเนินนโยบายที่ชัดเจนและรวดเร็วมากขึ้น และควรมีการจัดอบรมต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการมีความรู้ในการดำเนินงาน เช่น การจัดทำบัญชี การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการทำงาน รายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการบริหารจัดการทั้งด้านการให้กู้ยืมและการรับข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มกิจกรรม การจัดทำแผนงาน รวมทั้งการปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล และด้านภาวะผู้นำ คณะกรรมการบริหารกองทุน ควรมีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

Abstract

The purposes of this study included the following: 1) to study the level of village and urban community fund management in That Phanom District, Nakhon Phanom Province and 2) to study factors affecting village and urban community fund management in that Phanom District, Nakhon Phanom Province. The sample group consisted of 227 personnel of the Village and Urban Community Fund Committee in That Phanom District, Nakhon Phanom Province; the size of the sample was calculated by using Yamane's formula. The tool used to collect the data was a set of questionnaires, and the statistics employed for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The study revealed these results: 1) Village and urban community fund management in That Phanom District Nakhon Phanom Province overall was at a high. 2) External factors affecting the management of village and urban funds in That Phanom District, Nakhon Phanom Province are statistically significant at the .05 level with the results of wages and compensation. and the knowledge, ability, and understanding aspect had the highest effect, followed by and the duration of membership, respectively, with a prediction coefficient of .382, in which all four factors had a level of statistical significance, including knowledge, ability, Understanding is statistically significant at the .05 level in terms of administrative policies. Statistically significant at the .05 level in terms of wages and compensation. Statistically significant at the .05 level and the duration of membership. Statistically significant at the .05 level. 3) Suggestions on guidelines for developing village and urban community fund management in That Phanom District, Nakhon Phanom Province Management A modern data collection system should be developed to help implement policies more clearly and quickly. and various trainings should be organized to provide the committee with knowledge in operations such as accounting. Using

a computer for work details about the fund in terms of participation, there should be an opportunity for citizens to have rights in the management process in terms of lending and receiving information, suggestions, and participating in decision-making, both in the process of initiating activities and making plans. Including practice, monitoring and evaluation, and leadership aspects. The fund management committee should have morality and ethics and perform its duties with transparency. Be fair, there is sacrifice. have responsibility for carrying out assigned tasks in the village and urban community fund.

Keywords: management; village and urban community fund

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (ปี พ.ศ. 2544) การจัดตั้งกองทุน เป็นระยะของการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการจัดทำระเบียบ เงื่อนไข คู่มือการปฏิบัติงาน เตรียมกลไกประชาสัมพันธ์เพื่อความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2544-2545) การเพิ่มประสิทธิภาพ เป็นระยะที่มุ่งเน้นเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ให้กับคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยกลไกและโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การจัดเวทีเครือข่ายการเรียนรู้ การสังเคราะห์บทเรียน การวิจัยประเมินผล ระยะที่ 3 (ปี พ.ศ. 2546-2547) การสร้างความเข้มแข็ง เป็นระยะของการสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการจัดกระบวนการและเครือข่ายการเรียนรู้ การสร้างกองทุนหมู่บ้านที่ยั่งยืน (การขยายกองทุน การเชื่อมโยงกองทุนกับสถาบันการเงิน) ตลอดจนการเชื่อมประสานนโยบายอื่น ๆ (ณัฐชวัล ศรุตวรานันท์ และคณะ, 2562) แต่การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ยังมีจุดอ่อนของกองทุนหมู่บ้าน คือ เร่งรัดให้เกิดการจัดตั้งโดยที่ชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องกองทุน ชาวบ้านเป็นหนี้เพิ่ม เนื่องจากเกิดการกู้ยืมซ้ำซ้อน หมู่บ้านนี้ มีหลายกองทุนเกิดความสับสน กฎระเบียบที่กำหนดจากส่วนกลางไม่สอดคล้องกับชุมชน แม้นโยบายจะให้ปรับเปลี่ยน ยกตัวอย่างเป็นแนว แต่ผู้ส่งเสริมไม่เข้าใจ ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้คิดเอง กฎระเบียบแตกต่างจากกองทุนที่มีอยู่เดิมในชุมชน เช่น อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาชำระคืน ฯลฯ ทำให้เกิดความสับสน กรรมการไม่ได้พิจารณาเงินกู้จริงจังเหมือนกลุ่มออมทรัพย์เพราะจำนวนเงินแบ่งกันตามเขตมากกว่าดูรายละเอียดความเป็นไปได้ของโครงการ ชุมชนขาดแผนการชำระคืนหนี้ตามกำหนด ซึ่งระยะเวลา 1 ปีเร็วเกินไป นำไปลงทุนยังไม่ทันได้เห็นผล ทำให้ชุมชนรู้การคอร์รัปชัน การหมุนหนี้ส่วนเงินชำระคืนได้ตรงเวลาไม่ได้จากผลที่ไปลงทุน แต่เป็นการหมุนเวียนหนี้จากแหล่งอื่น เพื่อให้กู้ใหม่ กรรมการกองทุนขาดทักษะประสบการณ์ ในการบริหารกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ ไม่เข้ามาเป็นกรรมการ บัณฑิตอาสาไม่ได้มาช่วยแต่มาเพิ่มภาระให้กรรมการการให้กู้ให้ความสำคัญกับโครงการ แต่เน้นความสามารถที่จะส่งคืน การกระจายทั่วถึงทำให้เป็นเบี้ยหัวแตก ไม่พอลงทุน (ณัฐชวัล ศรุตวรานันท์ และคณะ, 2562)

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวนทั้งสิ้น 136 กองทุน ซึ่งได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล เป็นเงินจำนวน 35,000,000 บาท (สามสิบล้านบาทถ้วน) จากรายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2565 พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่ได้กู้เงินไปเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมค้าขาย ทอผ้า และบริการ ซึ่งมีทั้งผู้ที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จตามโครงการหรือวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นจำนวนมาก จากการบริหารงานคณะกรรมการกองทุนยังประสบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน โดยพบว่า คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนต่อนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานขาดการติดตามผลและการตรวจสอบร่วมกันอย่างจริงจัง ขาดการจัดเก็บข้อมูลสมาชิกที่เป็นปัจจุบันขาดการมีส่วนร่วม และไม่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวอาจจะสร้างความเสียหายต่อกองทุนและส่งผลต่อการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ สำหรับผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ยังมีปัญหามากมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามโครงการและที่สำคัญ ประการแรก คือ คณะกรรมการกองทุนยังขาดความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุน ประการที่สอง คือ ประชาชนมีการกู้เงินไปใช้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทำให้ไม่สามารถนำเงินมาใช้คืนกองทุนได้ตามเป้าหมายส่งผลให้เกิดการยืมเงินนอกระบบมาคืนกองทุนหรือในลักษณะกู้ใหม่เพื่อคืนเงินเก่าเกิดหนี้สะสม และวงจรหนี้วนเวียนไม่จบสิ้น ท้ายสุดประชาชนมีภาระหนี้สินมากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ว่าคณะกรรมการมีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับใด และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการกองทุนอย่างไร เพื่อให้เป็นแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อันจะเป็นการสร้างศักยภาพและการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับหมู่บ้านและชุมชนได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ซึ่งถือเป็นนโยบายที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและรักษาสมบัติของชุมชน โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาตนเองของแต่ละชุมชนและมุ่งเน้นให้ประชาชนในหมู่บ้านและในชุมชนเมืองทั่วประเทศพึ่งพาตนเอง โดยเริ่มแรกรัฐบาล

จะสนับสนุนเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชนและถือเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนที่ให้ประชาชนหรือสมาชิกในชุมชนกู้ยืมเงินเพื่อนำไปสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนและใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและยังเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มในด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมถึงการสร้างศักยภาพ สร้างจิตสำนึกของความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และเพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของชุมชนตนเองในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนที่เกิดขึ้นในชุมชน และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการในด้านการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและการบริหารจัดการด้านการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (พิศณพพงศ์ กล้ากลีจ, 2562)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

William Edwards Deming (อ้างถึงใน พิศณพพงศ์ กล้ากลีจ, 2562) ได้พัฒนาวงจร PDCA ขึ้นมาจากแนวคิดของ Shewhart นักควบคุมกระบวนการเชิงสถิติที่ Bell Laboratories ในสหรัฐอเมริกาที่ได้นำเสนอในหนังสือ Statistical Method from the Viewpoint of Quality Control (1930) ในระยะแรกรู้จักวงจร PDCA ในนาม Shewhart Cycle จากนั้น Dr. William Edwards Deming ได้นำไปพัฒนาปรับใช้ในการควบคุมคุณภาพในวงการอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น จึงมีชื่อเรียกว่า Deming Cycle เริ่มแรกวงจร PDCA เน้นถึงความสัมพันธ์ของ 4 ฝ่ายในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้า ได้แก่ ฝ่ายออกแบบ ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย และฝ่ายวิจัยความสัมพันธ์ทั้ง 4 ฝ่ายจะต้องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยให้ถือว่าคุณภาพต้องมาก่อนสิ่งใด ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับ Deming Cycle ได้ถูกดัดแปลงให้เข้ากับวงจรการบริหารงาน คือ ขั้นตอนการวางแผน (Plan) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและวิธีการที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Do) การศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อลงมือปฏิบัติและรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) หมายถึง การตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Act) การทบทวนแผนงานเพื่อปรับปรุงระบบและวิธีการดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานมีการจัดระบบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ดังนั้นโครงสร้างของวงจร PDCA จึงประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ P: Plan คือ การวางแผน D: Do คือ การปฏิบัติ C: Check คือ การตรวจสอบ A: Act คือ การปรับปรุง

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะประกอบด้วย การวางแผน (planning) การจัดการองค์การ (organizing) การชี้นำ (leading) และการควบคุมประเมินผล (evaluating and controlling) หน้าที่ดังกล่าวจะคล้ายคลึงกับหน้าที่การบริหารงานมีการจัดระบบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องของโครงสร้างของวงจร PDCA จึงประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติงาน 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุงงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen & Uphoff (1980) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วม (process of participatory democracy) สามารถแบ่งขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมในการวางแผน 2) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการและการตัดสินใจ 3) มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของกิจกรรม 4) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลโครงการกิจกรรมต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

การศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (Ohio State University Studies) พบแบบพฤติกรรมผู้นำเด่นชัด 2 แบบ คือ เน้นโครงสร้างการทำงานหรืออาจเรียกว่าแบบมุ่งงาน และแบบเน้นมิตรสัมพันธ์หรืออาจเรียกว่าแบบมุ่งคน

คุณลักษณะของภาวะผู้นำ 3 ประการของนักบริหารที่จะช่วยให้บริหารสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ประกอบด้วย (พิชญพงศ์ กล้ากลิจ, 2562) 1) มีวิสัยทัศน์ หมายถึง ปัญญามองการณ์ไกล เช่นถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจ ต้องรู้ว่าอนาคตเศรษฐกิจหรือตลาดจะมีแนวโน้มเป็นแบบไหนหรือสามารถคาดการณ์ทิศทางหรือนาคตในการดำเนินธุรกิจได้แม่นยำจากการอาศัยกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล โดยอาจใช้ประสบการณ์ในอดีตมาร่วมในการตัดสินใจและวางแผนด้วย ซึ่งคุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับภาษาอังกฤษ คำว่า conceptual skill คือ การชำนาญในการใช้ความคิด หรือทักษะทางด้านความคิด 2) จัดการดี หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักการเงินต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญทางการเงินสามารถคำนวณอัตราผลตอบแทนต่าง ๆ ได้หรือเข้าใจในงบการเงิน ที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจได้ ในกรณีแพทย์ผ่าตัดสมองก็ต้องมีความเชี่ยวชาญในการผ่าตัดสมอง เป็นต้น คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษ คำว่า technical skill คือ ความชำนาญการด้านเทคนิค หรือ ทักษะทางการปฏิบัติงาน 3) มีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด มีความสามารถในการสื่อสารและประสานงานให้แต่ละฝ่ายในองค์กรดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้หรือมีความสามารถในการผูกใจคนให้เป็นที่รักของคน

Aryal & Marasini (2020) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการเงินสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาชุมชน (CDB) ในประเทศเนปาล พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการเงินสนับสนุนจาก CDB ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของคณะกรรมการ CDB การมีส่วนร่วมของชุมชน คุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การตรวจสอบและประเมินผล เสนอแนะว่า ควรพัฒนาทักษะของคณะกรรมการ CDB ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

Opoku & Adjei (2020) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในประเทศกานา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน คุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบการตรวจสอบและประเมินผล เสนอแนะว่า ควรพัฒนาทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการตรวจสอบและ

ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

Haile & Goshu (2021) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในประเทศเอธิโอเปีย กรณีศึกษาในแคว้นทีเกร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน คุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เสนอแนะว่า ควรพัฒนาทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

Ngo & Huynh (2020) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในประเทศเวียดนาม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วย ความรู้และทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน คุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การตรวจสอบและประเมินผล เสนอแนะว่า ควรพัฒนาทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

Ninsalam & Agustiansyah (2021) ได้ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่น ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการที่ดี ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เช่น การทุจริต การขาดแคลนความรู้ และทักษะ

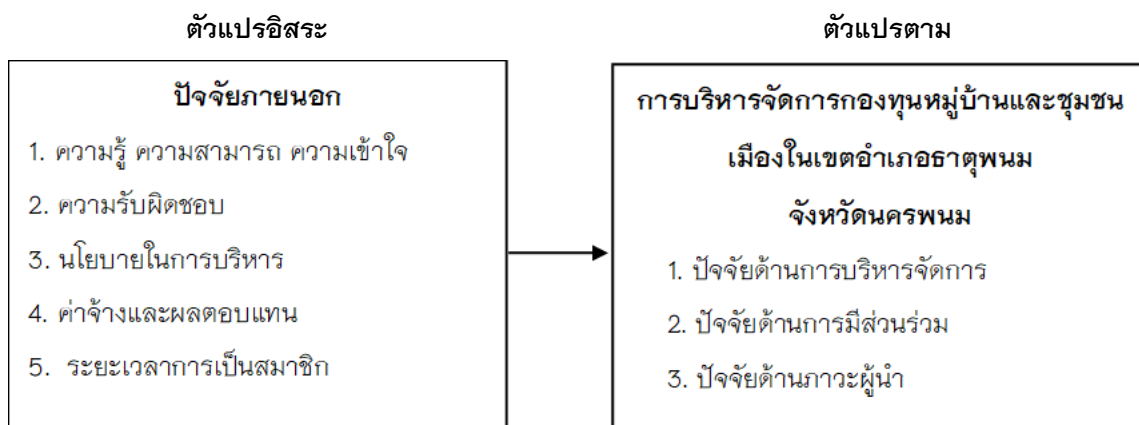
สรุปผลการศึกษาจากงานวิจัยทั้ง 5 นี้ ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ จะสามารถบริหารจัดการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ กำหนดแผนงาน และติดตามผลการดำเนินงานของกองทุน 3) คุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ 4) ความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรบริหารจัดการกองทุนอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และรับผิดชอบต่อชุมชน 5) การตรวจสอบและประเมินผล ควรมีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างสม่ำเสมอ

สมมติฐานของการวิจัย

1. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้แก่แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ PDCA ของเดมิ่ง แนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) แนวคิดของพิศณุพงศ์ กล้ากลีจ (2562) ผู้ศึกษานำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (questionnaires) ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 1,216 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 300 คน ซึ่งการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, pp. 727-728) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและการสุ่มอย่างง่าย จากขนาดประชากร 1,216 คน ความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้เท่ากับ 5% จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 300 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ 6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ 2) ความรับผิดชอบ 3) นโยบายในการบริหาร และ 4) ค่าจ้างและผลตอบแทน และ 5) ระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การมีส่วนร่วม และ 3) ภาวะผู้นำ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นคำถามปลายเปิด

โดยแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง .80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .766 สำหรับแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับตามวิธีของเรนซิสไลเคิร์ต (Rensis Likert Method) ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การแปลความหมายของคะแนน ผู้ศึกษาได้กำหนดการวัดระดับความคิดเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

สำหรับแบบสอบถามในตอนต้นที่ 4 ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดมาวิเคราะห์ถึงประเด็นสำคัญจากนั้นนำประเด็นสำคัญมาแยกเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อย (categories) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากภาพรวมไปจนถึงวิเคราะห์ถึงประเด็นย่อย และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการเชิงบรรยาย (descriptive research)

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) มหาวิทยาลัยนครพนมทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกำนันแต่ละตำบลในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อขอเข้าพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ทั้ง 136 กองทุน จำนวน 300 คน 2) ขั้นตอนการทำงานภาคสนาม เป็นการลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจริงจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้ศึกษาแจกแบบสอบถามจำนวน 300 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองได้ และติดตามเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วนตามที่ต้องการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ (criteria) การทดสอบโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สรุปผลดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 300 คน จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 54.3 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.7 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 76.0 มีระดับการศึกษา อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 33.7 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 66.0 และมีรายได้ 5,001-20,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 46.7 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.32	.315	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วม	4.29	.185	มาก
3	ด้านภาวะผู้นำ	4.31	.165	มาก
รวม		4.31	.184	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.32$) ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.31$) และด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ปัจจัยภายนอก	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ	4.04	.395	มาก
2	ด้านความรับผิดชอบ	4.23	.363	มาก
3	ด้านนโยบายในการบริหาร	4.32	.316	มาก
4	ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน	4.19	.399	มาก
5	ด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก	4.30	.379	มาก
รวม		4.22	.237	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านนโยบายในการบริหาร ($\bar{X} = 4.32$) ด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก ($\bar{X} = 4.30$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน ($\bar{X} = 4.19$) และด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
ค่าคงที่	3.227	.163		19.775	.000***
1. ความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ (X_1)	.161	.024	.347	6.579	.000***
2. ความรับผิดชอบ (X_2)	.025	.027	.050	.954	.341
3. นโยบายในการบริหาร (X_3)	.100	.045	.173	2.245	.026**
4. ค่าจ้างและผลตอบแทน (X_4)	.238	.022	.518	10.884	.000***

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
5. ระยะเวลาการเป็นสมาชิก (X_5)	.096	.038	.197	2.492	.013**
R = 626, Adjusted R^2 = .382, F-Value = 37.983, Sig F = .000***					

จากตาราง 3 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลด้านค่าจ้างและผลตอบแทน และด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ส่งผลสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ด้าน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านนโยบายในการบริหาร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงเป็นสมการที่สามารถนำไปพยากรณ์ได้โดยนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 3.227 + X_1 (.161) + X_3 (.100) + X_4 (.238) + X_5 (.96)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = X_4 (.518) + X_1 (.347) + X_5 (.197) + X_3 (.173)$$

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สรุปผลดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านภาวะผู้นำ และด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากเช่นกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการกองทุนมีการวางแผนการดำเนินงานกองทุนชัดเจนและสมาชิกกองทุนได้รับความรู้ข้อมูลการจัดการของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนนั้นมีความสามารถในการดูแลจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดีเยี่ยมส่งผลให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืนตามแนวทางตามนโยบายของรัฐบาลที่ชุมชนสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าได้ด้วยตนเอง ประกอบกับ สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับทราบและตรวจสอบบัญชีการดำเนินงานกองทุนอยู่เสมอ รวมถึงได้รับการตรวจสอบและ ประเมินผลงานของกองทุนอยู่เป็นประจำ กองทุนมีการชี้แจงเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านรวมถึง

วางแผนการปรับปรุงโครงสร้างกองทุนในอนาคตอยู่เสมอ ๆ โดยได้รับความร่วมมือของสมาชิกในการแก้ไขปัญหา กองทุนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับบทบาทของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าบทบาทของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้านเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน ด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ด้านการประสานงาน และด้านการดำเนินการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศณุพงศ์ กล้ากลีจ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ต้นแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิงค์ จำปานาค และสมหมาย อุดมวิทิต (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิผล และปัจจัยที่กำหนดผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยด้านการบริหารจัดการและด้านผลการดำเนินงาน มีประสิทธิภาพในระดับดีเช่นเดียวกัน ส่วนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของประชาชนตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุโขทัย พบว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในหมู่ที่ 4 ตำบลเขาแก้วศรีสมบูรณ์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุโขทัย โดยรวมแล้วมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนงาน และมีความเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาปรับปรุง ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงานและด้านการปฏิบัติงานตามแผน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชุดา สร้อยสุต และโชติ บดีรัฐ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุน ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลศรีนคร อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็น ระดับแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก

2. ผลการศึกษาปัจจัยภายนอกที่ส่งต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะปัจจัยทั้งด้านค่าจ้างและผลตอบแทน ด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม เป็นอย่างมากในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีความเพียงพอเหมาะสม การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ความต้องการของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน การกำหนดโครงการกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน มีความเหมาะสม กองทุนหมู่บ้าน มีการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปีโดยแจ้งให้สมาชิกเข้าร่วมประชุม และมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทราบจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม ทั้งนี้การดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดีของกองทุน หากการบริหาร

จัดการกองทุนเป็นไปโดยไม่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจสมาชิกไม่มีส่วนร่วมขาดความโปร่งใสและเป็นธรรมในการดำเนินงานก็จะทำให้เป็นปัญหาในการดำเนินงานที่ขาดประสิทธิภาพไม่สามารถบรรลุประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ตามนโยบายของรัฐบาล และการมีรูปแบบการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ดี จะส่งผลให้คณะกรรมการสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนดียิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราจิตร แสงสว่าง (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลเมืองศรีโค อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการตามหลัก PDCA ของทั้ง 2 หมู่บ้าน พบว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฯ ที่แตกต่างกันมีผลจากการวางแผนการดำเนินงานที่แตกต่างกัน = 2.905 สำหรับความรู้ของสมาชิกที่ต่างกัน ส่งผลต่อกระบวนการตรวจสอบและติดตามกระบวนการแก้ไขปรับปรุงของกองทุนหมู่บ้านฯ = 3.304 และ 5.920 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายได้ของสมาชิกที่ต่างกัน ส่งผลต่อกระบวนการวางแผนและกระบวนการการแก้ไขปรับปรุงของกองทุนหมู่บ้านฯ = 4.698 และ 4.339 ตามลำดับ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการ ที่สมาชิกมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวันจะทำให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า สมาชิกที่ไม่สามารถให้ความร่วมมือได้เนื่องจากภาระของการหารายได้ของสมาชิกสำหรับประเด็นปัญหาภาพรวมของกองทุนฯ ยังคงมีเรื่องเกี่ยวกับการจัดเก็บเอกสารทางบัญชีและโปรแกรมที่รัฐบาลนำมาใช้ ไม่เอื้อต่อศักยภาพของบุคลากร และเงื่อนไขการให้สินเชื่อของหมู่บ้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศณุพงศ์ กล้ากลีจ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ต้นแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัจจัยการบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ คือ แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอดุพนม จังหวัดนครพนม ในด้านการบริหารจัดการ ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่มีความทันสมัยเพื่อช่วยในการดำเนินนโยบายที่ชัดเจนและรวดเร็ว มีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วม ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในเรื่องการบริหารจัดการทั้งด้านการให้กู้ยืมและการรับข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มกิจกรรม การจัดทำแผนงาน รวมทั้งการปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผล และการส่งเสริมด้านการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนของสมาชิกกองทุน เพื่อจะสามารถเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานที่ดีขึ้นได้ ด้านภาวะผู้นำ คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม เสียสละ และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และคณะกรรมการในเรื่องของการกระจายข้อมูลเพื่อให้สมาชิก หรือคณะกรรมการดำเนินงานได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

1.2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรส่งเสริมด้านความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มากยิ่งขึ้น

1.3 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรส่งเสริมด้านค่าจ้างและผลตอบแทน โดยกองทุนหมู่บ้านฯ มีการจัดการประชุมใหญ่สามัญประจำปีในทุก ๆ ปี และมีการปันผลกำไรอย่างเหมาะสม

1.4 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรส่งเสริมด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยกองทุนหมู่บ้านฯ มีการกำหนดระยะเวลาการเป็นสมาชิก ให้กับสมาชิกมีการชำระหนี้ตรงเวลา และสมาชิกที่มีเงินออมประจำ

1.3 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรส่งเสริมการบริหารจัดการโดยมีการพัฒนาทักษะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนาระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีคุณภาพส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ พัฒนาระบบการตรวจสอบและประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารงานของกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิศณุพงศ์ กล้ากลิจ. (2562). ต้นแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรพิงค์ จำปานาค และสมหมาย อุดมวิทิต (2562). การประเมินประสิทธิผลและปัจจัยที่กำหนดผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรสงคราม. *PIM 9th National and 2nd International Conference 2019 and 2nd Smart Logistics Conference*, 5 July 2019 (หน้า C1-C13). กรุงเทพฯ: สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.

- ณัฐวัชร์ ศรีสุวรรณนท์, อรอนงค์ แสงการ, วารุณี อ่อนละออบ, ณัฐกริ เตโช และจิรนนท์ อุดชุมพิสัย. (2562). ความพึงพอใจในการบริหารจัดการ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 5(8), 39-48.
- ภัทราจิตร แสงสว่าง. (2561). การประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลเมืองศรีโค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการพัฒนาชุมชน และคุณภาพชีวิต*, 6(3), 551-552.
- วิชุดา สร้อยสุด และโชติ บดีรัฐ. (2565). แนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุน ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลศรีนคร อำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก*, 8(2), 399-413.
- Aryal, K., & Marasini, G. (2020). *Factors affecting the effectiveness of community development block (CDB) grant Management in Nepal*. *SAGE Open*, 10(4), 1-14.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Effective Behavior in Organizations*. New York: Richard D. Irwin Inc.
- Haile, M. T., & Goshu, M. T (2021). Factors influencing the performance of village fund administration in Ethiopia: A case study of Tigray region. *Journal of African Business*, 22(1), 1-17.
- Ngo, H. Q., & Huynh, T. M. (2020). Factors affecting the effectiveness of village fund management in Vietnam. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 30(4), 1277-1293.
- Ninsalam, K. J., & Agustiansyah, D. (2021). Village fund management in Indonesia: A review of literature. *International Journal of Community Development*, 56(4), 561-580.
- Opoku, A. A., & Adjei, D. (2020). Factors influencing the performance of village fund management in Ghana. *International Journal of Public Administration*, 43(12), 1857-1869.
- Yamane T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
STRATEGIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS THAT AFFECTS AFFECTING THE
EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER THE NAKHON SI THAMMARAT
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

กัญญณัฏ เพชรรัตน์^{1*}, พระครูวินัยธรวุฒิชัย ชยวุฒโฒ², สันติ อุนจะนา³
Kanyanat Petcharat^{1*}, Phrakhruvinaithorn Wutthichai Chayawuddho², Santi Aunjanam³

^{1,2,3}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย
^{1,2,3}Master of education program in educational administration, Graduate School
Mahamakut Buddhist University

*Corresponding author's e-mail: bowwwysb@gmail.com^{1*}, wattchai.pet@mbu.th², Santi2509aun@gmail.com³

Received: May 25, 2024

Revised: June 28, 2024

Accepted: July 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน 4) ศึกษาตัวแปรการันที่ใช้ในการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,720 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน โดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ และสถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในทิศทางบวก มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r=.905$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำ

เชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าด้านการควบคุมกลยุทธ์ (X_5) ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (X_3) และด้านการประเมินผลกลยุทธ์ (X_6) สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียน (Y)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; ผู้บริหารสถานศึกษา; ประสิทธิผลของโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the strategic leadership of educational institution administrators; 2) study school effectiveness; 3) study the relationship between strategic leadership of school administrators that affects school effectiveness, and 4) study the predictors used to predict the relationship between strategic leadership and school administrators that affected the effectiveness of the school. The population used in the research was 2,720 teachers under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office, academic year 2023, a sample size of 338 people, using Crazy and Morgan's sample comparison table. The research instrument was a questionnaire. Statistics used in data analysis included percentage, mean, standard deviation Pearson's Correlation Coefficient, multiple regression analysis and stepwise multiple regression statistics. The results of the research found that 1) the strategic leadership level of administrators of educational institutions under the Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office overall was at the highest level. 2) School effectiveness level overall was at a high level. 3) The relationship between strategic leadership and school administrators affected school effectiveness in a positive direction. There was a high correlation ($r = .905$) with statistical significance at the .001 level. 4) Predictive variables used to predict the strategic leadership of school administrators and school effectiveness. Using stepwise multiple regression analysis, it found that strategic control (X_5), strategic direction setting (X_2), organizational culture creation (X_3), and strategy evaluation (X_6) could be jointly predicted. School Effectiveness (Y).

Keywords: strategic leadership; school administrators; school effectiveness

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

หากจะกล่าวถึงสังคมของการศึกษา บุคคลที่สามารถทำให้การศึกษามีการพัฒนาไปได้นั้น ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญในด้านการบริหารองค์กรให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ หน่วยงานนั้นจะประสบความสำเร็จได้ต้องเริ่มจากการพัฒนาผู้นำให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นเสาหลักของหน่วยงานการศึกษา และผู้ใต้บังคับบัญชา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ,

2562)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนและองค์กรการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและการเป็นผู้นำแก่นักเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการองค์การการศึกษา รวมถึงการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การพัฒนานโยบาย การจัดทำงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากร และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวกให้เอื้ออำนวยสำหรับการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถาบัน (กุลจิรา รักชนคร และสุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, 2563) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงถือเป็นหัวใจหลักของการศึกษามีใช้ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่จำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้นำสถานศึกษานั้น ๆ สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้นำ เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้สนับสนุน เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า ก่อให้เกิดภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยพัฒนาคุณภาพ การทำงานของครู ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนในที่สุด (อัศนี สุกิจใจ, 2560, หน้า 24) และผู้นำเชิงกลยุทธ์ (strategic leadership) เป็นภาวะผู้นำประเภทหนึ่งที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ซึ่งมีผู้นำขององค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยคุณสมบัติสำคัญของผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน (ธารทิพย์ เทพคำ, 2564, หน้า 1)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหาร การพัฒนา ตลอดจนการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ เป้าหมายความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะสามารถมองเห็นภาพรวมและขอบเขตงานได้กว้างขวาง ชัดเจนเป็นรูปธรรมการมองภาพรวมในเชิงกลยุทธ์ ทำให้สามารถวิเคราะห์ ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานและบริหารทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วันวิภา ทำประโยชน์, 2564, หน้า 2) ดังนั้นผู้นำที่มีทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ คือ บุคคลที่มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ซับซ้อน คิดอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาแผนระยะยาวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารที่มีความสามารถพิเศษในการระบุรูปแบบ ทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และตัดสินใจอย่างมีข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ ผู้บริหารเหล่านี้มักจะเชี่ยวชาญในการจัดลำดับความสำคัญ จัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และปรับกลยุทธ์เมื่อจำเป็น ซึ่งการที่ผู้นำมีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ จะสามารถนำองค์กรหรือหน่วยการศึกษาให้ก้าวไปสู่ผลลัพธ์ที่ประสบความสำเร็จและความได้เปรียบทางการแข่งขันมากขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครศรีธรรมราช จึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาโดยตลอด เห็นได้จากการจัดการประชุมอบรมสัมมนา เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองในการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบัน เพราะจากสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานแบบเก่า รักษาระบบอนุรักษ์นิยม ไม่ริเริ่มเปลี่ยนแปลงหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ อาจเป็นเพราะผู้บริหาร

สถานศึกษาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมานาน มีทัศนคติแบบเดิมไม่เปิดรับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ จึงนำไปสู่การจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จอย่างล่าช้า ด้วยเหตุผลและความสำคัญ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช, 2564) จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษาผ่านทางวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ อีกทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา ถึงสถานการณ์ต่อไปในอนาคตท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อบริหารและพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประสิทธิผลของโรงเรียนนั้นเป็นเครื่องมือที่บ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีว่าโรงเรียนได้ดำเนินการบริหารจัดการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพียงใด พฤติกรรมของผู้บริหารจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนหากผู้บริหารมีแนวทางการจัดการที่ดี หรือมีมาตรฐาน ย่อมส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพการศึกษาของนักเรียน (มัทนิตา คงช่วย, 2563, หน้า 2) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแนวทางในการยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้เป็นที่มาของวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งการบริหารจัดการจึงต้องอาศัยวิธีการและนวัตกรรมที่ใหม่ ๆ มาปรับใช้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานที่ดียิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนแก้ไขทั้งหลักการ ทฤษฎี พฤติกรรมและการแสดงออกในรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ตอบสนองต่อความคาดหวัง ความต้องการของบุคคล และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้เกิดขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาตัวแปรการณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัยดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการกำหนดทิศทาง การสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ โดยยึดเป้าหมายและภารกิจขององค์การสำเร็จ โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ 2) ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร 4) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) ด้านการควบคุมกลยุทธ์ 6) ด้านการประเมินกลยุทธ์

Dubrin (2007, p. 391) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (strategy leadership) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดทิศทาง กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรภายในองค์กร ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้องค์กรสามารถอยู่รอด โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นหนึ่งในประเภทของภาวะผู้นำที่จะเป็นตัวผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ Maghroori & Rolland (1997, p. 62) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการของการกำหนดทิศทางและแรงบันดาลใจ เพื่อสร้างและนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์เพื่อบรรลุและรักษาไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ขององค์การ

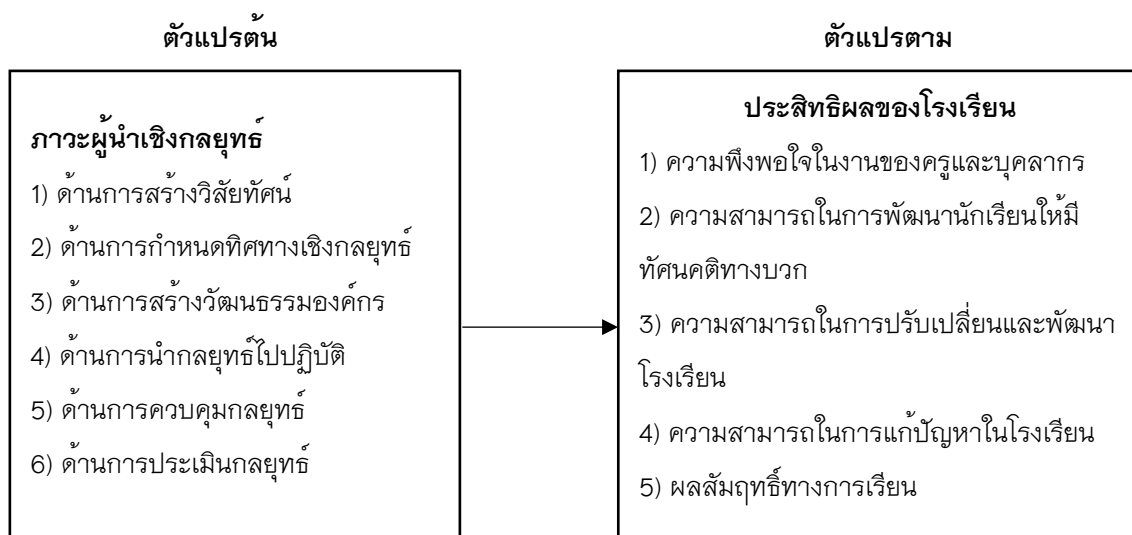
ประสิทธิผลของโรงเรียน

ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานที่มีผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การดำเนินงานทำให้สถานศึกษาก้าวหน้าพัฒนาไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจในงานของครูและบุคลากร 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน 5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Hoy & Miskel (2008) ได้กล่าวว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน พิจารณาได้จากตัวชี้วัด 4 ประการ คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีแนวความคิดทางบวก ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน และได้เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิผลองค์กร โดยพิจารณาจากความสามารถในการปรับเปลี่ยน การบรรลุเป้าหมายความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจในการทำงานความสนใจในชีวิต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการ จำนวน 6 ด้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกรอบแนวคิดการวิจัยที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดและมองเห็นภาพที่ชัดเจน ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 71 โรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 2,720 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน กลุ่มตัวอย่าง ค้างนี้เป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษามัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 338 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในค้างนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบไปด้วย 1) แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของ

โรงเรียนแบบสอบถามทั้ง 2 ตอน มีลักษณะเป็นมาตรวัดส่วนประมาณค่า (rating scales) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .987

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช เพื่อดำเนินการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ถึงกลุ่มโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยในหนังสือขอความอนุเคราะห์การดำเนินการวิจัยระบุการใช้เครื่องมือระบบออนไลน์ ผ่าน google form แปลงเป็น QR Code แนบหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

3. เมื่อผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลนำคำตอบแบบสอบถามออนไลน์ ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามสถิติที่กำหนด หากไม่ได้รับแบบสอบถาม มีการติดตามแบบสอบถามให้ครบ 100 % หรือไม่น้อยกว่า 80 %

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกชุด ที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และ ค่าร้อยละ ในแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (check list)

3. วิเคราะห์เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. นำผลการคำนวณวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ตามเป้าประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม และการแปรปรวนความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้ ดังนี้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยมีเกณฑ์ ประเมินค่าวิวัฒภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีการแบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 66)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยมีเกณฑ์การประเมินค่าวิวัฒประสิทธิผลของโรงเรียน มีการแบ่งเป็น 5 ระดับ สามารถแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีของ บุญชม ศรีสะอาด, (2553, หน้า 66)

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient, r) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 121)

6. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 338		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	4.54	.52	มากที่สุด
ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	4.52	.60	มากที่สุด
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร	4.55	.54	มากที่สุด
ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.55	.55	มากที่สุด
ด้านการควบคุมกลยุทธ์	4.54	.54	มากที่สุด
ด้านการประเมินผลกลยุทธ์	4.56	.60	มากที่สุด
รวม	4.54	.51	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = .51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินกลยุทธ์ (X_6) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .60) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรม (X_3) ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .54) กับ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_4) ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .55) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_2) ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .60)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช	n = 338		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1.ด้านความพึงพอใจในงานของครูและบุคลากร	4.61	.50	มากที่สุด
2.ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.56	.55	มากที่สุด
3.ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน	4.54	.55	มากที่สุด
4.ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน	4.54	.54	มากที่สุด
5.ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.56	.51	มากที่สุด
รวม	4.56	.50	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจในงานของครูและบุคลากร (Y_1) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = .50) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก (Y_2) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .55) และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Y_5) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน (Y_3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = .55) และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน (Y_4) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = .51)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตัวแปร ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	ประสิทธิผลของโรงเรียน (Y)					รวม
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (X_1)	.777***	.814***	.762***	.756***	.780***	.837***
ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_2)	.806***	.831***	.784***	.778***	.811***	.863***
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (X_3)	.784***	.823***	.735***	.769***	.863***	.839***
ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_4)	.788***	.808***	.749***	.771***	.785***	.850***

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ประสิทธิผลของโรงเรียน (Y)					รวม
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{รวม}
ด้านการควบคุมกลยุทธ์ (X ₅)	.819***	.836***	.794***	.806***	.820***	.877***
ด้านการประเมินกลยุทธ์ (X ₆)	.785***	.774***	.743***	.735***	.769***	.819***
X _{รวม}	.846***	.869***	.820***	.821**	.845***	.905***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 (P < .001)

จากตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับประสิทธิผลของโรงเรียน (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .905

4. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตาราง 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนน		t	Sig
	คะแนนดิบ	มาตรฐาน		
	b	S.E.	Beta	
ค่าคงที่ (Constant)	.657	.102		.000
ด้านการควบคุมกลยุทธ์ (X ₅)	.313	.056	.345	.000***
ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X ₂)	.179	.054	.203	.001**
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (X ₃)	.227	.045	.252	.000***
ด้านการประเมินผลกลยุทธ์ (X ₆)	.141	.044	.160	.001**

R = .906 , R² = .821 , Adjusted R² = .818, S.E._{EST} = .210, F = 1 .30

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 (P < .01)

*** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 (P < .001)

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า เมื่อนำตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการควบคุมกลยุทธ์ (X_5) ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร (X_3) และด้านการประเมินผลกลยุทธ์ (X_6) สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถอธิบายการแปรผันประสิทธิผลของโรงเรียน ได้ร้อยละ 82.1 ($R^2 = .821$) ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะเกิดจากการพยากรณ์ เท่ากับ .210 เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนดิบ มีดังนี้ $\hat{Y} = .657 + .313 (X_5) + .227(X_3) + .179 (X_2) + .141(X_6)$

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปของคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้ $\hat{Z}_y = .345 (X_5) + .252 (X_3) + .203 (X_2) + .160 (X_6)$

การอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการประเมินผลกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร กับด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะกระบวนการวัดประเมินการปฏิบัติงานที่ได้มีการวางแผนไว้ โดยใช้มาตรการในการตรวจสอบกำกับและติดตามการดำเนินงาน โดยมีการวิเคราะห์และประเมินผลกับเกณฑ์การวัด เพื่อทำการป้องกันและแก้ไข ไม่ให้ผลงานคลาดเคลื่อนไปจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนใช้กลไกต่าง ๆ เพื่อติดตามการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ รัตนโสภา, พจณี มั่งคั่ง และสายฝน เสกขุนทด (2565, หน้า 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐาน การอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผลกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา นิธิบุตร (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผลกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิกร บุนนิก (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ระดับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยด้านความพึงพอใจในงานของครูและบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกและด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียน ตามลำดับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมมือกันในการทำงานเพื่อการพัฒนา นักเรียนและโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ตั้งเอาไว้ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักเปลี่ยนแปลง ปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยมุ่งให้เกิดด้านการพัฒนาให้ดีขึ้น เลือกใช้วิธีการได้อย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรือนเพชร เด็กสี และจรัส อติวิทยากรณ์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย วีรยุทธ เสากแก้ว (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์ ศิริเมธางกูร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของ พอรุ่ง แสงนวล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของ มีศักดิ์ แสงศิลา (2566) ความสัมพันธ์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = .905$ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันระดับสูงสุด คือ ด้านการควบคุมกลยุทธ์ รองลงมา คือ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการประเมินผลกลยุทธ์ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐาน “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญอีกทักษะหนึ่งใน

การบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงควรให้ความสำคัญในการด้านการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการพัฒนาคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ยงยุทธ และสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี (2565, หน้า 33-43) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทน์ภัส สุทธิการ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสรัตน์ ม่วงนา (2563, หน้า 97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช อินทรดิบ และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2566, หน้า 319) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 6 ด้าน พบว่า 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ไปสร้างสมการพยากรณ์ สามารถสร้างในรูปคะแนนดิบคือ $\hat{Y} = .657 + .313 (X_5) + .179 (X_2) + .227(X_3) + .141(X_6)$ และสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z\hat{y} = .345 (X_5) + .203 (X_2) + .252 (X_3) + .160 (X_6)$ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการควบคุมกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ด้านประเมินผลกลยุทธ์นั้นส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทน์ภัส สุทธิการ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 76.20

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า การกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินงานจะเป็นขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญ เพื่อกำหนดเป้าหมายที่นำไปสู่ทิศทางขององค์กรสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาที่สามารถบริหารจัดการไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาได้อย่างเหมาะสม มีการดำเนินการให้ครูมีส่วนในการวางแผนกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่และมีส่วนร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำนโยบายแผนงานโครงการและพันธกิจที่สอดคล้องกับองค์กร ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการจัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อแก้ปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นในโรงเรียน รวมถึงการดูแลเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ และตระหนักถึงการสร้างการจัดการความรู้ในการพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะของผู้ปฏิบัติงานและการประเมินผลอย่างถูกต้องและยุติธรรมให้อิสระในการพัฒนานตนเองของบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูศึกษาค้นคว้าปรับปรุงพัฒนาสื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งจะนำมาสู่การปรับปรุงพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอซึ่งนำไปสู่ประสิทธิผลที่คุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการประเมินผลกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการประเมินและติดตามผลการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ควรจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริมด้านการกำหนดจุดเน้นและจัดทำแผนเผชิญเหตุ เพื่อส่งผลให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนพัฒนาไปในทางที่ดีและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4

2.2. ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

2.3. ควรศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กุลจิรา รักชนกร และสุภัทรศักดิ์ คำสามารถ (2563). การศึกษากรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*, 5(2), 274–283.
- จวีร์รัตน์ ม่วงนา. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภูมิกร บุนนีก. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณรงค์ รัตนโสภา, พจนิษฐ์ มั่งคั่ง และสายฝน เสกขุนทด. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการ ดำเนินงานตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี. *วารสาร บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 19(84), 102–114.
- ธารทิพย์ เทพคำ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นันทน์ภัส สุทธิการ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เนาวรัตน์ ศิริเมธางกูร. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่มที่ 1*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปิยนุช อินทรดิบ และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต1. *วารสารวิชาการสิรินธรปริทรรศน์*, 24(1), 319–330.

- พอรุ่ง แสงนวล. (2563). การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มัทนิตา คงช่วย. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- มีศักดิ์ แสงศิลา. (2566). ความสัมพันธ์สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วารสารวิชาการวิทยาลัย
สันตพล, 9(1), 62-73.
- รุ่งนภา นิธิบุตร. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เรื่อนเพชร เต็กโก้ และจรัส อติวิทยากรณ์. (2561). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผล
ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากระบี่. *Walailak Procedia*, 2018(4), 1-8.
- วันวิภา ทำประโยชน์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรเพื่อ
การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วีรยุทธ เสาแก้ว. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศศิธร ยงยุทธ และสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21
ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 6(1), 33-43.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ
2564. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช.
- อัศนีย์ สุกิจใจ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- DuBrin, A. J. (2007). *Leadership: Research Finding, Practice, and Skill*. Boston: Houghton Mifflin.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2008). *Educational Administration: Theory Research and Practice* (8th ed).
Singapore: McGraw-Hill.

Maghroori, R., & Rolland, E. (1997). Strategic Leadership: The art of Balancing Organization Mission with Policy, Procedure and external environment. *Journal of Leadership Studies*, 4(2), 62–81. <http://doi.org/10.1177/107179199700400207>.

ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพ
ในการปฏิบัติงานและคุณภาพการรายงานทางการเงินของผู้ทำบัญชี
ของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน

DIGITAL-ERA ACCOUNTANT SKILLS AND OPERATIONAL PROCESSES AFFECTING
THE WORK POTENTIAL AND FINANCIAL REPORTING QUALITY OF ACCOUNTANTS IN
ACCOUNTING FIRMS IN THE UPPER NORTHERN REGION

สุพรรณษา สุวรรณศรี^{1*}, พรทิพา แสงเขียว²

Supunsa Suwansri^{1*}, Porntiwa Saengkhiew²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy Program, School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: supunsa.acc.s3@gmail.com^{1*}

Received: June 12, 2024

Revised: August 26, 2024

Accepted: October 19, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพและคุณภาพการรายงานทางการเงินของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 359 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน โดยตัวแปรอิสระทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะทางด้านธุรกิจ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะทางด้านความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ ทักษะทางด้านอารมณ์การสื่อสาร ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน โดยตัวแปรอิสระทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี การชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะของนักบัญชี; ยุคดิจิทัล; กระบวนการปฏิบัติงาน; คุณภาพการรายงานทางการเงิน;
ศักยภาพในการปฏิบัติงาน

Abstract

This research aimed to study the skills of accountants in the digital era and the work processes that affected the potential of accounting firms in Upper Northern Thailand. Data was collected from 359 accountants working in accounting firms in the region by using questionnaires as the data collection tool. Basic statistics and multiple regression analysis were employed to analyze the data. The research results revealed that the skills of accountants in the digital era significantly affect their work performance. The five independent variables—business skills, digital technology skills, professional expertise, emotional and communication skills, creative thinking skills, and teamwork skills—were statistically significant at the .05 level. Additionally, the work processes of accounting firms had a significant impact on work performance. The three independent variables—accurate and legally compliant accounting, reviewing the accuracy of accounting practices, and explaining accounting procedures to staff—were statistically significant at the .05 level.

Keywords: accountant skill; digital age; financial reporting quality; operational processes; work potential

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

วันนี้กำลังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล เครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น Big Data, Robotics Process Automation (RPA), Blockchain, Data Analytics, Machine Learning รวมไปถึง Artificial Intelligence (AI) ถูกพูดถึงในวงกว้าง อาจทำให้เกิดความกังวลจากหลายอาชีพรวมถึงอาชีพนักบัญชีจะมีการนำหุ่นยนต์เข้ามาแทนที่ และสงสัยว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้บทบาทของนักบัญชีเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด คำกล่าวที่ว่า “เรียนบัญชีไม่ต่งงานแน่นอน” จะยังคงจริงอยู่หรือไม่ จึงต้องเตรียมพร้อมรับคลื่นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีครั้งใหญ่

ในมุมมองของนักบัญชีบริหาร บทบาทของนักบัญชีก็ยังคงมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้ธุรกิจ เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะเข้ามามีส่วนช่วยให้ นักบัญชีสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะนอกจากนักบัญชีจะสามารถลดเวลาทำงานแบบซ้ำ ๆ ในส่วนที่หุ่นยนต์ทำได้แล้ว ยังสามารถนำเสนอข้อมูลได้รวดเร็วและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ผู้บริหารตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า นักบัญชียุคดิจิทัลสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้เป็นข้อได้เปรียบเพื่อให้ตนเองสามารถเป็น business partner หรือคู่คิดธุรกิจได้อย่างเต็มตัว

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันหน้าที่ของนักบัญชีบริหารคือ จัดเตรียม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร หากได้ลองพิจารณาแล้วมักพบว่าเวลาส่วนใหญ่ใช้ไปกับการจัดเตรียมข้อมูลและรายงานต่าง ๆ และเน้นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในอดีต (backward-looking) แต่สำหรับการเป็นคู่คิดธุรกิจในยุคดิจิทัลนั้น บทบาทของนักบัญชีจะเริ่มต้นหลังจากที่รายงานและการวิเคราะห์แบบมาตรฐานได้ถูกสร้างออกมาแล้วโดยระบบอัตโนมัติ และจะเน้นการวิเคราะห์และหา business insight แบบมองไปข้างหน้า (forward-looking) รวมทั้งตั้งคำถามและวิเคราะห์ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ได้มุมมองที่แตกต่าง โดยนักบัญชีจะต้องทำงานควบคู่ไปกับ business function อื่น ๆ เพื่อตอบโจทย์และขับเคลื่อนธุรกิจให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น

(สภาวิชาชีพบัญชี, 2563)

สภาวารการณโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำใหัยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ตลอดจนภาวะความเลี่ยนต่ง ๆ สะทอนใหัเห็นถึงสังคมและความทันสมัย ดังนั้น สำนังานบัญชีจึงจะต้องปรับตัวใหัเข้ากับสถานการณ์แปลกใหม่ เพื่อดำเนินอยู่อย่างมีคุณภาพ ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะ สำหรับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นให้มีความสามารถในการปรับตัว จึงต้องพัฒนาทักษะของนักบัญชี เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในปี พ.ศ. 2555 กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้กำหนดมาตรฐานของสำนังานบัญชีคุณภาพขึ้น ประกอบด้วยความรับผิดชอบของผู้บริหาร ข้อกำหนดทางด้านจริยธรรม กระบวนการเกี่ยวข้องกับลูกค้า การจัดการทรัพยากร การปฏิบัติงาน การติดตาม การตรวจสอบ และการจัดเอกสารการปฏิบัติตามเกณฑ์ สำนังานบัญชีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติที่ดี สร้างความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ และสามารถทำใหัผู้ใช้บริการได้รับประทับใจสูงสุดในการบริการที่เกิดขึ้นได้ และเพื่อนำเสนองบการเงินอย่างถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป อีกทั้ง สามารถยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีตามหลักของกรมสรรพากรได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน และในปี พ.ศ. 2563 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้ผลักดันสำนังานบัญชีคุณภาพสู่การเป็นสำนังานบัญชีดิจิทัล โดยสำนังานบัญชีคุณภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน

ภายใต้หลักการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องและครบถ้วนตามกฎหมายและมาตรฐานการบัญชี เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานและสถานะทางการเงินที่แท้จริงของธุรกิจได้ จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า มีนิติบุคคลจำนวนมากที่ใช้บริการสำนังานบัญชีในการจัดทำบัญชีและงบการเงิน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้พิจารณาแล้วว่า สำนังานบัญชีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ธุรกิจจัดทำงบการเงินอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ในการประกอบธุรกิจไม่ว่าจะในรูปแบบใด รายงานทางการเงินถือเป็นเครื่องมือสำคัญของนักลงทุนที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ มาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และตัดสินใจการลงทุน ถึงแม้ว่าบุคคลทั่วไปจะไม่ค่อยสนใจรายงานทางการเงินมากนัก แต่ถ้าหากมีข้อสงสัยเกิดขึ้นกับบริษัทเกี่ยวกับการรายงานทางการเงินที่ผิดพลาดหรือเกิดการทุจริตจากการตกแต่งงบการเงิน ก็อาจเป็นผลเสียต่อบริษัทได้ บุคคลทั่วไปเหล่านั้นเองก็จะไม่สนับสนุนหรือบริโภคผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของบริษัทเหล่านั้นได้ การที่รายงานทางการเงินหรืองบการเงินได้ถูกตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตอย่างอิสระ ทำใหัความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินนั้นได้รับความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานและคุณภาพรายงานทางการเงินของสำนังานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะหาความสัมพันธ์ของ ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานและคุณภาพรายงานทางการเงิน ซึ่งจะทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนังานบัญชีในภาคเหนือตอนบน ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยจะ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงาน ของนักบัญชีในองค์กร เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการปฏิบัติงานขององค์กร อันจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่องค์กรได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน ของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติงานบัญชีที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน ของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในยุคปัจจุบัน ทักษะที่จำเป็นสำหรับนักบัญชีได้เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะต่าง ๆ ที่นักบัญชีต้องมีเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งกรอบแนวคิดของการศึกษานี้ได้นำเสนอทักษะที่สำคัญหลายด้านสำหรับนักบัญชียุคดิจิทัล ได้แก่ ทักษะทางด้านธุรกิจ (BS) ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (DS) ทักษะทางด้านความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ (PS) ทักษะทางด้านอารมณ์การสื่อสาร (SS) ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ (CS) และทักษะทางด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม (TS) ทั้งนี้ ทักษะเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีและศักยภาพในการปฏิบัติงานทางบัญชีโดยรวม

ทักษะของนักบัญชียุคดิจิทัล

1. ทักษะทางด้านธุรกิจ ความเข้าใจในธุรกิจและกลยุทธ์ทางธุรกิจเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับนักบัญชี การมีความรู้และทักษะในด้านนี้ช่วยให้นักบัญชีสามารถประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเงินขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องการทำงานงบประมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเพื่อการตัดสินใจ (Warren & Reeve, 2019)
2. ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นักบัญชียุคดิจิทัลต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงาน เช่น ระบบ ERP (Enterprise Resource Planning) และซอฟต์แวร์บัญชี ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น (Byrnes, 2020)
3. ทักษะทางด้านความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ ความรู้ความชำนาญในหลักการบัญชี การตรวจสอบบัญชี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักบัญชี โดยเฉพาะการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายที่กำหนด (Jones & Smith, 2018)
4. ทักษะทางด้านอารมณ์และการสื่อสาร นักบัญชีต้องมีทักษะในการสื่อสารทั้งทางวาจาและลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สามารถอธิบายข้อมูลทางการเงินแก่ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรได้อย่างชัดเจนและเป็นมืออาชีพ (Sirois & Weil, 2017)
5. ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการทางการเงิน เช่น การออกแบบระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพและการค้นหาวិธีการใหม่ ๆ ในการจัดการข้อมูล (CIMA, 2020)

6. ทักษะทางด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม นักบัญชีมักจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลในทีมจากหลายสาขาวิชาชีพ การมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Deloitte, 2019)

กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี

1. การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามกฎหมาย ความสามารถในการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ความถูกต้องและความโปร่งใสเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมความน่าเชื่อถือของการรายงานทางการเงิน (IFAC, 2020)

2. การตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี การตรวจสอบภายในและการทบทวนข้อมูลเป็นขั้นตอนสำคัญในการรักษาคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูลบัญชี ซึ่งช่วยป้องกันข้อผิดพลาดและปัญหาทางการเงิน (COSO, 2017)

3. การชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคคลากร การสื่อสารภายในสำนักงานบัญชีเป็นส่วนสำคัญในการให้ความรู้และชี้แจงกระบวนการปฏิบัติงานที่ถูกต้องแก่บุคคลากร ซึ่งช่วยให้กระบวนการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Becker, 2019)

ศักยภาพในการปฏิบัติงาน

1. ด้านคุณภาพของงาน การมีทักษะและความรู้ที่ถูกต้องจะส่งผลให้คุณภาพงานที่สูงขึ้น ความละเอียดรอบคอบและการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามมาตรฐานช่วยเสริมความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลทางการเงิน (Miller, 2020)

2. ด้านความทันต่อเวลา การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถจัดการกับเวลาที่จำกัดเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ข้อมูลทางการเงิน (Anderson, 2018)

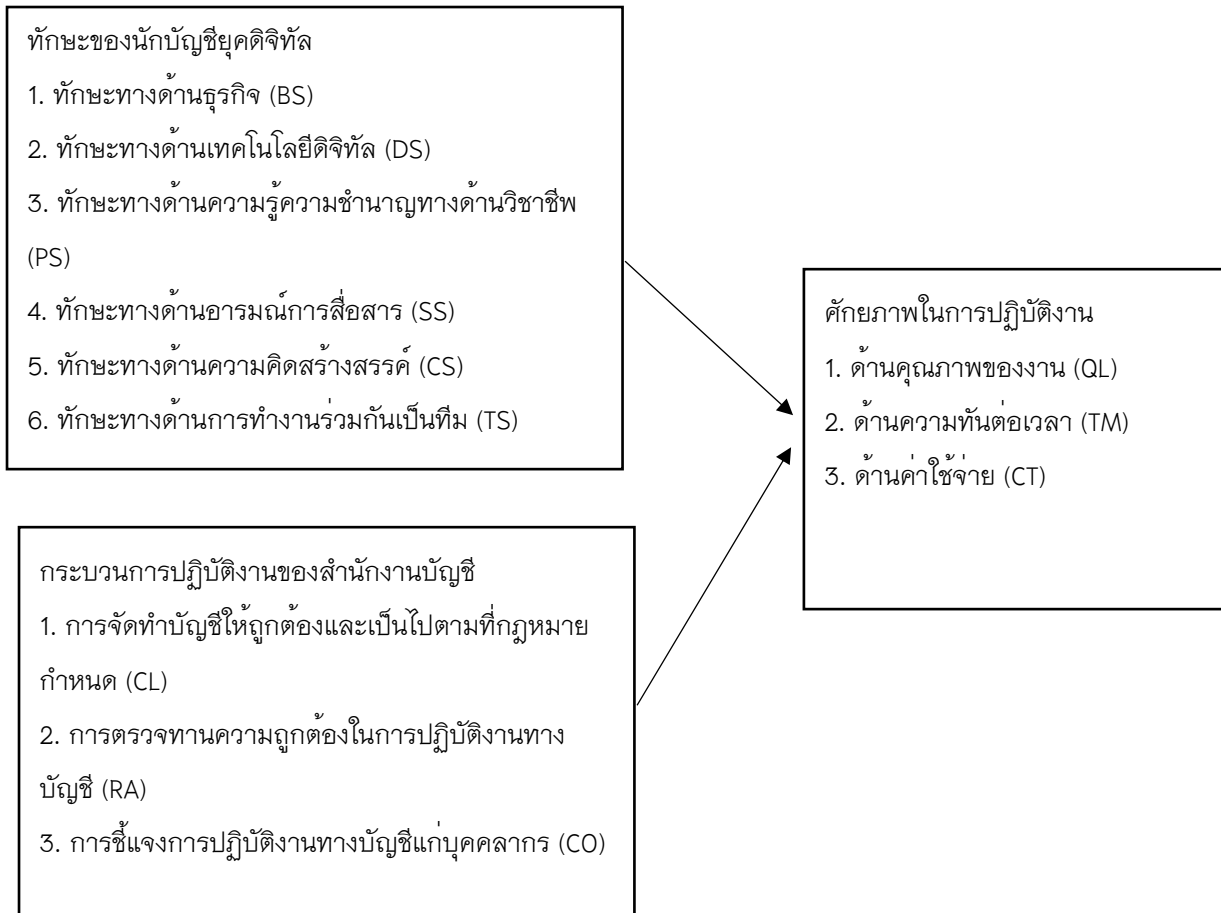
3. ด้านค่าใช้จ่าย การควบคุมต้นทุนและประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของสำนักงานบัญชีในการแข่งขันและสร้างผลกำไร (Porter, 2019)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้ทำบัญชีของสำนักงานบัญชี นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะของนักบัญชียุคดิจิทัล กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ศักยภาพในการปฏิบัติงานมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีในภาคเหนือตอนบน จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอนพะเยา แพร่ น่าน เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่เป็นผู้ทำบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน มีจำนวนทั้งสิ้น 3,494 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณตามวิธีของ Yamane (1973) ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 359 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 7 ส่วน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นลักษณะคำถาม แบบตัวเลือก (check list) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (nominal scale) 2) อายุ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (ordinal scale) 3) สถานภาพ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (nominal scale) 4) ระดับการศึกษา เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (ordinal scale) 5) ประสบการณ์ในตำแหน่งบัญชี เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (ordinal scale) 6) รายได้/เดือน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (ordinal scale)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสำนักงานบัญชี ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบตัวเลือก (check list) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ที่ตั้งของสำนักงาน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (nominal scale) 2) จำนวนพนักงานในสำนักงาน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (ordinal scale) 3) จำนวนปีที่จัดตั้งสำนักงาน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ (ordinal scale)

ส่วนที่ 3-6 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับ 1) ทักษะสำคัญของนักบัญชียุคดิจิทัล ประกอบด้วย ทักษะทางด้านธุรกิจ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ ทักษะทางด้านอารมณ์ การสื่อสาร ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม 2) กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี การชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคคลากร 3) ศักยภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงาน ด้านความทันต่อเวลา ด้านค่าใช้จ่าย โดยแบบสอบถามมีลักษณะของการใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแบบ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2. ตรวจสอบความเที่ยงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity) ด้วยวิธีหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม (IOC: Index of Item Objective Congruence) ถ้าได้ค่า IOC มากกว่า .5 ทุกข้อแล้วจะหาความเชื่อมั่นต่อไป ผู้วิจัยจึงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตามเนื้อหา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง ระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น ด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่กำหนด ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่กำหนดให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่กำหนด หลังจากนั้นนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

แต่ละคนมารวมกัน เพื่อดำเนินการวัดความสอดคล้อง (Rovinelli & Hambleton, 1977) ตามเกณฑ์ในการหาความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามการวัดตัวแปรที่กำหนด (สุวิมล ติรพานันท์ 2562)

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทำการทดสอบ (try out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ หลังจากได้ผลแล้ว จึงนำมารวบรวมเพื่อทำการทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ควรมีค่าในระดับ .70 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็น แนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร หนังสือ งานวิจัยบทความสื่อสารสนเทศ เอกสารอื่น ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัย และนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้ทำการศึกษาวิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ทำบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน โดยให้เวลาตอบกลับ 3 สัปดาห์ หากยังมีได้ตอบรับกลับภายในระยะเวลาดังกล่าว จะทำการส่งแบบสอบถามและจดหมายขอความร่วมมือเป็นครั้งที่ 2

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง ของชุดข้อมูลและลงรหัส (coding form) ในแบบสอบถามทุกข้อหลังจากนั้นนำข้อมูลที่ตรวจสอบ และลงรหัสแล้วไปวิเคราะห์โดยการประมวลผลข้อมูลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive analysis) โดยการใช้ตารางแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป จำแนกผลการวิเคราะห์ ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 การอธิบายข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามส่วนที่ 2 การอธิบายข้อมูลลักษณะทั่วไปของสำนักงานบัญชีที่เกี่ยวกับ ได้แก่ ที่ตั้งของสำนักงาน จำนวนพนักงานในสำนักงาน จำนวนปีที่จัดตั้งสำนักงาน โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามส่วนที่ 3,4,5 และ 6 การอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับ 1) ทักษะสำคัญของนักบัญชียุคดิจิทัล ประกอบด้วย ทักษะทางด้านธุรกิจ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ ทักษะทางด้านอารมณ์การสื่อสาร ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม

2) กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี การชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคคลากร

3) ศักยภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยด้านคุณภาพของงาน ด้านความทันต่อเวลา ด้านค่าใช้จ่าย โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และโดยแบบสอบถามมีลักษณะของการใช้มาตราสาร

ประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแบบ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ 2.1) ทักษะสำคัญของนักบัญชียุคดิจิทัล ประกอบด้วย ทักษะทางด้านธุรกิจ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ ทักษะทางด้านอารมณ์การสื่อสาร ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม 2.2) กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี การชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคคลากร และตัวแปรตาม คือ 2.3) ศักยภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพของงาน ด้านความทันต่อเวลา ด้านค่าใช้จ่าย การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผลอย่างแม่นยำ นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อตัวแปรตามหรือไม่

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ในภาคเหนือตอนบน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงาน ของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน

ตัวแปร	ด้านคุณภาพของงาน (QL)				
	B	STD.	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.381	.275		5.022	.000
ทักษะทางด้านธุรกิจ (BS)	.129	.057	.130	2.270	.024*
ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (DS)	.056	.055	.060	1.012	.312
ทักษะทางด้านความรู้ความชำนาญทางด้าน					
วิชาชีพ (PS)	.108	.055	.112	1.970	.050*
ทักษะทางด้านอารมณ์การสื่อสาร (SS)	.304	.058	.312	5.238	.000**
ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ (CS)	.076	.060	.077	1.282	.201
ทักษะด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม (TS)	.167	.056	.143	2.486	.042*
N = 359, R = .507, R ² = .257, F = 24.726, Sig. = .000					

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ .257 หมายถึง ตัวแปรทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงานได้ร้อยละ 25.70 โดยพบว่า ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลทางด้านอารมณ์การสื่อสารส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 สูงสุด ค่าเบต้า = .312 รองลงมาคือทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลทางด้านธุรกิจ ทักษะทางด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงาน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และทักษะทางด้านความรู้ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ ส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ค่าเบต้า = .143, .130, .112, .077 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานบัญชีที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน ของสำนักงานบัญชีในภาคเหนือตอนบน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน

ตัวแปร	ด้านคุณภาพของงาน (QL)				
	B	STD.	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.592	.233		6.826	.000
การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด	.095	.043	.117	2.226	.027*
การตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี	.445	.047	.450	9.415	.000**
การชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคลากร	.088	.050	.096	1.771	.077

N = 359, R = .544, R^2 = .296, F = 49.845, Sig. = .000

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ .296 หมายถึง ตัวแปรทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรปรวนของกระบวนการปฏิบัติงานส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบนได้ร้อยละ 29.6 โดยพบว่า กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีด้านการตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพของงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าเบต้า = .450 รองลงมา คือ ด้านการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเบต้า = .117 ยกเว้นด้านการชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคลากร

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ เพื่อศึกษาทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลประกอบด้วย ทักษะทางด้านธุรกิจ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะทางด้านความรู้ความชำนาญทางวิชาชีพ ด้านการจ้างงานเป็นทีม ทักษะทางด้านอารมณ์การสื่อสาร ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ และเพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี การชี้แจงการปฏิบัติงานทางบัญชีแก่บุคลากร ที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงาน และคุณภาพการรายงานทางการเงินของสำนักงานบัญชีในภาคเหนือตอนบนเพื่อให้ผลงานการศึกษาค้นคว้าอิสระมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัย เอกสาร และบทความมาประกอบการอภิปรายผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพของงานของสำนักงานบัญชีในภาคเหนือตอนบน พบว่าทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลทางด้านอารมณ์การสื่อสาร ส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงาน และทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลทางด้านธุรกิจ ด้านความรู้ความชำนาญทางวิชาชีพ ส่งผลเชิงบวกต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกาหวดี นิลสุวรรณ และคณะ (2563, หน้า 25) ได้ศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ที่ส่งผล ต่อคุณภาพของการจัดทำงบการเงินของสำนักงานบัญชีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งพบว่า คุณสมบัติของนักบัญชีด้านจรรยาบรรณวิชาชีพส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดทำงบการเงิน และงานวิจัยของ เกษราภรณ์ งามสุวรรณฉาย และคณะ (2564, หน้า 18) ที่ศึกษา การพัฒนาทักษะ การสื่อสารของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้าข้ามแดนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่าทักษะในการสื่อสารของพนักงานผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้าข้ามแดน ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านคุณภาพของงานมากที่สุด

2. กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพของงานของสำนักงานบัญชีในภาคเหนือตอนบน พบว่า กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ด้านการตรวจทานความถูกต้องในการปฏิบัติงานทางบัญชี ด้านการจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ด้านคุณภาพของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณีมัย (2559, หน้า 17) ได้ศึกษาคุณภาพและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย พบว่า สำนักงานบัญชีไทยมีผลการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติ ด้านการควบคุมคุณภาพโดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านข้อกำหนดทางจรรยาบรรณ ด้านการจัดการเอกสาร ด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้อง กับลูกค้า ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการติดตามตรวจสอบตามลำดับ

จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อ ศักยภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลายงานวิจัยก่อนหน้า เช่น งานวิจัยของ Chen et al.

(2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าทักษะด้านดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการปรับตัวของวิชาชีพบัญชีในยุคสมัยที่เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อกระบวนการทำงานในหลายอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดการข้อมูลทางบัญชี ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะเหล่านี้ยังเกี่ยวข้องกับการเพิ่มศักยภาพในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว ทักษะทางธุรกิจและวิชาชีพที่พบว่าเป็นตัวแปรสำคัญในการปฏิบัติงานก็ได้รับการสนับสนุนจากแนวคิดของ Burns & Baldvinsdottir (2005) ที่กล่าวถึงความจำเป็นของนักบัญชีในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจและการจัดการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การมีทักษะในการวิเคราะห์ทางธุรกิจการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในทีม รวมถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา ทำให้นักบัญชีสามารถมีบทบาทที่สำคัญมากกว่าการบันทึกบัญชีเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึง กระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ที่ส่งผลต่อศักยภาพในการทำงาน ยืนยันถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามกฎหมายและการตรวจทานความถูกต้อง ซึ่งตรงกับการศึกษาของ Anderson & Lanen (2017) ที่เน้นย้ำว่าความถูกต้องในการบันทึกและการรายงานทางการเงินเป็นพื้นฐานสำคัญของการรักษาความเชื่อมั่นจากผู้ให้ข้อมูลทางบัญชี การดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ยังช่วยลดความเสี่ยงจากการผิดพลาดและปัญหาทางกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า การชี้แจงการปฏิบัติงานแก่บุคลากร มีความสำคัญเช่นกัน ซึ่งการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ทันสมัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Northouse (2018) ที่ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำและทักษะในการทำงานร่วมกันสามารถส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพของทีม โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมการทำงานแบบดิจิทัล การวิเคราะห์นี้ยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายที่องค์กรจะต้องเผชิญในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การปรับตัวของสำนักงานบัญชีจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาทั้งทักษะของบุคลากรและกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางกฎหมายและความต้องการของตลาดในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในด้านทักษะที่ไม่ใช่ทางเทคนิค เช่น ความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร ยังคงมีความจำเป็น เพื่อสร้างความสามารถในการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคต (Schwab, 2016)

ในแง่การประยุกต์ใช้ ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้ในเชิงปฏิบัติได้ โดยสำนักงานบัญชีสามารถใช้ข้อมูลนี้ในการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทักษะที่เหมาะสม เช่น การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและทักษะการสื่อสาร รวมถึงการปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจและเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล และกระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี มีผลสำคัญต่อศักยภาพในการปฏิบัติงาน โดยทักษะที่สำคัญ ประกอบด้วย ทักษะทางธุรกิจ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะทางวิชาชีพ การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ทั้งหมดมีบทบาทสำคัญในบริบทการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล การเพิ่มทักษะเหล่านี้ช่วยให้นักบัญชีสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ต้องใช้

เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ กระบวนการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย การตรวจสอบความถูกต้อง และการชี้แจงขั้นตอนให้บุคลากร มีความสำคัญต่อการรักษาความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพขององค์กร การศึกษานี้ยังเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทั้งทักษะทางเทคนิคและทักษะที่ไม่ใช่ทางเทคนิค เช่น การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร เพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล ด้านเทคโนโลยี ดิจิทัล โดยการมีความเข้าใจในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรที่ใช้ รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลมาเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานอีกทั้งติดตามการเปลี่ยนของเทคโนโลยีดิจิทัลเพราะความ เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตและการทำงานของผู้ประกอบการ วิชาชีพบัญชี

1.2 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล ด้านบุคลากรและ การสื่อสาร เพื่อสามารถติดต่อสื่อสารและนำเสนอข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจได้ง่ายและตรง ตามความต้องการ รวมถึงสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมและต่างภูมิภาวะได้อย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาการศึกษาทักษะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลและกระบวนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานและคุณภาพรายงานทางการเงินของสำนักงานบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ เช่น ผู้สอบบัญชี ผู้สอบภาษีอากร ผู้ตรวจสอบภายใน เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ทักษะวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถาม เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การสัมภาษณ์ การเข้าไปติดตาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือถูกต้อง และชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). รายงานสถานการณ์ธุรกิจประจำปี 2566. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์.

เกษราภรณ์ งามสุวรรณฉาย, ชุตริระ ระบอบ และพิชญ์ วรณกุล. (2564). การพัฒนาทักษะการสื่อสารของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนส่งสินค้าข้ามแดน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18(2), 14-26.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ มณีมัย. (2559). คุณภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(1), 117–128.
- ผกาดี นิลสุวรรณ, วราพร รุ่งเรือง, วนิดา แพงศรี, ประไพศรี สุภาจันทร์ และศศิกร เครือฟือ. (2563). คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดทำงบการเงินของสำนักงานบัญชีในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี. รายงานวิจัยหลักสูตรบัญชีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2563, 18 พฤษภาคม). บทบาทของนักบัญชีในยุคดิจิทัล: การเป็นคู่คิดธุรกิจในอนาคต. สภาวิชาชีพบัญชี. สืบค้น 1 เมษายน 2566 จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/126283>.
- สุวิมล ติรภานนท์. (2562). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ติรภานนท์. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Anderson, J. (2018). Effective time management in accounting firms. *Journal of Management Accounting*, 32(4), 45–67.
- Anderson, S., & Lanen, W. (2017). Understanding cost management systems: What drives organizational design. *Journal of Management Accounting Research*, 19(1), 89–118.
- Becker, R. (2019). Accounting communication in modern organizations. *Accounting and Finance Journal*, 12(3), 99–111.
- Burns, J., & Baldvinsdottir, G. (2005). An institutional perspective of accountants' new roles – the interplay of contradictions and praxis. *European Accounting Review*, 14(4), 725–757.
- Byrnes, P. (2020). Digital skills for accountants: Embracing the new era. *Accounting Today*, 18(2), 23–35.
- Chen, Y., Tang, G., & Liang, J. (2021). The evolving role of accountants in the digital age: A practice theory perspective. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 34(3), 583–609.
- COSO. (2017). *Internal control framework*. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- FASB. (2020). *The importance of financial reporting quality*. Financial Accounting Standards Board.
- IFAC. (2020). *Global accounting standards and compliance*. International Federation of Accountants.
- Jones, K., & Smith, R. (2018). Professional expertise in accounting: Skills and knowledge requirements. *Accounting Review*, 29(3), 55–57.
- Miller, P. (2020). Quality in financial reporting. *Journal of Business Finance*, 38(5), 67–78.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8th ed). Washington DC: Sage Publications.
- Porter, M. (2019). Cost management strategies for accounting firms. *Harvard Business Review*, 24(3), 88–102.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2(2), 49–56.

- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. World Economic Forum.
- Sirois, L., & Weil, D. (2017). Accounting communication and emotional intelligence. *Accounting Horizons*, 31(2), 101–115.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper & Row.
- Warren, C., & Reeve, J. (2019). Accounting for business decisions. *Journal of Financial Accounting*, 36(1), 21–33.

บทบาทพระสงฆ์ในการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม THE ROLE OF ADMINISTRATIVE MONKS IN THE MAHANIKAYA DEPARTMENT IN THE ADMINISTRATION OF SONGHA AFFAIRS IN NAKHONPHANOM PROVINCE

พระมหาวรุตม์ ดิคุชวิโร (วรพิมรัฐ)^{1*}, สำราญ วิเศษ², จารุกัญญา อดานนท์³, กชกร เดชะคำภู⁴

Phramaha Warut Tikkhaweero Worapimrat¹, Samran Wised², Jarukanya Udanont³,

Kotchakorn Dechakhamphu⁴

^{1,2,3,4} สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

^{1,2,3,4} Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University

*Corresponding author's e-mail: Phramaha.warut2534@gmail.com^{1*}, Wised2520@gmail.com²,

Jarukanya_u@gmail.com³, Monydecha@gmail.com⁴

Received: June 3, 2024

Revised: June 16, 2024

Accepted: June 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และรักษาการแทนเจ้าอาวาส จำนวน 282 รูป และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 8 รูป โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับบทบาทพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีจิตสาธารณะ และด้านบทบาทในการบริหาร ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานในหน้าที่พระสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม คือ การที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา

จึงมีการร่วมกันขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา และให้มีการนำแนวทางไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ การศึกษาสงเคราะห์ นำไปสู่การช่วยเหลือองค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: บทบาท; พระสังฆาธิการ; การบริหาร; กิจการคณะสงฆ์

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the role of administrative monks in the Mahanikaya department in the administration of Sangha affairs in Nakhon Phanom province. 2) To compare the role of administrative monks in the Mahanikaya department in the administration of Sangha affairs in Nakhon Phanom province classifying by personal factors. 3) To study obstacles and find out the solutions to develop the role of administrative monks in the Mahanikaya department in the administration of Sangha affairs in Nakhon Phanom province. This is mixed methods research. Sample group for quantitative research are the Ecclesiastical Provincial Governor, the Ecclesiastical Vice Governor, the Ecclesiastical District Officer, the Ecclesiastical Deputy District Officer, the Ecclesiastical Commune– Chief, the Ecclesiastical Deputy Commune– Chief, the Abbot, the Deputy Abbot, the Assistant Abbot and the Acting Abbot, 282 monks in total. Sample group for qualitative research will apply purposive sampling, selected 8 monks. The research instruments are questionnaire, interview, focus group which shows .95, with statistical significance set at the .05 level. The results of the research found that 1) the overview of the role of administrative monks in the Mahanikaya department in the administration of Sangha affairs in Nakhon Phanom province is at high level, to consider that Sangha administration, administration efficiency, general administration, public mind, and role of administration respectively. 2) To compare the role of administrative monks in the Mahanikaya department in the administration of Sangha affairs in Nakhon Phanom province found that Sangha leaders with different years of ordination, general education qualifications, religious education qualifications, positions, and work experience as Sangha leaders have different opinions on the role of the administration of the Mahanikaya Sangha at a statistically significant level of .05. 3) Problems, obstacles, and guidelines for developing the role of the Sangha in managing Sangha affairs in Nakhon Phanom Province. Monks who are responsible for promoting and nurturing Buddhism to prosper. Building faith among Buddhists. The role of the monks is to help ensure that systematic administration through the administration of the Sangha's affairs ensures that its success is sustainable and permanent. To be efficiency is what the Sangha must do or must consider as a duty related to the Sangha and religion. There was a joint effort to drive forward the strategic plan for reforming Buddhist affairs, and guidelines to practice are consisting of 6 areas: Governance, Religious education, Propagation of Buddhism, Public Utilities and Public welfare education, leads to helping organizations develop themselves appropriately.

Keywords: role; administrative monks; administration; Sangha affairs

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งของโลกที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมหรือขัดเกลาอุปนิสัยใจคอของบุคคลให้ละเอียดอ่อน สวยงาม มีความรัก ความเมตตาหรือเอื้ออาทรต่อกันและกัน หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเกิดประโยชน์ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องจะมีบุคลิกภาพที่สง่างาม มีจิตใจเยือกเย็นและเป็นสุข และเป็นบุคคลที่สังคมปรารถนา ขณะเดียวกันพระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นศาสนาที่มีบทบาทเอื้อประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติอย่างสูงยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องเมตตา กรุณา และการไม่เบียดเบียนกัน ถือว่าเป็นคำสอนที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในหมู่มนุษยชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น เมื่อพูดถึงสังคมสงฆ์และการปกครองแล้วจึงต้องดูที่พระวินัยเป็นหลัก เพราะพระวินัยเป็นทั้งโครงสร้างและระบบการจัดสภาพสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยและพัฒนาบุคลากรในสังคมสงฆ์ ทุกคนจะรู้หน้าที่ของตนเอง ทั้งอำนาจขอบเขตของการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งพระวินัยจะเป็นหลักในการปฏิบัติและเป็นแกนกลางคอยยึดเหนี่ยวสังคมสงฆ์ให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อำนาจการเดียวกัน เพราะพระวินัยนั้นเป็นการจัดสรรโอกาสให้ชีวิตและสังคมดำเนินไปได้อย่างสะดวก ถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบ ไม่เป็นระบบก็จะสูญเสียโอกาสในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมสังคมให้เป็นไปด้วยดี ลักษณะสังคมสงฆ์ในครั้งสมัยพุทธกาลจึงแตกต่างจากสังคมโดยทั่วไป การบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก คือการปกครองตามคณะสงฆ์และทางศาสดาดำเนินมา โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงประเทศไทย การปกครองคณะสงฆ์มีปัญหาและขัดข้อง จึงได้อาศัยอำนาจรัฐมาช่วยจัดการแก้ปัญหาและใช้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน ครั้งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงถวายอำนาจรัฐช่วยจัดระบบการปกครองขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยการที่ทรงตราพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ ศก 121 ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 โดยยกเลิกฉบับแรกนั้น ก็เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองของฝ่ายอาณาจักร ครั้นถึงรัชกาลปัจจุบันได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 และต่อมาในปีพุทธศักราช 2535 ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ให้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสองฉบับนี้เป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ และเป็นหลักจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย และต่อมาก็ได้กำหนดให้มีเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่งมีมติและออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2542)

ในส่วนของจังหวัดนครพนม ฝ่ายมหานิกาย มีการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นอำเภอ มีวัดที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด 849 วัด มีคณะพระสงฆ์สาธุการที่จะต้องบริหารให้กิจการคณะสงฆ์เป็นไปได้อย่างดี มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความบริสุทธิ์ มีความยุติธรรม มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามหลักธรรม ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคมปัจจุบัน โดยหลักการพระสงฆ์สาธุการเป็นผู้มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา กำกับดูแล แนะนำสั่งสอนพระภิกษุสามเณรและฆราวาสผู้อยู่ในวัด ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดังตามถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม และจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปอย่างดี เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัย แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลและต้องปฏิบัติภารกิจของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง มั่นคง และช่วยสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อ

พระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวมทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบต่อไป (สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนครพนม, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

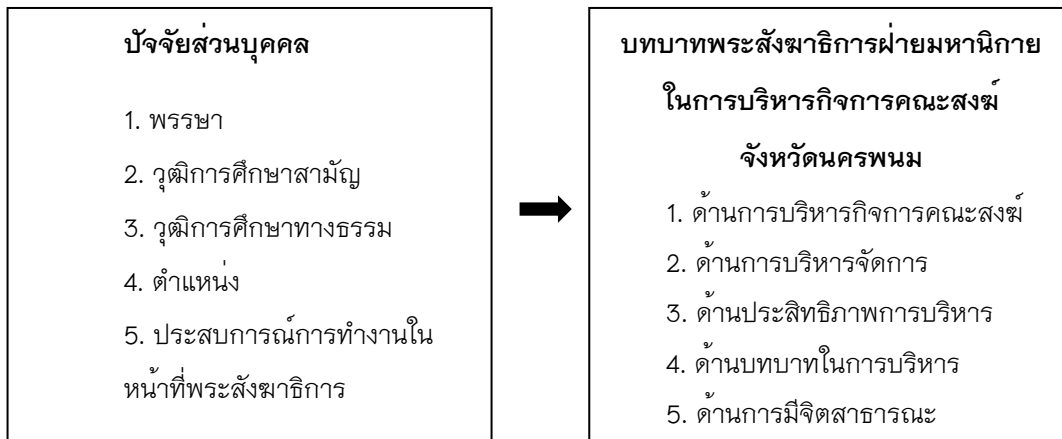
1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง การดูแล คุ้มครอง บริหารความสำคัญ การปกครอง ของคณะสงฆ์ไทย เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทรงเป็นประธาน และมีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปถึงเจ้าอาวาส
2. การบริหารจัดการ หมายถึง บริหารจัดการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ
3. ประสิทธิภาพการบริหาร หมายถึง การบริหารงานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบในการสนองงานคณะสงฆ์ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ทำนุบำรุง คือ อุปถัมภ์คุ้มครองและพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรทางด้านพระพุทธศาสนา วิสัยทัศน์ พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง พุทธศาสนิกชนเข้มแข็งมีความสุขด้วยหลักพุทธธรรม ส่งเสริมศีลธรรมค้ำจุนสังคม พันธกิจ ให้การอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมให้ประชาชนนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริง
4. บทบาทในการบริหาร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการวัดของคณะสงฆ์ใน ภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์
5. การมีจิตสาธารณะ หมายถึง ภารกิจที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่มเครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้นำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ได้แก่ พระสังฆาธิการสังกัดมหานิกายในจังหวัดนครพนม จำนวนประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 952 รูป กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พระสังฆาธิการสังกัดมหานิกายในจังหวัดนครพนม จำนวน 282 รูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ (interview form) โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ทั้ง 2 แบบ ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth interview) กับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 8 รูป โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ซึ่งมีเงื่อนไขว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป พร้อมเป็นผู้ที่ทราบถึงบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม เป็นอย่างดี คือ 1) เจ้าคณะจังหวัดนครพนม จำนวน 1 รูป 2) เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 2 รูป 3) เจ้าคณะตำบล จำนวน 2 รูป 4) เจ้าอาวาส จำนวน 3 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) เป็นการวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือทั้ง 2 ส่วนดังนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเพื่อวิจัยบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร

ด้านบทบาทในการบริหาร และด้านการมีจิตสาธารณะ ของพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม ทั้ง 5 ด้าน ลักษณะแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended Form)

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ทั้ง 2 แบบ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth interview)

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1) มหาวิทยาลัยนครพนมทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เจ้าคณะจังหวัดนครพนม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นพระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม จำนวน 282 รูป

1.2) ขอความร่วมมือจากพระสังฆาธิการในการตอบแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 282 รูป

1.3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไป

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม สัมภาษณ์พระสังฆาธิการในจังหวัดนครพนม จำนวน 8 รูป

2.2) นำผลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มาวิเคราะห์และตรวจสอบยืนยันข้อมูล และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นครั้งสุดท้าย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษา สามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการ โดยใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สถิติที่ใช้ คือ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD. (Least Significant Different)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา แนวทาง ปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (frequencies) และการพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำการวิเคราะห์เนื้อหา จาก พระสังฆาธิการ เกี่ยวกับทัศนคติความเห็นทั้ง 3 แผนก คือ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติแผนกนักธรรม การจัดการเรียนการสอนแผนกบาลี และให้มีการจัดการเรียนการสอนสายสามัญทั่วไป

ผลการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 282 รูป ส่วนใหญ่มีอายุพรรษา 11 - 15 ปีขึ้นไป จำนวน 128 รูป คิดเป็นร้อยละ 45.39 วุฒิมหาบัณฑิตสายสามัญส่วนใหญ่เป็นปริญญาตรี จำนวน 182 รูป คิดเป็นร้อยละ 64.54 วุฒิการศึกษาทางธรรมส่วนใหญ่เป็นนักธรรมชั้นเอก จำนวน 144 รูป คิดเป็นร้อยละ 51.1 ตำแหน่งพระสังฆาธิการส่วนใหญ่เป็นเจ้าอาวาส จำนวน 157 รูป คิดเป็นร้อยละ 55.67 ประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีระยะเวลา 5 - 10 ปี จำนวน 133 รูป คิดเป็นร้อยละ 47.16

1.2 ระดับบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม จำแนกตาม วุฒิการศึกษาสามัญ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับระดับบทบาทจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.37$) ด้านการมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.33$) และ ด้านบทบาทในการบริหาร ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

1.3 การเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์มหานิกายในจังหวัดนครพนม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย แตกต่างกัน

โดยภาพรวม จำแนกตามพรรษา พบว่า มีความแตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ($F = 7.281$, $Sig = .000$) และด้านการมีจิตสาธารณะ ($F = 8.091$, $Sig = .000$) อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ($F = 2.041$, $Sig = .010$) ด้านการบริหารจัดการ ($F = 3.071$, $Sig = .028$) ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ($F = 5.407$, $Sig = .001$) ด้านบทบาทในการบริหาร ($F = 7.599$, $Sig = .000$) และด้านการมีจิตสาธารณะ ($F = 12.660$, $Sig = .000$) อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า มีความแตกต่างกัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ($F = 2.812$, $Sig = .000$) ด้านการบริหารจัดการ ($F = 3.893$, $Sig = .004$) และด้านบทบาทในการบริหาร ($F = 2.561$, $Sig = .039$) อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า มีความแตกต่างกัน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ($F = 2.120$, $Sig = .000$) ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ($F = 2.336$, $Sig = .025$) ด้านบทบาทในการบริหาร ($F = 3.201$, $Sig = .003$) และด้านการมีจิตสาธารณะ ($F = 2.291$, $Sig = .028$) อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการ พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ($F = 1.814$, $Sig = .021$) ด้านการบริหารจัดการ ($F = 2.896$, $Sig = .036$) ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ($F = 6.369$, $Sig = .000$) ด้านบทบาทในการบริหาร ($F = 2.996$, $Sig = .031$) และด้านการมีจิตสาธารณะ ($F = 4.681$, $Sig = .031$) อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 8 รูป ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังนี้

2.1 ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การปกครองของคณะสงฆ์ไทยเป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทรงเป็นประธาน และมีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2535 ได้ลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคมหลักการปกครอง เป็นภารกิจที่วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครองดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม

2.2 ด้านการบริหารจัดการ บริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นพระองค์ได้ทรงประกาศคำสอนใหม่ ซึ่งเป็นการปฏิวัติต่อคำสอนของพราหมณ์กำจัดความเชื่อถือเรื่องวรรณะ ไม่ให้ถือเอาชาติกำเนิดเป็นเครื่องแบ่งแยกความสูง ต่ำ และสิทธิของมนุษย์ให้ถือว่าทุกคนทุกวรรณะเกิดมามีความเสมอภาคกัน จะดีจะชั่ว จะประเสริฐ หรือต่ำทราม เพราะการกระทำและการประพฤติดีของตนเอง จะเป็นกษัตริย์พราหมณ์แพथย์ศูทร จันทรหรือปุกสะก็ตาม ทำดีก็ไ้ผลดีเหมือนกัน ทำชั่วก็ไ้ผลชั่วเหมือนกัน คนใดปฏิบัติธรรมก็ไ้ความสงบทางจิต มีความก้าวหน้า ถึงจุดหมายของศาสนาได้เหมือนกัน ชาติกำเนิดไม่สำคัญ นอกจากทรงประกาศคำสอน เพื่อให้เกิดผลทางการปฏิบัติทางความเชื่อถืออย่างใหม่ของประชาชนแล้ว พระพุทธเจ้าทรงนำหลักการนี้มาปฏิบัติให้เกิดผลในรูปสถาบันด้วย ทรงตั้งคณะสงฆ์ขึ้น คณะสงฆ์นี้เปิดรับบุคคลทุกวรรณะและนอกรวรรณะ ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกของสถาบันสงฆ์นั้นแล้วมีสิทธิเสมอกันในทางด้านการปกครองและชีวิตทางสังคม มีข้อกำหนดเพียงให้แสดงความเคารพกันตามลำดับอายุ สมาชิกภาพ และมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการศึกษาอบรมตลอดจนปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุดที่ชีวิตในสงฆ์จะเข้าถึงได้

2.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหาร การบริหารงานคณะสงฆ์ไทยให้มีประสิทธิภาพจะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบในการสนองงาน คณะสงฆ์เพื่อสนับสนุนส่งเสริม ทำนุบำรุงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ อุปถัมภ์คุ้มครองและพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา ดูแลรักษาศาสนสมบัติพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการพระพุทธศาสนาโลก รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรทางด้านพระพุทธศาสนา วิสัยทัศน์ พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง พุทธศาสนิกชนเข้มแข็งมีความสุขด้วยหลักพุทธธรรม ส่งเสริมศีลธรรมค้ำจุนสังคม พันธกิจ ให้การอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมให้ประชาชนนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริง

2.4 ด้านบทบาทในการบริหาร ความสามารถในการบริหารจัดการวัดของคณะสงฆ์ใน ภารกิจ 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการปกครอง ได้แก่ การปกครอง สอดส่อง ดูแลความเรียบร้อยให้ภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ที่อยู่ในวัดปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตามพระธรรมวินัย และคำสั่งของมหาเถรสมาคม อีกทั้งจัดระบบการบริหารจัดการกิจการภายในวัดในแต่ละด้านอย่างชัดเจน

2) ด้านการศึกษา ได้แก่ การดำเนินการส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์สามเณร และคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ตามความสามารถ

3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาเผยแผ่ศาสนาธรรมโดยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบ เข้าใจ และน้อมนำไปปฏิบัติ อันจะยังผลให้สังคมตลอดจนประเทศชาติมีความผาสุกสันติสุข และมีความเจริญก้าวหน้า

4) ด้านสาธารณูปการ ได้แก่ การพัฒนาวัด การบำรุงรักษาวัด การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานภายในวัด ให้เรียบร้อยตั้งมเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล

5) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือพระภิกษุสามเณร และประชาชน ทั้งจิตใจ และทางวัตถุที่ไม่ขัดพระธรรมวินัย และสมณวิสัยเพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชน แห่งวัดนั้น ๆ และทั่วไป

6) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้เด็กและประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งในและนอกระบบ การศึกษาของรัฐ เพื่อที่จะสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติด้านการสาธารณสงเคราะห์

2.5 ด้านการมีจิตสาธารณะ ภารกิจที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่มเครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงงาน จัดสร้างโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผลของการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รองลงมา คือด้านประสิทธิภาพการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีจิตสาธารณะ และด้านบทบาทในการบริหาร ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า บทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม ได้ปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับงานคณะสงฆ์ทั้ง 5 ด้าน ด้วยความเรียบร้อยด้วยดี เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อย่างน่าพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระปลัดเกียรติดีศักดิ์ สิมทิวรรกุล (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา พระสังฆาธิการในทุกระดับ ต้องช่วยกันขับเคลื่อนกิจการงานคณะสงฆ์และประสานสัมพันธ์กันอย่างมีระบบระเบียบ มีความเคารพให้เกียรติกัน มีความสมัคสมานสามัคคีแก่กัน มีการจงใจและให้ขวัญกำลังใจ ต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม ภายใต้พระธรรมวินัย กฎระเบียบข้อปฏิบัติและประเพณีวัฒนธรรมอันถูกต้องดีงาม กิจการงานคณะสงฆ์ย่อมบังเกิดความเจริญรุ่งเรือง สร้างความมั่นคงยั่งยืนให้เกิดแก่คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา พระสังฆาธิการมีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ชีรปัญญา (2550) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานคณะสงฆ์อยู่ในระดับเกณฑ์ดี และสามารถสนองงานคณะสงฆ์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านการอบรมความรู้ด้านศีลธรรม โดยวิธีการต่าง ๆ ส่วนพระสงฆ์ในเขตอำเภอดำเนินสะดวกนั้น ส่วนใหญ่มีระดับพรรษายังไม่มาก และมีความรู้ ด้านการศึกษาในระดับสามัญศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้ด้านพระปริยัติธรรมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี และมีความรับรู้และพัฒนาการในเชิงการปฏิบัติด้านการเข้ารับอบรมความรู้ในด้านศีลธรรมด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ระดับดี ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรในอนาคตเพื่อรองรับกับกิจการงานคณะสงฆ์ คณะสงฆ์ระดับผู้บริหารควรจัดการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรสงฆ์เพิ่มขึ้น เป็นกำลังในการพัฒนาคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาต่อไป

2. การเปรียบเทียบบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม จำแนกตามคุณลักษณะด้าน จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการ สามารถอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

2.1 พระสังฆาธิการที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวม จำแนกตามจำนวนพรรษา มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร และด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษาที่แตกต่างกัน อาจจะมีทัศนคติ แนวความคิด ความเข้าใจ การติดต่อ การปฏิสัมพันธ์ ต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรุฒ นรรัตน์ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ กรณีศึกษา พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีจำนวนพรรษาแตกต่างกัน จะมีบทบาทต่อการบริหารงานคณะสงฆ์แตกต่างกัน

2.2 พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ด้านบทบาทในการบริหาร และด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสามัญที่แตกต่างกัน อาจจะมีทัศนคติ แนวความคิด ความเข้าใจ การติดต่อ การปฏิสัมพันธ์ ต่อบทบาท

พระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหัสณัย สุวรรณจินดา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสามัญแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน

2.3 พระสังฆาธิการที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ด้านบทบาทในการบริหาร และด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมที่แตกต่างกัน อาจจะมีทัศนคติ แนวความคิด ความเข้าใจ การติดต่อ การปฏิสัมพันธ์ ต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย อภิชาติ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอ महाराज จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาสามัญแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน

2.4 พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกัน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ด้านบทบาทในการบริหาร และด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน อาจจะมีทัศนคติ แนวความคิด ความเข้าใจ การติดต่อ การปฏิสัมพันธ์ ต่อบทบาท พระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชรัตน์ ฐิตคุโณ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน

2.5 พระสังฆาธิการที่มีประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านประสิทธิภาพการบริหาร ด้านบทบาทในการบริหาร และด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการที่มีประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการที่แตกต่างกัน อาจจะมีทัศนคติ แนวความคิด ความเข้าใจ การติดต่อ การปฏิสัมพันธ์ต่อบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร วัชรกิจ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีประสบการณ์การทำงานในหน้าที่พระสังฆาธิการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทพระสังฆาธิการฝ่ายมหานิกายในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดนครพนม มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ การติดต่อประสานงานการทำงาน คือ การเดินทางไปประชุมเสียเวลามาก เสียค่าใช้จ่ายสูง การเดินทางไกลลำบาก การปกครองเป็นงานที่มีสำคัญอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์พระสังฆาธิการทุกระดับ พึงดำเนินการขยายอาณาเขตบริเวณ เพิ่มประชากรหรือศาสนทายาท สัมพันธ์กับงานด้านการสาธารณูปการ คือ การสร้างวัด ตั้งวัด และ การพัฒนาที่พักสงฆ์ปัจจุบันมีจำนวนมาก พัฒนาให้เป็นวัดที่ถูกต้องตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ การมีปริมาณจำนวนวัดเพิ่มขึ้น จักเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงบุคลากรทางสงฆ์ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

3.2 ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ พระสังฆาธิการปฏิบัติงานอยู่ในระหว่างวัดกับชาวบ้าน โดยมีความขัดแย้งเป็นตัวปัญหา ในเรื่องการบริหารจัดการ เช่น ด้านการก่อสร้างศาสนวัตถุ ความสมัครสมานสามัคคี ควรเน้นด้านการอบรมทั้งการอบรมกิจการของสงฆ์ การอบรมวิชาการเกี่ยวกับบ้านเมืองเพื่อให้ทันกับยุคสมัยใหม่ ซึ่งการอบรมเป็นการประพฤติตามหลักอภิปธานียธรรม คือ ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม

3.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหาร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ พระสังฆาธิการยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหาร การบริหารงานคณะสงฆ์ไทยให้มีประสิทธิภาพจะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบในการสนองงานคณะสงฆ์ เพื่อสนับสนุนส่งเสริม ทำนุบำรุง คืออุปถัมภ์คุ้มครองและพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา ดูแลรักษาศาสนสมบัติพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการพระพุทธศาสนาโลก

3.4 ด้านบทบาทในการบริหาร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ พระสังฆาธิการส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับบทบาทในการบริหาร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยตามนโยบายของมหามติมหาเถรสมาคม และเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

3.5 ด้านการมีจิตสาธารณะ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ยังมีน้อย อาจเป็นเพราะคนชรา คนพิการ และผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยราชการน้อย พระสงฆ์จะเป็นผู้นำชาวบ้านในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การดำเนินการสร้างศาลาประชาคมหมู่บ้าน ห้องสมุดประจำชุมชน โรงเรียนการกุศล สถานพยาบาลชุมชน โรงเรียนศึกษาพระพุทธศาสนา เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ได้ทราบบทบาทพระสังฆาธิการซึ่งเป็นผู้นำทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชน และเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ และได้ทราบถึงกระบวนการบริหาร และปัจจัยที่เสริมสร้างกระบวนการการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพราะพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อถือเป็นที่ประกอบพิธีกรรม สามารถเป็นที่ปรึกษาและแนะนำชาวบ้าน อบรม สั่งสอน สถาปนาศาสนานับว่ามีบทบาทสูงยิ่งในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1. ทางคณะสงฆ์ควรจะศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย และนำไปเผยแพร่และปฏิบัติให้ถูกต้อง
- 1.2. นำผลการวิจัยที่ได้ นำสู่การปฏิบัติของคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม เพื่อพัฒนาระบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์นครพนมและในจังหวัดอื่น ๆ
- 2.2 ควรศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในระดับภาค
- 2.3 ควรศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยการประยุกต์ตามหลักธรรมาภิบาลหรือหลักธรรมอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมชัย อภิชาติ. (2554). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์พระพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์พิศวีร์ ธีรปัญญา. (2550). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุนทรวัชรกิจ (ฤทธิ์กล้า). (2554). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดเกียรติศักดิ์ สินทวีวรกุล. (2548). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระวิรุฒ นรรัตน์. (2552). *บทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารงานคณะสงฆ์: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระหัตถ์นัย ปริบุญโญ (สุวรรณจินดา). (2555). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระอธิการชรัตน์ ลีตคุโณ. (2554). บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนครพนม. (2565). คู่มือปฏิบัติงานการคณะสงฆ์. นครพนม: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนครพนม.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2542). คู่มือพระสังฆาธิการ และพระวินยาธิการ พระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพียร์เพื่อพุทธศาสน์.

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน
วิชาการของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
THE VISIONARY LEADERSHIP OF EXECUTIVES AFFECTING SCHOOL ACADEMIC
MANAGEMENT EFFECTIVENESS NAKHON SI THAMMARAT SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

ภัคจิรา ศรีขาว^{1*}, พระครูวินัยธรวุฒิชัย ชยวุฒโฒ², ทิพมาศ เศวตวรโชติ³

Pakjira Srikaw^{1*}, PhrakruVinaithorn Wuttichai Chayawutdho², Tippamas Sawetvorachot³

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{2,3} อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Master of Education, Education Administration, Mahamakut Buddhist University

^{2,3} Lecturer, Faculty of Education, Education Administration, Mahamakut Buddhist University

*Corresponding author's e-mail: pakjira.sri@student.mbu.ac.th^{1*}, wattchai.pet@mbu.th²,
tippamas.saw@mbu.ac.th³,

Received: May 25, 2024

Revised: June 5, 2024

Accepted: June 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 4) เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอน จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .948 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 4) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้าน

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X_3) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (X_1) และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี (X_4) สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (Y) ได้อยู่ร้อยละ 44.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์; ผู้บริหารสถานศึกษา; ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purpose of this study is: 1) to study the level of visionary leadership of school administrators. 2) to study the level of effectiveness of school academic administration. 3) to study the relationship between visionary leadership of school administrators and the effectiveness of school academic administration. 4) To study the variables predicting visionary leadership of school administrators that affect the effectiveness of school academic administration. The research sample was 338 teachers. The tool used to collect data was a questionnaire, with the confidence in the entire version equal to 0.948. Statistics used in data analysis included percentages, means, and standard deviations. Pearson correlation and multiple regression analysis. The results of the research found that 1) visionary leadership of educational institution administrators Overall, it is at a high level. 2) The effectiveness of the school's academic administration. Overall, it is at a high level. 3) The visionary leadership of school administrators affects the effectiveness of the school's academic administration. There is a high level of positive correlation. Statistically significant at the .001 level. 4) Visionary leadership of school administrators. The aspects of following the vision, creating the vision, and being a good role model can together predict the effectiveness of the school's academic administration at 44.0%, with significant statistical significance. Statistics at the .001 level.

Keywords: visionary leadership; educational institution administrators; academic administration effectiveness

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน ความเจริญและความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้นับถือโลกาภิวัตน์ เพราะฉะนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถช่วยตนเองและผู้อื่นได้ตามศักยภาพ เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศชาติ จะเห็นได้ว่าเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกคนก็คือการศึกษา เพราะการศึกษาคือสิ่งที่ต้องนำมาใช้เป็นกลไกในการสร้างชาติ สร้างคนและสร้างงาน เพื่อให้ประชากรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และร่วมกันพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีคุณภาพและมีสันติสุขโดยเฉพาะหลักการศึกษของการพัฒนาประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2560, หน้า 65)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่เน้นความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองดี โดยจะเน้นให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน ซึ่งการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญของการศึกษา โดยจะมีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ที่การปฏิบัติและจุดมุ่งหมายของการเปลี่ยนแปลงสังคมของการเรียนรู้โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ในเชิงยุทธศาสตร์ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เสมอ เน้นความรู้ คุณธรรม จริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถพัฒนาได้โดยแยกส่วนได้ ต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สนับสนุน เกื้อกูลกันโดยองค์รวม จึงจะเกิดผลตามเป้าหมายหลักคือคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 2) จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษามีบทบาทสำคัญสำคัญยิ่งในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษาและบริบทของโรงเรียน รวมทั้งการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาตามบริบทของสถานศึกษา การที่จะมีความสามารถหรือความกล้าในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของสถานศึกษา เพราะผู้นำนั้นเปรียบเสมือนหัวเรือหลักที่จะผลักดันและพัฒนาทรัพยากรภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นผู้นำที่มีการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จของงานที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาองค์การจนประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้นำ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร โดยความสำเร็จขององค์กรนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการวัฒนธรรม เทคโนโลยี เทคนิคและการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ แต่เป็นบทบาทของภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะกำหนดอนาคตและทิศทางของตนเองได้ (จาตุรงค์ ยตะโคตร, 2563, หน้า 18) ผู้บริหารที่ดีมักจะมีคุณสมบัติและลักษณะของผู้นำอยู่ด้วยเสมอ ฉะนั้นผู้นำย่อมเป็นเสาหลักสำคัญยิ่งต่อหน่วยงานและต่อผู้ใต้บังคับบัญชา คุณลักษณะของผู้นำย่อมมีผลสะท้อนกลับต่อการทำงานของผู้ร่วมงาน ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่วิสัยทัศน์ที่มีความพร้อมที่จะยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามา โดยจะต้องมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยภาวะผู้นำประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาองค์กร มีศักยภาพเป็นเลิศ และภาวะผู้นำที่เกิดจากการลงมือทำงานจริง จึงจะสามารถจัดการองค์กรและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการบริหารการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร นั่นคือผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานจึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (กฤติยาภรณ์ นาชัย, 2560, หน้า 2) สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมี คือ การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง การมีความรักความเอาใจใส่ให้ลูกน้อง มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น และเปิดกว้างพร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งมีการใช้นวัตกรรม และมีจินตนาการสูง ดังนั้นผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จึงต้องขอความท้าทาย รู้จักลดข้อจำกัดของตนเองและองค์กรให้น้อยลง มีความกล้าเสี่ยงอย่างรอบคอบ (นพรินทร์ สุปินรัตน์, 2561, หน้า 2)

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เป็นวิธีการเชื่อมโยงองค์กรต่าง ๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน โดยผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยต้องมองเห็นปัญหาและพร้อมที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นวิสัยทัศน์ของผู้บริหารหมายถึงการสังเคราะห์ การสร้างภาพอนาคตที่สะท้อนถึงเป้าหมาย ความหวัง ค่านิยม เพื่อนำความคิดออกมาสะท้อนให้ทุกคนได้ร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ เรียกว่า วิสัยทัศน์รวมหรือการสานฝัน โดยผู้นำจะเป็นผู้ริเริ่มคิดวิสัยทัศน์และกระตุ้นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน (จาตุรงค์ ยตะโคตร, 2563, หน้า 19)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำของครู ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นอย่างดี มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับครูผู้ปฏิบัติงานด้านการสอน เพื่อให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชามีความสุขในการปฏิบัติงาน หากครูผู้สอนมีความสุขกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแล้วเชื่อได้ว่าจะทำให้การบริหารงาน ภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณ มวลมนตรี (2564, หน้า 25) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญมากในการบริหารองค์กร โดยเฉพาะบทบาทในการบริหารงาน ด้านวิชาการ ซึ่งงานวิชาการนับเป็นงานหลักของโรงเรียนหรือหัวใจหลักของโรงเรียนก็คือการจัดการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในงานทางด้านวิชาการอย่างถ่องแท้ เพราะสถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น ผู้บริหารต้องให้ความสนใจและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อให้แก่นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จาตุรงค์ ยตะโคตร (2563, หน้า 25-27) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

จะเห็นได้ว่างานวิชาการนับเป็นหัวใจของโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องเน้นงานบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่น เพราะงานอื่นถือว่าเป็นเพียงงานที่ช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้ และแสดงออกถึงความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรค 2 ซึ่งมุ่งเน้นการปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลง ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 -2564 ที่มุ่งเน้นจะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคต (จาตุรงค์ ยตะโคตร, 2563, หน้า 20) เพื่อเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา นครศรีธรรมราช มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมและสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิภาพ จากการรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นรับการประเมินมากกว่า การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ในการประเมินผลการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง ผู้บังคับบัญชาไม่ได้สะท้อนข้อดีของ ผู้ใต้บังคับบัญชา การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังขาด การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา และผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติได้ จริง และที่สำคัญสถานศึกษาขาดการประสานงานและการบริหารจัดการระหว่างกลุ่มงานในด้านวิชาการ (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และศึกษาระดับประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (The Visionary leadership)

แนวความคิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เขาใจและ เห็นภาพปัจจุบันของสถานศึกษา เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมองค์การโดยมี ทิศทางอย่างชัดเจน โดยการกระตุ้น จูงใจ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น สามารถ ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ขององค์การเพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ โดยหลักของความเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์

Zaccaro & Banks (2004) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ คือ พฤติกรรมที่สามารถบอกถึงความเป็นผู้นำ เชิงวิสัยทัศน์ได้นั้น ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบด้วย คำพูดและการกระทำเพื่อให้มองเห็นภาพผลสำเร็จตามต้องการ โดยผู้นำนั้นจะสร้างความไว้วางใจ และให้ความสำคัญ กับผู้อื่นมากกว่าตน โดยแยกองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ได้ดังนี้ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ การสร้างความไว้วางใจ และการให้ความสำคัญกับผู้อื่น (Wilmore, 2002, p. 19) ได้ศึกษา

เกี่ยวกับผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมที่แสดงถึง ความเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ นอกจากจะมีวิสัยทัศน์แล้ว นั้น ต้องสามารถบอก หรือกล่าวหรือเผยแพร่วิสัยทัศน์เพื่อให้คนอื่นเข้าใจและยอมรับในวิสัยทัศน์นั้น

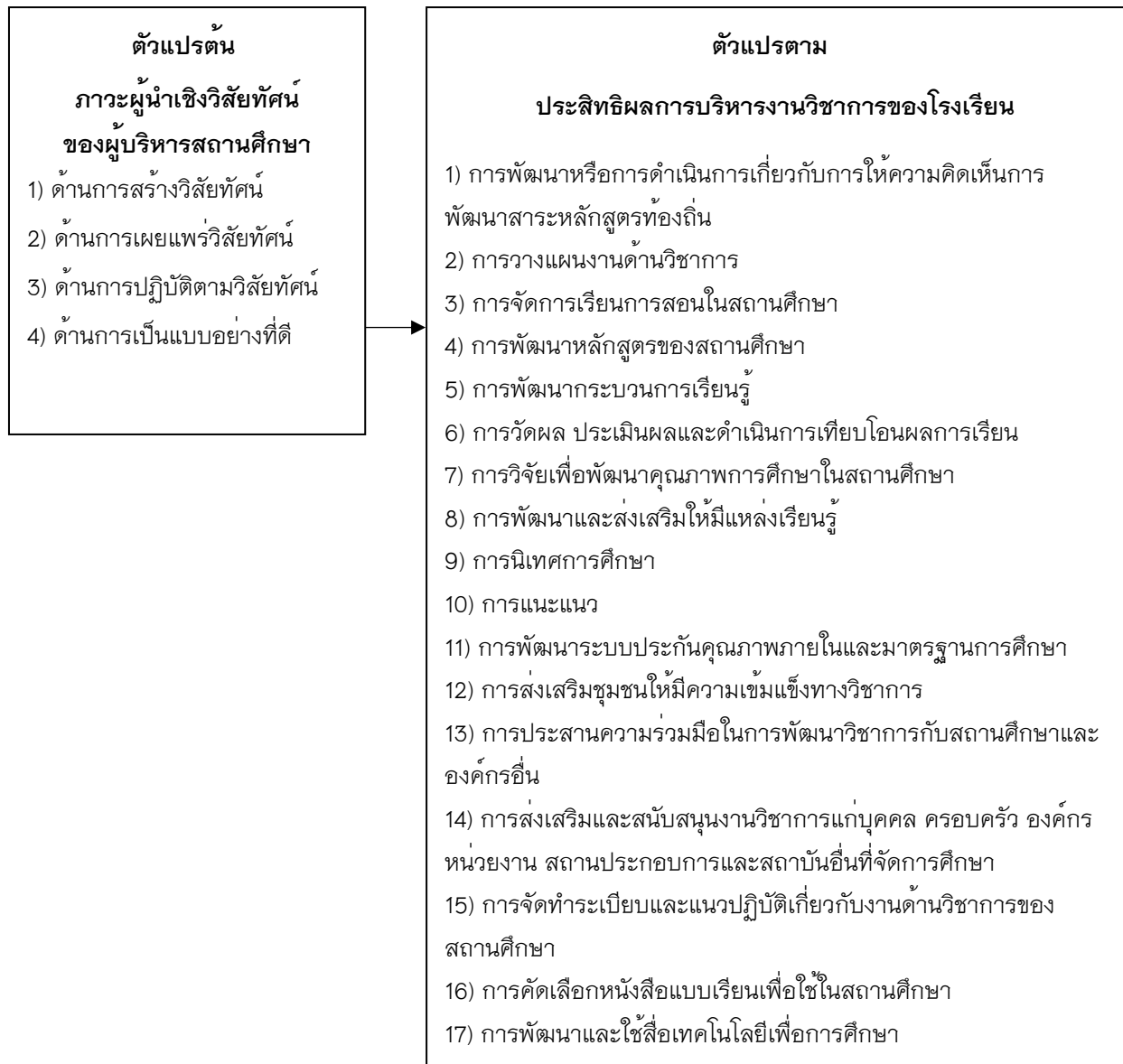
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ (Academic Administration Effectiveness)

แนวความคิดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ คือ งานวิชาการถือเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาขอบข่ายและหลักการบริหารอย่างลึกซึ้ง ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับงานบริหารงานวิชาการมากกว่างานอื่น เพราะงานอื่นถือว่าเป็นเพียงงานที่สนับสนุน การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล

Bridges & Hallinger (1992) ได้กล่าวว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และยังพบว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ McCarthy (1976) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการ หมายถึง ภาพรวมของการบริหารวิชาการที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา โดยวัดจาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติทางบวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนตามการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยเป้าหมาย วิธีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาให้เกิดผลตามที่วางแผนไว้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิดพื้นฐานการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและ ผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่มี ความถี่สูง (ความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป) เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ได้องค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ ซึ่งใช้แนวคิดและผลงานวิจัยของนาคนครา เหลนปก (2565) รัตนา คนโว (2565) พิเชษฐ ภูเฉลิมตระกูล และคณะ (2561) ทักษิณ มวลมนตรี (2564) จาตุรงค์ ยตะโคตร (2563) อรพรรณ หันแสง (2563) ภาณุวัฒน์ เหมนวล (2563) สิงห์คำ ยอดปิ่น (2562) อรกาญจน์ เจริญกลาง (2562) ชูชุก โยชัยภูมิ (2561) นพรินทร์ สุบินรัตน์ (2561) สุภาวัฒน์ แสงคำมี (2561) Westley & Mintzberg (1989) และสำหรับตัวแปร ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ศึกษาผลงานวิจัย ของจาตุรงค์ ยตะโคตร (2564) และพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนด จำนวน 17 ด้าน เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

นครศรีธรรมราช มีจำนวน 71 โรงเรียน จำนวน 2,720 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 71 โรงเรียน จำนวน 338 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970, p. 608) และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบไปด้วย 1) แบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ทางราชการ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขต ศรีธรรมาสโกกราช เพื่อติดต่อกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแนบแบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ถึงกลุ่มโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยในหนังสือขอความอนุเคราะห์ การดำเนินการวิจัย โดยใช้ระบบออนไลน์ผ่าน google ฟอรม์ แปลงเป็น QR Code แนบหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

3.3 เมื่อผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม และหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ผู้วิจัยนำคำตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามสถิติที่กำหนด หากกลุ่มตัวอย่างยังไม่ได้ตอบแบบสอบถาม ติดตามแบบสอบถามให้ครบ 100 %

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดย การแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage)

4.2 ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

4.4 การศึกษาอำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช นำเสนอดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 338		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	4.34	.59	มาก
2. ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์	4.35	.60	มาก
3. ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	4.33	.61	มาก
4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.31	.64	มาก
รวม	4.33	.54	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .54) เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .60) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .59) และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .61)

ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช นำเสนอดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน	n = 338		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	4.38	.62	มาก
2. ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ	4.46	.61	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.32	.66	มาก
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.43	.61	มาก
5. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.43	.61	มาก
6. ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผล การเรียนรู้	4.40	.67	มาก
7. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา	4.30	.71	มาก
8. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.36	.63	มาก
9. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.29	.61	มาก
10. ด้านการแนะแนว	4.31	.63	มาก
11. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	4.38	.64	มาก
12. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.35	.66	มาก
13. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.39	.59	มาก
14. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบและสถาบัน อื่นที่จัดการศึกษา	4.36	.62	มาก
15. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.34	.59	มาก
16. ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้าน วิชาการของสถานศึกษา	4.40	.62	มาก
17. ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการ สถานศึกษา	4.38	.62	มาก
รวม	4.37	.49	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .49) เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ (Y_2) ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .61) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (Y_5) ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .61) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ (Y_6) ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .61) และ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .61)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตัวแปรที่ศึกษา	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_9	Y_{10}	Y_{11}	Y_{12}	Y_{13}	Y_{14}	Y_{15}	Y_{16}	Y_{17}	$Y_{รวม}$
X_1	.552***	.415***	.454***	.517***	.473***	.406***	.424***	.490***	.395***	.302***	.376***	.423***	.470***	.434***	.430***	.457***	.505***	.566***
X_2	.567***	.479***	.548***	.446***	.504***	.432***	.364***	.418***	.352***	.355***	.325***	.410***	.492***	.393***	.438***	.428***	.418***	.559***
X_3	.540***	.568***	.625***	.476***	.501***	.478***	.394***	.410***	.343***	.466***	.332***	.467***	.499***	.374***	.471***	.397***	.447***	.586***
X_4	.523***	.492***	.486***	.524***	.537***	.423***	.464***	.476***	.404***	.324***	.365***	.438***	.512***	.461***	.445***	.444***	.512***	.589***
$X_{รวม}$	.620***	.555***	.600***	.558***	.573***	.494***	.468***	.510***	.425***	.411***	.397***	.494***	.561***	.473***	.507***	.491***	.553***	.654***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($P < .001$)

จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r=.654$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คู่ที่มีความสัมพันธ์กันเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X_3) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (Y_3) ($r = .625$) รองลงมาคือ คือ ด้านเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X_3) กับด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ (Y_2) ($r = .568$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (X_1) กับด้านการแนะแนว (Y_{10}) ($r = .302$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นคว้าตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังตาราง 4

ตาราง 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตัวแปรพยากรณ์		คะแนน		t	Sig
		คะแนนดิบ	มาตรฐาน		
		b	S.E.	β	
ค่าคงที่ (Constant)		1.743	.165		10.554 .000
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	(X ₁)	.196	.050	.237	3.913 .000***
ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	(X ₃)	.253	.045	.314	5.642 .000***
ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	(X ₄)	.159	.052	.206	3.064 .002**

R = .663, R² = .440, Adjusted R² = .435, S.E._{EST} = .371, F = 15.308

จากตาราง 4 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ 4 ตัวแปร พบว่า มีจำนวน 3 ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 3 ด้าน รวมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีค่าเท่ากับ .44 (R² = .440) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

ซึ่งสามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.743 + .253(X_3) + .196(X_1) + .159(X_4)$$

และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_Y = .314(X_3) + .237(X_1) + .206(X_4)$$

การอภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงความสามารถในการสื่อสารให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตน โดยใช้เป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นมาจูงใจ หรือกระตุ้นให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจ เชื่อมมั่นและยอมรับในวิสัยทัศน์ ที่จะดำเนินกิจกรรมให้ตรงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่วางเป้าหมายไว้อย่างท้าทาย โดยเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ Wilmore (2002, p. 19) ได้สรุปว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์นั้นผู้บริหารต้องทำข้อตกลงให้ ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่ว

กัน เพื่อให้เข้าใจถึงวิสัยทัศน์ของตัวผู้บริหารเอง รวมทั้งบอกถึงแผนงานที่ได้กำหนดไว้เพื่อเชิญชวนคนเหล่านั้นให้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางอันจะส่งผลให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ และช่วยให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ โดยการนำวิสัยทัศน์ไปใช้นั้นเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้กลายเป็นความจริง เป็นกระบวนการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยกำหนดเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และรับผิดชอบต่อวิสัยทัศน์นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ บุญหนัก (2560, หน้า 106) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย พบว่า ในภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักหรือถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา โดยมุ่งให้กระจายอำนาจการบริหารจัดการทั่วไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้อิสระและคล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของจาตุรงค์ ยตะโคตร (2564, หน้า 27) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561, หน้า 171-172) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูง โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันระดับสูงสุด คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสื่อสารให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้าใจ มีส่วนร่วมและยอมรับในวิสัยทัศน์นั้น เพื่อการบริหารงานในสถานศึกษาในเรื่องการบริหารงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญของโรงเรียน ถือเป็นหัวใจหลักของการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต้องกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษา

ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดแนวคิดใหม่ ๆ เกิดกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอนสอดคล้องกับงานวิจัยของ จาตุรงค์ ยตะโคตร (2564, หน้า 28) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรภาณูจน์ เฝียงกลาง (2562, หน้า 108) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในทางบวก กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 4 ด้าน พบว่า 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารต้องเข้าใจถึงบริบทของโรงเรียน เข้าใจครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเป้าหมายของการบริหารโรงเรียน ตลอดจนควรคำนึงถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะต้องกำหนดทิศทางขององค์กร มองเห็นภาพในอนาคตขององค์กร ได้อย่างชัดเจนว่าประสิทธิผลที่ดีที่สุดขององค์กรที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร แสดงออกถึงความสามารถในการสื่อสารให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของตน โดยใช้เป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นมาจูงใจ หรือกระตุ้นให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจ เชื่อมมั่นและยอมรับในวิสัยทัศน์ว่าจะดำเนินกิจกรรมให้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่วางเป้าหมายไว้อย่างท้าทาย และสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่นโยบายเป้าหมายแผนงานโครงการของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม การกระจายอำนาจแก่บุคลากรตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา คนไว (2565, หน้า 128) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี องค์ประกอบทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 87.70 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .936 และมีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ .193

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์เป็นด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะต้องสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงการของสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม การกระจายอำนาจแก่บุคลากรตามความเหมาะสม และมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการ และกิจกรรมตามกรอบวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการประพฤติตนดี ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต สร้างศรัทธา โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานตามค่านิยมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรสู่อนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์จะเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมและคุณลักษณะด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์มากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาคควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริมหรือพัฒนาพฤติกรรมและคุณลักษณะข้างต้นเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มากขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริมหรือพัฒนาพฤติกรรมและคุณลักษณะข้างต้นเพื่อให้ผู้บริหารเกิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มากขึ้น

1.3 ผู้บริหารการศึกษาคควรจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริม หรือพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ เพื่อส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนหรือฝ่ายอื่น ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษา เรื่อง การเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างวิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เนื่องจากส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในระดับสูงที่สุด

2.2 ควรศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด

2.3 ควรศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยาภรณ์ นาชัย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จาตุรงค์ ยตะโคตร. (2564). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15(3), 18-22.
- ชูชุกิ โยชิยุกิ. (2561). ผู้นำก็ต้องมีโคช [25 Things the Leader Must Know]. ทินทาส พาหะนิชย์ (ผู้แปล). สมุทรสาคร: พิมพ์ดี.
- ทักษิณ มวลมนตรี. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นาคนครา เหลนปก. (2565). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นพรินทร์ สุปินรัตน์. (2561). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิเชษฐ ภูเฉลิมตระกูล, วัชรบุษย์ คุ่มทรัพย์, ญาดา นภาอารักษ์, สามารถ ตูจันดา และรัชดา มิตรสมหวัง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลบางเตย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4 (ฉบับพิเศษ), 300-310.
- ภาณุวัฒน์ เหมนวล. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รัตนา คนไฉ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สุภาวัฒน์ แสงคำมี. (2561). ปัจจัยคุณลักษณะด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- สิงห์คำ ยอดปานนท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพรรณิ บุญหนัก. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับความสำเร็จของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการบริหารจัดการคุณภาพ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2564. นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อรกาญจน์ เฉียงกลาง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อรพรรณ หันแสง. (2563). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bridges, E. M. & Hallinger, P. (1992). *Problem based learning for administrators*. Eugene, OR: ERIC Clearinghouse on Educational Management. ERIC Document Reproduction Service No. ED 347617.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.
- Westley, F. & Mintzberg, H. (1989). Visionary Leadership and Strategic Management. *Strategic Management Journal*, 10(1), 17–32.
- Wilmore, E. L. (2002). *Principal leadership: Applying the New Educational Leadership Constituent Council (ELCC) Standards*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Zaccaro, S. J. & Banks, D. (2004). Leader Visioning and Adaptability: Bridging the Gap between Research and Practice on Developing the Ability to Manage Change. *Human Resource Management*, 43(4), 367 – 380.

ศึกษาแนวทางส่งเสริมความภักดีของตราสินค้าสมาร์ทโฟนในแขวงนครหลวง
เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
STUDY GUIDELINES TO PROMOTE SMARTPHONE BRAND LOYALTY IN
VIENTIANE'S CAPITAL PROVINCE LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC

วิเชียร หลวงศรีสมบัติ^{1*}, สิบชาติ อันทะไชย²

Visiene Louangsisombath^{1*}, Subchat Unthachai²

^{1,2} สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2} Master of Business Administration, Faculty of Management, Udon Thani Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: visiene2536@gmail.com^{1*}, subchat99@gmail.com²

Received: February 26, 2024

Revised: March 13, 2024

Accepted: March 23, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณค่าตราสินค้า ทศนคติต่อตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้า ทศนคติต่อตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคสินค้าสมาร์ทโฟนในแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำวิจัยแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) กลุ่มตัวอย่างคือผู้ใช้สมาร์ทโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรต้นคือ คุณค่าตราสินค้า ประกอบด้วย 1) การตระหนักรู้ตราสินค้า 2) ภาพลักษณ์ตราสินค้า ทศนคติต่อตราสินค้า ประกอบด้วย 1) ความเชื่อมั่น 2) การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค 3) ความง่ายในการเข้าถึง ตัวแปรตาม คือ ความภักดีต่อตราสินค้า ประกอบด้วย 1) การยืนยัน 2) การไตร่ตรองเป็นพิเศษ 3) การเป็นผู้สนับสนุน 4) ความหนักแน่นในสิ่งที่ชอบ 5) การบอกต่อ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 365 ราย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 6 ราย ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดสมาร์ทโฟน 2 คน 2) ผู้ใช้สมาร์ทโฟน

2 คน 3) ผู้ขายสมาร์ทโฟน 2 คน ใช้วิธีวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (documentary) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation) ผลวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างของความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้ากับความภักดีในตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .81 เมื่อพิจารณาความภักดีต่อตราสินค้าในแต่ละด้าน พบว่า การเป็นผู้สนับสนุนและความหนักแน่น มีความภักดีต่อตราสินค้าสูงมาก ($r = .82$) รองลงมา การยืนหยัด มีความภักดีต่อตราสินค้าสูงมาก ($r = .81$) การบอกต่อ มีความภักดีต่อตราสินค้าค่อนข้างสูง ($r = .79$) และการยืนหยัดมีความภักดีต่อตราสินค้าค่อนข้างสูง ($r = 0.68$) 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อตราสินค้ากับความภักดีในตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .80 เมื่อพิจารณาความภักดีต่อตราสินค้าในแต่ละด้าน พบว่า การยืนหยัด การเป็นผู้สนับสนุน และความหนักแน่น มีความภักดีต่อตราสินค้าสูงมาก ($r = .81$) รองลงมา การบอกต่อ มีความภักดีต่อตราสินค้าค่อนข้างสูง ($r = .76$) และการยืนหยัดมีความภักดีต่อตราสินค้าค่อนข้างสูง ($r = .71$)

คำสำคัญ: คุณค่าตราสินค้า; ทัศนคติต่อตราสินค้า; ความภักดีต่อตราสินค้า

Abstract

The objective of this study was to: 1) study the level of brand value, brand attitude, and brand loyalty of consumers in Vientiane Capital, Lao People's Democratic Republic; 2) study the brand attitudes and brand loyalty of consumers in Vientiane Capital Province, Lao People's Democratic Republic; and 3) study the guidelines for promoting brand loyalty of smartphone consumers in Vientiane Province. In this research, the researcher conducted mixed-method research. Lao People's Democratic Republic Quantitative Research The variables used in this research include the primary variable, brand value, which consists of 1) brand awareness and 2) brand image. Brand attitude consists of 1) confidence, 2) position in the consumer's mind, and 3) accessibility. Data were collected using questionnaires of 365 participants. Mean and Standard Deviation Pearson's correlation coefficient qualitative research (in-depth interview) of 6 participants, consisting of 1) 2 smartphone marketing experts, 2) 2 smartphone users, and 3) 2 smartphone sellers, using content analysis methods obtained from documentary studies and participant observation. The research found that: 1) Data analysis of the sample revealed the relationship between brand value and smartphone brand loyalty among consumers in Vientiane Capital province. The relationship in the Lao People's Democratic Republic (PDR) has a very high level of correlation, with a correlation coefficient (r) of .81. There is very high brand loyalty ($r = .82$), very high persistence ($r = .81$), relatively high word-of-mouth loyalty ($r = .79$), and relatively high brand loyalty ($r = .68$). 2) The analysis of the relationship between brand attitudes

and smartphone brand loyalty among consumers in Vientiane Capital Province, Lao People's Democratic Republic, shows a relatively high level of correlation. With a correlation coefficient (r) of .80, when considering brand loyalty in each aspect, it was found that there is high persistence, sponsorship, and firmness. It has very high brand loyalty ($r = .81$). Word of mouth Relatively high brand loyalty ($r = .76$) and relatively high brand loyalty ($r = .71$)

Keywords: brand value, brand attitude, brand loyalty

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ในปัจจุบันเชื่อว่าทุกคนต้องรู้จักโทรศัพท์กันแทบทุกคนความสำคัญของโทรศัพท์มือถือเนื่องจากโทรศัพท์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร และความพิเศษของเครื่องโทรศัพท์ คือ สามารถติดต่อสื่อสารทางไกลข้ามทวีปได้รวมไปถึงการสื่อสารที่เห็นหน้าได้ ส่งผลให้หลายคนที่ต้องอยู่ต่างแดน ทว่ามีความคิดถึงครอบครัวก็สามารถใช้โทรศัพท์ในการหย่อนระยะความห่างไกลได้ แต่หลายคนก็มักจะมองว่าโทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งที่ทำเด็กหลายคนเสียการเรียน ซึ่งในความเป็นจริง ลองสังเกตดี ๆ จะทราบได้เลยว่าโทรศัพท์มีประโยชน์เพราะเป็นเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นเป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ดังนี้ 1) ติดต่อสื่อสาร ในอดีตหลายคนมักจะคุ้นชินกับการติดต่อกันผ่านการเขียนจดหมายที่หลายวันกว่าจะไปถึง ทว่าในปัจจุบันนี้ ถ้าทุกคนมีโทรศัพท์มือถือแล้ว สามารถโทรถึงกันได้ภายในไม่กี่วินาที อีกอย่าง เป็นเครื่องมือที่สร้างสัมพันธ์ในครอบครัวได้ดี เช่น นักเรียนเดินทางไปศึกษาต่างจังหวัด การที่มีโทรศัพท์ ทุกคนสามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและทุกคนสามารถ Video call เห็นใบหน้า 2) การศึกษาโทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อการศึกษามาก ยิ่งในช่วงปลายปี 2020 เกิดโรคระบาดที่สามารถติดต่อกันได้ การเรียนการสอนจึงอยู่ในรูปแบบออนไลน์เป็นเวลานาน การศึกษาได้รับผลกระทบอย่างเลี่ยงไม่ได้ นักเรียนทุกคนมีปัญหาเกี่ยวกับการเลื่อนชั้นอย่างหนัก 3) การทำงาน หลายคนอาจจะไม่เชื่อว่าโทรศัพท์มือถือเป็นแหล่งหารายได้ชั้นดี เนื่องจากในโทรศัพท์จะมีแอปพลิเคชันมากมาย ที่หลายคนใช้โพสต์เรื่องราวต่าง ๆ รวมไปถึงการรับสมัครงาน ซึ่งหลายคนที่กำลังมองหาอาชีพเสริมก็สามารถมีงานสร้างเงินได้ง่าย ๆ เช่น การค้าขาย อดีตก่อนที่จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีนั้น การซื้อสินค้าหนึ่งอย่างต้องเดินทางไปซื้อที่ร้านค้าบางอย่างก็หาซื้อไม่ได้ในปัจจุบันเพียงกดเข้าไปที่หน้า Facebook ร้านค้าออนไลน์มากในปัจจุบัน สปป.ลาว มีโครงข่ายให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ครอบคลุมคลื่นสัญญาณทั้ง 3 รูปแบบไม่แตกต่างจากไทย ทั้งคลื่นความถี่ 900 MHz และ 1800 MHz ในเครือข่าย 2 จี และ 2100 MHz ในระบบ 3 จี และ 1800 MHz ในระบบ 4 จี มีอัตราการใช้ถึง 85% ของจำนวนประชากร จากผู้ให้บริการ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารลาวมีการพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีของโทรศัพท์อย่างต่อเนื่องให้ฟังก์ชันการทำงานขอโทรศัพท์มือถือมีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งเพิ่มความสะดวกสบายให้การทำงานและตอบโต้จอโต้ลค์ ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้โทรศัพท์มือถือเปรียบเสมือนเป็นปัจจัยที่ 5 ทำให้สมาร์ตโฟน กลายเป็นอุปกรณ์ชิ้นสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมยุคปัจจุบันอย่างขาดไม่ได้ ทำให้ตลาดสมาร์ตโฟนในลาวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สำหรับลาว ปัจจุบันสภาวะการแข่งขันของเพื่อตลาดของหลายแบรนด์มีการแข่งขันกันอย่างดุเดือดเข้มข้นและอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้ขาย

สมาร์ทโฟน ปรับเปลี่ยนวิธีการครองสัดส่วนการตลาดให้มากที่สุด เพื่อครอบครองการเป็นเจ้าของผู้ครองตลาดโทรศัพท์มือถือในประเทศลาว

ภาพที่ 1 การใช้งานมือถือของประเทศ CLMV และไทย
ที่มา: marketingoops (2565)

ตัวเลขนี้สะท้อนให้เห็นว่า มีการใช้งานมือถือผ่านเครือข่ายผู้ให้บริการมากกว่าจำนวนประชากร แสดงว่า 1 คนมีการใช้งานมือถือมากกว่า 1 เครื่อง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีจำนวนผู้ใช้บริการมือถือ 5.91 ล้านคน คิดเป็น 79.6%

ในนครหลวงเวียงจันทร์ซึ่งเป็นเมืองหลวงของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการแข่งขันกันสูงมาก ต้องปรับเปลี่ยนราคาสินค้าตามอัตราเงินเฟ้อในปัจจุบัน ยิ่งทำแบรนด์สินค้าประเภทสมาร์ทโฟน ต้องปรับตัวให้อยู่รอดในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งการรับรู้คุณค่าของตราสินค้า เป็นแนวคิดที่สำคัญในการทำธุรกิจประเภทต่าง ๆ เนื่องจากนักการตลาดสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผ่านความแข็งแกร่งของตราสินค้า (Keller, 1993; Untachai, 2022) เช่น ระดับคุณค่าของตราสินค้าสูง จะส่งผลต่อความนิยมและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ตัดสินใจผ่านตราบริษัทที่มีตราสินค้าที่แข็งแกร่งและภาพลักษณ์ ที่ดีจะสามารถสร้างผลกำไร รวมถึงผลตอบแทนที่ดี เช่น การขยายตัวของ ตราสินค้า ความยืดหยุ่นของราคา และผลประโยชน์ที่ดี (Chaudhuri & Holbrook, 2001) ผ่านพลังของตราสินค้าที่เป็นผลมาจากชื่อหรือสัญลักษณ์ทางการตลาด (Buil et al., 2013) โดยบุคลิกภาพตราสินค้าเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างคุณค่าของตราสินค้า บุคลิกภาพตราสินค้าบ่งชี้ได้ถึงการรับรู้ของผู้บริโภคต่อลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของตราสินค้า ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถสร้างคุณค่าของผู้บริโภคและความสัมพันธ์ต่อตราสินค้าอีกด้วย บุคลิกภาพตราสินค้าที่เป็นที่ป็นที่รู้จักอย่างดี และส่งผลต่อความชื่นชอบของผู้บริโภค (Aaker, 1996) เพื่อให้ทันกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

ตราสินค้า (Brand) เป็นเครื่องมือสำคัญทางการตลาดที่จะทำให้ผู้บริโภคแยกแยะสินค้าของตนออกจากสินค้าอื่น ๆ ในท้องตลาด เพราะในมุมมองของผู้บริโภคสินค้าประเภทเดียวกันจะคล้ายคลึงกันแตกต่างกันที่ตราสินค้า และตราสินค้าเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างให้กับสินค้า เพราะฉะนั้นผู้บริโภคปัจจุบันจึงสนใจที่จะจดจำตราสินค้ามากกว่าตัวสินค้า ผู้ผลิตสินค้าในปัจจุบันจึงพยายามสร้างตราสินค้าของตนให้มีคุณค่าทางสายตาของผู้บริโภค (วรุตต์ อินทสระ, 2562) เพราะเมื่อผู้บริโภคหนักในคุณค่าของตราสินค้าแล้วผู้บริโภคก็จะเกิดความชอบและความพึงพอใจ

ที่จะสินค้าในตราสินค้าที่มีคุณค่าในใจของตน แล้วก็แปรเป็นความจงรักภักดี อันเนื่องมาจากที่ได้ใช้สินค้าในตราสินค้านั้น ๆ ตราสินค้านี้จึงเป็นสิ่งที่โดดเด่นมากที่จะช่วยสร้างความแตกต่างในสินค้าของตนให้ต่างจากสินค้าของคู่แข่งชั้นในตลาดเจ้าของสินค้าส่วนใหญ่เน้นในการสร้างความจงรักภักดีในตราสินค้า (brand loyalty)

จากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางส่งเสริมความภักดีของตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างและจงใจให้ลูกค้าเกิดความภักดีในตราสินค้า รวมถึงผู้ประกอบการอื่นสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ และบริการเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการธุรกิจที่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ เทคโนโลยี และพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจต่อไป จึงได้ทำการวิจัย ศึกษาแนวทางส่งเสริมความภักดีของตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณค่าตราสินค้า ทศนคติต่อตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้า ทศนคติต่อตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อศึกษาแนวทาง การส่งเสริมความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดของคุณค่าตราสินค้าตามลูกค้าซึ่งกำหนดเป็นผลกระทบที่แตกต่างของความรู้ตราสินค้าต่อการตอบสนองของผู้บริโภคต่อการตลาด เน้นความสำคัญของการรับรู้ตราสินค้าและภาพลักษณ์ของตราสินค้าซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างสมรรถนะตราสินค้าที่ดี เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดที่ช่วยผู้จัดการในการพัฒนากลยุทธ์ตราสินค้าและช่วยนักวิจัยในการศึกษาคุณค่าตราสินค้า มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรากฐานทางทฤษฎีตามการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคในอดีตเพื่อจัดการกับความท้าทายใหม่ในการพัฒนากลยุทธ์ตราสินค้าเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมการตลาด การศึกษานี้ยังพยายามระบุลำดับความสำคัญในการวิจัยที่สำคัญสำหรับการสร้าง การวัด และการจัดการคุณค่าตราสินค้าตามลูกค้า โดยเน้นถึงความต้องการเกณฑ์มาตรฐานที่ถูกต้องและวิธีการวัดที่มีประสิทธิภาพ (Keller, 1993) ทฤษฎีของคุณค่าตราสินค้าตามลูกค้ามีพื้นฐานมาจากรูปแบบหน่วยความจำเครือข่ายเชื่อมโยงซึ่งเน้นถึงความสำคัญของความรู้ของตราสินค้าในการมีอิทธิพลต่อการตอบสนองของผู้บริโภคต่อกิจกรรมการตลาด ความรู้เกี่ยวกับตราสินค้าประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การรับรู้ตราสินค้าและภาพลักษณ์ของตราสินค้าซึ่งถูกกำหนดโดยสมรรถนะตราสินค้าต่าง ๆ การทำความเข้าใจโครงสร้างและเนื้อหา

ของความรู้เกี่ยวกับตราสินค้าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการตลาดเนื่องจากส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคและ ความภักดีของตราสินค้า การรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากการวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคให้แนวทางที่ครอบคลุมใน การพัฒนากลยุทธ์ตราสินค้าที่มีประสิทธิภาพ เน้นถึงความจำเป็นที่นักการตลาดจะต้องพิจารณาผลกระทบทั้งระยะ สั้นและระยะยาวของความพยายามทางการตลาดที่มีต่อความรู้ของตราสินค้า

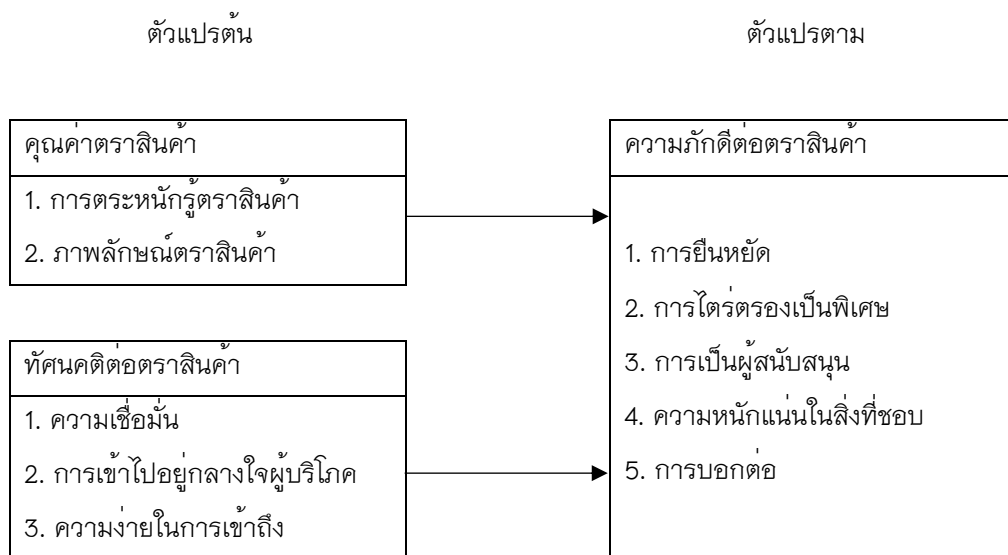
สรุปว่ามิติคุณค่าของตราสินค้ามีความสัมพันธ์กันโดยการรับรู้ของตราสินค้ามีอิทธิพลในเชิงบวกต่อคุณภาพ ที่รับรู้และการเชื่อมโยงตราสินค้า ในขณะที่ความภักดีของตราสินค้านั้นขับเคลื่อนโดยสมาคมตราสินค้าเป็นหลัก ยืนยัน ว่าคุณภาพที่รับรู้ความสัมพันธ์ของตราสินค้าและความภักดีของตราสินค้าเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของคุณค่าตราสินค้า โดยรวม ซึ่งส่งผลในเชิงบวกต่อการตอบสนองของผู้บริโภค แบบจำลองที่เสนอมีความแข็งแกร่งในเชิงประจักษ์ทั่วส หราชอาณาจักรและสเปนโดยสังเกตเห็นความแตกต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของ ตราสินค้าช่วยเพิ่มความชอบของตราสินค้าและความตั้งใจในการซื้อให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีค่าสำหรับกลยุทธ์การจัดการ ตราสินค้า

การศึกษาผลกระทบของการรับรู้ความเข้ากันประเภทของตราสินค้าและบริบททางวัฒนธรรมต่อทัศนคติของ ผู้บริโภคต่อการขยายตราสินค้าและผลกระทบต่อคุณค่าตราสินค้าหลัก เพื่อตรวจสอบผลกระทบของการรับรู้ความ เข้ากันประเภทของตราสินค้าและวัฒนธรรมของประเทศต่อทัศนคติของผู้บริโภคต่อการขยายตราสินค้าและคุณค่า ตราสินค้าหลัก เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการประเมินส่วนขยายของตราสินค้าของผู้บริโภคและ ผลกระทบต่อคุณค่าตราสินค้าแม่ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะสเปน สหราชอาณาจักร และนอร์เวย์ ซึ่งมีความ แตกต่างในการตอบสนองของผู้บริโภคต่อการขยายตราสินค้าตามความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีความจำเป็นในการ วางแผนเชิงกลยุทธ์ในการตัดสินใจขยายตราสินค้าเพื่อเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จ (Buil et al., 2009) ภูมิ หลังทางทฤษฎีของการศึกษามุ่งเน้นไปที่ผลกระทบของการรับรู้ความเข้ากันประเภทของตราสินค้าและวัฒนธรรมต่อ ทัศนคติของผู้บริโภคต่อการขยายตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้าแม่การรับรู้ความเหมาะสมถูกระบุว่าเป็นตัวกำหนด หลักของความสำเร็จในการขยายตราสินค้า ซึ่งมีอิทธิพลต่อการประเมินผู้บริโภคและผลกระทบของข้อเสนอแนะต่อ ตราสินค้าหลัก การศึกษาอ้างอิงถึงกรอบการทำงานของ Hofstede ซึ่งอธิบายความแตกต่างข้ามวัฒนธรรมใน พฤติกรรมผู้บริโภคผ่านมิติเช่นลัทธิปัจเจก-กลุ่มนิยมและการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน นอกจากนี้การวิจัยยังเน้นว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตอบสนองของผู้บริโภคต่อการขยายตราสินค้าและ ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อคุณค่าตราสินค้าหลัก การวิจัยในอนาคตควรเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบทางวัฒนธรรม ต่อการขยายตราสินค้า จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อสำรวจผลกระทบของวัฒนธรรมต่อการประเมินผู้บริโภค และผลกระทบจากการขยายตราสินค้า ควรพิจารณาผลิตภัณฑ์ตราสินค้าและหมวดหมู่ส่วนขยายที่หลากหลาย

สรุปว่าการขยายตราสินค้าที่มีความเหมาะสมสูงนำไปสู่การประเมินผู้บริโภคที่บรรเทาผลตอบรับเชิงลบต่อ คุณค่าตราสินค้าหลัก ตราสินค้าหลักจะเด่นชัดมากขึ้นเมื่อตราสินค้าที่เปิดตัวส่วนขยายมีคุณค่าสูง ควรให้ความสำคัญ ของความแตกต่างทางวัฒนธรรม การตอบสนองของผู้บริโภคต่อการขยายตราสินค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญใน แต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสเปน สหราชอาณาจักร และนอร์เวย์ ผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัยควรพิจารณา ความเหมาะสมและบริบททางวัฒนธรรมอย่างรอบคอบเพื่อวางแผนกลยุทธ์การขยายตราสินค้า

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางส่งเสริมความภักดีของตราสินค้าสมาร์ทโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1) คุณค่าตราสินค้าตามแนวคิดของ ของ Keller (1993) และ Buil et al. (2013) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ตราสินค้า และภาพลักษณ์ตราสินค้า 2) ทศนคติต่อตราสินค้า โดยศึกษาตามแนวคิดของ วรตต์ อินทสระ (2562) ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค และความง่ายในการเข้าถึง และ 3) ความภักดีต่อตราสินค้า โดยศึกษาตามแนวคิดของ Bourdeau (2005) ได้แก่ ความภักดีต่อตราสินค้า ประกอบด้วย การยืนหยัด การไตร่ตรองเป็นพิเศษ การเป็นผู้สนับสนุน ความหนักแน่นในสิ่งที่ชอบ และการบอกต่อ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ ศึกษาแนวทางส่งเสริมความภักดีของตราสินค้าสมาร์ทโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) ทั้งในวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key information)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 วิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ สมาร์ทโฟน ของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 358 คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ สมาร์ทโฟน ของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 6 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้าน

การตลาดสมาร์ทโฟน 2 คน 2) ผู้ใช้สมาร์ทโฟน 2 คน 3) ผู้ขายสมาร์ทโฟน 2 คน เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย การตระหนักรู้ตราสินค้า และภาพลักษณ์ตราสินค้า จำนวนข้อคำถาม 12 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค และความง่ายในการเข้าถึง จำนวนข้อคำถาม 9 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต แบ่งมาตราส่วน (scale) ออกเป็น 5 ช่วง ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย การยืนยัน การยืนยันการเป็นผู้สนับสนุน ความหนักแน่น และการบอกต่อ จำนวนข้อคำถาม 12 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต แบ่งมาตราส่วนออกเป็น 5 ช่วง

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า ประกอบด้วย 1) การตระหนักรู้ตราสินค้า และ 2) ภาพลักษณ์ตราสินค้า ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า ประกอบด้วย 1) ความเชื่อมั่น 2) การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค และ 3) ความง่ายในการเข้าถึง

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามแบบออนไลน์ (google form) ให้กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย คือผู้ใช้สมาร์ทโฟนในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 385 ฉบับ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ 1) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ, ผู้ใช้สมาร์ทโฟน, ผู้ขายสมาร์ทโฟน โดยการนำแบบสัมภาษณ์เขียนตอบ และบันทึกเสียงสนทนา 2) รวบรวมแบบสัมภาษณ์จากการบันทึกเสียงถอดเป็นบทสนทนาแล้วนำคำตอบแต่ละข้อคำถามมาแจกแจงความถี่ วิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2551) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า ทัศนคติต่อตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้า วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (mean: $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) (กัญญ์วรา ไทยหาญ, 2562) 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้ากับความภักดีในตราสินค้าสมาร์ทโฟนของ

ผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อตราสินค้ากับความภักดีในตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในข้อที่ 3) และข้อที่ 4) วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Bartz, 1999) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ความหมาย
0.81-1.00	มีความสัมพันธ์สูงมาก
0.61-0.80	มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง
0.41-0.60	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
0.21-0.40	มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ
0.01-0.20	มีความสัมพันธ์ต่ำมาก
หาค่า (r) มีค่าเป็นบวก (+) หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทางบวก	
หาค่า (r) มีค่าเป็นลบ (-) หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทางลบ	

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (documentary) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation) และการสัมภาษณ์นำข้อมูลจากการจดบันทึก และข้อมูลจากการบันทึกเสียงที่ถอดเป็นบทสนทนานำมาวิเคราะห์เนื้อหาตามหัวข้อที่กำหนดด้วยโปรแกรม NVivo แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาแนวทางความภักดีของตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังต่อไปนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามเสนอเป็นค่าความถี่และค่าร้อยละ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	178	49.72
2. หญิง	180	50.28
อายุ		
1. ไม่เกิน 20 ปี	15	5.59
2. 21-30 ปี	150	41.90
3. 31-40 ปี	138	38.55
4. 41-50 ปี	50	13.97

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	130	36.31
2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	164	35.81
3. สูงกว่าปริญญาตรี	064	17.88
อาชีพ		
1. รับราชการ/พนักงานของรัฐ	130	36.31
2. พนักงานบริษัทเอกชน	138	38.55
3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	52	14.53
4. รับจ้างทั่วไป	38	10.61
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1. ไม่เกิน 15,000 บาท	279	77.93
2. 15,000-25,000 บาท	45	12.57
3. 25,001-35,00 บาท	34	9.50
รวม	358	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน ร้อยละ 50.20 จำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 150 คน ร้อยละ 41.90 จำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 164 คน ร้อยละ 45.81 จำแนกตามอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 138 คน ร้อยละ 38.55 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 279 คน ร้อยละ 77.93

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณค่าตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทร์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย การตระหนักรู้ตราสินค้า และภาพลักษณ์ตราสินค้า ดังตาราง 2-3

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณค่าตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการตระหนักรู้ตราสินค้า

การตระหนักรู้ตราสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. คุณเคยกับตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อเป็นอย่างไรดี	3.88	.64	มาก	1
2. สามารถจดจำตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ ได้ง่ายกว่าตราสินค้าประเภทเดียวกัน	3.66	.58	มาก	6
3. สามารถอธิบายเกี่ยวกับตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย	3.73	.69	มาก	5
4. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อมีความโดดเด่นและแตกต่างจากตราสินค้าอื่น	3.77	.67	มาก	4
5. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อเป็นตราสินค้าที่มีคุณภาพดี มีประสิทธิภาพสูง	3.80	.79	มาก	3
6. สามารถแยกแยะตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อออกจากตราสินค้าอื่น ๆ ที่เป็นคู่แข่ง	3.81	.66	มาก	2
รวม	3.77	.53	มาก	

จากตาราง 2 พบว่าคุณค่าตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการตระหนักรู้ตราสินค้า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ คุณเคยกับตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อเป็นอย่างไรดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .64) สามารถแยกแยะตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ ออกจากตราสินค้าอื่น ๆ ที่เป็นคู่แข่ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .53) ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อเป็นตราสินค้าที่มีคุณภาพดี มีประสิทธิภาพสูง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .79) ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อมีความโดดเด่นและแตกต่างจากตราสินค้าอื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .67) สามารถอธิบายเกี่ยวกับตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .69) และ สามารถจดจำตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ ได้ง่ายกว่าตราสินค้าประเภทเดียวกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = .58)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณค่าตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นภาพลักษณ์ตราสินค้า

ภาพลักษณ์ตราสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อให้คุณค่าเหมาะสมกับราคา	3.90	.81	มาก	2
2. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีภาพลักษณ์ที่ดี	3.64	.83	มาก	4
3. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	3.94	.72	มาก	1
4. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อผลิตจากบริษัทที่สามารถไว้วางใจได้	3.89	.77	มาก	3
5. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีความเป็นผู้นำในตลาดสินค้าเดียวกัน	3.89	.77	มาก	3
รวม	3.85	.71	มาก	

จากตาราง 3 คุณค่าตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นภาพลักษณ์ตราสินค้า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .72) ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อให้คุณค่าเหมาะสมกับราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .81) ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อผลิตจากบริษัทที่สามารถไว้วางใจได้ อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .77) ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีความเป็นผู้นำในตลาดสินค้าเดียวกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .77) และตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีภาพลักษณ์ที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .77)

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค และความง่ายในการเข้าถึง ดังตาราง 4-6

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นความเชื่อมั่น

ความเชื่อมั่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. เชื่อมั่นในตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อ ว่ามีคุณภาพผลิตภัณฑ์ตรงตามสรรพคุณที่ได้บอกไว้	3.89	.77	มาก	2
2. เชื่อมั่นในตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อ ว่าผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยต่อการใช้งาน	3.98	.78	มาก	1
3. เชื่อมั่นในตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อ ว่าผลิตภัณฑ์มีกระบวนการผลิตที่มีมาตรฐาน	3.78	.77	มาก	3
รวม	3.88	.67	มาก	

ตาราง 4 ทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว ความเชื่อมั่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เชื่อมั่นในตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อว่าผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย
ต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .78) เชื่อมั่นในตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อว่า
ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .77) และเชื่อมั่นในตราสินค้าของ
ผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อว่าผลิตภัณฑ์มีกระบวนการผลิตที่มีมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .77)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประเด็นการเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค

การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ไม่ลังเลที่จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนของตราสินค้า เลือกซื้อนี้ ถึงแม้ว่าจะมีราคาที่สูงกว่าตราสินค้าอื่น	3.84	.89	มาก	2
2. มีประสบการณ์ที่ดีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน ของตราสินค้าเลือกซื้อนี้	3.79	.65	มาก	3
3. หากต้องการซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนจะนึกถึงตรา สินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อนี้เป็นอันดับ แรก	3.86	.73	มาก	1
รวม	3.82	.64	มาก	

ตาราง 5 ทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว ประเด็นการเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .64) เมื่อพิจารณา

เป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ หากต้องการซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนจะนึกถึงตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อนี้เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .73) ไม่ลังเลที่จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนของตราสินค้าเลือกซื้อนี้ ถึงแม้ว่าจะมีราคาที่สูงกว่าตราสินค้าอื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .89) และมีประสบการณ์ที่ดีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนของตราสินค้าเลือกซื้อนี้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .65)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นความง่ายในการเข้าถึง

ความง่ายในการเข้าถึง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ	3.93	.84	มาก	1
2. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อหาซื้อได้ง่ายเมื่อต้องการใช้สินค้า	3.65	.65	มาก	3
3. ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการในท้องตลาด	3.71	.77	มาก	2
รวม	3.76	.64	มาก	

ตาราง 6 ทัศนคติต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นความง่ายในการเข้าถึง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .64) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .44) และตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อหาซื้อง่ายเมื่อต้องการใช้สินค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = .65)

1.4 ผลการวิเคราะห์ความภักดีต่อตราสินค้า สมาร์ทโฟนในนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย การยืนยันชัด การไตร่ตรองเป็นพิเศษ การเป็นผู้สนับสนุน ความหนักแน่นในสิ่งที่ชอบ และการบอกต่อ ดังตาราง 7-11

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการยืนยัน

การยืนยัน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ยินดีบอกทุกคนว่าใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟน ที่เลือกซื้อ	3.94	.84	มาก	1
2. สมัครเป็นสมาชิกตราสินค้าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ	3.85	.90	มาก	2
3. ใช้ตราสินค้าของสมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อเป็นประจำ	3.83	.85	มาก	3
รวม	3.87	.79	มาก	

ตารางที่ 7 ความภักดีต่อตราสินค้า สมาร์ทโฟนในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการยืนยัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = .79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ยินดีบอกทุกคนว่าท่านใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = .84) สมัครเป็นสมาชิกตราสินค้าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = .90) และ ใช้ตราสินค้าของสมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อเป็นประจำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = .85)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการไตร่ตรองเป็นพิเศษ

การไตร่ตรองเป็นพิเศษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อเพราะ ภาพลักษณ์ที่ดีของตราสินค้า	3.69	0.84	มาก	3
2. การไตร่ตรองมาเป็นอย่างดีแล้วสำหรับการตัดสินใจ เลือกใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ	3.73	1.12	มาก	2
3. ภูมิใจที่ได้ใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือก ซื้อ	3.86	.84	มาก	1
รวม	3.75	.85	มาก	

ตาราง 8 ความภักดีในตราสินค้า สมาร์ทโฟนในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการไตร่ตรองเป็นพิเศษ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = .85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ภูมิใจที่ได้ใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ อยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .84) ไตร่ตรองมาเป็นอย่างดีแล้วสำหรับการตัดสินใจเลือกใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 1.12) และ ใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อนี้ เพราะภาพลักษณ์ที่ดีของตราสินค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .84)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการเป็นผู้สนับสนุน

การเป็นผู้สนับสนุน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีความยินดีที่จะแนะนำให้คนรู้จักใช้ผลิตภัณฑ์ของตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ	4.11	.89	มาก	1
2. พูดสิ่งดี ๆ ให้ผู้อื่นฟังเกี่ยวกับตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ	3.76	.96	มาก	2
รวม	3.93	.86		

ตาราง 9 ความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการเป็นผู้สนับสนุนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความยินดีที่จะแนะนำให้คนรู้จักใช้ผลิตภัณฑ์ของตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .89) และกล่าวถึงสิ่งดี ๆ ให้ผู้อื่นฟังเกี่ยวกับตราสินค้าของผลิตภัณฑ์สมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .96)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นความหนักแน่น

ความหนักแน่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ไม่เปลี่ยนใจเมื่อมีคนมาชวนให้เปลี่ยนไปใช้ตราสินค้าอื่น	4.11	.89	มาก	1
2. ยังคงใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์จากสมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องราคา	3.76	.96	มาก	2
รวม	3.93	.86	มาก	

ตาราง 10 ความภักดีต่อตราสินค้า สมาร์ทโฟนในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นความหนักแน่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = .86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ไม่เปลี่ยนใจเมื่อมีคนมาชวนให้เปลี่ยนไปใช้ตราสินค้าอื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .89) และยังคงใช้ตราสินค้าของผลิตภัณฑ์จากสมาร์ทโฟนที่เลือกซื้อ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .96)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในนครหลวง
เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเด็นการบอกต่อ

การบอกต่อ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ยินดีที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการพัฒนาในสินค้า ของตราสินค้าผลิตภัณฑ์จากสมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อ	3.85	1.02	มาก	2
2. โต้แย้งและปกป้องเมื่อมีคนมาบอกว่าตราสินค้าของ ผลิตภัณฑ์จากสมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อนี้ใช้แล้วไม่ดี	3.85	1.02	มาก	2
3. เมื่อคู่แข่งมีสินค้าที่ดีกว่า จะแจ้งให้ผู้ผลิตหรือผู้ขาย ของตราสินค้าผลิตภัณฑ์จากสมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อทราบ	3.94	.88	มาก	1
รวม	3.89	.88	มาก	

ตาราง 11 ความภักดีต่อตราสินค้า สมาร์ตโฟนในนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว ประเด็นการบอกต่อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เมื่อคู่แข่งมีสินค้าที่ดีกว่า จะแจ้งให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายของตราสินค้าผลิตภัณฑ์จากสมาร์ต
โฟนที่เลือกซื้อทราบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = .88) ยินดีที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการพัฒนาใน
สินค้าของตราสินค้าผลิตภัณฑ์จากสมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 1.02) และ โต้แย้งและ
ปกป้องเมื่อมีคนมาบอกว่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์จากสมาร์ตโฟนที่เลือกซื้อนี้ใช้แล้วไม่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.85$,
S.D. = 1.02)

1.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟน ประกอบด้วยการ
การตระหนักรู้ตราสินค้า และภาพลักษณ์ตราสินค้า ดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในแขวงนคร
หลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ความภักดีต่อตราสินค้า	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	แปลผล
1. การตระหนักรู้ตราสินค้า	.81	สูงมาก
2. ภาพลักษณ์ตราสินค้า	.82	สูงมาก
รวม	.81	สูงมาก

จากตาราง 12 พบว่า คุณค่าตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวง
เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .81 เมื่อพิจารณาความภักดีต่อตราสินค้าในแต่ละด้าน พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความภักดี
ต่อตราสินค้าสูงมาก (r = .82) รองลงมา การตระหนักรู้ตราสินค้ามีความภักดีต่อตราสินค้าสูงมาก (r = .81)

1.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค และความง่ายต่อการเข้าถึงของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ความภักดีต่อตราสินค้า	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	แปลผล
1. ความเชื่อมั่น	.81	สูงมาก
2. การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค	.71	ค่อนข้างสูง
3. ความง่ายต่อการเข้าถึง	.80	สูงมาก
รวม	.80	สูงมาก

จากตาราง 13 พบว่า ทัศนคติต่อตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .80 เมื่อพิจารณาความภักดีต่อตราสินค้าในแต่ละด้าน พบว่า ความเชื่อมั่น มีความภักดีต่อตราสินค้าสูงมาก ($r = .81$) รองลงมา มีความง่ายในการเข้าถึง ความภักดีต่อตราสินค้าสูงมาก ($r = .80$) สุดท้ายการเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค มีความภักดีต่อตราสินค้าค่อนข้างสูง ($r = .71$)

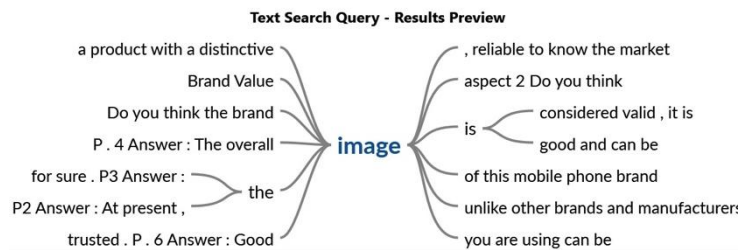
2. ผลวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดย ผู้วิจัยสัมภาษณ์แล้วตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยข้อมูลหลักคือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดสมาร์ทโฟนจำนวน 2 คน 2) ผู้ใช้สมาร์ทโฟน จำนวน 2 คน 3) ร้านค้าสมาร์ทโฟน 2 ร้าน รวมเป็น 6 คน โดยกำหนดชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ P1 ถึง P6 หมายถึง ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 6 คน วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม NVivo ในการหาความถี่และความเชื่อมโยงต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน ในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังตารางที่ 14

ตาราง 14 แสดงความสัมพันธ์กับความภักดีต่อตราสินค้าโดยใช้โปรแกรม NVivo

ความภักดีต่อตราสินค้า	รหัส	อ้างอิง
1 ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า	13	32
2 ด้านการรับรู้ตราสินค้า	7	9
3 ทัศนคติในตราสินค้า	5	6
4 ความง่ายในการเข้าถึง	3	3

2.1 ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า

ภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้า มีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย P.1 ได้ให้ความเห็นว่าภาพลักษณ์ที่ดีของตราสินค้านั้นคือคุณภาพและการบริการหลังการขายจะมีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟนในปัจจุบัน

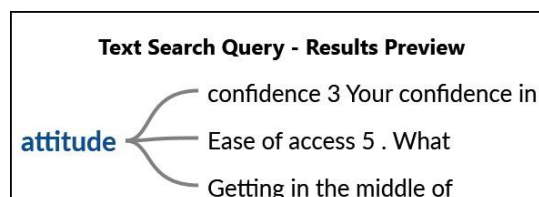
2.2 ด้านการรับรู้ตราสินค้า

ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ตราสินค้ามีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน

จากภาพที่ 4 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ตราสินค้ามีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน ในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย P1, P2, P3 และ P4 ได้ให้ความเห็นเหมือนกันว่า แปรนัยหรือตราสินค้าที่มีระบบปฏิบัติการที่ดีมีความเสถียรใช้งานง่ายสามารถสร้างการรับรู้ที่ดีต่อตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าอย่างมาก

2.3 ทศคติในตราสินค้า

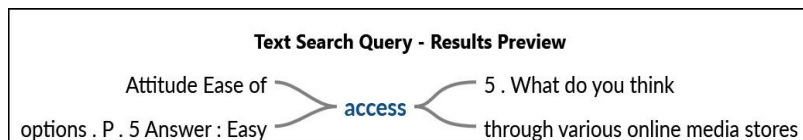

ภาพที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในตราสินค้ามีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน

จากภาพที่ 5 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในตราสินค้ามีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน ในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย P1, P.3, P4 และ P5 ได้ให้

ความเห็นต่อทัศนคติในตราสินค้าว่า ความทนทานและความปลอดภัยของสมาร์ทโฟนเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการทำให้เกิดความเชื่อมั่นของตราสินค้า

2.4 ความง่ายในการเข้าถึง

ภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความง่ายในการเข้าถึงมีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน

จากภาพที่ 6 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความง่ายในการเข้าถึงมีผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน ในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย P1, P4, P5 และ P6 ได้ให้ความเห็นต่อความง่ายต่อการเข้าถึงตราสินค้าว่า ตราสินค้าสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีความหลากหลายในรุ่นที่ต้องการซื้อและเข้าถึงได้หลายช่องทาง เช่น ทางออนไลน์หรือร้านค้าทั่วไป ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า

การอภิปรายผล

แนวทางส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้ากับความภักดีในตราสินค้าสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ พิทยบำรุง (2562) ที่พบว่า ปัจจัยคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อทัศนคติของผู้บริโภคแบรนด์แอปเปิล (Apple) ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ ด้านความภักดีต่อตราสินค้า รองลงมาคือ ด้านความเชื่อมโยงกับตราสินค้า และการรับรู้คุณภาพ แต่ด้านการรู้จักตราสินค้ากลับไม่ส่งผลต่อทัศนคติของผู้บริโภค นอกจากนี้ ในงานวิจัยครั้งนี้ยังพบอีกว่าทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้า ยังส่งผลต่อพฤติกรรมการบอกต่อในเชิงบวกของผู้บริโภคอีกด้วย ซึ่งสามารถเป็นแนวทางให้แบรนด์แอปเปิล วัดความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าอีกทางหนึ่ง นอกจากการพฤติกรรมการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค และงานวิจัยของดุริณี มูแก้ม (2562) ที่พบว่า คุณค่าตราสินค้ากับความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์ D's corner โดยรวมมีระดับความสัมพันธ์กันสูง ($r = .796$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 และคุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์ D's corner พยากรณ์ความผันแปรของความภักดีได้ (Adjust R²) คิดเป็นร้อยละ 66.3 ที่เหลืออีกร้อยละ 33.7 เป็นผลอันเนื่องมาจากตัวแปรอื่น ๆ และงานวิจัยของเจตวัฒน์ เกษมไชยานันท์ (2561) ที่พบว่า การรู้จักตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการรับรู้คุณภาพ ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ด้านการรับรู้คุณภาพ ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้ามากที่สุด และความภักดีต่อตราสินค้าส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 และงานวิจัยของวุฒิกร ตูลาพันธุ์ (2560) พบว่า ผู้ที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาทั่วไป ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลี่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 24-35 ปี อาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีรายได้ต่อเดือน จำนวน 15,000-25,000 บาท จาก

การศึกษาความภักดีในตราสินค้า คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลีสั้นส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความภักดีในตราสินค้า ด้านทัศนคติ และด้านพฤติกรรม ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลีสั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน คุณค่าตราสินค้า ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลีสั้น ในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ คุณค่าตราสินค้า ด้านการรู้จักตราสินค้า และ ด้านการรับรู้คุณภาพ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลีสั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อตราสินค้ากับความภักดีในตราสินค้าสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของพิจิตรจันทร์ หวังไพบูลย์กิจ (2559) ที่พบว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวกับผลกระทบของการรับรู้คุณค่าสินค้าต่อความตั้งใจซื้อ ควรให้ความสำคัญกับผลกระทบของทัศนคติด้านความเชื่อและความชื่นชอบต่อตราสินค้าในฐานะตัวแปรคนกลาง และในการกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางทางการตลาด เพื่อสร้างหรือเพิ่มความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ควรคำนึงถึงทัศนคติและความชื่นชอบต่อตราสินค้า และงานวิจัยของธนภณ นิธิเชาวกุล (2559) พบว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าของธุรกิจร้านขายของที่ระลึกในเรื่องของสินค้าและตราสินค้าชัดเจนโดดเด่นเฉพาะตัวหาซื้อที่ไหนไม่ได้ ป้ายฉลากสินค้ามีสัญลักษณ์ “OTOP” เพื่อแสดงถึงคุณภาพของสินค้าและตราสินค้า รวมถึงพนักงานขายแต่งกายสุภาพเรียบร้อยมีความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองพัทยา และพัทยานครมีความสำคัญกับสินค้าและส่งผลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้า นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อกลยุทธ์ทางการตลาดทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์และตราสินค้า ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด ส่วนสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าของที่ระลึก คือ การบริหารลูกค้าสัมพันธ์และด้านการใช้เทคนิคการขายที่ยังไม่สามารถจูงใจและสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าได้เท่าที่ควร และงานวิจัยของพิชญา กอกลอบลาภ (2563) พบว่า ทัศนคติและคุณค่าตราสินค้าที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ไลน์ทีวี ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทัศนคติและคุณค่าตราสินค้าที่มีความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจใช้ไลน์ทีวี ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ใช้หรือเคยใช้ไลน์ทีวี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 25 – 34 ปี สถานภาพโสด มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ปัจจัยด้านทัศนคติโดยรวมมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 ด้านคุณค่าตราสินค้าโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.88 และด้านการตัดสินใจใช้ไลน์ทีวีโดยรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้บริโภคที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจใช้ไลน์ทีวีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ปัจจัยทัศนคติ ได้แก่ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ไลน์ทีวี ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยคุณค่าตราสินค้า ได้แก่ การรู้จักตราสินค้า การรับรู้คุณภาพตราสินค้า การเชื่อมโยงตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้า มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจต่อตราสินค้า การวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อสร้างและจูงใจให้ลูกค้าเกิดความภาคภูมิใจในตราสินค้า รวมถึงผู้ประกอบการอื่น สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ และบริการเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการธุรกิจที่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ เทคโนโลยี และพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ และการสร้างคุณค่าตราสินค้า เพื่อการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ และตอบสนองความต้องการของลูกค้า ให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติต่อสินค้า สร้างความจงรักภักดีต่อตราสินค้า เพื่อเป็นตราสินค้าที่อยู่ในใจผู้บริโภคไม่เปลี่ยนแปลง และในการพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยคุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อความภาคภูมิใจของตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

คุณค่าตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับส่งเสริมความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งในด้านคุณค่าต่อตราสินค้า และทัศนคติต่อตราสินค้า ดังนั้นการตลาดควรให้ความสำคัญในการสร้างการเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับตราสินค้าให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค ด้วยการสร้างความเชื่อ ประสพการณ์ ทัศนคติที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอิสระให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น ปัจจัยด้านพฤติกรรมและส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อ ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการและปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่อาจจะมีความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง ให้ผู้บริโภคเกิดความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เท่านั้น ดังนั้นควร ขยายขอบเขตด้านประชากรให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้บริโภคในเขตภาคกลาง ผู้บริโภคในเขตภาคเหนือเพื่อให้ได้ความแตกต่างด้านความคิด และได้ผลการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) หรือ CFA เพื่อตรวจสอบคุณภาพการวัดทางสถิติที่ใช้สลับสมมติฐานหรือยืนยันความตรงการวิเคราะห์แบบจำลอง สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) หรือ SEM ปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกันทางความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้า ทัศนคติตราสินค้า และความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง ให้ผู้บริโภคเกิดความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าสมาร์ตโฟนในแขวงนครหลวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญวรา ไทยหาญ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้าคุณค่าตราสินค้ากับความจงรักภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 6(1), 95-120.
- เจตวัฒน์ เกษมไชยานันท์. (2561). *การรับรู้คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำแร่บรรจุขวด*. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดรุณี มูเก็ม. (2562). คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าบาบาและผ้าปาเต๊ะของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลนครภูเก็ต. *วารสารร่วมพฤษภา มหาวิทยาลัยเกริก*, 37(2), 45-55.
- ธณณ นิธิชาวกุล. (2559). ทักษะคิดของผู้บริโภคต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าและกลยุทธ์ทางการตลาดของร้านขายของที่ระลึกผลิตภัณฑ์ OTOP ในเขตเมืองพัทยา. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(2), 105-114.
- พรพรรณ พิทยบำรุง. (2562). *การศึกษาคุณค่าตราสินค้า ที่ส่งผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมการบอกต่อ (Word of Mouth) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาแบรนด์แอปเปิล (Apple)*. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิจิตรจันทร์ หวังโพธิ์กิจ. (2559). *การรับรู้คุณค่าสินค้า ทักษะคิดต่อตราสินค้า และความชื่นชอบในตราสินค้ากับความตั้งใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นรวดเร็ว*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- พิชญา กอกอบลาภ. (2563). *ทัศนคติและคุณค่าตราสินค้าที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ไลน์ทีวีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรุตต์ อินทสระ. (2562). *เอกสารประกอบการอบรมและปฏิบัติการ เรื่อง Game Based Learning The Latest Trend Education 2019 เปลี่ยนห้องเรียนเป็นห้องเล่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- วุฒิกุล ตูลาพันธุ์. (2562). *ความภักดีในตราสินค้า และคุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาส์*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Aaker, D. A. (1996). *Managing Brand Equity: Capitalizing on the Value of a Brand Name*. New York: The Free Press.
- Bartz, A. E. (1999). *Basics Statistical Concepts* (4th ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Bourdeau, B. L. (2005). *A New Examination of Service Loyalty: Identification of the Antecedents and Outcomes of Additional Loyalty Framework*. Dissertation Doctor of Philosophy, Florida State University.
- Buil, I., de Chernatony, L. & Hem, L. E. (2009). Brand extension strategies: perceived fit, brand type, and culture influences. *European Journal of Marketing*. 43(11/12), 1300-1324.

- Buil, I., Martinez, E. & de Chernatony, L. (2013). The influence of brand equity on consumer responses. *Journal of Consumer Marketing*, 30(1), 62–74.
- Chaudhuri, A., & Holbrook, M. B. (2001). The chain of effects from brand trust and brand affect to brand performance: The role of brand loyalty. *Journal of Marketing*, 65(2), 81–93.
<https://doi.org/10.1509/jmkg.65.2.81.18255>.
- Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, measuring, and managing customer – based brand equity. *Journal of Marketing*, 57, 1 – 22.
- Marketingoops. (2565). เปิดพฤติกรรมการใช้งานมือถือ-อินเทอร์เน็ต-โซเชียลมีเดีย 5 ประเทศ CLMV+Thai. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.marketingoops.com/reports/behaviors/clmv-and-thai-online-behavior/>.
- Untachai, S. (2022). Brand Awareness Influences on Brand Image and Brand Equity – The Moderated Mediation of Perceived Quality: The Case Study of the Na Kha Clothing Market, Udon Thani Province. *NIDA Business Journal*, 30(May), 6–27.

ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย
ของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร: ปีบัญชี 2566
SATISFACTION OF SERVICE RECIPIENTS AND STAKEHOLDERS
OF THE OFFICE OF FARMER'S RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT FUND:
FISCAL YEAR 2023

กิตติศักดิ์ วงษ์มหะศักดิ์¹, ศมานันท์ รัตนศิริวิไล^{2*}
Kittisak Wongmahesak¹, Samanan Rattanasirivilai^{2*}

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี กรุงเทพมหานคร และมหาวิทยาลัยชินวัตร Faculty of Political Science, North Bangkok University & Shinawatra University

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: kittisak.wongmahesak@gmail.com¹, samanan.ra@ssru.ac.th^{2*}

Received: June 23, 2024

Revised: July 10, 2024

Accepted: July 19, 2024

บทคัดย่อ

ความพึงพอใจของลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญของความสำเร็จของหน่วยงาน ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับภาครัฐของประเทศไทย สิ่งนี้ได้ออกกำหนดให้เป็นกรอบในการประเมินผลการดำเนินงาน ประจำปีขององค์กร ดังนั้น บทความจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงานของรัฐคือ สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้รับบริการ ได้แก่ เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน และเกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ, ผู้ร่วมค้า, ธนาคาร และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในรอบปีบัญชี 2566 จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,430 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้รับบริการทั้ง 2 กลุ่ม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร และสถานที่ในการให้บริการ ส่วนผู้มีส่วนได้เสียเกือบทั้งหมดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เพราะมีความพึงพอใจที่ไม่มากนักในด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า จึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นหลัก และ 2) สำนักงานฯ สามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียเกือบทุกกลุ่ม ยกเว้นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ เช่นเดียวกับทุกๆ ครั้งที่ผ่านมา ดังนั้น ผู้บริหารของสำนักงานฯ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับความต้องการของพนักงาน ให้ได้รับการตอบสนองจนกระทั่งเกิดเป็นความพึงพอใจในระดับเดียวกันกับกลุ่มอื่น ๆ ที่เหลือด้วย

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ; ความคาดหวัง; ผู้มีส่วนได้เสีย; ผู้รับบริการ; สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

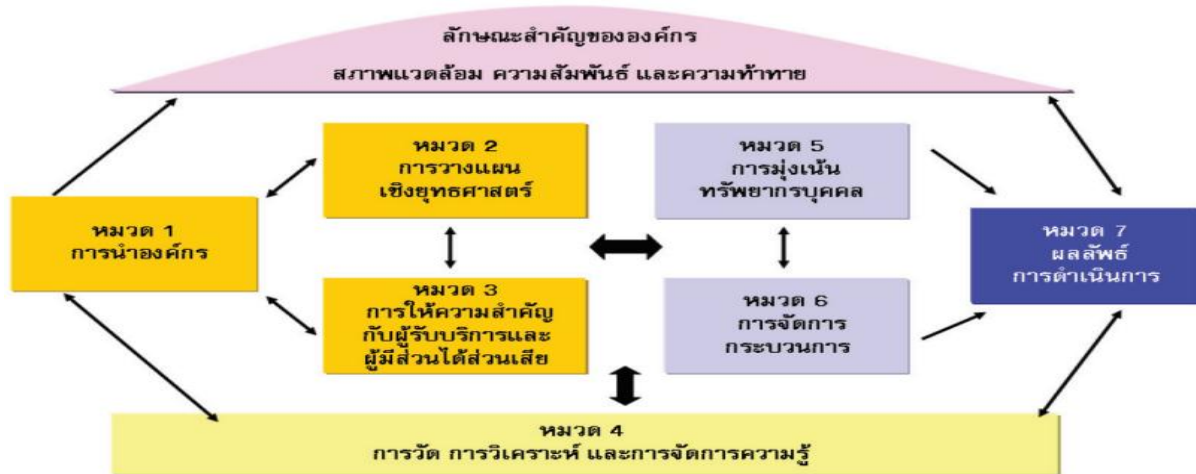
Abstract

Customer and stakeholder satisfaction is one of the key indicators of the success of organizations in both the public and private sectors. For the Thai government sector, it has been established as a framework for evaluating the organization's annual performance. Therefore, this article aims to study the satisfaction level of service recipients and stakeholders of a government agency, namely the Office of Farmer's Reconstruction and Development Fund. The researcher collected data from service recipients including farmers who come to receive services in debt management and farmers who come to receive services in reconstruction and development, and stakeholders including officials of the office, joint ventures, banks, and related government agencies during the fiscal year 2023, a total of 1,430 people. The results of the research found that: 1) Both groups of service recipients were satisfied at a high level and had suggestions regarding budget, information, and location for providing services. Almost all stakeholders were satisfied at the highest level, except for the officials of the office who were only at a high level of satisfaction because they were not very satisfied with stability and progress. Suggestions are mainly made about this matter. 2) The office can meet the expectations of service recipients and almost every group of stakeholders except the office staff, just like every year in the past. Therefore, the management of the office needs to give serious importance to the needs of employees to be met until they are satisfied at the same level as the rest of the group as well.

Keyword: satisfaction; expectation; stakeholder; service recipient; office of farmer's reconstruction and development fund

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

“การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย” คือ 1 ใน 7 หมวดของ “เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ” (Public Sector Management Quality Award: PMQA) ของประเทศไทย โดย “ความพึงพอใจ” ของทั้ง “ผู้รับบริการ” และ “ผู้มีส่วนได้เสีย” คือ เครื่องชี้วัดสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กำหนดและส่งเสริมให้ส่วนราชการต่าง ๆ ต้องนำไปเป็นกรอบในการประเมินผลการดำเนินงานประจำปีขององค์กร เพื่อให้องค์กรได้รับรู้ถึงความคิดเห็นดังกล่าว เกิดเป็นความตระหนัก ตลอดจนการตอบสนองอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การวางแผนและดำเนินการปรับปรุงการบริหารจัดการ รวมถึงยกระดับคุณภาพมาตรฐานการทำงานให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากลต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552, 2558)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, 2558)

จวบจนกระทั่ง พ.ศ. 2566 รัฐบาลมีนโยบายขับเคลื่อนประเทศด้วยยุทธศาสตร์ “ประเทศไทย 4.0” (Suksai, Suanpang & Thangchitcharoenkhul, 2021) ปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการโดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อยกระดับไปสู่ “ระบบราชการ 4.0” ซึ่งยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ก็ยังเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การปรับปรุงการบริการ ให้ตอบสนองกับความต้องการและความคาดหวัง ของทั้งผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ให้เกิดความพึงพอใจและกลายเป็นความผูกพันในท้ายที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562)

	Basic (A&D)	Advance (Alignment)	Significance (Integration)
3.1 ระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อการบริหารและการเข้าถึง	ใช้ข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่าง	ใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ ค้นหาความต้องการ และ ความคาดหวังใหม่	ใช้ข้อมูลทั้งภายในและภายนอกเพื่อวางแผนเชิงรุกทั้งปัจจุบันและอนาคต
3.2 การประเมินความพึงพอใจและความผูกพัน	การประเมินความพึงพอใจและความผูกพัน ของกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก	วิเคราะห์ผลเพื่อตอบสนองความต้องการ และแก้ปัญหาเชิงรุก	บูรณาการกับฐานข้อมูลแหล่งอื่นเพื่อการวางแผน และการสร้างนวัตกรรมในการให้บริการ
3.3 การสร้างนวัตกรรมบริการและตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม	การปรับปรุงบริการที่ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก	ปรับปรุงกระบวนการและสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการในภาพรวมและเฉพาะกลุ่ม	สร้างนวัตกรรมที่สามารถออกแบบการให้บริการเฉพาะบุคคล
3.4 กระบวนการแก้ไขข้อร้องเรียนที่รวดเร็วและสร้างสรรค์	มีช่องทางเป็นมาตรฐานและกระบวนการรับข้อร้องเรียนอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน	กระบวนการจัดการข้อร้องเรียนเชิงรุก รวดเร็ว ทันการ ใจดี และต้องสร้างความพึงพอใจ	ตอบสนองข้อร้องเรียนและใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร ตอบสนองและสร้างความผูกพัน (engaged citizen)

ภาพที่ 2 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2566)

นอกจากความจำเป็นสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ในแง่ดังกล่าวแล้ว ในทางวิชาการ การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ (อาจุยฺทธ เนติธนากุล, สิทธิพันธ์ สกฤษสุขเจริญ, ปวิศ สอนศิริ, ธนาวัฒน์ แสงอาทิตย์, และธนานันต์ ภูญาราช, 2566; Sangperm & Pungpho, 2020; Wongkitrungruang, Kanjanasuntorn, Ritmontri & Ruktanonchai, 2017; Weeraphon & Sirithanabadeekul, 2023) และผู้มีส่วนได้เสีย (ชนกนันท์ ลิ้มประเสริฐ, และศรีรัฐ โกวงศ์, 2566; Sangperm, 2018; Namdech, Rattanasirivilai & Rathachatrannon, 2023; Thanchonnang, Tadadej, Kittipichai & Anunmana, 2023) ของหน่วยงานภาครัฐของไทย ก็ยังเป็นหนึ่งในหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง และถูกตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารและรายงานการประชุมวิชาการของสมาคมรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์อยู่อย่างต่อเนื่อง

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในฐานะที่เป็นองค์กรอิสระหน่วยงานหนึ่งของรัฐ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ.2542 ภายใต้วัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกร การพัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบของเกษตรกร โดยมี สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร รับผิดชอบงานธุรการและดำเนินการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว นอกจากจะตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ จึงกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ.2563-2567) ให้เป็น 1 ใน 4 ยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ว่าจะดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีกลยุทธ์ที่จะพัฒนาแผนงานการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้วยโครงการสำรวจความพึงพอใจแล้ว (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2563) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ยังได้ทำบันทึกข้อตกลงการประเมินผลการดำเนินงาน ตามปฏิทินการปฏิบัติงานการประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียนประจำปี กับกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ และหนึ่งในตัวชี้วัดที่สำคัญก็คือ การสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ประจำปีบัญชี 2566 ของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ดำเนินการจัดทำและเผยแพร่รายงานการสำรวจในลักษณะนี้ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2562 โดยรอบปีบัญชี 2562 (ดำเนินการโดย สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร) นั้นสำรวจเฉพาะความพึงพอใจของ “ผู้รับบริการ” ได้แก่ เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สินและเกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เท่านั้น (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2562) ก่อนที่จะขยายขอบข่ายให้ครอบคลุมถึง เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ และผู้ร่วมค้า ด้วย ในรอบปีบัญชี 2563 ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2563) ขณะที่ รอบปีบัญชี 2564 และ 2565 ซึ่งเปลี่ยนมาดำเนินการโดย วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้ขยายขอบเขตของการสำรวจออกไปยัง “ผู้มีส่วนได้เสีย” อื่น ๆ ของสำนักงานฯ ได้แก่ ธนาคาร และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องด้วย (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2564, 2565)

ผลการสำรวจความพึงพอใจทั้ง 4 รอบปีบัญชีที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย มีแนวโน้มสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สามารถพัฒนาการจัดบริการให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ได้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2565) รายละเอียดปรากฏตาม ตาราง 1

ตาราง 1 ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รอบปีบัญชี 2562-2565

ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	ปีบัญชี			
	2562	2563	2564	2565
เกษตรกรที่เข้ามารับบริการด้านการจัดการหนี้สิน	4.44	4.36	4.45	4.46
เกษตรกรที่เข้ามารับบริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	4.39	4.38	4.45	4.48
เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ	-	3.58	3.67	3.69
ผู้ร่วมคำ	-	4.76	4.90	4.68
ธนาคาร	-	-	4.50	4.49
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	-	-	4.39	4.54

นอกจากความพึงพอใจแล้ว รายงานการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ ประจำปีบัญชี 2562 ได้กล่าวถึง “ความคาดหวัง” ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ “คุณภาพของการให้บริการ” โดยที่ถ้าความคาดหวังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า การได้รับการตอบสนองหรือบริการที่ได้รับจริง หมายความว่า บริการนั้นๆ ดีกว่าความคาดหวัง เป็นที่น่าพอใจ มีคุณภาพดี (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2562) หากแต่การสำรวจและวิเคราะห์ในประเด็นนี้ เริ่มดำเนินการควบคู่กับการสำรวจและวิเคราะห์ความพึงพอใจ มาตั้งแต่ปีบัญชี 2563 เป็นต้นมา (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2563, 2564, 2565) โดยพบว่าสำนักงานฯ มีความโน้มเอียงที่จะให้บริการได้ตามความคาดหวังของผู้รับบริการ แต่อาจต่ำกว่าความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่บ้างในบางครั้ง รายละเอียดปรากฏตาม ตาราง 2

ตาราง 2 ความคาดหวังและการได้รับการตอบสนอง ของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รอบปีบัญชี 2563-2565

ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	ปีบัญชี					
	2563		2564		2565	
	ความคาดหวัง	การตอบสนอง	ความคาดหวัง	การตอบสนอง	ความคาดหวัง	การตอบสนอง
เกษตรกรที่เข้ามารับบริการด้านการจัดการหนี้สิน	4.37	4.34	4.43	4.42	4.42	4.40
เกษตรกรที่เข้ามารับบริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	3.58	4.22	4.42	4.44	4.41	4.42

ตาราง 2 (ต่อ)

ผู้รับบริการ /ผู้มีส่วนได้เสีย	ปีบัญชี					
	2563		2564		2565	
	ความ คาดหวัง	การ ตอบสนอง	ความ คาดหวัง	การ ตอบสนอง	ความ คาดหวัง	การ ตอบสนอง
เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ	3.58	3.95	4.00	3.75	4.19	4.09
ผู้ร่วมค้า	4.56	4.55	4.76	4.81	4.66	4.46
ธนาคาร	4.68	4.70	4.50	4.36	4.54	4.55
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	4.62	4.61	4.28	4.26	4.51	4.61

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ 1) เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน 2) เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร 3) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ 4) ผู้ร่วมค้า 5) ธนาคาร และ 6) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความพึงพอใจ และ 2) ความคาดหวังและการได้รับการตอบสนอง ในรอบปีบัญชี 2566 แล้วนำไปเปรียบเทียบกับรอบปีบัญชี 2562-2565 เพื่ออภิปรายให้เห็นถึงพัฒนาการของคุณภาพการให้บริการของหน่วยงาน ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรของการวิจัย คือ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียกับการให้บริการของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร รอบปีบัญชี 2566 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน จำนวน 450 ราย 2) เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จำนวน 450 ราย 3) เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ จำนวน 416 ราย 4) ผู้ร่วมค้า จำนวน 14 ราย 5) ธนาคาร จำนวน 50 ราย และ 6) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 ราย จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,430 ราย ดำเนินการสุ่มตามความสะดวก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ และความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรง (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .96 แล้ว แบบสอบถามดังกล่าวประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวอย่าง 2) ความพึงพอใจต่อสำนักงานฯ 3) ความคาดหวังที่มีต่อสำนักงานฯ และการได้รับการตอบสนอง และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อสำนักงานฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยซึ่งผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว เป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากตัวอย่างด้วยตนเอง ทั้งนี้ การวิจัยนี้เข้าข่ายเป็นการวิจัยในมนุษย์ด้านพฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ที่ไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากเป็นโครงการวิจัยที่ออกแบบสอบถามผู้เข้าร่วมการวิจัยซึ่งมิได้กระทำต่อหรือมีผลต่อร่างกาย จิตใจ

เซลล์ ส่วนประกอบของเซลล์ สารพันธุกรรม สิ่งสังตรวจ เนื้อเยื่อ สารคัดหลั่ง สุขภาพ หรือพฤติกรรม และไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ตาม “แนวทางปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยในมนุษย์ ด้านพฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์” ของ คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ลงวันที่ 18 มีนาคม 2564) อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมดังกล่าว และพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย ด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย รวมถึงอิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่รวบรวมได้ไว้เป็นความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะถูกตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ก่อนจะนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร รอบปีบัญชี 2566 พบว่า ผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่ เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน และเกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ต่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49 และ 4.43 ตามลำดับ) ส่วนผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ มีความพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18) เช่นเดียวกัน ขณะที่ผู้ร่วมคำ ณาการ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ล้วนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.84, 4.70 และ 4.55 ตามลำดับ) รายละเอียดปรากฏตาม ตาราง 3

ตาราง 3 ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รอบปีบัญชี 2566

ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	ความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน	4.49	.524	มาก
เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	4.43	.561	มาก
เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ	4.18	.520	มาก
ผู้ร่วมคำ ณาการ	4.84	.187	มากที่สุด
ธนาคาร	4.70	.339	มากที่สุด
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	4.55	.506	มากที่สุด

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียด พบว่า เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน มีความพึงพอใจสูงที่สุดในด้านบุคลากรที่ให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.71) โดยเห็นบุคลากรเหล่านั้นมี “ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่ขอสิ่งตอบแทน ไม่รับสินบน ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ” ($\bar{X}$ = 4.77) และมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = 4.40) โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า “สำนักงานมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่นั่งรอรับบริการและน้ำดื่ม เพียงพอต่อการให้บริการเกษตรกร” ($\bar{X}$ = 4.33) เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกษตรกรที่เข้า

มารับบริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ก็มีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านบุคลากรที่ให้บริการ ($\bar{X} = 4.58$) และเห็นบุคลากรเหล่านั้นมี “ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่ขอสิ่งตอบแทน ไม่รับสินบน ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ” ($\bar{X} = 4.64$) รวมถึงมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.39$) แต่เป็นประเด็นเกี่ยวกับ “ความสะอาดของสถานที่ให้บริการ” ($\bar{X} = 4.35$) ข้อเสนอแนะจากผู้รับบริการเหล่านี้ นอกจากงบประมาณในการช่วยเหลือที่เพียงพอ การกระจายงบประมาณดังกล่าวอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ถึงตัวเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอแล้ว ความเพียงพอของบุคลากรในการให้บริการและความคับแคบของสำนักงานก็เป็นประเด็นที่สำนักงานฯ ควรพิจารณาปรับปรุง

สำหรับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ พวกเขามีความพึงพอใจในระดับมากในทุกด้านที่ทำการสำรวจ โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านลักษณะของงาน ($\bar{X} = 4.15$) โดยพวกเขาเหล่านั้นมี “ความภูมิใจในงานที่ปฏิบัติอยู่” ($\bar{X} = 4.27$) แต่พวกเขามีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านความมั่นคงและความก้าวหน้า ($\bar{X} = 3.60$) โดยเฉพาะในแง่ของ “โอกาสที่จะได้รับการเลื่อนขั้น-เลื่อนตำแหน่ง” ($\bar{X} = 3.41$) ข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ จึงเกี่ยวพันกับโครงสร้างของสำนักงานฯ อัตราค่าจ้าง สวัสดิการ และการพัฒนาศักยภาพของพวกเขา เพื่อให้พวกเขาเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงแรงจูงใจในการทำงานที่สูงขึ้น ต่อไป

สำหรับผู้ร่วมคำ พวกเขามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกด้านที่ทำการสำรวจ โดยมีความพึงพอใจสูงที่สุดในเรื่อง “ความสะดวกในการวางบิลและรับเงิน” และ “ระยะเวลาในการชำระเงิน” ($\bar{X} = 5.00$) แต่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่อง “การทำธุรกรรมให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด” ($\bar{X} = 4.50$) ขณะที่ ธนาคารมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้านที่ทำการสำรวจ (ยกเว้น “การทำธุรกรรมให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด”) โดยพวกเขามีความพึงพอใจสูงที่สุดในเรื่อง “การติดต่อกับพนักงานของสำนักงานฯ” ($\bar{X} = 4.80$) และมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่อง “การทำธุรกรรมให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด” ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง พวกเขามีความพึงพอใจสูงที่สุดในเรื่อง “ในการติดต่อทำธุรกรรมกับสำนักงานฯ” ($\bar{X} = 4.67$) แต่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่อง “ความเร็วในการแก้ไขปัญหาของสำนักงานฯ” และ “ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร และรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ” ($\bar{X} = 4.38$) ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มนี้จึงมีไม่มากนัก เช่น กระบวนการทำงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และการบูรณาการการทำงานร่วมกันในกรณีของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ผลการสำรวจความคาดหวังและการได้รับการตอบสนอง ของสำนักงานฯ รอบปีบัญชี 2566 พบว่า เกือบทั้งหมดของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รู้สึกว่าได้รับการตอบสนองเป็นไปตามความคาดหวัง-ดีกว่าความคาดหวัง (อัตราส่วนการได้รับการตอบสนอง/ความคาดหวัง อยู่ระหว่าง 1.00-1.04) มีเพียงเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ที่มีความรู้สึกว่าการตอบสนองในระดับที่ต่ำกว่าความคาดหวัง (อัตราส่วนการได้รับการตอบสนอง/ความคาดหวัง = .95) รายละเอียดปรากฏตาม ตาราง 4

ตาราง 4 ความคาดหวังและการได้รับการตอบสนอง ของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รอบปีบัญชี 2566

ประเด็น*	เกษตรกรที่เข้ามารับ บริการด้านการ จัดการหนี้สิน		เกษตรกรที่เข้ามารับ บริการด้านการฟื้นฟู และพัฒนาเกษตรกร		เจ้าหน้าที่ของ สำนักงานฯ		ผู้ร่วมค้า		ธนาคาร		หน่วยงาน ราชการที่ เกี่ยวข้อง	
	ความคาดหวัง	การตอบสนอง	ความคาดหวัง	การตอบสนอง	ความคาดหวัง	การตอบสนอง	ความคาดหวัง	การตอบสนอง	ความคาดหวัง	การตอบสนอง	ความคาดหวัง	การตอบสนอง
1	4.47	4.44	4.46	4.49	4.11	3.85	5.00	4.50	4.72	4.74	4.44	4.54
2	4.46	4.43	4.42	4.44	4.10	3.89	4.57	4.50	4.74	4.70	4.44	4.70
3	4.43	4.51	4.39	4.43	4.03	3.85	4.28	4.57	4.68	4.68	4.46	4.74
4	4.43	4.46	4.40	4.44	4.06	3.86	4.35	4.50	4.78	4.64	4.50	4.64
5	4.39	4.43	4.38	4.44	3.98	3.81	4.35	4.42	4.67	4.66	4.50	4.76
6	4.45	4.48	4.43	4.46	4.06	3.89	4.67	4.78	4.78	4.72	4.56	4.62
7	4.47	4.53	4.46	4.47	4.15	3.93	4.57	4.92	4.74	4.72	4.66	4.64
8	4.56	4.62	4.50	4.52	4.19	3.94	4.64	4.64	4.80	4.80	4.52	4.84
รวม	4.45	4.48	4.42	4.45	4.08	3.87	4.55	4.59	4.72	4.72	4.52	4.68

* ประเด็นที่ 1 คือ การบริหารการจัดการของสำนักงานฯ; ประเด็นที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมของสำนักงานฯ; ประเด็นที่ 3 คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนของสำนักงานฯ; ประเด็นที่ 4 คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของสำนักงานฯ; ประเด็นที่ 5 คือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติของสำนักงานฯ; ประเด็นที่ 6 คือ การรับผิดชอบต่อชุมชนของสำนักงานฯ; ประเด็นที่ 7 คือ การแจ้งข้อมูลข่าวสารของสำนักงานฯ; ประเด็นที่ 8 คือ พนักงานของสำนักงานฯ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาไปในรายละเอียด พบว่า อัตราส่วนการได้รับการตอบสนอง/ความคาดหวังของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ทั้ง 8 ประเด็น อยู่ระหว่าง .94 - .96 โดยประเด็นที่ 1 การบริหารการจัดการของสำนักงานฯ เป็นประเด็นที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ รู้สึกว่าได้รับการตอบสนองต่ำกว่าความคาดหวังมากที่สุด เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของพวกเขา ที่ได้กล่าวถึงไปแล้วข้างบน

การอภิปรายผล

กล่าวโดยสรุป ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร รอบปีบัญชี 2566 มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงขึ้นต่อเนื่องจากปีบัญชีก่อน ๆ แทบทุกกลุ่ม (เพิ่มขึ้นระหว่าง .22 - 13.28%) ยกเว้นเพียงเกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีความพึงพอใจลดลงเล็กน้อยจาก 4.48 ในรอบปีบัญชี 2565 เหลือ 4.43 ในรอบปีบัญชี 2566 (ลดลง 1.12%) รายละเอียดปรากฏตาม ตาราง 5

ตาราง 5 ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รอบปีบัญชี 2562-2566

ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	ปีบัญชี				
	2562	2563	2564	2565	2566
เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน	4.44	4.36	4.45	4.46	4.49
เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	4.39	4.38	4.45	4.48	4.43
เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ	-	3.58	3.67	3.69	4.18
ผู้รวมคำ	-	4.76	4.90	4.68	4.84
ธนาคาร	-	-	4.50	4.49	4.70
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	-	-	4.39	4.54	4.55

สำหรับความคาดหวังและการได้รับการตอบสนอง ของสำนักงานฯ รอบปีบัญชี 2566 มีเพียงเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ เท่านั้น ที่มีความรู้สึกว่าได้ได้รับการตอบสนองน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ และเป็นความรู้สึกผิดหวังต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 นับตั้งแต่ปีบัญชี 2564 เป็นต้นมา รายละเอียดปรากฏตาม ตาราง 6

ตาราง 6 อัตราส่วนการได้รับการตอบสนอง/ความคาดหวัง ของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รอบปีบัญชี 2563-2566

ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย	ปีบัญชี			
	2563	2564	2565	2566
เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการจัดการหนี้สิน	0.99	1.00	1.00	1.01
เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	1.18	1.00	1.00	1.01
เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ	1.10	0.94	0.98	0.95
ผู้รวมคำ	1.00	1.01	0.96	1.01
ธนาคาร	1.00	0.97	1.00	1.00
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	1.00	1.00	1.02	1.04

ในเบื้องต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงความรู้สึกว่าความคาดหวังของพวกเขาเหล่านั้นได้รับการตอบสนองแล้วหรือไม่ ในฐานะที่เป็น “การตรวจสอบ” (check) ขั้นตอนที่ 3 ของวงจรบริหารงานคุณภาพ (Plan-Do-Check-Act: PDCA) เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ที่ช่วยยกระดับการให้บริการ รวมถึงกระบวนการทำงาน ให้เป็นที่พึงพอใจและเป็นไปตามความคาดหวัง ของทั้งผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผ่าน ๆ มา เช่น Qiu, Zhao, Zhu & Li (2019) นวพล จินตะบุตร และคณะ (2563) และ Zailani, Sundram, Ibrahim & Senathirajah (2023)

นอกจากความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียแล้ว งานวิจัยที่ผ่านมา ๆ เช่น Jagusiak-Kocik (2017) บวรวิสส์ นาคปาน, และบุญเลิศ วงศ์เจริญแสงสิริ (2563) และสมเด็จ ภิมากุล (2565) ยังชี้ให้เห็นไว้อีกด้วยว่า การตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนอื่น ๆ ที่เหลือของวงจรบริหารงานคุณภาพ สามารถยกระดับประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานได้จริง สิ่งนี้จึงกลายเป็นข้อเสนอของงานวิจัย เช่น จินดาหรรษา พวงมาลา, และสุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน (2560) ให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ.2563-2567) (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2563) และการดำเนินการตรวจสอบตามแผนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีเช่นนี้ ของสำนักงานฯ จึงสอดคล้องและเป็นไปตามแนวทางของการวิจัยเหล่านั้น

อย่างไรก็ดี ดังเช่นที่ มณกร มนูญศาสตร์สาทร (2556) เคยแสดงความเห็นไว้ว่า แม้สำนักงานฯ “จะมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน แต่ก็ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารงานบุคคล ทำให้การทำงานยังไม่มีประสิทธิภาพ ควรทำแผนพัฒนากำลังคน” ผลการสำรวจครั้งนี้ ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาเรื้อรังของสำนักงานฯ ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ว่าแม้เวลาจะผ่านมาถึงหนึ่งทศวรรษแล้ว แต่บุคลากรของสำนักงานฯ ก็ยังคงไม่รู้สึกพอใจกับความมั่นคงและความก้าวหน้า และเสนอให้แก้ไขปัญหาด้านโครงสร้างของสำนักงานฯ อัตราค่าจ้าง สวัสดิการ และการพัฒนาศักยภาพของพวกเขา รวมถึงยังรู้สึกว่าการที่สำนักงานฯ ยังไม่สามารถเติมเต็มความคาดหวังของพวกเขาได้ โดยเฉพาะในด้านการบริหารการจัดการของสำนักงานฯ เอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สำหรับ สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร บทเรียนจากงานวิจัยจำนวนหนึ่ง จึงควรถูกพิจารณานำมาประยุกต์ใช้เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของสำนักงานฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 (เมื่อปีบัญชี พ.ศ. 2563 ซึ่งเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ และหลังจากนั้น ตั้งแต่ปีบัญชี พ.ศ. 2564-ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ก็เป็นตัวอย่างไม่เพียงกลุ่มเดียว ที่รู้สึกว่าได้รับการตอบสนองต่ำกว่าความคาดหวัง ต่อเนื่องมาเป็นเวลาถึง 3 ปี) ที่สามารถนำมาปรับเป็นจุดเปลี่ยนให้เกิดการทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้น และสร้างวิถีชีวิตใหม่ของบุคลากร ที่เอื้อให้พวกเขารู้สึกพึงพอใจ และรู้สึกว่าได้รับการตอบสนอง ในระดับเดียวกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มอื่น ๆ อันจักนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กร (Moonsri, 2018) แรงจูงใจในการทำงาน (อุรวลี บุญนาค, อำนาจ ชีระวนิช, และทองฟู ศิริวงศ์, 2557) ตลอดจนประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น (Siangchokyoo, Chalaechorn & Sanohkham, 2022) ต่อไป

สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของการตรวจสอบตนเองอย่างต่อเนื่องของหน่วยงาน ซึ่งย้ำเตือนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม สิ่งนี้ได้มีส่วนเข้าไปช่วยในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการได้จริงตามที่ สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดและส่งเสริมให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ นำไปเป็นกรอบในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ตัวอย่างนี้ยังชี้ให้เห็นอีกด้วยว่า แม้คุณภาพการบริหารจัดการส่วนใหญ่จะได้รับการยกระดับจนเป็นที่น่าพึงพอใจแล้ว

รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความโน้มเอียงที่จะยิ่งดีขึ้นต่อไป แต่บางประเด็นก็ยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้คลี่คลาย ลำพังการตรวจสอบจึงไม่ใช่คำตอบที่จะนำพาให้องค์กรเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางได้ แต่องค์กรยังต้องการ “การดำเนินการ” (act) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของวงจรบริหารงานคุณภาพ การนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรอื่นๆ ในอนาคต นอกจากผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการตรวจสอบแล้ว จึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการปรับปรุงอย่างเหมาะสม อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปีบัญชี 2562 ต่อไปแล้ว สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ควรขยายผลไปสู่การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร กับความผูกพันต่อองค์กร และแรงจูงใจในการทำงาน ของพวกเขาเหล่านั้น เนื่องจากอันที่จริง ข้อมูลเหล่านี้ถูกเก็บรวบรวมมาด้วยอยู่แล้ว ตั้งแต่ปีบัญชี พ.ศ. 2563 และด้วยการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้ หากพบว่ามีความสัมพันธ์ต่อกัน ก็จะทำให้เห็นถึงความสำคัญของความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรว่าไม่ใช่แค่ความพึงพอใจ แต่ยังหมายถึงผลอื่น ๆ ที่ตามมาด้วย

นอกจากนั้น นักวิจัยที่สนใจหรือผู้บริหารองค์กร ยังอาจนำแนวทางของการวิจัยนี้ ไปประยุกต์ใช้เพื่อตรวจสอบและพัฒนาองค์กรของตน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ ให้ดียิ่งขึ้นได้ อีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ผู้ให้บริการ ประจำปีบัญชี 2566 ซึ่ง สมาคมนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ (ชื่อเดิม สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) รับจ้าง สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ตามสัญญาเลขที่ 27/2566 ดำเนินการวิจัยโดย ศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ วงษ์มหัคคิต์ และอาจารย์ ดร.ศมนันท์ รัตนศิริวิไล

เอกสารอ้างอิง

- จินดาหรา พวงมาลา และสุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน. (2560). แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านบางแก้ว. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 12(4), 824–837.
- ชนกันท์ ลิ้มประเสริฐ และศรีรัฐ โกวงศ์. (2566). ความพึงพอใจในการทำงานที่บ้านในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของบุคลากรภายในสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกลาโหม กรมเสมียนตรา สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 12(1), 251–260.
- นพพล จินตะบุตร, อาทิตย์ คุประเสริฐ, ณัฐนันท์ โลภวิสัย, สหรัถ ธรรมโรจน์, สุเทพ เขี่ยมขาว และมัชนิกา อินตะขัน. (2563). การศึกษาการปรับปรุงประสิทธิภาพและความปลอดภัยของพนักงานกรณีศึกษา: บริษัท พีทีเอส.ออตโตเทรด จำกัด. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(3), 59–70.

- บวรวิทย์ นาคปาน และบุญเลิศ วงศ์เจริญแสงสิริ. (2563). การประยุกต์ใช้แนวคิดของวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA และระบบการบริหารงานแบบลีน กับ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการปฏิบัติการใช้ไฟฟ้า กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มข.*, 13(1), 108–129.
- มณกร มนูญศาสตร์สาทร. (2556). การพัฒนายุทธศาสตร์ของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร โดยใช้ เมทริกซ์การวางแผนยุทธศาสตร์เชิงปริมาณ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 4(2), 61–70.
- สมเด็จ ภิมายกุล. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิจัยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ด้วยโปรแกรม Google Sites. *วารสารครุศาสตร์ราชภัฏเชียงใหม่*, 1(3), 35–48.
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2562). *การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ ประจำปีบัญชี 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร.
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2563). *โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ ประจำปีบัญชี 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร.
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2563). *ยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ.2563–2567) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนา เกษตรกร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร.
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2564). *โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ผู้ใช้บริการ ประจำปี บัญชี 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร.
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2565). *โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ผู้ใช้บริการ ประจำปี บัญชี 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *PMQA... การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). *เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ.2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). *เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ.2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566). *คู่มือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- อาจยุทธ เนติธนากุล, สิทธิพันธ์ สกุลสุขเจริญ, ปวิข สอนศิริ, ธนาวัฒน์ แสงอาทิตย์, และธนาวัฒน์ ภัฏญาราช. (2566). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาจราจรในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับ บัณฑิตศึกษา*, 12(1), 306–314.
- อุรวลี บุนนาค, อำนาจ ชีระวนิช และทองพูน ศิริวงศ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับบุคลิกภาพ และแรงจูงใจในงานของพนักงานธนาคาร. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 3(2), 65–73.
- Jagusiak–Kocik, M. (2017). PDCA cycle as a part of continuous improvement in the production company – A case study. *Production Engineering Archives*, 14, 19–22.
- Moonsri, K. (2018). The Influence of Job Satisfaction Affecting Organizational Commitment of the Small and Medium Business Employee. *Asian Administration and Management Review*, 1(1), 138–146.

- Namdech, P., Rattanasirivilai, S., & Rathachatraron, W. (2023). Organizational Citizenship Behavior of Thailand's Prime Minister's Office Personnel and the Policy Recommendations for Development. *Asian Political Science Review*, 8(1), 7–16.
- Qiu, Y., Zhao, C., Zhu, J., & Li, L. (2019). Analysis of the application and practice of PDCA cycle in management of the naked medicine dispensing—the quality and safety of the drug. *Frontiers of Nursing*, 6(3), 227–231.
- Sangperm, N. (2018). Structural Equation Model Cause of Organizational Citizenship Behavior of Personnel of Kasetsart University Sriracha Campus, Thailand. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 7(1), 31–41.
- Sangperm, N., & Pungpho, K. (2020). Exploring The Nexus Between Bonding, Communication, Customer Satisfaction and Customer Loyalty: A Case of Higher Education Institutes in Thailand. *Asian Administration and Management Review*, 3(2), 25–38.
- Siangchokyoo, N., Chalaechorn, N., & Sanohkham, B. (2022). Competent Model of Educational Institute Administrators in the 21st Century That Influences the Effectiveness of the Private Vocational College in Thailand. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 11(2), 78–92.
- Suksai, T., Suanpang, P., & Thangchitcharoenkhul, R. (2021). A Digital Leadership Development Model for School Administrators in Basic Education to Fulfill the Thailand 4.0 Policy. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 10(2), 11–20.
- Thanchonnang, S., Tadadej, C., Kittipichai, W., & Anunmana, C. (2023). Job Satisfaction and Work–Life Balance Affecting Retention of Generation Y Support Staff: A Case Study of the Faculty of Dentistry of a University in Thailand During Covid–19 Pandemic. *Asian Political Science Review*, 7(2), 1–11.
- Weeraphon, C., & Sirithanabadeekul, P. (2023). A Retrospective Analysis of Patient and Consultant Satisfaction of Teledermatologic Application During Covid–19 Pandemic in Thailand. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(4), 1–11.
- Wongkitrungruang, C., Kanjanasuntorn, S., Ritmontri, S., & Ruktanonchai, M. (2017). Clients' Satisfaction on Public Disaster Assistance Services in Pak Kret Municipality, Thailand. *Asian Political Science Review*, 1(2), 38–44.
- Zailani, Q., Sundram, V., Ibrahim, I., & Senathirajah, A. (2023). Plan–do–Check–Act Cycle: A Method to Improve Customer Satisfaction at a Municipal Council in Malaysia. *International Journal of Professional Business Review*, 8(4), e0931.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือ
ไอโฟน กับ ซัมซุง ผ่านเว็บไซต์ช้อปปี้ไทยแลนด์

MARKETING MIX FACTORS AFFECTING THE DECISION TO PURCHASE IPHONE
AND SAMSUNG MOBILE PHONES THROUGH THE SHOPEE THAILAND WEBSITE

นิรมล เนื่องสิทธิ์¹, สุวิมล บุญทา^{2*}, จินตนา จันทนนท์³, ธิติมา รจนา⁴, ศักดาเดช กุลากุล⁵
Niramol Nueangsittha¹, Suwimon Boota^{2*}, Jitana Junthanon³, Thitima Rojana⁴, Sukdadech Kulaakul⁵

^{1,3,5} หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁴ หลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,3,5} Bachelor of Accountancy Program, Faculty of Management Science,
Sakon Nakhon Rajabhat University

² Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

⁴ Bachelor of Business Computer Program, Faculty of Management Sciences,
Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: nnueangsittha@gmail.com¹, suwimon.b@snru.ac.th^{2*}, Jitana@snru.ac.th³,
thitima.r@snru.ac.th⁴, sak.kulakul@gmail.com⁵

Received: May 24, 2024

Revised: July 7, 2024

Accepted: July 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน (iPhone) กับ ซัมซุง (Samsung) ผ่านเว็บไซต์ช้อปปี้ไทยแลนด์ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน (iPhone) กับ ซัมซุง (Samsung) ผ่านเว็บไซต์ช้อปปี้ไทยแลนด์ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 รีวิว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (10P's) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ iPhone ได้แก่ ด้านการจัดจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 30.22 รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 18.45 และด้านราคา คิดเป็นร้อยละ 12.23 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด (10P's) ที่มีผลต่อการเลือก

ซื้อโทรศัพท์มือถือ Samsung ได้แก่ ด้านการจัดจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 20.46 รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 19.88 และด้านการส่งเสริมตลาด คิดเป็นร้อยละ 15.25 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน (iPhone) กับ ซัมซุง (Samsung) ผ่านเว็บไซต์ช้อปปี้ไทยแลนด์ ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือจาก ด้านการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา

คำสำคัญ: โทรศัพท์มือถือ; ส่วนผสมทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The objective of this research is twofold: 1) to study the marketing mix factors that influence purchasing decisions between iPhones and Samsung smartphones through the Shopee Thailand website, and 2) to compare the impact of these factors on purchasing decisions for iPhones versus Samsung smartphones on the Shopee Thailand website. This quantitative research involved a sample of 400 reviews. The statistical analysis used frequencies and percentages. The research findings indicate that the marketing mix factors (10P's) influencing the purchase of iPhones are distribution (30.22%), followed by product (18.45%), and price (12.23%). Conversely, for Samsung smartphones, the influencing factors were distribution (20.46%), product (19.88%), and promotion (15.25%). The comparison shows no significant difference in the marketing mix factors influencing purchase decisions between iPhones and Samsung smartphones through the Shopee Thailand website, with consumers primarily deciding on distribution, product, and price factors.

Keywords: mobile phone; marketing mix; purchasing decision

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ในยุคปัจจุบันโทรศัพท์มือถือเป็นปัจจัยที่ 5 เพราะเป็นสิ่งที่หลายคนไม่สามารถอยู่โดยไม่มีโทรศัพท์ได้แล้ว การใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้ เพื่อการทำงาน และหลาย ๆ อย่างอีกมากมาย โดยเริ่มเห็นการพัฒนาของโทรศัพท์มือถือในทุกด้าน เช่น กล้องที่มีความละเอียดสูง ฟังก์ชันการเชื่อมต่อที่เร็วขึ้น และความสามารถในการปรับเปลี่ยนการใช้งานตามความต้องการของผู้ใช้ โทรศัพท์มือถือกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คน และมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงคนและสร้างสัมพันธ์ต่าง ๆ ในโลกดิจิทัลของวันนี้ในปัจจุบันโทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ผู้บริโภคมีความต้องการโทรศัพท์มือถือที่มีคุณสมบัติและฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลาย การวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวเครื่องสวย จอเสถียรสีสดใส คุณภาพดี การกำหนดราคาสินค้าที่ให้ความเหมาะสมกับคุณภาพ ซึ่งโทรศัพท์มือถือเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของผู้คนเป็นอย่างมาก ผู้บริโภคมีตัวเลือกมากมายในการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อ

โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟนจากศูนย์บริการหรือตัวแทนจำหน่ายเลือกซื้อเพื่อความทันสมัยโดยเลือกซื้อเมื่อรุ่นใหม่ ออกมาเสมอ (เชิดชัย ธรรมอมรพงศ์, 2563) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคนั้น มีหลายประการทั้ง ปัจจัยทางกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคพิจารณาซื้อ เช่น คุณภาพดี จอเสถียรลื่นไหล ตัวเครื่องสวย ปัจจัยทางกลยุทธ์ ราคาที่ผู้บริโภคต้องจ่าย เช่น คำนวณ ราคาเหมาะสมหรือไม่ การศึกษาและวิจัยในครั้งเป็นข้อมูลสำคัญสามารถช่วยธุรกิจ ในการบรรลุเป้าหมายทางการตลาด เพื่อให้มีการเท่าทันต่อสถานการณ์ในขณะนั้น ซึ่งตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบัน มีการแข่งขันที่รุนแรง เพื่อความอยู่รอดในยุคดิจิทัลที่ ต้องตอบสนองให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า ส่วนประสมทางการตลาดจึงถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อสนองความพึงพอใจแก่ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (อริวิภา พงศ์สุวรรณ, 2564) แบบระบบการปฏิบัติการได้หลายรูปแบบตัวอย่างเช่นระบบ IOS (IOS: iPhone Operating System) Android OS (Android OS: Android Operating System) ระบบปฏิบัติการแบบ IOS ซึ่งในชื่อเดิมคือ iPhone OS (ไอโฟนโอเอส) เป็น โทรศัพท์มือถืออัจฉริยะ (Smartphone) ที่พัฒนาและจำหน่ายโดยบริษัท Apple เปิดตัวครั้งแรกเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2550 โดยสตีฟ จอบส์ ตำแหน่ง CEO ในขณะนั้น iPhone ถือเป็นการปฏิวัติวงการโทรศัพท์มือถือ โดยเป็น โทรศัพท์มือถือเครื่องแรกที่ใช้หน้าจอสัมผัสแบบ capacitive touchscreen ประสบความสำเร็จอย่างล้นหลามโดยสามารถ ทำยอดขาย ได้กว่า 6,000,000 เครื่องภายในหกเดือนแรกหลังเปิดตัว และกลายเป็นโทรศัพท์มือถือที่ได้รับความนิยม เป็นอย่างมาก ในขณะที่บริษัทโทรศัพท์มือถือซัมซุง (Samsung) ได้นำระบบปฏิบัติการแบบ Android OS คือ เริ่มต้นขึ้นใน ปีพ.ศ. 2531 เมื่อบริษัท Samsung อิเล็กทรอนิกส์เปิดตัวโทรศัพท์มือถือรุ่นแรกของบริษัท คือรุ่น SH-100 โทรศัพท์รุ่นนี้มี หน้าจอ ขนาด 1.5 นิ้วรองรับเครือข่าย GSM/850/900MHz บริษัทได้รับความนิยมมากขึ้นในปี พ.ศ.2549 อีกทั้ง บริษัทยังพัฒนาโทรศัพท์มือถือรุ่น SCH-A800 เข้าแข่งขันในตลาดและกลายเป็นผู้นำตลาดโทรศัพท์มือถือของโลก ปัจจุบัน Samsung อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือรายใหญ่ที่สุดในโลกโดยในปี พ.ศ. 2565 บริษัทมียอดขาย โทรศัพท์มือถือมาแล้วมากกว่า 300 ล้านเครื่อง (SUMSUNG, 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน กับ ซัมซุง ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์ เนื่องจากการกำหนดปัจจัยทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า จะช่วยส่งผลต่อผลประกอบการที่ดียิ่งขึ้น เพื่อที่จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน รวมถึงการสร้างผลกำไรให้แก่ ธุรกิจอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน กับซัมซุง ผ่าน เว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อระดับการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน กับ ซัมซุง ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด 10 P's

ส่วนผสมทางการตลาด (10P') หมายถึง กลยุทธ์การที่ต่อยอดมาจากกลยุทธ์การตลาด 4P's ของฟิลลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler) แต่ในปัจจุบันหลายสิ่งหลายอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) คือ เครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจ (ฐิติ ชูณหะจร, และชวลีย์ ณ ถลาง, 2564) ส่วนผสมทางการตลาด ด้วยหลัก 4 P ประกอบด้วย Product (สินค้า) Price (ราคา) Place (สถานที่) และ Promotion (การส่งเสริมการขาย) ส่วนผสมทางการตลาดด้วยหลัก 4 P มีความสำคัญ เพราะเป็นการช่วยให้สร้างกรอบการทำงานสำหรับกลยุทธ์การตลาดของ ต่อมาต่อยอดมาจาก 4P Marketing Mix เป็นส่วนผสมทางการตลาด 7P (Marketing Mix) คือ โดยการเพิ่มปัจจัยมาอีก 3 ข้อ บุคลากร (People) กระบวนการ (Process) องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Evidence) เพื่อช่วยให้ธุรกิจสามารถคิดค้นกลยุทธ์ที่จะทำให้สินค้า ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค และต้องแตกต่างมีความโดดเด่นกว่าสินค้าของคู่แข่งด้วยเหมือนกัน ต่อมาพัฒนาต่อยอดเป็นส่วนผสมทางการตลาด 10 P ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ถือว่าเป็นสิ่งแรกสุดที่นักการตลาดจะต้องมี ซึ่งผลิตภัณฑ์จะต้องไปตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้หรือแก้ไขปัญหาของลูกค้าได้ ผลิตภัณฑ์จึงต้องเป็นสิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง สี ขนาด รสชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้
2. ด้านราคา (Price) แนวทางปฏิบัติในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ สองรายการขึ้นไปพร้อมกันในราคาที่มีส่วนลดแทนที่จะขายแยกกัน พบว่ากลยุทธ์การกำหนดราคานี้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค และได้กลายเป็นกลยุทธ์ที่ได้นำมาใช้ในหลายธุรกิจและสถานประกอบการ (ฐกรรัฐ ขวัญนาถ, นุชรี พิทักษ์, และศรายุทธ อินตะนัย, 2565)
3. ด้านการจัดจำหน่าย (Place) การจัดจำหน่ายมีความสำคัญมากต่อการทำการตลาดในยุคนี้ เพราะถ้ามีสินค้ามีกำไรแต่ราคา แต่ไม่รู้จะไปวางขายที่ไหน หรือมีการจัดจำหน่ายที่น้อย ลูกค้าก็ไม่สามารถหาซื้อได้ ซึ่งการจัดจำหน่ายที่ดีควรมีหลักการคือ ควรจัดจำหน่ายโดยหาช่องทางให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ลูกค้าเกิดความสะดวกในการซื้อ
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) การส่งเสริมการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่ต้องการส่งเสริมทางการตลาดไปยังลูกค้า หรือกลุ่มมุ่งเป้าหมาย เช่น การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การส่งเสริมด้านการขาย
5. ด้านกลยุทธ์การให้ข่าวสาร (Public Relation) เป็นกลยุทธ์ที่แตกต่างหรือต่อยอดมาจาก Promotion Strategy กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดยุคสมัยนี้เป็นยุคแห่งโลกไร้พรมแดน ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารยุคของอินเทอร์เน็ต กลยุทธ์การให้ข่าวสารจึงต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นช่องทางเพื่อให้เจ้าของกิจการหรือนักธุรกิจ นักการตลาดใช้เพื่อไปติดต่อกับลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมาย
6. ด้านการใช้พนักงานขาย (Personal) เป็นกลยุทธ์ที่แตกต่างหรือต่อยอดมาจาก Promotion Strategy กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด การขายโดยพนักงานขายมีความสำคัญมากสำหรับผลิตภัณฑ์บางตัว เพราะต้องอาศัยการอธิบายความเข้าใจก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ
7. ด้านการสร้างการสนับสนุนจากผู้คน (People) เป็นกลยุทธ์ที่ต้องการการสนับสนุนจากประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายหรือคนในพื้นที่ที่ต้องการจัดจำหน่ายเพราะผลิตภัณฑ์บางตัวมีราคาเหมาะสม มีช่องทางมีการจัดจำหน่าย

ที่ดี

8. ด้านบรรจุภัณฑ์ (Packaging) เป็นกลยุทธ์ที่ต่อยอดมาจาก Product Strategy กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ ซึ่งกลยุทธ์บรรจุภัณฑ์นี้ ได้สร้างความประทับใจแรกพบของลูกค้าหรือ First Impression ซึ่งในยุคนี้เจ้าของกิจการหรือนักธุรกิจมีความจำเป็นจะต้องลงทุนเพิ่มขึ้นหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้น เพราะการทำบรรจุภัณฑ์ให้ดูดีมีความน่าเชื่อถือ สะอาด สวยงาม มีสีสัน โดนใจย่อมทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้ง่ายกว่า

9. ด้านคู่ค้าหรือกลยุทธ์หุ้นส่วน (Partners) เป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญ เพราะการมีคู่ค้าหรือหุ้นส่วนจะสามารถช่วยเราในการทำธุรกิจได้หลายประการ เช่น ช่วยคิด ช่วยลงทุน ช่วยทางด้านเทคโนโลยี ช่วยเหลือในเรื่องการวางระบบงาน ยิ่งถ้าเป็นการทำธุรกิจข้ามชาติหรือทำธุรกิจในต่างประเทศระหว่างประเทศยิ่งต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของ Partners Strategy กลยุทธ์คู่ค้าหรือกลยุทธ์หุ้นส่วน

10. ด้านกลยุทธ์ความเข้าใจ (Perception) เป็นกลยุทธ์ที่จะต้องเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นกลยุทธ์ที่จะต้องประยุกต์หลักการตลาดเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์นั้น ๆ เพราะโลกยุคปัจจุบันมีการไหลเวียนในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสาร การไหลเวียนของวัตถุดิบ การไหลเวียนของสินค้าบริการไปทั่วทุกมุมโลก และกลยุทธ์การกำหนดมาตรฐานจะนำไปสู่ผลผลิตทางกายภาพที่มีคุณภาพสูงและต้นทุนที่ต่ำ ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์ที่มีความสม่ำเสมอเป็นที่สนใจของตลาดโลก ตรงกันข้ามกับแนวคิดนี้ งานวิจัยอื่น ๆ เสนอแนะว่าความชอบในท้องถิ่นในตลาดหลาย ๆ แห่งยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐาน และด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์การปรับตัว (Richter, 2012)

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ซื้อ

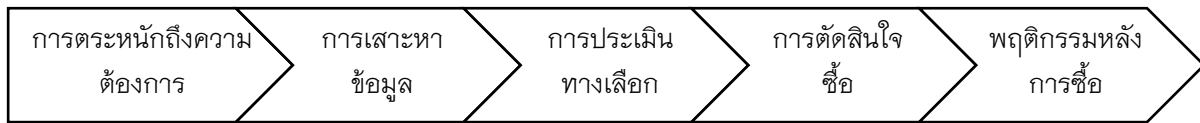
การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ โดยส่วนใหญ่การตัดสินใจมักจะเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้นเสมอผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อ มีบทบาทที่แตกต่างกันดังนี้

1. ผู้ริเริ่ม (initiator) เป็นผู้เสนอความคิดที่จะซื้อผลิตภัณฑ์เป็นคนแรก
2. ผู้มีอิทธิพล (influencer) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะให้คำแนะนำหรือให้การจูงใจว่าควรซื้อหรือไม่ควรซื้อ

สินค้า

3. ผู้ตัดสินใจ (decider) เป็นผู้มีบทบาทตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อสินค้านั้น
4. ผู้ซื้อ (buyer) เป็นผู้ที่ทำการซื้อสินค้านั้น
5. ผู้ใช้ (user) เป็นผู้บริโภคที่ใช้สินค้าหรือบริการนั้น

ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อเป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (consumer buying decision process model) คือการรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือกการตัดสินใจซื้อและความรู้สึกภายหลังการซื้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการซื้อจริง ๆ และมีผลกระทบหลังจากการซื้อ โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

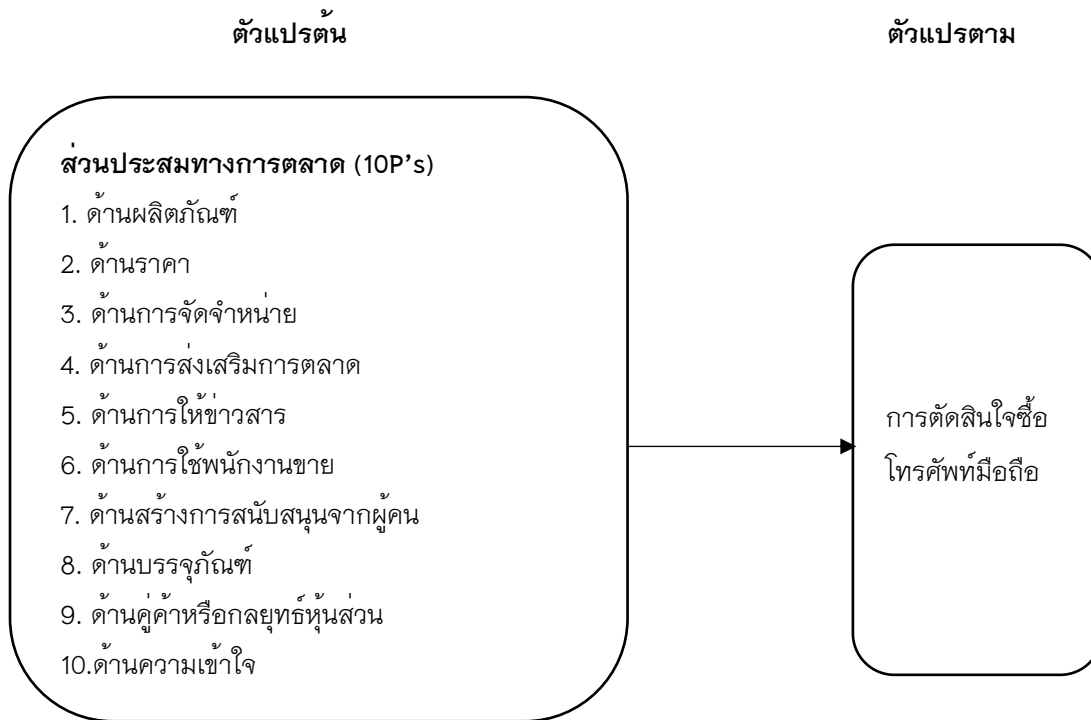
ภาพที่ 1 โมเดล 5 ขั้นตอนในกระบวนการการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ที่มา: (ฟิลลิป คอตเลอร์ และคณะ, 2552, หน้า 79)

1. การตระหนักถึงความต้องการ (need arousal) หมายถึง ผู้บริโภครับรู้ถึงความต้องการของตนเองความต้องการถูกกระตุ้นได้ทั้งจากภายใน (internal stimuli) และภายนอกร่างกาย (external stimuli)
2. การเสาะหาข้อมูล (information search) หมายถึง บุคคลหรือผู้บริโภคต้องการซื้อผลิตภัณฑ์อันเนื่องมาจากการกระตุ้นแสวงหาข้อมูลในตัวผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจ แหล่งข้อมูลที่ผู้บริโภคจะเข้าไปแสวงหาประกอบด้วย 4 แหล่งหลัก คือ 1) แหล่งบุคคล 2) แหล่งการค้าและพาณิชย์ 3) แหล่งชุมชนและสาธารณะ 4) แหล่งประสบการณ์
3. การประเมินผลทางเลือก (evaluation of alternative) ข้อมูลที่ผู้บริคนำมาประเมินผลิตภัณฑ์โดยผู้บริคนจะใช้ข้อมูลเพื่อการประเมินประกอบด้วย 1) คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ 2) การให้น้ำหนักและจัดลำดับความสำคัญ 3) การเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
4. การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) หมายถึง การที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งหลังจากมีการประเมินผลทางเลือก
5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (post purchase behavior) เป็นความรู้สึกพอใจหรือรู้สึกไม่พอใจหลังจากมีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้นการตลาดต้องให้ความสนใจกับความรู้สึกกัน ความรู้สึกพอใจหรือรู้สึกไม่พอใจขึ้นกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และความคาดหวังของผู้บริโภคหลังจากซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ไปแล้ว

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน กับ ชัมซุง ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จทางทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด ในการประกอบธุรกิจแบรนด์โทรศัพท์มือถือ ไอโฟน กับ ชัมซุง โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือจำนวนข้อความที่แสดงความคิดเห็นการใช้โทรศัพท์มือถือผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์ จำนวน 3,300 ข้อความ (Shopee Thailand, 2566) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Yamane (1969) กำหนดขอบเขตความผิดพลาด เท่ากับ .05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ (minimum sample size) เท่ากับ 357 ข้อความ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 ข้อความ และกำหนดโควตา (quota) การเก็บข้อมูลตามตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ชื่อแบรนด์โทรศัพท์	รีวิวทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
iPhone	1,400	200
Samsung	1,900	200
รวม	3,300	400

ที่มา: Shopee Thailand (2566)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำตารางจำแนกเนื้อหาของข้อมูลรีวิวก่อนเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยกำหนดคำหรือความถี่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยสู่ความสำเร็จของธุรกิจแบรนด์โทรศัพท์มือถือ ไอโฟน กับ ชัมซุง โดยอ้างทฤษฎีส่วนผสมการตลาด (10 P's) เป็นปัจจัยหลักเพื่อกำหนดคำที่จะทำการแจกแจงรีวิว ทำการนับค่าจำนวนความถี่ของคำหรือข้อความที่ปรากฏในรีวิว ดังตาราง 2

ตาราง 2 การจำแนกเนื้อหาตามแนวคิดส่วนผสมทางการตลาด

ปัญหาวิจัย	ปัจจัยหลัก	คำหรือข้อความ	วิธีการนับ
แนวคิดส่วนผสมทางการตลาด	ผลิตภัณฑ์	1. คุณภาพดี 2. จอเสถียร สีน้ไหล 3. ตัวเครื่องสวย	จำนวนครั้งของความถี่ของคำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	ราคา	1. ราคาเหมาะสม 2. แพง 3. คุ่มค่า	จำนวนครั้งของความถี่ของคำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	การจัดจำหน่าย	1. รวดเร็ว 2. จัดส่งตามเวลาที่กำหนด 3. โทรแจ้งก่อนส่งสินค้า	จำนวนครั้งของความถี่ของคำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	การส่งเสริมการตลาด	1. ส่วนลด 2. แพลชเซลล์ 3. ส่งฟรี	จำนวนครั้งของความถี่ของคำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	การให้ข่าวสาร	1. คำอธิบายผลิตภัณฑ์ 2. โฆษณา 3. รีวิว	จำนวนครั้งของความถี่ของคำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	การใช้พนักงานขาย	1. พนักงานตอบคำถามตรงประเด็น 2. พนักงานตอบแชตเร็ว 3. พนักงานให้คำแนะนำดี	จำนวนครั้งของความถี่ของคำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัญหาวิจัย	ปัจจัยหลัก	คำหรือข้อความ	วิธีการนับ
แนวคิดสวนผสมทาง การตลาด	สร้างการสนับสนุนจาก ผู้คน	1. บริการหลังการขาย 2. การรับประกัน 3. ใบกำกับภาษี	จำนวนครั้งของความถี่ของ คำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	บรรจุภัณฑ์	1. กล่องไม้บุบ 2. กล่องไม้มีรอยแกะ 3. มีกันกระแทก	จำนวนครั้งของความถี่ของ คำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	คู่มือหรือหุ่นสอน	1. DHL Express 2. Flash Express 3. Kerry Express	จำนวนครั้งของความถี่ของ คำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ
	ความเข้าใจ	1. เหมาะสมกับการใช้งาน 2. ความจุเหมาะสมกับการใช้ งาน 3. การอัปเดต	จำนวนครั้งของความถี่ของ คำในข้อมูลรีวิวที่ปรากฏ

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) เลือกธุรกิจที่มีความนิยมใกล้เคียงกันคล้ายคลึงกันเพื่อศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและผลการดำเนินงานของธุรกิจแบรนด์โทรศัพท์มือถือ iPhone และ Samsung
- 2) ใช้ข้อมูลการรีวิวจากผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์ (Shopee Thailand, 2566)
- 3) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Yamane (1969) กำหนดขอบเขตความผิดพลาด เท่ากับ .05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
- 4) เก็บรวบรวมรีวิวเพื่อมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อความที่แสดงความคิดเห็น
- 2) ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (coding form)
 - 3) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่าง ๆ ดังนี้ สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือ (iphone) กับ ซัมซุง (samsung) ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์ นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือ (iphone) กับ ซัมซุง (samsung) ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์

ตาราง 3 วิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด (10P's) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ iPhone ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์

การส่งเสริมการตลาด (10P's)		ความถี่ (Frequency)	ร้อยละ (%)
1. ด้านผลิตภัณฑ์	1.คุณภาพดี	33	7.91
	2.จอเสถียร สีน้ไหล	10	2.40
	3.ตัวเครื่องสวย	34	8.14
	รวม	77	18.45
2. ด้านราคา	1.ราคาเหมาะสม	6	1.43
	2.แพง	4	.98
	3.คุ้มค่า	41	9.82
	รวม	51	12.23
3. ด้านการจัดจำหน่าย	1.รวดเร็ว	116	27.81
	2.จัดส่งตามเวลาที่กำหนด	6	1.43
	3.โทรแจ้งก่อนส่งสินค้า	4	.98
	รวม	126	30.22
4. ด้านการส่งเสริมตลาด	1.ส่วนลด	35	8.40
	2.แพลชเชลล์	7	1.70
	3.ส่งฟรี	4	.98
	รวม	46	11.08
5. ด้านการให้ข่าวสาร	1.คำอธิบายผลิตภัณฑ์	3	.71
	2.โฆษณา	3	.71
	3.รีวิว	5	1.20
	รวม	11	2.62

ตาราง 3 (ต่อ)

	การส่งเสริมการตลาด (10P's)	ความถี่ (Frequency)	คาร์อยละ (%)
6. ด้านการใช้พนักงานขาย	1.พนักงานตอบคำถามตรงประเด็น	11	2.63
	2.พนักงานตอบแชทเร็ว	11	2.63
	3.พนักงานให้คำแนะนำดี	5	1.15
	รวม	27	6.41
7. ด้านสร้างการสนับสนุนจากผู้คน	1.บริการหลังการขาย	2	.50
	2.การรับประกัน	7	1.70
	3.ใบกำกับภาษี	8	2.00
	รวม	17	4.20
8. ด้านบรรจุภัณฑ์	1.กล่องไม่บุบ	12	2.88
	2.กล่องไม่มีรอยแกะ	9	2.15
	3.มีกันกระแทก	14	3.37
	รวม	35	8.40
9. ด้านคู่มือหรือหุ่นส่วน	1.DHL Express	6	1.43
	2.Flash Express	5	1.15
	3.Kerry Express	4	.98
	รวม	15	3.56
10. ด้านความเข้าใจ	1.เหมาะสมกับการใช้งาน	4	.98
	2.ความจุเหมาะสมกับการใช้งาน	5	1.15
	3.การอัปเดต	3	.71
	รวม	12	2.84

จากตาราง 3 วิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด (10P's) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ iPhone พบว่าการส่งเสริมการตลาด (10P's) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน คือ ด้านการจัดจำหน่าย มีความถี่ 126 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 30.22 รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีความถี่ 77 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 18.45 และรองลงมาด้านราคา มีความถี่ 51 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 12.23

ตาราง 4 วิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด (10P's) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ Samsung

การส่งเสริมการตลาด (10P's)		ความถี่ (Frequency)	ค่าร้อยละ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	1.คุณภาพดี	49	9.46
	2.จอเสถียร สีน้ไหล	21	4.05
	3.ตัวเครื่องสวย	33	6.37
	รวม	103	19.88
2. ด้านราคา	1.ราคาเหมาะสม	11	2.12
	2.แพง	2	0.39
	3.คุ้มค่า	59	11.39
	รวม	72	13.90
3. ด้านการจัดจำหน่าย	1.รวดเร็ว	93	17.95
	2.จัดส่งตามเวลาที่กำหนด	6	1.16
	3.โทรแจ้งก่อนส่งสินค้า	7	1.35
	รวม	106	20.46
4. ด้านการส่งเสริมตลาด	1.ส่วนลด	58	11.20
	2.แฟลชเซลล์	14	2.70
	3.ส่งฟรี	7	1.35
	รวม	79	15.25
5. ด้านการให้ข่าวสาร	1.คำอธิบายผลิตภัณฑ์	3	.58
	2.โฆษณา	4	.77
	3.รีวิว	8	1.54
	รวม	15	2.89
6. ด้านการใช้พนักงานขาย	1.พนักงานตอบคำถามตรงประเด็น	6	1.16
	2.พนักงานตอบแชทเร็ว	3	1.54
	3.พนักงานให้คำแนะนำดี	5	0.97
	รวม	14	3.67
7. ด้านสร้างการสนับสนุนจากผู้คน	1.บริการหลังการขาย	3	0.58
	2.การรับประกัน	10	1.93
	3.ใบกำกับภาษี	3	0.58
	รวม	16	3.09

ตาราง 4 (ต่อ)

การส่งเสริมการตลาด (10P's)		ความถี่ (Frequency)	คาร์บอนละ%
8. ด้านบรรจุภัณฑ์	1.กล่องไม่บุบ	14	2.70
	2.กล่องไม่มีรอยแกะ	14	2.70
	3.มีกันกระแทก	25	4.63
	รวม	53	10.03
9. ด้านคู่ค้าหรือ หุ้นส่วน	1.DHL Express	3	.58
	2.Flash Express	8	1.54
	3.Kerry Express	7	1.35
	รวม	18	3.12
10. ด้านความเข้าใจ	1.เหมาะสมกับการใช้งาน	23	4.44
	2.ความจุเหมาะสมกับการใช้งาน	14	2.70
	3.การอัปเดต	5	.97
	รวม	42	8.11

จากตาราง 4 วิเคราะห์ส่วนผสมทางการตลาด (10P's) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ Samsung พบว่า การส่งเสริมการตลาด (10P's) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน คือ ด้านการจัดจำหน่าย มีความถี่ 106 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 20.46 รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีความถี่ 103 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 19.88 และรองลงมาด้านการส่งเสริมการตลาด มีความถี่ 79 ความถี่ คิดเป็นร้อยละ 15.25

วัตถุประสงค์ที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการระดับตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน (iPhone) กับ ซัมซุง (Samsung) ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์

ตาราง 5 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการระดับตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน (iPhone) กับ ซัมซุง (Samsung) ผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์

การส่งเสริมการตลาด (10P's)	ระดับการตัดสินใจเลือกซื้อ (ร้อยละ)		แปลผล
	Samsung	iPhone	
1. ด้านผลิตภัณฑ์	19.88	18.45	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ Samsung
2. ด้านราคา	13.90	12.23	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ Samsung
3. ด้านการจัดจำหน่าย	20.46	30.22	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ iPhone

ตาราง 5 (ต่อ)

การส่งเสริมการตลาด (10P's)	ระดับการตัดสินใจเลือกซื้อ (ร้อยละ)		แปลผล
	Samsung	iPhone	
4. ด้านการส่งเสริมตลาด	15.25	11.08	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ Samsung
5. ด้านการให้ข่าวสาร	2.89	2.62	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ Samsung
6. ด้านการใช้พนักงานขาย	3.67	6.41	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ iPhone
7. ด้านสร้างการสนับสนุนจากผู้คน	3.09	4.20	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ iPhone
8. ด้านบรรจุภัณฑ์	10.03	8.40	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ Samsung
9. ด้านคุณค่าหรือหุ่นส่วน	3.12	3.56	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ iPhone
10. ด้านความเข้าใจ	8.11	2.84	ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้ Samsung
รวม	100	100	

จากตาราง 5 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการระดับตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน กับ ซัมซุง ผ่านเว็บไซต์ข้อปปีไทยแลนด์ พบว่า ระดับการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ iPhone พิจารณารายด้านส่วนใหญ่อยู่ที่ ด้านการจัดจำหน่าย ร้อยละ 30.22 รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 18.45 รองลงมาคือด้านราคา ร้อยละ 12.23 ระดับการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ Samsung พิจารณารายด้านส่วนใหญ่อยู่ที่ ด้านการจัดจำหน่าย ร้อยละ 20.46 รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 19.88 รองลงมาคือด้านราคา ร้อยละ 13.90 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการระดับตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน กับ ซัมซุง ผ่านเว็บไซต์ข้อปปีไทยแลนด์ ไม่แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกใช้โทรศัพท์มือถือจาก ด้านการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา

การอภิปรายผล

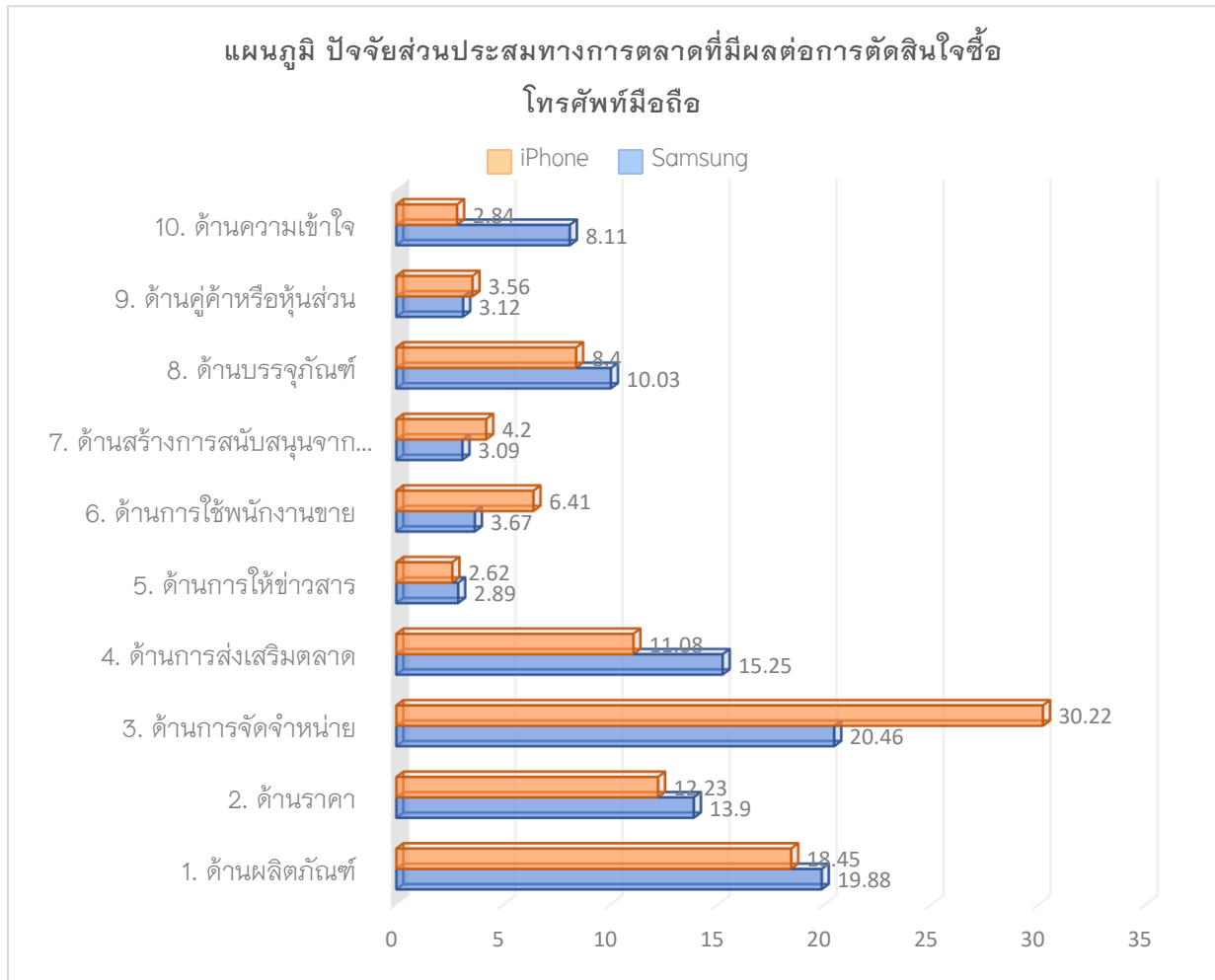
จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟนกับซัมซุง ผ่านเว็บไซต์ข้อปปีไทยแลนด์ พบว่า การส่งเสริมการตลาดโดยใช้ช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจน์กวีนิ ปลั่งเจริญศรี และคณะ (2562, หน้า 92-102) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาด การบริหารลูกค้าสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ 4G บนเครือข่ายโทรศัพท์มือถือแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม และรายด้าน ด้านการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรพงษ์ พินิตธำรง (2565, หน้า 141-149) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการศึกษางานวิจัยพบว่า ส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคคือ กลยุทธ์ทางผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย และกลยุทธ์การส่งเสริมช่องทางการตลาด ซึ่งมีผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำดื่มผสมวิตามิน โดยการศึกษาส่วนผสมทางการตลาด (10P's) ที่มีผลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือจากกรณีศึกษา iPhone และ Samsung ได้พบว่า อันดับรองลงมาที่ใช้ในการตัดสินใจ คือ กลยุทธ์ราคา ซึ่งมีผลสำคัญใน

การตัดสินใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจจิมา ที่คะพันธ์, และอัจฉราวรรณ รัตนพันธ์ (2566) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความไว้วางใจและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านการรับรู้ชื่อเสียง ด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านการให้บริการส่วนบุคคล และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปผ่านสื่อสังคมออนไลน์

เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการระดับตัดสินใจซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟนกับซัมซุงผ่านเว็บไซต์ช้อปปิ้งไทยแลนด์ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีระดับตัดสินใจเลือกใช้โทรศัพท์มือถือไม่แตกต่างกัน การระดับตัดสินใจซื้อมาจาก ด้านการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของตวัน หยิน (2560, หน้า 19-32) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อโทรศัพท์มือถือของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย โดยให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งล้วนส่งผลต่อการพิจารณาเลือกซื้อของผู้บริโภค

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยในการทำงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในการนำมาวิเคราะห์ผลการนำข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในสื่อ นำมาจัดกลุ่มและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อเข้าถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมหรือการแสดงความคิดเห็นของลูกค้าจากสื่อโซเชียล อีกทั้งผู้ประกอบการยังสามารถนำข้อมูลในฐานข้อมูลออนไลน์มารวบรวมวางแผนการตลาดต่อไป ดังแผนภูมิ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการสามารถใช้เป็นข้อมูลจากสื่อออนไลน์มาช่วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพื่อให้ตรงตามความต้องการผู้บริโภค

1.2 ผู้ประกอบสามารถใช้เป็นข้อมูลกำหนดกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายให้กับโทรศัพท์ เช่น การลดราคา การมีช่วงเวลาลดราคาในเวลาใดเวลาหนึ่ง (flash sale) หรือการส่งฟรี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

2.1 ควรมีการวิเคราะห์ข้อเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ผู้ใช้งานจริงของโทรศัพท์มือถือ

2.2 ควรศึกษาความต้องการของผู้บริโภคควรใช้ข้อมูลโทรศัพท์ทุกยี่ห้อ เพื่อเปรียบเทียบการให้ครอบคลุม

ทั้งหมด

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรเพียงส่วนผสมทางการตลาด ควรศึกษาตัวแปรในเรื่องพฤติกรรม แรงจูงใจทัศนคติของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อโทรศัพท์

2.4 ควรมีการวิเคราะห์ข้อเชิงปริมาณด้วยสถิติและโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดระเบียบข้อมูล เช่น Nvivo

เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์กนิช ปลั่งเจริญศรี, อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน, บัณฑิต พังนรินทร์, ปราณี ตรีเทศกุล, ลีริอร จำปาทอง และณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสถียร. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาด การบริหารลูกค้าสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ 4G บนเครือข่ายโทรศัพท์มือถือแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 9(2) 92-102.
- ชวาลรัฐ ขวัญนาถ, นุชรี พิทักษ์ และศรายุทธ อินตะนัย. (2565). บทบาทของคุณภาพของการพาณิชย์บนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่และกลยุทธ์การกำหนดราคาที่มีต่อพฤติกรรมการใช้แพลตฟอร์มไลน์แมนในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 5(2), 127-143.
- เชิดชัย ธรรมอมรพงศ์. (2563). การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนในกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 3(1), 1-12.
- ถ้วน หยิน. (2560). พฤติกรรมและส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อโทรศัพท์มือถือของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 10(1), 19-32.
- ฟิลลิป คอตเลอร์, แกร์รี อาร์มสตรอง, วารุณี ต้นติววงศ์วานิช, นิภา นิรุตติกุล, สุนทรี เหล่าพัฒน์, พรพรม พรหมเทศ, นิตยา งามแดน และจุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงษ์. (2552). *หลักการตลาด ฉบับมาตรฐาน และนิยามศัพท์การตลาด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เพียร์สันเอดดูเคชั่นอินโดไชน่า.
- วัชรพงษ์ พินิตอำรง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 11(1), 141-149.
- ฐิติ ชูณหะขจร และชวลีย์ ณ ถลาง. (2564). องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอาหารและส่วนประสมทางการตลาดบริการของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเชิงอาหารชายฝั่งทะเลตะวันตก. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 15(1), 66-81.
- อัจฉิมา ทีคะพันธ์ และอัจฉราวรรณ รัตนพันธ์. (2566). *ความไว้วางใจและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อริภา พงศ์สุวรรณ. (2564). *การรับรู้ส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ของผู้ใช้บริการศูนย์บริการเอไอเอส*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและนวัตกรรมดิจิทัล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Richter. T. (2012). *International Marketing Mix Management*. Berlin: Logos Verlag Berlin GmbH.
- SAMSUNG. (2566). Samsung. สืบค้น 9 ธันวาคม 2566 จาก www.samsung.com/th/aboutSamsung.
- Shopee Thailand. (2566). คะแนนของสินค้า. (ออนไลน์). สืบค้น 9 ธันวาคม 2566 จาก <https://shopee.co.th/appleflagshipstore>.
- Yamane, T. (1969). *Statistics An Introductory Analysis (2nd ed)*. New York: Harper and Row.

สมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจ
เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชี
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ACCOUNTING COMPETENCIES AND CHARACTERISTICS OF DIGITAL ERA ACCOUNTANTS
AFFECTING THE DECISION TO CHOOSE ACCOUNTING SOFTWARE PACKAGES BY
ACCOUNTANTS IN ACCOUNTING FIRMS IN THE NORTHEASTERN REGION

บัวพันธ์ สอนสุภาพ^{1*}, พรทิวา แสงเขียว ², ทิรวุฒิ ยิ่งสุข³

Buaphan Sonsupap^{1*}, Porntiwa Saengkhiew ², Tirawut Yongsook³

^{1,2,3} หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2,3} Master of Accountancy Program, Faculty of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: buaphan.bow@gmail.com^{1*}, porntiwa@gmail.com², Tirawut.yo@spu.ac.th³

Received: June 18, 2024

Revised: August 15, 2024

Accepted: August 26, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 325 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชี และคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: สมรรถนะทางการบัญชี; คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล; การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี

Abstract

The objective of this study was to examine the accounting competencies and characteristics of accountants in the digital era that influence the decision to use accounting software packages among accountants in accounting firms in the Northeast region of Thailand. This research is quantitative in nature, and data was collected using questionnaires from 325 accountants in accounting firms in the Northeast region. The data was analyzed using statistical software packages, employing descriptive statistics such as percentage, mean, and standard deviation to describe the general characteristics of the respondents. Correlation coefficient analysis was used to test the relationship between independent variables, and multiple regression analysis was employed to test the research hypotheses. The analysis of data regarding accounting competencies and characteristics of accountants in the digital era among accountants in accounting firms in the Northeast region was found to be at a high level overall. The analysis of data regarding the decision to use accounting software packages among accountants in accounting firms in the Northeast region was also found to be at a high level overall. The results of the research hypothesis testing revealed that accounting competencies and characteristics of accountants in the digital era significantly influence the decision to use accounting software packages among accountants in accounting firms in the Northeast region at a statistical significance level of .01.

Keywords: accounting competency; accountant characteristic in digital age; decision to choose accounting software packages

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

สมรรถนะทางการบัญชี (accounting competency) เป็นคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาชีพ ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชีจะต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จและได้ผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ที่องค์กรธุรกิจต้องการ มีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการดังนี้ ด้านการวางแผนและควบคุมทางการเงิน ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการจัดทำและนำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ด้านจริยธรรมของนักบัญชี และด้านความรู้และสมรรถนะทางบัญชีที่ต้องใช้ในการประกอบวิชาชีพ (กุสุมา คำพิทักษ์, 2556)

โลกยุคปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เรียกได้ว่า โลกยุคปัจจุบัน เข้าสู่ยุค “ใหม่” ทุกอย่างขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านการเมือง การปกครอง ด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ เป็นต้น ทุกอาชีพต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ จากการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี เช่น ระบบคลาวด์ (cloud computing) โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) ซอฟต์แวร์วิเคราะห์ข้อมูล

(analytics software) เป็นต้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคธุรกิจทุกด้าน นักบัญชีเองก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและจำเป็นต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้ก้าวทันยุคดิจิทัลที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นักบัญชีเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ต้องมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ทำงานเฉพาะทาง ในปัจจุบันการทำงานของนักบัญชีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจาก สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่สูงมากขึ้น รวมทั้งการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ องค์กรไม่เพียงต้องการนักบัญชีที่มีความรู้ ความสามารถ รวมถึงมีประสบการณ์ทางบัญชี แต่นักบัญชียังต้องสามารถออกแบบ วางระบบบัญชี ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน มีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ เอาใจใส่ รอบคอบ ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (เกษมาพร ยังสัมพันธ์, 2561) เรียกได้ว่า นักบัญชีสมัยใหม่ หรือนักบัญชียุคใหม่ต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมหลายประการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล ที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในทุกขั้นตอนขององค์กร และมีการนำระบบคลาวด์ และข้อมูลขนาดใหญ่เข้ามาใช้เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน (ดิชพงศ์ พงศ์ภัทรชัย, 2559) นักบัญชียุคใหม่นอกจากมีความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพ และมี จรรยาบรรณวิชาชีพ (จิตติมา ขำคำ, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว, และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2562) ยังต้องพัฒนาศักยภาพและสร้างมูลค่าให้กับตนเองในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และด้านภาษา (สรันษช บัญญัติ และไพฑูรย์ อินตะขัน, 2559) รวมถึงสมรรถนะที่จำเป็นอีกหลายประการ อาทิเช่น ความเข้าใจในการทำธุรกิจ มีความรู้ความสามารถในการทำธุรกิจ และความเข้าใจทางเศรษฐกิจเพื่อใช้ในการตัดสินใจ และคิดวิเคราะห์อย่างทันท่วงทีต่อ เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น (ชุมพล รอดแจ่ม และรุ่งระวี มั่งสิงห์, 2562) นักบัญชีควรมีความรู้ด้านบัญชี และควรมีความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรืออาจไม่สอดคล้องกับงานด้านบัญชีโดยตรงด้วย เช่น ด้านการลงทุน ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวางแผนการตลาด ด้านการวางแผน กลยุทธ์ธุรกิจ หากนักบัญชีมีความรู้ดังกล่าวเพิ่มเติมจากความรู้ด้านบัญชี จะเป็นการสร้างคุณลักษณะ ของนักบัญชียุคใหม่ เป็นที่ต้องการในตลาดงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และนักบัญชีต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สนับสนุนข้อมูลทางบัญชี เป็นผู้นำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล ทำหน้าที่ช่วยวางแผนทางการบัญชี และเป็นที่ปรึกษาในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจด้วย มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ (กมลภู สันทะจักร์, 2560) นักบัญชียุคใหม่ต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในยุคดิจิทัลและต้องมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามามีบทบาทในส่วนของงานสำคัญ การเป็นนักบัญชียุคดิจิทัลจึงเป็นเรื่องที่ต้องใส่ใจในคุณลักษณะของนักบัญชีและพัฒนา ตนเองอย่างสม่ำเสมอ

โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี เป็นชุดของคำสั่งที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในงานทางบัญชีประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น ระบบซื้อ ระบบขาย ระบบลูกหนี้ ระบบเจ้าหนี้ ระบบสินค้า ระบบเงินสด และระบบบัญชีแยกประเภททั่วไป ศรีณย์ ชูเกียรติ (2557) กล่าวว่า การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจะช่วยลดทั้งต้นทุนและเวลาในการพัฒนาระบบสารสนเทศขึ้นใหม่ ทั้งนี้หากพัฒนาระบบสารสนเทศขึ้นเองอาจต้องใช้เวลาในการออกแบบมากถึง 50% ของระยะเวลาทั้งหมดในการพัฒนาระบบสารสนเทศ แต่หากเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูป (software package) ผู้ขายจะติดตั้งระบบให้เสร็จเรียบร้อยพร้อมใช้งาน ผู้ใช้ระบบเพียงแค่อีกุญแจก็สามารถใช้งานได้ทันที ดังที่เรียกว่า ระบบเทิร์นคีย์ (turnkey systems) อย่างไรก็ตามโปรแกรมสำเร็จรูปไม่เหมาะกับระบบสารสนเทศที่มีขนาดใหญ่และมีความซับซ้อน เนื่องจากโปรแกรมถูกพัฒนาให้ใช้งานในองค์กรทั่วไปที่มีขั้นตอนการทำงานที่คล้าย ๆ กัน

สำหรับความต้องการพิเศษจำเป็นต้องดัดแปลงหรือพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปเพิ่มเติม

ทั้งนี้ ในการนำโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้ในกิจการอาจจะมีอุปสรรคหลาย ๆ ด้าน ที่ยังไม่สามารถตอบโจทย์ผู้ประกอบการได้ครบถ้วนทุกส่วนงาน อาจจะต้องอาศัยการประยุกต์โปรแกรม ซึ่งอาจมีทั้งให้พนักงานในแผนกไอทีทำการศึกษาและประยุกต์เพิ่มเอง หรือจ้างบริษัทที่ขายซอฟต์แวร์มาทำการประยุกต์เพิ่มโดยเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มจากราคาซอฟต์แวร์ที่ซื้อมาครั้งแรก หรืออาจจะจ้างผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกที่มีประสบการณ์ในการประยุกต์ใช้โปรแกรมให้เข้ากับธุรกิจแต่ละประเภท

งานวิจัยในอดีตพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ เลือกใช้โปรแกรมทางการบัญชีมี 4 ปัจจัยหลักดังนี้ 1) ปัจจัยคุณสมบัติของโปรแกรม เช่น ความยืดหยุ่นในการปรับแก้ การประมวลผลแบบทันที (real-time processing) ความเป็นมิตรต่อผู้ใช้ ระบบรักษาความปลอดภัย ความสามารถในการอัปเดตฟังก์ชันใน การเขียนรายงาน ความเป็นนานาชาติ การทำงานของโปรแกรม คุณสมบัติเสริม ชีตความสามารถ ลักษณะการใช้งาน คุณสมบัติของโปรแกรม มีระบบเตือนในกรณีบันทึกข้อมูลผิดพลาดหรือข้ามขั้นตอน มีระบบการให้รหัสผ่านที่แตกต่างกันหลายระดับ วิธีการทำงานที่เป็นระบบ ประสิทธิภาพของโปรแกรม ระบบปฏิบัติการ ฟังก์ชันการทำงาน 2) ปัจจัยความสามารถในการเข้ากันได้ของระบบ เช่น เข้ากับระบบปฏิบัติการได้ เข้ากับฮาร์ดแวร์ได้ 3) ปัจจัยผู้ขายและการบริการหลังการขาย เช่น ความน่าเชื่อถือของโปรแกรมและผู้จำหน่าย การสนับสนุนและการบริการหลังการขาย ความน่าเชื่อถือของผู้ผลิต การให้บริการ มีเอกสารทางเทคนิคและสามารถช่วยเหลือผ่านระบบออนไลน์ได้ และ 4) ปัจจัยด้านราคา เช่น ต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา ราคาของโมดูลหลัก ต้นทุนเริ่มแรก ต้นทุนในการบำรุงรักษา (ณัฐพัชร อภิวัฒน์ไพศาล, 2561) นอกจากนี้ กมลภู สันตะจักร (2560) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาษาอังกฤษ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นคุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบัญชี จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี การใช้เทคโนโลยีทางการบัญชี สมรรถนะการสื่อสารและความหลากหลายทาง ภาษา และสมรรถนะการวิเคราะห์ข้อมูล หากนักบัญชีมีคุณสมบัติดังกล่าว นำไปสู่การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีจะเห็นได้ว่าสมรรถนะทางการบัญชีและของคุณลักษณะของนักบัญชียุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยใหม่ จึงเป็นเหตุผลที่ควรศึกษาถึงสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริการทางอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางการบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักบัญชียุคดิจิทัลของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลกับการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ ประกอบด้วย ความหมายของสมรรถนะเป็นความสามารถในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ คุณลักษณะส่วนบุคคล แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทักษะคิด ที่ส่งผลต่อผลงานและความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งความสำคัญของสมรรถนะมีความสำคัญต่อทั้งตัวบุคคลและองค์กร ช่วยในการพัฒนาบุคลากรและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ในการแบ่งประเภทของสมรรถนะมีหลายประเภท เช่น สมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และผลลัพธ์

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล ประกอบด้วย ความหมายของนักบัญชี คือ ผู้ที่มีหน้าที่จัดทำเอกสาร บันทึกข้อมูลทางบัญชี และจัดทำงบการเงินที่ถูกต้อง เพื่อช่วยในการตัดสินใจทางธุรกิจ ซึ่งจำเป็นต้องมีสมรรถนะทางการบัญชี หมายถึง องค์รวมของความรู้ สมรรถนะ บุคลิกภาพ และจรรยาบรรณที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย

- 1) สมรรถนะด้านเทคโนโลยี หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และเทคโนโลยีดิจิทัล
- 2) สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แยกแยะ วิเคราะห์ ประเมิน และหาข้อสรุปจากข้อมูลที่มี โดยใช้เหตุผล ตรรกะ และหลักฐาน
- 3) สมรรถนะด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล ความคิด ความรู้สึก และความตั้งใจ จากผู้ส่งไปยังผู้รับผ่านช่องทางต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจง่าย และตรงประเด็น
- 4) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง ความสามารถในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม
- 5) ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ เพื่อรักษาไว้ซึ่งเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของวิชาชีพ

คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลจึงเป็นคุณสมบัติที่นักบัญชีที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายวิชาชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาในการทำงาน มีการสื่อสารที่ดี สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสามารถทำงานเป็นทีมได้

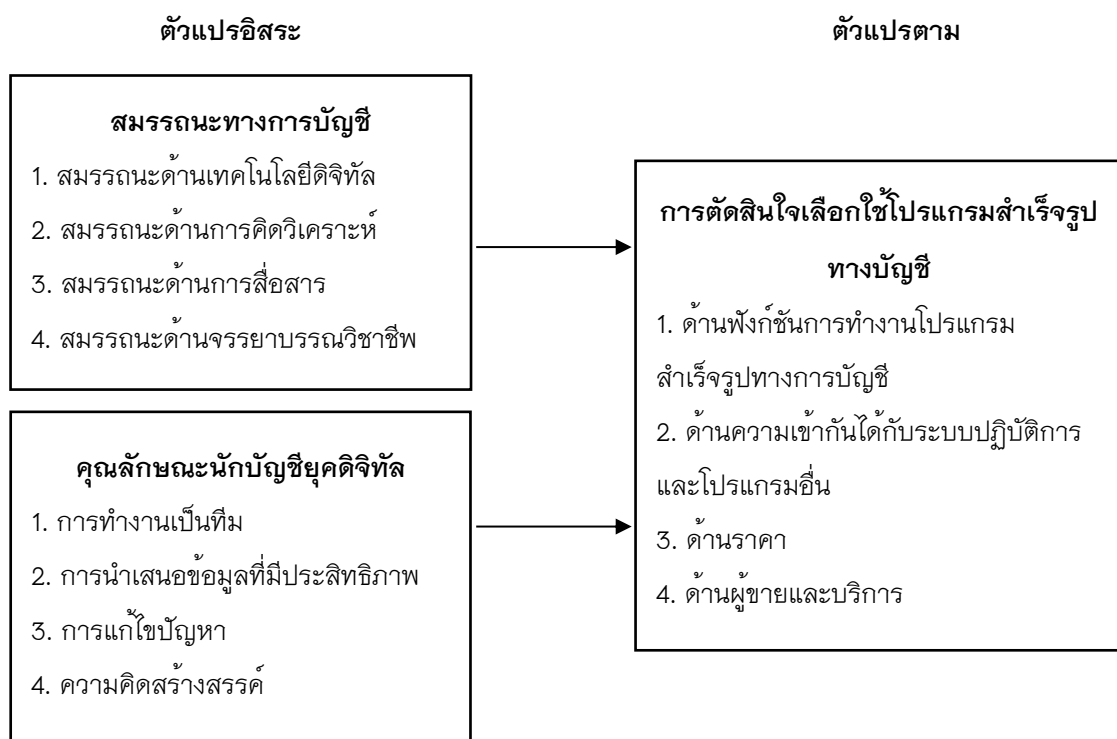
ทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (TAM) ในการวิจัยนี้ใช้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ประกอบด้วย โปรแกรมที่ใช้ในการบันทึก ประมวลผล และนำเสนอรายงานทางบัญชี ลักษณะของโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในประเทศไทย และคุณสมบัติตามที่กรมสรรพากรกำหนด

การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี อาศัยปัจจัยในการพิจารณาฟังก์ชันการทำงาน ความเข้ากันได้กับระบบอื่น ราคา ผู้ขายและบริการ เทคโนโลยีและความทันสมัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับของนักวิชาการเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์สมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลจากนักวิชาการ โดยมี สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ 3) สมรรถนะด้านการสื่อสาร และ 4) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) การนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 3) การแก้ไขปัญหา และ 4) ความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านฟังก์ชันการทำงานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี 2) ด้านความเข้ากันได้กับระบบปฏิบัติการและโปรแกรมอื่น 3) ด้านราคา และ 4) ด้านผู้ขายและบริการ มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,719 คน (ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 325 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้

วิธีการคำนวณ ซึ่งกำหนดระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ร้อยละ 5 โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
 N = ขนาดของประชากร
 e = ระดับค่าคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น (มีค่า $e = 0.05$)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{1,719}{(1 + 1,719 \times 0.05^2)}$$

$$n = 324.49 \approx 325$$

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 325 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย ระดับการศึกษา และระยะเวลาปฏิบัติงานด้านบัญชี โดยมีลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวและเป็นคำถามปลายปิด (close-ended question)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชี ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ 3) สมรรถนะด้านการสื่อสาร และ 4) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) การนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 3) การแก้ไขปัญหา และ 4) ความคิดสร้างสรรค์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ประกอบด้วย 1) ด้านฟังก์ชันการทำงานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี 2) ด้านความเข้ากันได้กับระบบปฏิบัติการและโปรแกรมอื่น 3) ด้านราคา และ 4) ด้านผู้ขายและบริการ

ตอนที่ 2 3 และ 4 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด	5
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก	4
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง	3
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อย	2
มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบข้อมูลเบื้องต้น แล้วกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
- 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา และความเหมาะสมที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล และพิจารณาแก้ไขปรับปรุงให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรง (validity) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม Link ผ่านโปรแกรม google form ส่งให้แก่เจ้าหน้าที่บัญชีกรมการเงิน
- ขั้นตอนที่ 3 ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด และนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูลแล้วทำการลงรหัส (coding) แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้จากการลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปวิเคราะห์โดย การประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา และระยะเวลาการทำงานด้านบัญชี โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 และ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชี และความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและการสรุปผล ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง สมรรถนะทางการบัญชี/คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง สมรรถนะทางการบัญชี/คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง สมรรถนะทางการบัญชี/คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง สมรรถนะทางการบัญชี/คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง สมรรถนะทางการบัญชี/คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวแปรอิสระ คือ สมรรถนะทางการบัญชีสมัยใหม่ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 2) สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ 3) สมรรถนะด้านการสื่อสาร และ 4) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ และคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) การนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 3) การแก้ไขปัญหา และ 4) ความคิดสร้างสรรค์ ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านฟังก์ชันการทำงานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี 2) ด้านความเข้ากันได้กับระบบปฏิบัติการและโปรแกรมอื่น 3) ด้านราคา และ 4) ด้านผู้ขายและบริการ

สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์สมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple regression analysis) และ วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pear's Product Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.90 ขึ้นไป หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.70 – 0.89 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 – 0.69 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 – 0.29 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายละเอียดดังตาราง 1-3

ตาราง 1 ระดับสมรรถนะทางการบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมรรถนะทางการบัญชี	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	แปลผล	ลำดับ
1. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล	3.99	.60	มาก	3
2. สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์	3.90	.50	มาก	4
3. สมรรถนะด้านการสื่อสาร	4.05	.62	มาก	2
4. สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.19	.59	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.09	.46	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า สมรรถนะทางการบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากตามลำดับ ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .59 2) สมรรถนะด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .62 3) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .60 และ 4) สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .50

ตาราง 2 ระดับคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลของบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คุณลักษณะดิจิทัล	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.08	.46	มาก	3
2. ด้านการนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ	4.28	.53	มาก	1
3. ด้านการแก้ไขปัญหา	3.86	.54	มาก	4
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.24	.60	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.16	.45	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลของบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .45 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านการนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .53 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .60 3) ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.08 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .46 และ 4) ด้านการแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .54

ตาราง 3 ระดับการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านฟังก์ชันการทำงานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี	4.32	.45	มาก	1
2. ด้านความเข้ากันได้กับระบบปฏิบัติการและโปรแกรมอื่น	4.28	.49	มาก	4
3. ด้านราคา	4.10	.54	มาก	2

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	แปลผล	ลำดับ
4. ด้านผู้ขายและบริการ	4.18	.66	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.25	.62	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .62 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านฟังก์ชันการทำงาน โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .45 2) ด้านความเข้ากันได้กับระบบปฏิบัติการและโปรแกรมอื่น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .49 3) ด้านผู้ขายและบริการมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.18 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .66 และ 4) ด้านราคามีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .54

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง สมรรถนะทางการบัญชีและคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

สมรรถนะทางการบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นนักบัญชีที่ดี มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ผ่านการอบรม สัมมนา และการศึกษาดูงานตนเอง ควบคู่ไปกับการยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพที่เข้มงวด ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม และรักษามาตรฐานสูง รวมถึงการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มสมรรถนะการทำงาน ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่มีความสำคัญต่อธุรกิจและเศรษฐกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผลการประเมินสมรรถนะนักบัญชีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการขององค์กรและสังคม สอดคล้องกับผลการศึกษาของกัญระยา กตะศิลา (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะของนักบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านระบบสารสนเทศทางการบัญชีของผู้ประกอบการ SMEs ภาคบริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ภาคบริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่านักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นนักบัญชียุคดิจิทัลมีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ซอฟต์แวร์บัญชี ระบบคลาวด์ เทคโนโลยี

ปัญญาประดิษฐ์ และข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความถูกต้องในการทำงาน มีใจรักการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ที่สามารถใช้ข้อมูลมหาศาลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจทางธุรกิจ รวมถึงมีทักษะการสื่อสารที่ดีและสามารถสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อการทำงานในยุคดิจิทัลที่มีการใช้การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น สอดคล้อง กับผลการศึกษาของวันวิสา พิมพา (2567) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องคุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลของนักบัญชีในจังหวัดปทุมธานีโดยรวม อยู่ในระดับมาก

การตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาพรวม อยู่ในระดับมาก นักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประสิทธิภาพการทำงานให้รวดเร็ว แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อเทียบกับการทำบัญชีด้วยมือแบบเดิม เพื่อตอบโจทย์ปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น รวมถึงความจำเป็นในการปรับตัวสู่ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ เพื่อให้สามารถแข่งขันและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ อีกทั้งโปรแกรมบัญชียังช่วยให้การจัดเก็บและเรียกดูข้อมูลทำได้ง่าย รวดเร็ว สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านระบบคลาวด์ อำนวยความสะดวกให้กับทั้งนักบัญชีและลูกค้า มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีป้องกันการสูญหายหรือรั่วไหลของข้อมูล เพิ่มความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจ ประกอบกับการบริการหลังการขายและการสนับสนุนจากผู้พัฒนาโปรแกรมที่พร้อมให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหา ทำให้สำนักงานสามารถใช้ประโยชน์จากโปรแกรมได้เต็มประสิทธิภาพ และแม้จะมีค่าใช้จ่าย แต่ก็ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ จึงไม่น่าแปลกใจที่สำนักงานส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีในระดับมาก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือ และศักยภาพในการแข่งขัน ซึ่งถือเป็นการปรับตัวที่จำเป็นในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลการศึกษาของอรุณญา จินาชาญ (2559) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพิจารณาเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. นักบัญชีควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัล ด้านฟังก์ชันการทำงานโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี ด้านความเข้ากันได้กับระบบปฏิบัติการและโปรแกรมอื่น ด้านราคาและด้านผู้ขายและบริการ อีกทั้งติดตามการเปลี่ยนของเทคโนโลยีดิจิทัลเพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตและการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

1.2. นักบัญชีในยุคดิจิทัลควรมีการทำบัญชีที่รวดเร็วถูกต้องตามมาตรฐานการบันทึกบัญชี มีการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาช่วยในการทำบัญชี เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงิน การเลือกใช้โปรแกรม

สำเร็จรูปสามารถช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลและตัวเลขที่มีความหลากหลายและมากมายให้อยู่เป็นหมวดหมู่ และประมวลผลข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

1.3 นักบัญชีควรมีสมรรถนะที่ดีในการนำเข้าสู่ข้อมูล ซึ่งก่อนการนำเข้าสู่ข้อมูลต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลโดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้าน วิชาชีพทางการบัญชี การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของแต่ละสำนักงานบัญชี มีความแตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละสำนักงาน แต่สิ่งที่ ควรคำนึงถึงในการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปคือมีฟังก์ชันการใช้งานที่สามารถรองรับความต้องการของสำนักงานบัญชีและลูกค้า และทำงานอย่างเป็นระบบครบวงจร และการประมวลผลข้อมูลที่มีความถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาผลกระทบสมรรถนะของพนักงานบัญชีและการสนับสนุนขององค์กรที่มีต่อ ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีควรทำการศึกษากับธุรกิจอื่น ๆ เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบ กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพและ สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาตัวแปรประสิทธิภาพระบบสารสนเทศทางการบัญชีเช่น ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน เป็นต้น

2.3 ควรทำการศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น ความเข้าใจและทักษะในการใช้งาน ICT ความเข้าใจในการนำเสนอข้อมูลและการรายงานทางการเงิน เป็นต้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และเป็นแนวทางในการพัฒนา สมรรถนะและคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลภู สันตะจักร. (2560). คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิตคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กษมาพร ยังสัมป่อย. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กฤษมา คำพิทักษ์. (2556). นักบัญชีที่องค์กรธุรกิจต้องการ “เก่ง+ดี”. ปทุมธานี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กัญระยา กตะศิลา. (2564). สมรรถนะของนักบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านระบบสารสนเทศทางบัญชีของผู้ประกอบการ SME ภาคบริการในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จิตติมา ขำคำ, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2562). ความรู้ความสามารถของนักบัญชีและความเข้าใจในมาตรฐานการจัดทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อประสิทธิภาพงานบัญชี ของสำนักงานอัยการสูงสุด. วารสารนักบริหาร, 39(2), 52-65.

- ชุมพล รอดแจ่ม และรุ่งระวี มั่งสิงห์. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะของนักบัญชีตามคุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 5(1), 29-44.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.
- ณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล. (2561). องค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของผู้บริหารทางบัญชีที่ทำงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 14(41), 51-21.
- ดิชพงศ์ พงศ์ภัทรชัย. (2559). *แนวทางการส่งหนังสือยืนยันยอดในยุคไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้น 4 เมษายน 2566 จาก <https://www.tfap.or.th/upload/9414/yPGFv5bMM.pdf>.
- ศรัณย์ ชูเกียรติ. (2557). *ระบบสารสนเทศทางการบัญชี*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนที่พีเอ็น เพรส.
- วันวิสา พิมพ์า. (2567). คุณลักษณะนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs จังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1377-1386.
- สรวิชชุ บุญวุฒิ, และไพฑูรย์ อินตะชน. (2559). การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 9(1), 167-177.
- อรรณญา จินาชาญ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ* มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

SUPPORTING FACTORS AFFECTING THE WELFARE MANAGEMENT FOR
THE ELDERLY LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NA KAE DISTRICT,
NAKHON PHANOM PROVINCE

ธนพัชร วณิชพงษ์ศิริ^{1*}, สำราญ วิเศษ², กชกร เดชะคำภู³

Thanapat Wanichpong Siri^{1*}, Samran Wised², Kotchakorn Dechakhamphu³

^{1,2,3} รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

^{1,2,3} Master of Public Administration Degree in Public Administration, Nakhon Phanom University

*Corresponding author's e-mail: wanichpro@gmail.com^{1*}, wised2520@gmail.com², monydecha@gmail.com³

Received: June 13, 2024

Revised: June 30, 2024

Accepted: July 7, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 3) เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 4) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 216 คน คำนวณโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ จากประชากรจำนวน 466 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกี่ยวพัน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่พักอาศัย อยู่ในระดับน้อย 2) ระดับปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยสนับสนุนด้านวิสัยทัศน์และด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยี/ข้อมูล

และการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ประกอบด้วยปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ด้านงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วม มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ส่วนปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 4) ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า บุคลากรด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดงบประมาณและอุปกรณ์ มีความต้องการให้บริการด้านสาธารณสุขถึงที่พักอาศัย ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพได้ อาชีพของผู้สูงอายุมีน้อย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรเพิ่มบุคลากรด้านสาธารณสุข รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ ควรแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน รัฐบาลควรหาตลาดรองรับสินค้าของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; สวัสดิการผู้สูงอายุ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this independent study were : 1) to examine the level of elderly welfare management in local administrative organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province; 2) to assess the level of supporting factors of the elderly welfare management in local government organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province; 3) to investigate the factors influencing elderly welfare management in local government organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province; and 4) to identify obstacles and provide suggestions for improving elderly welfare management in local government organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province. The study included 216 participants, calculated using Tharo Yamane's formula from a population of 466 individuals. The tool used to collect data was a 5-level rating scale questionnaire and statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The results of the study found that: 1) The level of elderly welfare management of local administrative organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province. The overall supporting factors were at the highest level. Management of elderly welfare regarding health and medical care, income, and recreation, social security, family and protection in the creation of social services and the support network was at a high level, while the level of housing was low. 2) The level of supporting factors of the elderly welfare management in local administrative organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province. Overall supporting factors were at the highest level. Vision and budget supporting factors were at the highest level, while personnel factors regarding municipal ordinances/regulations and participation were at a high level. 3) Factors affecting the welfare management of the elderly in local administrative organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province. Vision, budget, and participation had an effect on the welfare management

of the elderly in local administrative organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province. Personnel factors and municipal ordinances/ordinances did not affect the management of the welfare of the elderly in local government organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province. The study on the issues and obstacles in managing the welfare of the elderly by local administrative organizations in Na Kae District, Nakhon Phanom Province, revealed several key findings. There was an insufficient number of healthcare personnel, the local administrative organizations lacked the budget and equipment, and there was a need for healthcare services to provide at the residences of the elderly. Additionally, the elderly people were unable to engage in occupations, and there were limited occupational opportunities for them. The relevant laws and regulations were not clear. The recommendations included increasing the number of healthcare personnel, the government should support the budget and equipment, amending the relevant laws and regulations to make them clearer, and the government should find markets to support the products made by the elderly.

Keywords: management; elderly welfare; local administrative organization

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทย กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยมีประชากรที่มีอายุครบ 60 ปี ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 12.6 ล้านคน (ชาย 5.6 ล้านคน หญิง 7.0 ล้านคน) คิดเป็นร้อยละ 19.21 แสดงว่าประชากร ทุก ๆ 100 คน จะพบจำนวนผู้สูงอายุ 19 คน และต่อจากนี้ไปอีก 20 ปี จะมีคนไทยเข้าสู่วัยสูงอายุปีละเกือบ 1 ล้านคน ในขณะที่อัตราการเกิดลดลงเรื่อย ๆ โดยในปี พ.ศ. 2565 มีประชากรอายุ 1 ปี เพียง 5.4 แสนคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

ผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดนครพนม มีจำนวน 118,260 คน โดยมีจำนวนประชากรในจังหวัดนครพนม 716,647 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) มีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ 96,232 คน ผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ 20,120 คน ผู้สูงอายุจำแนกตามความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) ติดบ้าน 71,320 คน ติดสังคม 3,347 คน ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ (ติดเตียง) 395 คน และผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม 172 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม, 2565, หน้า 23) จากสภาพการณ์เช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุหลายประการ เช่น อัตราการพึ่งพิงของสังคมเพิ่มสูงขึ้น เหตุเพราะผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น แต่ประชากรวัยทำงานมีเท่าเดิมหรือลดลง สัดส่วนของคนวัยทำงานที่จะเป็นหลักพึ่งพิงของผู้สูงอายุจึงลดลง เมื่อประชากรวัยทำงานลดลง ย่อมทำให้ผลผลิตมวลรวมลดลง รัฐเก็บภาษีได้น้อย แต่ต้องเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และหากรัฐบาลรับภาระเกี่ยวกับผู้สูงอายุไม่ไหว ก็จะมีผลกระทบต่อสังคมตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาการพลัดไผ่ผู้ป่วยสูงอายุที่ยากจน ปัญหาขอทาน เป็นต้น (นงนุช อินตะแก้ว, 2554, หน้า 2-3)

จากภารกิจ อำนาจหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตผู้สูงอายุ โดยพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67 "ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ" พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) ระบุ "ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้ การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส" กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานควบคุมดูแลและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและให้บริการแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อันประกอบด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นนั้น เป็นมาตรฐานกลางที่กำหนดใช้ร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกรูปแบบทุกขนาด ซึ่งหากพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว ศักยภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบแต่ละขนาดย่อมแตกต่างกัน ทั้งนี้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการบริหารงานหลายประการ เช่น ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ งบประมาณ บุคลากร เทคโนโลยี ข้อบัญญัติ การมีส่วนร่วม และสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละพื้นที่ (นงนุช อินตะแก้ว, หน้า 2554)

จากสภาพปัญหาและข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ซึ่งได้รับการถ่ายโอนภารกิจในการสงเคราะห์และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เพื่อให้ทราบระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
4. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, หน้า 2549, หน้า 162) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารจัดการ ดังนี้ คำว่า "การบริหาร" (administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง โดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญ และการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำที่นิยมในการบริหารรัฐกิจหรือใช้ในหน่วยราชการ และคำว่า "ผู้บริหาร" (administrators) จะหมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์การของรัฐ หรือองค์การที่ไม่มุ่งหวังกำไร สำหรับคำว่า "การจัดการ" (management) จะเน้นการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ ส่วนคำว่า "ผู้จัดการ" (manager) จะหมายถึงบุคคลในองค์การ ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์การ

Fayo (1961 อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์, 2540) ได้กล่าวถึงกระบวนการทางการบริหารการจัดการ (management process) ประกอบด้วยหน้าที่ทางการจัดการ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการดำเนินงาน และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต
2. การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้
3. การบังคับบัญชาสั่งการ (commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งกระทำให้งานสำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชา
4. การประสานงาน (coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน
5. การควบคุม (controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้ให้นิยาม ผู้สูงอายุ (older person) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปและได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (super-aged society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้สูงอายุ

1. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เทศบาล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยกฎหมายได้กำหนดกิจการที่เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาลแยกไว้ 2 ประเภท ได้แก่ กิจการที่ต้องทำ และกิจการที่อาจจัดทำในเขตเทศบาล พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขต (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ มาตรา 51 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ (5) บำรุงและส่งเสริมการทำการมหากินของราษฎร (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้

2. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยกฎหมายได้กำหนดกิจการที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแยกไว้ 2 ประเภท ได้แก่ กิจการที่ต้องทำ และกิจการที่อาจจัดทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, 2537) มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มาตรา 67 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ มาตรา 68 ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

3. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการคุ้มครอง ส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ดังนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) การบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็ว แก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม (4) การพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน (5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น (6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม (7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ (8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง (9) การให้คำแนะนำ ปกป้อง ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว (10) การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง (11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการให้บริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มาจากการประมวลและสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐานด้านต่าง ๆ รวม 6 ด้านดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.) 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) ด้านรายได้ 3) ด้านที่พักอาศัย 4) ด้านนันทนาการ 5) ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 6) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ

1. วิสัยทัศน์ หมายถึง ความสามารถในการที่จะทำความเข้าใจสภาวะแวดล้อม แล้วทำให้สามารถคาดการณ์ สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความสำคัญของวิสัยทัศน์ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์และนำวิสัยทัศน์มาผลักดันให้เกิดผลสู่การปฏิบัติ นำองค์การไปสู่เป้าหมายที่ต้องการตามวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์จึงเป็นการชี้แนวทางการพัฒนาองค์กร (ชิตยา สุวรรณะชญ, 2527)

2. งบประมาณ หมายถึง การวางแผนการเงินในช่วงเวลาที่กำหนดชัดเจน โดยมากแล้วคือหนึ่งปี ความสำคัญของงบประมาณ 1) ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารหน่วยงาน 2) ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาหน่วยงาน 3) เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ 4) เป็นเครื่องมือกระจายทรัพยากร และเงินงบประมาณที่เป็นธรรม 5) เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์งานและผลงานของหน่วยงาน (UN-HABITAT, 2004)

3. บุคลากร หมายถึง คุณลักษณะทางประชากรของบุคคลภายในองค์กร เช่น วิศวกร หัวหน้างาน และผู้ประกอบการ ความสำคัญของบุคลากร การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนขององค์กร การบริหารจัดการทรัพยากร มีส่วนสำคัญแยกย่อยมากมาย ทั้งเรื่องทักษะการทำงาน การพัฒนาศักยภาพ ความสบายใจในการทำงาน การรับรู้เป้าหมายขององค์กร (สมยศ นาวิการ, 2538)

4. เทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ

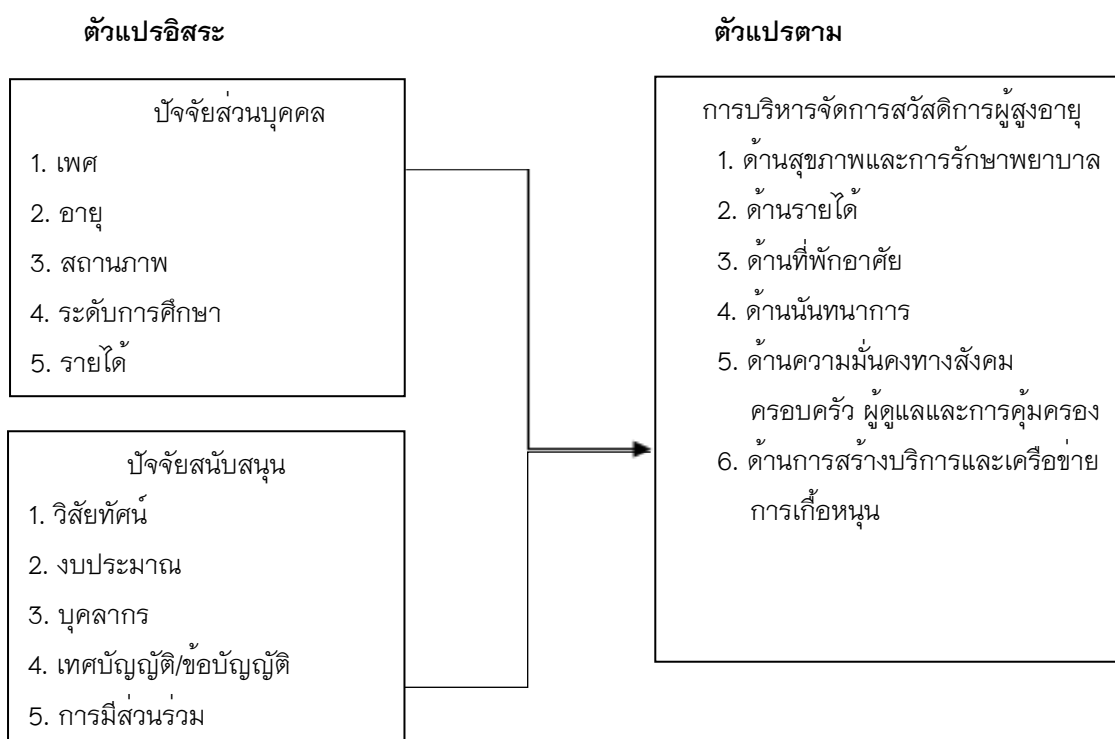
เทศบัญญัติ หมายถึง กฎหมายที่เทศบาลตราขึ้นเพื่อใช้บังคับภายในเขตเทศบาลนั้น

ข้อบัญญัติ หมายถึง กฎหมายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตราขึ้นเพื่อใช้บังคับในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เช่น ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติเมืองพัทยา

5. การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือทรัพยากรในส่วนของตนต่อกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ดังนี้ 1) ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา 2) ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น เงินและวัสดุในกิจกรรมพัฒนา (ปรัชญา เวสารัชช์, 2523)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการศึกษา ซึ่งมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 2) แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้สูงอายุ 4) มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ 6) บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและเป็นแนวทางสำหรับการศึกษา โดยตัวแปรอิสระได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ ปัจจัยที่ส่งผล ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ งบประมาณ บุคลากร เทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ และการมีส่วนร่วม สำหรับตัวแปรตาม การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ใช้มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ได้กรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการใช้

แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (population) ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จำนวน 466 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (sample) ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม จำนวน 216 คน ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ผู้ศึกษาจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 216 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยเลือกวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยแยกประชากรจากแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนครบจำนวนตามที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) รายได้ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (multiple choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) งบประมาณ 3) บุคลากร 4) เทคโนโลยี/ข้อมูล/ภูมิปัญญา และ 5) การมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) ด้านรายได้ 3) ด้านที่พักอาศัย 4) ด้านนันทนาการ 5) ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง 6) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended form)

โดยแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .995 สำหรับแบบสอบถามในตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การแปลความหมายของคะแนน ผู้ศึกษาได้กำหนดการวัดระดับความคิดเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้ 1) ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างกรอบแนวคิด 3) กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของข้อคำถาม เสนอต่อกรรมการที่ปรึกษา 4) หาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน 5) แก้ไขปรับปรุงเครื่องมือตาม ข้อเสนอแนะ 6) ขอรับรองจริยธรรมในมนุษย์และแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ 7) นำแบบสอบถามไป ทดลองใช้และนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม 8) นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา วิเคราะห์แบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ 9) นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) ผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากคณะ คิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ถึงนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัด นครพนม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนำแบบสอบถามไปให้พร้อม ชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของแบบสอบถามนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการตอบแบบสอบถาม ทั้ง 13 องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 216 คน 2) ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำ แบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พร้อมชี้แจง รายละเอียด ความมุ่งหมายของแบบสอบถาม 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำ แบบสอบถามไปประมวลผล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ลงรหัส (coding form) ให้กับแบบสอบถาม แต่ละชุดและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่ (frequencies) และร้อยละ (percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ (criteria) การทดสอบโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัด นครพนม สรุปผลดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 216 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.80 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.10 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 55.60 การศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.40 รายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.40

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยสนับสนุน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยสนับสนุน โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ปัจจัยที่ส่งผล	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านวิสัยทัศน์	4.53	.49	มากที่สุด
2	ด้านงบประมาณ	4.51	.47	มากที่สุด
3	ด้านบุคลากร	4.44	.49	มาก
4	ด้านเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ	4.39	.49	มาก
5	ด้านการมีส่วนร่วม	4.32	.52	มาก
รวม		4.44	.39	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.53$) ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 4.51$) และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.44$) ด้านเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ ($\bar{X} = 4.39$) และด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.32$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล	4.10	.57	มาก
2	ด้านรายได้	4.19	.54	มาก
3	ด้านที่พักอาศัย	1.99	.48	น้อย
4	ด้านนันทนาการ	4.16	.59	มาก
5	ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง	4.44	.42	มาก
6	ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน	4.26	.54	มาก
รวม		3.86	.36	มาก

จากตาราง 2 พบว่า การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ($\bar{X} = 4.44$) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ($\bar{X} = 4.26$) ด้าน

รายได้ ($\bar{X} = 4.19$) ด้านนันทนาการ ($\bar{X} = 4.16$) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 4.10$) และอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านที่พักอาศัย ($\bar{X} = 1.99$)

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลมีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig. F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
ค่าคงที่	1.326	.206		6.442	.000**
1. การมีส่วนร่วม	.263	.042	.383	6.229	.000**
2. งบประมาณ	.204	.049	.268	4.139	.000**
3. วิสัยทัศน์	.106	.048	.145	2.208	.028*
R = .658, R ² = .433, Adj.R ² = .425, F = .275					

จากตาราง 3 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อพยากรณ์ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ .425 อธิบายได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 42.50 (Adjusted R² = .425) ส่วนอีกร้อยละ 57.50 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ขณะเดียวกันตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ เนื่องจากค่า VIF (Variance Inflation Factor) ไม่เกิน 10 และค่า Tolerance เข้าใกล้ 1 ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านงบประมาณ และด้านวิสัยทัศน์ ส่วนปัจจัยสนับสนุน ด้านบุคลากรและด้านเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

5. ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ปัญหา อุปสรรค พบว่าบุคลากรด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ ต้องอาศัยหน่วยงานเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดงบประมาณและอุปกรณ์ในการดูแลด้านสาธารณสุข ต้องการให้มีการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียงถึงที่พักอาศัย ข้อเสนอแนะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มบุคลากรด้านสาธารณสุข ควรเพิ่มงบประมาณและอุปกรณ์ในด้านสาธารณสุข ด้านรายได้ ปัญหา อุปสรรค พบว่า ผู้สูงอายุไม่

สามารถประกอบอาชีพได้ อาชีพของผู้สูงอายุมีน้อย ผลผลิตของผู้สูงอายุขาดตลาดรองรับ กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการด้านรายได้หรือการสงเคราะห์ยังไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมอาชีพและตลาดรองรับผลผลิตของผู้สูงอายุ แกไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านที่พักอาศัย ปัญหา อุปสรรค พบว่า ขาดงบประมาณในการซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุที่ยากไร้มีจำนวนมาก ข้อเสนอแนะ หน่วยงานควรเพิ่มงบประมาณในการซ่อมแซมบ้าน ด้านนันทนาการ ปัญหา อุปสรรค พบว่า ขาดบุคลากรด้านนันทนาการ ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มบุคลากรด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ไม่พบปัญหา อุปสรรค ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ปัญหา อุปสรรค พบว่า ขาดบุคลากรในการสร้างเครือข่ายเนื่องจากมีปริมาณงานมาก ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มบุคลากรในการสร้างเครือข่าย

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ประเด็นการอภิปรายผลมีดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยสนับสนุน พบว่า ปัจจัยสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ วิสัยทัศน์ งบประมาณ ปัจจัยสนับสนุนอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ บุคลากร เทคโนโลยี/ข้อบัญญัติ การมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจ ผู้บริหารมีเป้าหมายชัดเจนในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ มีการจ่ายเบี้ยยังชีพตามกฎหมายกำหนด และบุคลากรมีการให้บริการที่สุภาพ อ่อนโยน จึงส่งผลให้ปัจจัยสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาศ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลในภาคตะวันตกของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลในภาคตะวันตกของประเทศไทยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โครงสร้างองค์กร นโยบายการบริหารงาน ภาวะผู้นำ บุคลากรผู้ให้บริการ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมขององค์กร ทรัพยากรนโยบายและความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการศึกษากการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ พบว่า การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการให้ความรู้ คำแนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้สูงอายุ มีการจ่ายเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสารและเป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ มีการจัดสวัสดิการการสงเคราะห์การจัดการศพตามประเพณีและมีการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ส่วนด้านที่พักอาศัย โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในพื้นที่ไม่มีบ้านพักคนชรา ไม่มีครอบครัวอุปการะที่จัดให้ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสีเหล็ก อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า

ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านที่พักอาศัย ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลและด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุนผู้สูงอายุเป็นด้านที่ผู้สูงอายุต้องการเป็นลำดับสุดท้าย

3. ผลการศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มี 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านงบประมาณ และด้านวิสัยทัศน์ ส่วนปัจจัยสนับสนุน ด้านบุคลากรและด้านเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล ถาวร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลป่าไผ่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย นโยบายของรัฐที่เอื้อและสนับสนุนต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงนโยบายของเทศบาลที่มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มีส่วนสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ส่วนวิสัยทัศน์ของผู้บริหารถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุเพราะมีส่วนสนับสนุนให้เทศบาลมีการจัดสรรงบประมาณในจำนวนที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมโครงการให้กับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรงและเพิ่มศักยภาพและคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ และบุญมาก มากสุข (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการด้านภาวะผู้นำ ด้านบุคลากร ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับผลการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยรวม

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ด้านงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วม มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ส่วนปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ควรส่งเสริมการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุด้านที่พักอาศัย โดยจัดทำโครงการและตั้งงบประมาณลงในเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ในส่วนที่ไม่ขัดกับกฎหมายอื่น

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ และด้านการมีส่วนร่วม โดยการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ

ให้กับผู้สูงอายุให้มีความชัดเจน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการและตั้งงบประมาณลงในเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติและสามารถดำเนินการได้เอง

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วม ด้านงบประมาณ และด้านวิสัยทัศน์ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนมตามลำดับ

1.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติงานให้เพียงพอเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและสามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง และควรออกให้บริการผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกในการเดินทางไปรับบริการถึงที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ และแบ่งเบาภาระผู้ดูแล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากฎหมาย ระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานในด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ เช่น กฎหมาย ระเบียบทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน ทรัพยากร

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2566 จาก http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/stan16/16.htm.

ชัยวัฒน์ เอี่ยมประภาศ. (2561) ผลสัมฤทธิ์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลในภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารราชชนกปริทัศน์*, 16(2), 39-51.

จิตติยา สุวรรณะชญ. (2527). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธงชัย สันติวงษ์. (2540). *องค์การและการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

นฤมล ถาวร. (2561). *การบริหารจัดการด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการบริหาราธารณะ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นงนุช อินตะแก้ว. (2554). *การบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญมาก มากสุข. (2558). *การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลบัวลอยอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ปรัชญา เวสารัชช. (2523). *องค์การกับลูกจ้าง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ. (2563). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลดาสีหิ์ อำเภอบลวกแดง จังหวัดระยอง*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, และชวลิต ประกวนนท์. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สมยศ นาวิการ. (2538). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2549). *รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม. (2565). *รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดนครพนม ประจำปี 2565*. นครพนม: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ ภาคและจังหวัด พ.ศ. 2564-2565*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2566 จาก www.statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/06.aspx.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row Publication.
- UN-Habitat. (2004). *72 Frequently Asked Questions about Participatory Budgeting*. Urban Governance Toolkit Series, UN-Habitat, Quito.

การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืน
ของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี
อำเภอทาลี จังหวัดเลย

STRATEGIC MANAGEMENT FOR SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF
GRASSROOTS COMMUNITIES: A CASE STUDY OF THE HAND-WOVEN COTTON
GROUP IN BAN NA KASENG, AHI SUBDISTRICT, THA LI DISTRICT, LOEI PROVINCE

สกุลไทย ป้อมมะรัง^{1*}

Sakunthai Pommarang^{1*}

¹สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹Department of Modern Trade Business Management Program in Faculty Of management science

*Corresponding author's e-mail: sakunthai.pom@lru.ac.th^{1*}

Received: July 9, 2024

Revised: August 26, 2024

Accepted: September 4, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลต่อการดำเนินงานของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืนของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอทาลี จังหวัดเลย ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยวิธี SWOT Analysis 2) การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้เทคนิค TOWS Matrix 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) การควบคุมและการประเมินผล ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินงาน กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย การจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิงในตำบลอาฮี อำเภอทาลี จังหวัดเลย ได้นำการจัดการเชิงกลยุทธ์ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับองค์การ ระดับธุรกิจ และระดับปฏิบัติการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยมีการสำรวจความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือลายอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ในการยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ส่วนการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยใช้วงจรการจัดการเชิงคุณภาพ (PDCA) เพื่อปรับปรุงโครงการตามความเหมาะสม และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับตัวและรับมือกับความท้าทายทั้งภายในและภายนอก นอกจากนี้ พบว่าผู้รับผิดชอบโครงการและผู้นำกลุ่มได้มีแนวคิดการจัดการ

เชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมร่วมกัน ในการมุ่งเป้าเพื่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและยั่งยืน โดย
การได้รับทุนสนับสนุนจากภาครัฐในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

คำสำคัญ: การจัดการเชิงกลยุทธ์; โครงการยุทธศาสตร์; ประสิทธิภาพ; เศรษฐกิจฐานราก; ความยั่งยืนชุมชน

Abstract

This academic article aims to examine the significance of effective strategic management in advancing grassroots economic development for community sustainability. It focuses on the Ban Na Kraseng hand-woven cotton group in Ahi Subdistrict, Tha Li District, Loei Province, within the framework of the Rajabhat University Strategic Project for Local Development. The study analyzes and assesses the strategic management process through four steps: 1) conducting a SWOT analysis to evaluate the environment; 2) formulating strategies using the TOWS matrix technique; 3) executing strategies; and 4) ensuring control and evaluation adhere to the operational procedures, laws, rules, and regulations of Loei Rajabhat University. Strategic management of the Ban Na Kraseng hand-woven cotton group at multiple levels—organizational, business, and operational—has been implemented, with allocated budgets for grassroots economic development. The project prioritized understanding community needs and involving them in developing hand-woven cotton products featuring local identity patterns, aimed at enhancing income levels. The implementation of the strategic plan involves using the PDCA cycle for qualitative management to adapt and address internal and external challenges effectively through environmental analysis. Furthermore, alignment in strategic management concepts between project leaders and group leaders was noted, aiming for the successful development of standardized and sustainable products. Long-term government funding support of at least three years is crucial for achieving these goals.

Keywords: strategic management; strategic project/initiative; effectiveness, grassroots economy; sustainable community

บทนำ

เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความผันผวนอย่างมากส่งผลกระทบต่อการค้าในทุกระดับ ยอดขายสินค้าและบริการลดลง ตามมาด้วยการขาดแคลนเงินทุนและกระแสเงินสดภายในธุรกิจที่จำกัด ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทางการเงิน ความท้าทายเหล่านี้เน้นย้ำถึงความสำคัญอย่างยิ่งยวดของการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคที่เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คู่ค้า ลูกค้า และคู่แข่ง ล้วนมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร ทั้งด้านการตลาด การเงิน การผลิต และกิจกรรมภายใน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สร้างแรงกดดันมหาศาลต่อธุรกิจ

ทำให้กระบวนการดำเนินงานมีความซับซ้อนมากขึ้น และทำให้การแข่งขันรุนแรงขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็น ที่ผู้บริหารจะต้องใช้กลยุทธ์การจัดการที่เหนือกว่าคู่แข่ง หรือแสดงให้เห็นถึงความคล่องตัวในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไป

ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องมีกลยุทธ์การจัดการที่ครอบคลุม มุมมองที่มีวิสัยทัศน์ และความสามารถในการระบุโอกาสในช่วงวิกฤต พวกเขาจะต้องตัดสินใจอย่างมีข้อมูล อย่างสม่ำเสมอและจัดการกับความท้าทายที่กำลังดำเนินอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความจำเป็นในระยะสั้น และผลกระทบต่องค์กรในระยะยาว การทำความเข้าใจกลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารที่มุ่งหวังที่จะบรรลุ ความสำเร็จทางธุรกิจและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า การจัดการเชิงกลยุทธ์อำนวยความสะดวก ในการบูรณาการความรู้และประสบการณ์ทางธุรกิจ เพิ่มศักยภาพขององค์กรและการจัดตำแหน่งพนักงาน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ นอกจากนี้ หลักการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถ ดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในอดีต แม้ว่าประสิทธิภาพมักจะลดลง เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ในการวางแผน การดำเนินการ และกระบวนการปฏิบัติงานก็ตาม

รัฐบาลได้นำ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง สร้าง ความยืดหยุ่นทางสังคม และสร้างความเติบโตที่สมดุลและยั่งยืน แผนพัฒนาฉบับที่ 12 มีพื้นฐานมาจากยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่ ประเทศไทย 4.0 และแก้ไขปัญหาการปฏิรูปประเทศ แผนนี้ประกอบด้วยกลยุทธ์ในการส่งเสริมความเป็นธรรมและลด ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม โดยกำหนดเป้าหมายไปที่การลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความยากจน อย่างมีนัยสำคัญในอีกห้าปีข้างหน้า โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจระดับรากหญ้า สร้าง ความมั่นใจในการเข้าถึงทรัพยากร อาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนดังกล่าวประสบความสำเร็จในการเพิ่มรายได้ให้กับผู้มีรายได้น้อย 40% อย่างน้อย 15% ต่อปี

ในปีงบประมาณ 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้ริเริ่มโครงการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยบูรณาการงบประมาณอย่างมีกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ตระหนักถึงบทบาทในด้าน วิชาการและความร่วมมือกับท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการบรรเทาความยากจนผ่านการวิจัยและพัฒนา ส่งเสริมความมั่นคง ของชาติตั้งแต่ระดับฐานรากขึ้นไป มุ่งเป้าไปที่ครอบคลุมครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเลย รวมถึงหมู่บ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้หมู่บ้านนี้สามารถสร้างรายได้อย่างอิสระและยั่งยืน ผู้ดูแล โครงการใช้กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการปฏิบัติ เพื่อให้มีผลต่อการบริหารจัดการ องค์กรให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิงเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่น่าสนใจ เนื่องจากเกิดจากความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ เพื่อเป็นอาชีพเสริมและยกระดับรายได้ให้ สูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเพื่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นโดยการออกแบบลายผ้า ออกแบบตรา สัญลักษณ์สินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจ และพัฒนาให้ได้มาตรฐาน เกิดการยอมรับในระดับชาติและสามารถพัฒนา ไปสู่ระดับนานาชาติต่อไป

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อการดำเนินงาน ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืนของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย 2) ศึกษากระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การจัดวางทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ ปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ และการควบคุมเชิงกลยุทธ์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก สู่ความยั่งยืนของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย 3) ศึกษาประสิทธิผลการจัดการเชิงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืนของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

ความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์ (strategic management) คือการตัดสินใจในการบริหารและดำเนินการ เพื่อกำหนดผลการปฏิบัติงานในระยะยาวของธุรกิจ โดยเน้นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของธุรกิจ การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ การประเมินผลและการควบคุม (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2560) นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายการจัดการเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

พิบูล ทีปะปาล (2551) ให้ความหมาย การจัดการเชิงกลยุทธ์ ว่าเป็นการกำหนดทิศทางหรือวิธิต่างในการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ Byars & Leslie (2000) ได้กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดการปฏิบัติการที่เหมาะสม และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องของแผนเชิงกลยุทธ์ โดยกำหนดทิศทางและการทำงานในระยะยาวขององค์กร ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงมีการพัฒนาแผนเชิงกลยุทธ์และปรับให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ส่วน Pearce & Robinson (2009) ได้ให้ความหมาย การจัดการเชิงกลยุทธ์ ไว้ว่าหมายถึง กระบวนการตัดสินใจและการปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะส่งผลการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน โดยวิธีการเหล่านั้นจะสามารถช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และ Robbins (2011) ให้ความหมาย การจัดการเชิงกลยุทธ์ คือ กิจกรรมต่างๆที่ผู้บริหารกระทำเพื่อให้ได้กลยุทธ์ ขององค์กร โดยจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการจัดการที่เป็นพื้นฐานขององค์กร คือการวางแผน การจัดองค์การการนำและการควบคุม โดยเพิ่มและเน้นการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร เพื่อให้ทราบสถานะขององค์กรเพื่อกำหนดกลยุทธ์อย่างเหมาะสมก่อนนำไปปฏิบัติต่อไป

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปความหมายของคำว่า “การจัดการเชิงกลยุทธ์” หมายถึง กระบวนการจัดการขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในระยะยาวที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ มีการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงบริบทขององค์กรและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ได้แผนงานในการปฏิบัติ ก่อนที่จะนำแผนงานลงสู่การปฏิบัติ รวมถึงการควบคุมและการประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งทุกกระบวนการดำเนินงานอาจปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์

กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ขั้นตอนการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์การให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ได้ผลประโยชน์จากองค์การ (stakeholders) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายขององค์การ สามารถแบ่งแยกเป็นส่วนประกอบที่แตกต่างกัน กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ขั้นตอน (Wheelen & Hunger, 2006) คือ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (environmental scanning) การจัดทำกลยุทธ์ (strategy formulation) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (strategy implementation) และการประเมินผลและการควบคุม (evaluation and control) สอดคล้องกับสุดใจ ดิลกทรรศนน์ (2562) ที่กล่าวว่าองค์การต้องดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ (SWOT Analysis) 2) การกำหนดกลยุทธ์องค์การ ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจองค์การ การกำหนดวัตถุประสงค์องค์การ การพัฒนากลยุทธ์ และการกำหนดนโยบาย 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นกระบวนการดำเนินงานที่นำกลยุทธ์และนโยบายที่กำหนดไว้มาปฏิบัติด้วยการพัฒนา จัดทำโปรแกรมการดำเนินงาน งบประมาณ และวิธีการดำเนินงาน และการควบคุม และ 4) การประเมินผลกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่องค์การใช้ในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของทั้งองค์การ โดยการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับผลการดำเนินงานที่ต้องการ

การกำหนดกลยุทธ์โดยทางเลือกโดยใช้ (TOWS Matrix) อันได้แก่ 1) กลยุทธ์ SO: จัดทำกลยุทธ์โดยใช้จุดแข็งภายในองค์การ เพื่อลดทอนประโยชน์จากโอกาสภายนอกองค์การ 2) กลยุทธ์ WO: จัดทำกลยุทธ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงจุดอ่อนภายในองค์การด้วยการลดทอนประโยชน์จากโอกาสภายนอกองค์การ 3) กลยุทธ์ ST: จัดทำกลยุทธ์โดยใช้จุดแข็งขององค์การ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบจากอุปสรรคภายนอก และ 4) กลยุทธ์ WT: จัดทำกลยุทธ์เพื่อลดจุดอ่อนภายในและหลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก นอกจากนี้แล้วกลยุทธ์ยังสามารถแบ่งออกเป็นได้อีก 3 ระดับกลยุทธ์ อีก 3 ระดับ ได้แก่ 1) กลยุทธ์ระดับองค์การ เป็นกลยุทธ์ที่บอกถึงทิศทางในอนาคตขององค์การว่า องค์การ ควรจะมุ่งเน้นการเติบโต (growth) ไปที่อุตสาหกรรมแบบไหน 2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการพัฒนา ตำแหน่งทางการแข่งขันของบริษัทหรือผลิตภัณฑ์/บริการของหน่วยธุรกิจในอุตสาหกรรม 3) กลยุทธ์ระดับหน้าที่ เป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่ครอบคลุม วิธีการในการแข่งขันและการดำเนินงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อให้การ ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ในระดับองค์การ

การนำกลยุทธ์และการควบคุมไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยองค์การจะนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติภายหลังจากที่ได้ทำการกำหนดกลยุทธ์ขององค์การ การกำหนดกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จไม่ได้รับประกันว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จด้วย องค์การต่าง ๆ ที่สามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากองค์การเหล่านั้นมีการจัดการกลยุทธ์ได้อย่างประสบความสำเร็จเกี่ยวกับ ปัจจัยที่สนับสนุนกลยุทธ์ได้เป็นอย่างดี โดยปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ การวางแผนปฏิบัติการ โครงสร้างองค์การ ทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนยุทธวิธี การติดตาม การควบคุม และการเชื่อมโยงกิจกรรมทั้งหมดขององค์การเข้าด้วยกัน เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรทั้งหมดขององค์การถูกใช้ไปในทิศทางเดียวกันและมีความเหมาะสมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะทำให้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นมาและนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถบรรลุผลสำเร็จ

ตามเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้แล้ว การควบคุมและการประเมินผลกลยุทธ์เป็นงานในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ การควบคุมกลยุทธ์เป็นหน้าที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการติดตามการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่ากลยุทธ์ที่ถูกกำหนดนั้น เมื่อนำไปปฏิบัติจะก่อให้เกิดผลการดำเนินงานตามที่ต้องการ

ประโยชน์ของการจัดการเชิงกลยุทธ์

สำหรับประโยชน์ของการนำการจัดการเชิงกลยุทธ์ไปใช้ในการดำเนินงานขององค์การมีนักวิชาการได้กล่าวไว้หลากหลายต่างกัน อย่างเช่น พินูล ทีปะปาล (2551) พบว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์มีส่วนสำคัญทำให้ผลการดำเนินงานดีกว่าองค์การที่ไม่ใช้หลักการจัดการเชิงกลยุทธ์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ทำให้เข้าใจวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ขององค์การชัดเจนยิ่งขึ้น 2) ทำให้ทราบว่าอะไรบ้างมีความสำคัญเชิงกลยุทธ์ และ 3) ทำให้เข้าใจสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ส่วน Thompson & Strickland (1999) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ไว้ว่า เพื่อให้แนวทางในทางปฏิบัติงานต่อทุกคนในองค์การโดยเฉพาะในประเด็นสำคัญ “สิ่งที่เราพยายามจะทำและทำให้สำเร็จ” ทำให้ผู้นำมีความตื่นตัวมากขึ้นต่อทิศทางการเปลี่ยนแปลง ปรับแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่และหาทางหลบหลีกภัยอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยให้ผู้นำมีเหตุผลในการจัดสรรงบประมาณในการลงทุน จัดกำลังคน และทรัพยากรอื่น ๆ ให้กับแผนงานต่าง ๆ ช่วยให้การตัดสินใจของผู้บริหารในการปฏิบัติงานร่วมกัน ตัดสินใจสอดคล้องกันเป็นหนึ่งเดียว รวมทั้งช่วยให้เกิดการจัดการกิจกรรมล่วงหน้าเพื่อตัดสินใจตอบโต้หรือตั้งรับ ต่อแนวโน้มต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น และ Pearce & Robinson (2009) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดเชิงกลยุทธ์ไว้ว่า การใช้การจัดการเชิงกลยุทธ์ไปดำเนินการจะช่วยให้ผู้จัดการทุกระดับของบริษัท ได้เข้ามาทำงานร่วมกัน ทั้งด้านการวางแผนและการนำแผนงานไปปฏิบัติ การให้ผู้จัดการทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ย่อมก่อให้เกิดผลประโยชน์ในเชิงพฤติกรรม (behavioral consequences) ในแง่ของการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือทำให้ผู้บริหารทุกระดับเกิดความรักความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมทั้งจะอุทิศตนอุทิศเวลามุ่งมั่นทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานเดินหน้าไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสิ่งดังกล่าวเหล่านี้ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้แต่มีความหมายอย่างยิ่งในเชิงการจัดการเชิงกลยุทธ์

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการจัดการเชิงกลยุทธ์นั้น ทำให้เป็นแนวทางในทางปฏิบัติงานต่อทุกคนในองค์การเพื่อทำงานให้สำเร็จร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผน การนำแผนงานไปปฏิบัติ การควบคุมและการประเมิน โดยมีผู้บริหารทุกระดับมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้รู้สึกมีส่วนร่วมและเกิดความรักความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมทั้งจะอุทิศตนอุทิศเวลามุ่งมั่นทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานเดินหน้าไปสู่ความสำเร็จ

กลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ประสิทธิผล หมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ ด้วยการสนับสนุนร่วมมือกันระหว่างสมาชิกเพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างสูงสุดแก่องค์การ (Gibson, Ivancevich, & Donnelly, 2000) การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือผลผลิตเทียบกับวัตถุประสงค์ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2556) และวัดด้วยคุณค่าและการพิจารณาโดยบุคคล ประสิทธิผลการทำงาน หมายถึง ระดับของ

ความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจหรือทักษะที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุวัตถุประสงค์ของงานตามมาตรฐานที่องค์กรได้กำหนดไว้ ภายใต้เงื่อนไขการใช้ทรัพยากรและระยะเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าที่สุด (มารวย วิชาญยุทธนากุล, 2560)

สำหรับแนวทางการศึกษาเพื่อวัดประสิทธิผลขององค์การ นักวิชาการหลายคนได้จำแนกแบบจำลอง (models) แตกต่างหลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปโดยจำแนกออกได้เป็น 4 แนวทางการศึกษา ได้แก่ 1) การประเมินประสิทธิผลในแง่ของเป้าหมาย 2) การประเมินประสิทธิผลในแง่ของระบบทรัพยากร 3) การประเมินประสิทธิผลในแง่กระบวนการภายใน 4) การประเมินประสิทธิผลในแง่กลุ่มยุทธศาสตร์ หรือความสามารถในการเอาชนะใจผู้มีอิทธิพล ในที่นี้ กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ได้มีแนวทางการประเมินประสิทธิผลในแง่ของเป้าหมาย ซึ่งเป็นผลลัพธ์ขององค์การและประเมินว่าองค์การสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ผลกำไร ส่วนแบ่งการตลาด การเติบโตขององค์การ ความรับผิดชอบต่อสังคม และคุณภาพผลิตภัณฑ์ ดังนั้น การบรรลุถึงเป้าหมายและความสำเร็จ จึงเป็นตัววัดที่เหมาะสมของประสิทธิผล หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการนำแนวคิดด้านประสิทธิผลเชื่อมโยงเข้ากับความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่าประสิทธิผลการดำเนินงาน หมายถึง ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่ได้ดำเนินการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายใต้เงื่อนไขของระยะเวลาและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและคุ้มค่าที่สุด ซึ่งการวัดประสิทธิผลขององค์การ การประเมินประสิทธิผลในแง่ของเป้าหมายที่มีการจัดการทรัพยากรอย่างจำกัด แต่มุ่งเป้าความสำเร็จไปที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืนของชุมชน

การดำเนินงานโครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562-2567 ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืนของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ได้เริ่มก่อตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2562 จากการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืนผลผลิต: โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พ.ศ. 2562 ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

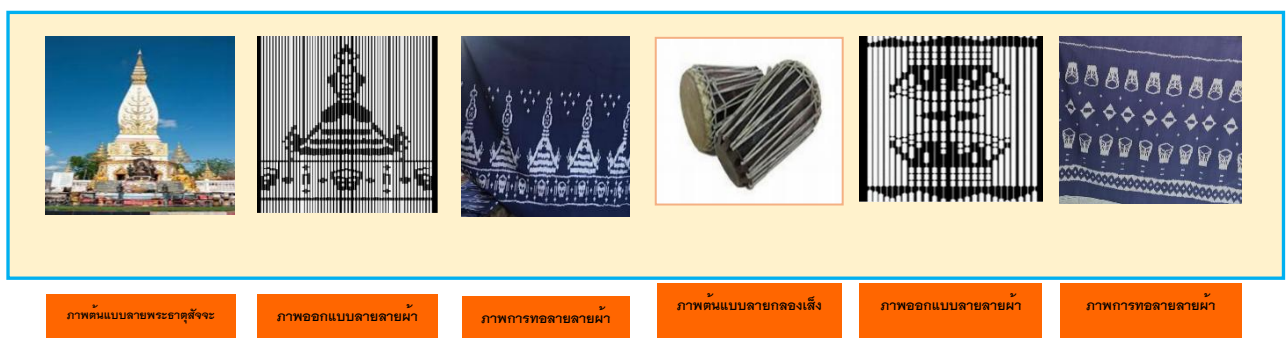
ขั้นตอนที่ 1 กิจกรรมต้นน้ำ: ศึกษาความต้องการกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ในการเริ่มต้นครั้งแรกนั้น ไม่มีใครมีความรู้ด้านการทอผ้า และการมัดหมี่ แต่ทุกคนก็มีความต้องการที่จะพัฒนาฝีมือด้านการทอผ้าและการมัดหมี่ จึงได้มีการรวบรวมแม่บ้าน จัดตั้งกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือขึ้น สมาชิกเสนอร่วมกันในการคัดเลือกวลายที่เป็นอัตลักษณ์หรือสัญลักษณ์ที่สำคัญของหมู่บ้านหรือท้องถิ่น จึงได้มีมติให้มีการออกแบบลายผ้ามัดหมี่เป็นวลายอัตลักษณ์ของท้องถิ่น 2 ลายได้แก่ ลายพระธาตุสัจจะและลายกลองเล้ง ซึ่งมีที่มา ดังนี้

1. ลายพระธาตุสัจจะ ตามประวัติศาสตร์นั้น พระธาตุสัจจะ ตั้งอยู่ที่วัดลาดปู่ทรงธรรม ตำบลท่าลี่

อำเภอทาลิ่ง จังหวัดเลย เป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ อีกแห่งหนึ่งที่ควรค่าแก่การมาสักการะ ซึ่งเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันต์ธาตุและปถวิธาตุพนม (ดินจากพระธาตุพนม) สร้างขึ้น เพื่อต่อชะตาพระธาตุพนมที่พังทลายลง นับเป็นปูชนียวัตถุที่สำคัญและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวจังหวัดเลยและชาวลาว

2. ลายกลองเลิ้ง ลายกลองเลิ้งนั้น มีประวัติเล่าว่า ความหมายของชื่อหมู่บ้าน “นากระเซิง” ซึ่ง “นา” หมายถึง บริเวณที่ใช้สำหรับปลูกข้าว ส่วนคำว่า “เซิง” (เลิ้ง) แปลว่า การแข่งขันเนื่องจากในสมัยโบราณได้มีการแข่งขันตีกลอง ที่เรียกว่า กลองกึ่งระหว่างตำบลหมู่บ้านต่าง ๆ ปรากฏว่าหมู่บ้านนากระเซิงเป็นหมู่บ้านที่แข่งขันตีกลองแล้ว ได้รับชัยชนะจากการแข่งขันเสมอ จึงได้ชื่อว่า หมู่บ้านนากระเซิง เป็นต้นมา ดังนั้น จึงเป็นที่มาของลวดลายอัตลักษณ์ประจำกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอทาลิ่ง จังหวัดเลย ดังรูปภาพประกอบต้นแบบและการออกแบบลายมัดหมี่ผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การออกแบบลายผ้าฝ้ายมัดหมี่ตามต้นแบบลายพระธาตุสัจจะและลายกลองเลิ้ง

เมื่อมีการดำเนินงานโครงการยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปี พ.ศ. 2562 ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บริหารโครงการและผู้นำกลุ่ม ได้มีการวางแผน พัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยผู้รับผิดชอบโครงการได้มีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และศึกษาแนวทางเป็นไปในอนาคต แบบมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม โดยผลการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) ที่พบว่า

จุดแข็ง (S=Strength)

1. มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีความมุ่งมั่นที่จะไปถึงเป้าหมายที่ชัดเจน
2. ผ้าฝ้ายทอมือมัดหมี่ลายอัตลักษณ์ ไม่เหมือนใคร
3. ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีจากธรรมชาติ
4. ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร และตรงไปตรงมา
5. มีความต้องการความรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
6. สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคีกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี

จุดอ่อน (W= Weakness)

1. ผู้ผลิตมีอายุมากขึ้น ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า

2. วัตถุดิบขาดตลาด
3. ต้องใช้เวลาว่างในการทอผ้าหลังจากการทำอาชีพหลัก คือ ทำให้การผลิตไม่เต็มที่
4. ผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน
5. สมาชิกบางคนมีความสามารถหรือความถนัดไม่เหมือนกัน จึงไม่สามารถทำงานบาง

หน้าที่แทนกันได้ เช่น การทอ การมัดหมี่ การย้อมผ้า เป็นต้น

6. การย้อมสีจากธรรมชาติ ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร
7. ยังขาดทักษะการทอผ้าที่ได้มาตรฐาน
8. ไม่มีความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีกลุ่ม
9. ไม่มีความรู้และทักษะด้านการตลาดออนไลน์

โอกาส (O=Opportunity)

1. มีการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการตามโครงการยุทธศาสตร์ฯ พ.ศ. 2562
2. มีผู้รับผิดชอบโครงการที่ดูแลอย่างต่อเนื่อง เป็นที่ปรึกษาได้ตลอดเวลา
3. ได้รับองค์ความรู้และพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานของรัฐ
4. ยึดแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกระบวนการดำเนินงานแบบ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

อุปสรรค (T=Threat)

1. การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตไม่ต่อเนื่องกัน
2. สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักของตลาด
3. ราคาวัตถุดิบในการทอผ้ามีราคาสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงตามไปด้วย
4. มีคู่แข่งทางการผลิตที่มีลักษณะคล้ายกันในพื้นที่เดียวกัน
5. มีชาวบ้านบางคนไม่เข้าใจในการนำลายอัตลักษณ์ พระธาตุสุสัจจะ มาทำการผลิตเป็นผ้า ซึ่งเป็นสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมือง ของอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

จากผลการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับสมาชิกกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย แล้ว พบว่า มีจุดอ่อนหลายจุดที่จะต้องพัฒนาต่อ ซึ่งหัวหน้าโครงการยุทธศาสตร์ได้มีการสอบถามถึงความต้องการในการพัฒนาต่อหรือไม่ ซึ่งทางกลุ่มได้มีมติดำเนินงานต่อ แต่ขอให้ส่วนราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ยังคงสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อเนื่องในปีต่อ ๆ ไป

เมื่อทราบผลการวิเคราะห์ SWOT แล้ว ผู้บริหารโครงการและผู้นำกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาแบบมุ่งเป้า โดยนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาทำการประมวลผล เพื่อใช้กำหนดทิศทางการแข่งขันของกลุ่มดังนี้

1) วิสัยทัศน์ (vision) กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีการผลิตผ้าฝ้ายทอมือลายอัตลักษณ์ที่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมีชื่อเสียงในระดับชาติ

2) ภารกิจ (mission) มุ่งสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือให้ได้มาตรฐาน การผลิตผ้าฝ้ายทอมือลายอัตลักษณ์ที่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมีชื่อเสียงในระดับชาติ โดยหาโอกาสในการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ หรือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภายในและภายนอก

3) วัตถุประสงค์ (objectives) เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน เป็นการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้มีความยั่งยืน ภายใน 3 ปี

4) เป้าหมาย (goals) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักและมีกระบวนการวิเคราะห์ต้นทุนสินค้าทางบัญชี และการนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดตามหลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลยุทธ์ (strategies planning)

กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง อำเภอท่าวาสุกรี จังหวัดเลย ได้มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน โดยการส่งเสริมความรู้ ทักษะ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบตราสินค้า และการขอยื่นจดทะเบียนลิขสิทธิ์ลายผ้า โดยได้กำหนดกลยุทธ์ตามลำดับขั้นของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ระดับองค์การ กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าวาสุกรี จังหวัดเลย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการยุทธศาสตร์ โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2567 ได้มีนโยบายในการส่งเสริมประชาชนให้เกิดรายได้ สร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนและศึกษา วิจัย สืบสานโครงการพระราชดำริ

กลยุทธ์ระดับกิจการ ผู้บริหารโครงการยุทธศาสตร์โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และผู้นำกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง อำเภอท่าวาสุกรี จังหวัดเลย ได้มีแนวทางการประเมินประสิทธิผลในแง่ของเป้าหมาย (goal approach) ตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ คุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยนำแนวคิดด้านประสิทธิผลเชื่อมโยงเข้ากับความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

กลยุทธ์ระดับหน้าที่ ผู้บริหารโครงการได้มีการสื่อสารไปยังกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือเพื่อให้ทราบถึงแผนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานโดยการได้รับการส่งเสริมทักษะ ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้จุดแข็งและความได้เปรียบของผ้าฝ้ายทอมือที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน มากำหนดเป็นกลยุทธ์

การกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้เทคนิค TOWS Matrix โดยผู้บริหารโครงการร่วมกันกับกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าวาสุกรี จังหวัดเลย การวิเคราะห์ พบว่า

สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส) สถานการณ์ปัจจุบัน กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือมีจุดแข็งด้านความมีภาวะผู้นำ และ โอกาสจากภาวะผู้นำของผู้บริหารโครงการ ดังนั้น จึงได้กำหนดกลยุทธ์ เชิงรุก (aggressive – strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และได้รับโอกาสต่าง ๆ ที่ในการสนับสนุนโครงการ อย่างเต็มที่

สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน-โอกาส) สถานการณ์องค์กรมีโอกาเป็นข้อได้เปรียบในการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาเรื่องความรู้และทักษะของการพัฒนาผ้าฝ้ายให้ได้มาตรฐาน ดังนั้นทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (turnaround-oriented strategy) เพื่อการได้รับโอกาสและพร้อมที่จะพัฒนาให้เต็มที่

สถานการณ์ที่ 3 (จุดแข็ง-อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานได้แก่ การที่ต้องใช้เวลาในอาชีพหลักคือเกษตรกรรม แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็ง เช่น การมีสายผ้าฝ้ายที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่น การได้ทำงานที่บ้านหลังฤดูการเก็บเกี่ยว เป็นการสร้างรายได้เสริม ดังนั้น จึงเลือกกลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (diversification strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่น ๆ แทน

ขั้นตอนที่ 3 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (strategy implementation)

กิจกรรมกลางน้ำ: กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

เมื่อกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือมีความต้องการจะพัฒนาต่อ หัวหน้าโครงการยุทธศาสตร์ ได้มีการวางแผนร่วมกันกับกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง เพื่อดำเนินการให้เกิดการพัฒนาที่ได้มาตรฐานและเข้าสู่ตลาดให้เป็นที่ยอมรับและสนับสนุนให้เกิดรายได้แก่กลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการพัฒนา มีดังนี้

ปี พ.ศ. 2562 ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การมัดหมี่และการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีจากธรรมชาติ

ปี พ.ศ. 2563 ฝึกอบรมการทำบัญชีต้นทุนผลิตภัณฑ์ กลุ่ม OTOP ผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้งฝึกอบรมโครงการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนการนำผลิตภัณฑ์สู่ตลาดออนไลน์และออฟไลน์

ปี พ.ศ. 2564 ฝึกอบรมต่อยอดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) สู่วิสาหกิจชุมชนโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือเพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ได้นำกระบวนการที่ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์และนโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ให้กลายเป็นกลยุทธ์ที่เป็นจริงและแผนการดำเนินงาน ที่ใช้ได้จริงตลอดจนการปรับเปลี่ยนระเบียบวิธีการทำงานและการกำหนดรายละเอียดงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) การจดลิขสิทธิ์ลายผ้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักในตลาดออนไลน์และออฟไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ และมีการเผยแพร่สู่สาธารณะ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการควบคุม (evaluation and control)

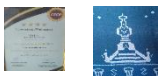
กิจกรรมปลายน้ำ: การประเมินและติดตามกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือสวดลายอัตลักษณ์เพื่อเข้าสู่มาตรฐานและยั่งยืน

ผู้บริหารโครงการยุทธศาสตร์ได้มีกระบวนการติดตามและตรวจสอบกิจกรรมและผลการดำเนินงานว่ากลยุทธ์ที่กำหนดไว้ได้ถูกนำไปใช้ปฏิบัติอย่างได้ผลอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานตามแผนดำเนินการ ที่กำหนดไว้มีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแผนการดำเนินงานความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง และข้อจำกัดของเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมจริง ทำให้กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย ถือได้ว่ามีความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจโดยมีมาตรฐานการดำเนินงานของตนเอง สามารถยื่นจดทะเบียนมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) สามารถยื่นจด

ลิขสิทธิ์ลายผ้า การได้รับคัดสรรดาวในระดับ 4 ดาว ซึ่งหมายถึงการได้รับการยอมรับในระดับชาติและสามารถพัฒนาสู่ระดับนานาชาติได้

นอกจากนี้ ผู้บริหารโครงการและผู้นำกลุ่มยังมีบทบาทในการบริหารความเสี่ยงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2564 – 2565 ได้มีการแพร่ระบาดของโรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19) ถึงแม้จะมีอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารและการขนส่ง แต่กลุ่มก็ได้ใช้โอกาสในการนี้ ทอผ้าอย่างประณีตและตั้งใจทำให้มีลูกค้าเพิ่มมากขึ้น มีการนำแนวคิดการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการค้าด้วยระบบการสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถืออัจฉริยะ (smart phone) การติดต่อประสานงานซื้อขายผ่านออนไลน์ การโฆษณา ผลิตภัณฑ์ในแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) และ ยูทูบ (YouTube) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมี การเผยแพร่อย่างเป็นทางการโดยการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานราชการ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอท่าลี่ และส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีการส่งเสริมใส่ผ้าไทย และนำมาประยุกต์เดินแบบในงานกาชาดจังหวัดเลย จากการพัฒนาการของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนขอเสนอผลการดำเนินงานพัฒนาการที่เป็นรูปธรรม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางแสดงการพัฒนาการของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

พ.ศ.	พัฒนาการ	ความสำเร็จ
2562	ลงทะเบียนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พัฒนาราคาสินค้าและบรรจุภัณฑ์	
2563	1. ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ผ้าทอลายขัด (สีพื้น) 2. ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ผ้ามัดหมี่แบบดั้งเดิมชนิดเส้นใยผสม 3. จัดทะเบียนลิขสิทธิ์ลายผ้าฝ้าย ลายพระธาตุสุลจจะ และ ลายกลองเลิ้ง	
2564	จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน “กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง” ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีแพลตฟอร์มการโฆษณา มีการเผยแพร่ในระดับชาติ	
2565	ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ สีสดาว ประเภทเครื่องแต่งกาย	
2567	จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย	

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่ กระบวนการผลิตผ้าฝ้ายทอมือลายอัตลักษณ์ การได้มาซึ่งมาตรฐานการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการได้รับคัดสรรดาวในระดับ 4 ดาว แสดงว่า ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย นั้น เป็นสินค้าที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับระดับประเทศและสามารถ

พัฒนาสู่สากลได้ นอกจากนี้ เพื่อเป็นการแบ่งปัน การถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น รักษาไว้ซึ่งผ้าฝ้ายทอมือลายอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ไม่ให้จางหายไปกับกาลเวลา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยภายใต้โครงการยุทธศาสตร์ แผนงานพื้นฐาน : โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้มีโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ได้มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการทอผ้าฝ้ายทอมือลายอัตลักษณ์ผ่านศูนย์การเรียนรู้ ให้แก่เยาวชนในท้องถิ่นและผู้สนใจทั่วไปในการส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้และคงอยู่ซึ่งวัฒนธรรมของท้องถิ่นสืบไป

กล่าวได้ว่ากลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ได้มีกระบวนการดำเนินงานที่นำการจัดการเชิงกลยุทธ์มาพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายใน ทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของกลุ่ม ซึ่งได้มีการเลือกเอาจุดแข็งที่เป็นผ้าฝ้ายลายมัดหมี่ที่เป็นอัตลักษณ์มาพัฒนาและการได้รับโอกาสจากหน่วยงานรัฐมาสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มาเป็นจุดเด่นในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังได้นำจุดอ่อนที่ไม่มีทักษะการทอผ้าที่ได้มาตรฐาน มาเป็นโอกาสจากหน่วยงานของรัฐมาพัฒนาจนได้รับผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์สามารถนำพากลุ่มผ้าฝ้ายทอมือไปสู่ความสำเร็จและสามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความอย่างยั่งยืน

จากข้อมูลวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนขอเสนอแนวทางแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์: กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ของผู้นำการพัฒนาในทัศนคติของผู้รับผิดชอบโครงการที่มีแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ร่วมกับผู้นำกลุ่มที่เป็นแกนหลักในการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือให้ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดกลยุทธ์ในการทำผ้าฝ้ายมัดหมี่ลายอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ สามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและชุมชน

2. หลักการมีส่วนร่วม: กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือในชุมชน การออกแบบลายผ้ามัดหมี่ที่เป็นลายอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น การตัดสินใจร่วมกันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้รับมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ การรับผลที่เกิดขึ้น รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจทิศทางของการจัดการกลุ่มร่วมกัน

3. การกระจายผลประโยชน์: กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง เชื่อมโยงให้ชุมชนเห็นว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลประโยชน์กระจายไปยังทุกคนทุกฝ่าย เมื่อทุกคนมีส่วนในประโยชน์ที่เกิดขึ้น ความร่วมมือก็จะตามมา เช่น การมีแปลงปลูกฝ้ายตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นวัตถุดิบในการทอผ้าฝ้ายร่วมกัน

4. ระบบการบริหารจัดการถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้ง ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากส่วนราชการและภาคีเครือข่าย เช่น การประชุม ฝึกอบรม พุดคุยประเด็นการทำงาน

รับฟังทุกความคิดเห็น ให้ทุกปัญหาตกผลึกเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไข การเปลี่ยนแปลงหรือการดำเนินการใด ๆ ก็เกิดจากการระดมความคิด มติร่วมในที่ประชุมจากทุกฝ่ายและถ่ายทอดลงมายังสมาชิกในกลุ่ม

5. การสร้างศรัทธาและสามัคคี: กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง มีผู้นำที่สามารถสร้างความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจ จะเกิดความร่วมมือตามมา

6. การได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาครัฐ: กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่สนับสนุนด้านงบประมาณ และบุคลากร ได้แก่อาจารย์ นักวิชาการ ส่วนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอทาสีส่งเสริมด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเลย มาตรฐานผลิตภัณฑ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดเลยส่งเสริมด้านการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือแม้กระทั่งกลุ่มเครือข่ายผ้าฝ้ายทอมือในจังหวัดเลย ที่มีการสื่อสาร การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

7. ระยะเวลาในการพัฒนาสู่ความยั่งยืน: การได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาครัฐ ทั้งงบประมาณและนโยบายรัฐบาล ที่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ที่เป็นผลงานเชิงประจักษ์ ควรเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่ให้ผลระยะยาว ไม่น้อยกว่า 3 ปี

สรุปได้ว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอทาสี จังหวัดเลย นั้น ผู้บริหารโครงการและผู้นำกลุ่มจะต้องมีแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน กำหนดทิศทางและเป้าหมายอย่างชัดเจน เพื่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม การบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง การสร้างศรัทธา สามัคคี และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การได้รับทุนสนับสนุนจากภาครัฐ ในระยะยาวไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงจะเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืนของชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอทาสี จังหวัดเลย เป็นกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากไปสู่ความยั่งยืน เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญหลายประการในระดับองค์กรที่แตกต่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้ใช้แนวทางที่มีโครงสร้างเพื่อตรวจสอบกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอทาสี จังหวัดเลย ตั้งแต่การระบุกลยุทธ์ในระดับองค์กร ได้แก่ การปรับนโยบายให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติ การตั้งเป้าหมาย และการจัดสรรงบประมาณของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ส่วนในระดับกิจการนั้น แสดงถึงภาวะความเป็นผู้นำโครงการที่กำหนดและการประเมินความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ เมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นในปีที่ 1 จะมีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ โดยเน้นย้ำการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้แน่ใจว่ามีความเกี่ยวข้องและการสนับสนุนในท้องถิ่น กลยุทธ์การปฏิบัติ เป็นการนำแผนกลยุทธ์ที่กำหนดลงสู่การปฏิบัติตามกระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ (PDCA) สำหรับการจัดการคุณภาพ ที่มุ่งเน้นที่ความยั่งยืน ตอกย้ำความมุ่งมั่นของกลุ่มต่อความอยู่รอดในระยะยาว โดยมีหลักการเป็นผู้นำที่มีศูนย์กลางอยู่ที่การกำกับดูแลการทำงานร่วมกัน การกำหนดความชัดเจนในทิศทาง

รูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืน

กลยุทธการดำเนินงานภาครัฐ

- กลยุทธระดับองค์การ
- นโยบายสู่การปฏิบัติกำหนดผู้รับผิดชอบพื้นที่เป้าหมาย
- เริ่มแผนงานยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

กลยุทธความร่วมมือกับภาครัฐ

- กลยุทธระดับกิจการ
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
- SWOT Analysis
- การกำหนดกลยุทธ์

กลยุทธระดับหน้าที่

- การนำกลยุทธ์ ไปสู่การปฏิบัติ
- ดำเนินกิจกรรมโครงการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การติดตาม ประเมินผล และการควบคุม กลยุทธ์ของ มหาวิทยาลัย

- ดำเนินตามแผน
- เบิกจ่ายตามระเบียบราชการ
- รายงานผลตาม

การติดตาม ประเมินผล

- การปฏิบัติงาน และการควบคุม กลยุทธ์ของ ผู้รับผิดชอบ โครงการ
- วิเคราะห์ สภาพแวดล้อม SWOT Analysis

การมีส่วนร่วม สนับสนุนจาก หน่วยงานราชการ

ประสิทธิผล

- ได้รับมาตรฐาน มผช.
- จดลิขสิทธิ์ยาฆ่า
- มีช่องทางตลาดออนไลน์

ผลลัพธ์ทางสังคม

- มีภาวะผู้นำ
- มีส่วนร่วม
- ยกระดับรายได้
- มีการแบ่งปัน
- มีแนวคิดพัฒนาเกษตรแปลงใหญ่
- มีศรัทธา
- มีทักษะ
- สามารถถ่ายทอดองค์
- มีความยั่งยืน

E-mail: jmssnru@gmail.com

บทสรุป

การจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านนากระเซ้งในตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ได้นำการจัดการเชิงกลยุทธ์ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับองค์การ ระดับธุรกิจ และระดับปฏิบัติการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยมีการสำรวจความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือลายอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ในการยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ส่วนการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยใช้วงจรกระบวนการจัดการคุณภาพ (PDCA) เพื่อพัฒนาโครงการตามความเหมาะสม และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับตัวและรับมือกับความท้าทายทั้งภายในและภายนอก นอกจากนี้ พบว่าผู้รับผิดชอบโครงการและผู้นำกลุ่มได้มีแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมร่วมกัน ในการมุ่งเป้าเพื่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและยั่งยืน โดยการได้รับทุนสนับสนุนจากภาครัฐในระยะยาวไม่น้อยกว่า 3 ปี

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2556). *ทฤษฎีองค์การ มุมมองต่างกระบวนการทัศน์*. กรุงเทพฯ: ดี.เค. ปรีณัติ เวลด์.
- พิบูล ทีปะปาล. (2551). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- มารวย วิชาญยุทธนากุล. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมระดับ 5 ดาว*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2560). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ท้อป.
- สุดใจ ดิลกทรรศนน์. (2562). *STRATEGIC MANAGEMENT การจัดการเชิงกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สามลดา.
- Byars, L. L. & Rue, L. W. (2000). *Human Resource Management* (6th ed). New York: McGraw-Hill. Webster University.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (2000). *Organization: Behavior, Structure Process* (10th ed). New York: McGraw-Hill.
- Pearce, J. A. & Robison, R. B. (2009). *Strategic management: formulation, implementation, and control* (11th ed). Boston: McGraw Hill Irwin.
- Thompson, A. A. & Strickland, A. J. (1999). *Strategic Management: Concepts and Cases* (11th ed). Chicago: Irwin/ McGraw-Hill.
- Wheelen. T. L. & Hunger, J. D. (2006). *Strategic Management and Business Policy*. New Jersey: Prentice Hall.

11 ความสามารถหลักสำหรับการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

11 CORE COMPETENCIES FOR EFFICIENCY & EFFECTIVE LEADERSHIP

โชติชวัล ฟูกิจกาญจน์^{1*}, เพ็ญพรรณ ชุตติวิสุทธิ์², พิกุลทอง หงส์หิน³, ทองนัชชา วรณพฤษ⁴
Chotchawan Fukijkarn^{1*}, Penpan Chutiwisut², Pikulthong Honghin³, Thongnutchha Wannapruk⁴

^{1,2,3,4}สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก

^{1,2,3,4}Bachelor of Business Administration Program in Human Resource Management, Faculty of Business
Administration, Krirk University

Corresponding author's e-mail: ajarnshot@gmail.com^{1*}

Received: April 4, 2024

Revised: May 10, 2024

Accepted: May 18, 2024

บทคัดย่อ

ความสามารถหลักของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การดำเนินงานในองค์กรประสบความสำเร็จ บทความฉบับนี้จึงนำเสนอความสามารถหลักที่มีความจำเป็นสำหรับผู้นำ ซึ่งได้ศึกษาจากตำรา หนังสือ และบทความที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก แล้วสรุปเป็น 11 ความสามารถหลักสำหรับการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้ 1) ความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) ความสามารถในการวางแผนในการดำเนินงานทั้งระบบ 3) ความสามารถในการตัดสินใจอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ 4) ความสามารถในการนำผู้ตามไปสู่ทิศทางที่ถูกต้อง 5) ความสามารถในการควบคุมทิศทางการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย 6) ความสามารถในการจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ 7) ความสามารถในการพัฒนาตนเองและผู้ตามอย่างเหมาะสมกับบริบท 8) ความสามารถในการบริหารทีมงานให้สอดคล้องกับแผนขององค์กร 9) ความสามารถในการสื่อสารอย่างเหมาะสม 10) ความสามารถในการจัดการความขัดแย้งในทุกระดับ และ 11) มีความสามารถในการดำเนินจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างอันดีให้กับผู้ตาม

คำสำคัญ: ความสามารถหลัก; ผู้นำ; ประสิทธิภาพ; ประสิทธิผล

Abstract

A leader's core competencies are an important factor that will result in successful operations in an organization. This article therefore presents the core competencies that are necessary for leaders. which has been studied from many related textbooks, books, and articles and summarized into 11 main competencies for effective

and efficient leadership as follows: 1) the competencies to manage efficiently and effectively; 2) the competencies to plan the operation of the entire system. 3) The competencies to make decisions appropriate to the situation. 4) The competencies to lead followers in the right direction. 5) The competencies to control the direction of operations according to goals 6) The competencies to motivate followers to follow willingly; 7) The competencies to develop themselves and followers appropriately with the context 8) The competencies to manage teams in accordance with the organization's plan 9) the competencies to communicate appropriately; 10) the competencies to manage conflict at all levels; and 11) the ethical competencies to set a good example for followers.

Keywords: core competency; leader; efficiency; effectiveness

บทนำ

มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจึงมีความจำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าการอยู่รวมกันของมนุษย์ทุกระดับของมนุษย์จำเป็นต้องมีผู้นำที่ทำหน้าที่นำพาผู้ตามไปสู่จุดหมายปลายทาง จึงมีการศึกษาวิจัยและนำเสนอแนวคิดภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (behavioral theory) ที่นำเสนอโดย Rensis Likert โดยได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำมี 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) ผู้นำแบบอัตตนิยม (autocratic leadership) คือผู้นำที่เน้นการตัดสินใจด้วยตนเอง 2) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (democratic leadership) คือ ผู้นำที่ตัดสินใจโดยใช้เสียงข้างมาก และ 3) ผู้นำแบบเสรีนิยม (laissez-faire leadership) คือ ผู้นำที่เน้นการให้อิสระในการทำงาน ขณะที่ มหาวิทยาลัยมิชิแกน (Michigan) มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio) มหาวิทยาลัยเท็กซัส (Texas) ได้นำเสนอภาวะผู้นำ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) ผู้นำที่เน้นทั้งด้านความสัมพันธ์และการทำงาน (high structure & consideration) 2) ผู้นำที่เน้นการทำงานมากกว่าความสัมพันธ์ (high structure: low consideration) 3) ผู้นำที่เน้นความสัมพันธ์มากกว่าการทำงาน (high consideration: low structure) 4) ผู้นำที่ให้อิสระในการทำงาน (low consideration & structure) นอกจากนี้ Paul Hersey and Ken Blanchard ยังได้แบ่งนำเสนอภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ได้แก่ 1) ผู้นำแบบสั่งการ (command leader) 2) ผู้นำแบบจูงใจ (motivate leader) 3) ผู้นำแบบมีส่วนร่วม (participative leader) ส่วน Henry Mintzberg ได้แบ่งบทบาทของผู้นำออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร (interpersonal roles) 2) ด้านการจัดการข้อมูล (information roles) 3) ด้านการตัดสินใจ (decisional roles) (Halpin & Winer, 1957; Blake & Mouton, 1964, 1985; Scholtes, 1998; Davis, 2010)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมีคุณสมบัติประโยชน์อย่างยิ่งกับการดำเนินงานในองค์กรทั้งในอดีตและปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงานในองค์กรมากยิ่งขึ้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอความสามารถหลัก (core competency) สำหรับการเป็นผู้นำเพื่อนำพาองค์กรสู่เป้าหมายทั้งในเชิงประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) กล่าวคือ มีการดำเนินงานที่ประหยัดเวลา (time) ทรัพยากร (resource) และมีความปลอดภัย (safety) รวมถึงมีผลงานที่ได้คุณภาพ (quality) และเป็นที่พอใจของลูกค้า หรือประชาชน (satisfaction)

ความหมายของผู้นำ

ผู้นำคือบุคคลสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน สังคมประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักวิชาการจึงได้พยายามให้ความหมายของผู้นำไว้ ดังนี้

Koontz & Weihrich (2015) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำคือผู้ที่สร้างอิทธิพลต่อผู้ตามให้ดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

Leahy (2013) อธิบายว่า ผู้นำคือผู้ที่สร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อก่อให้เกิดความพยายามในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายเดียวกัน

Bass & Avolio (1994) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้ที่สร้างอิทธิพลต่อทีมงานเพื่อบังคับไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

Hogan, Curphy & Hogan (1994) กล่าวว่า ผู้ที่เชิญชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามเพื่อนำไปสู่เป้าหมายร่วมกันที่ส่งผลต่อประโยชน์ส่วนรวม

Block (1993) อธิบายว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่โน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตามและปรับเป้าหมายของกลุ่มให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป ผู้นำ (Leader) จึงหมายถึง บุคคลที่สามารถทำให้ผู้ตามปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องบังคับด้วยตำแหน่ง หรืออำนาจในการให้รางวัล หรือการลงโทษ

ความสามารถหลักของผู้นำ

ผู้นำเป็นบุคคลที่สามารถทำให้ผู้ตามปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องบังคับด้วยกับตำแหน่ง หรืออำนาจในการให้รางวัล หรือการลงโทษ ผู้นำจึงควรมีความสามารถหลัก ได้แก่ 1) ความสามารถในการบริหารจัดการ (management) 2) ความสามารถในการวางแผน (planning) 3) ความสามารถในการตัดสินใจ (decision) 4) ความสามารถในการนำ (leading) 5) ความสามารถในการควบคุม (control) 6) ความสามารถในการจูงใจ (motivation) 7) ความสามารถในการพัฒนา (development) 8) ความสามารถในการบริหารทีมงาน (team management) 9) ความสามารถในการสื่อสาร (communication) 10) ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง (conflict management) 11) ความสามารถในการด้านจริยธรรม (moral) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความสามารถในการบริหารจัดการ

ผู้นำจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการซึ่งสามารถศึกษาได้จากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน โดยหลักการบริหารที่สำคัญที่ผู้นำควรนำไปใช้ในการบริหารงาน ได้แก่ การแบ่งงานกันทำตามความเชี่ยวชาญโดยมีขอบเขตที่ชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เน้นการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ มีการกำหนดฝ่ายและลำดับชั้นหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการกำหนดความก้าวหน้าในอาชีพและค่าตอบแทนเป็นไปตามหลักความสามารถ มีการสร้างความมั่นคงทางอาชีพ มีการกำหนดหน้าที่ทางการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม ผนวกให้เกิดทิศทางเดียวกันในการทำงาน นอกจากนี้ผู้นำยังต้องส่งเสริมความสามัคคี ความสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม รวมถึงให้โอกาสการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ตาม

2. ความสามารถในการวางแผน

ผู้นำควรจะต้องมีความสามารถในการวางแผนทั้งแผนระยะสั้น (short-term) ระยะกลาง (intermediate-range) และระยะยาว (long-term) รวมถึงต้องสามารถวางแผนตามขอบเขตได้ เช่น แผนระดับองค์กร (organization) ระดับฝ่าย (department) และระดับบุคคล (individual) เป็นต้น และควรมีความสามารถวางแผนที่ใช้ประจำ (standing plan) เช่น นโยบาย ขั้นตอน มาตรฐานการทำงาน กฎระเบียบ เป็นต้น และแผนที่ใช้ครั้งเดียว (single plan) เช่น โปรแกรม (program) หรือโครงการต่าง ๆ (project) รวมถึงแผนที่เตรียมความพร้อมพร้อมกับเหตุการณ์ที่ดีที่สุดและแย่ที่สุด (scenario plan)

นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งประกอบด้วยจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และภัยคุกคาม (Threat) ขององค์กรหรือหน่วยงานเพื่อนำมาสร้างเป็นแผนกลยุทธ์ได้ (strategic plan) (Howell & Costley, 2001; Yukl, 2006; Koontz & Weihrich, 2015)

ผู้นำควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวางแผนจากผู้นำสู่ผู้ตาม (top-down) และการวางแผนจากผู้ตามสู่ผู้นำ (bottom-up) การวางแผนแบบเฉพาะกิจ (special planning task force) รวมถึงการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (participative planning) และสามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูล วิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมาวางแผน เช่น การสังเกต (observation) การสัมภาษณ์ (interview) การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) การสนทนากลุ่ม (focus group) การระดมสมองและการอภิปราย (brainstorming and discussion) เป็นต้น

3. ความสามารถในการตัดสินใจ

ผู้นำควรมีความเข้าใจการตัดสินใจในทุกระดับตั้งแต่การตัดสินใจในระดับบริหารหรือระดับองค์กร (administration) การตัดสินใจระดับจัดการหรือระดับฝ่าย (management) และการตัดสินใจระดับปฏิบัติการ (operation) รวมไปถึงต้องมีความสามารถในการตัดสินใจล่วงหน้า (programmed decision) และการตัดสินใจเฉพาะหน้า (non-programmed decision) นอกจากนี้ผู้นำยังต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น สถานการณ์ที่ความเสี่ยงน้อย ความเสี่ยงปานกลาง และความเสี่ยงสูง เป็นต้น

ผู้นำควรมีเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซึ่งได้แก่ การจัดลำดับความสำคัญ (priority) การสร้างทางเลือก (alternative building) การประเมินทางเลือก (alternative assessment) และการตัดสินใจโดยใช้หลักการตามความเหมาะสมกับบริบท เช่น การตัดสินใจโดยใช้หลักความสามารถหรือความเชี่ยวชาญของสมาชิกในทีม (competency based) การตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนมาก (democratic based) การตัดสินใจโดยผู้นำ (leader based) เป็นต้น

4. ความสามารถในการนำ

ผู้นำต้องเป็นผู้ริเริ่มนวัตกรรม (Innovation) และสร้างการเปลี่ยนแปลง (change) เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของหน่วยงานและองค์กรทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Bass & Avolio, 1994; Palus & Horth, 2005; Schermerhorn, 2005; Bass & Riggio, 2006; Adair, 2007; Leahy, 2013) ผู้นำควรมีความสามารถในการมองภาพรวม การคิดรวบยอด (conceptual) (Katz, 1955) มีความสามารถในการมองการณ์ไกล และมีวิสัยทัศน์ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (vision) (Parker & Begnaud, 2004; Lussier & Achua, 2001; 2007) รวมถึงต้องมีความเชี่ยวชาญในสายงาน และความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูล ติดตาม และเผยแพร่ข่าวสาร (information)

ผู้นำต้องมีความรู้และประสบการณ์ในสายงานโดยรวมมากกว่าผู้ตาม (expert & experience) (Davis, 2010) และต้องสามารถปรับลักษณะการนำให้เหมาะสมกับบริบท เช่น บางกรณีผู้นำอาจตัดสินใจด้วยตัวเองเนื่องจากมีความเชี่ยวชาญมากกว่าผู้ตาม บางกรณีอาจใช้เสียงข้างมากของสมาชิกในทีม หรือบางกรณีอาจให้โอกาสสมาชิกในทีมที่มีความเชี่ยวชาญได้ตัดสินใจ

นอกจากนี้ ผู้นำต้องจัดสมดุลด้านกระบวนการดำเนินงาน เป้าหมายของงาน และความสัมพันธ์ของสมาชิกในทีมอย่างเหมาะสมกับรูปแบบงาน (Halpin & Winer, 1957; Blake & Mouton, 1964; 1985; Hogan, Curphy & Hogan 1994) ผู้นำยังต้องเป็นนักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และนำไปสู่การพัฒนา (Parker & Begnaud, 2004; Kaminker, 2011) และในบางกรณีผู้นำอาจต้องเป็นสัญลักษณ์เพื่อสร้างภาพจำให้กับองค์กร และมีความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

5. ความสามารถในการควบคุม

ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการควบคุมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอทั้งในระดับองค์กร (organization) ระดับฝ่าย (department) และระดับบุคคล (individual) ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย และมาตรฐานในการทำงาน (establish goals and Standards) ทั้งในเชิงผลลัพธ์ และพฤติกรรม นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผล (measurement) การดำเนินงาน หรือพฤติกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต (observation) การรายงานเป็นลายลักษณ์อักษร (report) การใช้สถิติ (statistic) ทั้งในเชิงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) และที่สำคัญผู้นำจะต้องสามารถสนับสนุนในการแก้ไขหรือพัฒนาการดำเนินงาน พฤติกรรม หรือเป้าหมายได้ (solving and development)

นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการปรับรูปแบบการควบคุมให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม (McGregor, 1966; Parker & Begnaud, 2004) เช่น กรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินอาจต้องเน้นการควบคุมด้วยกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด (bureaucratic) หรือกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญขององค์กร หรือหน่วยงานอาจต้องใช้การควบคุมจากหน่วยงานกลางเท่านั้น (centralization)

ส่วนในกรณีที่สถานการณ์ปกติและผ่อนคลายอาจควบคุมด้วยการกระจายอำนาจการควบคุมไปสู่หน่วยงานย่อย ๆ ภายในองค์กร (decentralization) (Ash & Persall, 2007) หรือใช้การควบคุมด้วยบรรทัดฐานและวัฒนธรรมของทีม (Team control) เป็นต้น

6. ความสามารถในการจูงใจ

ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการจูงใจทั้งในระดับองค์กร ระดับฝ่าย และระดับบุคคล และสามารถใช้การจูงใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น บางกรณีอาจใช้การจูงใจด้วยรางวัลเพื่อให้กระตุ้นให้พนักงานทำตามกฎระเบียบขององค์กร (force motivation) บางกรณีอาจใช้การจูงใจแบบอาสาสมัคร (voluntary motivation) บางกรณีอาจกระตุ้นจูงใจให้เกิดการแข่งขันเพื่อสร้างผลงาน (competitive motivation) บางกรณีอาจใช้การจูงใจแบบมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย (stakeholder motivation) เช่น การให้สิทธิการถือหุ้นขององค์กร เป็นต้น

ผู้นำควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจต่าง ๆ (motivation theory) ที่อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ เช่น ความต้องการด้านปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ (basic human needs) ความต้องการด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Job security needs) ความต้องการด้านความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม การได้รับความสำคัญ (relationship needs) และความก้าวหน้าในอาชีพ (growth needs) (Mullins, 2011)

นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการออกแบบงานเพื่อจูงใจ เช่น การออกแบบขั้นตอนการทำงานให้ง่าย (job simplification) การขยายความรับผิดชอบให้มากขึ้นเพื่อแสดงการยอมรับ (job enlargement) การเพิ่มคุณค่างานโดยการให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ (job enrichment) การหมุนเวียนเปลี่ยนงานเพื่อลดความตึงเครียด (job rotation) รวมถึงการปรับช่วงเวลาการทำงาน วันหยุดให้มีความยืดหยุ่น (flexible working) เป็นต้น

7. ความสามารถในการพัฒนา

ผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา (development) ทั้งระบบตั้งแต่การวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนา (needs assessment) ซึ่งจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับคำบรรยายลักษณะงาน (job description) และคุณสมบัติตามตำแหน่งงาน (job specification) รวมไปถึงการวางแผนและการเขียนโครงการพัฒนา (planning and project writing) ไปจนถึงการเตรียมความพร้อม (preparation) การดำเนินการ (operation) และการประเมินผล (evaluation)

ผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้อย่างเหมาะสมกับข้อจำกัดและบริบท (DuBrin, 2010) ซึ่งได้แก่ 1) การศึกษา ที่จะประกอบไปด้วย การศึกษาในระบบ (formal education) การศึกษานอกระบบ (non-formal education) การศึกษาระยะสั้น (short-term education) การศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) และการศึกษาตลอดชีวิต (lifelong education) 2) การฝึกอบรม (training) ซึ่งประกอบไปด้วย การบรรยาย (lecture) การสัมมนา (seminar) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop training) การสาธิต (demonstration) การระดมสมอง (brainstorming) การอภิปราย (discussion) การใช้กรณีศึกษา (case study) การใช้สถานการณ์จำลอง (simulation) การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (on the job training) การศึกษาดูงาน (visiting) เป็นต้น และ 3) การสนับสนุน (supporting) ซึ่งประกอบไปด้วย การสอนงาน (coaching) การให้คำแนะนำปรึกษา (counseling and suggestion) การเรียนรู้ร่วมกับผู้บังคับบัญชา (job shadowing) การใช้ระบบพี่เลี้ยงและเพื่อนช่วยเพื่อน (mentoring system and peer-assisted) การส่งเสริมการอ่านหนังสือเป็นกลุ่ม (reading group) การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของผู้ที่สนใจเรื่องเดียวกัน (community of practice) เป็นต้น (โชติชวัล พุทธิกาญจน์, 2559; 2562)

8. ความสามารถในการจัดการทีมงาน

ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการคัดเลือก และกำหนดจำนวนสมาชิกในทีมที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานทั้งในความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) อายุ (age) ประสบการณ์ (experience) บุคลิกภาพ (personality) และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็น (attributes) เพื่อที่จะสามารถสร้างและบริหารจัดการทีมให้เหมาะสมกับบริบทและเป้าหมาย

กรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินอาจต้องสร้างทีมที่เน้นกระบวนการและเป้าหมาย (process and goal-oriented) หรือในกรณีที่สถานการณ์ต่าง ๆ มีความอ่อนคลา ย อาจเน้นไปที่การสร้างที่แรงบันดาลใจ และเน้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก (relation-oriented) (scholtes, 1998; Ash & Persall, 2007) แต่หากสมาชิกในทีมเป็นผู้มีความรู้ความสามารถอาจต้องเน้นการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (participation-oriented) (Raelin, 2003)

ในทางกลับกันหากสมาชิกในทีมยังขาดประสบการณ์อาจต้องเน้นการตัดสินใจของผู้นำ (leader-oriented) นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (teamwork) ซึ่งได้แก่ การมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน การแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญ การเสริมจุดเด่นและลดจุดด้อยของกันและกันในทีม รวมถึงการให้กำลังใจและรับผิดชอบร่วมกัน

9. ความสามารถในการสื่อสาร

การสื่อสาร (communication) เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในทุกภาคส่วน หากสื่อสารผิดพลาดอาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน ดังนั้นผู้นำจึงจำเป็นต้องมีความสามารถด้านการสื่อสารให้เหมาะสมกับเป้าหมายต่าง ๆ เช่น เพื่อชี้แจงแบ่งปันข้อมูลเพื่อประสานงาน (coordinating) เพื่อออกคำสั่ง (control) เพื่อจูงใจ (motivation) เพื่อสื่ออารมณ์ (emotion) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ (credibility)

โดยต้องเชี่ยวชาญทั้งการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร (verbal) และการสื่อสารที่ปรากฏทางพฤติกรรม (nonverbal) เช่น สีหน้า แววตา ท่าทาง น้ำเสียง เป็นต้น (Robbins & Judge, 2008) นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารที่เป็นทางการ (formal communication) คือ จากผู้นำสู่ผู้ตาม (downward communication) จากผู้ตามสู่ผู้นำ (upward communication) หรือการสื่อสารในระดับเดียวกัน (horizontal communication) รวมไปถึงการสื่อสารแนวทแยง (diagonal communication) คือ ผู้นำฝ่ายหนึ่งสื่อสารกับผู้ตามอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้นำยังควรใช้การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ (informal communication) ให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงาน เช่น การปรึกษาหารือระหว่างทำงาน การพูดคุยระหว่างการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

ผู้นำต้องตระหนักและความสำคัญกับการสื่อสารสองทาง (two-way communication) (Ash & Persall, 2007) ในทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล (interpersonal) ระดับฝ่าย ระดับองค์กร และระดับสังคม เพื่อให้การสื่อสารมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

10. ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง (conflict) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับสังคมทุกระดับ ผู้นำจึงต้องมีวุฒิภาวะ มีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อความขัดแย้ง และสามารถนำความขัดแย้งทุกรูปแบบมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับการดำเนินงาน ทั้งความขัดแย้งระหว่างผู้นำและผู้ตาม (vertical) หรือระหว่างผู้นำด้วยกัน หรือผู้ตามด้วยกัน (horizontal) รวมไปถึงความขัดแย้งในแนวทแยงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้นำอีกฝ่ายกับผู้ตามอีกฝ่าย (diagonal) ผู้นำยังต้องสามารถจัดการได้ทั้งความขัดแย้งด้านแนวคิด (concept) แนวปฏิบัติ (practice) และด้านความสัมพันธ์ (relationship) ทั้งความขัดแย้งระดับต่ำ คือ บุคคลกับบุคคล (Person : Person) หรือระดับกลางคือบุคคลกับกลุ่ม (Person : Group) และระดับสูงคือกลุ่มกับกลุ่ม (Group : Group)

ผู้นำจะต้องมีเทคนิควิธีการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น ในบางกรณีที่เป็นความขัดแย้งรุนแรง อาจใช้การหลีกเลี่ยงไปก่อน (avoiding) บางกรณีอาจมีการเจรจาปรับความเข้าใจ (accommodation) หรือถ้าเป็นความขัดแย้งเพียงเล็กน้อยอาจส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน (collaborating) เป็นต้น และที่สำคัญผู้นำจะต้องไม่จัดการความขัดแย้งโดยมีพื้นฐานจากอารมณ์ ผลประโยชน์ หรือเรื่องส่วนตัว แต่จะต้องจัดการความขัดแย้งที่มีพื้นฐานมาจากหลักศาสนา กฎหมาย กฎระเบียบขององค์กร และสังคม

11. ความสามารถด้านจริยธรรม

ผู้นำควรมีจริยธรรม (moral) และจรรยาบรรณในวิชาชีพ (ethics) ที่มาจากความศรัทธาที่มั่นคง ความศรัทธาที่มั่นคงหรือที่เรียกว่าศาสนา (religion) จะต้องมาจากการศึกษาหาข้อมูลที่ถูกต้องจากแหล่งที่เชื่อถือได้ โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดตามประเทศที่อาศัย หรือวงศ์ตระกูล ศาสนาที่มาจากการศึกษาอย่างถูกต้องจะส่งผลให้ผู้นำมีการพัฒนาความดีงามภายในจิตใจ (virtue) ซึ่งจะทำให้ผู้นำเป็นผู้ทรงคุณวุฒิรอบคอบ ไม่กล้ากระทำความผิดแม้จะอยู่ลับหลังผู้คน การทุจริตคดโกงจึงเกิดขึ้นได้ยากกับผู้นำที่ยึดมั่นในหลักศาสนา ยิ่งไปกว่านั้นความศรัทธาในศาสนาที่มาจาก

หลักฐานที่ถูกต้องจะทำให้ผู้นำมีความหวังในผลบุญจากการทำความดี ทำให้ผู้นำเป็นคนที่ทำได้เสมอไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังสังคม ผู้นำจึงไม่ทำดีเพื่อสร้างภาพ หรือโอ้อวด นอกจากนี้ผู้นำจะต้องรณรงค์ส่งเสริมให้สมาชิกในทีมแสวงหาความศรัทธาที่ถูกต้องเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ และนำสู่การไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ

กรณีศึกษา: ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์

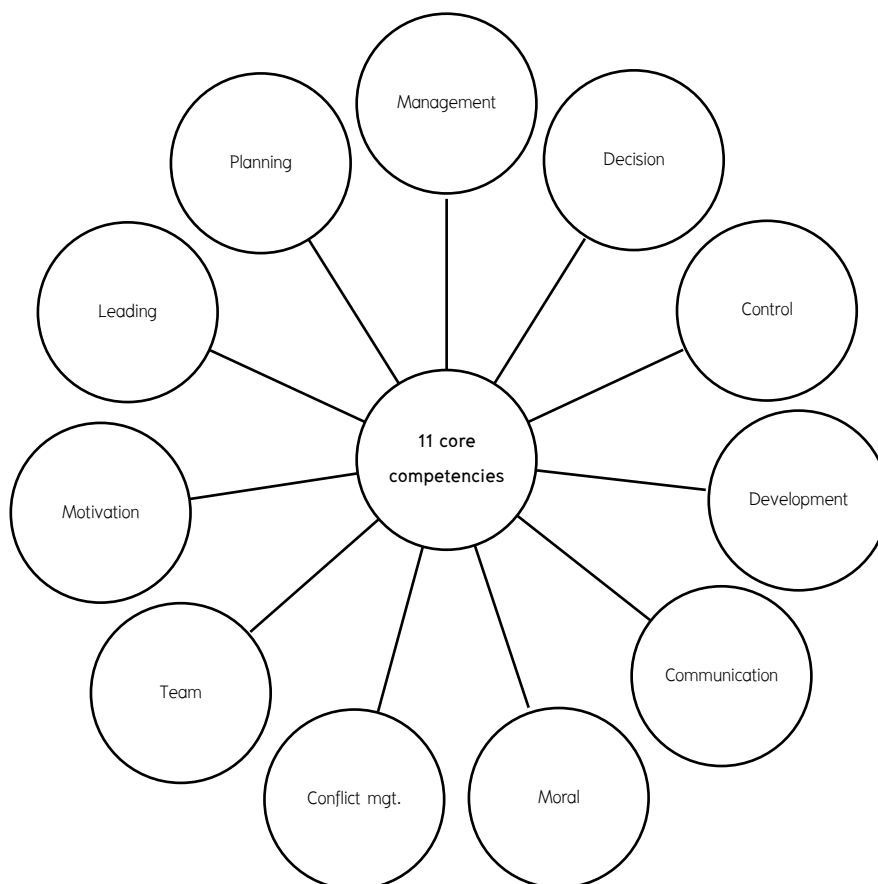
นิตยสารรายสัปดาห์ TIME ฉบับที่วันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1974 หน้า 32-33 ได้เผยแพร่บทความเรื่อง ใครคือผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์? (Who Were History's Greatest leaders?) ของนักจิตวิเคราะห์ชาวอเมริกัน จูลส์ แมสเซอร์แมน (Jules Masserman) ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกไว้ว่าผู้ที่จะเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ได้นั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ 3 ประการ ต่อไปนี้ให้สำเร็จทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล นั่นคือ 1) ดำเนินงานโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้ตาม (provide for the well-being of the led) 2) จัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่คอยแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือสนับสนุนทำให้ผู้ตามรู้สึกมั่นคงปลอดภัย (provide a social organization in which people feel relatively secure) 3) นำเสนอความศรัทธาที่มาจากหลักฐานที่ถูกต้องให้แก่ผู้ตาม เพื่อให้มีการดำเนินการต่าง ๆ อยู่ในหลักศีลธรรมและเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ตาม (provide them with one set of beliefs) โดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นพื้นฐานในการคัดเลือกจึงได้ข้อสรุปว่า “คนที่เป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์คือท่านศาสนทูตมุฮัมมัดผู้ทำหน้าที่ทั้งสามประการได้อย่างครบถ้วน” นอกจากนี้ ไมเคิล ฮาร์ท (Michael Hart) นักดาราศาสตร์ฟิสิกส์ชาวอเมริกัน เขาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการจัดอันดับบุคคลที่ทรงอิทธิพลที่สุดในประวัติศาสตร์ (The 100: A Ranking of The Most Influential Persons in History) ในปี ค.ศ. 1978 โดยได้จัดให้ท่านศาสนทูตมุฮัมมัดอยู่ในอันดับที่ 1 และหนังสือเล่มนี้ยังได้นำมาปรับปรุงใหม่และตีพิมพ์อีกครั้งในปี ค.ศ. 1992 ก็ยังได้จัดให้ท่านศาสนทูตมุฮัมมัดอยู่ในอันดับที่ 1 เช่นเดิม เพราะให้เหตุผลว่าท่านศาสนทูตมุฮัมมัดเป็นผู้เดียวในประวัติศาสตร์ที่ได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดทั้งด้านศาสนาและการดำเนินชีวิตในทุกด้าน (IslamiGems, n.d.)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงประจักษ์ชัดว่าท่านศาสนทูตมุฮัมมัดเป็นผู้มีความสามารถหลัก 11 ประการอย่างครบถ้วน ซึ่งได้แก่ 1) ความสามารถในการบริหารจัดการ 2) ความสามารถในการวางแผน 3) ความสามารถในการตัดสินใจ 4) ความสามารถในการนำ 5) ความสามารถในการควบคุม 6) ความสามารถในการจูงใจ 7) ความสามารถในการพัฒนา 8) ความสามารถในการบริหารทีมงาน 9) ความสามารถในการสื่อสาร 10) ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง และ 11) ความสามารถในด้านจริยธรรม อย่างไรก็ตาม ท่านศาสนทูตมุฮัมมัดยังมีคุณสมบัติและความสามารถของความเป็นผู้นำอีกหลายประการที่ควรค่าแก่การศึกษาเพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงานและการดำเนินชีวิตต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องมีความสามารถหลักที่จำเป็น 11 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการบริหารจัดการ 2) ความสามารถในการวางแผน 3) ความสามารถในการตัดสินใจ 4) ความสามารถในการนำ 5) ความสามารถในการควบคุม 6) ความสามารถในการจูงใจ 7) ความสามารถในการพัฒนา 8) ความสามารถในการบริหารทีมงาน 9) ความสามารถในการสื่อสาร 10) ความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง และ 11) ความสามารถใน

ด้านจริยธรรม โดยผู้นำจำเป็นต้องปรับประยุกต์ใช้ความสามารถด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในแต่ละสถานการณ์เพื่อนำพาผู้ตามไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 11 ความสามารถหลักสำหรับการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

โชติชวัล พุทธิกาญจน์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

โชติชวัล พุทธิกาญจน์. (2562). *การจัดการขีดความสามารถ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

Adair, J. (2007). *Leadership for innovation: How to organize team creativity and harvest ideas*. London: Kogan Page.

Ash, R. & Persall, M. (2007). *The principal as chief learning officer, the new work of formative leadership*. Birmingham: Stamford University Birmingham.

Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Bass, B. M. & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership* (2nd ed). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

- Blake, R. & Mouton, J. (1964). *The Managerial Grid: The Key to Leadership Excellence*. Houston: Gulf Publishing.
- Blake, R. & Mouton, J. (1985). *The Managerial Grid III: The Key to Leadership Excellence*. Houston: Gulf Publishing.
- Block, P. (1993). *Stewardship: Choosing Service over Self-Interest*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Davis, R. A. (2010). *The Intangibles of Leadership: The 10 Qualities of Superior Executive Performance*. Mississauga: John Wiley & Sons.
- DuBrin, A. J. (2010). *Principles of leadership*. South-Western: Cengage learning.
- Halpin, A. W. & Winer, B. J. (1957). A factorial study of the leader behavior descriptions. In Stogdill, R. M. & A. E. (eds.), *Leader behavior: Its description and measurement*. Bureau of Business Research, College of Commerce and Administration, Ohio State University.
- Hogan, R., Curphy, G. J., & Hogan, J. (1994). What We Know About Leadership: Effectiveness and Personality. *American Psychologist*, 49(6), 493-504.
- Howell, J. P. & Costley, D. L. (2001). *Understanding behaviors for effective leadership*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Islami Gems. (n.d.). *Michael Hart-Prophet Muhammad is The Most Influential Man Ever*. Retrieved June 27, 2024, from <https://islamigems.com/prophet-muhammad-most-influential-man-ever/>.
- Islami Gems. (n.d.). *Muhammad is the Greatest Leader of All times: American Psychoanalyst Jules Masterman*. Retrieved June 27, 2024, from <https://islamigems.com/muhammad-is-the-greatest-leader-of-all-times-american-psychoanalyst-jules-masserman/>.
- Kaminker, J. P. (2011). *The leadership factor*. London. UK: Collier Macmillan.
- Katz, R. L. (1955). Skills of an effective administrator. *Harvard Business Review*, 33(1), 33-42.
- Koontz, H. & Weihrich, H. (2015). *Essentials of Management: An International, Innovation, and Leadership Perspective*. New Delhi: McGraw Hill.
- Leahy, T. (2013). *Management in Ten Words*. London: Random House Business Books.
- Lussier, R. N. & Achua, C. F. (2001). *Leadership: Theory, Application, Skill development*. Ohio: South-Western College.
- Lussier, R. N. & Achua, C. F. (2007). *Effective leadership* (3rd ed). Ohio: South-Western.
- McGregor, D. (1966). *Leadership and Motivation: Essays of Douglas McGregor*. Cambridge: MIT Press.
- Mullins, M. (2011). *Management and Organizational behavior* (6th ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Palus, C. J. & Horth, D. M. (2005). *The leader's edge: Six creative competencies for navigating complex challenges*. San Francisco: Jossey Bass.
- Parker, J. P. & Begnaud, L. G. (2004). *Developing creative leadership*. Portsmouth, NH: Teacher Ideas Press.
- Raelin, J. A. (2003). *Creating leaderful organizations How to bring out leadership in everyone*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2008). *Essentials of organizational behavior*. New Jersey: Pearson Prentice-Hall.

Schermerhorn, J. R. (2005). *Management* (7th ed). New York: John Wiley & Sons.

Scholtes, P. R. (1998). *The Leader's Handbook: Making Things Happen, Getting Things Done*. New York: McGraw Hill.

Yukl, G. A. (2006). *Leadership in organization* (6th ed). New Jersey: Pearson Prentice-Hall.

จักรวาลความโสดกับการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์

THE UNIVERSE OF SINGLENES TOWARDS DESIRABLE TOURISM AND SERVICE

จัตตารพร กลางสวัสดิ์^{1*}, ชมพูนุท สมแสน², วิชญานกานต์ ขอนยาง³, ปฏิมาภรณ์ กังวานศรีเพชร⁴
ภาวภาวัน ล้อมหมงคล⁵

Jattaporn Klangsawat^{1*}, Chompoonoot Somsaen², Widchayankan Khonyang³, Patimaporn Kangwansripet⁴
Pawapawan Lormahamongkol⁵

^{1,2,3,4,5}สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Department of Tourism and Hospitality, faculty of Humanities and Social Sciences,
Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail jatta23@hotmail.com^{1*}, chompoo4020@gmail.com², widchayankan@hotmail.com³,
Patimaporn@snru.ac.th⁴, pawapawan2011@hotmail.com⁵

Received: August 16, 2024

Revised: September 14, 2024

Accepted: October 1, 2024

บทคัดย่อ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบันทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย มีแนวโน้มของคนที่โสดมากขึ้น จากการเปิดเผยข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่า จำนวนประชากรไทยมีสถานะที่คนจะครองตัวเป็นโสดมากขึ้น ประกอบด้วยปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เลือกที่จะอยู่เป็นโสดมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มว่าประชากรกลุ่มนี้จะกลายเป็นกลุ่มผู้บริโภคหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความน่าสนใจ มีศักยภาพสูงในการจับจ่ายใช้สอยการซื้อสินค้าและการบริการสูง และมีแนวโน้มในการลงทุนกับตนเอง ในด้านการซื้อความสุขให้กับตนเอง ประกอบกับมีภาระค่าใช้จ่าย ๆ ในชีวิตประจำวันน้อยกว่ากลุ่มคนที่มีครอบครัวแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนโสดหันมาให้ความสำคัญกับการลงทุนให้กับตนเองมากขึ้นในด้านการซื้อความสุขและประสบการณ์แปลกใหม่ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการบริการด้านต่าง ๆ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาพฤติกรรมและค่านิยมของคนโสด
2. ศึกษาแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสด
3. แนวทางการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์สำหรับคนโสด ซึ่งผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสินค้าทางการท่องเที่ยว และการบริการให้สอดคล้องกับค่านิยมและพฤติกรรมของคนโสด

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวและการบริการ; การท่องเที่ยวคนโสด; การท่องเที่ยวที่พึงประสงค์; การบริการที่พึงประสงค์

Abstract

The current situation of changing social structures around the world, including Thailand, has a trend of more single people. An increasing number of Thais are choosing to remain single, as indicated by data from the National Economic and Social Development Board. This change is influenced by a variety of surroundings factors, such as evolving social norms that promote singlehood. Furthermore, single people frequently have fewer financial responsibilities than those with families, which makes them a potentially significant consumer segment. They are a demographic with substantial spending power who frequently invest in personal satisfaction and experiences, such as travel and leisure services. First, this study aims to investigate the attitudes and behaviors of individuals who are single. Secondly, it is designed to explore the travel patterns and services that this demographic prefers, and it at the end identifies the specific travel and service parameters that individuals most desire. The research suggests that it is vital for entrepreneurs and industry stakeholders to understand the values and behaviors of single travelers, as this is key to the development and adaptation of tourism products and services.

Keywords: tourism and services; singles tourism; desirable tourism; desirable services

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบันทั่วโลกมีแนวโน้มของคนโสดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความไม่พร้อมในการสร้างครอบครัวจากปัญหาทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของสังคมเมืองทำให้คนรุ่นใหม่ครองตัวเป็นโสดมากขึ้นเนื่องจากทุ่มเทให้กับการทำงาน ทำให้มีเวลาส่วนตัวน้อยลงรวมถึงมุมมองเกี่ยวกับโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางด้านปัญหาและความวุ่นวายต่าง ๆ ทางสังคม สิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรม ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เพิ่มสูงขึ้น เป็นปัจจัยที่ส่งผลที่ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่อยากให้คนรุ่นใหม่พบเจอกับสถานการณ์เหล่านี้ และจากผลสำรวจสำมะโนประชากรในหลายประเทศ และฐานข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) ในปี พ.ศ. 2566 (United Nations, 2023, อ้างถึงใน ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC), 2567) พบว่าปัจจุบันมีคนโสดทั่วโลกมากถึง 2.12 พันล้านคน หรือ 26.5 % หรือ คิดเป็น 1 ใน 4 ของประชากรทั่วโลก และมีแนวโน้มที่อาจจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 35 % ของประชากรทั่วโลกภายในปี พ.ศ. 2593 ซึ่งประเทศที่มีสัดส่วนของคนโสดต่อประชากรมากที่สุด ณ ปัจจุบัน คือ เดนมาร์ก อยู่ที่ร้อยละ 24.1 ฝรั่งเศส อยู่ที่ร้อยละ 22.8 และฟินแลนด์ อยู่ที่ร้อยละ 19.6 และในฝั่งของเอเชียจากการสำรวจของรัฐบาลญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 2022 พบว่า 1 ใน 4 ของประชากรที่มีอายุ 30-40 ปี ยังไม่มีความคิดที่จะแต่งงานด้วยทัศนคติการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป เนื่องจากไม่อาจมีภาระในชีวิตเพิ่มเติมหากต้องมีบุตรหรือสุขภาพสตรีต้องทำหน้าที่บทบาทของแม่บ้าน รวมถึงความกังวลในความมั่นคงของหน้าที่การงานและความสามารถในการดูแลครอบครัว และประเทศจีนเป็นอีกประเทศที่มีจำนวนคนโสดสูงและมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นผลจากการจดทะเบียนสมรสที่ลดลง และอัตราการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้น (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC), 2567)

ข้อมูลจากผลสำรวจของ Global solo travel statistics ระบุถึงพฤติกรรมของคนโสดมีค่านิยม การเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าตัวในช่วงปี ค.ศ. 2019-2022 และข้อมูลจาก Statista เว็บไซต์วิจัยและการเก็บสถิติชั้นนำในการเก็บข้อมูลปี 2023 พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชาย 63% และนักท่องเที่ยวหญิง 54% เป็นกลุ่มคนโสดที่มีการวางแผนจะเดินทางท่องเที่ยวคนเดียว โดยกลุ่มคนช่วงอายุระหว่าง 30-45 ปี เป็นกลุ่มที่ท่องเที่ยวคนเดียวสูงที่สุดและรองลงมาคือ กลุ่มคนช่วงอายุระหว่าง 18-30 ปี มีสัดส่วนรวมกันถึง 70% สถานการณ์ความโสดของประเทศไทยนั้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เปิดเผยถึงข้อมูลจำนวนประชากรไทย มีสถานะที่คนจะครองตัวเป็นโสดมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โอกาสในการพบปะผู้คน ความกังวลด้านเศรษฐกิจและการใช้ชีวิตคู่ สะท้อนได้จากสัดส่วนของคนที่ตั้งงานแล้วลดลงจากร้อยละ 57.9 มาอยู่ที่ร้อยละ 52.6 และจำนวนการหย่าร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.0 จากปี 2560 และจากการสำรวจ โดยอ้างอิงข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ เผยว่า ช่วงวัยที่มีอายุ 15-49 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเจริญพันธุ์มีสัดส่วนของคนโสดถึง 40.5 % ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2560 และสูงกว่าภาพรวมในประเทศเกือบเท่าตัว จากสถิติระบุว่าสถานการณ์คนโสดของประเทศไทยนั้นมีจำนวนเท่ากับ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมดในปี 2566 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (SEA), 2567)

จะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีความนิยมที่จะมีสถานะความโสดมากยิ่งขึ้น เป็นประเทศที่กำลังกลายเป็นสังคมแห่งความโสดเหมือนกับประเทศอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มแต่งงานลดลงและเลือกที่จะใช้ชีวิตตัวคนเดียว ซึ่งไม่ต่างจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก หากพิจารณาจะเห็นว่าคนโสดเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ มีอำนาจในการจับจ่ายสินค้าและการบริการสูง และมีแนวโน้มในการลงทุนกับตนเองในด้านการซื้อความสุขให้กับตนเอง (self-indulgence) เนื่องจากมีภาระค่าใช้จ่าย ๆ ในชีวิตประจำวันน้อยกว่ากลุ่มคนที่มีความรอบคอบแล้ว จึงทำให้มีศักยภาพและอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เงินลงทุนในการใช้จ่ายเพื่อซื้อความสุขให้กับตนเอง ให้รางวัลตนเองในการดูแลสุขภาพความงาม การเดินทางท่องเที่ยว การรับประทานอาหารนอกบ้าน และการซื้อประสบการณ์แปลกใหม่ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC), (2567) จากการสำรวจข้อมูลบนแพลตฟอร์ม Social listening ของ Statista Survey ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เดือนธันวาคม 2565 พบว่า กิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่กลุ่มคนโสดในประเทศไทยโปรดปรานมากที่สุดมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 58.5 การเดินทางท่องเที่ยวรองลงมา คือ การรับประทานอาหารร้อยละ 23.6 การดูหนังร้อยละ 17.3 และกิจกรรมอื่น ๆ ร้อยละ 0.6 จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าประชากรทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยมีแนวโน้มใช้ชีวิตตัวคนเดียว และเลือกที่จะอยู่เป็นโสดมากขึ้นเรื่อย ๆ (single person household) และมีแนวโน้มว่าประชากรกลุ่มนี้จะกลายเป็นกลุ่มผู้บริโภคหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากมีศักยภาพสูงในการจับจ่ายใช้สอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนโสดหันมาให้ความสำคัญกับการลงทุนให้กับตัวเองมากขึ้น ในด้านการซื้อความสุขและประสบการณ์แปลกใหม่ผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการให้บริการด้านต่าง ๆ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาพฤติกรรมและค่านิยมของคนโสด
2. ศึกษาแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสด
3. แนวทางการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์สำหรับคนโสด

ซึ่งผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสินค้าทางการท่องเที่ยว และการบริการให้ สอดคล้องกับค่านิยมและพฤติกรรมของคนโสด ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วย ความสำคัญข้างต้นและสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวและการบริการ รวมถึงค่านิยมและพฤติกรรมของคนโสดที่เกิดขึ้น จึงได้นำเสนอบทความเรื่อง จักรวาลความโสดกับการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์

ค่านิยมของจักรวาลความโสด

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า จักรวาล หมายถึง บริเวณโดยรอบของโลก ทั้งโลก และความหมายที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “โสด” ว่าโสด (ว.) หมายถึง เดี่ยว โดด ไม่มีคู่ ยังไม่มีสามีหรือภรรยา เช่น ชายโสด หญิงโสด และ คนโสด (น.) หมายถึง ชาย หรือหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน มักใช้หมายถึง ชายโสด และในส่วนของผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานนั้น ภาษาปาก ตามตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พูดถึง คำว่า “ขึ้นคาน” หมายถึง หญิงโสดที่มีอายุแต่ยังไม่มีสามี และสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “โสด” เป็นคำที่บ่งบอกสถานะทางการสมรส หมายถึง ผู้ที่ยังไม่เคยสมรส เช่นเดียวกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (SEA) (2567) ที่ได้ให้ความหมายไว้ และในทางกฎหมาย โสด หมายถึง บุคคลที่ยังไม่ได้จดทะเบียนสมรส และศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2563) ได้ให้คำนิยามคนโสด หมายถึง กลุ่มคนที่ไม่ได้มีการแต่งงาน หรือมีคู่ ไม่ร่วมกลุ่มที่อยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน เป็นหม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่กับคู่ครอง นอกจากนี้ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2565) ยังได้ระบุกลุ่มคนโสด แบ่งเป็น เพศชาย เพศหญิง และเพศทางเลือก (LGBTQ)

จากความหมายและคำนิยามเบื้องต้นสรุปได้ว่า จักรวาลความโสด หมายถึง โลกที่มีกลุ่มบุคคลทั้ง ผู้ชาย ผู้หญิงและเพศทางเลือก (LGBTQ) ที่อยู่คนเดียว ไม่มีคู่ ไม่มีครอบครัว ไม่แต่งงาน ไม่ร่วมกลุ่มที่อยู่ด้วยกัน โดยไม่แต่งงาน

พฤติกรรมและค่านิยมของคนโสด

จากงานวิจัยด้านพฤติกรรมของมนุษย์ของ London School of Economics (LSE) พบว่าคนโสด หรือคนที่ใช้ชีวิตอยู่คนเดียวมีอายุที่ยืนยาวกว่าคนที่แต่งงานแล้ว โดยมีเหตุผลสนับสนุน คือ ประการแรก คนโสดส่วนใหญ่เป็นคนที่รักตัวเอง และเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ประการที่สอง คนโสดส่วนใหญ่เป็นคนอารมณ์ดี เนื่องจากไม่ต้องเสียสุขภาพจิตจากการทะเลาะเบาะแว้ง หรือปัญหาจากการขัดแย้งของการใช้ชีวิตคู่ และประการที่สาม คนโสดจะมีเวลาให้กับตนเองและมีโอกาสทำสิ่งที่ตัวเองรัก หรือสนใจมากกว่าคนที่มีความรอบคอบแล้ว รวมถึงคนโสดยังมีแนวโน้มพฤติกรรมปรนเปรอตัวเอง (self-indulgence) ซึ่งเหตุผลส่วนหนึ่งมาจาก คนกลุ่มนี้มีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ น้อยกว่าคนที่มีความรอบคอบ จึงมีการตัดสินใจที่รวดเร็วโดยไม่ต้องปรึกษาใครในการใช้จ่ายซื้อสินค้าและบริการที่ตนพอใจ แม้จะจ่ายในราคาที่สูงก็ตาม เพื่อซื้อความสุขให้กับตนเอง ให้รางวัลตนเองในการดูแลสุขภาพความงาม การเดินทางท่องเที่ยว การรับประทานอาหารนอกบ้านและการซื้อประสบการณ์แปลกใหม่ และมีค่านิยมครองตัวเป็นโสด ไม่สมรส ไม่มีลูก (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563; ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC), 2567) จากผลสำรวจ SCB EIC Consumer survey 2022 โดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2566) พบว่า คนโสดเป็นกลุ่มที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยว โดยปกติคนโสดมากกว่า 20% ท่องเที่ยวมากกว่า 5 ครั้งต่อปี สาวโสดและหนุ่มโสดส่วนใหญ่จะนิยม

เดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ซึ่ง 1 ใน 3 คนโสด Gen X และ Gen Y เที่ยวพร้อมครอบครัว ร้อยละ 38 หนุ่มโสด Gen Z เดินทางท่องเที่ยวคนเดียว และร้อยละ 58 คนโสดวัยเก๋อายุน้อย baby boomer นิยมท่องเที่ยวเป็นกลุ่มกับเพื่อน ๆ

โดยปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของคนโสด จากการสำรวจข้อมูลศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2566) ได้แก่

1. ความสะดวกในการเดินทาง สาวโสดให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 62 หนุ่มโสด ให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 57 โดยสาวโสดจะให้ความสำคัญ เรื่องของการเดินทางมาอันดับแรก
2. ค่าใช้จ่ายต่อทริปมีความเหมาะสม สาวโสดและหนุ่มโสดให้ความสำคัญในเรื่องของความเหมาะสมกับเงินที่ต้องจ่ายอยู่ที่ร้อยละ 60 เท่ากัน โดยหนุ่มโสดให้ความสำคัญในข้อนี้มาเป็นอันดับแรก
3. ที่พักมีสไตล์การตกแต่งและการบริการที่ประทับใจ สาวโสดให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 44 หนุ่มโสด ให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 37
4. สถานที่ท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ สาวโสดให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 43 หนุ่มโสด ให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 44
5. ส่วนลด “โปรโมชั่น” โดยเฉพาะด้านราคา สาวโสดให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 43 หนุ่มโสด ให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 40
6. ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย สาวโสดให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 42 หนุ่มโสด ให้ความสำคัญ อยู่ที่ร้อยละ 35

ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของคนโสด

ภาพที่ 1 ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของคนโสด

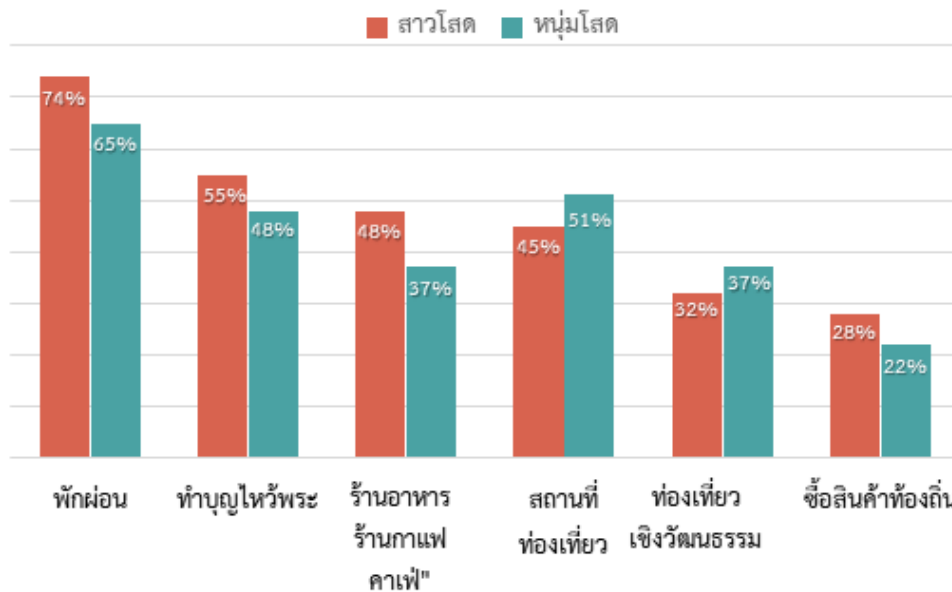
ที่มา: ปรับปรุงจากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2566)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัจจัยหลักด้านความสะดวกสบายในการเดินทางที่สาวโสดและหนุ่มโสดให้ความสำคัญมากที่สุดมาเป็นอันดับแรกเช่นกัน รวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ระหว่างการเดินทางที่คำนึงถึงความเหมาะสมถึงแม้คนโสดมีแนวโน้มพฤติกรรมปรนเปรอตัวเอง และกล้าที่จะใช้จ่ายเพื่อซื้อความสุขให้กับตนเอง แต่ก็ยังให้ความสำคัญในการพิจารณาในการใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวในเรื่องของความคุ้มค่าและเหมาะสมกับเงินที่จ่ายไป ซึ่งกลยุทธ์ด้านส่งเสริมการขายโปรโมชั่นต่าง ๆ ยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการใช้บริการ และคนโสดความยังคงให้ความสำคัญต่อการเลือกที่พักที่มีสไตล์การตกแต่งและการให้บริการที่น่าประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาวโสดจะให้ความสำคัญด้านนี้มากกว่าหนุ่มโสด สำหรับด้านแหล่งท่องเที่ยวสาวโสด และหนุ่มโสดปัจจัยที่คำนึงถึงในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวนั้น เพราะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ตนมีความชื่นชอบ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ และอีกหนึ่งปัจจัยด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยนั้น สาวโสดจะให้ความสำคัญมากกว่าหนุ่มโสด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการวิจัยของ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2563) คนโสดที่เป็นผู้หญิงและผู้สูงอายุจะมีความกังวลค่อนข้างสูงกับปัจจัยด้านความปลอดภัย

สำหรับด้านกิจกรรมที่คนโสดนิยมเลือกทำระหว่างการท่องเที่ยว ดังภาพที่ 2

1. กิจกรรมการพักผ่อน เป็นกิจกรรมที่สาวโสดและหนุ่มโสดเลือกทำมาเป็นอันดับ 1 โดยสาวโสดเลือกการพักผ่อนอยู่ที่ร้อยละ 74 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 65
2. กิจกรรมการทำบุญไหว้พระ เป็นกิจกรรมที่สาวโสดและหนุ่มโสดเลือกทำมาเป็นอันดับ 2 โดยสาวโสดเลือกกิจกรรมการทำบุญไหว้พระอยู่ที่ร้อยละ 55 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 48
3. มองหาร้านอาหาร ร้านกาแฟคาเฟ่ โดยสาวโสดทำกิจกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 48 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 37
4. เช็किनสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยสาวโสดทำกิจกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 45 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 51
5. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสาวโสดทำกิจกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 32 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 37
6. ซื้อสินค้าท้องถิ่น โดยสาวโสดทำกิจกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 28 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 22

กิจกรรมหลักที่คนโสดเลือกทำระหว่างท่องเที่ยว

ภาพที่ 2 กิจกรรมหลักที่คนโสดเลือกทำระหว่างเที่ยว

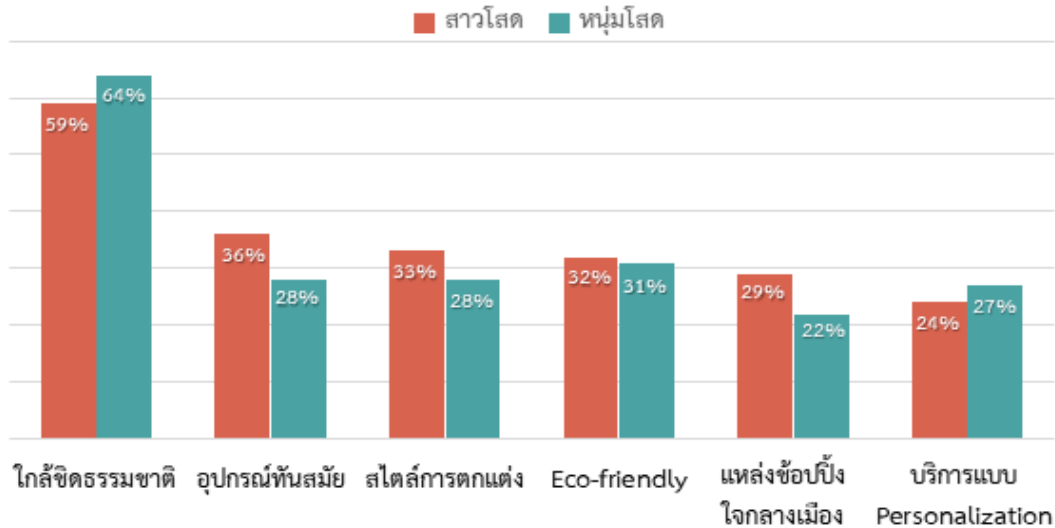
ที่มา: ปรับปรุงจากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2566)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงถึงพฤติกรรมการเลือกกิจกรรมหลักที่คนโสดเลือกทำระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว 2 อันดับแรกคือ การพักผ่อน การทำบุญไหว้พระ และกิจกรรมอื่น ๆ ในการมอหาร้านอาหารและกาแฟ ที่สาวโสดเลือกทำมากกว่าหนุ่มโสด ซึ่งหนุ่มโสดจะเลือกท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญมากกว่าการมอหาร้านอาหารและกาแฟ ซึ่งข้อมูล 2 อันดับแรกสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของสาวโสดและหนุ่มโสดที่เลือกกิจกรรมที่การพักผ่อน และการทำบุญไหว้พระให้เกิดการผ่อนคลายจากการเหน็ดเหนื่อยจากชีวิตประจำวัน และสร้างความสบายใจกับกิจกรรมการทำบุญไหว้พระยังแหล่งท่องเที่ยว

สำหรับปัจจัยสำคัญของการเลือกที่พักของคนโสด ดังภาพที่ 3

1. สถานที่พักใกล้ธรรมชาติ โดยสาวโสดให้ความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 59 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 64
2. อุปกรณ์ทันสมัย โดยสาวโสดให้ความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 36 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 28
3. สไตล์การตกแต่ง โดยสาวโสดให้ความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 33 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 28
4. เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly) โดยสาวโสดให้ความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 32 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 31
5. ใกล้แหล่งช้อปปิ้งใจกลางเมือง โดยสาวโสดให้ความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 29 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 22
6. การบริการแบบ Personalization โดยสาวโสดให้ความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 24 หนุ่มโสดอยู่ที่ร้อยละ 22

การเลือกที่พักของคนโสด

ภาพที่ 3 การเลือกที่พักของคนโสด

ที่มา: ปรับปรุงจากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2566)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงถึงพฤติกรรมการเลือกที่พักของคนโสด ทั้งสาวโสดและหนุ่มโสดจะให้ความสำคัญในเรื่องของการเลือกที่พักที่ใกล้ชีวิตธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพฤติกรรมการเลือกกิจกรรมหลักที่คนโสดเลือกทำระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุดทั้งสาวโสดและหนุ่มโสดคือ การพักผ่อน

โดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2566) ได้วิเคราะห์พฤติกรรมสาวโสดและหนุ่มโสดดังนี้

1. คนโสดส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ร้อยละ 20 ของหนุ่มโสดชอบเดินทางท่องเที่ยวคนเดียว ซึ่งมากกว่าสาวโสดถึง 2 เท่า และเป็นหนุ่มโสด Gen Z ที่เดินทางคนเดียวถึงร้อยละ 38 ขณะที่คนโสดวัยเกษียณ ชอบเดินทางท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน
2. การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายและค่าใช้จ่ายในราคาที่เหมาะสม โดยสาวโสดจะให้ความสำคัญในเรื่องของสไตล์การตกแต่งที่พักและให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยมากกว่าหนุ่มโสด
3. คนโสดส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การไหว้พระทำบุญวัดศักดิ์สิทธิ์ชื่อดังและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของพื้นที่ โดยหนุ่มโสดจะเน้นการเข้าถึงธรรมชาติและสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ส่วนสาวโสดจะเน้นพักผ่อนสปาและซื้อของฝาก
4. คนโสดให้ความสำคัญกับการเลือกที่พักที่ใกล้ชีวิตความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัย ซึ่งที่พักใกล้แหล่งช้อปปิ้งจะถูกใจสาวโสดมากกว่าหนุ่มโสด

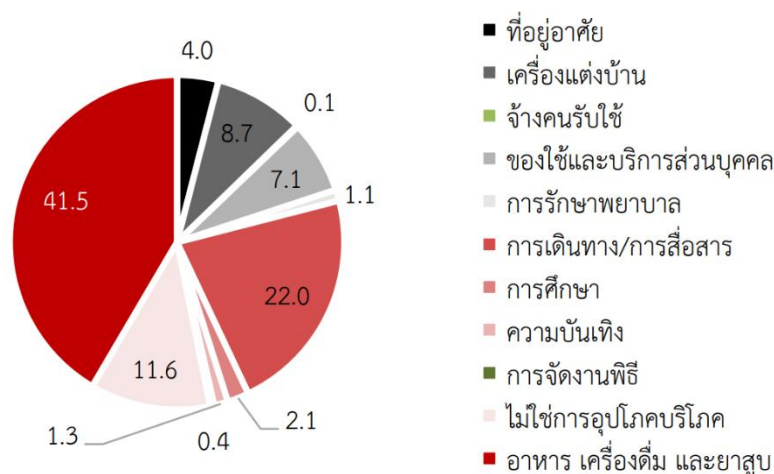
จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2567) อ้างอิงข้อมูลของ Statista และ Euromonitor international เกี่ยวกับพฤติกรรมเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยได้ระบุถึงพฤติกรรมของคนโสดที่หันมาเลี้ยงสัตว์เป็นเพื่อนเพื่อคลายความเหงาและความเครียด (pandemic pets) มีแนวโน้มที่สูงขึ้น ซึ่งการเลี้ยงสัตว์ยังมีส่วนช่วยเยียวยาจิตใจสำหรับผู้สูงอายุ หรือผู้ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่คนเดียว ทำให้เทรนด์การเลี้ยงและดูแลสัตว์เสมือนเป็นสมาชิกคนสำคัญในครอบครัว (pet humanization) ในไทยเพิ่มสูงขึ้น

นอกจากนี้สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ยังได้อธิบายลักษณะพฤติกรรมคนโสดไว้ ดังนี้

1. คนโสดทั่วไป มีลักษณะพฤติกรรมตัดสินใจเร็ว กล้าใช้จ่าย
2. คนโสดวัยทำงานเริ่มต้น มีลักษณะพฤติกรรมในการใช้จ่ายไปกับกิจกรรมสันทนาการ บันเทิง ช้อปปิ้ง และท่องเที่ยว
3. คนโสดมีอายุ มีลักษณะพฤติกรรมให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางการเงิน สุขภาพฟิตแอนด์เฟลิกซ์เพื่ออำนวยความสะดวก

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (SEA) (2567) ได้ระบุถึงค่านิยมทางสังคมของคนโสดในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. SINK (Single Income, No Kids) กลุ่มคนโสดที่มีรายได้ มีกำลังซื้อสูงเนื่องจากไม่มีภาระเรื่องลูก เน้นการลงทุนความสุขให้กับตนเอง อาทิ อาหาร การท่องเที่ยว สุขภาพ/ความงาม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อาทิ เบี้ยประกันภัย ประกันสุขภาพ การบริจาคทำบุญ แต่หากพิจารณาจากข้อมูลของ SEA ปี 2566 ด้านสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการเงิน คนโสดพบว่า 5 อันดับแรก ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่มร้อยละ 41.5 การเดินทางท่องเที่ยวและการสื่อสารร้อยละ 22 สิ่งของที่ไม่ใช่การอุปโภคบริโภคร้อยละ 11.6 ของตกแต่งบ้านร้อยละ 8.7 และบริการส่วนบุคคลร้อยละ 7.1 ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านตัวเลขของคนโสด ปี 2566 (ร้อยละ)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (SEA) (2567)

2. PANK (Professional Aunt, No Kids) กลุ่มสาวโสดอายุ 30 ปีขึ้นไป ที่มีรายได้ดี พึ่งพาตนเองได้ มีอาชีพ และการทำงานที่มั่นคง ไม่มีลูกให้ความใส่ใจในการดูแลหลานและครอบครัวแทน และจากข้อมูล SEA ปี 2566 พบว่า คนโสด PANK อยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากถึงร้อยละ 46.5

3. Waithood กลุ่มคนที่โสดที่เลือกจะรอคอยการมีความรัก เนื่องมาจากความไม่พร้อมและสภาพเศรษฐกิจ ทางสังคมที่ยังไม่มั่นคง จึงมองว่าหากแต่งงานในขณะที่ยังไม่พร้อมจะเป็นการลดโอกาสด้านอื่น ๆ ที่อาจจะเข้ามา

ซึ่งสาเหตุของความโสดนั้นสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (SEA) (2567) ได้วิเคราะห์ ว่าเกิดจากปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเป็นโสดประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยมีค่านิยมใหม่เกิดขึ้นในสังคมตามกลุ่ม ค่านิยมทั้ง 3 กลุ่มข้างต้นส่งผลให้มีแนวโน้มการใช้ชีวิตเป็นโสดเพิ่มมากขึ้น

2. ปัญหาความต้องการ/ความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกัน (mismatch problem) ซึ่งในสังคมปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศ อาทิ เพศหญิงมีบทบาทในตลาดแรงงานมากขึ้นเนื่องด้วยการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้การ มองหาคู่ของคนโสดเปลี่ยนไป โดยคนโสดบางส่วนมีมาตรฐานในการเลือกคู่ที่สูงขึ้น จึงทำให้มีโอกาสในการเจอคู่ ที่มี คุณสมบัติตรงตามความต้องการได้ยาก จากข้อมูลการสำรวจความต้องการของคนโสดของบริษัทมีทีแอนด์อี ประเทศไทย พบว่า ผู้หญิงไทย ร้อยละ 76.0 จะไม่ออกเดทกับผู้ชายที่มีรายได้น้อยกว่า และร้อยละ 83.0 ไม่ยอม คบผู้ชายที่มีส่วนสูงน้อยกว่า ขณะเดียวกัน ผู้ชายไทยร้อยละ 59.0 ไม่เปิดใจคบกับผู้หญิงตัวสูงกว่าและร้อยละ 60.0 จะไม่ออกเดทกับผู้หญิงที่เคยหย่าร้าง นอกจากนี้ปัญหาความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อผู้หญิง เช่น ภายหลังการแต่งงาน ผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้าน มีหน้าที่เลี้ยงลูกและทำงานบ้านด้วย ทำให้ผู้หญิงบางส่วนเลือกจะครองตัวเป็นโสดมากขึ้น

3. โอกาสในการพบปะผู้คน จากการสำรวจข้อมูลเวลาการทำงานของคนโสดของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2566 พบว่า คนโสดมีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยอยู่ที่ 43.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สูงกว่าชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยรวมของทั้งประเทศ ซึ่งให้เห็นว่าการใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานทำให้ไม่มีโอกาสในการมองหาคู่อย่างจริงจังจึงเลือกที่จะอยู่เป็นโสดและ มองหาเป้าหมายอื่น

4. นโยบายส่งเสริมการมีคู่ของภาครัฐยังไม่ต่อเนื่องและครอบคลุมความต้องการของคนโสด ในการดำเนินการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้คนโสดที่สนใจมีคู่ในการเข้าร่วมกิจกรรม

และจากการวิเคราะห์ข้อมูลของ SCB EIC ช่วงเดือน กรกฎาคม 2565 ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภค ที่เดินทางท่องเที่ยวคนเดียว (solo travel) พบว่า เป็นคนโสดสูงถึงร้อยละ 73 กิจกรรมหลักที่คนโสดนิยม คือ การพักผ่อน ทำบุญไหว้พระ และท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมแอดเวนเจอร์ และ รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวที่ทำงานไปด้วย (workcation) รองลงมาคือ การเข้าร้านอาหารและคาเฟ่ โดยระยะเวลาใน การเดินทางท่องเที่ยวนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน กับการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่า 5 วัน สำหรับที่พักนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เลือกเป็นที่พักในกลุ่มโรงแรม 2-3 ดาวเป็นหลัก เน้นที่พักใกล้ธรรมชาติ เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมและการบริการที่ตอบโจทย์เฉพาะบุคคล โดยส่วนใหญ่จะเข้าพักโดยไม่จองล่วงหน้า เน้นความสะดวกสบาย ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายมีความเหมาะสมรวมถึงความปลอดภัยและสุขอนามัยเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกที่ ท่องเที่ยว (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC), 2565) และข้อมูลจากผลสำรวจของ Global

solo travel statistics ระบุถึงพฤติกรรมของคนโสดมีค่านิยมการเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าตัวในช่วงปี ค.ศ. 2019-2022 และข้อมูลจาก Statista เว็บไซต์วิจัยและการเก็บสถิติชั้นนำในการเก็บข้อมูลปี 2023 พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชาย ร้อยละ 63 และนักท่องเที่ยวหญิง ร้อยละ 54 เป็นกลุ่มคนโสดที่มีการวางแผนจะเดินทางท่องเที่ยวคนเดียว โดยกลุ่มคนช่วงอายุระหว่าง 30-45 ปี เป็นกลุ่มที่ท่องเที่ยวคนเดียวสูงที่สุด และรองลงมาคือ กลุ่มคนช่วงอายุระหว่าง 18-30 ปี มีสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 70 จากการสำรวจข้อมูลบนแพลตฟอร์ม Social listening ของ Statista Survey ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เดือนธันวาคม 2565 พบว่า กิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่กลุ่มคนโสดในประเทศไทยโปรดปรานมากที่สุดมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 58.5 รองลงมา คือ การรับประทานอาหาร ร้อยละ 23.6 การดูหนัง ร้อยละ 17.3 และกิจกรรมอื่น ๆ ร้อยละ .6 แรงจูงใจหลักในการเดินทางคนเดียว คือ ความอิสระ การได้ใช้เวลาอยู่กับตัวเอง การให้รางวัลชีวิตและปรนเปรอตนเอง โอกาสในการพบปะผู้คนที่น่าสนใจ สัมพันธ์ที่ดีในอนาคตรวมถึงการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการเดินทางท่องเที่ยว (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC), 2567) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hamid et al. (2021) และ Bianchi (2022) ได้ระบุว่าจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทั่วไป แต่สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางคนเดียวนั้น แรงจูงใจสำคัญ คือ ความอิสระ ความปรารถนาในการพัฒนาและเรียนรู้ส่วนบุคคลในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ในสถานะชีวิตปัจจุบัน การเพิ่มขีดความสามารถเติบโตในตนเอง ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญในการเติมเต็มศักยภาพของตนเองที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวได้ (Yang et al, 2022) และมองว่าความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ให้ความสำคัญที่สุด (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC), 2567) ซึ่งคนโสดที่เป็นผู้หญิงและผู้สูงอายุจะมีความกังวลค่อนข้างสูง จึงอาจมีความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ หรืออาจไปกับคนรู้จัก ที่จัดเป็นกลุ่มย่อย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) เนื่องจากผู้หญิงไม่สามารถเดินทางภายใต้เงื่อนไขเดียวกับผู้ชายได้ ด้วยความปลอดภัย หรือความเสี่ยง การรับรู้ แรงจูงใจ จากประสบการณ์ที่ได้รับรู้ (Otegui-Carles et al., 2022) แต่วัตถุประสงค์ ที่ทำให้ผู้หญิงต้องการเดินทางท่องเที่ยวคนเดียว คือ ต้องการเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับตนเอง และการเดินทางคนเดียวเป็นการท้าทายความสามารถของตนเอง (อัจฉรา ทิวงสิงห์, สิริพร ทิวงสิงห์ และสุพร อ่อนพุทธา, 2565) ส่วนด้านการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางคนเดียวมักจะวางแผนรูปแบบการเดินทางเอง โดยหาข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต หรือใช้บริการบริษัทนำเที่ยว ซึ่งแหล่งข้อมูลที่นิยมใช้ในการหาข้อมูลทางการท่องเที่ยวคือ ข้อมูลจากสังคมออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อมูลจากเว็บไซต์ (อรรถกฤต จันทร, ภูเกริก บัวสอน และชุติน แก้วนพรัตน์, 2566)

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมและค่านิยมของคนโสด ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการบริการได้ปรับเปลี่ยนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงรูปแบบการให้บริการสอดคล้องกับพฤติกรรมและค่านิยมของคนโสดในปัจจุบันที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

แนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสด

จากแนวโน้มของสถานการณ์ของสังคมที่มีคนโสดมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้มีโอกาสด้านธุรกิจใหม่ ๆ รวมถึงการปรับเปลี่ยนสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มโสด

โดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2567) ได้ทำการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

1. ธุรกิจร้านอาหารเพื่อตอบโจทย์เทรนด์ solo dining

การปรับเปลี่ยนรูปแบบและการจัดร้านโดยเพิ่มสัดส่วนของโต๊ะอาหารสำหรับนั่งคนเดียว (table for one) เพิ่มโต๊ะยาวในลักษณะบาร์และเก้าอี้แยก หรือเพิ่มฉากกั้นเพื่อความเป็นส่วนตัว และจัดโต๊ะเดี่ยวไว้มุมร้าน (corner table) เพิ่มเมนูอาหารสำหรับรับประทานคนเดียว การจัดเตรียมอุปกรณ์และของใช้ต่าง ๆ บนโต๊ะอาหารให้เหมาะสม อาทิ หม้อต้มชาบู กระทะปิ้งย่างสำหรับรับประทานคนเดียว การตกแต่งภายในร้านที่ให้ความรู้สึกผ่อนคลายและสร้างความสบายใจ รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและความเป็นส่วนตัว เช่น ระบบจองโต๊ะออนไลน์ การชำระเงินไร้สัมผัส ดิจิทัลเมนู หุ่นยนต์เสิร์ฟอาหาร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Choi et al. (2020) ในด้านความคุ้มค่ากับราคา บรรยากาศ ขนาดของโต๊ะ ความเป็นส่วนตัวเนื่องจากพฤติกรรมหลังการรับประทานอาหารคนเดียวมีความเกี่ยวข้องกับการเชื่อมต่อออนไลน์กับมือถือ การเพลิดเพลินกับอาหาร การอ่านหนังสือ รวมถึงการให้บริการของพนักงานที่ไม่ทำให้ผู้ที่เข้ามารับประทานอาหารคนเดียวรู้สึกเขินอาย หรือเป็นเรื่องที่แปลก

2. ธุรกิจจัดส่งวัตถุดิบอาหารพร้อมปรุง (meal kits delivery)

เพื่อตอบโจทย์กลุ่มคนโสดที่อาศัยอยู่คนเดียวเป็นทางเลือกที่ทำให้ประหยัดเวลาและสะดวกมากขึ้น ตอบโจทย์ทางเลือกการบริโภคที่ให้ความสำคัญด้านโภชนาการ เช่น dairy-free, low carb หรือ plant-based meal kits เป็นต้น ได้รับประทานอาหารที่สดใหม่ ลดภาระในการเดินทางเพื่อไปซื้อวัตถุดิบและการจัดเตรียม ตอบโจทย์ด้านความสะดวกสบายในการให้บริการ วัตถุดิบพร้อมปรุง (ready-to-cook) ที่สามารถประกอบอาหารได้ทันที รวมถึงการพัฒนาแบบการปรุงอาหารและบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บ หรือถนอมอาหารให้คงคุณภาพ หรือรสชาติที่สามารถเก็บไว้ได้นานขึ้น เพื่อที่คนโสดจะสามารถสั่งอาหารในปริมาณที่สูงขึ้นและคุ้มค่ากับค่าส่ง

3. การเดินทางท่องเที่ยวคนเดียว (solo Travel)

การปรับเปลี่ยนรูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมถึงห้องพักและกิจกรรมภายในโรงแรมที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาคนเดียว หรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพร้อมสัตว์เลี้ยงเพื่อตอบโจทย์กลุ่มคนโสดรักสัตว์ที่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อดึงดูดคนโสดที่มีแนวโน้มที่สูงขึ้น เช่น

1) ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ผู้ประกอบการโรงแรมสามารถเพิ่มสัดส่วนของห้องพักที่เป็นประเภทห้องเดี่ยวหรือเตียงเดี่ยว (single bedroom) มากขึ้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบจัดโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานคนเดียวมีมากขึ้น การนำเสนอบริการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับลูกค้าที่มาพักคนเดียว อาทิ กิจกรรมเพื่อสุขภาพและการผ่อนคลาย การทำสมาธิ สปา โยคะ กิจกรรม workshop สอนการจัดดอกไม้ งานศิลปะ สอนทำอาหาร เป็นต้น รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการและระบบรักษาความปลอดภัย ซึ่งจะช่วยให้แขกที่เข้ามาพักคนเดียวรู้สึกปลอดภัยและพักผ่อนได้อย่างสบายใจยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเพศหญิงที่เดินทางคนเดียวจะให้ความสำคัญในเรื่อง

สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยเป็นพิเศษ (Ghai & Chowdhri, 2022) รวมถึงการบริการที่รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพร้อมสัตว์เลี้ยงที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

2) ธุรกิจนำเที่ยว หรือบริษัททัวร์ ผู้ประกอบการสามารถปรับเปลี่ยนโปรแกรมและรูปแบบการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกลุ่มคนโสด ที่นิยมการเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวได้ เช่น การให้บริการแพ็คเกจ การจ้างคนขับรถ หรือไกด์ส่วนตัว นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางคนเดียวได้โดยไม่ต้องลำบากและทำทุกอย่างด้วยตนเอง โดยจุดขายที่ลูกค้าสามารถวางแผนการเดินทางได้ด้วยตนเอง พร้อม ๆ กับการได้รับประสบการณ์จากการพบปะเพื่อนใหม่ระหว่างทาง หรือการเจาะกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มท่องเที่ยวผู้หญิงที่เดินทางคนเดียว เพื่อสร้างความมั่นใจและรู้สึกปลอดภัยระหว่างการเดินทาง การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมสำหรับการรวมกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่เดินทางคนเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงความเหมาะสมของอัตราค่าบริการ ค่าใช้จ่ายที่สอดคล้องและเหมาะสมที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางคนเดียวรู้สึกจ่ายไม่แพงจนเกินไป รวมถึงความปลอดภัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการของนักท่องเที่ยวกลุ่มโสดที่เดินทางคนเดียว (Yang et al., 2022)

และในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญที่กระตุ้นให้การเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวเติบโตขึ้น ผ่านการใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ บนสมาร์ตโฟน อาทิ Google Trip ช่วยในการวางแผนและค้นหาข้อมูลด้านการเดินทางและการท่องเที่ยวรวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง Google Translate ช่วยในการแปลภาษา Weather Timeline การพยากรณ์อากาศ Around Me แอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลรอบตัวและช่วยนำไปยังจุดหมายปลายทาง เป็นต้น

สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2563) ในด้านของความต้องการที่แตกต่างจากกลุ่มคนทั่วไปโดยเฉพาะกลุ่มคนโสดที่พักอาศัยอยู่คนเดียวซึ่งกำลังมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมและภาระต่าง ๆ และในการใช้ชีวิต ทำให้รายได้ส่วนใหญ่ของคนกลุ่มนี้ถูกใช้ไปในด้านสนทนนาการ ช้อปปิ้ง การออกกำลังกายและการท่องเที่ยว รวมถึงอาหารการกินที่ดีโดยเฉพาะต่อสุขภาพ ส่งผลให้ธุรกิจต่าง ๆ สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ ที่ชัดเจนตรงเป้าหมาย และช่วยเรื่องการแข่งขัน ซึ่งผู้ประกอบการอาจนำมาปรับใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและบริการ ได้แก่

1. ร้านอาหาร อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนสถานที่และออกแบบเพื่อรองรับลูกค้าที่มาใช้บริการคนเดียว ให้มีจำนวน หรือพื้นที่ที่สามารถรองรับได้มากขึ้นและมีความเป็นส่วนตัว และเมนูอาหารสำหรับรับประทานคนเดียว
2. ร้านอาหารที่บริการจัดส่งถึงที่พัก ในการอำนวยความสะดวกให้สามารถสั่งซื้อสินค้าที่เดียวได้หลายร้านเพราะการสั่งอาหารจำนวนที่น้อยอาจไม่คุ้มต่อราคาค่าส่ง ผู้ประกอบการอาจต้องพัฒนารูปแบบการปรุงอาหาร บรรจุภัณฑ์ ทำให้สามารถถนอมอาหารไว้ได้นาน
3. ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ในการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ หรือการรับจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 4-5 คน เนื่องจากประเด็นสำคัญที่คนโสดกังวลเกี่ยวกับการเดินทาง โดยเฉพาะคนโสดสูงอายุที่เป็นผู้หญิง คือ ด้านความปลอดภัย
4. ธุรกิจบริการด้านอื่น ๆ เช่น ธุรกิจบริการรถเช่า ธุรกิจในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้คนโสดมาทำกิจกรรม เช่น การเรียนทำอาหาร ธุรกิจให้บริการพื้นที่ทำงาน หรือกิจกรรมรวมตัวกันสำหรับคนโสดที่ต้องการเข้าสังคม (co-working space) เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ผลสำรวจ SCB EIC Consumer survey 2022 พฤติกรรมด้านการท่องเที่ยวและการใช้บริการ โดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC) (2566) มองว่ากลยุทธ์ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มโสดพึงประสงค์ได้ คือ

1. การนำเสนอแพ็คเกจท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับไลฟ์สไตล์ (lifestyle) คนโสด เช่น การจัดแพ็คเกจสำหรับกรุ๊ปท่องเที่ยวขนาดเล็กส่วนตัว สำหรับครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อน และแพ็คเกจสำหรับนักเดินทางคนเดียวที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่
2. การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวและการนำเสนอบริการที่สามารถเปิดประสบการณ์ใหม่แก่นักท่องเที่ยว เช่น การออกแบบและตกแต่งสถานที่ให้มีความแตกต่าง การนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการเพื่อยกระดับการบริการ และการนำเสนอการบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะบุคคล
3. การสร้างภาพลักษณ์ให้แบรนด์ในด้านการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและใส่ใจสังคม ซึ่งจากผลสำรวจ 1 ใน 3 ของคนโสดมองหาที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกับเทรนด์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สามารถดึงดูดคนโสดรุ่นใหม่และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้

Bianchi (2022) ได้ระบุผลการศึกษาและให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และการบริการกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางคนเดียวว่า

1. ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและการให้บริการมีบทบาทสำคัญในการมอบประสบการณ์พิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและความเพลิดเพลิน โดยการปรับรูปแบบการท่องเที่ยวและการให้บริการที่เหมาะสมเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางคนเดียว ซึ่งอาจส่งผลต่อการมาใช้บริการซ้ำและความภักดีของนักท่องเที่ยว
2. อิทธิพลทางสังคมจากครอบครัวและเพื่อนฝูงไม่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจที่จะเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อดึงดูดนักเดินทางคนเดียว ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวและการบริการควรเน้นถึงกิจกรรมและประสบการณ์ความเพลิดเพลินที่เป็นส่วนตัวและความเป็นไปได้ในการพบปะผู้คนใหม่ ๆ ผ่านกิจกรรม และประสบการณ์ร่วมกันที่อาจนำนักเดินทางคนเดียวมารวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน
3. กลยุทธ์ด้านการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางคนเดียวมีแรงจูงใจสำคัญคือ ความอิสระ ความปรารถนาในการพัฒนาและเรียนรู้ส่วนบุคคล ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว และการบริการจึงต้องสร้างการรับรู้ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อดึงดูดนักเดินทางคนเดียวในการนำเสนอ เน้นถึงประโยชน์ของความเพลิดเพลินส่วนตัว การเรียนรู้วัฒนธรรมและการพัฒนาตนเอง และสนับสนุนให้นักเดินทางคนเดียวแบ่งปันประสบการณ์กับผู้อื่นผ่านโซเชียลมีเดีย เพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่มีแนวโน้มเดินทางท่องเที่ยวคนเดียวออกเดินทาง

ข้อมูลแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสดเป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญเพื่อนำข้อมูลดังกล่าว ปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการรวมถึงนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรม และค่านิยมของคนโสด ที่ถือได้ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพในการซื้อและเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

แนวทางการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์สำหรับคนโสด

จากการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมและค่านิยมของคนโสดรวมถึงแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสด ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและการบริการต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวโสดแต่ละประเภท เพื่อจะได้พัฒนา หรือนำเสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการได้ตรงตามพฤติกรรมและความต้องการ รวมถึงค่านิยมของกลุ่มคนโสดในปัจจุบัน ในการเดินทางท่องเที่ยวและการบริการที่ พึงประสงค์ตามพฤติกรรมและค่านิยมของคนโสดในแต่ละกลุ่ม ซึ่งแนวทางการปรับตัวด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสด รวมถึงโอกาสทางธุรกิจ ใหม่ ๆ ได้แก่

1. ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนแพ็คเกจ โปรแกรมท่องเที่ยว หรือกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการกลุ่มคนโสดที่เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ ที่เน้นการพักผ่อน การทำบุญไหว้พระ ธรรมชาติ วัฒนธรรม เช่น การนำเสนอโปรแกรมท่องเที่ยววันเดียว สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความกังวลเรื่องความปลอดภัยที่ต้องเดินทางคนเดียว หรือนักท่องเที่ยวที่มีเวลาวันหยุดน้อย แต่ต้องการการพักผ่อนและหาประสบการณ์ การจัดแพ็คเกจสำหรับกรุ๊ปท่องเที่ยวขนาดเล็กส่วนตัวสำหรับครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อน และแพ็คเกจสำหรับนักเดินทางคนเดียวที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ โดยการนำเสนอความสะดวกในการเดินทางบริการคนขับรถ หรือไกด์ส่วนตัว การท่องเที่ยวที่เปิดประสบการณ์ใหม่ การสื่อสารด้านความปลอดภัยเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น รวมถึงการบริการที่รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางพร้อมสัตว์เลี้ยง

2. ธุรกิจโรงแรมและที่พัก การปรับเปลี่ยนการจัดที่พักสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางคนเดียว เพิ่มมากขึ้น การจัดกิจกรรมภายในโรงแรมและที่พัก เช่น เรียนทำอาหาร เรียนโยคะ เรียนจัดดอกไม้ เรียนทำสปา เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มโสด มีกิจกรรมที่สามารถทำภายในโรงแรมที่พักได้ รวมถึงความเหมาะสมของราคาที่พักรวมถึงกิจกรรม รวมถึงการปรับเปลี่ยนการให้บริการที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพร้อมสัตว์เลี้ยง

3. ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม การปรับพื้นที่ภายในร้านอาหาร รูปแบบโต๊ะสำหรับนั่งคนเดียว และเพิ่มความเป็นส่วนตัว เช่น มีผนังกั้น การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อความเป็นส่วนตัว รวมถึงการปรับในส่วนของการบริการ เช่น เพิ่มเมนูอาหาร ปรับปริมาณ และราคาให้เหมาะสมสำหรับรับประทานคนเดียว จัดอุปกรณ์และของใช้ต่าง ๆ บนโต๊ะอาหาร สำหรับรับประทานคนเดียว เช่น หม้อต้มชาบู กระดาษปิ้งย่าง รวมถึงการปรับบรรยากาศ (mood and tone) ภายในร้านอาหาร ให้รู้สึกผ่อนคลาย

4. ธุรกิจบริการด้านอื่น ๆ เช่น ธุรกิจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้คนโสดมาทำกิจกรรมร่วมกันสำหรับคนโสดที่ต้องการเข้าสังคม (co-working space) ธุรกิจด้านบริการจัดส่งวัตถุดิบอาหารพร้อมปรุง (meal kits delivery) ที่เหมาะสมกับคนโสดที่อาศัยอยู่คนเดียว (solo living) ซึ่งจะช่วยตอบโจทย์ด้านโภชนาการ ความสดใหม่ และวัตถุดิบพร้อมปรุง (ready-to-cook) รวมถึงการพัฒนาแบบการปรุงอาหารและบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บ หรือถนอมอาหารไว้ได้นาน คำนึงค่าในการจัดส่งต่อจำนวนปริมาณ เป็นต้น

ซึ่งแนวทางการปรับตัวด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสดรวมถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ ตามธุรกิจข้างต้น สามารถสรุปเป็นแนวทางภาพรวม แนวทางการปรับตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสดดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แนวทางการปรับตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการคนโสด

บทสรุป

ในการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมและค่านิยมของคนโสดรวมถึงแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสด ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อแนวทางการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์สำหรับคนโสดประกอบด้วย พฤติกรรมและค่านิยมของคนโสดแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1. SINK (Single Income, No Kids) กลุ่มคนโสดที่มีรายได้ มีกำลังซื้อสูงเนื่องจากไม่มีภาระเรื่องลูก เน้นการลงทุนความสุขให้กับตนเอง 2. PANK (Professional Aunt, No Kids) กลุ่มสาวโสดอายุ 30 ปีขึ้นไป ที่มีรายได้ดี พึ่งพาตนเองได้ มีอาชีพและการทำงานที่มั่นคง ไม่มีลูก ให้ความสำคัญในการดูแลหลานและครอบครัวแทน และ 3. Waithood กลุ่มคนโสดที่เลือกจะรอคอยการมีความรัก เนื่องจากจากความไม่พร้อมและสภาพเศรษฐกิจทางสังคมที่ยังไม่มั่นคง และคนโสดมีลักษณะพฤติกรรมที่สามารถอธิบายได้ ดังนี้ 1. คนโสดทั่วไปมีลักษณะพฤติกรรมตัดสินใจเร็ว กล้าใช้จ่าย 2. คนโสดวัยทำงานเริ่มต้น มีลักษณะพฤติกรรมในการใช้จ่ายไปกับกิจกรรมสันทนาการบันเทิง ช้อปปิ้ง และท่องเที่ยว 3. คนโสดมีอายุ มีลักษณะพฤติกรรมให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางการเงิน สุขภาพ พึ่งแอปพลิเคชันเพื่ออำนวยความสะดวก ซึ่งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและการบริการต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ในการนำเสนอการท่องเที่ยวและการบริการเฉพาะกลุ่ม โดยการศึกษาพฤติกรรมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนเพื่อนำเสนอให้กับกลุ่มคนโสดในด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่พึงประสงค์

ได้ ซึ่งแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและการบริการสำหรับคนโสดสามารถเป็นโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ รวมถึงการปรับเปลี่ยนและพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจด้านอาหารและเครื่องดื่ม และธุรกิจบริการด้านอื่น ๆ เช่น ธุรกิจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้คนโสดมาทำกิจกรรมร่วมกันสำหรับคนโสดที่ต้องการเข้าสังคม ธุรกิจด้านบริการจัดส่งวัตถุดิบอาหารพร้อมปรุงที่เหมาะสมกับคนโสดที่อาศัยอยู่คนเดียว

เอกสารอ้างอิง

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้น 22 มิถุนายน 2567 จาก <https://dictionary.orst.go.th..>
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC). (2567). *จักรวาลแห่งความโสด (The universe of singleness) และโอกาสทางธุรกิจอันโตที่ไม่ควรมองข้าม*. สืบค้น 16 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/9440/gu08ldoun2/In-focus-The-universe-of-singleness-20240305.pdf..>
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC). (2565). *ส่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยว แต่ละสายคุณเป็นสายไหน ?*. สืบค้น 16 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/8602>.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC). (2566). *คนโสด ๆ อยู่ทางนี้....เที่ยวอยู่ดี ๆ อาจได้คู่ กลับไป*. สืบค้น 29 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/single-120123>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). *โสดสายเปย์ ตลาดนี้ SME ต้องเกาะติด. K SME Analysis*. สืบค้น 29 มิถุนายน 2567 จาก https://www.kasikornresearch.com/SiteCollectionDocuments/analysis/k-social-media/sme/Single_Saipay/Single_Saipay.pdf.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (SEA). (2567). *ทำอย่างไรเมื่อประเทศไทยเป็นสังคมคนโสด ?*. สืบค้น 16 มิถุนายน 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/download/Social/Social_Report/2567_article_q1_002.pdf.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานสถิติ*. สืบค้น 22 มิถุนายน 2567. จาก <https://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=92&defprodefId=1215>.
- อัจฉริยา ทิวะสิงห์, สิริพร ทิวะสิงห์ และสุพร อ่อนพุทธา. (2565). การศึกษามิติการท่องเที่ยวของคนเดียวของผู้หญิงในสังคมไทย. *วารสารวิจัยบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 8(1), 159–172. <https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/jdbs/article/view/2003>.
- อรรถกฤต จันทร, ภูเกริก บัวสอน และชุติน แก้วนพรัตน์. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่เดินทางท่องเที่ยวโดยลำพัง (Solo Travel). *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 16(1), 88–111. <https://so05.tcithaijo.org/index.php/ssrugraduate/article/view/262491>.
- Bianchi, C. (2022). Antecedents of tourists' solo travel intentions. *Tourism review*, 77 (3): 780–795. DOI: <https://doi.org/10.1108/TR-12-2020-0611>.

- Choi, S. H., Yang, E. C. L., & Tabari, S. (2020). Solo dining in Chinese restaurants: A mixed-method study in Macao. *International Journal of Hospitality Management*, 90, 102628. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102628>. 14 September 2024.
- Hamid, S., Ali, R., Azhar, M., & Khan, S. (2021). Solo travel and well-being amongst women: An exploratory study. *Indonesian Journal of Tourism and Leisure*, 2(1), 1–13. DOI: 10.36256/ijtl.v2i1.125 <https://journal.lasigo.org/index.php/IJTL>.
- Ghai, A., & Chowdhri, S. (2022). Study On Hotel Trends Designed for Single Lady Travelers. *PUSA Journal of Hospitality and Applied Sciences*, 8(1), 47–61.
- Otegui-Carles, A., Araújo-Vila, N., & Fraiz-Brea, J. A. (2022). Solo travel research and its gender perspective: A critical bibliometric review. *Tourism and Hospitality*, 3(3), 733–751. DOI: <https://doi.org/10.3390/tourhosp3030045>.
- Yang, E. C. L., Nimri, R., & Lai, M. Y. (2022). Uncovering the critical drivers of solo holiday attitudes and intentions. *Tourism Management Perspectives*, 41, 100913. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2021.100913>.
- Yang, E. C. L., Liang, A. R. D., & Lin, J. H. (2023). A market segmentation study of solo travel intentions and constraints. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 10963480231163517. DOI: <https://doi.org/10.1177/10963480231163517>.

ภาคผนวก

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อส่งตีพิมพ์
ในวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ เพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร รับผิดชอบบทความ 2 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย (Research article) และบทความวิชาการ (Academic article) มีรายละเอียดในการพิมพ์ต้นฉบับของบทความ ดังนี้

1. **บทความวิจัย (Research article)** หมายถึง งานเขียนขนาดสั้น ๆ ที่เป็นรายงานผลการวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ใช้ตัวอักษร TH Niramit AS มีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** (ขนาด 18 Point ชนิดหนา) จะต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษ ต้องใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด

1.2 **ชื่อผู้พิมพ์ (Author)** (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด ทั้งนี้ ผู้พิมพ์ชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำต่อท้าย (1) คำนำหน้าชื่อ เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. (2) ตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ดร. ศ. รศ. Dr. Prof. (3) คำระบุอาชีพ เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง ทันตแพทย์ ส่วนผู้พิมพ์ชาวไทยที่มีราชทินนาม ฐานันดรศักดิ์ ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้ เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ ให้คงรูปตามเดิม เช่น ศีกุฎี ปราโมช, ม.ร.ว., พระครูโชติธรรมาศ เป็นต้น

1.3 **ชื่อหน่วยงานที่สังกัด** (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อีเมลของผู้พิมพ์ทุกคน ในกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และหน่วยงานที่สังกัดด้วย รวมถึงใส่เครื่องหมาย (*) หลังชื่อและอีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ หรือ Corresponding author และจัดตำแหน่ง กึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อผู้พิมพ์ เว้น 1 บรรทัด

1.4 **บทคัดย่อ** ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความวิจัยไว้อย่างครบถ้วน มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ผลการวิจัย ไม่แบ่งเป็นข้อ กำหนด 1 ข้อหน้า มีความยาวไม่เกิน 300 คำ ระบุคำสำคัญ และ Keyword ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกันในการเขียน บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.5 **ความสำคัญของปัญหาการวิจัย** กล่าวถึงความสำคัญและเหตุผลที่ทำการวิจัย และควรอ้างอิงข้อมูลสถิติต่าง ๆ รวมถึงผลวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการเขียนหัวข้อนี้ด้วย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.6 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** ระบุความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นข้อ ๆ เรียงลำดับความสำคัญ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.7 **การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง** การศึกษาทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี

ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในปัญหาที่จะทำวิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างมีเป้าหมาย ชัดเจน (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt.

ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.8 **กรอบแนวคิดของการวิจัย** ควรทำเป็นภาพไดอะแกรม มีลูกศรเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา เช่น ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม เป็นต้น (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหา ใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.9 **วิธีดำเนินการวิจัย** ประกอบด้วย 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระบุลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ เช่น ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล 4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยระบุสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.10 **ผลการวิจัย** เป็นการเสนอผลหรือสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตาราง กราฟ ภาพ หรือแผนภูมิประกอบการอธิบาย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.11 **การอภิปรายผล** เป็นการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่าน เห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิมรวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยในอนาคต (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.12 **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี)** เป็นการกล่าวถึงการค้นพบหรือการสร้างทฤษฎี แนวคิด โมเดล หรือวิธีการใหม่ ที่ช่วยให้เข้าใจสังคม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น องค์ความรู้นี้ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ความแปลกใหม่ (originality) 2) องค์ความรู้ (body of knowledge) โดยอาจนำเสนอเป็นเนื้อหา หรือภาพสรุปก็ได้ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.13 **ข้อเสนอแนะ** ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.14 **กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)** เป็นการแสดงความขอบคุณโดยเฉพาะในกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนในการทำวิจัยจากภายในหน่วยงานหรือภายนอกหน่วยงานเท่านั้น รวมถึงผู้ช่วยเหลืองานวิจัย (แต่ไม่ได้เป็นผู้ร่วมงานวิจัย) (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.15 **เอกสารอ้างอิง** ให้ยึดหลักเกณฑ์ตามข้อ 3. และข้อ 7.

2. บทความวิชาการ (Academic article) หมายถึง งานเขียนขนาดสั้นที่มุ่งเสนอความรู้ ข้อเท็จจริง ทรรศนะ มุมมอง ตลอดจนข้อเสนอใหม่ ๆ ที่เป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ มีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

2.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของงานเขียนไว้อย่างครบถ้วน มีความยาวไม่เกิน 350 คำ ระบุคำสำคัญ ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกัน (เช่นเดียวกับหัวข้อบทความวิจัยข้อ 1.1-1.4) (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.2 ส่วนนำ (Introduction) เขียนจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น จูงใจ ผู้เขียนอาจหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้นขึ้นมาอภิปราย หรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน นอกจากจะเป็นส่วนที่ดึงดูดใจผู้อ่านแล้ว ส่วนนำเป็นส่วนที่ผู้เขียนสามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความนั้น หรือให้คำชี้แจงที่มาของการเขียนบทความนั้น ๆ รวมทั้งขอบเขตของบทความนั้น เพื่อช่วยให้ผู้อ่านไม่คาดหวังเกินขอบเขตที่กำหนด ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล ความเป็นมาหรือภูมิหลัง หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน วัตถุประสงค์ของการเขียน ขอบเขตของเรื่อง คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาประมาณ 1-2 หน้า (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.3 ส่วนเนื้อหา (Contents) เป็นการเขียนส่วนเนื้อเรื่องจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ประกอบกัน กล่าวคือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ (sciences) นั้นคือหลักวิชาการที่ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงในการเขียน ได้แก่ กรอบแนวคิด (conceptual framework) ที่ผู้เขียนใช้ในการเขียนจะต้องแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุที่นำไปสู่ผล (causal relationship) การอ้างอิงข้อมูลต่าง ๆ ในส่วนศิลป์ (art) ได้แก่ ศิลป์ในการใช้ภาษาเพื่อนำเสนอเรื่องที่เขียน การลำดับความ การบรรยาย วิธีการ อ้างอิง สถิติ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบเรื่องที่เขียน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและประทับใจมากที่สุด เนื้อหาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจประกอบด้วยภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง หรือการสื่อในลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้อ่านดูแล้วเข้าใจ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.4 ส่วนสรุป (Conclusion) เป็นการเขียนสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้าย กระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป งานเขียนที่ดีควรมีการสรุปในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งเสมอ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.5 เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ระบุเฉพาะที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด คือ การเขียนบรรณานุกรมแบบ APA 6th (American Psychological Association 6th) ไม่น้อยกว่า 15 รายการ มีความทันสมัยย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

3. การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

- ใช้ระบบ ชื่อผู้พิมพ์-ปีที่พิมพ์ (author-date citation system) และใส่เลขหน้าที่ย่อ อ้างอิง คั่นด้วยเครื่องหมาย (.) อยู่ในวงเล็บ () เช่น

(ลีปพนนท์ เกตุทัต, 2539, หน้า 91)

(วิฑูรย์กัญจน์ พลัฒพลาสี และพรพรพร เครือวงศ์, 2559, หน้า 7)

(กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน, ปิยพงษ์ สุเมตติกุล, และไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์, 2557, หน้า 2)

(ดวงจันทร์ แก้วกาน และคณะ, 2562, หน้า 10)

(Parker, 1991, p. 38), (Brockner & Guare, 1994, pp. 35-36)

(Hermawan, Lestari, & Suwarno, 2019, p. 15), (Hair et al., 2006, pp. 7–10)

– ถ้าเนื้อหาเกิดจากการสังเคราะห์งานจากผู้อื่นพจนานุกรมหลายคนให้เรียงลำดับตามชื่อตัวอักษร และลำดับภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ดังนี้

(จิตติกาญจน์ พลัฒพลสี และพรพรพร เครือวงษ์, 2559, หน้า 5; ณัฐนรี ดิษฐาน, 2565, หน้า 50; Brockner & Guare, 1994, pp. 35–36; Hair et al., 2006, p. 7; Hermawan, Lestari, & Suwarno, 2019, p. 15)

4. หลักการเขียนภาษาอังกฤษแทรกในตัวบทความ การภาษาอังกฤษแทรกในตัวบทความเขียนแบบ APA

– การเขียนคำทั่วไป ให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด เช่น การรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ประกอบด้วย การเข้าถึง (access) เข้าใจ (understand) ตีความ (interpret) วิเคราะห์ (analysis) วิวิจารณ์ (critical) ประเมินค่าสื่อได้ (evaluate)

– ชื่อเฉพาะให้มีคำย่ออักษรย่อตัวพิมพ์ใหญ่กำกับทุกครั้ง เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC)

5. ตารางและภาพประกอบ ชื่อตารางให้วางอยู่เหนือตารางขีดซ้าย ส่วนภาพประกอบจัดกึ่งกลาง

– ตาราง 1 เส้นตาราง ไม่มีเส้นแบ่งสดมภ์ (column) (หรือเส้นแนวดิ่ง) ยกเว้นกรณีจำเป็น หากตารางมีขนาดยาวไปถึงหน้าถัดไปให้ใช้ว่า ตาราง 1 (ต่อ) โดยไม่ต้องระบุชื่อตาราง

– ภาพที่ 1 ชื่อภาพให้วางอยู่ใต้ภาพ จัดกึ่งกลาง

6. การพิมพ์ตัวเอ็กบาร์ กำหนดใช้เอ็กบาร์ที่กำหนดเท่านั้น $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. การเขียนเว้นวรรคตามตัวอย่าง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .25)

7. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ ให้ระบุรายชื่อเอกสารอ้างอิงที่ปรากฏในบทความ จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร โดยเรียงจากภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ จัดแนวดัดซ้าย รูปแบบการเขียนอ้างอิง กำหนดให้ใช้รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA 6th (American Psychological Association 6th) ใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 14 pt. รายละเอียด และตัวอย่างการพิมพ์ ดังนี้

* หนังสือ

ชื่อ/นามสกุล.ว(ปีที่พิมพ์).วชื่อเรื่อง.วสถานที่พิมพ์:วสำนักพิมพ์.

ประยูร บุญใช้. (2551). *New English Guide Book 1: หนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น*
✓✓✓✓✓✓✓✓ *ประถมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: เดอะบูค.

สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญสี, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม

✓✓✓✓✓✓✓✓ *ธีรวิชญ์กุล. (2541). การพัฒนารูปแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:*
สำนักงาน

✓✓✓✓✓✓✓✓ *ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.*

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice* (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.
Marshall, C. & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research*. Thousand Oaks, California: Sage.
Schiffman, L. G., Kanuk, L. L., & Kumar, S. R. (2010). *Consumer Behavior* (10th ed). New Delhi: Pearson Prentice Hall.

* วารสาร

ชื่อ/นามสกุล.(ปีที่พิมพ์).ชื่อบทความ.ชื่อวารสาร,ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่),หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.
สำราญ กำจัดภัย. (2542). การลดระดับนัยสำคัญส่งผลต่ออำนาจของการทดสอบอย่างไร. *วารสารศึกษาศาสตร์*
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 4(1), 69-74.
Mills, C. (1994). Culture communication style and learning style in cross-cultural education: A case for
preparatory programs for students of business. *Chulalongkorn Educational Review*, 1(2), 4-24.

* วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุล.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์.วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา/ชื่อสาขาวิชา/ชื่อสถาบัน.
พิศมัย อาแพงพันธ์. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบ
อิงบริบทเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
Wilfley, D. E. (1990). *Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese*. (Unpublished doctoral
dissertation). University of Missouri, Columbia, U.S.

* สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ/นามสกุล.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่อง.แหล่งที่มา (ถ้ามี)(วัน เดือน ปีที่สืบค้น) จาก/URI.
วีรพงษ์ สื่อประสิทธิ์. (2559). การบริหารคุณภาพทั่วองค์กร. สืบค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2560 จาก
<http://www.md.kku.ac.th/usr/work/radio/QAT/tsld047.htm>.
Harris, R. (1997). *Encouraging students to use technology*. Retrieved 20 October 2017 from
<http://www.vanguard.edu/rharris/techuse.html>.

* รายงานการประชุม, รายงานสัมมนา

ผู้รับผิดชอบ.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่องรายงานการประชุมหรือรายงานการสัมมนาเรื่อง.วัน เดือน ปี/สถานที่พิมพ์:
ผู้จัดพิมพ์.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). รายงานการสัมมนาทางวิชาการสู่เส้นทางการปฏิรูป
การศึกษาไทยครั้งที่ 4 ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย: บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาชาติ.
สิงหาคม 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

*** รายงานการวิจัย**

ชื่อผู้แต่ง.√(ปีที่พิมพ์).√ชื่อรายงานการวิจัย√(ครั้งที่พิมพ์). √สถานที่พิมพ์: √สำนักพิมพ์.

สุขุม พรหมเมืองคุณ. (2546). ความต้องการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

√√√√√√ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

*** การสัมภาษณ์**

ผู้ให้สัมภาษณ์.√(วันที่√เดือน√ปีที่สัมภาษณ์).√ตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.√สัมภาษณ์.

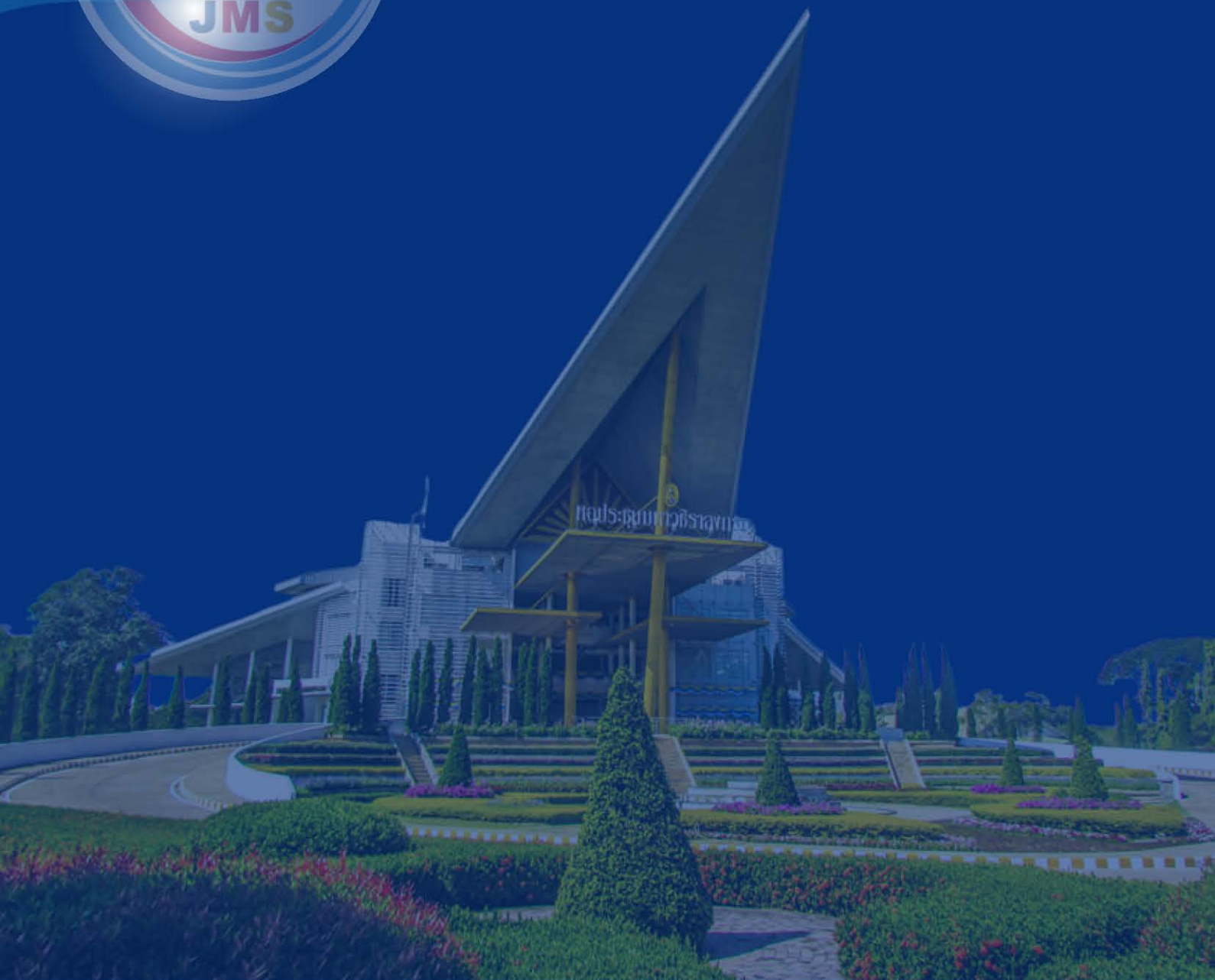
มา มั่งมูล. (11 กรกฎาคม 2557). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

*** ราชกิจจานุเบกษา**

ชื่อประกาศ.√(ปีพ.ศ., √วันที่√เดือน).√ราชกิจจานุเบกษา.√เล่ม√ตอนที่√หน้า.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพาพุทธศักราช 2533. (2533, 29 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา.

√√√√√√เล่ม 107 ตอนที่ 131. หน้า 1-20.

ผลิตโดย

งานวารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

โทร. 081-596 5492, 094-649 6174

เว็บไซต์: [www. so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU](http://www.so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU)

E-mail: jmssnru@gmail.com